ПРАВОПИС СРПСКОГА ЈЕЗИКА



МАТИЦА СРПСКА

ПРЕШТАМПАВАЊЕ И УМНОЖАВАЊЕ ЗАБРАЊЕНО
И У ДЕЛОВИМА И У ЦЕЛИНИ

Copyright © Матица српска, Нови Сад, 2010

ПРАВОПИС СРПСКОГА ЈЕЗИКА

МИТАР ПЕШИКАН
ЈОВАН ЈЕРКОВИЋ
МАТО ПИЖУРИЦА

ИЗМЕЊЕНО И ДОПУЊЕНО ИЗДАЊЕ

Редакција
измењеног и допуњеног издања
Мато Пижурица (главни редактор), Милорад Дешић,
Бранислав Остојић, Живојин Станојчић

МАТИЦА СРПСКА
НОВИ САД
2010

Рецензенти
ИВАН КЛАЈН
ДРАГО ЋУПИЋ

Припрему овог издања, као пројекат
Одељења за књижевност и језик Матице српске
у организацији Одбора за стандардизацију српског језика,
финансирало је Министарство науке Републике Србије,
а штампање је омогућило Министарство културе Републике Србије

САДРЖАЈ

ПРАВИЛА И ЊИХОВИ ОСНОВИ

	т.	стр.
I. ПИСМО	1—5	15
II. ЕКАВСКИ И ИЈЕКАВСКИ ИЗГОВОР	6—12	22
Уводне напомене т. 6—7. Системски односи између екав. и ијек. изговора т. 8. Остала ближа правила и препоруке т. 9. Додатна упутства којима се регулишу спец. случајеви т. 10—12.		
III. ГЛАСОВНЕ ПРОМЕНЕ И ОДНОСИ ГЛАСОВА .	13—37	30
Уводна напомена т. 13. Сугласник *х* т. 14—17. Сугласник *ј* т. 18. Једначење сугласника по звучности т. 19—20. Једначење сугласника по месту и начину артикулације т. 21—22. Разједначавање сугласника т. 23. Упрошћавање сугласничких група т. 24—28. Друге сугласничке промене и норма т. 29. Однос *к/ц, г, х* према *ч, ж, ш* т. 30. Однос *к, г, х* према *ц, з, с* т. 31. Односи група *шт, жд* и других сугласника и сугласничких група т. 32. Односи *ч — ћ* и *ц — ђ* т. 33. Утицај природе сугласника на избор вокала који следи т. 34. Промена *л* у *о* т. 35—36. Непостојано *а* т. 37.		
IV. ВЕЛИКО СЛОВО	38—79	55
Уводне напомене т. 38—39. Властита имена т. 40—75. Прва реч у реченици, огласу, обрасцу и сл. т. 76—77. Речи из поштовања т. 78—79.		
V. СПОЈЕНО И ОДВОЈЕНО ПИСАЊЕ РЕЧИ	80—141	74
Уводна напомена т. 80. Именице т. 81—109. Заменице т. 110—113. Бројеви и изведенице од њих т. 114—121. Глаголи т. 122—125. Прилози т. 126—129. Предлози т. 130—131. Везници, речце и узвици т. 132—135. Предлошки спојеви т. 136—141.		
VI. ИНТЕРПУНКЦИЈА	142—177	98
Уводна напомена т. 142. Тачка т. 143—149. Запета т. 147—157. Црта т. 158—160. Цртица т. 161. Тачка са		

запетом т. 162. Две тачке т. 163—164. Заграда т. 165— 166. Наводници т. 168. Упитник т. 169—170. Узвичник т. 171—173. Остали правописни и помоћни знакови т. 174—177.

VII. СКРАЋЕНИЦЕ . . . . . 178—184 144

Уводна напомена т. 178. Опште (домаће) скраћенице т. 179. Интернационалне и прилагођене опште и мерне скраћенице т. 180. Верзалне скраћенице (акроними) т. 181. Вербализоване скраћенице т. 182. Слободно и програмирано т. 183—184.

VIII. ПОДЕЛА РЕЧИ НА КРАЈУ РЕДА . . . . . 185—187 152

IX. КОМБИНОВАЊЕ ПРАВОПИСНИХ ЗНАКОВА И ВИДОВА ТЕКСТА ИЛИ СЛОГА 188 155

X. УОБЛИЧАВАЊЕ РЕЧИ ИЗ КЛАСИЧНИХ ЈЕЗИКА И ДРУГЕ ИНТЕРНАЦИОНАЛНЕ ЛЕКСИКЕ . . 189—194 160

Основни нормативни приступ т. 189. Системска нострификација стране грађе т. 190. Прилагођавање завршетака властитих имена т. 191. Транскрипција графија и преузимање гласова т. 192. Преношење новогрчких имена т. 193. Уобличавање грчке, латинске и друге интернационалне лексике и историјски контекст у којем се формирао српски језички стандард т. 194.

XI. ПРИЛАГОЂЕНО ПИСАЊЕ ИМЕНА ИЗ СТРАНИХ ЖИВИХ ЈЕЗИКА (ТРАНСКРИПЦИЈА) . . . . . 195—291 171

Начелни приступ т. 195—197. Особености транскрипције словенских имена т. 198—200. Језици појединачно (по азбучном реду) т. 201—290

Албански т. 201—203. Арапски и персијски т. 204—206. (Белоруски т. 198, 200г, Бугарски т. 198, 200бв, Грчки класични т. 191—192, новогрчки т. 193.), Енглески т. 207—215. Италијански т. 216—217. Јапански т. 218. Кинески т. 219—230. (Латински т. 189—192.) Мађарски т. 231—235. (Македонски т. 198, 200ав.) Немачки т. 236—238. (Персијски — в. арапски.) Пољски т. 239—242. Португалски т. 243—245. Румунски т. 246—248. (Русински т. 198, 200д.) Руски т. 249—251. Скандинавски језици т. 252—265. Словачки т. 266—267. Француски т. 268—275. Холандски т. 276—280. Чешки т. 281—284. Шпански т. 285—290. Закључна препорука т. 291.

РЕЧНИК УЗ ПРАВОПИС . . . . . 251—508

ИЗМЕЊЕНО И ДОПУЊЕНО ИЗДАЊЕ МАТИЧИНОГ *ПРАВОПИСА СРПСКОГА ЈЕЗИКА*

Редакторска група, у саставу Мато Пижурица (главни редактор), Милорад Дешић, Бранислав Остојић и Живојин Станојчић, приредила је *измењено и допуњено* издање *Правописа српскога језика* Матице српске из 1993. године (и у поновљеним издањима 1994. и 2002), чији је главни аутор био Митар Пешикан, уз сарадњу са Јованом Јерковићем и Матом Пижурицом. Рецензенти првог издања били су Павле Ивић и Иван Клајн, а овог, измењеног и допуњеног, Иван Клајн и Драго Ћупић.

Као пројекат Матице српске а у организацији Одбора за стандардизацију српског језика, актуелни Правопис Матице српске претрпео је знатне измене и допуне, а оне се тичу пре свега следећег:

1) редоследом поглавља и начином обраде правописне материје умногоме се вратио белићевској традицији;

2) изостављени су прилози који не спадају у правописну проблематику;

3) постојећи текст је употпуњен у деловима у којима су уочене празнине у односу на раније правописне приручнике и нове моменте које намеће пракса, јер се ради о врсти приручника који се смењују, а не комбинују;

4) текст Правила је скраћен, темељно прерађен и престилизован, посебно у оним поглављима у којима је имао дискусиони карактер, односно садржавао је више него што је нужно граматике и филологије и историје језика;

5) ослобођен је позивања на Правопис српскохрватскога језика двеју матица из 1960. године и свих релација према хрватској стандардизацији (нису, наравно, увођене релације према „новим" језицима);

6) унете су ограничене новине у скоро свим поглављима, али углавном само у детаљима у којима је пракса демантовала важећа правила или је уочен несклад између дефинисане норме и пописа примена које су даване у Речнику уз правопис; у новине свакако спада и укидање сувишних ужеправописних двојстава;

7) написан је готово нов текст о интерпункцији, потпунији и инструктивнији, али је он, наравно, у пуној сагласности са традиционалним српским правилима белићевске логичке интерпункције (аутор овог поглавља је Живојин Станојчић), а одељак о транскрипцији допуњен је скандинавским језицима (прилог је дао Љубиша Рајић), замењен је текст о прилагођеном писању имена из енглеског језика (дат је незнатно скраћен и у детаљима престилизован текст Твртка Прћића), а ретуширан је и проширен део о француском (на основу исцрпног прилога Душанке Точанац Миливојев) и

незнатно о словенским језицима (на основу образложених и прецизно датих сугестија које смо добили од Богдана Терзића);

8) Речник уз правопис је допуњен и то, пре свега, пописом примена правописних правила актуелном грађом;

9) уведено је знатно више инструктивних детаља и илустрација којима се подржава разноврснија функционална писменост;

10) у складу с нашом традицијом, ново издање је сачувало, донекле и даље развило, улогу правописа као приручног језичког саветника.

Приликом припреме овог издања, поред ауторских прилога наведених под тачком 7, главни редактор је имао на располагању обиман текст М. Дешића са корисним сугестијама, које су се тицале готово свих поглавља, с тежиштем на проблеме у вези са спојеним и одвојеним писањем, и Б. Остојића о правилима екавског и ијекавског изговора и о гласовним променама битним за решавање ортографских проблема (он се при томе држао текста из *Приручника за школе*, који је на основу Матичиног Правописа писао М. Пижурица). Уз то, М. Дешић је пажљиво прочитао цео текст Правила и исправио грешке и превиде (у приручнику овакве врсте ниједан пропуст није неважан). Изузимајући напред назначени удео сарадника на припреми издања и оне делове који су, уз мање или веће измене, преузети из текста М. Пешикана, цео текст, укључујући и речник, урадио је главни редактор М. Пижурица. Удео рецензента академика Ивана Клајна у припреми овог издања, у виду сугестија и директних интервенција у тексту, ближи је улози суредактора него рецензента на чему смо му неизмерно захвални.

Нови Сад, маја 2010. год.

За Редакторску групу
Матo Пижурица

ПРЕДГОВОР
ПРВОМ ИЗДАЊУ И ТРЕЋЕМ ДОПУЊЕНОМ

УЗ ПРАВОПИС СРПСКОГА ЈЕЗИКА

Под наведеним насловом предајемо Матици српској, а њеним позваним посредништвом и свим заинтересованим корисницима, већ дуго најављивану књигу, коју чини општи део — *Правила и њихови основи* и азбучни део — *Речник*. Сврха овога приручника, који предлажемо да служи као правопис, није да опозове правописну норму утврђену првим Матичиним правописом (*П*), који је 1960. године Матица српска заједно с Матицом хрватском објавила као обједињени српскохрватски правопис; он ту норму само осавремењује, дорађује и у потребној мери прилагођава и поправља, држећи се начела постојаности и континуитета српске књижевнојезичке културе и норме. Поред П, у непосредне основе ове обраде спадају Прилози Правопису (*ПП*), које је 1989. г. објавила Матица српска, а усагласила их је радна група од једанаест лингвиста (П. Ивић, Ј. Јерковић, Ј. Кашић, Б. Остојић, А. Пецо, М. Пешикан, М. Пижурица, Ж. Станојчић, Ј. Баотић, М. Караца-Гарић, М. Шипка); с пуном пажњом имали смо у виду и оцене Међуакадемијског одбора за ортографију и ортоепију (*МО*), у ком су током 1989—1990. г. радили представници пет академија (САНУ, ЈАЗУ, АНУБиХ, ЦАНУ и ВАНУ), међу њима и коаутори ПП.

Разуме се, искоришћени су и други језички приручници, као и посебне обраде, а нарочито, већ у изради Прилога Правопису, елаборација правописних тема 70-их година у организацији сарајевског језичког института (*Елаб. БиХ*). Особито је искоришћена грађа и обрада транскрипције страних имена, највише прилози И. Клајна, Ш. Шоње, С. Јанковића, Д. Танасковића, Д. Разића, М. Ђорђевића, Ј. Буљовчића, М. Рићановића, Б. Дабића, Ј. Новаковић Лопушине, Р. Исмаиљија и др., а за неке друге теме Правописни приручник Св. Марковића, М. Ајановића и З. Диклића (1972).

У целини пак приређивачи овај посао схватају као довршавање програма започетог Прилозима Правопису и његово употребно саображавање околностима у којима живимо. Ово не значи да смо се формално и дословно ограничили на дораде и иновације које су обрадили ПП или расправио МО. У току самог приређивачког рада као стручног поступка наметнула се потреба знатних дорада, а онда и покоје модификације, употребне оцене, а почесто и поправке раније норме и ранијих оцена. Разуме се, имало би својих предности да су и те дораде и наше коначне формулације могле проћи кроз ширу тимску или комисијску расправу; али тим путем идући, овај приручник — ако би и дошао до краја — сигурно би каснио још коју годи-

ну, а у нормативистици пуна сагласност људи од струке није реално ни могућна.

У свим дорадама и поправкама, већ од почетка рада на ПП, имали смо у виду начело да није добра норма ако се коси с језичким осећањем људи који добро владају књижевним језиком. Зато смо настојали да иновације не иду мимо тежњи које су се испољиле у бољој јавној речи и култивисаном језичком осећању, понегде се претварајући и у обичајну норму, коју — наравно — треба уважавати не мање него писану.

Употребно је овај правопис намењен првенствено задовољавању потреба српске језичке културе — српске у традиционалном и језикословном смислу, тј. културних и просветних потреба на тлу садашње Савезне Републике Југославије, као и оних књижевнојезичких средина које остају у културној и књижевнојезичкој заједници с тим простором. У складу с таквом реалном употребном наменом, текст приручника не иде (као први Матичин правопис) за формалном симетријом источне и западне грађе, односно српског и хрватског стандарда или узуса, него претежно оперише примерима и употребним оценама својственим језичкој култури источнијег дела штокавског наречја; међутим, ни ону другу компоненту наш приручник информативно не искључује нити је нормативно дезавуише. Колико је концепт обраде изискивао осврtање на хрватску стандардизацију (или шире схваћено западну), она је навођена начелно у оном виду који је, под именом „хрватскосрпски", добила у заједничком правопису 1960. г. (скраћено: *хс.*), а који је примењиван у шестотомном речнику Матице српске (*РМС*), на одговарајући начин и у израђеним књигама Речника САНУ (*РСА*).

Треба имати у виду да су одлике тога израза, доследније или делимично, примењивали и многи српски аутори. Тај факат, међутим, не искључује њихов израз из оквира српског језика, не само зато што су писци Срби него и зато што је и сама та хрватска стандардизација — након прихватања вуковске реформе — реално хрватскосрпска, јер међу својим темељним ослонцима има Вуков Српски рјечник и вуковски у првом реду српски језик.

Разуме се само по себи да је у обради једнака пажња посвећивана ијекавском и екавском изговору или књижевном наречју. У складу с тим, правопис се истовремено објављује у екавици и ијекавици. Садржајно су обе верзије истоветне, а разликују се само у лику приређивачког текста и коментара.

Ослонац на П огледа се не само у високом степену одржавања његове норме него и у изричитом указивању на однос те раније и садашње иновиране норме. Замисао је приређивача да треба оставити једно прелазно раздобље у ком би се, као право писаца текста, уважавало и придржавање појединих решења из првог правописа, иако се сада друкчије нормирају. Тако би се избегао притисак на људе да невољно мењају узусе ако су им постали блиски и природни, а дало би се и прилике да сама пракса верификује установљене иновације.

Приређивачи су свесни да допуштени дублетизам изазива доста незадовољства код многих посленика на пољу језичке културе, који би радије прихватили приручник с једноструким саветима у стилу „није — него", без објашњења зашто је то тако и без остављања резервне могућности. Превиђају при томе да таква једнострука решења често не би могла бити управо она којима лично дају предност и да је дублетизам језичка реалност; њега у стварном књижевном језику (и то добром, негованом) има и знатно више него у нормативним приручницима, јер они само делимично обухватају и

предочавају стварна двојства. Једноставни су само они приручници који остављају много празнина и недореченості.

И сами, међутим, уважавамо потребу за одређеношћу препорука, па смо јој ишли у сусрет колико смо могли. Констатујући разна двојства у општем тексту приручника, кад год смо нашли основа за то, дали смо предност једној варијанти, било по општој правописној логици било по употребној оцени преовлађујућег српског изражајног узуса. У правописном речнику идемо и корак даље у том правцу, јер редовно предочавамо онај лик који по нашој оцени има употребну предност, а варијанту којој не придајемо исти употребни значај (иако је нормативно признајемо) наводимо у загради, или са вербалном оградом, или је и не наводимо, него само упућујемо на тачку у тексту где су предочене дублетне могућности. Наше оцене обичнијег и необичнијег настоје да погоде преовлађујуће културне узусе на штокавском истоку, па су неизбежно релативне. Осим тога, кад се иде корак даље у нормирању, не може се жигосати као некњижевно оно што је до јуче било школски стандард.

Према томе, ко није задовољан обликом предоченим у речнику, нека провери у одељку на који се упућује предвиђа ли се (на основу П или других момената) и друга могућност. Ко пак исправља туђе текстове без сагласности аутора, дужан је да сагледа сав остављени нормативни оквир, поготово за интервенције које би се могле схватити као нарушавање нечијег националног израза.

Расположиво време није допустило да довољно дуго тражимо и дотерујемо што складније стилизације, као ни оптимални лик и структуру речника. Оценили смо да не можемо текст свести на сама аподиктична правила, без образлагања и објашњења. Не надамо се да ћемо тиме избећи *хиљаду зашто* (од „зашто?" до „зашто?!" и „зашто!!") — уобичајених и у срећенијим приликама у нормативистици ове врсте. Али определили смо се за тај много заметнији приступ највише ради просвете, где треба не само примењивати правопис него такође предавати и учити лекције о њему; а и ради оних који и изван школе настоје да унапреде своја знања о језичкој култури. Да би служила тим потребама, књига мора настојати да буде не само правилник него и општеобразовни приручник, па и уџбеник — док се не замени бољим; чинило нам се да без тог настојања не бисмо ни половично довели до краја започети посао.

У истом духу, у *Речник* нисмо унели само ортографску материју (тј. како се *записује* оно што реално живи у језику), него и многе прекораке у граматичку и речничку културну норму. Иако је у речник — у поређењу с Правописом из 1960 — ушао само невелик број речи, много ранијих оцена требало је проверити, а почесто и дорадити или поправити — колико нам је пошло за руком и колико је дозволио циљ да речник остане једноставан и погодан за свакодневну примену и брзу консултацију, као и да преко њега корисник лако нађе у општем тексту обраду и оцену оног питања које га заинтересује.

У те сврхе и у самом општем делу настојали смо да видљиво одвојимо правила и препоруке од уводне и приступне обраде мерила; а најсложенија поглавља — велико слово и спојено и одвојено писање речи — закључена су сажетком, у коме се види основни нормативни исход обраде. У поглављу о транскрипцији неизбежно специјализована обрада редовно се закључује алфабетским прегледом туђих графија с кратком препоруком како да се свака преслови, те се тиме обично сасвим лако може послужити свако ко дође до податка како се неко туђе име изворно пише у датом језику.

У тренутку кад Матици предајемо рукопис, на крају злог пролећа 1993, у намери нам је и на реду израда и кратког српског правописа, тј. сажетије напоредне верзије овог издања. Она би — остављајући овој опширнијој обради казивања о основима и мерилима — сажимала оно што предлажемо као норматив и држала се уобичајеног лика наших правописних приручника. Намена јој је да у координацији са овим Правописом српскога језика олакша најчешћу приручничку примену, у просвети и за шире културне потребе.

У међусобној подели посла први потписани писао је општи део, а друга двојица састављала су речник. Међутим, налази и закључци речничке обраде уткивани су у правила, а речник је подешаван да буде потпуно сагласан са општим делом. Између два дела приручника нема, дакле, нормативних несагласности, ако се није поткрала која нехотична.

22. јуна 1993 *М. Пешикан — Ј. Јерковић — М. Пижурица*

НАПОМЕНЕ УЗ ТРЕЋЕ ДОПУЊЕНО ИЗДАЊЕ

Текст Правила није мењан. Речник је допуњен са више од хиљаду нових одредница, што значи да је, с обзиром на начин давања речи исте основе у низу, број речи увећан за неколико хиљада. Новоуведене одреднице су наравно у пуном нормативном складу с Правилима и с поступком који је примењен у првом (1993) и другом неизмењеном издању (1994). Исправљене су (иначе ретке) штампарске грешке, понеки запажени превид и неколико грешака у азбучном редоследу. Допунама речника, односно потпунијим пописом појединачних примена дефинисане норме, корисници добијају умногоме инструктивнији правописни приручник.

[2002] Приређивачи трећег издања
М. Пижурица и *Ј. Јерковић*

ПРАВИЛА
И ЊИХОВИ ОСНОВИ

I. ПИСМО

1. Основ савремене европске писмености чине три писма — *грчко, латинско* или *латиничко* (латиница) и *ћирилско* или *ћириличко* (ћирилица). Ћирилица је, по важности, прво и основно српско писмо, од седамдесетих година XX века запостављена, маргинализована и запуштена, од потискивања у службеној и јавној употреби до уметничке стагнације. Она у српској традицији има и неспорну симболичку функцију и зато је оправдана њена фаворизација у службеној, јавној, просветној и културној делатности.* Новији културноисторијски и политички развој, везан пре свега за скоро једноиповековно српско-хрватско језичко заједништво (седамдесетак година и државно), из којег је настало богато српско наслеђе писано односно штампано латиницом (наравно, делом и старије од тог периода), потом савремене потребе културе и науке и комуникације (с доминацијом латиничких култура) — учинили су да сигурно владање латиницом и у писању српским језиком постане наша свакодневна потреба. Такав, истина редак, суживот двају писама, за нас с једино прихватљивим редоследом савладавања и приоритетом употребе — *ћирилица па латиница*, верујемо, не може бити штетан по српску културу све дотле док ћирилица не би заиста била егзистенцијално угрожена.

- *Грчко писмо* је феничанског порекла, а Грци су га највероватније преузели још у X веку пре наше ере. Дорадили су га, прилагодивши га гласовном систему свога језика. Осим тога, окренули су и смер писања (прешли су на писање слева надесно). Из грчког писма, у стручној и општој употреби, најчешће се срећу слова α (алфа), β (бета), γ (гама), δ (делта), π (пи), ω (омега).
- *Латиница* је грчког порекла, али су се с временом разлике повећавале те је настало посебно латинско писмо. У античко доба Римског царства развила се основна или општа латиница на којој се темеље сва национална латиничка писма.
- *Старословенска азбука,* касније названа *глагољица,* настала је у IX веку као дело Константина Солунског, познатог као св. Ћирило.

---

* Чл. 10 Устава Србије гласи: *У Републици Србији у службеној употреби су српски језик и ћириличко писмо.*

Службена употреба других језика и писама уређује се законом на основу Устава.

Уведена је у живот и културу Словена најпре на простору Моравске и Панонији мисијом словенских првоучитеља Ћирила и Методија и њихових ученика, који ће је касније ширити и по другим крајевима насељеним словенским живљем. Из подунавских земаља глагољица се убрзо пренела и у земље Јужних Словена. Код Срба је рано ишчезла из употребе, вероватно пре настанка најстаријих сачуваних ћирилских споменика. Њена угласта варијанта употребљавала се у Хрватском приморју (у цркви) све до XIX столећа.

- *Ћирилица* је такође настала веома рано, вероватно крајем IX или почетком X века. Њени творци су ученици Ћирила и Методија, настављачи мисије Солунске браће. Ћирилица је од самог почетка имала већи број слова јер је укључивала 24 слова грчке мајускуле (велика слова) и слова створена да обележе гласове које није имао грчки језик. Српска ћирилица је више пута упрошћавана и реформисана, а свој коначни вид добила је реформом Вука Стефановића Караџића у првим деценијама XIX века (прва примена у Вуковом „Српском рјечнику" 1818. г.). Вук се држао начела: *један глас — једно слово, једно слово — један глас.*
- За систем и утврђени низ слова европских (а и других) писама употребљавају се три термина, делом подударног, а делом диференцираног значења. Термин а л ф а б е т (настао од имена прва два грчка слова *алфа* /*α*/ и *бета* /*β*/) има интернационални карактер и означава утврђени систем и поредак слова уопште, каткад и за она писма која не почињу еквивалентима слова α и β. Слично значење има термин а з б у к а (настао од два прва словенска слова *аз* /А/, *буки* /Б/, с тим што се често употребљава у суженом значењу — за словенске азбуке, ћирилицу и глагољицу, или само за прву. Термин а б е ц е д а настао је од назива прва четири латинска слова (*а, бе, це, де* — тј. A, B, C, D) и примењује се пре свега на латиничке системе слова; понекад се и он такође употребљава за било који систем слова.

2. Српску ћириличку азбуку чине следећа слова:

аА	бБ	вВ	гГ	дД	ђЂ	еЕ	жЖ	зЗ	иИ
јЈ	кК	лЛ	љЉ	мМ	нН	њЊ	оО	пП	рР
сС	тТ	ћЋ	уУ	фФ	хХ	цЦ	чЧ	џЏ	шШ

Напомена 1: Ћириличко писано и штампано мало *к* разликује се стилизацијом од латиничког *k* и не треба их мешати.

Напомена 2: Приликом преношења удвојених латиничких слова (програмски неуређеним аутоматским конвертовањем латиничког текста у ћирилички) треба се чувати механичког поступка: *dž = џ*, а не *џж; lj = љ*, а не *лј; nj = њ*, а не *нј*, с тим што треба обратити пажњу на речи као наджив(ј)ети, поджупан, као и на интернационализме (латинизме) у којима латиничком *nj* не одговара ћириличко *њ* (инјекција, инјунктив, конјугација, конјунктив, конјунктура, а не „ињекција" и сл.).

3. Основна латиница има 26 знакова. Ни у националним применама углавном није повећаван број основних словних фигура. Потребе националних писама решаване су на два начина: комбино-

вањем постојећих слова (каква су наша слова *dž, lj, nj*) или додавањем различитих знакова основној словној фигури (*đ, č, ć, š, ž*).

Латиничко писмо из времена српско-хрватског језичког заједништва, чији се статус утврђује Уставом, законом и упутствима и препорукама надлежних државних, просветних, стручно-научних и културних органа и институција:

aA	bB	cC	čČ	ćĆ	dD	džDž	đĐ	eE	fF
gG	hH	iI	jJ	kK	lL	ljLj	mM	nN	njNj
oO	pP	rR	sS	šŠ	tT	uU	vV	zZ	žŽ

У писању страних имена и речи општег значења и у појединим научним и стручним текстовима употребљавају се још и слова *qQ, wW, xX* и *yY*. У абецедном реду *q* долази иза *p*, а остала слова овде датим редом између *v* и *z*.

Напомена 1: За обележавање гласа *ђ* не треба писати *dj* јер има свој знак *đ*.

Напомена 2: Када цео текст пишемо великим словима (верзалом), двојна латиничка слова се оба пишу као велика, дакле Nju Džerzi — NJU DŽERZI, Ljubljana — LJUBLJANA. У латиничким акронимима (скраћеницама писаним великим словима) двојна слова се пишу као велика (NJK = њемачки језик и књижевност). При размакнутом (спационираном) писању сва слова се једнако раздвајају (L j u b l j a n a а не Lj u b lj a n a). Ако се натписи (нпр. MENJAČNICA) пишу одозго надоле, NJ, LJ односно DŽ не треба да остану састављени, него друго слово долази испод првог.

4. Слова се дају у ћирилици азбучним а у латиници абецедним редом. Њихов редослед је за свако писмо одређен. За ћирилицу не треба примењивати латинички редослед и обрнуто — у латиници ћирилички, што значи на пример да се у лексикографским делима штампаним ћирилицом примењује азбучни, а у онима штампаним латиницом абецедни ред.

Напомена: У функцији разбрајања односно рашчлањавања текста (уместо редних бројева) употребљавају се азбучним редом сва ћириличка слова: *а, б, в, г, д, ђ*... У истој функцији, наравно абецедним редом, узимају се само слова из основне латинице: *a, b, c, d, e*... Понекад се у истој служби користе и слова грчког алфабета: α (алфа), β (бета), γ (гама), δ (делта)...

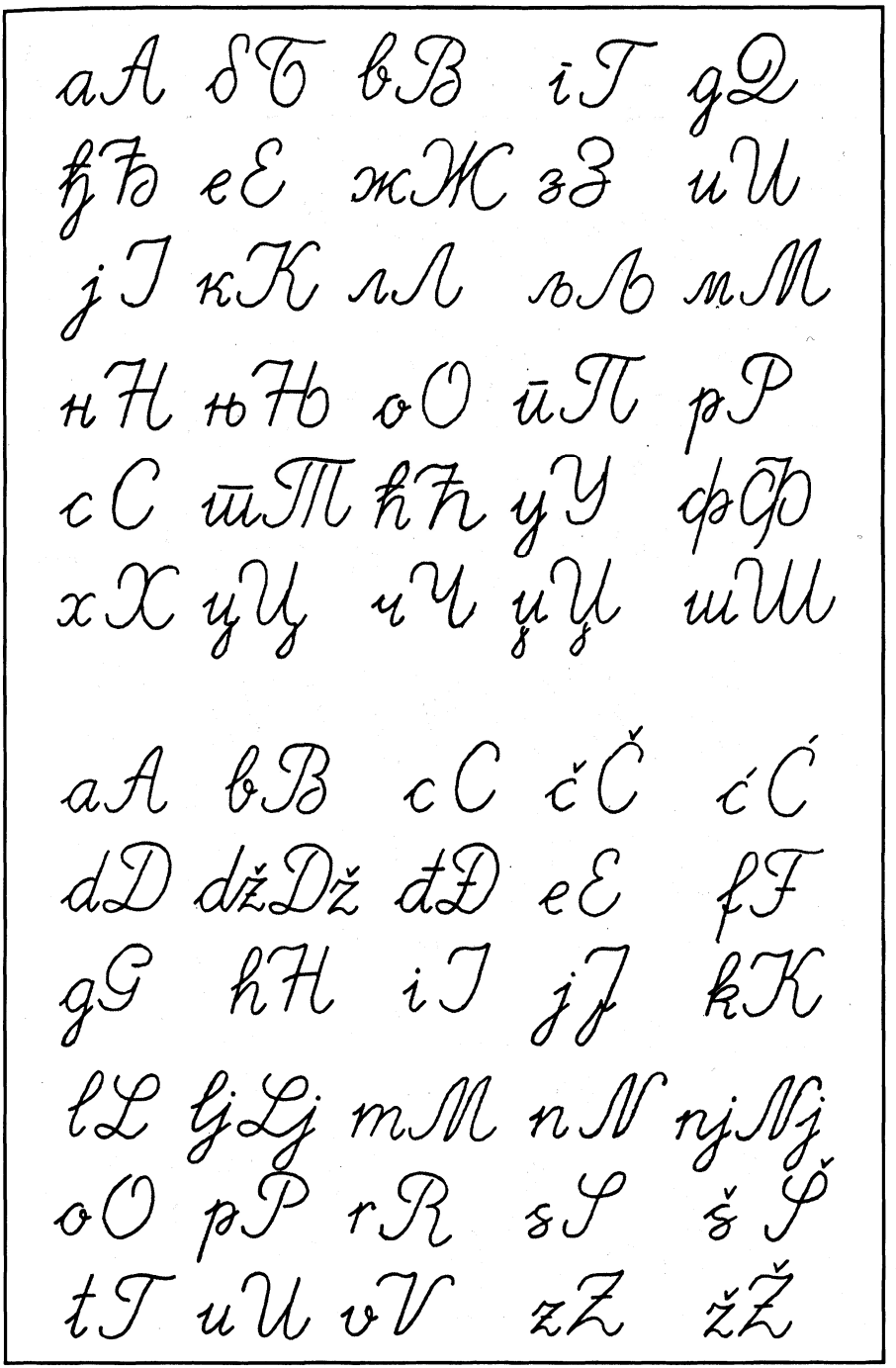
а	А	ђ	Ђ	ј	Ј	н	Н	с	С	х	Х
б	Б	е	Е	к	К	њ	Њ	т	Т	ц	Ц
в	В	ж	Ж	л	Л	о	О	ћ	Ћ	ч	Ч
г	Г	з	З	љ	Љ	п	П	у	У	џ	Џ
д	Д	и	И	м	М	р	Р	ф	Ф	ш	Ш

a	A	d	D	g	G	l	L	o	O	t	T
b	B	dž	Dž	h	H	lj	Lj	p	P	u	U
c	C	đ	Đ	i	I	m	M	r	R	v	V
č	Č	e	E	j	J	n	N	s	S	z	Z
ć	Ć	f	F	k	K	nj	Nj	š	Š	ž	Ž

а	*А*	*ђ*	*Ђ*	*ј*	*Ј*	*н*	*Н*	*с*	*С*	*х*	*Х*
б	*Б*	*е*	*Е*	*к*	*К*	*њ*	*Њ*	*т*	*Т*	*ц*	*Ц*
в	*В*	*ж*	*Ж*	*л*	*Л*	*о*	*О*	*ћ*	*Ћ*	*ч*	*Ч*
г	*Г*	*з*	*З*	*љ*	*Љ*	*п*	*П*	*у*	*У*	*џ*	*Џ*
д	*Д*	*и*	*И*	*м*	*М*	*р*	*Р*	*ф*	*Ф*	*ш*	*Ш*

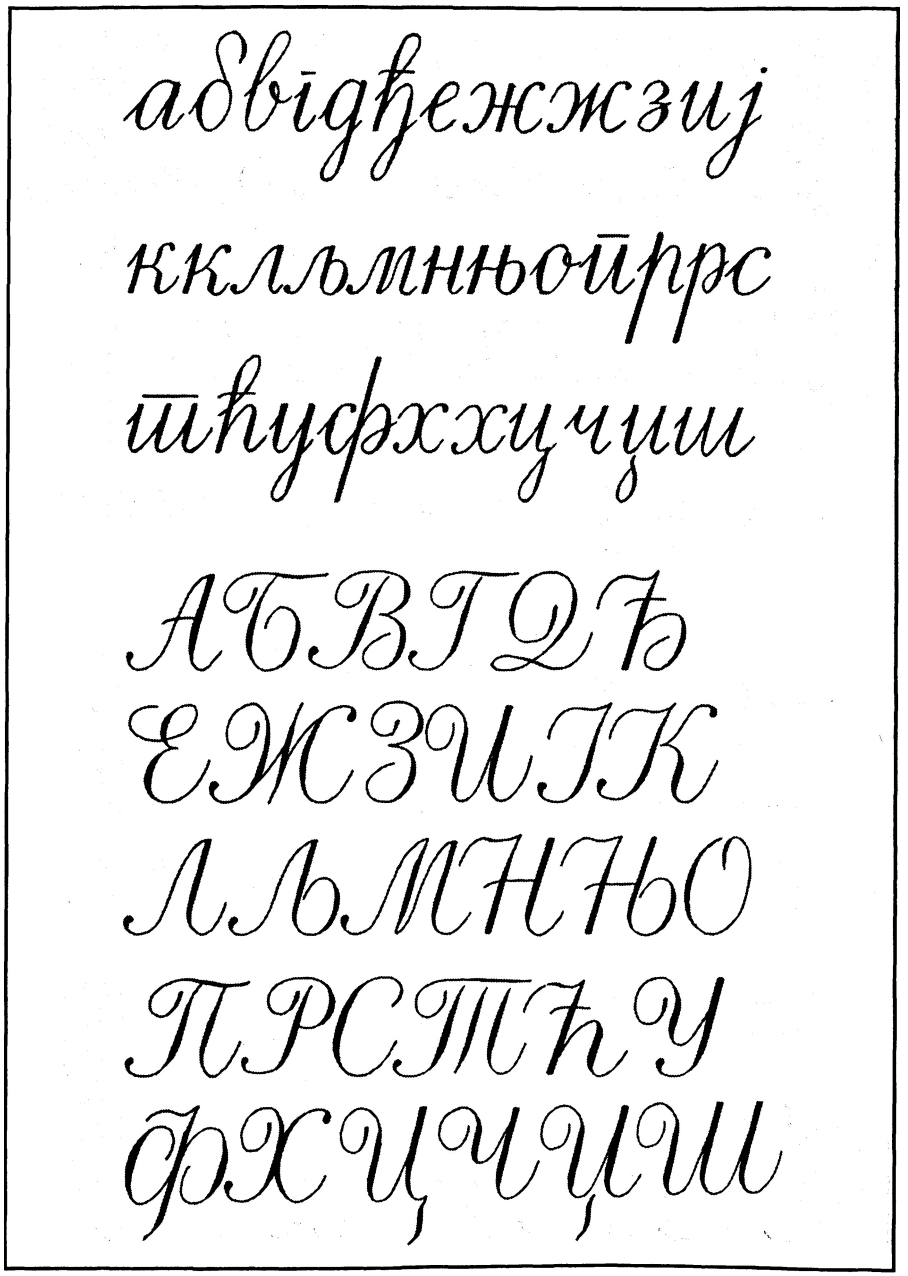
a	*A*	*d*	*D*	*g*	*G*	*l*	*L*	*o*	*O*	*t*	*T*
b	*B*	*dž*	*Dž*	*h*	*H*	*lj*	*Lj*	*p*	*P*	*u*	*U*
c	*C*	*đ*	*Đ*	*i*	*I*	*m*	*M*	*r*	*R*	*v*	*V*
č	*Č*	*e*	*E*	*j*	*J*	*n*	*N*	*s*	*S*	*z*	*Z*
ć	*Ć*	*f*	*F*	*k*	*K*	*nj*	*Nj*	*š*	*Š*	*ž*	*Ž*

Ћириличка азбучна и латиничка абецедна таблица



Упрошћено букварско писмо

Напомена: Писање цртице испод малог рукописног слова *ш* није правило, али није ни сувишно ако је склоп речи такав (нпр. *шишмиш, шишати, штампати, тишина* и сл.) да би се тиме олакшало брзо читање.



Калиграфско букварско писмо

α	Α	алфа	— a	ι	Ι	јота	— i	ϱ	Ρ	ро	— r
β	Β	бета	— b	κ	Κ	капа	— k	σς	Σ	сигма	— s
γ	Γ	гама	— g	λ	Λ	ламбда	— l	τ	Τ	тау	— t
δ	Δ	делта	— d	μ	Μ	ми	— m	υ	ϒΥ	ипсилон	— y
ε	Ε	епсилон	— e	ν	Ν	ни	— n	φϕ	Φ	фи	— ph
ζ	Ζ	зета	— z	ξ	Ξ	кси	— x	χ	Χ	хи	— ch
η	Η	ета	— ē	ο	Ο	омикрон	— o	ψ	Ψ	пси	— ps
θϑ	Θ	тхета	— th	π	Π	пи	— p	ω	Ω	омега	— ō

ἁ ἑ ἱ — ha, he, hi ...

οϒ — u
αϒ, εϒ — au, eu

Грчко писмо и његова латиничка транскрипција

5. За означавање бројне вредности у употреби су арапски бројеви, који воде даље порекло из Индије. Римски бројеви пак имају помоћну службу и увек имају функцију редних бројева.

- У грчкој и латинској писмености системи писања бројева настали су још у античко доба. У Грчкој је овладало словно бележење бројева повезано са азбучним редом (систем енеада): првих девет слова значила су јединице, других девет десетице, а трећих девет стотине. Тај систем је примењен и у словенској глагољици, с нешто измењеним редом слова и с тим повезаним померањима бројне вредности; у ћирилицу (хронолошки млађу) враћен је подударан систем с грчким. У латинском је I (= 1) симболизовало прст, V (= 5) шаку а X (= 10) укрштене две руке. Касније се овај симболички систем уклопио у словни, уз додавање L (= 50), C (= 100), D (= 500), M (= 1000).

Узорак система обележавања бројних вредности римским и арапским бројкама:
I = 1, II = 2, III = 3, IV = 4, V = 5, VI = 6, VII = 7, VIII = 8, IX = 9, X = 10, XI = 11, XII = 12, XIII = 13, XIV = 14, XV = 15, XVI = 16, XVII = 17, XVIII = 18, XIX = 19, XX = 20, XXVIII = 28, XXIX = 29, XXX = 30, XXXVIII = 38, XXXIX = 39, XL = 40, XLVIII = 48, XLXIX = 49, L = 50, LI = 51, LVIII = 58, LIX = 59, LX = 60, LXXVII = 77, LXXXIX = 89, XC = 90, XCIX = 99, C = 100, CI = 101, CIC = 199, CD = 400, D = 500, DCCIX = 709, CM = 900, M = 1000, MC = 1100, MCM = 1900, MM = 2000, MMIX = 2009 итд.

Напомена: У римском начину означавања бројних вредности знакови се збрајају слева надесно [XXXIII = 10 + 10 + 10 + 1 + 1 + 1; LX = 60 (50 + 10)], од већих вредности према мањима. Знак мање вредности писан с леве стране одузима се од знака веће вредности који следи [IX = 10 — 1; XXIX = 10 + 10 + (10 — 1)]. По правилу се узастопно понављају највише три бројке исте вредности (изузетак је ретко означавање 900 комбинацијом DCCCC уместо стандардног CM).

II. ЕКАВСКИ И ИЈЕКАВСКИ ИЗГОВОР

6. Српски књижевни (стандардни) језик има два равноправна изговора: екавски и ијекавски. Разлика се заснива на замени старога вокала „јат" (у ћирилици се обележавао словом **Ѣ** а у латиници са **ě**). Избор између два изговора је слободан, уз само једно ограничење: није допуштено њихово мешање, ни у говору ни у писаном тексту, осим у уметничким делима (нпр. књижевним, позоришним и филмским), где изговор може да послужи као средство карактеризације појединих ликова.

- У штокавским дијалектима старо јат има три замене: екавску, ијекавску и икавску. Икавска замена није ушла у основицу књижевног језика. Праштокавско јат пре замене био је глас између **е** и **и** (затворено **е**, које се обележава или као ę или као $e^{и}$), који је замењен на највећем делу терена између XIII и XV века. Екавска замена значи отварање његовог првобитног изговора, икавска затварање односно сужавање, док је ијекавској замени претходила нека врста дифтонгизације, уколико на каснијем ијекавском подручју није био сачуван његов дифтоншки карактер из ранијих епоха.
- Разлике између екавске и ијекавске верзије српског језика углавном су сведене на различите замене јата.

7. Екавска замена јата у књижевном језику има свега неколико одступања, са заменом **и** уместо **е**, која имају широку основу у новоштокавским екавским говорима и дугу и стабилну нормативну традицију. То су: **а)** у облицима компаратива придева *мудрији, старији, новији* и сл. (а не: „мудреји", „стареји" итд.); **б)** у одричном облику глагола *јесам — нисам, ниси, није, нисмо, ниστе, нису* (а не „несам" и сл.); **в)** у инстр. једн. мушког и средњег рода заменица и придева — *с оним, с добрим* (а не „онем", „добрем" и сл.); **г)** у ген., дат., инстр. и лок. мн. заменица и придева: *оних добрих, оним(а), добрим(а)* (а не „онех", „добрем" и сл.) и **д)** у облицима имперфекта: *тресијах, плетијах* (али: *бејах* и *бех* од *бити*).

8. Систематски односи између екавског и ијекавског изговора:

а. Екавском дугом ***е***, које води порекло од дугог јат, одговара ијекавско ***ије*** (два слога, начелно кратка):

цвēт, рēч, нēм, двē	*цвијет, ријеч, нијем, двије*
млēко, свēћа, стēна	*млијеко, свијећа, стијена*
рēка, корēн, увēк, прелēт	*ријека, коријен, увијек, прелијет*
снēг, слēд, дēлити	*снијег, слијед, дијелити*
замēнити, понēти, рēтка	*замијенити, понијети, ријетка*
бēда, бēдник, бēлац, вēнац	*биједа, биједник, бијелац, вијенац*
вēће, вēћник, дēте, лēгати	*вијеће, вијећник, дијете, лијегати*
лēк, лēд, лēчити, пēтао	*лијек, лијед, лијечити, пијетао*

б. Екавском кратком ***е*** одговара ијекавско ***је*** наместо старог кратког јат:

мера, песма, сести	*мјера, пјесма, сјести*
деца, бежати, вечит	*дјеца, бјежати, вјечит*
видети, летети, недеља	*видјети, летјети, недјеља*
лето, колено, нега, недра	*љето, кољено, њега, њедра*
бекство, вежба, истерати	*бјекство, вјежба, истјерати*
већа, вера, вековати	*вјећа, вјера, вјековати*
ветар, вештица, дело	*вјетар, вјештица, дјело*
девојка, звездица, зверињак	*дјевојка, звјездица, звјерињак*

в. Екавском дугом ***ē*** одговара ијекавско ***јē*** у случајевима када је дошло до накнадног дужења, као нпр.:

(1) у ген. множ. именица:

вēра, дēла, замēна, колēна	*вјēра, дјēла, медвјēда, кољēна*
медвēда, пресēка, расцēпа	*медвјēда, пресјēка, расцјēпа*

(2) испред групе сугласника код које је најчешће на првом месту неки од сонаната (*н, л, љ, р, в*):

сēнка (: сен, сена)	*сјēнка (: сјен, сјена)*
колēнце (: колено)	*кољēнце (: кољено)*
одēљци (: одељак)	*одјēљци (: одјељак)*
недēљни (: недеља)	*недјēљни (: недјеља)*
равномēрно (: мера)	*равномјēрно (: мјера)*
видēвши (: видети)	*видјēвши (: видјети)*

(3) у речима одмила:

дēва (: девојка)	*дјēва (: дјевојка)*
дēдо (: дед, деда)	*дјēдо (: дјед, дједа)*
Лēпа (: Лепосава)	*Љēпа (: Љепосава)*

(4) у итеративима (углавном изведеним од *м(ј)есто, м(ј)ера, с(ј)ести*):

намēштати (: наместити)	*намјēштати (: намјестити)*
замēрати (: замерити)	*замјēрати (: замјерити)*
пресēдати (: пресести)	*пресјēдати (и пресиједати : пресјести)*

г. Екавском кратком ***е*** одговара у ијекавском ***и***:

(1) испред ***ј***:

вејати, грејати, сејати	*вијати, грijати, сијати*
умеју, разумеју, двеју, обеју	*умију, разумију, двију, обију*

(2) испред *о* насталог од *л* на крају слога односно речи:

видео, део, желео, живео *видио, дио, желио, живио*
досео, млео, хтео, цео *досио, млио, хтио, цио*

(3) испред *љ* у речи *биљег* (ек. *белег*) и изведеницама од ње: *биљег, биљешка, забиљежити* и сл. (ек. *белешка, забележити*).

(4) Као и у ек., уопштени су наставци тзв. меке промене у инстр. једн. м. и с. рода и у ген.-дат.-инстр.-лок. множ. заменичких и придевских речи: *овим, нашим, добрим, ових, наших, добрих, овима, нашима, добрима.*

д. У кратким слоговима иза групе сугласника чији је задњи члан *р* неутрализована је разлика између ек. и ијек. изговора (замена јата је *е*):

бреза (у ек. и бре́за), *бреговн, бреговит, времена, вредноћа, вреднији, грешка, грешан, грешник, дремљив, дреновина, зрети, крепак, мрежа, огрев* (дијал. су *дгрјев* и *дгријев*), *окрепљење, повреда, спречавати, стрелица, срећа, стреха, требати, трезнији, трешња, црепови* и сл.

Напомене: Од претходног правила имамо две врсте ограничених одступања:

(1) Неутрализовање разлика и у случајевима када гласу *р* не претходи сугласник:

горе ('навише'), *резати, репа*;

међутим, поштујући вуковску традицију, исправно је само:

горјети, рјечник, рјечит, рјечица, рјешавати, прорјеђивати, корјенчић, старјешина и сл.,

мада су у ијек. говорима широко распрострањени, у Црној Гори готово доследни, екавски ликови: *горети, ђрђење, речник, речит, речица, решавати, проређивати,* уз паралелну употребу — *корјечнчић* и *коренчић, старешина* и *старјешина* и заст. *черен* и *черјен.*

(2) Због сачуваног осећања за границу саставница у ијек. су дозвољена двојства:

разређивати и *разрјеђивати, разређивач* и *разрјеђивач* (према *риједак*; али наравно *разређивати* и сл. према *ред*), *разрешавати* и *разрјешавати, разрешење* и *разрјешење.*

ђ. Системски карактер, значењски и историјски гледано, има и однос групе глагола са старим јатовским фонетизмом на *-ети* у ек. а *-јети* у ијек. и заједничким облицима на *-ити:*

белети — бијељети, руменети — румењети, црнети — црњети, тупети — тупјети и сл. у значењу 'постајати бео, румен, црн, туп'

према:

белити — бијелити, румениm, црнити, тупити и сл. у значењу 'чинити што белим, руменим, црним, тупим'.

Напомена: Исправни су само неутрализовани облици (заједнички и у ек. и ијек.) на *-ити*: *грбавити, мршавити, слабити, трулити, ћелавити* (екав. ликови *грбавети, мршавети, слабети, трулети, ћелавети* и ијек. *гр-*

бавјети, мршавјети, слабјети, труљети, ћелавјети у потпуности су потиснути, вештачки се провлаче само у речницима).

е. Екавском префиксу *пре-* (и његовом проширењу *пред-*) у ијекавском у принципу одговара *пре-* у кратким а *прије-* у дугим слоговима. Међутим, замена *пре-* често се проширила и на случајеве с дугим слоговима, посебно тамо где је одржана смисаона веза с глаголима, код којих је процес уједначавања према кратким основама био изразитији.

(1) С ослонцем на глаголе с уопштеном кратком основом, изразиту предност (и регионалну и фреквенцијску) имају облици са *пре-:*

превез, превјес, превој, преглас, прегон, преклоп, прекоп, прекор, прелаз, прелом, препјев, препис, преплет, прескок, преступ, претпоп, преход и сл.; уп. глаголе, доследно с краткоћом и са заменом *пре-: превести, превезати, превити, прегнати, преклопити, прекопати, прекорити, прелазити, преломити, препевати, преплетати* итд.

Напомена: У ијек. паралелно се употребљавају и исправни су, мада су неки ијек. ликови књишки подржавани (нпр. као грам. или геогр. термини): *превара* и *пријевара, превој* и *пријевој, предлог* и *приједлог, прелаз* и *пријелаз, прелазни* и *пријелазни, преступна* и *пријеступна* (година), *престо* и *пријесто, престоље* и *пријестоље, престоница* и *пријестоница, пређи-пређем* и (ређе) *пријећи-пријећем*, али само *престолонасљедник* (уп. заст. и стилски обојено *престолодржац*).

(2) Само облике са *пре-* имају:
пребол (ране без пребола), *превид, превод, превоз, прегиб, преглед, предио, предмет, презид, презир, прекид, прелив, прељуб, премаз, премјер, премет* (у гимнастици, али *пријемет* за врсту вина), *премор, пренос, препад, пресјек* (али *пријесјек* у зн. сандук за жито одн. брашно), *преток, претпис, претпјев* (нема облика као „пријевид", „пријегиб" и сл.).

Напомена: Претходним је реално прикључити и именице: *преглед, презир, пресјек* (у основном значењу), иако се оне понекад срећу и у облицима са *-ије-* (*пријеглед* и сл.).

(3) Само *прије-* у ијекавици имају неке углавном етнографске или заст. народне речи, као нпр.:
пријевор (предмет или објекат којим се нешто затвара), *пријеклад* (камени ослонац клада на отвореном огњишту), *пријелог* (необрађена, прележала земља), *пријемет* (врста вина), *пријесјек* (сандук за жито, у другим значењима — *пресјек*), *пријеснац, пријесница, пријесо* (слана вода у којој се кваси платно за превијање рана), *пријесолац* (сурутка која се исцеди из засољеног сира), *пријетран* (премастан, опор за јело), *пријечац* (пречи, краћи пут, пречица).

Остала ближа правила и препоруке

9. Сложени односи дугог и кратког јата у творби, деклинацији и конјугацији (укључујући у вези с тим и положај дужине у односу на акценатовани слог, уп. нпр. *заменити : замењивати*) одразили су се на његову замену. Они су у писању, апстрахујући прозодијски моменат, важни углавном само за ијекавски изговор. При томе је, наравно, опет важан моменат који сугласник претходи старом јату (с тим је повезан, у кратким слоговима, екавизам иза **р** и јотовање сугласника који то својство имају). Уп. нпр. илустрације скраћивања дугог слога:

а. у деминутивним образовањима (именичким и глаголским):
цвијет — цвјетић, вијенац — вјенчић, звијезда — звјездица, цијев — цјевчица; тијело — тјелашце/тјелешце, дијете — дјетенце; мијех — мјешчић, свијетљети — свјетлуцати; бријест — брестић, дријемати — дремуцкати; гнијездо — гњездашце;

б. у аугментативима:
свијет — свјетина, цијев — цјевчина, цјевурда, мијех — мјешина; бријег — брежина;

в. у изведеним речима, као:
бијел — бјеланце, бјелкаст, бијесан — бјесноћа, вијек — вјековати, дијелити — дјељив, дјелилац, звијезда — звјездан, мијешати — мјешавина, мјешанац, наговијестити — наговјештај, коријен — корјенит, ријеч — рјечит, рјечник, свијет — свјетован, стијена — стјеновит, цвијеће — цвјећар, цијев — цјеваница; лијеп — љепота, љепушкаст, слијеп — сљепоћа, лијепити — љепљив, љепило (али *лијепак*), *млијеко — мљечан, мљекара, млијеч — мљечика; дријемати — дремљив, дријен — дреновина, ждријебе — ждребад, вријеме — времешан, стријела — стрелимице* итд.;

г. у деклинацији именица средњег рода:
дијете — дјетета, звијер — звјерета, тијело — тјелеса, вријеме — времена;

д. у множинским облицима двосложних именица са уметком -ов-:
свијет — свјетови, цвијет — цвјетови, мијех — мјехови (*и мијехови*), *снијег — сњегови*;

Напомена: На квантитетским двојствима засновани су признати ијек. дублети:
вијек — вијекови и *вјекови, мијех — мијехови* и *мјехови*; *лијек — лијекови* и *љекови, дио* (ек. део) *— дијелови* и *дјелови, дријен — дријенови* и *дренови*, бр*ијест — брије*стови и *брест*ови;

ђ. у компаративима придева:
бијел — бјељи, биједан — бједњи, тијесан — тјешњи, риједак — рјеђи, смијешан — смјешнији; блијед — бљеђи, лијеп — љепши;

е. у имперфектизованим глаголима:
замијенити — замјењивати, оцијенити — оцјењивати, одлијепити — одљепљивати, ријешити — рјешавати;

ж. у конјугацији (однос инфинитивне и презентске основе):
сјећи, сјекох — сијечем, сијецијах итд.

Напомена: Уп. у ек.: *гнёздо — гнездашце, свет — светина, бёсан — беснoћа, лепити — лепљив, дете — детета, свет — светови, брест — брестови/брёстови, бедан — беднији, звезда — звездан, врёме — времешан, млёко — млечан, стрела — стрелимице, замёнити — замењивати, дрёмати — дремуцкати, сећи, секох — сёчем, сёцијах* итд.

10. Додатна упутства којима се регулишу мање или више специфични случајеви који се углавном тичу ијекавског изговора

а. У складу са ијек. нормом су итеративна образовања:
са *-ије-*: *доспијевати, задијевати, снабдијевати, засијецати, излијетати, лијегати,*
са *-је-*: *замјерати, намјештати, засједати.*

б. Одлика ијекавског изговора су двојства: *заливати, доливати, поливати* и сл. (само тако у ек.) и *залијевати, долијевати, полијевати* (с ослонцем на *лити — лијевати*),
— али само: *залив, слив, прелив, пролив.*

в. Према *-тећи, -такнути* и *-тећи* итеративи гласе и у ек. и у ијек. *затицати, истицати* и *претицати* (некњ. је *претјецати* и *претијецати*).

г. И у ек. и у ијек. употребљавају се паралелно облици *заплетати* и *заплитати*, али само *зарицати се, сретати се* (некњ. су облици *заплијетати, зарјецати се, срјетати се*).

д. Екавском *седети, вредети, мрзети* одговара ијек. двојство *сједјети, вриједјети, мрзјети* и *сједити, вриједити, мрзити.* На ово двојство наслањају се облици *старосједилац* и *старосједјелац* (заједнички ген. једн. гласи *старосједиоца*).

ђ. Признају се двојства у ијек. облицима радног глаг. придева: *сио* и *сјео, дио* и *дјео, срио* и *сребо*, а тако и од сложених глагола — *задио* и *задјео, засио* и *засјео, пресрио* и *пресрео* итд. Међутим, исправно је само *јео* (*ио* је дијалектизам), *обрео, врео* и *зрео* у придевском значењу, а *врио, зрио* и *врео, зрео* у глаголској функцији.

е. Недоследност у промени *л* на крају слога у *о* основа је ијек. двојства *цио* и *цијел* (*предјел, раздјел* и *удјел* не спадају у српску норму).

ж. Ијек. двојство засновано је на колебању у дужини слогова са старим јатом:

осмјехнути се и *осмијехнути се, подсмјехнути се* и *подсмијехнути се, просјед* и *просијед, усљед* и *услијед, редослијед* и *редосљед, колосијек* и *колосјек*, придев *сљедећи*, али глаг. прилог само *слиједећи, бљедожут* и *блиједожут, свјетлоплав* и *свијетлоплав*, али само — *бјелокос, бљедолик, свјетлокос,* потом *послијератни* и *посљератни, послијеподневни* и *посљеподневни, прије подневни* и *прије подневни, превремен* и *пријевремен,* али само — *претходни, прето пони* и *претопотопни.*

з. Разлике у квантитету условиле су облички и правописни дублетизам: *бијесним* и *бјесним, приповиједака/приповијетки* и *приповједака.*

и. У стандардном српском језику прихваћена су и двојства: *двођелни* и *двођијелни, тродјелни* и *тродијелни, водоводјелница* и *вододијелница, псалмопјевац* и *псалмопијевац, химнопјевац* и *химнопијевац,*

али само:

земљођелац, пољођелац, пољођелство, нововјерац, иновјерац и сл.

ј. На реалностима (у писаним текстовима и у живом говору у Црној Гори) засновано је двојство: *Нијемац* и *Њемац, Нијемци* и *Њемци*, али *нијемац, њемица* ('нема особа м. одн. ж. пола'). Међутим, исправно је само: *двјема, објема* (не *двијема, обијема*).

к. Према екавском *блесак, блештати* у ијекавском имамо:

блијесак и *бљесак, блијештати* и *бљештати,*

а према екавском *гнездо, угнездити, клешта, уклештити, жлеб*, мн. *жлебови* у ијекавском:

гнијездо, угнијездити, клијешта, уклијештити, жлијеб, мн. *жљебови*

Напомена: Некњ. је и у ек. и у ијек., иначе познато у народним говорима оба изговора — *кљешта, укљештити, гњездо, угњездити* и у ијек. *жљеб.* У кратким слоговима ек. *одблескивати, уклештење, угнежђивати* одговара ијекавско: *одбљескивати, укљештење, угњежђивати* итд.

л. Пошто се не мењају сугласници *с, з* испред меких сугласника *љ* и *њ*, насталих јек. јотовањем, исправно је једино: *сљедећи, насљеђе, слепоћа, посљедњи, сњегови, снежни* (и *снијежни*), *озљеда* и сл. (а не „шљепоћа", „шњежни", „ожљеда" нити релативно широко распрострањени ек. ликови код ијекаваца — *следећи, последњи, послеподневни, услед, наслеђе, слепоћа, редослед, озледа*).

11. На ограничен број речи (често књишког карактера) примењује се појединачно (лексичко) нормирање изговора:

а. И у ијек. су скоро једино обични екавски облици:

дејство, дејствовати, отмен, немушт, мезимац, мезимица,

али су исправни и регуларни ијекавизми *отмјен, мјезимац, мјезимица.*

б. Према ек. *деловати, деловање*, у ијек. имамо *дјеловати, дјеловање,* а према ек. *зеница* ијек. *зјеница* (мада је и у ијек. говорима широко распрострањен екавизам *зеница*).

в. У ијек. је обичније *истовјетан,* него *истоветан,* мада јат није изворно.

г. У ијек. стандарду признају се само екавски облици: *првенство, првенствен, првенац* и *кисео, киселити, киселина, кисеоник* и сл., мада смо у основама обеју група речи имали старо двојство — са *е* и са јат (*првен-* и *првѣн-, кисел-* и *кисѣл-*). Изузетак представља *првијенац* ('часник у сватовима', 'прва ракија из казана').

д. Поред заједничког и у ек. и ијек. *нисам, нисмо* итд., у ијек. је исправно и *нијесам, нијесмо* (у Црној Гори по правилу тако).

ђ. Ијек. *приљежан* и *уљез* широко су прихваћени и у екавском, што се може рећи и за (у граматичком смислу) нестандардни ијек. *зађевица* (једнако је необично ек. *задевица* и ијек. *задјевица*). Ијек. *мјед, мједени* обичнији су и у екавском него екав. ликови *мед, медени* (употребљавају се скоро искључиво турцизми *бакар, бакарни*).

12. Властита имена (лична имена и презимена, географска имена, појединачни називи, нпр. друштава, клубова и сл.) говоре се и пишу изворно — онако како се изговарају и пишу у средини у којој су настала:

Белић — Бијелић, Београд — Биоградско језеро, Бела Црква — Бијело Поље, Бели Манастир, Недељко — Недјељко — Нећељко, Цветко — Цвјетко — Цвијетин — Ћетко, Цветковић — Цвјетковић — Цвијетић — Цвитковић — Ћетковић, Степан — Стјепан — Шћепан — Стијепо, Косјерић, Пљевља, Сјеница, Бијељина, Приједор, Црвена звезда (спортско друштво), *Горски вијенац, Просвета* (беогр. изд. предузеће), *Просвјета* (српско културно-просветно друштво у Хрватској) итд.

III. ГЛАСОВНЕ ПРОМЕНЕ И ОДНОСИ ГЛАСОВА

13. Српски вуковски правопис на нивоу речи у основи је фонолошки (главно начело му је: пиши као што говориш). Међутим, уочавање појединих гласова као функционалних јединица, које се у писаном виду представљају словима, самим слухом често није поуздано; у склопу акценатски обједињених говорних целина (а тако се језик по правилу остварује) тешкоће су још изразитије него у оквиру издвојених речи. Осим тога, склони смо да се ослањамо на народне говоре и на њима заснован колоквијални говор, а они се (чак и они који су ушли у основу књижевног језика) у многим битним детаљима разликују од стандардног језика. Између осталог, из тих разлога су за лакше разумевање и примену правописних правила нужна одређена знања из граматике којима се одређује норма гласовне структуре и избор облика. Зато су и у овај приручник укључена нека поглавља из нормативне граматике. Уз ово поглавље, то се односи и на претходно (о екавском и ијекавском изговору); из истих разлога укључене су и многе речи у речник уз овај правопис.

Суґласник х

14. Највећи део српских народних говора нема гласа *х* — он се или губи или замењује другим гласовима. Основно правило је да се глас *х* пише (и изговара) где му је по етимологији место, као нпр.:

а. *хлеб, храна, храст, махати, рухо, уходити, дах, крах, прах, тих, смех;*

б. *хвала, хвалити, схватити, ухватити;*

в. у ген. мн. придева, заменица и бројева: *младих, старих, мојих, наших, десетих, петих;*

г. у глаг. облицима: *видех, скочих, чух* (у аор.), *ґоворах, рађах, читах, ґовораху, рађаху, читаху* (у имперф.), *радио бих* (у потенцијалу) итд.

15. Норма је прихватила нека одступања од претходног правила:

а. Глас *х* се губи без замене:

тр̄нути, тр̄леж, та̄нан (настало од *та̄нахан*) и *са̄т* (настало од *сахат*); у српском стандардном језику наравно само *исто̄рија, исто̄ријски, исто̄ричар* и сл.

б. Признају се дублети — с губљењем гласа *х* без замене (што је у скоро свим примерима и најчешћи случај) или с његовим (ретким) чувањем:

а̄јвар и *хајвар, алка* и *халка, алас* и *халас, алов* и *халов, алва* и *халва, алал(ӣти)* и *халал(ӣти), ам* и *хам, амајлија* и *хамајлија, амам* и *хамам, амалин* и *хамалин, ало* и *хало.*

Напомена: Допуштено је двојство у придеву и радном глаг. придеву *по̄дбуо* и *по̄дбухао, по̄дбула* и *по̄дбухла, по̄дбули* и *по̄дбухли*, док у другим облицима треба писати (и говорити) *х — по̄дбухнути, набухнути, по̄дбухнем* итд.

в. Савременом спонтаном српском изразу својствени су једино облици са *в* уместо изворног *х* у примерима као:

бува (али презиме *Бӯха*), *мува, дува̄ти, гр̄ува̄ти, кува̄ти, кувар, по̄тува, дуван, мувар* (бот., али у стручној лит. и *мухар, мухара* и зоол. *мухарица*), *ђинђува.*

Знатно је реалнија равноправност облика:

уво и *ухо, гл̄ув* и *гл̄ух, сув* и *сух* (обичније је пак *сухомеснати* него *сувомеснати про̄изводи*), *па̄стух* и *па̄стув, ва̄јат* и *ха̄јат.*

Међутим, у српски језички стандард спада само:

рухо, њух, дух, задуха, кожух, тр̄бух, крух (а не: *руво, задува, крув* и сл.).

Напомена: Претходно се одражава на изведене облике, па је једино исправно: *бувљи, мувљи, гл̄увљи, сувљи* (не спада у норму *бућ̄ји, мућ̄ји, гл̄ући, сући*), али — *ућ̄ни, оглућ̄ити се.*

г. Глас *х* је доследно замењен гласом *ј* у речима:

аждаја, про̄ја, промаја, јендек (ликови са *х*, као *аждаха* и сл., чују се само у муслиманским срединама).

Признају се дублети:

леја у ек. а у ијек. *лијеха, чоја* и *чоха* (облик са *ј* је обичнији и разумљиво има нормативну предност),

али облицима

снаха и *кухиња* треба давати предност у односу на фамилијарно *снаја* и разговорно *кујна* (исправно је наравно само — *кухињски*).

16. Нису одлике српског стандардног језика варијанте с неизворним *х* какве су:

хрђа, хрђав, хрђати, хрва̄ти се, хрвање, хрвач и сл.,

већ су једино исправни облици — *рђа, рђав, рвати се* и сл.

Међутим, исправно је само: *опхрвати, опхрван.*

Напомена: Нису исправни ни облици: *лахко, мехко, нахудити, махрама, вехнути, зијехати.*

17. У писању личних имена и презимена поштује се створени обичај па су, са становишта правописа, једнако прихватљива имена:

Зарија и *Захарија, Михаило/Михајло* и *Мијајло/Мијаиле, Ристо* и *Христо,*

или презимена:

Ристић и *Христић, Мијаиловић* и *Михаиловић* и сл.

Имена места по правилу су нормирана са изворним *х:*

Грахово, Ораховац, Хан Пијесак, Херцеговина, Хум, Хопово, Махала итд.,

али уз доста одступања с ослонцем на изворни народни изговор, уп. нпр.:

Анови, Горња Мала, Ливно, Опово, Оцка Гора (< *Хотска Гора*) итд.

Сугласник ј

18. Изговор гласа *ј* зависи од суседних гласова у речи. У различитим комбинацијама он се боље или слабије чује. Осим тога, глас *ј* може бити део структуре речи или настаје као прелазни глас између два самогласника. Када *ј* треба или не треба писати, одређује правописна норма.

Имајући у виду, осим претходних момената, и правописну традицију, правила писања *ј* су следећа:

а. Сугласник ***ј*** се по правилу пише између самогласника ***и-а***, ***и-е*** и ***и-у*** (што важи и за основне речи, за падежне и глаголске наставке, позајмљенице и прилагођено писање страних имена), осим на препознатљивом споју сложених речи:

(1) ***и-а:*** *авијација, армија, медијапан* (плоче), *Вердија* (: Верди у ном.), *линија, радија* (: радио у ном.), *таксија* (: такси у ном.), *телевизија, Србија, Марија, Силвија, Дијана, жирија и кивија* (ген. јд. према *жири, киви*) итд.,

али: *иако, антиамерички, триатлон* ('тробој');

Напомена: Истрајава се, ипак, на разликовању нашег ж. имена *Мија* (надимачког порекла, од личних имена као *Миомирка, Мијана* и сл.) од интернационалног *Миа.*

(2) ***и-е:*** *дијета, досије* (необ. *досје*), мн. *досијеи* (необ. *досјеи*), *клијент, пиједестал, ривијера, премијер, Молијер, Лијеж, Силвије, Силвијем* (инстр.), *Силвијев* (присв. придев), *жиријем* (инстр. јд. према

жири), *лијем, пијем* и сл.; тако и *бијенале, тријенале* због замагљене структуре сложеница и правописне традиције,

али: *архиепископ, медиевалистика, медиевалист(а), полиедар, полиетилен;*

(3) *и-у:* *пијук, тријумф, подијум, радијум, радијус, Вердију* (дат.), *Сијукси, жирију* (дат. јд.), *радију* (дат.), (они) *пију* итд.,

али: *приупитати, приуштити, ниуколико.*

б. Не пише се ***ј*** између самогласника ***и-о***, осим у случајевима када је *ј* део основе:

био, дио (ијек., ек. део), *пио, хтио* (ијек., ек хтео), *радионица, носиоци, авион, камион, милион, пион, радио, радиом* (инстр. једн., али — *радија-радију*), *фиока, Сион, Антонио, Антониом* (инстр.), *Марио, Марием* (инстр.), *Мариови* (прис. придев), *Силвио, Силвиом, Силвиов; иоткуд, приобалан, прионути* (уп. несвр. *приањати*) итд.,

али: *змијо, змијом, змијолик* (према *змија*), *Мијо, Србијо, Србијом, Силвијом* (инстр. од *Силвија*), *историјом, вијоглав, вијорити* (с ослонцем на глаг. основу *вијо-*), *Равијојла* (вила) итд. Тако се пишу и француска имена у којима је глас *ј* (настао из некадашњег *љ*) означен словном групом *ill: Гијом* (Guillaume), *Вијон* (Villon), *Моријон* (Morillon).

Напомена: Не умеће се *ј* између *и-о* када су преузети готови модели страних речи:

амбициозан, артериосклероза, историографија, потенциометар, комедиограф, еволуциони, пропорционалан, импресионизам, импресионирати, мисионарство, демисионирати и сл., мада се на основне речи примењује опште правило (писање *ј* између *иа*), уп. нпр.: *амбиција* (*амбиције-амбицији*, вок. *амбицијо*), *артерија, историја* (вок. *историјо*), *еволуција, потенција, комедија, мисија* итд.

в. Не пише се ***ј*** у групама вокала када се *и* нађе на другом месту, осим у случајевима када је *ј* део основе речи или творбеног форманта:

(1) *а-и:* *наиван, кокаин, каиш, лаик, Каиро, Раиф, бадаваисати, награисати, ограисати; заискати, наиме, наискај, праиндоевропски* и сл.,

али: *догађаји, обичаји, крајина, крајичак* (према догађај, крај и сл.), *тајити, утајив* (уп. тајна), *гајити, рајин* (према раја), *Мајин, мајица, калајисати, белајисати, пајпагајисати* (према калај и сл.);

(2) *е-и:* *атеиста, неимар, сеизмологија, сеиз, шеик, олеин, протеин, резимеи, сижеи* (мн. према резиме, сиже); *преиначити, преимућство* итд.,

али: *креји, сеји, сејин, леји* (према креја, сеја, леја), *музеји, релеји* (мн. према музеј, релеј), *Пејин* (према Пеја односно Пејо);

(3) *о-и:* *стоик, стоицизам, хероин, хероински, егоизам, егоистичан, маоиста, октоих* ('литург. књига подељена у осам гласова'), *ок-*

троисати, бистрои, сакои (мн. према бистро, сако); *југоисток, поиграти, доиста* и сл.,

али: *моји, мојима, твоји* (према мој и сл.), *завоји, кројити,ројити се* (према завој, крој, рој), *сојино* (брашно, према соја), *пројицирати* (уп. пројектовати);

Напомена: Иако имамо *херој* (хероја-хероју, хероји-хероја-херојима), *херојство* и сл., у складу са нормом су ликови (преузети као готови модели) — *хероизам, хероизовати, хероика, хероина* ('јунакиња'), *хероичан.*

(4) ***у-и:*** *руина, бедуин, флуид, конструисати, обуимати* (несвр., према свр. обујмити 'обухватити'), *кануи, табуи* (мн. од кану, табу); *уигран, уистину, полуистина* итд.,

али: *гују, олују* (према гуја и сл.), *бујица* (од основе *буј-*), *брују, зују, Вујица* и сл.

г. Између два *и* ***(и-и)*** по правилу се пише *ј;*

(1) када је ***ј*** део основе (односно када се ген. јд. испред наставка за облик завршава на *-ија*):

Илији, судији, кутији (у дат. и лок.), *жирији, менији, студији* (од студиј и студио) у ном. мн., *жиријима, менијима, студијима* у дат., инстр. и лок. мн., затим у дем. типа *кутијица, ракијица* и у облицима придева *Маријин, судијин* и сл. — али до сажимања долази по правилу у презименима типа *Илић, Пантелић, Терзић* (од *Илијић* и сл.) и у изведеницама као *комшиница, спахиница, судиница* (од *комшијиница* и сл.);

(2) у компаративу придева (у ном. м. рода јд. и мн.): *веселији, милији, кроткији* и сл., у облицима заменица *чији, ничији, свачији* и у наставку присвојних придева — *овчији, врапчији, гушчији.* (Нормативисти дају предност овом наставку када се основа завршава сугласничком групом; у осталим случајевима пак препоручују наставак *-ји: божји, дечји, вучји, козји* итд.)

Напомена: Не умеће се *ј* у *шиити* ('припадници једне од већих верских група-ција у исламу'), *шиитски, шиитизам.*

д. Са завршетком ***-еја*** прилагођене су стране речи као: *идеја, епопеја, орхидеја, турнеја, Гвинеја, Кореја, Медеја* и сл., што није доследно спроведено, па имамо — *Геа, Реа, Андреа, Леа* (ж. имена).

У осталим случајевима, изузимајући према грчкој графији преузето *плејада, Плејаде* (сазвежђе), између *е-а* се не умеће *ј: идеалан, реалан, сеанса,* ген. *бифеа, дефилеа, клишеа;* тако се пишу и домаће речи *геак* и *геачити се.*

Напомена: У стандард спада *рејон* и *рејонизација; рајон, рајонизација* је застарело, а у норму не спада ни *реон.*

ђ. Глас *ј* из основе чува се (и пише):

(1) у придевским облицима на *-ски: историјски, армијски, хемијски, шумадијски, медијски, студијски* (према *студиј* и *студио*, са заједничким ген. студија) итд., али *далматински* (према *Далматинац*).

(2) у жељским (женским) именима типа *Азијка, Индијка, Кенијка, Ницлијка* (други творбени тип је *миражџика, проводацика*, што показује краткоћа и у творбеном суфиксу) и

(3) у изведеницама на *-ство: спокојство, тројство, херојство* и сл.

е. Редовно се пише *ј* у императиву глагола који се у презенту завршавају на *-ијем: пиј, пијмо, пијте, налиј, убиј, бриј, шиј; гриј, гријмо, гријте, насмиј се* (ијек.; у ек. *греј, грејмо, насмеј се* итд.).

ж. Иза *љ, њ, ћ, ђ* не може стајати *ј: сољу, Подриње, Поуње, ноћу* (не „ноћју"), *глађу, цеђу* и ијек. *цијеђу, Ђанг* (не „Ђјанг") итд.

Изузеци су *пуномоћје* (поред *пуномоћ*), из анат. *мишићје*, стил. обележено *свемоћје* и заст. *окуђје.*

з. Вербализоване скраћенице се понашају као пуне речи: *Цијa* (према ЦИА), *Циje, Цији, Цијом, Бија-Бије* итд. (према БИА), *Фијат* (према ФИАТ) итд. Уп. и: *са Би-Би-Сија, на Би-Би-Сију.*

и. У писању личних имена треба се придржавати изложених општих правила, разликујући при томе случајеве када је *ј* део основе или творбеног форманта од оних када се *ј* могло развити као позициони (прелазни) глас:

Мијо, Цвијо, Пеја и *Пејо, Мијов, Цвијов* и *Мијин, Цвијин, Грујин* (према *Груја* и *Грујо*), *Вујица, Војин, Кајица* итд.,

— али од старе основе *Мил-: Миодраг, Миомир, Миомирка* и сл.

Напомена: За презимена норма има само карактер препоруке, будући да се она по правилу пишу у облику који је наслеђен: *Пејин* и *Пеин, Мијановић, Мијовић, Стијовић, Стоиљковић* и *Стојиљковић* и сл.

Једначење сугласника по звучности

19. Кад се у једној речи нађу два сугласника неједнака по звучности, онда се први једначи према другом и то се при писању по правилу показује (*срб-ски* > *српски, уч-беник* > *уџ-беник* и сл., али — *председник*). Једначење пак које се врши на граници двеју речи у оквиру обједињених изговорних целина не показује се у писаном виду језика (*изашли из куће*, а не *„ис куће"*).

Једначење сугласника по звучности врши се у оквиру парова:

Звучни	б	г	д	ђ	ж	з	џ	—	—	—
Безвучни	п	к	т	ћ	ш	с	ч	ф	х	ц

Примери:

б/п — српски (срб+ски)	*п/б — топџија* (топ+џија)
г/к — бекство (бег+ство)	*к/г — свагдашњи* (свак+дашњи)
д/т — слатка (слад+ка)	*т/д — свадба* (сват+ба)
ђ/ћ — налепке (налеђ+ке), *жепца* (ђ+ц)	*ћ/ђ — (иваниђградски : Иваниħ Град)*
ж/ш — дршка (држ+ка)	*ш/ж — задужбина* (задуш+бина)
з/с — свеска (свез+ка)	*с/з — здружити* (с+дружити)
ц/ч — кембрички (Кембриц+ски)	*ч/ц — наруџбеница* (наруч+беница)

Напомена 1: (а) За промену *ћ* у *ђ* нисмо нашли илустрацију; за пар *џ — ч* цитираном *кембрички* супротстављен је без једначења и упрошћавања пример *колецски* (колец+ски: в. тачку 20а под 3). **(б)** Безвучни сугласници *ф, х* и *ц* немају звучних парњака. Стицајем (творбених) околности у структури речи српског језика практично нема позиција у којима би требало ови сугласници да се једначе као први у сугласничкој групи. Међутим, када се налазе на другом месту, утичу на промену звучних сугласника испред себе: *расформирати* (раз+формирати), *расхладити* (раз+хладити), *расцветати* (раз+цветати) итд.

Напомена 2: Резултати једначења понекад се аналошки преносе у позиције у којима није било услова за промене: ген. мн. *примедаба, свадаба, удадаба* (уместо изворног *-таба*), *сведоџаба, наруџаба* (ум. *-чаба*), али — *бележака, свезака* (не „свесака"), *приповедака.* (Ове именице по правилу имају напоредне облике ген. мн. типа *примедби, приповетки, удадби.*)

У норму не спадају (дијалектизми су): *усак, блисак, бритак, глатак* (исправни су само облици: *узак, близак, бридак, гладак*).

Напомена 3: У примерима *дрозак* према *дрозга, дрозгу* и *мозак* према *мозга, мозгу* итд. имамо (привидно) прогресивно једначење (једначење другог сугл. према првом; старе основе су *дрозг-, мозг-*). Овом је сличан однос *мазга, мазгов* према покрајинском (иако ближем по етимологији, из балк. латинитета) *мáсак-мáска* ('мужјак мазге, мазгов').

20. Од изложених општих правила имамо неколико врста одступања, најчешће мотивисаних тежњом да се не замагли значење:

а. У писму се не једначе сугласничке групе *д-с* и *д-ш* (ово одступање је установио Вук Караџић, али је касније било напуштено), а по правилу ни *ђ-с:*

(1) *д-с: одселити се, одступити, подсећи, надстрешница, представа, председник, градски, људски, судски, судство, сродство, господство* итд.;

(2) *д-ш: одшкринути, одштета, одштампати, подшишати, кадшто;* овој врсти одступања је најближи усамљени пример *будчега* (ген. од *будшто*);

(3) *ђ-с: воћство* (према *воћ(а);* уп. *рачуноводство,* према основи глагола *водити*), *смуђски, вармеђски, лоћски* (*Лоћски устанак, Лоћска операција,* према *Лоћ*), *љубовићски* (према *Љубовића; љубовићки*

би се могло повезивати са, такође месним именом, *Љубовић*), *боговаћски* (према *Боговаћа*), *шомоћски* (према *Шомоћ* у Мађарској) итд. (Ако није облик исконструисан, без једначења и упрошћавања би било и *колеџски*.)

Не мења се ни група *ћ-ђ* у примерима *иваниђградски, мркоњићградски* (према Иванић Град, Мркоњић Град).

б. У новијој лексици не једначе се сродни сугласници (парњаци) на саставу сложеница. Тако се избегава успостављање удвојеног сугласника; упрошћавањем би значење могло бити нејасно. Саставнице, уз то, теже да задрже самостални акценат. Уп. нпр: *предтакмичење, предтурски, подтачка, подтип, подтекст, предтурнир, нузспецијалност, субпериодизација, субполаран* итд. У старијој лексици сугласник се по правилу губио пред својим парњаком.

в. С ослонцем на изворни језик, једначење сугл. група у речима страног порекла и у изведеницама од њих често изостаје:

(1) У префиксима као:

ад-: адстрат, адхезија, адхезиван, адхерент, адхерентан, адхеренција, адхортација;

јурис-: јурисдикција;

пост-: постглацијал, постдентал, постдипломски, постдилувијумски;

транс-: трансгресија итд.

Међутим, једначе се префикси:

аб-: апсолутан, апсорпција, апсолвент, апстракт, апстрактан, апстиненција, апсурд, апсциса, апцигновати;

об-: опсервација, опструкција;

суб-: супстанца, супстрат, супстантив, супституција,

али — *субпериодизација, субполаран* и сл., в. под **б.**

(2) У сложеницама, а понекад и у речима чије саставнице не разазнајемо, као нпр.:

штрајкбрехер, пресбиро, цемсбондовски, политбиро, нокдаун, драгстор, лонгплеј, пингпонг, регтајм, брејкденс, бобслеј (или боб, врста спорта), *кингстон* (вентил на подморници), *ангстрем* (мерна јединица), *гангстер, плебс, пингпонгашки* итд., уз изузетно ретка једначења — *фудбал, рендген.*

(3) У властитим именима, транскрибованим и само делимично прилагођеним нашем правопису, и у изведеницама од њих:

Вашингтон, вашингтонски, Велингтон, Бангкок, Хонгконг (и *Хонг Конг*), *Јангце, Редфорд, Тбилиси, Макдоналд* и *Мекдоналд, Сигфрид* или *Зигфрид, Абхазија* итд.,

али: *Магбет* (усталио се облик с једначењем) и *Рендген* (раније усвојено за мед. инструмент *рендген*).

Често изостаје једначење и у мусл. именима *Едхем, Мидхат, Субхија*, уз напомену да су једнако прихватљиви и облици *Етхем, Митхат, Супхија* итд.

Једначе се међутим сугласници *с, з, ш* и *ж*, осим у случајевима кад би њихове замене повукле замену и других сугласника:

Глазго̄в, Дрезден, Визбаден, Инзбрук, Стразбур (према фр.), *Хабзбург̄, Јоханезбург̄, Регензбург̄, Казба, Ружди, Мерешковски, Скаскин, Ришков*, буг. *Расцветников* итд.,
али: *Потсдам, Питсбург̄* (не „Подздам", „Пидзбург").

Из словенских језика (срп. језику сродним по структури) треба једначити и друге сугласничке групе:

Голуйков, Безбороško, Гуйкин, Поšторожје, Прешкавказје, укр. *Буйка*, чеш. *Хроматка, Лойковице*, словачко *Дуйчек* и сл.

Напомена: Одступа се од претходног правила ако је име ушло у нашу културу у другом облику или ако би и после извршеног једначења остала сугл. група страна српском језику, као нпр.: *Мусоргски, Рјажски, Гудцов, Дјадченко* (једначењем би настале сугл. групе *-кск-, -шск-, -тц-, -тч-*).

г. Једначење (у писању) понекад изостаје и у нашим властитим именима да би се или избегло удаљавање од основне речи или да би се (код презимена на пример) поштовала традиција:

Подхум, Подхрастови, Подтекелија, Арадац-Арадца, Градац-Градца, Брг̄удац-Брг̄удца, Забрдац-Забрдца; и с једначењем и без њега јављају се презимена, која немају карактер дублета, као *Вуг̄драг̄овић — Вукдраг̄овић, Дајчевић — Дабчевић, Качић — Кадчић* (уп. т. 26б).

Једначење сугласника по месту и начину артикулације

21. Струјни зубни сугласници с и з испред предњонепчаних сугл. *ћ, ђ, ч, џ, љ, њ, ш* и *ж* мењају се у *ш, ж*. Промена је често удружена с претходно извршеним једначењем сугласника по звучности или јотовањем а, после једначења, и са испадањем сугласника.

Обрасци примене:

с-ћ з-ћ	→шћ:	шћућурити се (с+ћућурити се), лишће, радошћу (стј→сћ→шћ); рашћушкати (зћ→сћ→шћ)
с-ч з-ч	→шч:	пашче (пас+че), шчепати (с+чепати); ишчупати (из+чупати), обрашчић (образ+чић), бешчасни (без+часни) (зч→сч→шч)
з-ђ	→жђ:	ижђикати (из+ђикати), грожђе (здј→зђ→жђ)
з-џ	→жџ:	ижџилитати се (из+џилитати), ижџикљати (из+џикљати)
с-љ	→шљ:	сношљив (снос+љив, према сносити), мишљу (мисл+ју)
с-њ	→шњ:	ношња (нос+ња, према носити), плешњу (плесн+ју)
з-љ	→жљ:	сналажљив (сналаз+љив, према сналазити се)
з-њ	→жњ:	вожња (воз+ња, према возити)
з-ш	→ш:	бешуман (без+шуман — зш→сш→шш→ш), бешавни
з-ж	→ж:	беживотан (без+животан — зж→жж→ж), бежични

Напомена 1: Једначење сугласника *с* и *з* испред *љ* и *њ* врши се само испред наставака за творбу (као *сношљив*) или у промени речи (нпр. инстр. *мишљу*); међутим, изостаје на саставу сложених речи, те треба писати (и изговарати): *сљубити, сљуштити, разљутити, изљубити, изњихати.*

Напомена 2: Једначење изостаје и испред *љ* и *њ* насталих јекавским јотовањем (после замене старог кратког јат): *сљедовати, сљедећи, посљедица, изњедрити, сњежни* и сл. (а не *шљедовати, ижњедрити, шњежни* итд.).

Напомена 3: Слична претходној је и промена гласова *х* и *г* (одн. *к*) испред *ч* у *ш: орашчић* (орах+чић), *трбушчић, вршчић, кожушчић* (кожух+чић), *брешчић* и у ек. и у ијек. Уп. и дем. другог творбеног типа: *трбушић, кожушић, брежић; орашак, вршак.*

22. Сугласници *н* и *м* изговорно се слабо разликују испред двоуснених сугласника *б* и *п*. Испред наставака за творбу који почињу сугл. *б* и *п* промена *н* у *м* се и у писању показује:

зелембаћ (зелен+баћ), *стамбени, прехрамбени, одбрамбени, тумбати.*

Промена, међутим, изостаје на споју сложеница (због свести о самосталном значењу и облику саставница):

странпутица, једанпут, црвенперка, ванбрачни, вангарнички, воденбуба.

Напомена 1: Речници по правилу дају паралелно (као дублет) *црнпураст* и *црнпураст*, због нејасног статуса саставнице *-пураст*. Нема оправдања за задржавање дублета у стандардном језику и опредељење за облик *црнпураст* је разумљиво.

Напомена 2: У позајмљеницама пишемо (и изговарамо) *м* испред *б* и *п* када га преузимамо из изворног језика: *амбиција, ампула, амплитуда, амутација, империја, имперфекат, имплементација, импресија, импорт, имплицитно, импулс* (*-иван* итд.), *имутација, симбол, симпозијум* (уп. и *симфонија*), *симплификација, Истанбул* (заст. одн. ист. *Стамбол* и мање обично *Стамбул*) = *Цариград* (трад. назив у српском; уп. Беч, Рим, Будимпешта, Петроград), и сл., али *инпут* (енгл. input 'подаци који се уносе у рачунар'), *Нирнберг, Канбера.*

Усталило се (и једино је исправно) *бомбон(а)*, с променом *нб* у *мб.*

Разједначавања суглсника

23. На гласовни склоп речи утичу и разједначавања која се врше или у сугласничким групама или међу слоговима. Неке од тих промена прихвата и норма.

а. Разједначавањем групе *ћн* у *срећни, срећно, срећник, срећница* добијени су облици *сретни, сретно* и сл. а промена је пренесена и у *сретан.* Мада норма признаје дублетизам *срећан* и *сретан, срећни* и *сретни* — предност треба давати облицима са *ћ.*

Напомена: У норму не спада *срећњи* и сл.

б. Према екавском *лењ* у ијекавском имамо *лијен* као резултат разједначавања, док је према *летњи* ијек. *љетњи* и обичније *љетни*.

в. У норму спадају облици са *-њс-: дечињски, дечињство* (ек.), ијек. *дјечињски, дјечињство*.

г. У складу са нормом су облици глаг. именица на *-љење* изведени од гл. VI врсте (типа *молити-молим, мољен* и *волети/вољети-волим, вољен*), као:

дељење (ек.) и *дијељење* (ијек.), *одељење* (ек.) и *одјељење* (ијек.), *запаљење, вољење, мољење, осветљење* (ек.) и *освјетљење* (ијек.), *исцељење* (ек.) и *исцјељење* (ијек.) итд.,

али не они на *-лење*, који су настали међуслоговном дисимилацијом (удела има вероватно и угледање на глаг. основу па су огрешења о норму честа), типа:

запаленье, оболење, оделење (ек.) и *одјелење* (ијек.), *осветлење* (ек.) и *освјетлење* (ијек.), *делење* (ек.) и *дијелење* (ијек.), *опредељење* (ек.), *опредјељење* (ијек.), *исцелење* (ек.) и *исцјелење* (ијек.) и сл.

Напомена 1: Норма је прихватила два одступања, као двојства: (а) због нагомилане палаталности *запослење* поред (ређег) *запошљење* (према запослити, -им; тако и *запослен, запосленост*, уз врло ретко *запошљен, запошљеност*), (б) *мњење* (и у ек. и у ијек. — регуларно према мнити/мнети-мним) и ек. *мнење* (с разједначавањем) и ијек. *мнијење* (необично, према ијек. мњети-мним).

Напомена 2: Од претходног треба разликовати ек. *поколење* и ијек. *покољење*, што нису глаголске именице као у горњим примерима, него изведенице од *колено//кољено*.

Упрошћавање сугласничких група

24. У сугласничким групама, наслеђеним или насталим разним гласовним променама (у основи речи и још чешће у њиховој промени и творби), долази до њиховог упрошћавања испадањем, односно довођења у склад с правилима распореда гласова у српском језику. У дијалектима и разговорном језику тих промена је више него што норма признаје; уз то, ни наша перцепција није увек поуздана. Зато су потребна прецизнија правила.

25. — **а.** Два иста или слична сугласника (парњаци) своде се по правилу на један (промени често претходи једначење сугласника):

безазоран (од без+зазоран), *безуб* (без+зуб), *одвојити* (од+двојити), *одужити дуг* (од+дужити), *руски* (рус+ски), *врбаски* (врбас+ски); *бестидан* (бесстидан ← без+стидан), *француски* (фран-

цуз+ски), *бежживотан* (бежживотан ← без+животан), *ражалостити* (раз+жалостити), *педесет* (педдесет ← пет+десет), *поттурити* (поттурити ← под+турити), *ишшетати* (ишшетати ← исшетати ← из+шетати), *шездесет* (шездесет ← шесддесет ← шест+десет) итд.

Напомена: Неупрошћавањем групе *сш* у *усшетати се* (< уз+шетати се) у значењу 'усходати се тамо-амо' (уп. и арх.: ако усшетам = ако будем шетао) чува се разлика од *ушетати се* 'ући шетајући се'.

б. Од претходног правила изузимају се две групе примера:

(1) облици суперлатива придева и прилога који почињу гласом *j*: *најјачи, најјаснији, најједноставнији, најјужнији, најјасније* и сл. и

(2) сложенице (углавном из новијег лексичког слоја) које на споју саставница удвајају исте или сродне сугласнике (парњаке) чијим би се свођењем на један глас замаглило значење:
поддијалекат, предржавни, наддржавни, ваннаставни, противвредност, нуззарада, нуссецијалност, транссибирски, суперревизија, тридесеттрогодишњица, тридесеттројка; подтачка, надтрчати, предтурски, предтакмичење, постдипломски и сл.

в. Не упрошћава се удвојена сугл. група *сш* у *шесшсто, шесшсшоши, шесшсшогодишњи* и сл. (упрошћено *шесшогодишњи* променило би смисао — онај који има 6 година).

26. — а. Сугласници *т* и *д* губе се испред сливених сугл. *ц, ч, ћ, ђ* и *џ* (зато што ови гласови у првом свом делу садрже елементе гласова *т* и *д*):
губици (од губитци), *изузеци, задаци, Оци* (од Отци, црквени празник), *залисци, напици, подлисци, домороци, преци* (мн. од залистак, напитак, подлистак, домородац, предак); *крсца* (а не крстца), *двоґоца* (не двогодца), *прошца* (од проштац); *оче* (од отче); *знаћу* (знат+ћу); *платићемо* (платит+ћемо); *бурмуџија* (бурмут+џија), *сладолецција* (сладолед+џија) итд.

б. Од претходног правила изузимају се сугл. групе на споју сложеница (не рачунајући поменуте облике простог футура) чијим би упрошћавањем значење било нејасно или чак друкчије. Међутим, једначење по звучности се врши. Уп. нпр.:
отцепити (ек.) и *отцијепити* (ијек.), *потчинити* ('покорити', али *починити* 'учинити'), *отчепити* ('скинути односно извући чеп'), према *очепити* (нагазити), *потценити* (ек.), *потцијенити* (ијек.), *отшушнути, подђакон, подцарати* итд. (За разлику у значењу, повезану с изостајањем испадања сугл., уп. и *подшишати* према *пошишати*.)

Из сличних разлога (да не би дошло до удаљавања од основне речи), упрошћавање (али и једначење по звучности) изостаје у пи-

сању понеког властитог имена: *Арадац-Арадца, Брђудац-Брђудца, Забрдац-Забрдца* (презиме), *Градац-Градца* (регуларном променом облици у косим падежима би се изједначили с називом аустр. града: *Грац-Граца*). Презимена се, уз то, у одређеном виду наслеђују (ређе и недоследније се усклађују са важећом правописном нормом), а начин писања може бити основа разликовања, па није нпр. исто *Кадчић* и *Качић*; уп и *Дабчевић* према *Дапчевић*.

Напомена: Старо општештокавско *тко* замењено је у српском језику упрошћеним *ко* (тако и: *неко, нико* и сл.), али је група сачувана у речи *нитков*.

в. Сугласници *т* и *д* губе се (мада недоследно) испред сугласничких група (двочланих или трочланих) које понављају глас *т* (као други у скупини):

(1) испред наставка *-ство: присуство, одсуство* (уп. присутан, одсутан), али — *братство, богатство, судство*;

(2) испред *-штина: немаштина* (уп. немати), *госпоштина* (основа господ-);

(3) на спој сложенице: *поштапалица, поштапати се* (под+штапати се), али — *будшто, кадшто* и признати дублет *рашта* и *радшта*.

г) Упрошћавају се сугласничке групе, такође испадањем *т* и (ређе) *д*, уз доста ретке изузетке (не рачунајући новију и углавном страну лексику), када се ови нађу иза струјних сугл. *с, з, ш* и *ж* а испред праскавих сугласника и неких сонаната:

(1) *стц* и *штц:* од именица на *-стац* и *-штац* у косим падежима једн. и у множини, уп. нпр. *крстац-крсца, проштац-прошца*, мн. *прошци* и сл. (објашњење в. под **а**);

(2) *стк* и *здк*: до упрошћавања долази у дем. *коска* и *лиска* (од костка, листка), али група остаје неизмењена у личном имену *Растко* и новијој речи из руског *чистка*, као и у речима (такође новијим и страног порекла) у значењу занимања, статуса или полит. опредељења ж. особе, обликованих наставком *-киња: гимназисткиња* (обичније је *гимназијалка*), *модисткиња, пијанисткиња, телефонисткиња, нацисткиња, терористкиња* итд.

Од именица које се завршавају на *-стак* норма не препоручује упрошћавање само од речи *напрстак* (*напрстак-напрстка, напрстци-напрстака*), па имамо: *листак-лиска, залистак-залиска, подлистак-подлиска* итд.

За промену *здк* у *ск* (удружену с једн. по звуч.) уп. *гроздак-гроска-гроску* итд.

(3) *стб*: *гозба* (од гостба) и *тазбина* (од тастбина), уз напомену да промену прати једн. по звучности.

(4) *стн* и *штн: частан-часна, часни* (*часног, часних* и сл.), *мастан-масна, постан-посна, радостан-радосна, страстан-страсна; врстан-врсна, врсни* (и у значењу 'који се посебно истиче, изузетан' и

'који се односи на врсту или који јој припада'), *позоришни, боравишни, складишни* итд. (Изван норме су облици типа *часан, масан, болесан* и сл.)

Од упрошћене придевске основе изводе се речи као: *болесник, весник, часник, радосник, милосник, складишнина* итд.; уп. и *лиснат*.

У новијим позајмљеницама сугл. група *стн* остаје непромењена: *азбестни, аористни, карстни, кастни* (: каста), *протестни, контрастни* итд. Једино за придев *робустни* и прилог *робустно* може се дозволити и писање *робусни, робусно*, будући да они нису, као остали придеви, изведени из именице са *ст* у основи.

Чува се *стн* и у домаћем *прстни* (према *прст*) да не би дошло до мешања са *прсни* (према *прса*). У складу са нормом је *чудовиштан-чудовишна* (не *чудовишан*).

Напомена: Једино је исправно *(не)зависан* у зн. '(не)самосталан', јер се ослања на *зависити*, а не на *завист*. Међутим, признаје се двојство *пристрастан* (-сна), *непристрастан* (-сна) и *пристрасан* (-сна), *непристрасан* (-сна), пошто је изгубљена свест о вези са *страст*.

(5) *стл, стљ* и *стм:* судбина ових сугл. група није нормативно спорна — према *растао* и *расти* имамо *расла, расло* и *расли* (не „растла" и сл.), а према *болест — болешљив* (не „болестљив").

Напомена: Недоумицу понекад изазива распоред творбених суфикса придева типа *попустљив* према двојству *допустив* и *допустљив*, што се решава нормативним граматикама и речницима стандардног језика (више примера даје се у речнику уз овај правопис).
Пореклом је повезано *усмен, усмено* са *уста* (наравно није реално *устмен*). Међутим, група се чува у позајмљеницама *астма, астматичар* и сл.

(6) *здн/здњ* и *ждн:* група *здн* остаје неупрошћена у *одмаздни* (према *одмазда*), потом у *једнобраздни, двобраздни* (нпр. плуг); према последњем је изведено *двобраздњак* (с неупрошћеном групом *здњ*). Нормативисти дају предност облицима *жлездани* (ек.), *жљездани* (ијек.), али нема разлога да се сматрају супстандардним *жлездни* (ек.) и *жлијездни* (ијек.). Упрошћавање испадањем *д* имамо у речима *празан* и *празник* (стара основа је *праздн-*) и у поетском и арх. *грозни* (*грозне сузе* и *грозни виногради* — према *грозд*).

Иако несистемско, у складу са нормом је *нужан*, као и *нужан, нужно, нужност* и сл. (*нуждан* је обично само као регионално у зн. 'бити у потреби за нечим').

(7) Не упрошћавају се сугл. групе *фтн* и *хтн* у страним речима типа *нафтни, шахтни* (: шахт).

27. У наставцима *-ски* и *-ство* глас *с* се често губи ако му претходе сугл. *ћ, ч, џ* и *ж* (у неким случајевима упрошћавању претходе друге гласовне промене):

а. *ћ, ч, џ, ж* + *-ски*: *младићки* (од младић+ски), *бихаћки, никшићки, пећки, васојевићки*; *јуначки* (јунач+ски), *ћачки, суботички, именички; нишки* (ниш+ски), *влашки, варошки, лупешки* (лупеж+ски), *витешки* (витез → витеж → витеш испред *-ски*) и сл.

Остаје неизмењено *-ћство: могућство, покућство, преимућство* итд.

б. *ч, џ, ж* + *-ство* (> *-штво*): *јунаштво* (од јунач+ство), *разбојништво, становништво; зеленаштво* (зеленаш+ство), *сиромаштво; лупештво* (лупеж+ство), *друштво* друг → друж → друш- испред *-ство*).

28. Недоумицу понекад изазива избор придевских наставака од прилагођених страних имена. Правила углавном следе обрасце домаћих имена и могу се свести на следеће:

а. *-шки* имају придеви од имена која се завршавају на *г* или *к* којем претходи сугласник: *пекиншки* (: Пекинг), *санктпетербуршки* (: Санкт Петербург), *њујоршки* (: Њујорк), *хелсиншки* (: Хелсинки и сл.; уп.: *сврљишки* (: Сврљиг), *пашки* (: Паг), *струшки* (према Струга и Струг), *пожешки* (: Пожега), *пражки* (: Праг);

б. *-чки* имају придеви од имена која се завршавају на *к* којем претходи вокал: *бангкочки* (од Бангкок), *астечки* (: Астек), *квебечки* (: Квебек) и сл.; уп.: *тимочки* (: Тимок), *бајмочки* (: Бајмок), *сурдучки* (: Сурдук);

в. *-ски* имају придеви од имена која се завршавају на *н, р, с* и *з*: *бруклински* (од Бруклин), *гетингенски* (: Гетинген), *шербурски* (: Шербур), *туниски* (: Тунис), *кавкаски* (: Кавказ), *тексаски* (према Тексас; *тексашки* је изведено према житељском имену *Тексашанин*), *париски* (: Париз); *врбаски* од Врбас (житељско име *Врбашанин* и презиме *Врбашки*), али *вишки* од Вис.

Друге сугласничке промене и норма

29. У прошлости многи сугласници и неке сугласничке групе у одређеним позицијама били су подложни променама, што се нпр. види и најповршнијим упоређивањем различитих облика истих или сродних речи. Уп. нпр.:

вук — вуче (вок.), мн. *вуци* и *вукови, вучица, кнез — кнеже, кнегиња, дух* — (вок.) *душе*, мн. *дуси* и *духови, душа, душник, рука — руци, ручица, ручка, мајка — мајци, мајчин, рећи — рекох*, имп. *реци, речен, махати — машем*, (они) *машу, јак — јачи, тих — тишти, драг — дражи, строг — строжи, вратити — враћен, возити — вожен, молити — мољен, купити — купљен, пустити — пуштен, восак — воштани, Горазд — Гораждe, мозак — мождани* итд.

Део сличних промена је релативно новији, као нпр.: *причврщћен, умащћен, остращћен, очищћен, лищће, сноћље, наћи — нађох* и сл. (уп. идем, идох), ијек. *љепота, њега* и сл. Резултат тих промена су многи нови гласови (*ћ, ђ, ц, ч, џ, ж, љ, њ*).

Овим питањима бави се граматика, више историјска него нормативна (али наравно не на исти начин). Са становишта (правописне) норме занимљиви су само случајеви у којима око избора ликова може бити колебања.

30. Однос *к/ц, г, х* према *ч, ж, џ*. — Колебања се најчешће јављају у присвојним придевима на *-ин* и у деминутивима и хипокористичним образовањима на *-ица*, ретко на *-ић*.

а. Од именица на *-ка, -га, -ха* присвојни придеви по правилу имају завршетак *-кин, -гин, -хин*:

(к)ћеркин, свастикин, брђанкин, грађанкин, Зоркин, Радојкин, Лукин (али из трад. лексике — *Лучиндан*); *слугин, Драгин, агин; снахин, Михин* итд.

Изузеци су: *владичин* (: владика), *д(ј)евојчин, мајчин; мајкин* ('бакин' — има и друкчији акценат).

б. Од именица на *-ица*, изузимајући оне које пред тим суфиксом имају *ч*, присвојни придев се завршава на *-ичин*:

краљичин, царичин, куваричин, издајичин, Новичин, Грујичин, Анкичин, Владичин (: Владица), *Душичин, Маричин, Миличин, Перичин, Ружичин, Копривичин* (: Копривица), *Коштуничин* (: Коштуница) итд.,

али (да би се избегло удвајање слога *чи*):

д(ј)евојчицин, сиремачицин, продавачицин, п(ј)евачицин, Анчицин, Дубравчицин и сл.,

уз напомену да се 'неприродни' фонетски склопови (и са *-чицин* и са *-чичин*) избегавају (спонтано) употребом генитивних и других конструкција.

Међутим, остаје *ц* у двосложним хипокористицима типа: *мацин, Мицин, Јуцин, Јоцин* и сл.

в. Редовно се замењује *ц* из основе гласом *ч* у деминутивима на *-ица* и *-ић*:

бочица (према боца), *качица, птичица, д(ј)ечица; зечић, јунчић, в(ј)енчић* итд.

г. Испред дем. и хип. суфикса *-ица* и *-ић* сугласници *к, г* и *х* имају неуједначену судбину. По традиционалном обрасцу најчешће се замењују гласовима *ч, ж, џ*:

ручица, сличица, ножица, књижица, снашица, мушица; рачић, рожић, трбушић.

Међутим, често остаје неизмењено *-кица*, а понекад и *-гица, -кић*:

(1) Остаје неизмењено *к* испред *-ица* када се основа речи завршава сугл. групама *ћк, цк, чк,* уз ретке изузетке и *ткː воћкица, коцкица, тачкица, закачкица, прйпов(иј)етка* (и *прйпов(иј)ечица*); не мења се ни *зг* у *мазгица, тезгица* нити *чк* у *точкић.*

(2) Промена изостаје по правилу у хипокористицима: *секица, бакица, чикица* (*чичица* је од *чича*), *рукица, ногица* (али дем. — *ручица, ножица*), *гускица* (дем. је *гушчица*); *мајкица* у значењу 'бакица'.

(3) Још чешће изостаје промена у личним именима и надимцима (тачније тепањима): *Милкица, Олгица, Јелкица, Ђокица, Микица, Вукица, Бранкић, Драгић* итд., али уз двојства (која понекад нису без разликовне улоге) — *Вукић* и *Вучић, Анкица* и *Анчица, Дубравкица* и *Дубравчица* и сл.

(4) Промене потом изостају код краћих речи (и домаћих и страних), посебно ако изведенице немају дем. значење или ако би се гласовном променом реч удаљила од основе: *бенкица, маркица, коскица, кукица, стрехица, чергица* итд.

31. Однос *к, г, х* према *ц, з, с.* — Однос је резултат две млађе прасловенске палатализације, које се називају и сибиларизација. Остаци ових појава данас се испољавају у четири категорије: **а)** у мн. именица м. рода (*јунаци, јунацима*), **б)** у дат. и лок. јд. именица на *-а* (*руци, књизи, сврси*), **в)** у императивима типа *пеци, стризи, врси* и **г)** у имперфектима типа *пецијах, стризијах, врсијах.*

а. Промена се најдоследније врши, уз сасвим ретке изузетке, у мн. именица м. рода пред наставачким *-и:*

ђаци, ђацима, цврчци, задаци, задацима, тренуци, преци (од предак), *подвизи, преб(ј)ези, Власи, Чеси* итд., али — *Баски, Баскима* (према Баск), *Сики, Сикима* (према Сик), *Пелазги, Пелазгима* (од Пелазг).

б. У дат. и лок. јд. именица које се завршавају на *-а* честа су одступања која се показују у изостајању промене или у двојствима:

(1) Правилно је само: *руци, р(иј)еци, трци, збрци, (хала)буци, муци, свастици, унуци, хуци, препреци, препирци, дасци, љусци, стисци, ващци, дрщци, кокощци, крущци, љуљащци, пущци, тројци, четворци, нози, слози, сйрези, бризи, нези* ијек. *њези, влази, тузи, сврси* итд.;

(2) Обична су двојства у примерима као: *кћерки* и *кћерци, слуги* и *слузи, снахи* и (ређе) *снаси, двиски* и *двисци, епохи* и *епоси, маски* и *масци, фресци* и *фрески, хуморесци* и *хуморески, арабесци* и *арабески;*

(3) Изостаје промена кад се основа завршава сугл. групама *цк, чк, ћк, зг, сх* и, по правилу, *тк:*

цк *коцки, пацки, рецки, Миљацки;*
чк *зврчки, значки, квочки, кучки, мачки, пречки, ручки, тачки;*
ћк *воћки, мућки, праћки, срећки;*
зг *мазги, мрезги, розги, тезги;*
сх *Пасхи;*

тк *алаштки, ѓаштки, ѓуѓуштки, лушки, мошки, пашки, решетки, сплетки, сшошки, шешки, фошки, чесшишки, чешки* и сл.,

али:

биции и *бишки, заѓонешки* и *заѓонеци, йрийов(ий)ешки* и *йрийов(ий)еци, чесшишки* и *чесшици;*

(4) Правило је да изостаје промена у личним именима, хипокористицима и презименима, (женским) етницима и житељским именима: *Бранки, Вуки, Драѓи, Заѓи, Мехи, Луки* (али: *Јеванђеље йо Луци*, према Вуковом преводу Новог завета), *Андромахи, Лорки; Банаћанки, Босанки, Бокељки, Ваљевки* итд.;

Напомена: Од претходног правила не одступа се ни када се ради о пренесеним значењима: *ваљевка-ваљевки, шайчанка-шайчанки, мађарка-мађарки* (сорте воћа, поврћа, жита), *врањанка-врањанки* (народно коло) и сл.

(5) Претходној категорији блиски су хип. типа *баки, зеки, коки, секи, чики* и именице које значе женска лица — *брђанки, ѓрађанки, сељанки, йлавојки, црнки, йрофесорки, комшинки* и сл.;

(6) Због прозирне везе с општим именицама правилно је само *Ријеци, Паланци, Бањалуци* (и *Бањој Луци*), али — *Боки, Војки, Креки, Крки; Градишки* и *Градишци;*

Напомена: Било би пожељно (и од корисника, верујемо, поздрављено) да нормативна граматика и правопис сагласно сведу број двојстава, понеко и тројство (посебно из претходне тачке), па да се нпр. више не задржавају двојства попут *Лици* и *Лики, Пожеѓи* и *Пожези, Руменки* и *Руменци, Салајки* и *Салајци, Рашки* и *Рашкој* у зн. град Рашка (повлачи се у приручницима чак и *Рашци*!) итд. Можда би се могла искључити и двојства попут *масци* и *маски, фресци* и *фрески* у корист првонаведених. (Искуство нас, нажалост, учи да је понајвише оних који желе да се пресече, али да буде — по њиховоме!)

(7) Осим у ретким случајевима (нпр.: *Африци, Америци, Аѓици, Корзици, Аљасци*), географска имена страног порекла по правилу немају алтернације: *Меки, Мајорки, Оки, Казабланки, Небраски, Волѓи, Каѓанѓи, Малаѓи, Риѓи* и сл.;

(8) Промена често изостаје и у случајевима када би се замена доживела као удаљавање од основног лика речи, посебно ако је реч о страним или на известан начин књишким речима, али и сасвим обичним (зато се понекад опредељујемо према личном „осећању за правилност" или уз помоћ речника и приручника). Уп. нпр.:

ѓуски, куки, чуки ('брежуљак'), *куѓи, ровки, ћурки, сшрехи, јухи; аѓи, алѓи, доѓи, дроѓи, јоѓи, лиѓи, кациѓи, кечиѓи, колеѓи, омеѓи, синаѓоѓи, шајѓи, сфинѓи, деки, клики, марки, фоки, шминки, айошекарки, йсихи, чохи, синеѓдохи* итд., али — *банци, бараци, барци, кавзи, шехници, физици, библиошеци* итд.

в. Код глагола се укрштају облици старије и млађе палатализације. Као оријентација могу да послуже обрасци:

вући:	вучем	вуку	вуци	вуцијах (вучах)
стрићи:	стрижем	стригу	стризи	стризијах (-жах)
врћи:	вршем	врху	врси	врсијах (вршах)

али:

плакати:	плачем	плачу	плачи	плаках
засукати:	засучем	засучу	засучи	
стругати:	стружем	стружу	стружи	стругах
јахати:	јашем	јашу	јаши	јахах

Поред *врћи* правилно је и у ек. *врећи* а у ијек. *вријећи*. (Нису, међутим, у складу с нормом облици *вршу, вршити*, као ни *јашим, засуци* и сл.)

32. Односи група *шт, жд* и других сугласника и сугласничких група

а. Релативно новије ширење група *шћ* и *жђ* уместо старијих *шт* и *жд* у различитим облицима изведеним од глагола на *-стити* и *-здити* условило је честа укрштања, која се у начелу могу видети из илустрације:

(1)	*пуштен*	*допуштење*	*пуштати*	*крштавати*	—
	чашћен	*чашћење*	—	*чашћавати*	*премошћивати*
(2)	*јездити*	*јежђах*	*јежђење*		
	браздити	*бражђах*	*бражђен, бражђење*		

Практичну примену ових наговештених преовлађујућих употребних образаца показује избор глагола (према азб. реду основа без префикса):

обрстити, обршћен, бршћење;
овластити, овлашћен (овлаштен), *овлашћење* (овлаштење), *овлашћивати;*
обав(ij)естити, обав(ij)ешћен, обав(ј)ешћење, обав(ј)ештавати (обав(ј)ешћивати);
уврстити, увршћен и *уврштен, увршћење* и *уврштење, увршћивати* и *уврштавати;*
наѓов(ij)естити, наѓов(ij)ешћен, наѓов(ј)ештавати (нагов(ј)ешћивати);
уѓостити, уѓошћен, ѓошћење, уѓошћавати и *уѓошћивати;*
заѓустити, заѓушћен, заѓушћивати;
ожалостити, ожалошћен, жалошћење, ожалошћивати;
ражестити, ражешћен, жешћење, ражешћивати;
искористити, искоришћен (искориштен), *коришћење* (кориштење), *искоришћавати* (искориштавати и искоришћивати);
крстити, крштен, крштење (чин), *крштење* и *кршћење* (радња), *крштавати; укрстити, укрштен, укрштати* (укршћивати, укрштавати);
замастити, замашћен (замаштен), *машћење, замашћивати;*

нам(ј)естити, нам(ј)ештен, нам(ј)ештење, нам(ј)ештати;
премостити, премошћен, премошћење, премошћавати;
мр(иј)естити, мр(иј)ешћен, мр(иј)ешћење;
напластити, наплашћен, плашћење, сплашћивати;
испоштити, испошћен, пошћење;
запрепастити, запрепашћен (запрепаштен), *запрепашћење* (запрепаштење), *запрепашћивати* (запрепаштавати);
упропастити, упропашћен (упропаштен), *упропашћење* (упропаштење), *упропашћавати* и *упропашћивати* (упропаштавати);
упростити, упрошћен (упроштен), *упрошћење* (упроштење), *упрошћавати* и *упрошћивати* (упроштавати);
опростити, опрошћен и *опрошћен, опрошћење, опраштати;*
допустити, допушћен, допушћење, допуштати;
опустити, опушћен (опуштен);
осв(иј)естити, осв(иј)ешћен (осв(иј)ештен), *осв(ј)ешћивати;*
изустити, изушћен, изушћивати;
частити, чашћен, чашћавање, чашћавати; обешчашћавати и *обешчашћивати;*
учврстити, учвршћен, учвршћење, учвршћивати;
причестити, причешћен, причешћивати;
рашчистити, рашчишћен, чишћење, рашчишћавати (рашчишћивати, рашчишћати).

Напомена: Примери у загради (дати и другим слогом) нису изван норме, али су по правилу мање обични.

б. Од глагола типа *искати, пљескати, стискати, притискати* и сл. у српском стандардном језику исправни су само облици: *иштем, иштући, ишти, пљескам, стискам, притискам* итд. (Дијалекатско је *ишћем*, а норми је страно и *пљешћем, стишћем, притишћем.*)

в. Из старословенског и српскословенског језичког наслеђа преузети ликови *општи, општина, свештеник, уопште* и сл. одлика су српске језичке норме.

33. Односи *ч — ћ* и *џ — ђ*. — Само у неким ивичним српским народним говорима несигурно је разликовање парова *ч — ћ* и *џ — ђ;* међутим, знатно је заступљеније у срединама с претежно муслиманским живљем. Њиховим неразликовањем у неким градским срединама (или тачније у одређеним социјалним слојевима) манифестује се понајпре (малограђанска) помодност. Проблем је знатно сложенији када се ради о особама које су се језички формирале у инојезичким срединама у којима овакво неразликовање одговара природи гласовних система дотичних језика. Претходном треба додати и појединачне случајеве ометености (чешће психолошке него органске природе, што отклањају специјалисти — психолози, психијатри и логопеди). О било којој врсти „дефекта" да се ради, мало помаже набрајање категорија у којима се реализује један односно

други глас. (У ту сврху нема сумње да би били подобнији посебно оформљени и методички примерено припремљени текстови.) Одржавање разлика и у говору и у писаном виду језика нормативни је захтев.

Данас је једино обично *Мађарска, мађарски, Мађар, Мађарица, мађарон;* арх. је *Маџар* итд., али врста шљиве *мађарка* или *маџарка.*

34. Утицај природе сугласника на избор вокала који следи. — Од природе сугласника (садашње или некадашње) којим се завршава основа често зависи избор одговарајућег наставка односно форманта. У односу 'замењивости' (алтернативности) стоје вокали *о* — *е* и ређе *е* — *у.*

а. Главни нормативни проблем су именице м. рода на сугл., и то у избору између наставка *-е/-у* у вок. и *-ом/-ем* у инстр. јд., потом множ. проширења *-ов-/-ев-* и наставка присвојних придева *-ов/-ев.* Односе показују обрасци — за тврду основу именица *зе̄т*, за меку *краљ* и 'отврдлу' (иначе некада меку) *сто̄рић:*

зете	зетом	зетови	зетов
краљу	краљем	краљеви	краљев
стриче	стрицем	стричеви	стричев

Наставци из обрасца *краљ* примењују се претежно ако се основа завршава меким сугл. (*ј, љ, њ, ћ, ђ*), мање доследно отврдлим (*ч, ж, ш* — за *ц* в. образац *сто̄рић*), а понекад и тврдим (уп. нпр. *млазеви, мразеви, курсеви, по̄јасеви, пӯтеви*, уз напомену да је паралелни образац на *-ови* у овим случајевима по правилу искључен.

Најчешћа одступања од претходних образаца:

(1) Изразито двојство испољавају именице на *-ар: кључару* и *кључаре, кључарем* и *кључаром, кључарев* и *кључаров* итд.

(2) На избор наставка у инстр. утиче међуслоговно разједначавање (избегава се понављање *е* — *е* у суседним слоговима): *хмељом, Бечејом, кејом* (мн. *кејеви*), *кељом, Сењом, јежом* (мн. *јежеви*), *зецом, месецом* у ек. и *мјесецом* у ијек. итд., али од именица на *-ац* и *-ељ* задржавају се наставци из меке промене (*свецем, учӣтељем*). Слично претходном, доследно је *Милошем, ножем* (избегава се понављање *о* — *о*), али паралелно *Драгашем* и *Драгашом, па̄жем* и *па̄жом.*

б. Међуслоговно разједначавање утиче такође на распоред тзв. покретних вокала (ако се реализују): *новоме* али *сињему, његовоме* али *нашему, коме* али *чему* итд.

в. Изван норме је замена *све* са *сво: све село, све вр(иј)еме*, а не „сво село" и сл., што подразумева промену — *све-свега-свему* итд.

Промена л *у* о

35. У највећем делу штокавских говора *л* на крају слога и речи прелази у *о*. Појава се уочава поређењем речи од исте основе, као нпр.: *рекао — рекла, орао — орла, орлови, сеоба — селити*, ек. *цео — цела*, ијек. *цио — цијела, радионица — радилица, молилац* — мн. *молиоци* и сл.

У новијим позајмљеницама и у ограниченом броју домаћих речи промена изостаје: *метал, бокал, фудбал, кристал, ґенерал, факултет; вал, ждрал, бол, болница, стално, зналца* итд. У ограниченом броју случајева прихваћено је двојство: *крилце* и (стил. одн. песн.) *криоце, страдаоци* и *страдалци* и сл. Види т. **36б** под (8).

36. Преглед значајнијих образаца и норма.

а. Промена има безизузетан карактер:

(1) у м. роду глаг. радног придева: *дошао, знао, мислио, носио* итд. и

(2) у категорији именица ж. рода с наставком *-ница: ґостионица, учионица, радионица, предионица, умиваоница, вежбаоница* и сл.

б. У свим осталим случајевима промена има изразиту превагу, уз ретка стварна двојства (понекад и регионално обележена или обичнија у ијек.); примери с доследним изостајањем замене су ретки:

(1) основе на *ѣл* у савр. стандардном језику, изузимајући лична имена *Анђел, Аранђел* и *Ранђел*, промену врше доследно (*-ѣл* > *-ео* у ек. *-ио* у ијек.): *део* и *дио, предео* и *предио, раздео* и *раздио, удео* и *удио; анђео, арханђео* и *арханђел* (*андио* и сл. су дијалектизми);

(2) основе на *ол: во, биво, до, со, соко, сто*, ек. и ијек. *престо* и ијек. *пријесто* (заст. ек. и ијек. *престол* и ијек. *пријестол*); *продо* и *продол* (ген. продоли и продола); *расо(л)-расола;*

(3) у косим падежима изведеница од основа на *ол* облици без промене су или ретки или застарели изузеци: *колац-коца* (заст. колца, колцу), *долац-доца, столац-стоца*, геогр. *Столац-Стоца*, али само *тоболац-тоболца;*

(4) савремени речници имају само дем. типа *вочић, дочић, кочић, сточић* и сл., али — *биволчић* и иронично *престолчић;*

(5) поред чешћих присв. придева типа *сони, стони, престони* и *пријестони* и сл., у норму спадају и примери као *биволски, соколски, вучедолски, новоселски* (према Ново Село);

(6) именице од глаг. основа које значе вршиоца радње према ном. на *-лац* и ген. мн. на *-лаца* (нпр. *читалац* и *читалаца*) у другим падежним облицима имају доследно замену: *ґледалац-ґледаоца*, мн. *ґледаоци, ґледалаца, ґледаоцима, преводилац-преводиоца*, мн. *преводиоци, преводилаца, преводиоцима*, а тако и *талац-таоца*, мн. *таоци, талаца, таоцима*, уз колебања и одступања типа: *зналац-зналца, неваљалац-неваљалци, страдалац-страдалца* и *страдалац-страдаоца, земљоделац* (ек.) и *земљодјелац* (ијек.), *земљоделца, земљоделци* итд.;

Напомена: Честа огрешења о норму представља преношење замене *л* у *о* у облике ном. једн. и ген. мн.: „мислиоц", „тужиоц", „руководиоц", „преводиоц" и сл. и у ген. мн. „државних тужиоца", „неколико преводиоца", „данашњих руководиоца", „група таоца" итд. Слично и исто тако неприхватљиво је „тужиоштво", „браниоштво" и сл.

(7) супротно претходном, именице изведене од других (неглаголских) основа задржавају *л* у промени: *б(иј)елац-б(иј)елца, двокрилац-двокрилца, Новоселац-Новоселца, жалац-жалца, палац-палца*, али *палац-паоца* и *паоци* у зн. 'жбице на точку';

(8) колебање (изражено двојствима) показују дем. на *-це: крилце, грлце, врелце* и (сликовито) *криоце, гроце* (са вокалним *р* — три слога), *вреоце*, али само — *огледалце, од(иј)елце, весалце, стакалце;*

(9) придеви на *-ски: сеоски*, али *новоселски, властелски* и *властеоски, анђелски* и стилски обележено *анђеоски* (нпр. глас, лик и сл.), *арханђелски;*

(10) паралелно се јављају облици *властелка* и *властеока, првотелка* и *првотеока;*

(11) код придева завршно *л* се по правилу замењује са *о: весео, зао, дебео*, ек. *смео, цео* а ијек. *смио, цио* итд., али — *обао* и *обал, топао* и *топал, подао* и *подал.*

Непостојано а

37. Самогласник *а* који се некад појављује а некада изостаје у различитим облицима исте речи називамо непостојаним *а* (нпр. *ловац-ловца, посао-посла, преда мном — пред тобом* и сл.). Са становишта норме занимљиви су случајеви употребе неких предлога са завршним *-а* и без њега, потом неки специфични обрасци ген. мн. и неколико типова позајмљеница, углавном интернационализама.

а. Три групе предлога имају двојак облик:

(1) Предлози *над, под, пред* редовно добијају *а* испред инстр. *мном* и заменичких енклитика:

нада мном, преда мном, пода мном; преда се, преда ме, пода се, пода њ, нада се и сл.;

(2) Предлози *уз, низ, кроз* редовно добијају *а* испред заменичких енклитика:

уза се, уза те, уза њ, низа ме, кроза њ итд.,

али недоследно (зависно од тога да ли се врши или не акценатско преношење односно, у већој или мањој мери, изговорно обједињавање) испред речи које почињу истим или сличним сугласником:

уз зид, уз страну, уз стубе, низ страну и *уза зид, уза страну, уза стубе, низа страну; уз забран* и *уза забран* и сл.

(3) Предлози *с* и *к* обавезно се проширују испред речи које почињу истим или сличним сугласником (нпр. *с* испред *с, з, ш, ж*, а *к* испред *к, г, х*):

са собом, са сестром, са стране, са зида, са житом, са шалом, са шлаґом и сл.; *ка кући, ка Крушевцу, ка Граду, ка Гочу, ка храму* итд. Обавезна је употреба предлога у облику *са* и уз инстр. личне зам. 1. лица — *са мном.*

У устаљеним изразима као: *с друґе стране, с руке на руку, с муком, с јесени, с руке, к руци, к враґу* и сл. редовно долази краћа форма предлога.

У осталим случајевима употреба краће или дуже форме препушта се слободном избору:

с Аном и *са Аном, с Марком* и *са Марком, са цртицом* и *с цртицом, с нама* и *са нама; к мосту* и *ка мосту, к ливади* и *ка ливади* и сл.

Напомена: Није оправдана тежња да се краћи облици (без *-а*) потпуно истисну; они су понекад стилски прихватљивији. Треба пазити да се предлози *с* и *к* не пишу с апострофом („с' поштовањем" и слично), јер су то основни облици, а не скраћења од *са* односно *ка.* Из истих разлога погрешно је писати и *нек'* (= *нека*) уместо *нек.*

б. У ген. мн. им. на *а* кад се основа завршава одређеним сугласничким групама, употребљавају се три обрасца: *ā-ā* (*дупаља*), *-ā* (*дупља*) и *-ӣ* (*дупљи*). Нормативни приручници (граматике пре свега и речници, укључујући и речник уз овај правопис) разрешавају конкретне дилеме, начелне и појединачне. Основне препоруке:

(1) Ген. мн. има наставак *-а* и не умеће се *а* да разбије сугл. групе *ст, зд, шт* и *жд:*

ластā, браздā, баштā, одеждā итд.; тако и *ґоштā.*

(2) Образац *ā-ā* треба примењивати (без алтернативних облика на *-ӣ*) у примерима као:

биткā, ґрешкā, д(ј)евојкā, ґусакā, иґалā, трешњā и сл.;

(3) Ген. мн. на *-ӣ* имају редовно изведенице на *-ка* типа *амазонка, аматерка, Бачванка*:

амазонкӣ, аматеркӣ, тенисеркӣ, тинејџеркӣ, Бачванкӣ и сл.,

као и именице:

борба, кавґа, казна, калфа, (к)ћерка, лопта, молба, неправда, прећња, радња, слућња, сметња, смућња, чавка итд.

(4) Равноправни су облици: *колевака* и *колевки* ијек. *колијевака* (кољевака) и *колијевки; лесака* и *лески,* ијек. *лијесака, љесака* и *лијески.*

Напомена: Засад, све док је стање још непреврело, треба поштовати преовладавајући (често регионални) обичај и слободан избор писца текста у границама напред назначене норме.

в. Специфичан случај представљају традиционални интернационализми и новије позајмљенице, као нпр.:

(1) У интернационализмима на *-изам* и *-азам* и са сугласничким групама (такође на крају речи) чији је последњи члан *р* (обично и *м*) умеће се *а* и у ном. јд. и у ген. мн.:

архаизам, -зма, *архаизама* (ген. мн.), *песимизам,* -зма, *песимизама; оргазам,* -зма, *оргазама, сарказам,* -зма, *сарказама; квадар,* -дра, *квадара, спектар,* -тра, *спектара, октаедар,* -дра, *октаедара, калибар,* -бра, *калибара, псал(а)м,* -лма, *псалама* итд. (уп. *ритам,* -тма, мн. *ритмови-ритмова*).

(2) Сугл. групе *кт* и *нт* у интернационализмима типа *контакт, дискутант* и сл. по правилу се разбијају уметањем *а* у ген. мн.:

контаката, дискутаната, лавирината, деликата, али има и одступања — *ремонта, индиректа, катаракта* (уп. у ном јд., поред *катаракт,* и *катаракта,* ж.).

Несумњиву превагу имају *акценат, дијалекат, факат* над спорадичним облицима *акцент, дијалект, факт.* Међутим, равноправно се употребљавају *ефекат* и *ефект, документат* и *документ,* али у савременом српском стандарду једино су обични облици *инсект, проспект, континент,* као и *клијент, азилант, брилијант, дијамант, манипулант, секундант, сонант, консонант, форманат* итд.

У ген. мн. све ове именице имају завршетак *-ата, -ната.*

(3) У ген. мн. разбијају се уметањем *а* сугл. групе стране српском језику у речима као:

експерт — експерата, концерт — концерата, рецепт — рецепата, концепт — концепата, докторанд — докторанада и сл.,

али не и оне које у завршној сугл. групи имају *с,* као нпр.:

софист(а) — софиста, лингвист(а) — лингвиста, Баск — Баска, обелиск — обелиска, анекс — анекса, афикс — афикса, префикс — префикса, суфикс — суфикса, индекс — индекса, импулс — импулса, агенс — агенса, ресурс — ресурса и сл.

(4) Не умеће се *а* у ном. јед. и у ген. мн. ни у другим новијим позајмљеницама, мада се често ради о сугл. групама које нису могуће у домаћим речима:

офсајд — офсајда, смарагд — смарагда, гепард — гепарда, викенд — викенда, митинг — митинга, вестерн — вестерна, килобајт — килобајта, катапулт — катапулта итд.

IV. ВЕЛИКО СЛОВО

38. Мала слова су основни вид писма, док велика слова служе да се нешто у тексту посебно истакне.

- Разликовање великих и малих слова, у служби која је слична садашњој, устаљено је тек у грађанској ћирилици, коју је увео руски цар Петар Велики почетком XVIII века. Раније су у српским рукописима и српским штампаним књигама велика односно већа слова (писана крупније и често посебно украшавана) означавала почетак смисаоних целина, а с временом су служила и за истицање појединих речи. Из те две функције развила се савремена употреба великог слова. Поједине струке имају устаљене обичаје које треба уважавати. Нпр. у музици називи дурских тоналитета пишу се великим, а молских малим словима: *C-дур, D-дур* одн. *Це-дур, Де-дур, c-мол, f-мол* одн. *це-мол, еф-мол* и сл.

39. Великим почетним словом пишу се:

а. властита имена,

б. прва реч у реченици и прва реч издвојеног дела текста (у насловима, натписима, огласима и сл.) и

в. речи из поштовања односно почасти (пригодна употреба).

ВЛАСТИТА ИМЕНА

40. Властита имена пишу се великим почетним словом. Властита имена могу бити једночлана и вишечлана. Вишечлана властита имена пишу се великим почетним словом прве речи, остале речи малим, осим када су саме по себи властита имена. У неким вишечланим именима, првенствено у називима држава и насељених места, све речи се пишу великим почетним словом, изузимајући у њиховом склопу помоћне ('граматичке') речи (везнике, предлоге, чланове и сл.).

- Под властитим именима у правописном смислу подразумевају се, посебно и у устаљеној форми именована, на известан начин уникатна, појединачна(чна) жива и митолошка бића, географски и астрономски објекти, државе, административне јединице, установе, удружења, уметничке групе, хорови, оркестри, историјски догађаји, поједи-

начна дела односно остварења (уметничка, стручна, научна и др.), публикације, патенти, признања и одликовања и сл.

41. Великим словом пишу се лична имена, презимена, надимци и имена одмила и додаци уз имена (устаљени атрибути и титуле и сл.) који су саставни део имена или се употребљавају уместо њега:

а. лична имена: *Александар, Душан, Јован, Немања, Урош, Ана, Јована, Милица, Наташа, Татјана;*

б. презимена: *Анић, Даничић, Ђорђић, Јованић, Марић, Ненадовић, Николин, Петровић, Савин, Црњански, Чубрило, Цуверовић, Шакота;*

Напомена: Не губе карактер властитог имена и пишу се великим словом имена и презимена фигуративно употребљена у примерима као: Родиће се опет *Милоши* и стасати нови *Дивци* и *Ђорђевићи.* То су *Робинзони* модерног времена, Она је *Катица* за све, За *Ралете* нема капе, Коштаће га ко *Петра* кајгана, Опет *Јово* наново, *Мартин* из Загреба, *Мартин* у Загреб.

в. устаљени надимци и имена одмила:
Аца, Дуле, Неша, Сале, Ната, Тања, Браца, Гиле, Жућа, Зеле, Куле, Мићко, Свилени, Црни, Шиља, Беба, Жута, Цакана, Цар;

Напомена: Сличан карактер имају и особена звања која се везују за одређене историјске личности и самостално употребљена, као замена искључиво за та конкретна имена, пишу се великим почетним словом: *Вожд* (Карађорђе), *Дуче* (Мусолини), *Фирер* (Хитлер), *Каудиљо* (Франко).

г. додаци уз имена (устаљени атрибути, титуле и сл.) који су саставни део имена или се употребљавају уместо њега:
Душан Силни, Урош Нејаки, Иван Грозни, Петар Велики, Пипин Мали, Петар Први, Јован Јовановић Змај, Мика Алас, Хенрих Осми (/Хенрих VIII), Плиније Старији, Плиније Млађи, Сулејман Величанствени, Јован Крститељ, Константин Солунски, Василије Острошки, Ричард Лавље Срце (/Лављег Срца), Дон Жуан (али у општем значењу *донжуан* 'заводник'), *Хајдук Вељко, Хаџи Рувим, Прота Матеја Ненадовић, Дима Отац* и *Дима Син.*

д. Атрибут *свети* уз имена светаца, као и *блажени, хазрети,* по правилу су саставни и неиспустиви део имена и пишу се великим почетним словом:
Свети Петар, Свети Лука, Свети Никола, Свети Сава, Свети Симеон Мироточиви, Света браћа Ћирило и Методије (/Света браћа, Света солунска браћа, Солунска браћа), Свети краљ Милутин, Блажени Јеролим, Хазрети Алија, Хазрети Фатима и сл.

Напомена: Кад атрибут није саставни део имена, него служи за његово ближе одређење, пише се малим словом: *бјековић млађи, Петровић син, Станковић отац, апостол Петар, арханђел Михаило, владика Данило,*

краљ Милутин, бег Љубовић, хаџи Тодор, фра Никола, дон Нико Луковић.

42. Великим словом пишу се имена из уметничких дела (нпр. из књижевности и филмова), 'симболичка' имена личности из јавног деловања и сл.:

Божић Бата, Деда Мраз, Црвенкапа, Бащ-Челик, Снешко Белић, Паја Патак, Ружно Паче, Пипи Дуга Чарапа, Душко Дугоушко; Мајка Јевросима, Мајка Југовића, Косовка Девојка, Старина Новак, Стари Вујадин, Сестра Батрићева, Сват Црногорац (из „Горског вијенца"), *Кир Јања, Фра Брне* (из Матавуљевог истоименог романа), *Милић Барјактар, Муса Џенерал; Мајка Храброст, Гвоздена Леди* и сл.

Напомена: Тако се пишу и индијанска симболичка имена: *Црвени Облак, Орлово Перо, Црна Нога, Луди Коњ, Бик који Седи* (боље, у духу срп. јез. *Седећи Бик*).

- У српском језику (као и у већини других, с изузетком нпр. у мађарском и изворно у кинеском) устаљени је редослед: име па презиме (*Петар Петровић*). Од тог правила одступа се само у азбучним списковима, телефонским именицима, библиографијама и сл.:
  Аврамовић Павле
  Јовановић Јован
  Марковић Милица
  Шкорић Радмило...
- У библиографијама се у таквим случајевима презиме одваја запетом: *Црњански, Милош*, Сеобе, Београд, 1995.

43. Великим словом пишу се имена божанстава и митолошких бића:

Аполон, Атина, Афродита, Дајбог, Дијана, Зевс, Јупитер, Марс, Перун, Полифем, Хера, Весна, Равијојла (вила), *Пегаз* (крилати коњ), *Киклоп* (митол. див, нпр. у Одисеји, али *киклоп* у општем значењу 'див'), *Луцифер, Мефисто, Сатана.*

Напомена: Имају опште значење и пишу се малим словом: *вила, нимфа, сирена, враг, ђаво, шејтан, здухач, белај, вукодлак, јети* и сл.

44. — а. У једнобожачким (монотеистичким) религијама називи за божанства схватају се као једини у својој врсти односно као властита имена и зато се пишу великим словом:

Бог, Јехова, Алах, Буда, Шива. Тако се пишу и устаљене замене за Бога односно Христа — *Господ, Свевишњи, Свемогући, Спаситељ, Бог Отац* (уп. и: у име *Оца и Сина*), као и *Богородица, Богомати, Госпа* за Христову мајку.

б. Међутим, када речи *бог, господ, свевишњи, богородица* имају опште (заједничко) или атрибутско значење или се употребе у множинском облику, пишу се малим словом:

филозофија тражења *бо̄га, бо̄г* Перун; не би му помогли сви *бо̄гови;* сами *алах* зна; *го̄спо̄д* га његов знао, *свевишњи* Бог, *бо̄горо̄дица* Марија. На исти начин писаће се мало *б* у свим експресивним и фигуративним изразима са именицом *бо̄г,* нпр. *не дао бо̄г, за име бо̄га, на силу бо̄га, боже (ме) о̄про̄сти,* за *бо̄га ми-ло̄га, убио је бо̄га у њему, ухва̄тио је бо̄га за браду* и сл.

45. Великим словом пишу се устаљена и посебно наденута имена животиња:

Ала̄т, Вранац, Јабучило, Шарац, Зеленко, Чила̄ш, Вихор, Јаблан, Рудоња, Шаруља, Мурга.

Када се ради о општим називима, односно о именовању према препознатљивим особинама (нпр. према боји длаке), а не о посебно наденутим и устаљеним именима, пише се мало слово — *вранац* (коњ црне длаке), *ала̄т, дора̄т, ша̄руља, ша̄ров* итд.

46. Великим почетним словом пишу се имена небеских тела и сазвежђа:

Венера, Даница, Зорњача, С(ј)еверњача, Земља, М(ј)есец, Сунце, Зодијак, Бик, Лав; Велики медв(ј)ед, Мала кола, Кумова слама, Халејева комета̄ (друга реч малим словом).

Напомена: Великим почетним словом пишу се и зодијачки (хороскопски) знаци: *Бик, Д(ј)евица, Лав; Зец, Коњ, Мајмун, Пас, П(ц)ета̄о* и сл.

47. Малим словом пишу се речи *земља, месец, сунце* када имају карактер заједничке именице или се посебно не наглашава њихово астрономско значење:

а. када з е м љ а има значење материје, тла или простора, човековог боравишта односно 'овог света': све се у *земљу* претворило, просуло се по *земљи,* нема живог створа на *земљи,* избор између живота на *земљи* и живота на небу итд.;

б. кад м е с е ц значи месечина или пратилац планете уопште: не кују се коњи по *месецу,* не види се — нема *месеца,* крећемо кад изађе *месец; Јӯпите̄рови месеци;* тако се пише и *млад месец, пун месец, полумесец;*

в. када с у н ц е има значење светлости односно сунчевих зрака: на *сунцу* је поцрнео, *сунцу* не излагати, пробија се *сунце* кроз облаке, уживам да гледам *залазак сунца* и сл.

Напомена: Велико слово пише се у свим примерима са стручно-астрономским значењем: спустио се човек на *Месец,* експлозије на *Сунцу,* пеге на *Сунцу, Сунчеве пе̄ге* нису видљиве, планете у *Сунчевом систе̄му,* неки чудан *Сунчев сјај,* утицај *Месеца* на *Земљину јӯтању,* променио се положај *Земљине кӯгле,* астрономи ће пажљиво пратити *по̄мрачење Сунца* и сл.

48. Великим почетним словом пишу се имена народа односно држављана и појединих њихових припадника, националних мањина и етничких група и житељска имена (имена становника градова, села, области и континената):

а. имена народа односно држављана:
Буг̑арин — Буг̑ари, Буг̑арка, Ирац — Ирци, Иркиња, Србин — Срби, Срп̑киња, Срп̑че, Лужички Србин — Лужички Срби; тако и *Земљанин, Марсовац, Лилипу̑танац;*

б. имена етничких група, националних мањина и сл.:
Ара̑пин — Ара̑пи, Ара̑пкиња, Ара̑пче, Ара̑пчад, Словен — Словени, Ста̑ри Словени, Прасловени, Јужни Словени, Го̑ти, За̑падни Го̑ти, Сефард — Сефарди, Буњевац — Буњевци, Ром — Роми, Ромкиња, Влах — Власи (али — *власи* у значењу средњовековног социјалног слоја 'сточари'), *Лужички Срби, Галипољски Срби, Градишћански Хрва̑ти;*

Напомена 1: Великим словом пише се и *Словенство, Срп̑ство* и сл. када имају збирно значење Словени, Срби (нпр. Опет је страдало *Срп̑ство*), али — верују у његово *срп̑ство* и *словенство* (као својство, став и сл.);

Напомена 2: Схватају се као атрибути *стари, древни* и сл. и пишу се малим почетним словом у примерима као: *ста̑ри Римљани, ста̑ри Грци, ста̑ри Илири, древни Го̑ти, црвени Кмери* и сл.

Напомена 3: Географске одреднице уз имена народа, без етнонационалне конотације, пишу се малим словом: *босански/прекодрински Срби, косовски Срби, бачки Буњевци, војвођански Мађари* и сл.

в. житељска имена континената, држава, области, градова и др. (и у једнини и у множини):
Беог̑рађанин, Беог̑рађани, Беог̑рађанка, Бањалучанин, Бањалучани, Бањалучанка, Подг̑оричанин, Крајишник, Моравац, Шумадинац, Пивљанин, Ресавац, Европљанин, Аустралијанац, Хиспаноамериканац;

Напомена: Тако се пишу и колоквијална имена (понекад и погрдна) као *Пречанин, Ера, Геџа, Лала, Рац, Босанчерос(и), Монтенег̑рињани, Јанез(и).*

49. Малим словом пишу се називи који означавају верску, расну, антрополошку, идеолошко-политичку, стручну, професионалну или неку другу припадност:
хришћанин, православац, ка̑толик, про̑тестант, муслима̑н, будиста̑, фрањевац, суни̑т, ши̑ит; црнац, црвенокожац, неандерта̑лац, кромањонац, кра̑пински човек, динарац, нордијац;
монархиста̑(а), комуниста̑, па̑ртизан, че̑тник, демократа̑, радика̑л, социјалиста̑, либера̑л, па̑нсловен, ибеовац, про̑рус, франкофил, надреалиста̑, младог̑рама̑тичар, пра̑жанин (припадник или следбеник Прашке лингв. школе);

академик, учитељ, доктор (тако и скр. *др, мр, инж.* и сл.), *гувернер, директор, краљ, председник, амбасадор, патријарх, паша, рабин, имам, далај-лама;*

његошолог, кремљолог (стручњак за питања Русије, према Кремљ), *нобеловац, оскаровац, вуковац;*

муповац (припадник МУП-а), *суповац, солунац* (учесник Солунског фронта), *шпанац* (учесник грађанског рата у Шпанији), *голооточанин* (затвореник на Голом отоку, ибеовац), *пећанац* (и „пећанац", бивши ученик пећке гимназије), *равногорац* (припадник равногорског покрета Драже Михаиловића), *болоњац* (и „болоњац", студент у режиму Болоњске декларације), *фулбрајтовац, хумболтовац* (стипендисти одговарајућих фондација), *чилеанац* (фудбалер учесник Светског првенства у Чилеу), *делија (/звездаш), гробар (/партизановац), тифоз* (често у мн. и под наводницима: „чилеанци", „делије", „гробари", „тифози", „гаучоси", „кариоке").

50. Великим словом пишу се географска имена — имена држава, (кон)федералних и аутономних јединица, насељених места, континената, географских подручја, облика рељефа, вода и посебно именованих земљишних парцела. Ако су називи држава, (кон)федералних и аутономних јединица и насељених места (засебних насеобина) вишечлана имена, све речи пишу се великим словом, изузимајући помоћне речи (везнике, предлоге, чланове — ако нису на почетку); у осталим случајевима великим словом пише се само прва реч, друге само ако су саме по себи властита имена.

а. Имена држава и (кон)федералних и аутономних јединица, службена и скраћена (која често замењују пуно име):

Грчка, Данска (служб. *Краљевина Данска*), *Југославија* (служб., ист.: *Федеративна Народна Република Југославија, Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Савезна Република Југославија*), *Србија* (служб. *Република Србија;* ист. *Кнежевина/Краљевина Србија*), *Црна Гора* (ист. *Кнежевина/Краљевина Црна Гора*), *Босна и Херцеговина; Република Српска, Сједињене Америчке Државе* (скраћ. *Сједињене Државе, Америка*), *Јужноафричка Република; Покрајина Косово и Метохија* (служб. *Аутономна Покрајина Косово и Метохија* и скраћ. *Космет*); *Нови Јужни Велс, Северна Територија, Зеленортска Острва, Маршалска Острва, Сејшелска Острва.*

б. Имена насељених места (засебних насеобина — градова и села):

Андријевица, Београд, Бијељина, Нови Сад, Пећ, Лебане, Свети Стефан (град хотел у Црној Гори), *Сентандреја, Смедеревска Паланка, Стара Пазова, Петровац на Млави, Петровац на Мо-*

ру, Двор на Уни, Горобиље, Липово, Бачко Добро Поље, Криви Вир, Орја Лука, Руски Крстур, На Логу (у Словенији).

в. Имена континената, поларних крајева и Земљиних полова: *Европа, Азија, Африка, Северна Америка, Јужна Америка, Аустралија, Океанија, Арктик, Антарктик, Јужни пол, Северни пол.*

Напомена: Устаљена симболичка имена континената и регија такође се пишу великим словом: *Стари континент* (Европа), *Стари свет* (Евроазија и Африка), *Нови свет* (Америка), *Црни континент* (Африка); *Дивљи запад* (истор. назив за део САД).

г. Имена географских подручја, макро и микро регија, сливова и сл.:

Банат, Поморавље, Шумадија, Средоземље//Медитеран, Магреб, Скандинавија, Ломбардија, Мала Азија, Црногорско приморје, Бока которска (скр. *Бока*), *Азурна обала, Блиски исток, Средњи исток, Далеки исток; Неготинска Крајина, Книнска Крајина* (краће *Крајина*), *Далматинска Загора* (краће *Загора*), *Хрватско Загорје* (краће *Загорје*), *Ваљевска Подгорина* (краће *Подгорина*), *Метохијски Подгор* (краће *Подгор*), *Равни Котари* (краће *Котари*); *Моравски слив, Црноморски слив.*

Напомена: Пошто су речи *крајина, загора, загорје, подгор(ина), котар(и)* углавном изгубиле опште (истор. терминолошко) значење, а на њих се, испуштањем одредбене речи која им претходи, најчешће своди име (у тим местима односно подручјима редовно) — пишемо их великим словом и када су део вишечланог имена изван почетне позиције.

д. Имена различитих облика рељефа (планина и других узвишења, низија, поља, котлина, (полу)острва, залива, и сл.):

Авала, Динариди, Козара, Бело брдо, Стара планина, Света гора, Фрушка гора, Вршка чука, Панчићев врх, Вршачки брег, Пештерска висораван, Панонска низија, Ћемовско поље, Делиблатска пешчара, Вардарска удолина, Полошка котлина, Ђердапска клисура, Вис, Ада Циганлија, Бесна кобила, Високе Татре, Ратно острво, Балкан, Балканско полуострво, Бабин зуб, Рт добре наде, Рог Африке, Бококоторски залив; тако се пишу и географско-геолошка имена као: *Маријанска бразда/Маријански ров* (најдубља тачка у Тихом океану), *Евроазијска плоча, Афричка плоча.*

Напомена: У значењу заједница манастира ('монашка република') пишу се обе речи великим словом: *Света Гора.*

ђ. Имена вода (океана, језера, река, канала, мочвара, ритова, извора и врела и сл.):

Атлантски океан, Тихи океан (Пацифик), Средоземно море, Јадранско море, Скадарско језеро, Ламанш, Дрина, Велика Морава, Западна Морава, Јужна Морава, Црни Дрим, Плави Нил (али

фигуративно — *плави Дунав*), *Врело* (извор), *Засавица, Дунавац, Обедска бара, Панчевачки рит, Зелени вир, Модро око, Велики бачки канал, Римски бунар;*

Фигуративно *Велика бара* или само *Бара* у значењу Атлантски океан.

е. Имена делова земљишта односно географских локалитета (атара, њива, ливада и сл.):

Вртови, Дионица, Дубрава, Дуваниште, Лединак, Луг, Орловача, Под, Превија, Ристовача, Бубањ поток, Липова долина, Римски шанчеви (код Новог Сада) итд.

51. Задржава се правописна норма писања великог слова из регуларног реда речи, односно из појединачних (засебних) именовања:

из мора Јадранског у Јонско, низ поље Ћемовско; језера Охридско и Преспанско, крашка поља Никшићко и Граховско, нахије Катунска и Љешанска, океани Атлантски и Тихи.

52. Придодате географске и сл. одреднице оријентационо-информативног карактера, које нису саставни део устаљеног имена, пишу се малим почетним словом:

западна Србија, средња Босна, источна Херцеговина, југоисточни Банат, источна Европа, јужна Француска, западна Фрушка гора, приморска Панонска низија, закарпатска Украјина.

Међутим, када није у првом плану географско одређење, већ геополитичко, економско и политичко и подразумева замену за земље и народе — пише се великим почетним словима: *Источна Европа, Западна Европа, Средња Европа, Југозападни Балкан* и сл.; тако и *Трећи свет* (неразвијене земље света).

53. Када се називи за стране света, који се иначе пишу малим словом (*исток, запад, с(ј)евер, југ*), употребе у значењу друштвенополитичког, односно историјског, економског и културног простора, пишу се великим почетним словом:

У Америци је почео рат *Севера* и *Југа,* Сусрели су се представници богатог *Севера* и сиромашног *Југа,* Криза неће заобићи ни *Исток,* И у свакодневном животу се осећа утицај *Запада.*

54. Великим словом пишу се имена градских насеља, градских четврти, тргова, улица и сл.:

а. градска насеља и градске четврти:

Подбара (у Новом Саду), *Дудара* (у Суботици), *Старо сајмиште* (у Београду), *Баново брдо, Савски венац, Ново насеље, Стара варош* (у Подгорици), *Професорска колонија, Бошњачка махала* (у Косовској Митровици), *Балшића пазар;*

б. тргови и улице:
Теразије, Студентски трг, Трг ослобођења, Трг револуције, Булевар цара Лазара, Дунавски кеј, Немањина обала, Кружни пут, Футошки пут, Обилићев венац, Косовска, Фрушкогорска, Улица Буре Јакшића, Улица владике Данила, Улица српских владара, Улица платана, Улица бродараца.

Напомена 1: У склопу најраширенијег модела именовања *улица*, с меморијалним именом у генитиву (типа: Улица *краља Милутина*), реч улица је најчешће испустива па се у складу с општим правилом тада прва реч властитог имена у новом облику пише великим почетним словом: Станујем у ***Краља Милутина***, а она у ***Владике Данила***.

Напомена 2: Реч *улица* пише се малим почетним словом кад је придодата имену, а сувишна је и нема је у регуларном (језички коректном) називу (уп. нпр.: Пуста ***улица*** *Илица* у Загребу, Станујем у **улици** *Зелени венац*) и када је употребљена у облику множине (нпр.: *У* ***улицама*** *Марка Краљевића, Цара Лазара* и у *Косовској* неће бити струје...). Међутим, реч улица је неизостална у именима као *Улица платана, Улица бродараца, Улица Модене* и сл., и увек се, наравно, пише великим почетним словом.

55. Неправа а обичајем устаљена имена држава и заједница сличног карактера, установа и симболички (фигуративни) називи земаља, градова и сл. пишу се великим почетним словом прве речи (остале се пишу великим словом када су саме по себи властито име):

а. *Дубровачка република, Млетачка република, Византијско царство, Римско царство, Источно римско царство (/Источноримско царство), Западно римско царство (/Западноримско царство), Турско царство, Турска (/Османска) царевина, Аустроугарска царевина, Хабзбуршка монархија, Република Светог Влаха* (Дубровник), *Република Светог Марка* (Млеци), *Париска комуна, Ужичка република, Европска унија; Београдски универзитет* (= Универзитет у Београду);

б. *Двојна монархија, Црно-жута монархија, Трећи рајх, Друго царство, Пета република, Земља излазећег сунца* (Јапан), *Земља хиљаду језера* (Финска), *Британско острво* или само *Острво* (Велика Британија), *Света земља* (Палестина); *Српска Света Гора* (Фрушка гора са православним манастирима); *Горди Албион* (/„Горди Албион", углавном у значењу 'фудбалска репрезентација Енглеске');

Напомена: Кад фигуративно име има специфичну конотацију (додатно померену или ироничну) и, уз то, ретко се употребљава и зато се обично даје под наводницима — чини излишним писање великим почетним словом (и онда када би се то очекивало у складу с претходним правилом): „црвено острво" (Куба), „крилати лав" (Млеци), „болесник на Босфору" (ослабела Турска царевина) и сл.
Слично претходном је и: „гаучоси" (фудбалска реперезентација Аргентине), „стара дама" (ФК „Јувентус"), „краљевски клуб" (ФК „Реал" из

Мадрида), „орлови" (фудбалска репрезентација Србије), „романтичари" са Карабурме (ОФК Београд).

в. *Вечни ӣрад* (Рим), *Град светлости* (Париз), *Северна Венеција* (Санкт Петербург), *Српска Атина* (Нови Сад) и сл.,
али: *ӣрад ӣод Баӣдалом* (Крушевац), *ӣрад на Беӣеју* (Зрењанин).

Напомена: Атрибути попут *древни* и *стари* пишу се малим словом у примерима као ***стара*** *Грчка,* ***стари*** *Рим,* ***древни*** *Јерусалим.*

56. Великим почетним словом прве речи пишу се називи административних јединица, историјских и савремених, друге речи само ако су саме по себи властита имена.

а. *Београдски пашалук, Ваљевска нахија, Црмничка нахија, Нахија Зворник, Санџак Срем, Сиринићка жупа, Жупа Брсково, Доња Саксонија, Војна крајина, Савска бановина, Катовичко војводство, Московска област, Београдска армијска област;*

Напомена: У преводу докумената са страних језика (у конкретним случајевима турског) именице *земља* односно *вилајет* постале су интегрални део обласног имена и пишу се великим почетним словом у примерима *Земља Херцеговина* (= Херцеговина), *Земља Црнојевића* (= Стара Црна Гора), *Вилајет Вук* (= бивша област Вука Бранковића). Наравно, овакве појединачне случајеве погрешно је ширити на мање-више наизглед сличне.

б. *Јужнобачки округ, Нишки регион, Град Београд* (као админ. јединица, уп. нпр.: Још нема конституисане органе *Град Београд*, према: Мора се *ӣрад Београд* повезати мостовима).

57. Великим словима пишу се све речи страних вишечланих непреведених географских имена (изузимајући помоћне речи):
Сијера Невада („Планина Невада"), *Сијера де Авила, Рио Гранде* („Велика река"), *Лонг Ајленд* („Дуго острво"), осим у случајевима када је ушло у обичај спојено писање — *Монблан, Ламанш, Њујорк.*
Међутим, када су имена преведена, примењују се правила нашег правописа: *Огњена земља, Жута река, Аралско море, Залив свиња* (на Куби), *Западна обала* (на Блиском истоку).

58. Ако властито име (пуно или скраћено) почиње помоћном речју (предлогом или чланом на пример), и та помоћна реч пише се великим словом:
Ван Гог, Ван де Сар, Де Гол, Дел Пјеро, Фон Деникен, На Логу, Под Гором, Ел Аламејн,
али: *Винсент ван Гог, Шарл де Гол, Роберт де Ниро, Масимо дел Пјеро, Ерих фон Деникен, Муамер ел Гадафи, Змај од Босне, Милић од Мачве, Јован без Земље, Двор на Уни, Петровац на Мору.*

59. Великим словом пишу се имена празника; код вишечланих само прва реч а осталих ако су саме властита имена:

Божић, Ускрс, Духови, Ђурђевдан, Пасха, Бајрам; Велика Госпојина, Света Тројица (/Свето Тројство), Велики петак, Задушнице, Мали Божић, Свети Сава, Огњена Марија, Дан мртвих, Дан заљубљених, Дан победе, Дан републике, Дан државности, Нова година, Први мај, Дан планете Земље.

Напомена: Било је ушло у обичај писање *Дан Републике* (као и *Трг Републике*) пошто се *Република* схватала као скраћено име (раније за ФНРЈ, потом СФРЈ и касније СРЈ). Међутим, данас се реч *република* повезује само с типом државног уређења и једино је исправно њено писање у обама случајевима малим словом.

60. Великим словом пишу се устаљена имена историјских догађаја — ратова, буна и устанака, битака и ратних фронтова, револуција, закључених пактова, мирова и споразума и сл.:

а. *Први балкански рат/Балкански рат (1912), Први светски рат (/Аустријски рат/Велики рат* у народном памћењу), *Априлски рат, Други светски рат, Рат двеју ружа, Стогодишњи рат, Други српски устанак, Илинденски устанак, Сарајевски атентат, Народноослободилачка борба, Отаџбински рат, Пустињска олуја, Милосрдни анђео* (*„Милосрдни анђео”*; наводници су знак саркастично-ироничне конотације), *Велика сеоба (народа), Сеоба Срба* (*/Велика сеоба Срба/Велика сеоба*), *Дуги марш, Сељачка буна, Кочина крајина, Невесињска пушка, Сеча кнезова* (претходила је Првом устанку), *Ноћ дугих ножева, Кристална ноћ, Интифада* (палестински општи устанак), *Холокауст* или *Шоа* (називи за нацистички покољ Јевреја у Другом светском рату).

б. *Косовска битка, Бородинска битка (/Бородино), Ватерло, Церска битка, Мојковачка битка, Десант на Дрвар, Солунски фронт, Сремски фронт, Источни (/Руски) фронт* (у Другом светском рату), *Седма офанзива;*

в. *Француска револуција, Октобарска револуција* (скр. *Октобар*), *Југословенска револуција, Кинеска револуција, Кубанска револуција, Алжирска револуција;*

г. *Пожаревачки мир, Берлински конгрес, Тројни пакт/Осовина: Берлин—Рим—Токио* (уп. и *силе Осовине*), *Варшавски уговор (/Источни блок), Северноатлантски савез (/Западни блок/Западна алијанса/НАТО), Антанта, Мала Антанта, Минхенски споразум, Дејтонски споразум, Бечки књижевни договор* (*/Књижевни договор*), *Новосадски договор.*

Напомена: Исто правило примењује се и у писању: *Тајна вечера* (библ. догађај), *Дан де* (дан планиран за отварање фронта у Нормандији, али — *дан де* у значењу пресудни дан уопште, дан коначне одлуке), *Велики*

прасак (претпостављени догађај приликом настанка свемира), *Источно питање* (у истор. науци 'проблем решавања наслеђа Турске империје').

61. Дати описно и слободније стилизовани, непрецизно идентификовани или употребљени у множини или пак хипотетични називи историјских догађаја пишу се малим словом:

руско-јапански рат, српско-турски споразум; битка на Косову, битка код Бородина, бој на Мишару, конгрес у Берлину, споразум у Минхену, договор у Бечу; пунски ратови, крсташки ратови, балкански ратови и *оба светска*; (прети) *трећи светски рат; судњи дан.*

62. Малим словом пишу се (а) геолошка, археолошка и историјска раздобља, (б) уметнички, стилски и филозофски правци, политички покрети и сл.:

а. *палеозоик, мезозоик, бронзано доба, ледено доба, стари век, стара ера, нова ера, средњи век, нови век;*

б. *хуманизам, ренесанса, реформација, барок, петраркизам, симболизам, модернизам, стоицизам, панславизам, илиризам/илирски покрет, покрет несврстаних, пражко пролеће, баршунаста револуција, масиок* итд.

63. Великим почетним словом прве речи пишу се имена (а) институција (представничких, законодавних, судских и сл.) и њихових делова, (б) установа, цркава, предузећа, (в) организација и удружења, уметничких састава, научних школа, спортских организација и клубова, (г) партија и странака, (д) манифестација и сл.; остале речи, ако је назив вишечлан, пишу се великим словом ако су саме по себи властито име:

а. *Народна скупштина Републике Србије, Министарство спољних послова Републике Србије, Скупштина општине Краљево, Државна дума (/Руска дума/Дума), Бундестаг, Хрватски сабор, Амерички конгрес (/Конгрес САД), Уједињене нације, Савет Европе;*

б. *Матица српска, Српска академија наука и уметности, Српско народно позориште, Српска православна црква, Епархија милешевска, Епархија Хвостно, Католичка (/Римокатоличка) црква, Универзитет у Београду, Филозофски факултет у Нишу, Карловачка гимназија, Музичка школа „Др Исидор Бајић", Српска књижевна задруга, Обод, Нолит, Вукова задужбина, Архив Србије, Народни музеј у Београду, Лувр, Радио-телевизија Београд, Радио Бања Лука, Радио слободна Европа (/Слободна Европа); Међународни монетарни фонд, Београдски сајам, Грађевинско предузеће „Неимар" из Новог Сада;*

Напомена: У свести корисника *интернет* је престао да значи име компаније и зато је исправно писање малим почетним словом.

в. *Млада Босна, Црна рука, Друштво за борбу против рака, Савез инжењера и техничара Србије, Спортско друштво „Црвена звезда", Кошаркашки клуб „Слога", „Зенит", „Леб и сол"* (музички састав), *Пражка (лингвистичка) школа;*

г. *Лабуристичка странка Велике Британије, Демократска странка, Социјалистичка партија Србије, Српска радикална странка, Г-17 плус, Српски покрет обнове, Покрет за промјене, Савез војвођанских Мађара;*

д. *Битеф (/БИТЕФ), Вуков сабор, Стеријино позорје, Октобарски сусрет писаца, Дани Милице Стојадиновић Српкиње, Рибарске вечери* (у Апатину), *Дани лудаје* (у Кикинди), *Пети међународни конгрес слависта, Седме медитеранске игре, Прва фудбалска лига* итд.

Напомена: У називима (нпр. манифестација и периодичних скупова) који почињу редним бројем, ако се прва реч замењује бројком, реч иза редног броја пише се малим словом, јер њом не започиње име: *I фудбалска лига, V међународни конгрес слависта, III конгрес дефектолога.* Међутим, ако назив манифестације има устаљену форму и препознатљив садржај, односно ако самостално употребљен у том виду (без назначеног редоследа) има карактер властитог имена — реч иза редног броја пише се великим словом: *Почео је 35. Венецијански бијенале, Одржава се 30. Позорје, На 25. Битефу, Добра посећеност 25. Београдског сајма књига.*

64. Великим почетним словом прве речи пишу се називи уметничких, стручних, научних и сл. дела, новина, часописа, закона и разних докумената:

Библија или *Свето писмо, Стари зав(ј)ет, Нови зав(ј)ет, Јеванђеље по Марку, Мирослављево јеванђеље, Куран, Талмуд, Душанов законик, Сеобе* (роман), *Горски вијенац* (еп), *Мост на Жепи* (приповетка), *Његошева поетика* (чланак), *Са житних поља* (новинска репортажа), *Бели анђео* (фреска из Милешеве), *Тајна вечера* (композиција и библ. догађај, уп. нап. т. 60), *Мачевање* (слика), *Борба црвених коња* (слика), *Лабудово језеро* (балет), *Отац на службеном путу* (филм), *Породично благо* (ТВ серија), *Девета симфонија* (и *IX симфонија*), *Политика* (лист), *Стварање* (часопис), *Сретењски устав, Устав Републике Србије, Закон о основној школи, Нацрт закона о раду* (улази у скупштинску процедуру), *Статут Универзитета у Крагујевцу, Боже правде* (српска химна), *Марсељеза* (француска химна), *Уверење о имовном стању* (као конкретан документ), *Болоњска декларација* итд.

Напомена: Ако се називи докумената или дела као нпр. *устав, закон, уредба, статут, јеванђеље* и сл. могу разумети као један или више општих или непрецизно одређених или нпр. планираних докумената или дела, пишу се малим почетним словом: Биће регулисано у складу са *законом* и *статутом*, Прецизније одредбе донеће *закон о језику*, Исти писар преписао је три *јеванђеља* и један *псалтир*. Међутим, у примеру:

За мене је то *Свето писмо* (= закон, подразумевано и непоречиво правило и сл.) — није затрвена веза са *Светим писмом* (Библијом) па је разумљиво писање великим словом.

65. Великим почетним словом прве речи пишу се званични називи награда, признања и одликовања:

Легија части, Крст Светога Саве II реда, Октобарска награда Београда, Седмојулска награда, Медаља за храброст, Орден рада са златним венцем, Награда „Меша Селимовић", Диплома „Вук Караџић", Плакета Црвеног крста, Захвалница Филозофског факултета у Новом Саду, Награда за животно дело.

Напомена: Уколико се не наглашава званичност или се на пример не зна поуздано назив и степен признања или одликовања, боље је писати малим словом: *Добитник је медаље за храброст и ордена рада* и сл.

66. Ако се једно властито име јави унутар другога, сваки назив понаособ пише се великим почетним словом прве речи (остале речи пишу се према општим правилима):

Огласило се *Министарство просвјете Републике Српске, Изашао је Летопис Матице српске*, Усвојен *Статут Основне школе „Бура Јакшић" у Нишу, Извештај Анкетног одбора Скупштине Србије, Велика сцена Српског народног позоришта, Катедра за српски језик Филолошког факултета у Београду, Административни одбор Народне скупштине Србије, Доњи дом Британског парламента* и сл.

67. Називи научних дисциплина и школских предмета пишу се малим словом (нпр. *биологија, историја, физика, математика* итд.), а великим само као (над)наслови у службеној документацији (нпр. у школском дневнику, у наставном плану и програму, у уверењу односно сведочанству и сл.) и када се тачно цитира, односно посебно наглашава у стручном смислу особена концепција изражена именом:

Положио сам *Математику I* и *Математику II.* — Нисам положила *Фонетику и фонологију енглеског језика.* — Кад положим *Теорију државе и права* и сл., али — Имам слабу оцену из *математике* и *биологије.*

68. Великим почетним словом пишу се имена разних објеката, грађевина, саобраћајница, споменика, дворана, храмова, гробаља и сл.:

Биљарда (зграда на Цетињу), *Палата правде* (зграда суда у конкретном граду), *Бели двор* (у Београду), *Капетан Мишино здање, Старо здање* (у Аранђеловцу), *Арена* (дворана у Београду), *Смедеревска тврђава, Ајфелова кула, Газела* (мост), *Мост слободе* (у Новом Саду), *Везиров мост* (у Подгорици), *Ибарска магистрала, Коридор 10, Кинески зид, Зид плача* (у Јерусалиму), *Берлин-*

ски зид, Колосеум, Кип слободе, Коси торањ у Пизи, Споменик незнаном јунаку, Титаник (брод), *Сала хероја* (у згради Филолошког факултета у Београду), *Кино сала* (Филозофског факултета у Новом Саду), *Високи Дечани, Свети Лука* (црква), *Свети Петар на Лиму* (црква), *Свети арханђел Михаило* (црква), *Света Тројица у Ницу* (црква), *Успенска црква у Новом Саду/Црква Успења, Црква Свете Петке, Храм Светога Саве (у Београду), Ново гробље* (у Београду) итд.

69. Великим словом пишу се присвојни придеви од властитих имена на *-ов/-ев* и *-ин*:

Марков, Његошев, Србинов, Црногорчев, Петровићев, Десанкин, Змајев, Марсов, Матичин (зборник), *Академијино* (издање), *Нолитов* (подухват), *Звездино* (фудбалско вече), *Моравина* (притока), *Де Голов* (портрет), *Газелин* (лук).

Придеви изведени осталим суфиксима пишу се малим словом:

његошевски (стих), *донкихотовски* (поступак), *будванско* (лето), *вуковски* (језик), *вук—даничићевска акцентуација* (али *Вук—Даничићева акцентуација*, уп. и т. 74), *спилберговски* (спектакл), *српски, божји, господњи, божићни, ускршњи, новогодишњи.*

Напомена: У верској штампи, теолошким текстовима и релативно често у публикацијама са сличном тематиком (у стручно-научним расправама на пример) доминира писање великим словом придева *Бож(и)ји* и *Господњи*. Без ослонца у правописним правилима, устаљује се и формулација у честиткама: *Срећни Божићни и Новогодишњи празници* (с ослонцем на т. 59).

70. Скраћени називи не губе карактер властитих имена и пишу се великим словом:

Матица (Матица српска), *Његошев Вијенац* (Горски вијенац), *Звезда* (Црвена звезда), *Коларац* (Коларчева задужбина/Задужбина Илије М. Коларца), *Венац* (Иришки венац), *Октобар* (Октобарска револуција), *Народна књига* (Издавачко предузеће „Народна књига"), *Позорје* (Стеријино позорје); *Република* (Република Србија), *Покрајина* (Аутономна покрајина Војводина).

Напомена 1: Обим и карактер прераде пуног имена приликом скраћивања зависе од врсте и намене текста или праксе која се усталила и сл. Тако се нпр. пуни назив *Институт за српски језик Српске академије наука и уметности у Београду* може скратити: *Институт за српски језик = Институт за језик = Институт.*

Напомена 2: Сачуван карактер властитог имена и писање великим словом није спорно у примеру: Спор између *Републике* и *Покрајине* још траје. Међутим, ако на пример *република* значи земља, а *покрајина* област (у географском смислу), пишу се малим словом: Запостављен је југ *републике*, Данас ће северне делове *републике* захватити промена времена, Гра̀д опустошио север *покрајине.*

Напомена 3: Када се скраћено име, сведено на заједничку именицу, ближе одређује другом речју (нпр. придевом или прид. заменицом), онда се пише малим словом: ***овај институт, наш факултет, наведена гимназија, тамошњи универзитет, северна покрајина, ова влада,*** састале су се ***српска*** и ***македонска влада*** и сл.,
али: ***садашња Матица (српска), београдски Филолошки факултет, овдашње Југословенско драмско позориште.***

71. Називи врста робе, артикала, односно серијских производа, лекова и сл., без обзира на то да ли су пореклом властита имена или не, пишу се малим почетним словом:

август (осми месец, према имену римског цара), *квислинг* (према имену норв. политичара који је сарађивао са окупатором), *боби* (енгл. полицајац, према имену некадашњег министра), *наполеон* (новац и коњак), *боливар* (новац) и сл.;

каолин (врста глине, према месту Каолинг у Кини), *кашмир* (тканина, према индијској покрајини), *шампањ* одн. *шампањац* (пенуш. вино према франц. покрајини), *врањанка* (коло), *тетовац* (пасуљ), *шајчанка* и *мацарка* (сорте шљива), *банија* (сорта пшенице), *арапин* (раса коња), *далматинац* (пас), *скандинавка* (врста укрштенице);

рендген, жилет, цепелин (према изумитељима); *ват, ом, тесла, цул* (мерне јединице, према именима заслужних научника);

форд, мерцедес, застава, фића, стојадин, кец, фијат, фолксваген, даглас, спитфајер, летећа тврђава, миг, тупољев, калашњиков (серијски производи према именима власника или изумитеља, називима фабрика, особеним народним именовањима и сл.);

авамигран, вегета, стрептомицин, жилавка, фрушкогорски ризлинг;

ћаба уопштено у значењу ходочашће, место саветовања (нпр.: *идемо на ћабу*), али *Ћаба* у значењу храм у Меки и сл.

72. Када се жели назначити заштитни знак производа или патент, пише се почетним великим словом, као нпр.: *Даглас Х-3, Месершмит Ме 109, Миг 29;* вина „*Цар Лазар*" и „*Царица Милица*", кисела вода „*Кнез Милош*".

73. Малим словом пишу се народна имена биљака и када се особеном персонификацијом или случајно подударају са властитим именима:

рада, бела рада, лепа катa, драгољуб, турчин, латинка, циганка; адамова јабука, госпина коса, давидово зрно, исусова шака, христов венац, ђурђиц//ђурђица, ђурђево цвијеће.

Напомена: С обзиром на претходно правило, и наведене примере, нема разлога да се друкчије пише: *трава светога петра, грожђе светога ивана, дивљи мед светог јована* и сл.

74. Ако се уз општу именицу употреби присвојни придев од властитог имена на *-ов/-ев* и *-ин*, назив стручног или симболичког карактера не губи карактер властитог имена и пише се великим словом:

Ахилова пета, Дамоклов мач, Сизифов посао, Пандорина кутија, Потемкинова села, Базедовљева болест, Еустахијева труба, Волтин лук, Теслине струје, Рендгенов апарат, Молотовљев коктел, Фордови и Фијатови аутомобили, Панчићева оморика, Вук—Даничићева акцентуација (али: *вук—даничићевска акцентуација*, уп. т. 69).

75. Изворно писање страних властитих имена и стручних термина, односно номенклатура, нпр. на латинском имена хоминида, животиња и биљака, научних титула у међународној комуникацији, назива фирми и производа (у рекламама на пример) и сл. подразумева и преузимање изворног правописа:

а. *Frankfurter allgemeine Zeitung, United Press, Foreign Office, France Observateur;*

У транскрибованом (прилагођеном) виду начин писања се уклапа у српску правописну норму: *Франкфуртер алгемајне цајтунг, Јунајтед прес, Форин офис, Франс опсерватер;*

б. *homo sapiens/Homo sapiens* — припадник људске врсте, разумни човек (транскрибовано *хомосапијенс*), *Canis familiaris* — пас, *Cannabis sativa* — конопља;

в. *doctor scientiarum*, скр. *dr. sc.* = доктор наука = *др наука;*

г. *Head & Shoulders, Budweiser, Panasonic* итд.

ПРВА РЕЧ У РЕЧЕНИЦИ, ОГЛАСУ, ОБРАСЦУ И СЛ.

76. Великим словом започињемо текст, као и сваку нову реченицу иза тачке или иза неког другог интерпункцијског знака којим се означава крај реченице:

Наше је да покушамо. Остало је техника. — „Ама човече, шта је теби? Па онамо нам је пут, ej! Ти не знаш ни где си ни камо ћеш!" Велико слово пише се наравно и иза две тачке и наводника (односно у штампаном тексту иза црте) којима се означава управни говор:

Она му рече: „Наравно, доћи ћу."

— Мењају боју као цвеће на хладноћи! — додао је непознати.

— Шта је било с њом?

Напомена 1: У писмима иза речи обраћања (ословљавања), које се одвајају запетом, ређе узвичником (што је мање прикладно), текст у новом реду започиње великим почетним словом:

Драги Милане,

Хвала ти што си ми се јавио...,

у продужетку, у истом реду малим:
Милане, обрадовао си ме писмом...

Напомена 2: У поетским саставима сваки нови стих може започињати великим или малим словом (што наравно зависи од избора самог песника).

77. Великим почетним словом прве речи пишу се:

а. натписи и обавештења:
Антикварница
Пријемни испит

б. обрасци:
Пријавни лист
Пописна листа

в. рубрике у обрасцима:
Име и презиме
Адреса
Занимање

г. потписи (на документима, сликама, фотографијама итд.), потом речи којима се идентификују одговорна лица за поједине врсте послова на првим или завршним страницама књига и сл.:

Ректор
Проф. др Ксенија Мирјанић
За Студентску службу
Милан Марковић, референт

Аутор: М. Коњовић

Уредник
Рецензенти
Лектор
Превела
Издање приредио

Напомена: Натписи и обрасци, као и наслови књига, називи манифестација, огласи, обавештења (на билбордима на пример), етикете на разним производима и сл. најчешће се цели исписују великим (верзалним) словима, из естетских и рекламних разлога: КЊИЖАРА МАТИЦЕ СРПСКЕ, ПОПИСНА ЛИСТА, ИСТОРИЈА СРЕДЊЕГ ВЕКА, ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ, ОВЕРА ПРЕПИСА И ПРЕВОДА, НЕГАЗИРАНА МИНЕРАЛНА ВОДА, ВРАНАЦ и сл. На исти начин, у циљу уједначавања облика слова, може се допустити и писање искључиво малим словима, наравно само тамо где се то чини у смислу ликовне стилизације (на корицама књига, на плакатима, рекламним натписима и сл.), а никако у оквиру дужег текста. Сасвим је погрешно писање сваке речи почетним великим словом („Улица Пролетерских Бригада", „Српски Покрет Обнове" и сл.), до чега у последње време долази под утицајем енглеског језика и из рекламних разлога. Нажалост, слично поступају и реализатори титлова у телевизијским емисијама („Nacionalni Dnevnik", „говори Др Нада Мацура").

РЕЧИ ИЗ ПОШТОВАЊА

78. У пословној и службеној преписци уобичајено је писање великим словом *Ви, Ваш* за једну особу, знатно ређе и *Ти, Твој*, као знак наглашеног поштовања и поред извесне блискости: Прихватамо *Вашу* понуду и предлажемо *Вам*... — Свима нам је много значило *Твоје* присуство...

Ако се обраћамо већем броју лица, установи и сл., *ви* и *ваш* се пише малим словом:

Писали смо *вам*, драге колеге, а *ви* нам нисте одговорили. Ипак, примићемо и накнадно *ваше* пријаве. Молимо *вас* (факултетску управу) да нас обавестите

Напомена: У уметничким текстовима куртоазна употреба великог слова зависи од стилске улоге коју јој сам писац одреди. У приватној преписци пак писање великим словом *Ви, Ваш* се подразумева, а често и *Ти, Твој* када се обраћамо особи којој се због блискости (родбинске, сарадничке и сл.) не обраћамо са *Ви*.

79. Наглашено куртоазну улогу има писање почетним великим словом прве речи у типизираним изразима поштовања високим црквеним и државним представницима:

Ваша светости, Ваше преосвештенство, Ваша екселенцијо, Ваше величанство, Његова светост патријарх Павле, Његова екселенција, Њено величанство краљица Британије, Свети отац папа.

Напомена: У текстовима с верским садржајем, тачније — у онима које издаје црква, у писању великог слова у понеком детаљу примењују се особена правила, различита од оних у важећем правопису. Нажалост, засад, чини се, прилично недоследно и неуређено. Пише се редовно великим словом придеви *Божји* и *Господњи*, потом заменице које се односе на Бога, Оца и Сина и Светога духа (односно Светога Духа у текстовима ове врсте) и Богородицу (*Ти, Он, Она, Њега* и *Га, Ње* и *Је, Њој* и *Јој, Твој, Твоја, Твоје, Његов, Његова, Његово, Њен, Њена, Њено* и сл.), затим (редовно) *Патријарх* и по правилу титуле других виших црквених великодостојника — *Владика, Епископ* и сл., доследно *Српска Православна Црква, Православна Црква* и сл.

V. СПОЈЕНО И ОДВОЈЕНО ПИСАЊЕ РЕЧИ

80. Речи се у писаном тексту раздвајају белинама. Са становишта правописа, проблем се углавном своди на разликовање с л о ж е н и ц а, које се пишу спојено, од п о л у с л о ж е н и ц а, које се пишу с цртицом, и и з р а з а или с и н т а г м и (групе речи повезаних функцијом и значењем), који се пишу или одвојено или спојено.

- Поступак дефинисања правила издвајања речи врло је сложен: *прво,* зато што све речи немају у истој мери самостално значење; *друго,* зато што све речи нису једнако актуелне и познате савременом читаоцу (разлози су генерацијски, степен знања страних језика, у наше време посебно енглеског, припадност одређеној струци и сл.); *треће,* зато што све речи немају самосталан акценат и не групишу се у изговорне целине увек на исти начин (акценатско обједињавање најпре зависи од значења односно функције израза односно синтагми, од дужине склопа речи и њихових акценатских карактеристика, затим од говорног подручја, личног става говорника односно контекста и сл.); *четврто,* зато што се при нормирању имају у виду комплексна правила творбе, историјска и савремена (аутентична или стварана по страним узорима, директним калкирањем или различитим видовима прераде, уз то и једна и друга често су неуједначено прозирна), а то укључује и разликовање лексичких, творбених и граматичких морфема од спојева друге врсте; *пето,* зато што се нормирањем избегава нарушавање створених навика у начину писања, поготову ако би то водило привидном стварању нових речи; *шесто,* зато што су из страних језика некритички преузимани мање-више непромењени склопови речи, понекад и погрешно перципирани, који често одударају од правила нашега језика; *седмо,* писци текстова желе да им правописна норма остави простор да самостално процењују напред изнесене моменте, док већина оних који уче, предају или професионално примењују норму (наставници и лектори на пример) траже изричитост — једно решење или бар свођење дублета на најмању меру итд.

  Готово сви побројани значењски и формални критеријуми имају релативан карактер (или тачније — комплементаран), што изискује потребу детаљне разраде, која се даје, у складу с традицијом, према врстама речи.

ИМЕНИЦЕ

81. С п о ј е н о се пишу сложенице и изведенице које, између осталог, одликује:

а. несамосталност једне или обеју саставница (понекад се, мада ретко, прва удваја). Обележје несамосталности *прве* је, поред непроменљивости, чији је формални знак најчешће спојни вокал (по правилу *-о-*, остали, као нпр. *-е-, -у-, -а-, -и-*, с обзиром на порекло, могу се и друкчије интерпретирати), крњење речи или преузимање готових облика из других језика; *друге* — крњење речи свођењем на саму основу, додавање суфикса и, такође, преузимање готових облика из других језика:

родо+љуб (-родољуба итд.), *бого+слов, бродо+градилиште, ледо+ломац, трозуб* (-трозуба), *пољо+привреда* (-пољопривреде), *угљо+водоник, дубо+долина, душе+брижник* (-душебрижника), *куће+пазитељ, брату+чед* (-братучеда), *дома+зет* (-домазета), *мами+пара* (-мамипаре), *криво+клетство, криво+ногиле, лово+крадица, лово+стај* (-ловостаја), *дво+сед* (-двоседа), *бело+перка, човеко+љубац* (-човекољупца), *Зеленгора* (-Зеленгоре); ***астро+ном, гео+графија, агро+номија, радио+лог, англо+фоб, русо+фил, нарко+ман, ино+кредит, анти+нуклеарци, пра+баба, пра+пра+баба*** (прапрабаба), ***био+графија, библио+графија, био+библио+графија*** (биоблиографија), ***чукун+баба, чукун+чукун+баба*** (чукунчукунбаба) итд.;

б. обједињеност акцента — изговор с једним акцентом и без паузе између саставница (уз ретка одступања, која се по правилу квалификују као нестандардна):

бео+град — Београд, чувар+кућа — чувáркућа, мало+летник — малолетник, страхо+влада — страховлáда, крво+клетство — крвоклéтство, пољо+привреда — пољопрúвреда (погрешно је, мада можда и чешће, пољопрúвреда), *југо+славија — Југослáвија* (погрешно је Југослáвија) итд.;

в. ново значење које настаје обједињавањем саставница, чешће (1) једнопојмовно него (2) двопојмовно:

(1) *Београд* (бео+град), *Вирпазар* (вир+пазар), *висибаба* (виси+баба), *перорез* (перо+рез), *бабарога* (баба+рога), *дангуба* (дан+губа), *гуликожа* (гули+кожа), *пробисв(ij)ет* (проби+св(ij)ет), *разбибriга* (разби+брига) итд.;

(2) *богочов(ј)ек* (бог и човек), *купопродаја* (куповина и продаја), *примопредаја* (пријем и предаја), *Евроазија* (Европа и Азија), *с(ј)еверoисток* (између севера и истока), *с(ј)еверозапад* (између севера и запада), *југоисток* (између југа и истока), *југозапад* (између југа и запада), *Индокина* (између Индије и Кине) итд.

82. С ц р т и ц о м се пишу склопови речи код којих саставнице задржавају известан *степен значењске аутономности, засебан ак-*

ценат и непроменљивост прве од њих. Цртица овде значи да се спој не узима као права, целовита реч него као две лексеме удружене у датој прилици. Прва саставница одређује другу, дајући јој притом обележје *подврсте речи са општим значењем* (у смислу специјализације, намене и сл.), уп. нпр.: *ауто-кућа* = кућа која се бави продајом или сервисирањем аутомобила, *радио-техничар* = техничар у чијој специјалности је бављење радиом односно оним што је у вези с њим. Изузетак су нпр. речи за означавање војних и полицијских чинова типа *генерал-мајор* и њима донекле слични склопови (али са обема променљивим саставницама) као *асистент-приправник, лекар-стажиста* — другом саставницом се прецизира рангирање.

Међутим, претходна правила (уп. опште напомене у т. 80), уз подразумевану и неретко одлучујућу традицију, имају само начелан значај. Она се доследније примењују када су у питању:

а. традиционални оријентализми, као:
алај-барјак, алај-чауш, баш-кнез, баш-чауш, диван-кабаница, ћул-башта, Курбан-бајрам, реис-ул-улема, са(х)ат-кула, сиктер-кафа, ћетен-алва, чекмек-ћуприја, шиш-ћевап итд.,
али: *дуванкеса, ћорсокак, башчаршија* (тако и део Сарајева — *Башчаршија*);

б. традиционални сликовити, појмовно обједињени спојеви:
жар-птица, ремек-дело, рак-рана, иван-цв(ц)ет, спомен-библиотека, спомен-дом, спомен-збирка, спомен-музеј, спомен-парк, спомен-плоча, спомен-чесма и сл.;

в. особена традиционална и њима слична релативно новија или сасвим нова стилска скраћења код којих се прва саставница (именица) осећа као замена за придев:
бисер-грана, див-јунак, дивот-издање, извор-вода, ловор-грана, узор-мајка; гас-маска, кварц-лампа, клин-чорба, клуб-гарнитура, спорт-клуб, шах-клуб, шах-гарнитура, туш-кабина, корнер-застава, маркетинг-служба, меч-лопта, трач-партија, фетус-положај, фикс-идеја, аут-линија, гол-линија, гол-аут, гол-разлика/гол-диференција, секс-бомба, сет-лопта, сет-меч лопта итд.;

г. нетипичне спреге код којих опет прва саставница ближе одређује другу, специфицира је, у смислу нпр. 'који подсећа на... или који служи за...') типа *добош-торта, јеж-фризура, вишња-боја, циглa-боја, лимун-жута боја* (уп. *„небо-плави"* ФК Лацио); *вешмашина* и сл.

Напомена 1: Писањем с цртицом *југо-југоисток* ('правац између југа и југоистока') и *с(ј)евero-с(ј)еверозапад* ('правац између севера и северозапада') прецизира се смисаона рашчлањеност — спој не представља три већ две саставнице (југ + југоисток, а не југ + југ + исток).

Напомена 2: Пошто је прва саставница променљива, пише се црта а не цртица у примерима као: *правац југ — југоисток, из смера југа — југои-*

стока; тако и *исток — југоисток,* јер не постоји сложеница „исто-ко-југоисток".

83. Посебан нормативни проблем су почетне саставнице, углавном страног порекла, са статусом или форманата или префиксоида, као нпр.: *ауто, авио, аеро, мото, фото, радио, видео, стерео, аудио, кино, макро, микро, макси, мини, екстра, супер, квази* (и њен 'превод' *назови*), *екстра, еко, екс, ино* и сл. Нормативисти су каснили за продором ове врсте иновација и умножавањем сличних склопова, а процене степена сраслости у одмеравању значењских и формалних момената често су бивале несигурне и субјективне, јер су, по правилу, уистину у питању нијансе. Отуда утисак (не без основа) да се прибегавало појединачном, лексичком нормирању.

Мање је било пометње док је удео те лексике у општем фонду речи био ограничен и добрим делом сведен на језик појединих струка. Основни критеријум полусложеничког писања оваквих склопова био је доминантно формални — непроменљивост прве саставнице, искључујући класичне интернационализме који се постојано пишу спојено, изузимајући у значењском смислу нове спојеве ('конструкте'), изражене старим или делимично прерађеним језичким јединицама попут *био-гас, зоо-планктони* и сл. И једно и друго илуструју примери:

ауто- ('само', 'сопствени'): *аутобиографија, аутогол, аутограф, аутокефалност, аутопортрет, аутореферат, аутосугестија, аутохипноза* (тако и *аутобиографски* итд.); ***био-:*** *биологија, биогенеза, биогеографија, биодинамика, биоекологија, биоелектроника, биокатализатор, биокибернетика, биомагнетизам* (тако и *биогенетички* и сл.), али *био-гас, био-дизел;* ***зоо-:*** *зоологија, зоогеографија, зографија, зоокултура, зооморфија, зоопалеонтологија, зоофобија, зооген, зопаразит* (тако и *зоогеографски* итд.), али *зоо-планктони, зоо-врт* 'зоолошки врт' (погрешно је писање вел. словима ЗОО-врт); ***етно-:*** *етногенеза, етнографија, етнолингвистика, етномузикологија, етнопсихологија* (тако и *етнолингвистички* и сл.), али *етно-парк, етно-село, етно-стил;* ***макро-:*** *макроанализа, макробиотика, макроекономија, макроклима, макроплан, макрорегија, макроструктура, макротипологија* (тако и *макробиотички* и сл.); ***мега-:*** *мегаваш, мегабајт, мегамаркет, мегапројекат, мегастар, мегазвезда, мегахит* итд.; ***микро-:*** *микроанализа, микроекономија, микроклима, микроплан, микрорегија, микроструктура, микроскопија, микротопонимија* (тако и *микроклиматски* и сл.); ***моно-:*** *моногенеза, монодрама, монокултура, моноглотија, моногеист(а)* (тако и *монодрамски, моногеистички* и сл.); ***мулти-:*** *мултивитамин, мултидисциплинарност, мултикултура, мултимедијалан, мултимилионер, мултикултура* (тако и *мултидисциплинаран, мултимедијалан* и сл.); ***поли-:*** *полиандрија, полигамија, полиглот(а), полиграф, поликлиника* (тако и *поливалентан, полигамијски*); ***пост-:*** *поставанграда, постдентал* (тако и *постдипломски, постдејтонски* и сл.); ***психо-:*** *психологи-*

ја, психолингвистика, психотерапија (тако и *психолингвистички, психотерапеутски*); ***ретро-:*** *ретровизор, ретроактивност, ретроверзија, ретрогресија* (тако и *ретроактивни* и сл.); ***термо-:*** *термодинамика, термоелектрана, термоизолација, термовизија* и сл., али *термо-кошуља, термо-чарапе;* ***хидро-:*** *хидроархеологија, хидроизолација, хидромеханика, хидронимија, хидросистем, хидротерапија, хидроавион* (тако и *хидроизолациони, хидромеханички* и сл.) итд.

Напомена: Када се напред наведени класични префиксоиди јаве у проширеним (обично удвојеним) склоповима, пишу се одвојено (без цртице уз себе), као нпр.: *макро и микро планови.*

84. Из претходно наведених разлога тешко је дефинисати свеобухватна, јасна и лако применљива правила која би обухватила и релативно новију или сасвим нову лексику. Ризикује се притом изазивање додатне смутње у колико-толико стабилизоване обичаје. Међутим, мора се ипак *унети више сагласности у регулисање несумњиво сличних склопова.* То ће се најбоље учинити богато илустрованим прегледом инструктивних образаца, груписаних према значењским сродностима, с ослонцем на напред изложена правила:

ауто: (скраћ. аутомобил и аутомобилски, аутомобилистички)
спојено: *аутодром, аутострада;*
са цртицом: *ауто-пут, ауто-цеста, ауто-механичар, ауто-електричар, ауто-лакирер, ауто-лимар, ауто-стоп, ауто-стоперка, ауто-продавац, ауто-делови, ауто-гума, ауто-кука, ауто-приколица, ауто-козметика, ауто-лак, ауто-аларм, ауто-приколица, ауто-сирена, ауто-стоп, ауто-фар, ауто-монтажа, ауто-пластика, ауто-промет, ауто-превоз, ауто-превозник, ауто-саобраћај, ауто-карта, ауто-ревија, ауто-бомба, ауто-камп, ауто-кућа, ауто-салон, ауто-пијаца, ауто-такси, ауто-школа, ауто-сервис, ауто-трке, Ауто-команда* (део Београда, раније војна управна установа), *ауто-такмичење, ауто-рели, ауто-мото савез, ауто-мото друштво, ауто-мото клуб* и сл.;
авио ('авионски')
са цртицом: *авио-гума, авио-карта, авио-компанија, авио-конструктор, авио-линија, авио-механичар, авио-модел, авио-моделар, авио-моделарство, авио-превоз, авио-превозник, авио-транспорт, авио-путник, авио-флота, авио-парк, авио-сервис, авио-хангар, авио-јединица, авио-гориво, авио-с(ј)етва, авио-запрашивање, авио-бомба, авио-митинг, авио-такси* и сл.;
аеро ('ваздушни', 'ваздухопловни')
спојено: *аеробик, аеродром, аерографија, аеродинамика* (тако и прид. *аеродинамичан*), *аеродуктор, аерокар;*
са цртицом: *аеро-бомба, аеро-клуб, аеро-митинг, аеро-заглађење, аеро-електрана;*
мото ('моторни', 'мотоциклистички')

спојено: *мотоцикл, мотодром, мотоманија;*

са цртицом: *мото-култиватор, мото-наутика, мото-наутичар, мото-ревија, мото-пумпа, мото-гума, мото-клуб, мото-парк, мото-крос, мото-трке* итд.;

фото[1] ('светлосни')

спојено: *фотосинтеза, фотодезинтеграција, фототерапија, фотокатализа, фотоелектрицитет, фотоелектрон, фотоћелија, фотомагнетизам, фотометар, фотомултипликатор* итд.;

фото[2] (који се односи на фотографије, фотографски)

спојено (када је друга саставница несамостална): *фотограф, фотографија, фототека;*

са цртицом: *фото-апарат, фото-лабораторија, фото-литографија, фото-папир, фото-модел, фото-опрема, фото-материјал, фото-техника, фото-монтажа, фото-репортажа, фото-репортер, фото-гравира, фото-копија, фото-копирница, фото-репродукција, фото-издање, фото-ревија, фото-штампа, фото-слог, фото-робот, фото-сафари, фото-финиш* и сл.;

радио[1] (који се односи на зрачење)

спојено (када се односи на зрачење у ужем смислу или је друга саставница несамостална):

радиоактивност, радиобиологија, радиогенетика, радиоскопија, радиоизотопи, радиологија, радиофонија, радиограм;

радио[2] (који се односи на радио одн. што потиче од њега, радијски)

са цртицом: *радио-апарат (/радио), радио-аутоаларм, радио-касетофон, радио-компас, радио-пријемник, радио-сигнал, радио-сонда, радио-сондажа, радио-станица, радио-телескоп, радио-гониометрија, радио-гониометар, радио-таласи, радио-метеорологија, радио-телевизија, радио-телеграфија, радио-телефонија, радио-техника, радио-техничар, радио-аматер, радио-драма, радио-игра, радио-оглас, радио-поруке, радио-репортажа, радио-репортер, радио-школа* итд.

одвојено (када *радио* значи 'радијска установа'): *Радио Београд, Радио Подгорица, Радио Бања Лука, Радио Нови Сад.*

Напомена: Писање с цртицом *радио-телевизија* има ослонац у двема мање-више самосталним (аутономним) делатностима (и у организационом смислу) иако се усталило, наравно погрешно, одвојено писање — *Радио телевизија Београд* и сл.

видео, стерео, аудио

спојено (када је друга саставница несамостална или значењски непрозирна, осим за стручне зналце, или с ослонцем на начин писања речи са сродним формантима, нпр. радио): *видеотека, стереовизија, стереофонија, стереоскопија, стереоскоп, стереометар, аудиограм, аудиометар, аудиометрија;*

са цртицом: *видео-графика, видео-арт, видео-бим, видео-рикордер* (и само *видео*), *видео-плејер, видео-пројектор* (уп. радио-апарат и сл.), *видео-тејп, видео-миксер* (уп. радио-техничар), *ви-*

део-сигнал (уп. радио-сигнал), *видео-запис, видео-камера, видео-касета, видео-трака, видео-клуб, видео-конференција, видео-огласи, видео-игра, видео-снимак, видео-спот, видео-текст; стерео-звук, стерео-камера, стерео-уређај; аудио-касета, аудио-уређај* (прид. *аудио-визуелан*) и сл.;

кино

спојено (када је друга саставница несамостална): *киноте́ка, киноско́п, кинофикација;*

са цртицом: *кино-опера́тер* (уп. радио-миксер), *кино-програ́м, кино-представа, кино-улазница, кино-сала;*

одвојено: *Кино „Звезда”* (у Новом Саду) и сл.;

мини (‘врло мали, минијатуран’) и **макси** (‘врло великих димензија’ и сл.)

спојено: *минибус;*

са цртицом (зато што је ипак у највећем броју случајева неодговарајућа српска замена — врло мали, врло кратки, минијатурни): *мини-вал* (‘фризура с благим таласима’), *мини-план, мини-структура, мини-конгрес, мини-комјутер, мини-лига, мини-одмор, мини-рат, мини-фарма, мини-маркет, мини-баскет, мини-голф, мини-серија, мини-мода, мини-сукња, мини-хаљина; макси-сукња, макси-хаљина* итд.;

екстра и **супер**

спојено: *екстрапрофит, екстрадоходак, екстразарада, екстраквалитет, екстракласа* (тако и придеви као *екстрапопуларан, екстрасубјективан* и сл.), *суперспектакл, суперлига, суперстар, супермајстор, суперсила, суперревизија, суперфосфат, супероксид* (уп. придев *супersензибилан*);

одвојено — када се наглашава квалификација, што се показује и засебним акцентом: има *екстра укус,* нудимо *екстра услове,* постигли су *екстра квалитет,* он је *екстра класа,* имали смо *супер журку;* уп. и: *све је било екстра, све је било супер* и сл.

Напомена: Скраћено *супер* углавном је потиснуло *супербензин.*

квази, назови, псеудо, надри, екс, ино и сл.

спојено: *квазинаука, квазијунак, квазијунаштво, квазимудрост, квазиум(ј)етник, квазисрбин, квазисрбовање;*
назовиправда, назовипријатељ, назовикућа, назовисрбин;
псеудокласицизам, псеудонаука, псеудодемократија;
надрилекар ијек. *надриљекар, надримудрац, надриум(ј)етност;*
екскраљ, ексшампион, ексчехословачка, ексјугославија;
инокоресподент, инокоресподенција, инокредит, инофудбалер итд.

Напомена: Префиксоиди у квалификативној функцији *назови, псеудо, екс* и *супер,* употребљени у функцији наглашеног истицања уз властита имена, могу се изузетно писати и с цртицом: *назови-Србин, Псеудо-Ари-*

стотел, Псеудо-Скилакс (непознати аутори чија су дела погрешно приписивана Аристотелу односно Скилаксу), *супер-Енглез, екс-Југославија, екс-Чехословачка* (подразумева се онда писање великим почетним словом властитог имена и у полусложеничком склопу; Псеудо- у конкретним случајевима је део властитог имена и разумљиво је писање почетним великим словом, уп. т. 41г).

Исти принцип примењује се и у писању негације *не-*, која се наравно уз именице пише спојено (нпр. *неалбанац, неевропљанин, небрат, неблаговременост, небриға, невреме, незнање, непоузданост, неуредност, нешколованост* итд.), али с цртицом у примерима као *не-битак, не-биће* и сл. у филозофским текстовима.

85. Ако се напред наведени и слични форманти појаве удвојени или у проширеним везама, нормира се одвојено писање (уп. и т. 91):

ауто и мото трке, макро и микро планирање, макси и мини мода, меға и мини маркети, надри и псеудо мудраци, сликарски и фото модели, сликарски и фото студио, авио и речни саобраћај, топлотна и хидро изолација и сл.

86. Двочлани спојеви посебних речи код којих се прва, која одређује другу, не мења мада су неке од њих иначе променљиве, пишу се одвојено:

а. двочлани спојеви чији је први члан непроменљива реч (најчешће страног порекла, новије су углавном англицизми), која се схвата као придев:

зорли јунак, демирли капија, шећерли кафа; нобл друштво, грао сукња, драп кошуља, браон ципеле, бордо боја, фер игра, бруто и нето тежина, нето маса, соло ђ(ј)евање, цикцак кретање, думдум метак, портабл машина, портабл апарат, ғала ручак, андерграунд писац, фитнес тренер, стендбај аранжман, стреч панталоне итд.

б. спојеви код којих је прва реч изван оваквих веза променљива и најчешће значи симболичко (заштићено) име, фирму и сл.:

Балкан експрес, Оријент експрес, Сава центар (боље: Центар „Сава"), Симпо намештај, карнекс пашгете, Бош пумпа, панасоник телевизор, берета пиштољ, тојота аутомобили, мока кафа, принцес крофне, јафа кекс, астраған крзно и сл.;

в. спојеви чији је први члан изван оваквих веза такође променљив и има општију (самосталну) употребу:

вестерн филм, џез музика, рок опера, рок певач, поп мелодије, поп музика, кантри музика, фолк музика, фолк певачица, хит парада, допинг контрола, допинг тест, бејзбол палица, ғеј парада, голф игралиште, интернет адреса, интернет страница, шунд литература, кич забава, жиро рачун, индиго папир, индиго копија, бантам категорија, ғну антилопа, какаду папағај, камп при-

колица, такси станица, такси возач, колор телевизор, контакт програм, питбул теријер итд.

87. С ц р т и ц о м се пишу спојеви именица код којих друга одређује прву, мада су обе промењљиве (уп. у значењском смислу рангирање типа *генерал-мајор*): *асистент-приправник, асистент-истраживач, лекар-стажиста, професор-гост* (боље *гостујући професор*), *људи-жабе* и сл.

88. За лексику страног порекла (новија је најчешће из енгл. језика) или се примењују правила која важе за домаће речи (формална и семантичка) или се преноси правопис језика из којег се речи преузимају, посебно ако су склопови ширем кругу значењски непрозирни и не могу се с више сигурности уклопити у постојеће обрасце:

а. с п о ј е н о писање: *аутпут, аутсајдер, бајпас, банџицампинг, бебиситер, билборд, бичбол, бодибилдер, бодибилдинг, бодигард, бодипирсинг, букмејкер, воркшоп* (састанак образовне природе, креативна радионица, али — *фри-шоп*), *имејл/мејл* (мн. *имејлови, мејлови*), *лајтмотив, лајтмотив, олдтајмер, плејбек, постпејд, рентакар, еркондишн, џубокс, рокенрол, лонгплеј, нокаут, нокдаун, маршрута, бормашина, визиткарта, концлогор, кремпита, фуснота, хренвиршла, шамролна, шперплоча, штрајкбрехер* и сл.; тако се пише и наша твореница *наливперо;*

б. са ц р т и ц о м: *аква-аеробик, арт-филм, бар-код, биг-бен, бизнис-класа, блок-аут, вакуум-паковање, вакуум-пумпа, веб-сајт, гол-аут, гол-линија, гол-разлика (/диференција), грејс-период, дизел-гориво, дизел-мотор, дизел-локомотива, дјутифри-шоп, дрим-тим, еко-брод, еко-програм, еко-производња, еко-фестивал, етно-парк, етно-село, етно-стил, етно-филм, зен-будизам, зоо-врт, имејл-адреса* (или само *имејл/мејл*), *инстант-доручак, кик-бокс, клима-уређај* (и скр. *клима*), *кол-центар, компакт-диск, мас-медији, медија-центар, нарко-бизнис, нарко-дилер, нарко-мафија, нарко-тржиште, њуз-магазин, припејд-допуна, припејд-интернет, фер-плеј* (али *фер игра, фер однос*), *фул-контакт, ски-лифт, ски-рели, топ-листа, топ-модел, топ-форма, трим-стаза, шери-бренди, фри-шоп* (али *воркшоп* ‘састанак образовне природе, креативна радионица’), *џамбо-џет, флопи-диск, хард-диск, ток-шоу, пиј-шоу, слајд-шоу* (али *лајтшоу* ‘игра светлости’), *ријалити-шоу, онлајн-трговина, онлајн-семинар, офшор-зона, офшор-фирма, панел-плоча, панел-дискусија, панк-рок, поп-арт, поп-рок, поп-сонг, прес-конференција, порно-филм, порно-садржај, тур-оператор, тур-ретур, секс-симбол, патент-оловка, тест-возач, тест-возило, џет-сет, шуко-утикач* итд.

89. Хемијски термини (за једињења) пишу се или

а. с цртицом: *уг̄љен-диоксид, уг̄љен-моноксид, уг̄љен-тетрахлорид, сумпор-диоксид, сумпор-дихлорид, фосфор-пентоксид, натријум-хлорид, калцијум-карбонат, калцијум-сулфат, тантал-карбид* итд. или

б. спојено (по правилу са спојним вокалом између саставница): *уг̄љоводоник, феромаг̄нетизам, феросулфат, ферихлорид, феројединења, феролег̄уре, ферисоли, хлороводоник* и сл.

Напомена: У овој области треба се држати устаљених обичаја у тој струци, примењиваних у престижним публикацијама. Уп. нпр. (за знак валенције): *бакар(II)-сулфат, злато(III)-хлорид* и сл.

90. — а. Са цртицом се пишу спојеви чија је прва саставница једнословни симбол: *о-ноге, х-зраци, а-основе, г̄-жица, А-бомба, Н-бомба, Т-профил* итд.; тако и прилагођено писање (са спеловањем једнословног симбола): *Бе-витамин, Це-витамин, Те-профил, D-дур, F-дур* и *Де-дур, Еф-дур, с-мол, f-мол* и *це-мол, еф-мол* (у вези с писањем вел. одн. малих слова в. т. 38).

Међутим, ако се словни симболи замене речју, ове спојеве треба писати одвојено: *алфа зраци, икс зраци, икс ноге.*

б. Одвојено се пишу спојеви са вишесловним (верзалним) скраћеницама: *ТВ програм, ТВ емисија, РТВ програм, АВС течај, CGS систем, MKS систем, ТА пећ* (термоакумулациона пећ), *УКТ фреквенција, СМС порука* и сл.

91. Цртицом се не спајају саставнице од више речи нити саставнице које су саме полусложенице:

ауто и мото трке, макро и микро планови, мини и макси маркети, радио и ТВ програм, алфа и бета зраци, α и β зраци, шуко утикачи и шалтери; ролс-ројс аутомобили, ауто-мото друштво, Це-дур лествица, бе-се-же вакцина, Би-Би-Си програм и сл.

92. Именице које значе титулу, занимање, сродство и сл., употребљене у устаљеним склоповима испред личног имена односно презимена (и зато се по правилу схватају као редовни део имена, што се правописно показује), без обзира на порекло и променљивост односно непроменљивост, пишу се одвојено:

а. *Дон Кихот* (Дон Кихота, Дон Кихоту и сл.), *Фра Брне, Југ̄ Богдан* (*Југ̄ Богдана, Југ̄ Богдану* итд.), *Кир Јања* (*Кир Јање, Кир Јањи* итд.), *ефенди Мита, Хаџи Рувим, Дон Кихотов, Хаџи Рувимов, Кир Јањин, Кир Јањина* и сл.;

б. *кума Живка* (кума Живке, кума Живки и куме Живке, куми Живки итд.), *тетка Стани, г̄азда Николи, са чика Миланом, ујка Петру, Змај Јови, Хајдук Вељкова, Змај Јовина улица*, у *Кнез Михаиловој улици* и сл.

93. Пишу се одвојено и синтагме када се титула налази иза имена односно презимена које се не мења из поетских (метричких) разлога: *на сестрића Јован капетана, своме брату Милош Чобанину; а заћна се Милош Барјактаре, ћоранио Милић Барјактаре.*

94. Оријенталне титуле иза имена које се не мења по правилу се пишу с цртицом: *Смаил-ага Ченгић, Хусеин-бег, Сулејман-паша, Омер-баша, Јусуф-ефендија, султан Осман-хан, Смаил-агин, Хусеин-бегов* итд.

Титуле *ага* и *бег* пишу се спојено с именом када се ради о одређеним личностима чије се име усталило у таквом облику (нпр. *Скендербег, Иванбег Црнојевић*) и када представљају експресивно проширење личног имена, а не титулу — *Мујага, Суљага, Авдага, Алибег.*

95. — а. Удвојена мушка презимена, у српској традицији ретка, пишу се одвојено, и при томе су оба променљива: *Вук Стефановић Караџић* (Вука Стефановића Караџића итд.), *Љубомир Дурковић Јакшић, Мирослав Јосић Вицњић, Андрија Качић Миошић* и сл. Међутим, када је прво презиме непроменљиво, пишу се са цртицом, као у примеру: *Михаило Полит-Десанчић* (Михаила Полит-Десанчића итд.)

б. За удвојена женска презимена (по роду и по удаји, понекад и трострука), најцелисходније је применити исти поступак — одвојено писање: *Олга Петровић Којић* (Олги Петровић Којић итд.), *Аница Савић Ребац, Ксенија Марицки Гађански* (Ксенији Марицки Гађански), *Нада Ђурица Марковић* (Наде Ђурице Марковић, Нади Ђурици Марковић итд.), *Љубица Поповић Бјелица* (Љубици Поповић Бјелици итд.).

96. Комбиновање надимака са пуним именима, без обзира на њихов положај, не захтева писање црте: *Петар Петровић Његош, Јован Грчић Миленко, Јован Јовановић Змај, Владислав Петковић Дис, Миодраг Петровић Чкаља; Милосав Мија Алексић, Радован Бели Марковић* итд.

97. Удвојена страна презимена, без обзира на то да ли се први део мења или не, по правилу се пишу одвојено: *Кастело Бранко* (Кастела Бранка), *Гарсија Лорка* (Гарсије Лорке); *Бен Гурион* (ген. Бен Гуриона), *Ван Гог* (Ван Гога), *У Танћ* (У Танта) и сл. Међутим, под утицајем изворног правописа понекад је уобичајено писање с цртицом: *Тулуз-Лотрек* (Toulouse-Loutrec, ген. Тулуз-Лотрека), *Сен-Жист* (Сен-Жиста), *Сен-Симон, Салтиков-Шчедрин* (ген. Салтикова-Шчедрина), *Римски-Корсаков* итд.

98. Коауторска веза исказује се цртом без размака (примакнутом цртом), а не цртицом: *ћриручник Петровића—Марића, речник Ристића—Кангрге, Кант—Лапласова теорија, влада Цветковић—Мачек.*

99. Презимена код којих се први део (обично одредбени) не мења а акценатски се стапа с другим делом пишу се по правилу спојено: *Хаџиристић, Хаџиомеровић, Белимарковић, Делишимуновић.* Уп. устаљено и са засебним акцентом *Џи̏нџа̄р-Ма́рковић*

100. Вишечлана географска имена пишу се:

а. спојено ако имају један акценат: *Београд, Ва̄рпазар, Вишеград, Зла̄тибор, Вучи̏трн* итд.; уп. *Бањалу́ка* (Бањалу́кē-Бањалу́ци итд.) и *Ба̂ња Лу́ка* (из Ба̂њē Лу́кē, у Ба̂њōј Лу́ци и сл. — одвојено писање подразумева променљивост и прве речи).

б. у осталим случајевима одвојено без обзира на то да ли је прва саставница променљива или не:

Бела Црква (Беле Цркве итд.), *Нови Сад, Бијело Поље, Нови Пазар* и сл.;

Херцег Нови (Херцег Новог, Херцег Новом итд.), *Хан Пијесак, Ко̄тор Варо̄ш, Мркоњић Град, Шћепан Поље, Левер Тара, Иван планина, Иван седло, Диљ гора.*

Напомена 1: Одвојено писање примењује се и на традиционална стилска проширења: *Грмеч планина, Кучај планина, под оном Ловћен планином, биље бере по Мироч планини* и сл.,
али с цртицом *Шар-планина* због окрњености првог дела (уп. *планина Шара*).

Напомена 2: Пишу се с цртом спојеви географског имена и речи која га ближе одређује: *Деспо̄товац — село, Београд — Це̄нтар* (жел. станица), *Београд — Прокōп* (жел. станица).

101. Транскрибована страна имена пишу се или с ослонцем на изворни језик или према створеном обичају:

а. одвојено (с ослонцем на изворни језик): *Перл Харбор* (ген. Перл Харбора), *Сијера Невада* (Сијера Неваде), *Адис Абеба, Буенос Ајрес, Монте Карло, Сан Франциско, Лос Анђелес, Дар ел Салам, Сенѓ Е̄тјен*, а тако и када се у изворном језику пишу полусложенички: *Ролан Гарос* (Roland-Garros), *Клермон Феран, Екс ан Прованс;*

б. спојено (према створеном обичају): *Њујорк* (New York), *Монблан, Ламанш, Тјенанмен*;

в. с цртицом само ако је значење везе збирно (цртица има значење „и"): *Шлезвиг-Холштајн, Алзас-Лорена.*

Напомена: Спојено се пише *Аустроуга̄рска* (чест незванични назив *Двојна монархија* и фиг. *Црно-жӯта монархија*), пре свега зато што су онда јаснији спојеви типа *аустроуга̄рско-руски односи, аустроуга̄рско-тӯрски ра̄т* и сл. (а не *аустро-уга̄рско-тӯрски односи*).

102. Спојено се пишу имена становника изведена од вишечланих географских имена: *Новосађанин* (према Нови Сад), *Нововаро-*

шанин, Брзопаланчанин; Бањалучанин (према Бањалука и Бања Лука); *Которварошанин* (према Котор Варош), *Херцегновљанин, Адисабебљанин; Латиноамериканац* (према Латинска Америка), *Јужноамериканац* итд. Спојено се пише и *Индоевропљанин, Индокинези* (према Индокина), *Евроазијци* и сл. Међутим, ако се истиче збирност и посебност, а не обједињеност, пишу се с цртицом примери као: *Англо-Американци* (значи: Енглези и Американци), *Афро-Азијци, Татаро-Монголи.*

Међутим, ако је из контекста јасно, посебно у локалним оквирима, редовно ће се употребити (такав поступак је наравно регуларан): *Варошанин, Новљанин, Паланчанин.*

ПРИДЕВИ

103. Пишу се састављено изговорно и значењски обједињене придевске сложенице, направљене по сличним начелима као и именице:

а. од једне или (ређе) обе несамосталне саставнице: *англоамерички, афроазијски, евроамерички, социокултурни, армиранобетонски, даноноћни, научнотехнички, робноновчани, купопродајни, мултидисциплинарни, надрилекарски, авиомеханичарски, аутопрометни, аутосаобраћајни, зенбудистички* (и *зенобудистички*), *псеудокласицистички, радиобиолошки, богобојажљив, добročудан, уставотворан, пунолетан* ијек. *пунољетан, прворођен, средњов(ј)ековни, самоникао, спасоносан, брзоходан, старомодан, рибокос, шупљоглав, родољубив, плодотворан, самотворан, миротворачки, богомдан, богоугодан, полусложенички, душебрижан, петпарачки, зимзелен, безбрад, злурад* итд.;

б. извођењем из двочланих синтагми, значењски обједињених, при чему је прва најчешће подређена другој и ближе је одређује (углавном су такве и оне наведене под претходном подтачком): *мрзовољан, тврдокоран, брзоходан, водоносан, новогодишњи, спољнотрговински* (: спољна трговина), *нискобуџетни, државноправни* (: државно право), *кривичноправни* (: кривично право), *високообразовни* (: високо образовање), *народноослободилачки* (: народни и ослободилачки), *социјалдемократски, националсоцијалистички, добродошао* (нпр. *добродошла помоћ, они су увек добродошли*), *стармали* и сл.; уп. и *данданашњи, срцепарајући* (друга саставница одређује прву).

в. додавањем префикса или речце за негирање *не: безгласан, изванбрачни, међудржавни, надбубрежни, наочит, наглув, престар, повелик, омален, нажут, сулуд, невелик, невесео, недраг, нељудски, невидљив, несувисао.*

Напомена: С обзиром на нове реалности (од 90-их година минулог века наовамо), када то специфичне околности захтевају (стручно-научне пре свега.), треба писати полусложенички стручно-научни термин *српско-хрватски/хрватско-српски језик.*

104. Спојено се пишу придеви изведени од вишечланих имена, која се пишу или одвојено или полусложенички: *донкихотовски* (према Дон Кихот), *ванђоговски, југбогдановски* (: Југ-Богдан), *херцеговачки* (: Херцег Нови), *Црноморски* слив, *дуготочки* (: Дуги оток), *иванићградски, буеносајресски, босанскохерцеговачки, косовскометохијски* (када се Босна и Херцеговина односно Косово и Метохија узимају као целина), *западноевропски* (: западна Европа), *источнохерцеговачки* (: источна Херцеговина) итд.

Међутим, када се придев изводи наставцима *-ов* (*-ев*) и *-ин* од вишечланих имена, задржава се одвојено писање: *Дела Белин речник, Винсент ван Гогов, Кнез Михаилова улица, тетка Станин, газда Николин, чика протин, чика Јовин* итд.

Напомена: С примакнутом цртом (без белина) треба писати коауторске везе као *Кант—Лапласова теорија, Бојл—Мариотов закон, Ристић—Кангргин речник, Вук—Даничићева акцентуација (/вук—даничићевска акцентуација)* и сл.

105. Ако се прилог као прва саставница, сложен с придевом, посебно не наглашава, пише се спојено:

многопоштовани, високоуважени, високоц(ј)ењени, горепоменути, гореименовани, нижеименовани, долепотписани ијек. *доњепотписани, високопласиран, нископласиран, висококвалификован, високоразвијен, средњеразвијен, нископродуктиван, добродошао.* Само тако и *такозвани* (тако и *такорећи*).

Када се прва саставница наглашава, пише се одвојено: *много поштовани, високо ц(ј)ењени, горе наведени, средње продуктиван, високо пласиран, добро дошао* и сл.

Напомена: Од претходних примера треба разликовати примере као *велеуважени, општепознат, општеважећи, новоподнет, новопостављени, новопечени*, који се пишу састављено јер имају само један акценат (на другом делу сложенице).

106. Придевске сложенице за обележавање нијанси (боја нпр.) пишу се спојено:

мркожут, црвеносмеђ, зеленкастоплав, плавозелен, тамнозелен, св(ј)етлоцрвен итд.,

док се с цртицом пишу комбинације различитих боја:

плаво-б(ј)ела застава, плаво-зелена комбинација, црвено-б(ј)ели и *црно-б(ј)ели дресови, црно-б(ј)ели поглед, црно-жута застава, црно-б(ј)ели филм, црно-б(ј)ела техника, Црно-жута монархија* (= Аустроугарска).

107. Спојеви придева с равноправним односом (а не допунским, уз то и са неокрњеним саставницама), са значењем напоредности или супротстављености, пишу се с цртицом:

америчко-европски разговори, афричко-азијска солидарност, српско-француски р(ј)ечник, руско-турски односи, српско-бугарски савез, македонско-грчка граница, природно-математички факултет, стручно-научна расправа, грчко-римско рвање, културно-историјски споменици ('и културни и историјски'), *косовско-ресавски и шумадијско-војвођански дијалекат, шумско-степски комплекс, Моравско-вардарска удолина, Шарско-пиндски планински систем* итд.

Ако је основа једне од двеју саставница окрњена, сличне спојеве треба писати спојено: *англосаксонски, евроазијски, евроамерички, евроскептичан.*

Вишеструке напоредне везе исказују се понављањем цртице: *плаво-б(ј)ело-црвена застава, немачко-италијанско-јапански пакт* ијек. *њемачко-италијанско-јапански пакт.*

108. Одређени спојеви придева, у зависности од конкретног значења, могу се схватити или допунски (као једнопојмовни) или напоредно (као двопојмовни), што онда одређује правописни поступак — или састављено или полусложеничко писање.

књижевноисторијска литература ('која се односи на књижевну историју') према — *књижевно-историјски списи* ('и књижевни и историјски', уп. нпр.: *Мемоари* Проте Матеје Ненадовића су *књижевно-историјски* спис),

књижевнојезички проблеми ('који се односе на књижевни језик'), према — *књижевно-језички одс(ј)ек* ('и књижевни и језички'),

историјскогеографски ('који се односи на историјску географију') према — *историјско-географске студије* ('које се односе и на историју и географију'),

политичкоекономски (према 'политичка економија'), *политичко-економска помоћ* ('и политичка и економска') итд.

109. Састављено се пишу спојеви придева који чине тесну, у основи подразумевану, смисаону целину: *глувон(ај)ем* (*/глухон(ај)ем*) — јављају се природно заједно, *ћириловетодијевски језик, васпитно-образовни систем* (али циљеви могу да се схвате и више аутономно односно збирно, што дозвољава полусложеничко писање: *васпитно-образовни*), *друштвенополитички* (систем, поредак) и сл.

ЗАМЕНИЦЕ

110. С п о ј е н о се пишу (у свим падежима) сложене заменице: *неко, свако, којеко, гд(ј)еко* (тако и *некога* и *некоґ, којекоґ* и *којекога* итд.), *нешто, свашта, гд(ј)ешто, којешта, штошта* (*нечеґ* и *нечега, којечега, којечему* и сл.), *неки, некоји, некакав, сваки, гд(ј)екоји, нечији, којечији, којекакав* (*некоґ* и *некога, којечијем* итд.).

111. Заменице сложене са *ни-* или *и-* у падежима без предлога такође се пишу спојено:

нико, никоґ(а), ником(е), ико, ништа и *ишта, ниједан* и *један, никоји* и *икоји, ничији* и *ичији, никакав* и *икакав.*

Међутим, кад се ове заменице употребе с предлогом, он раздваја саставнице:

ни од коґ(а), и до коґа, ни на што, ни у што, ни у чему, и по чему, ни о једном, ни при чијем, ни на каквом, ни у колико ј мери и сл.,

осим предлога *без,* који их не раздваја:

без икаквих средстава, без икоґа, без ичеґа.

Одвојено се пише *ни један* и *и један* у изразима с појачаним значењем, као нпр.: није се појавио *ни један једини, и један једини* да се појави, *ни један јединаши* се није појавио; тако и *ни један ни другґи, и један и другґи.*

Одвојено се пише и *и те* за истицање: *и те какав, и те колики.*

Напомена: Предлог не раздваја сложену заменицу која има померено значење у примерима који су на граници прихватљивости у српском стандардном језику, типа: спао је *на ништа;* створено је *из ничеґа, у ничему* су преживели.

112. Када *по* чува деобно значење, пише се одвојено од заменице:

по који пуш му кажем, увек сам добијао по који поклон, сви су добили по нешто итд.

али у значењу неодређене заменице само спојено:

покоји (нпр.: *Нађе се покоји добар*), *понеки, понешто, поґд(ј)екоји.*

113. Речца *ґод* припаја се заменици само кад је ненаглашена и када појачава неодређено значење:

ако коґод наиђе ('неко', 'макар ко'), *ако коґаґод сретнеш, кад какавґод нађеш посао, ваљда ће штоґод наћи* итд.;

у осталим случајевима речца *ґод* се пише одвојено:

ко ґод хоће, нека дође, нека узме што ґод му треба, коґа ґод видиш, врати ґа и сл.

Одвојено се пишу и речце *било* и *ма: било ко и ко било, с било ким и с ким било, било шта и шта било, с било чим и с чим било; ма ко, ма коґа, ма какав, ма каквој* итд.

Речца *ма* се пише спојено само у везнику *мада.*

БРОЈЕВИ И ИЗВЕДЕНИЦЕ ОД ЊИХ

114. Спојено се пишу бројеви од 200 до 900:

дв(ј)еста, триста, четиристо, шестсто, деветсто.

Напомена: Одвојено се наравно пише *дв(ој)е стотине, три стотине, осам стотина, петсто хиљада, дв(ој)еста милиона* и сл.

115. Одвојено се пишу вишечлани бројеви (основни, редни и збирни) и збирне бројне именице:

двадесет (и) један, сто тридесет (и) седам, петсто педесет (и) четири; двадесет (и) четврти, сто тридесет (и) седми; двадесет (и) двоје, двадесет (и) троји̂ца, хиљаду петсто (и) двоје и сл. (Везник *и* је необавезан.)

116. Састављено се пишу именичке и придевске изведенице од вишечланих бројева:

двадесетпетица (нпр. аутобуска линија), *седамдесетпетогодишњица, деветстопедесетогодишњица, двадесетпетогодишњак, једна двадесеттрећина* (али: *двадесет трећина*), *двадесетодневни, четрдесетосмочасовни* итд.

Напомена: Именичке и придевске изведенице могу се комбиновати с бројкама (да би се избегле дуге речи): *48-часовни, 75-годишњак, 175-годишњица, 48-дневни, 30-сатни; 60-их година.* Међутим, боље је *двадесетак, педесетак, стотинак* и сл. него *20-ак, 50-ак* и сл. Погрешна је употреба тачке уместо цртице: *„48. дневни"*, као и 'економично' писање с морфолошком назнаком *„у 76-тој години"*. Треба писати или све словима (нпр. *у седамдесетој*) или са тачком из цифре (*у 70. години*) и сл.

117. Помоћна реч *пут* пише се:

(а) спојено с бројевима *један, два* и *три: једанпут* (тако и *ниједанпут, одједанпут*), *двапут, трипут;*

(б) одвојено уз вишечлане бројеве чији је последњи члан *један*, уз редне бројеве и заменице: *тридесет (и) један пут, сто (и) један пут, први пут, стоти пут; неки пут, који пут, овај пут, понеки пут* и сл.

Напомена: Облик *пута* увек се пише одвојено: *два пута, четири пута, десет пута, сто тридесет (и) два пута; много пута, неколико пута, овог(а) пута.*

118. Спојено се пише: *обадва, обадвоје, обадве* ијек. *обадвије*, а одвојено *сва три, све троје, све три, сва троји̂ца.*

119. Бројеви по правилу не срастају с предлозима. Изузетак су спојеви предлога *на* и *у* са збирним бројевима: *надвоје* (нпр. поделити или преломити), *натроје, удвоје, утроје, учетворо* (нпр. нешто играти), али: *дели на троје деце, узда се у двоје.*

Парни спојеви пишу се с цртицом: *надвоје-натроје, удвоје-утроје.*

120. С цртицом се пишу комбинације бројева или именице с бројем за означавање приближности:

два-три дана, двоје-троје д(ј)еце, три-четири пута, троје-четворо (и *тројица-четворица*), *пет-шест, седам-осам, двадесет--тридесет, сто-дв(ј)еста, три-четири стотине, пет-шест хиљада; корак-два, годину-дв(ије), сат-два, дан-два, метар-два, литар-два.*

Вишечлане саставнице вежу се цртом (не цртицом): *двадесет пет — тридесет, сто педесет — дв(ј)еста.*

121. За комбиновање бројки с речима устаљени су одређени обрасци којих се ваља придржавати, као нпр.:

а. Када се бројкама изражава распон (временски или количински нпр.), између бројки се пише (приближена) црта:

трајаће 10—15 година, кошта 300—400 дин.

Међутим, ако првој бројци претходи *од,* уместо црте обавезно се употребљава *до:*

од 10 до 15 година, тежи од 100 до 130 кг.

б. У називима фабричких производа словне скраћенице везују се с бројком помоћу цртице: *М-48, М-72, Ф-117, Б-52, ДЦ-9, Ми-8.* Ако бројци претходи пуна реч, не пише се цртица: *застава 101, рено 5, ами 8;* тако и *Атеље 212* (позориште у Београду).

ГЛАГОЛИ

122. Енклитички облици помоћних глагола спајају се само у футуру од глагола на *-ти: знаћу, знаћеш, знаће, знаћемо, знаћете, знаће, трешћу, одвешћемо, чућеш* итд.

Од глагола на *-ћи* твори се само сложени футур: *он ће доћи, доћи ће, изаћи ћу* и сл.

И у осталим случајевима глаголске енклитике пишу се одвојено: *он је знао, знао би, дошла си* и сл.

Напомена: Повратна речца *се* сажима се са *је* у облицима перфекта: *он се бојао;* сажимање изостаје уз заменичке енклитике *ме* и *те: неко ме је видео* (ијек. *видио*), *ув(ај)ек те је помињала.*

123. Енклитички облици помоћних глагола спајају се само у футуру од глагола на *-ти: знаћу, знаћеш, знаће, знаћемо, знаћете, знаће, трешћу, одвешћемо, чућеш* итд.

Од глагола на *-ћи* твори се само сложени футур: *он ће доћи, доћи ће, изаћи ћу* и сл.

И у осталим случајевима глаголске енклитике пишу се одвојено: *он је знао, знао би, дошла си* и сл.

124. — а. Речца за негирање ***не*** не спаја се с глаголима:
не разум(ј)ети, не схватам, не дођох, не знаваше, не ӣ(ј)евај, не бих, био не био, дошао не дошао, не знајући, не докучивши и сл.,

уз три права изузетка:
нећу, немам и *немој* (подразумевају се комплетне промене: *нећу, нећеш, неће, нећемо, нећете, неће; немам, немаш, нема, немамо, немате, немају, немајући; немој, немојмо, немојте*).
После старих сажимања настали су негирани облици *нисам* (у ек. и ијек.) и *нијесам* (у ијек.). Глаголи *нестати* и *нестајати, недостати* и *недостајати* и *ненавид(ј)ети* (мрзети) не осећају се одричним.

б. Речца **не** спојено се пише у облицима трпног придева и других попридевљених глаголских облика и у творби глаголских именица и изведених прилога:
непознат, нетакнут, неуписан (али: *не уписан него исписан*); *неусиео* ијек. *неусиио, непостојећи програм, недосӣ(ј)ели рачуни, неодговарајући третман* (али: *досӣели не досӣели* или *усӣео не усӣео, исто ти је*); *неразуме(ај)вање, незнање, неосиорно, нев(ј)еродостојно* итд.; уп. *не-биӣак, не-биће,* т. 84 (нап.).

125. Са цртицом се пишу стилски обележена удвајања глаголских облика (блиских или супротстављених значења):
хоћу-нећу, рекла-казала, ӣовуци-ӣотегни, вежи-др(ај)ещи.
Међутим, ако се ради о вишечланим саставницама, треба писати црту с белинама (не цртицу):
хтео — не хтео ијек. *хтио — не хтио, иди ми — дођи ми, држ — не дај* и сл.
Сувишна је црта (и запета такође) у примерима као: *радио не радио, исто му; учио не учио, једнако ӣролази* и сл.

Напомена: Растављено се пише: *ако бог да* ('надам се'), *буди бог с нама, шио ми га Ђура, ӣусти баба коњу крв.*

ПРИЛОЗИ

126. — а. Спојено се пишу сложени прилози:
гд(ј)егд(ј)е, гд(ј)екад ('каткад, понекад'), *гд(ј)егод* ('негде', али: *гд(ј)е год* 'било где'), *кадгод* ('некад', 'каткад'), *каткад, кадикад, којегд(ј)е, којекуда, којекад, којекако, кудгод* ('некуда'), *кудикамо, малогд(ј)е, малокад(а), малоӣр(ај)е, малочас, ӣогд(ј)егд(ј)е, ӣокаткад, доӣослетка, донедавно* и *донедавна, ӣоодавно* и *ӣоодавна, доскора* и *доскоро, ӣосве, надасве, узасве* ('ипак', али: *уза све то*), *одвајкада;* састављено се пише и *такорећи* (прил. и речца; уп. спојено писање *такозвани*).

б. Одвојено се пише (због ипак честе изговорне несралости):
до малоӣр(ај)е, од малоӣр(ај)е, до малочас, од малочас.

127. Прилози сложени са *не-, ни-* и *и-* такође пишу се састављено:

некад(а), некако, немало; ниђд(ј)е, никад(а), ниоткуд(а), ништо, ниуколико, никако, никуд(а), низашта, низашто (тако и *будзашто*); *изашто, иђд(ј)е, икад(а), икако, иоткуд(а), ионако* 'без обзира на све друго', 'и иначе' (уп. нпр.: није важно што нема колача, *ионако* сам на дијети, али: може и овако *и онако*).

128. Одвојено се пишу речце *ма* и *било* уз прилоге:

ма ђд(ј)е, ма колико, ма како; било ђд(ј)е и *ђд(ј)е било, било кад* и *кад било, било колико* и *колико било* (уп. т. 111).

129. Пишу се с цртицом удвојени прилози (симетричне везе) као:

кад-тад, како-тако, колико-толико, овд(ј)е-онд(ј)е, тамо-амо, тамо-овамо, овамо-онамо, горе-доле ијек. *горе-доље, зброда-здола, здесна-сл(ij)ева, л(ij)ево-десно, напр(ij)ед-назад* (уп. *тур-ретур* 'одлазак и повратак'), *мање-више, брже-боље, данас-с(ј)утра, јуче-прекјуче* и сл.; тако и *дан-данас, дан-ноћ, дању-ноћу, дан-дањи, дан-данашњи.*

О прилозима и прилошким изразима насталим у предлошким везама биће речи напред (в. т. 136—141).

ПРЕДЛОЗИ

130. Пишу се спојено сложени предлози: *испод, испред, између, изнад, изван, наспрам, насред, усред, покрај, поткрај, прекопута* (уп. нпр. *прекопута факултета*), *заради, поради* итд., као и: *доврх, наврх, уврх, накрај, покрај, надно, подно, садно, ум(ј)есто, уочи* и сл.

131. Од претходног треба разликовати удвојене предлоге који се пишу одвојено: дошао је *до пред* факултет, *до поткрај* рата, остао је *до после* (ијек. *послије*) подне, допире *до испод* колена, а коса *до ниже* појаса, иду *са по* два штапа, две рибе *од по* два килограма, папуче *за по кући* (уп. наслов драмског текста: *Камен за под главу*).

Напомена: Погрешно је удвајање предлога (које узима маха, вероватно под утицајем страних језика) као: *пуцало се у и око Сарајева* (уместо: *у Сарајеву и око њега* и сл.), *на и око планине, за и испод главе* и сл. Примери из литературе *За и против Вука* прихватљивији је зато што се оба предлога слажу с падежом у коме је именица.

ВЕЗНИЦИ, РЕЧЦЕ И УЗВИЦИ

132. Састављено се пишу везници *мада* и *иако* у допусном значењу, као нпр.: *Положио је иако се није надао* — али у споју везника

и и условног везника *ако* одвојено: *И ако ти кажем, има да послушаш.*

133. Ако је речца *ли* повезана с карактером реченице или с глаголом, пише се одвојено:

Да ли долазиш? Учиш ли? Је ли тако? — Не би ли ми то учинио, неће ли доћи, дивна ли дана, догоди ли се тако и сл.

Одвојено се пише и узречица (у разговорном стилу) *је ли;* у множини се употребљава редуковани облик *јелте.*

Одвојено се пише *ако ли,* али спојено (срастањем с везницима) — *али, или, неголи, камоли (а камоли), некмоли, толи, кадли* (у значењу 'а оно').

134. Састављено се пише (застарело) *-но* иза прилога и односних заменица: *гд(ј)ено, каконо, којино, којојно* и сл., као и партикуле *де* и *дер* (у фамилијарном стилу) с императивом: *дајде, дајдер, донесидер.* Међутим, одвојено се пише наглашено *де* у значењу пристанка, уступка или подстицања: *Иди де, Добро де, Хајде де да покушамо.*

135. Спојено се пише узвик *упомоћ,* а с цртицом примери као: *јао-јао, куку-леле, хм-хм, ае-ае, ију-ју, (х)о-рук* (тако и *о-рук систем*), *туц-муц, бла-бла, трућ-трућ, шућ-мућ, тиш-тош* (тако и: *све је на њој тиш-тош* 'како треба' или *тим је у тош-форми* 'изврсној'), *хокус-покус* и сл. Узвик или ономатопеја (гласови опонашања) ради појачавања утиска обично се вишеструко понови: *хе-хе-хе* (опонашање смеха), *ав-ав-ав* или се понове гласови који се продужено изговарају — *Еееј!* У речницима налазимо спојено *аја, ајао(ј)* и *ајаох,* али свакако није погрешно (у зависности од смисла односно интонације) ни: *а-ја, а-јао(ј), а-јаох.*

ПРЕДЛОШКИ СПОЈЕВИ

136. Пошто је врло жив процес изговорног и значењског стапања предлошких веза, посебно оних у прилошкој функцији, није увек лако оценити да ли одређени предлошки спој треба писати одвојено или састављено. Између осталог и зато што исти склопови (који укључују исте речи и истим редом), у зависности од ширег контекста, могу имати врло различита значења; некад су у питању само нијансе, које такође не би требало затрти јединственим правописним поступцима. Отуда у овој области има нешто више двојстава, која су то само привидно, и више правила него што је пожељно. Због тога се, поред већ изложених начелних правила и напомена према врстама речи, даје преглед систематизоване грађе са предлошким спојевима.

137. — **а.** Спојеви предлога *од* и *до* с прилозима *кад(а), сад(а), тад(а)* и *онда* пишу се:

докад *до када* и *докада*	*досад* *до сада* и *досада*	*дотад* *до тада* и *дотада*	*до онда* и *доонда*
откад *од када* и *откада*	*одсад* *од сада* и *одсада*	*отад* *од тада* и *отада*	*од онда* и *одонда*

Напомена: Одвојено писање и остваривање завршног (иначе факултативног) вокала *-а* код прилога *кад(а), сад(а), тад(а)* (завршно *-а* код *онда* редовно се реализује и дуго је — ǒндā) у предлошким везама са *од* и *до* по правилу је знак посебног истицања. Зато је у таквим случајевима уобичајено (али не и обавезно) одвојено писање (*до када, од сада, од онда* и сл.).

б. Прилошки спојеви *за+кад(а), за+онда* и *за+тада* пишу се редовно одвојено, јер увек имају значење (временске) намене ('за које време, за који моменат'):

За кад(а) ти то треба? — Не знам *за кад(а)* ти је заказан састанак. — *За онда* ја сам крив. Оставимо то *за тада.*

С друге стране, везе истог предлога са *сад(а)* могу се писати или одвојено или спојено, у зависности од значења:

(1) спојено када *засад(а)* значи 'у ово време, у овом тренутку, овог часа, сад':

Засад(а) се добро сналазимо. — Нећемо те мењати *засад(а)* итд.;

(2) одвојено када је наглашена (временска) намена, у смислу 'за овај моменат, за извесно време':

Нешто *за сад(а)*, а нешто за касније. — Пристајем да то разграничимо, али само *за сада.*

138. — **а.** Спојено се пишу прилози: *довече, навече, увече, предвече* (тако и *извечери*), *подноћ*, као и *изјутра, ујутро и ујутру, прекос(ј)утра, прекјуче, прексиноћ*, али одвојено — *до јутрос, од јутрос, до синоћ.*

б. Прилошки изрази именице *подне* са *до, по, посл(ије), пр(ије), пред* пишу се одвојено: *до подне, по подне, посл(ије) подне, пр(ије) подне, пред подне*, а као именичке сложенице спојено — *забавно поподне, тога пр(ије)подневa* и сл.

в. Предлошке везе са називима годишњих доба пишу се одвојено:

у пролеће, у лето ијек. *у љето, у јесен, у зиму* (уп. и: *у касну јесен, у рану зиму*), *на пролеће* ијек. *на прољеће, с јесени, под зиму* итд.;

г. Одвојено такође када се ради о везама са речима које означавају периоде дана или године, старосне доби и сл.:

у зору, пред зору, преко ноћи (али *преконоћ*), *на годину* (али *догодине*), *од памтив(ије)ка, под старост, за младости* (али *измалена*), *на часак* (али *начас*), *за часак* (али *зачас*).

139. — а. Одвојено се пишу предлошке везе с личним заменицама:

преда мном, пода мном, нада мном, преда ме, са мном, за мном, уза ме, уза те, уза се, уза њ, преда њ, с њим, преда се, за ме, за те, за њ, за се, у се итд.

Међутим, пише се спојено *напремасе* ('један наспрам другог' или 'на извесном растојању право испред себе'), *напосе* ('засебно, издвојено') и (регионално) *насе* ('уназад', али: *пазила је на се*).

б. Сасле су и промениле значење прилошко-заменичке везе (настале су нове речи):

зато, затим, сасвим, потом, стога, међутим, притом 'истовремено' (али *при томе* 'поврх тога, уз то').

Напомена: Од претходног треба разликовати чување заменичког значења, као у примерима: *Залепи га за то. — По том(е) је познајем. — Скини то с тога стола. — При томе смо остали. — Уз то, нису ни навратили* и сл.; уп. и израз: *о том потом.*

140. — а. Изрази у вези с именицом *рука* пишу се одвојено или спојено у складу са општим правилима, значењем пре свега:

за руком, испод руке, на руци, од руке, под руком, преко руке, при руци итд., али — *на руку/на руке* (примити) према *наруку* 'у прилог' (нпр. *све му иде наруку*).

б. Одвојено се пише и: *к врагу, без ђавола, без белаја, по врагу* (нпр.: оде све *по врагу*) и сл.; тако и *до слушања* и *до гледања* (релативно нова 'креација' у радијским и телевизијским емисијама), али традиционално одјављивање односно поздрављање при одласку — *довиђења.*

в. Не спајају се ни многе друге предлошке везе с именицама, мада се ради о устаљеним прилошким изразима, често и акценатски обједињеним:

без везе, без сумње, без обзира, без престанка, без шале, без ђавола, до гледања/слушања (али *довиђења* за традиционално одјављивање, поздрављање при одласку и сл.), *до малопр(ије), до малочас, до ногу* (потући, поразити), *за инат* (тако и *из ината* и *у инат*), *к врагу, на дар, на пакост, на парче* (као и *на комад*), *на поглед, на поклон, на почек* (као и *на вересију*), *на правац, на прекид, на преклоп, на прескок, на прим(ј)ер* (скр. *нпр.*), *на силу, на срећу* и *на несрећу, на часак, низа страну* (али *низбрдо* у зн. наниже), *низ ветар, низ воду, од малопр(ије), од малочас, од памтив(ије)ка, од почетка, од шале, по страни, по ђаволу/врагу* (отићи), *под небом, под старост, преко воље, с бока, с леђа, с*

обзиром на, уз брдо (али *узбрдо* у зн. навише), *у зао час, у бескрај, у бестраг, у здрављу* (нпр.: *хајд у здрављу се виђали*), *у корак* (тако и *под корак, корак у корак*), *у памет, у прсте* (*знам га у прсте* у зн. добро), *у стопу, у сусрет* (тако и *на сусрет*), *уза страну, уз длаку, уз нос, у потпуности* (али *уосталом*), *у ствари* (тако и *у бити* и *у суштини*), *у сусрет.*

141. Спојено писање по правилу подразумева ново односно померено значење:

бестрага (нпр.: *иди бестрага*, али — *без трага и гласа*), *добога* 'веома', 'бескрајно' (нпр.: *то је добога лоше*, али: *до бога се чује*), *довиђења* (*али до слушања, до гледања*), *доврага* (*иди доврага* 'убестраг'), *догола, додуше, дођавола* (уп. *доврага*), *дозлабога, докраја* ('сасвим'), *домало, донедавно* и *донедавна, допола* (али: *до половине*), *доскора* и *домало, забадава* ('узалуд'), *забога* (*не дирај га забога*, али: *за бога милога*), *завазда, задуго, закратко* (*задржао се закратко*, али: *за кратко вр(ијеме)*, *заув(ијек)*, *заузврат, зац(ијело, зачудо* (али: *за чудо велико*), *зашто* (узрочно, али: *нема се за што ухватити*), *изблиза, издалека, издаље, изједна, изнова, изобила, изокола, изоколо, изнаоколо, израна, израније, изреда, изретка, искоса, испотиха, испочетка* и *спочетка* (у зн. испрва), *испрека и испреко, наболе, наглас* (*чита наглас*, али: *изашао је на глас*), *нагоре* (*све им иде нагоре*, али: *доћи ће на горе зло*), *надалеко, надаље, надасве, надесно, надомак* и *надомаку, надохват* (али: *на дохвату*), *надугачко* и *надуго, надушак* (као и *удушак*), *нађавола, нажалост, наздравље* (у наздрављању и сл., тако и *уздравље*, али *у здрављу*), *наизглед* ('привидно'), *наиме* ('то јест'), *наискап, намах, наовамо* (*од јануара наовамо*), *наодмет, наоко* (*наоко исправан*, али: *држати на оку*), *напамет* (*учи напамет*, али: *паде ми на памет*, тако и *на ум*), *напола* (али: *на половину*), *наполе* и *наполу, напослетку, напречац, напросто, наруку, наслепо, насмрт* (претуђи), *наузнак, начас, науштрб, нашироко, наштесрца, незадуго, неретко, нетрагом, одгоре, одонуд(а), одранније, одскора, одвајкада, одискона, одмила, однедавна* и *однедавно, одока, одреда, одсто* (тако и *посто, насто*), *откако, отпола* (уп. *допола, напола, упола*, али — *од пола дана*), *отприве, отпре* ијек. *отприје* ('одраније', али *од пре два месеца*), *побогу, подбогом* ('баш нигде'), *подоле, поиздаље, позадуго, попола, посреди* (нпр.: *Шта је посреди?*), *потом* (али: *по томе*), *сместа, снеруке, сруке, сраскида* (уп. *није сраскида* 'није против, не одбија'), *увис* и *удаљ* (спортски термини), узбрдо ('навише'), *уздравље* (у наздрављању, уп. *наздравље*), *уистину, укорак* (уп. *наступају укорак* 'сложно, у истом ритму', али — *пратити га у корак*), *ураскорак* (али *у раскораку*), *укоштац* ('почињати одлучујућу битку'), *укратко* 'сажето' (али *у кратко време*), *улево, уназад, унакрст, уневрат, унеповрат, унедоглед, упола* (али *у пола* дана), *упразно, упрсте* (знати некога 'сасвим, докраја', 'у душу'), *успут* ('узгред, узгредно').

VI. ИНТЕРПУНКЦИЈА

142. Да би се говор верно пренео у писани текст, речи се одвајају белинама, а интонација реченице, смисаоно рашчлањавање, паузе међу деловима исказа и др. означавају се правописним знацима, интерпункцијом. Наша интерпункција је у основи логичка, што значи да употреба интерпункцијских знакова по правилу зависи од смисла.

Интерпункцијски знаци су: *тачка* [.], *запета* [,], *црта* [—], *тачка са запетом//тачка запета* [;], *наводници* [„ ”], *упитник* [?], *узвичник* [!], *цртица* [-] и остали *правописни и помоћни знакови.*

- Писци у примени интерпункције неретко намерно одступају од прописане норме, желећи да тиме постигну додатне уметничке ефекте. У новијој поезији, на пример, по правилу изостаје интерпункција, а у модерној прози казивање је често испрекидано запетама или тачкама (са становишта норме такве реченице најчешће су непотпуне) и сл. Успешност оваквих поступака оцењују књижевна теорија и књижевна критика, имајући пре свега у виду остварене уметничке ефекте.

Неки од ових знакова, уз више додатних и за поједине струке сасвим специфичних, могу имати и друге функције — ужеправописну или помоћну (уп. нпр. скраћеничку тачку или употребу црте и цртице у писању удвојених парова и полусложеница и сл.).

ТАЧКА [.]

I. *Тачка се пише*

143. Тачка је интерпункцијски знак којим се означава крај реченице — потврдне или одричне:

Авион лети. — Кроз зелена поља вијугао је пут. — Некако ми је тешко на души. — Није се јавила јер се спрема да отпутује. — Чим сунце зађе, постаје хладно.

Напомена: Употребу тачке на крају реченице искључују наравно упитник или узвичник, као и три тачке, којима се означава прекид текста.

144. Тачка као помоћни правописни знак употребљава се:

а. за скраћивање речи („скраћеничка тачка"):
т. (тачка), *г.* (година или господин), *гг.* (господа), Ђ. Јакшић итд. (в. погл. Скраћенице);

б. иза наслова одељака ако се текст наставља без преласка на нови (увучени) ред (њена функција је 'раздвојна'):
Структура атома. Око језгра (нуклеуса), састављеног од протона и неутрона, окрећу се негативно наелектрисани неутрони...
Успон и ширење Босне. Босна је у другој половини XIII века пала под јачи утицај Угарске, али је очувала унутрашњу самосталност...

в. иза римских бројева (наравно у функцији редних) испред наслова поглавља у сличној функцији:
I. УВОД
II. ДОСАДАШЊА ИСТРАЖИВАЊА...

г. иза бројева (и римских и арапских) и иза слова (у алфабетском реду односно у азбучном у ћирилици а у абецедном у латиници) којима се рашчлањује неки текст:
I. Кичмењаци
1. Зверови
а. Мачке
б. Медведи...
II. Бескичмењаци...

Напомена 1: Уместо *тачке* уз арапске бројеве и слова у служби рашчлањавања текста може се употребити:
— *полузаграда* [)]: Ту реч је забележио Решетар... Она може бити врло стара и врло инструктивна — с гласовне стране. Ево како.
1) Именица *мрав* јавља се у црквенословенском језику...
2) Прелазимо сад на облик *мраваљ-мравља*...
— *потпуна заграда* [( )]: Морфолошки распоред датога облика даћемо у схеми са осталим граматичким лицима, подељен у две групе по врсти текста како је горе дефинисан.
(А) Наративни текст
(а) 1. л. јд.
(1) са глаголима а-/а- основа: ø
(2) са глаголима а-/е- основе: ø
— *знак степена* [°]:
1° Треба препоручити употребу антибиотика.
2° При терапији антибиотицима треба водити рачуна о резистенцији...

Напомена 2: Искључују се комбинације: тачка и заграда, знак за степен и тачка односно заграда и сл. (није исправно нпр.: *1.), а.)* итд.).

д. уз арапски број употребљен као редни:
Црнојевића штампарија је објавила пет књига, а прва од њих — како је записано на њеном 269. листу — довршена је 4. јануара 1494. године.

II. *Тачка се не пише*

145. а. Тачка се не пише иза римских бројки (јер оне редовно означавају редни број):

Основана у посљедњој деценији *XV* вијека, Црнојевићка штампарија је објавила пет књига, а прва од њих — како је записано на њеном 269. листу — довршена је 4. I 1494. године.

б. Тачка се не пише иза арапских бројки кад значе редне бројеве ако се налазе испред неког другог знака интерпункције:

Други светски рат (*1939—1945*); скуп је одржан *15*—18. јуна *2001*, али је јавност о томе обавештена тек 18. јуна *2002;* књиге објављене *1959, 1962*, 1965. и 1966. године.

в. Тачка се не пише у четвороцифреним ознакама година, иза цифре која означава хиљаде:

Године *1939.* почео је Други светски рат; Иво Андрић (*1892—1975*).

г. Тачка се не пише иза арапског броја који се може читати и као основни, а не само као редни број (најчешће кад се наводе бројке из набрајања и то иза именице која означава јединицу тога набрајања):

у тачки *18* и *21а* приручника; исправити грешке у фуснотама *3, 6* и *7а* и на стр. *29* и *32;* термин у чл. *59, 120, 150* и *151* Законика; у свескама *3* и *4—5* часописа.

Напомена: Када дотична 'јединица' набрајања долази иза бројки, бројка се чита као *редни број* и тачка се редовно пише: *на 11. и 13. страници* књиге; *у 3. свесци; у 5. и 7. члану* Закона итд.

д. Тачка се не пише иза скраћеница које се састоје од једног или више великих слова првих слова једне речи, одн. првих слова групе речи (верзалне скраћенице):

А (ампер), *МС* (Матица српска), *УН* (Уједињене нације), *ТВ* (телевизија, телевизијски), *САД* (Сједињене Америчке Државе), *НС* (Нови Сад), *ЗНД* (Заједница Независних Држава), *СЦГ* (Србија и Црна Гора), уп. т. 146а.

ђ. Тачка се не пише иза скраћеница које се састоје од два или више слова узетих из једне речи да означе град, општину, административну територију која издаје регистарске таблице возила:

БГ (Београд), *ПГ* (Подгорица), *НК* (Никшић), *УЕ* (Ужице), *СУ* (Суботица), *БА* (Беране).

е. Тачка се не пише иза сажетих скраћеница састављених од првог и последњег слова или слога (слогова):

гђа (госпођа), *гђица* (госпођица), *др* (доктор), *мр* (магистар), *Бгд* (Београд).

III. *Слободан избор писања или непписања тачке*

146. Писање или неписање тачке (уп. и уводну напомену) понекад зависи од врсте односно намене текста, међународних узуса, у појединим струкама и делатностима посебно (нпр. у природно-математичким и техничким наукама, у рачунарству, у лексикографији, статистици и сл.), потом од наше ортографске традиције и праксе у другим европским језицима.

а. Тако се могу писати без тачке и са тачком скраћенице писане малим словима („курентне скраћенице") за називе мерних јединица *у текстовима најшире опште намене* (значи — не и у стручним текстовима), затим скраћенице за род у речницима, понекад и грам. број (ради уштеде простора), у два-три примера и иза слова у верзалним скраћеницама:

(1) *м* или *м.* (метар), *км* или *км.* (километар), *цм* и *цм.* (центиметар), *г* или *г.* (грам), *кг* или *кг.* (килограм), *дкг* или *дкг.* (декаграм), *л* или *л.* (литар), *дл* или *дл.* (децилитар); *ч* или *ч.* (час), *мин.* (минут), *квч* или *квч.* (киловат-час), *т* или *т.* (тона), *ха* или *ха.* (хектар) и др.;

(2) П. С. или P. S. и ПС (post scriptum, постскриптум), М. П. и МП (место печата).

б. Тачка (или белина, размак) може означити троцифарски период бројева већих од четвороцифарских:

1.000.000 и 1 000 000 (милион), 1.500.000 и 1 500 000 (милион и петсто хиљада).

ЗАПЕТА [,]

147. Запета је најважнији знак за обележавање унутрашњих односа у реченици. У усменом говору запети обично одговара застанак (пауза) без спуштања гласа, које је у говору обележје краја реченице и у писаном језику се означава тачком. Будући да се у српском правопису примењују правила логичке или слободне интерпункције, граматичком анализом утврђују се могуће позиције запете, а да ли ће се тај интерпункцијски знак у њима заиста писати, одређују делом обавезна граматичка правила (нпр. напоредност и набрајање без везника, реченична инверзија), делом смисаони односи и служба речи у реченици (нпр. атрибутивне и апозитивне односне реченице и сл.), а делом и сâм писац, којем се оставља слобода да интерпункцијом сугерише како треба схватити делове текста — као целовито повезане с контекстом или као издвојене и посебно истакнуте.

Унутар реченице — између њеног почетка (означеног великим словом) и њеног краја (означеног једним од наведених интерпункцијских знакова) — речи, групе речи и друге реченице смисаоно и интонационо су повезане или слабије, или јаче. Полазећи од те чињенице, основно начело српског правописа је да се (1) такве језич-

ке јединице које су у слабој смисаоној и интонационој вези, или су накнадно додате — растављају запетом, а да се (2) речи, групе речи и реченице унутар једне веће реченице које су у јакој вези — не растављају запетом.

А. ЗАПЕТА МЕЂУ ДЕЛОВИМА РЕЧЕНИЦЕ

I. *Запета се пише*

148. Запета у синтагмама с напоредним члановима када су они у набрајању. — Запета се пише између напоредо употребљених јединица у реченици, односно синтагми када се између њих не налази саставни или раставни везник. Набрајање у оквиру овога правила може имати три вида:

— набрајање без везника (асиндетско): Гајили су *бресквe, крушке, јабуке, шљиве.* — *Јак, сув, врео* ветар сушио је *узоране, засејане* њиве;

— набрајање закључено везником (саставним, раставним): Гајили су *бресквe, крушке, јабуке и шљиве.* — На столу је било *слатких, црвених и зелених јабука.* — *Петар, Ивана и Павле* јуче су допутовали из Подгорице;

— набрајање с понављањем везника (у функцији истицања): Гајили су *и бресквe, и крушке, и јабуке, и шљиве.* — *И Петар, и Ивана, и Павле* јуче су допутовали из Подгорице.

149. Запета између уметнутих и накнадних делова реченице. — Опште правило је да се запетом (и другим знацима интерпункције са сличном службом) издвајају они делови реченице који су или (а) *граматички* издвојени из реченице (на пример: вокатив, узвици, уметнуте реченице, модалне речце и речи, одн. конструкције), или их (б) говорник *дикцијом (интонацијом)* издваја као посебне целине у реченици (на пример: накнадно додате одредбе, допуне, коментаре и сл.).

Запетом се одвајају они делови реченице који се смисаоно и интонационо осећају као издвојени унутар реченице. И то било да су на почетку, у средини или на крају такве реченице.

а. Модалне речи и речце, односно конструкције (синтагме) одвајају се запетом увек када се осећају као коментар садржаја реченице у којој се налазе, односно када се осећају као посебна интонациона целина:

Они су то, *наравно,* урадили врло добро. — *Природно,* и ове зиме породица је боравила на мору. — Нису успели, *нажалост,* да дођу. — Знали смо то. *Наиме,* они сами су нам рекли. — *На своју срећу,* он још није био заспао. — Нећемо се, *без сумње,* упуштати у тај посао. — *Истина,* није само он закаснио, него и ја. — Она то, *природно,* не може прихватити.

б. Вокатив је граматички издвојен из реченице и стоји изван њеног и субјекатског и предикатског дела. Као такав он се и интонационо издваја из целине реченице када се она изговара, и у писању издваја се запетом — без обзира на то на којем месту у реченици се налази — на почетку, у средини или на крају:

Вранче, ти си био пун снаге и воље. — Стојте, *ґалије царске!* — Амо, руку, *јуначе,* пружи жуљну. — Ви то врло добро знате, *ґосподине Петровићу.*

Правило о издвајању вокатива запетом вреди и за ословљавање у писмима:

Поштовани ґосподине Петровићу,
Драго нам је што смо могли да Вам упутимо наш позив...

в. Глаголски прилози (садашњи и прошли) који стоје испред предиката који одређују, сами или заједно са групом речи која чини синтаксичку целину с њима — било да су на почетку реченице, било да су у средини реченице — од тога предиката се одвајају запетом:

Машући фењерима, кочијаши су утеривали једна по једна кола. — *Прешавши затим из Трста у Беч,* Доситеј се нашао у новој средини. — Тада је, *побледевши сва одједном,* рекла да неће доћи. — Она, *ћутећи,* пође за мном.

г. Апозиција, тј. други назив неког појма,

(1) кад има карактер накнадног именовања тога појма, при чему се ти називи не разликују по ширини значења — одваја се запетом, без обзира на то да ли се налази иза имена тога појма или испред њега:

Поново је навраћао Петар Николић, *онај твој јучерашњи посетилац.* ≈ Поново је навраћао *онај твој јучерашњи посетилац,* Петар Николић. — Смирна, *ґрад лепих Гркиња,* није видела такав стас. ≈ *Ґрад лепих Гркиња,* Смирна, није видео такав стас;

(2) кад има карактер накнадног именовања тога појма, а називи се разликују по ширини значења тако што је један шири и општији, а други ужи и конкретнији (индивидуалнији) — одваја се запетом онда када шири (општији) појам долази после ужег:

Гражданица је уведена вољом Петра Великог, *руског цара — реформатора.* —
Јован Петровић, *познати адвокат,* отворио је нову канцеларију. —
Иридијум, *сребрнастобијели метал,* има велику примјену у електротехници.

д. Апозитивне одредбе, тј. придеви или синтагме са службом накнадног одређивања већ одређених појмова, одн. прилози или конструкције с истом таквом службом, без обзира на то да ли су испред или иза имена тих појмова — одвајају се запетом.

(1) *Бујан и још неискусан,* младић је био упао у сумњиве послове. — Дефосе би се враћао са својих шетњи, *мокар, румен и прозебао, пун*

ушисака. — Навикла на његову врлетну нарав, старица се не жалости због набуситих одговора.

(2) Радио је много, *с вољом и предано. — Упорно, уз велики напор,* освајали су тај планински врх. — *Услед рђава времена и непроходности тешко раскаљана друма,* они се ни на трећи позив нису одазвали.

Напомена: Уместо запетом, уметнуте одн. накнадно додате речи или групе речи могу се издвајати и интерпункцијским знаком ц р т а [—], који појачава истицање тих речи: Нећемо се — *без сумње* — упуштати у тај посао. — Али јаруга није крива, него права — *као под конац.* О томе в. поглавље *Црта [—],* т. 158.

II. *Запета се не пише*

150. По напред изнетом начелу — да се унутар реченице, између њеног почетка (означеног великим словом) и њеног краја (означеног једним од наведених интерпункцијских знакова) — речи, групе речи и реченице које су унутар једне веће реченице у јакој вези — не растављају се запетом. Под појмом „веза" подразумева се синтаксичка веза речи, односно група речи у реченици, па једне речи у њој могу бити о д р е д б е и д о п у н е другим речима као управним члановима тих група. Одредбе и допуне које су у тесној (јакој) вези са својим управним речима не одвајају се запетом.

а. Конгруентни атрибути, тј. придеви и друге речи придевског карактера уз раније неодређене именице — н е о д в а ј а ј у с е з а п е т о м од именица уз које стоје:

Зелена трава повијала се под *благим* ветром. — *Јутарња* роса се блистала на сунцу, *прокопана* земља се сушила, а *шумски* поток је весело жуборио. — Кроз плач су допирале *њене* речи.

При томе се, ако их је више а нису у набрајању, него се свака од тих речи узима као равноправна одредба исте именице — н е п и ш е з а п е т а ни између њих:

Купио је *црни зимски* капут. — Падала је *студена јесења* киша. — Пред очима му је била *њена густа црна* коса.

б. Неконгруентни атрибути, тј. падежни облици, с предлозима или без њих, као тесно везане одредбе уз раније неодређене именице, при чему нису у набрајању — н е о д в а ј а ј у с е запетом од именица уз које стоје:

Младић *разбарушене косе и бледог лица* гледао је кроз мутно стакло. — Добио сам књигу од девојке *с дугом плавом косом.* — Служио је у Војсци *Србије и Црне Горе.*

в. Апозиција, тј. други назив једног појма, када се називи разликују по ширини значења тако што је један шири и општији, а други ужи и конкретнији (индивидуалнији) — н е о д в а ј а с е запетом онда када шири (општији) појам долази п р е ужег:

Гражданица је уведена вољом *рускоѓ цара* Петра Великог. — *Адвокаш* Јован Петровић отворио је нову канцеларију. — *Мешал* иридијум има велику примјену у електротехници.

г. Атрибутиви, тј. именице са службом ближег одређивања других именица (тј. са службом какву обично имају придевске речи када се налазе уз именицу као атрибути) — не одвајају се запетом од именице коју одређују, без обзира на место које у односу на одређивану именицу имају. Атрибутиви у оквиру овога правила могу имати два значења:

— значење врсте или рода коме припада одређивани појам:

Живели су у *селу* Бистрици. — *Река* Бистрица налази се у покрајини Косову и Метохији. — Београде *ѓраде,* многи ми те хвале. — Дреница *йошок* извире изнад Дренице *села;*

— значење особине коју има појам означен именицом са службом атрибутива:

У овом камењару има змија *оѿровница.* — Само једна јабука *дивљака* видела се на хоризонту. — Дочекала их је *сѿарица* мајка у својој кући.

д. Речце, модалне и везничке, као и падежне синтагме таквог карактера у прилошкој служби —

(1) када су тесно везане — значењски и интонационо — са речима које одређују, не одвајају се запетом од њих:

Можда је већ дошао. — *Свакако* ће доћи на састанак. — *Вероваѿно* то и други знају. — *Иѿак* нисмо могли да се споразумемо.

Не треба писати запету после супротних везника на почетку реченице, нпр.:

А став Холандије неће се променити. — *Али* зашто ме нисте обавестили?

При том везник *а* треба разликовати од узвика *а*, који је наглашен и који се увек одваја запетом:

А, значи у томе је ствар!

(2) Када писац исто тако тесно повезује модалну реч, одн. израз у једну целину са другом речју у групи речи која је као коментар накнадно додата — међу тим двема речима запета се не пише:

Њему су се, *исѿина формално,* чак извинили за тај поступак. — Обратила се лекару, *нажалосѿ йрекасно,* јер је болест већ била узела маха. — Такви су многи градови, *на йример Ниш.*

Напомена: Уколико писац наглашава оба члана такве накнадно додате модалне конструкције, између њих запета се пише, али се цела та група речи од осталих делова реченице издваја помоћу других интерпунцијских знакова или помоћу комбинације тих знакова са запетом, тј.

— помоћу црте [—]:

Њему су се — *истина, формално* — чак извинили за тај поступак ≈ Њему су се, *истина* — *формално,* чак извинили за тај поступак;

или

— помоћу пуне заграде [( )]:

Њему су се (*истина, формално*) чак извинили за тај поступак.

ђ. Речца *ūак*, по значењу слична везнику *а* и речци *међутим* — ненаглашена је и не одваја се запетама од осталих делова реченице:

Само дело *ūак* остаје основни носилац његове уметничке вредности. — Жандар се *ūак* церекао потихо.

е. Вокативско-императивни изрази и узречице, тј. устаљени фразеологизми с обликом вокатива именице *бог, мајка божја* и обликом императива — пишу се без запете иза вокатива:

Боже сачувај, ни на памет ми није пало. — Код нас је и *боже ūомози,* како је по другим крајевима. — А ако се, *не дај мајко божја,* кућа запали!

ж. Узвици праћени дативом, као устаљени фразеологизми — пишу се без запете иза узвика:

куку мајци; леле нама; јао мени.

з. Запета у синтагмама с напоредним члановима када су они у набрајању.

(1) Између претпоследњег набројаног члана и везника иза којег долази последњи члан — запета се не пише:

Гајили су бресквe, крушке, *јабуке и шљиве.* — Обећали су му добру плату, *унапређење и сūан.*

(2) У набрајању, када се два или више појмова узима као једна јединица низања или набрајања, испред везника иза којег долазе ти појмови — запета се не пише:

Учио их је свирању на клавиру и *виолини и виолончелу.* — Обећали су му добру плату, унапређење и *сūан и храну.* — Гајили су *бресквe и кајсије, крушке и јабуке, трешње и вишње и разно другō воће.*

III. *Слободан избор ūисања или неūисања запеūе*

151. — а. Напоредни делови реченице. (1) Уколико је исказ синдетски, тј. са везницима (саставним или раставним), писање запете зависиће од дужине тога исказа.

— Краћи искази писаће се без запете међу напоредним члановима којима претходи везник:

Говорио је *и ūихо и разговеūно.* — Није нашао *ни цвеће ни ūиће.* — Можеш узети *или цвеће или неко ūиће.*

— Дужи искази писаће се са запетом испред везника:

Можеш узети неко одабрано (не мора бити скупо) и лепо упаковано цвеће, *или ūак какво боље ūиће.*

(2) Напоредни делови реченице међу којима се налазе саставни везник *и,* одн. раставни везник *или* могу се писати на два начина:

— Када се везници *нарочито наглашавају* (и посебно када се понављају), или када се напоредни део реченице *накнадно додаје*, пишу се са запетом испред њих:

Допутовали су јуче *и Петар, и његова супруга.* — Књигу можеш *или купити, или позајмити.* — Били су на послу у четвртак и петак, *и у суботу.*

— Када се везници не наглашавају, запета се не пише:

Допутовали су јуче *Петар и његова супруга.* — Књигу можеш *купити или позајмити.*

(3) Напоредни делови реченице међу којима се налазе супротни везници *а,* одн. везници *а, него, а камоли, али* могу се писати на два начина:

— Када се везници *нарочито наглашавају*, пишу се са запетом испред њих:

Допутовао је јуче Петар, *а не његова супруга.* — Књигу можеш *или купити, или позајмити.* — Били су на послу у четвртак и петак, *и у суботу.* — Врло је стар, *а неразуман.*

Напомена: Када се нарочито истиче супротност (у смислу искључивости), и посебно када се везници понављају, у оваквим се случајевима уместо запете може употребити за раздвајање и правописни знак црта [—], на пример:

Или они нас — или ми њих, треће могућности нема. ≈ Или они нас, или ми њих — треће могућности нема.

— Када су напоредни делови реченице *општирнији и сложенијег састава*, такође се, уместо запете, између њих може писати црта:

Можеш узети неко одабрано (не мора бити скупо) и лепо упаковано цвеће — или пак какво боље пиће.

— Када се везници не наглашавају, и посебно ако појмови повезани везником чине једну (синтаксичку или интонациону) јединицу у склопу реченице, одн. ако је супротност само формална, небитна — пишу се без запете:

Послаћу ти све што си тражио, не прекосутра *него* већ сутра. — Вјетар риче и урла као дивља *а* гладна звијер. — Бикови имају краће *а* дебље рогове. — Мати брзо *али* пажљиво устаде. — Занемарио је обавезе, не само друштвене *него* и породичне.

(4) Напоредни делови реченице међу којима се налазе саставни везници *ни, нити,* одн. раставни везник *било,* могу се писати на два начина.

— Када се јављају у наглашеном истицању и супротстављању другог дела напоредне везе, међу тим деловима пише се запета:

Тај испит није положио *ни Иван, ни Павле.* — Купите ми *било јабуке, било поморанџе,* само нека је неко воће.

— Када нису ни у наглашеном истицању, ни у нарочитом супротстављању другог дела напоредне везе, међу тим деловима не пише се запета:

Верујем да *ни Иван ни Павле* неће доћи на представу. — Донесите неког воћа, *било јабука било поморанџи,* исто коштају.

б. Глаголски прилози (садашњи и прошли) употребљени као одредба предиката, заједно са групом речи која чини синтаксичку целину с њима — било да су на почетку реченице, било да су на неком другом месту у њој — могу се писати, у зависности од степена интегрисаности у исказ, на два начина:

— када се истиче њихова тесна повезаност с тим предикатом, тј. када ти прилози могу бити и у служби одређивања начина (коју врше прилози као врста речи) — не одвајају се запетом:

Ћутећи посматра њено лице, као да га испитује. — Нервозно је ходао по соби и *ходајући* говорио. — Мајка га понесе преко чистине *не обазирући се* на звиждук метака.

— кад се њима накнадно одређује тај предикат, глаголски прилози одвајају се запетом:

Мајка га понесе преко чистине, *не обазирући се* на звиждук метака. — Ево, на станици разговарамо, *чекајући* воз. — У тај пар уђе баба, *плачући* од туге.

в. Конгруентни атрибути, тј. придеви и друге речи придевског карактера уз раније неодређене именице — ако их је више а нису у набрајању, него свака од њих одређује исту именицу — могу се писати на два начина, зависно тога шта писац наглашава.

— Ако се атрибути узимају заједно као равноправне одредбе именице, а са наглашавањем првог — не пише се запета између њих:

Купио је *црни зимски* капут. — Падала је *студена јесења* киша. — Пред очима му је била *њена густа црна* коса.

— Ако се оба атрибута узимају заједно као равноправне одредбе именице и оба наглашавају, између њих — запета се пише:

Падала је *студена, јесења* киша. — Пред очима му је била *њена густа, црна* коса.

г. Узвици, устаљени или тренутно створени, могу се или одвајати запетом од осталих делова реченице, или се могу остављати без запете.

— Узвици који су интонационо осамостаљени (као нека врста узвичне непотпуне реченице, чији се крај може обележити и узвичником), али су у дикцији исте реченице — издвајају се од осталог дела реченице тако што се *иза њих запета пише:*

Аух, не питај како смо прошли! — *Пажња,* није то чврсто. — *Јаој,* како ћемо сад!

— Узвици који се у говору тесно повезују са наредном наглашенијом речју или групом речи — *пишу се без запете* иза њих:

Е не дам ти га, ма колико молио! — *Та* остави се тога! — *Та* немојте ми то говорити! — *О* проклета косовска вечера! — *О* драга душо, узми цветак нежни. — *Ej* Момире, *ej* жалости моја! — *Аој* крила, кад би моја била.

Напомена: — (1) Иза узвика који су у служби непотпуних (неразвијених) реченица пише се правописни знак узвичник [!], на пример:

— Каже да си ти то измислила.

— *Ију!*

(2) Узвици који су интонационо осамостаљени, могу се писати, уместо са запетом, и са знаком узвичника иза њих, и то на два начина:

— када су део исте реченице, преостали део реченице се наставља малим словом:

Ах! не питај како смо прошли!

— када су део говора личности, а после узвика се прелази на говор приповедача (писца), приповедачев говор почиње малим словом, и од узвика и другог дела говора личности издваја се цртом [—]:

— Ах! — пожали се она. — Не питај како смо прошли!

д. Модалне речи са значењем двоумљења, као што су речи *можда, ваљда, вероватно, ипак* и сл.

— могу се *не издвајати запетом* од речи уз коју стоје, када је то знак мање јачине двоумљења:

Он је *можда* био добронамеран;

— могу се *издвајати запетом* од речи уз коју стоје, када је то знак веће јачине двоумљења:

Он је, *можда,* био добронамеран.

Напомена: — Ове модалне речи никако се неће одвајати запетом онда када иза њих стоји енклитика:

— краћи облик помоћног глагола: *Можда је* он био добронамеран. — *Вероватно је* он био добронамеран. — *Ваљда је* он био добронамеран. — *Ипак је* он био добронамеран; или

— краћи облик личне заменице: *Можда га* је он и видео. — *Вероватно га* је он и видео. — *Ваљда га* је он видео. — *Ипак га* је он видео.

Б. ЗАПЕТА МЕЂУ РЕЧЕНИЦАМА У СЛОЖЕНОЈ РЕЧЕНИЦИ

152. Општа правила о интерпункцији између реченица. — На писање запете међу реченицама које се налазе у саставу сложене реченице има утицаја њихова природа. На основу њихове природе, граматика је поделила сложене реченице на две групе:

1. на независносложене, тј. оне у којима се налазе најмање две (напоредне, координиране) реченице које су синтаксички равноправне, и

2. на зависносложене, тј. оне у којима је једна реченица главна, управна, а друга реченица — зависна, било тако што је или допуна неке речи у управној реченици, било тако што је одредба неке речи у управној реченици.

Правила која прописују начин употребе запете зато ће бити наведена према горњој подели.

(1) *Најоредне (координиране) реченице у независносложеној реченици*

153. Иако се називају независним реченицама, и иако би се свака од реченица које се налазе у једној већој — сложеној реченици — могла употребити и самостално као завршени исказ, међу њима постоји значењска веза, која их и обједињује у једну сложену реченицу. Уз то, изговорна пауза између оваквих простих реченица у једној напоредносложеној реченици, ако уопште постоји — нити је изразита нити је удружена са падајућом реченичном интонацијом, што је иначе одлика реченица чији се крај означава тачком.

I. *Запета се пише*

а. Ако се између напоредних реченица у једној независносложеној реченици не налази везник (асиндетске реченице), оне се обавезно раздвајају тако што се између њих пише запета, и то без обзира на значењски однос тих реченица (тј. без обзира на то да ли су по смислу саставне, супротне, закључне, искључне и др.):

Сељаци стрпљиво чекају у дворишту, испод ока мере прозоре на згради, међусобно се гледају. — Марко је отишао, Иван је остао. — Положио је отпрве испит, дуго се и стрпљиво спремао.

б. Запета се пише у независносложеној реченици и када се у њима налази везник (синдетске реченице), и то

(1) испред везника *а, али, но, него, већ, па ипак, док* и др., који повезују напоредне реченице супротног односа:

Марко је отишао, *а* Иван је остао. — Марко је свратио код Зорана, *али* га није затекао код куће. — Зоран није дошао, *него* се јавио телефоном. — У њих нема никаква вјенчања, / *но* погодбу некакву учине. — Не помишља на одлазак, *већ* се спрема на борбу. — Сигурни сте да неће доћи, *па ипак* чекате. — Једна му је страна лица већ избријана, *док* му је друга под сапуницом;

(2) испред искључне реченице у тако сложеној реченици, тј. испред везника, одн. везничких спојева *само, једино, осим што, само што*:

Сви су се вратили кући, *само* је Зоран наставио пут. — Лето је било суво, *само што* је почетком августа падала киша. — Сви су изашли на испит, *једино* је Милан одустао;

(3) испред закључне реченице у тако сложеној реченици, при чему закључна реченица може бити

— без везника (асиндетска):

Ми се боримо за праведну ствар, *победа ће бити на нашој страни;*

— са везницима (синдетска) *па, те, дакле, зато*:

Драма има преко 15 улога, *па* се морамо ограничити на најважније. — Учио је доста, *те* није ни чудно што је добио добру оцену. — Ласте су

се вратиле, *дакле* пролеће је ту. — Никола није купио карте, *зато* нећемо путовати.

(4) у саставној реченици испред реченице с последичним значењем, која је за прву везана везничком конструкцијом *тако да:*
Зоран врло вешто вози ауто, *тако да му се сви диве.*

II. *Запета се не пише*

а. Када се у низу од више напоредних реченица у једној сложеној реченици последња везује везницима *и* и *или,* испред тих везника запета се не пише:
Недељом је читао књиге, излазио у шетњу *и* радио у башти. — Недељом је читао књиге, излазио у шетњу *или* радио у башти.

б. Када је прва од двеју напоредних реченица недоречена, што се најчешће означава конструкцијама *не... него, не само... него, не само... већ,* запета се не пише:
Они су им *не само* отворили врата своје куће *него* су их и збринули. — *Не само што* није дошао *већ* се није ни извинио.

в. Као недоречена реченица схвата се и реченица у којој се налази компаратив придева, одн. прилога који се допуњује, па се испред везника *него* и *но* запета не пише:
Петар је бољи *него* Иван. — Млазни авиони су бржи *него* елисни. — Грмљавина се данас чује више *него* јуче. — Њему је осамнаест година више *но* њој. — Одскочи брже *но* јелен.

г. По истом правилу, иза речи *друкчији, друкчије* и сл., а испред везника *него* и *но,* запета се не пише:
Последњи ратови били су друкчији *него* они пре њих. — Ради се данас друкчије *него* некад.

III. *Слободан избор писања или непписања запете*

Релативно слободан избор писања или неписања запете између реченица у независносложеној реченици зависи (а) од њене дужине, (б) од интонације, која би евентуално указивала на то да је реченица накнадно додата, и (в) од тога да ли се у њој понавља или не понавља исти везник као знак истицања.

1. *Напоредне реченице са везником* и *и* или

а. Између двеју напоредних реченица везаних везником *и,* одн. *или* које су тесно повезане и интонацијом — запета се не пише:
Стрпљиво се спремао *и* положио је испит отпрве. — Стално нешто чита *или* записује у свеске. — По читав дан седи *или* лежи. — Позови га сам *или* јави по некоме да дође.

Исто правило вреди и када се везници *и* и *или* употребљавају удвојено:

И ти можеш *и* коњ ти може, али ти Бог не да. — *Или* каменом о лонац *или* лонцем о камен, тешко лонцу свакојако.

б. Испред истих везника напоредне реченице која се изговара као накнадно додата, или као нарочито наглашена реченица — запета се пише:

Листови имају обичај да објаве излазак сваке такве књиге, *и то је добар обичај.* — Позови га сам, *или јави по некоме да дође.*

Исто правило вреди и када се везници *и* и *или* употребљавају удвојено:

И ти можеш, *и* коњ ти може, али ти Бог не да. — *Или* каменом о лонац, *или* лонцем о камен, тешко лонцу свакојако.

2. *Напоредне реченице са везницима* ни, нити, па, те

а. Између двеју напоредних реченица везаних везницима *ни, нити, па, те* које су тесно повезане смислом и интонацијом — запета се не пише:

Не пази на часовима *нити* учи код куће. — Дете спопадне букву *па* поче вући тамо и онамо. — Брат изиђе пред сестру *те* је ухвати под руку и уведе је у кућу.

Исто правило вреди и када се везници *ни* и *нити* употребљавају удвојено:

Нити пази на часовима *нити* учи код куће. — Он то не може *ни* да схвати *ни* да се помири с тим.

б. Између две напоредне реченице везане везницима *ни, нити, па, те* које су тесно повезане смислом, али се интонацијом свака од њих нарочито наглашава — запета се пише:

Не пази на часовима, *нити* учи код куће. — Дете спопадне букву, *па* поче вући тамо и онамо. — Брат изиђе пред сестру, *те* је ухвати под руку и уведе је у кућу.

Исто правило вреди и када се везници *ни* и *нити* употребљавају удвојено:

Нити пази на часовима, *нити* учи код куће. — Он то не може *ни* да схвати, *ни* да се помири с тим.

3. *Независносложене реченице супротног односа (са везницима* а *и* али*)*

Изузетно од правила изнетог под **I. б.** — да се испред везника *а, али,* који повезују напоредне реченице супротног односа запета пише — испред тих везника запета се ипак не мора писати ако две, тим везницима повезане, реченице заједно чине *једну смисаону и дикцијску јединицу (целину)* у једном ширем исказу, нпр.:

Она као да *гледа а не види, слуша али јој не допире* до свијести, као да све посматра из неке даљине. — Кад је лепо време, *неко се вози а неко иде пешке,* па је гужва у возилима мања.

(2) *Зависносложене реченице*

154. (1) У писаном језику под зависносложеном реченицом подразумева се целовита (завршена) језичка јединица обележена великим словом на почетку и тачком (или узвичником, или упитником) на крају коју чине најмање две реченице, од којих је једна главна (управна), а друга — зависна. Зависна реченица у сложеној може бити или (а) допуна неке речи у управној реченици, или (б) одредба неке речи у управној реченици.

У синтакси вреди основно правило да су *допуне* неодвојиве од речи које допуњују (јер би без њих те речи биле без потпуног значења), а да *одредбе* могу бити или у тесној вези са речима које одређују, или могу бити слабије повезане с њима — као накнадно додате одредбе већ потпуно одређених речи. У говору јача или слабија веза обележена је интонацијом, као и краћом, одн. дужом паузом међу изговореним реченицама па уз граматичка правила и ти дикцијски елементи условљавају одлуку о томе где ћемо писати запету, а где нећемо то чинити.

Зато се, онда када зависна реченица долази после главне (управне) реченице, као правило узима да се *зависна реченица која је у служби допуне* некој речи у главној реченици — не одваја запетом од ње, а да се испред везника *зависне реченице која је у служби одредбе* некој речи у главној реченици — запета у једним случајевима не пише, а у другим пише.

Уколико се зависна реченица налази испред главне (управне) реченице, дакле у инверзији — запета се пише на њеном крају, испред главне реченице.

Уколико је зависна реченица уметнута међу делове главне реченице — или ће се одвајати од тих делова запетама, односно неким другим интерпункцијским знаком (цртом, пуном заградом), или се неће одвајати, што зависи од њене службе у главној реченици.

(2) Дефиниције допунске, одн. одредбене службе зависних реченица које су делови (конституенти) сложене реченице предмет су синтаксичког поглавља у граматици.

Дефиниције употребе знакова који означавају јачу или слабију везу зависних реченица са управним (главним) реченицама у једној сложеној реченици, па тиме и то да ли се запета неће писати или ће се писати — предмет су правописа.

Граматички чиниоци допунског или одредбеног карактера, који као свој резултат дају појмове „јача веза" зависне реченице са главном реченицом у сложеној (чији је резултат неписање запете) или „слабија веза" зависне реченице са главном реченицом у сложеној

(чији је резултат писање запете), затим положај зависне реченице у тој реченици и интонација — елементи су обличја (форме) исказа који називамо зависносложеном реченицом.

Зато овај правопис полази од обличја (форме) зависносложене реченице и прописује правила употребе запете: у (1) сложеним реченицама са зависном реченицом испред главне реченице (инверзија), у (2) сложеним реченицама са зависном реченицом после главне реченице (нормални ред реченица) и у (3) сложеним реченицама са зависном реченицом уметнутом међу делове главне реченице.

(1) *Сложене реченице са зависном реченицом испред главне реченице (инверзија)*

155. Зависна реченица, по правилу, почиње помоћним речима — везницима, упитно-односним заменицама у функцији везника или одговарајућим прилозима. Када је тако уобличена, а долази испред главне реченице, иза ње се запета обавезно пише. То значи да службу разграничавања између зависне и главне (управне) реченице преузима интерпункцијски знак запете.

Узима се да су овакве зависне реченице у инверзији, тј. да им је нормално место иза главне реченице, а да је реченични ред преокренут кад дођу испред ње. И такав ред у језичком осећању често схватамо као нормалан а не преокренут, али се правило обавезног писања запете примењује по граматичком аутоматизму (са могућним одступањима као што је описано ниже, под *II. Запета се не пише...* и *III. Слободан избор...*).

I. *Запета се пише*

Правило о обавезном писању запете иза зависне реченице која се налази испред главне у једној сложеној реченици види се у следећим обрасцима разних врста зависних реченица.

1. Односне зависне реченице:
Ко брзо суди, брзо се и каје. — *Коме закон лежи у тобузу,* трагови му смрде нечовјеством [нечовјештвом]. — *Чије су овце,* тога је и планина. — *Што се не хће [не хће] у ланце везати,* то се збјежа у ове планине.

2. Поредбене зависне реченице:
Какав ми је гост дошао, онакав му и пешкир дајем. — *Како простреш,* онако ћеш и лежати. — *Као да се и сам смрзнуо,* на небу је стајао мјесец на једном мјесту. — *Колико је низбрдица,* толико је и узбрдица.

3. Месне зависне реченице:
Где има дима, има и ватре. — *Куда је вода једном текла,* опет ће протећи.

4. Временске зависне реченице:
Кад се мачка умива, слути на лепо време. — *Кад дијете нарасте велико,* оно навали да иде у свијет. — *Како спазиште странце,* сви им потрчаше у сусрет. — *Чим тамо дођу,* они ће се теби јавити. — *Док дете не заплаче,* мати га се не сећа.

5. Намерне зависне реченице:
Да би скинуо сумњу са себе, покушавао је и сам да открије правог кривца. — *Како не би утекао,* заглаве врата клином. — *Да стигне на време,* узео је такси.

6. Условне зависне реченице:
Да је сваки дан Бадњи дан, не би било дубова. — *Ако то неком кажеш,* страдаћеш и ти и твој друг. — *Кад бих свима одговарао,* ништа друго не бих могао радити.

7. Допусне зависне реченице:
Иако је мир био склопљен, опет су вршили препаде. — *Мада се већ ухватио сумрак,* разабиру се између дрвећа куће. — *Иако је знао пут,* залутао је. — *Мада је био болестан,* отишао је у школу. — *Премда је сијало сунце,* ипак је било хладно.

8. Изричне зависне реченице:
Да си порастао, то видим; али јеси ли какве школе учио?

9. Узрочне зависне реченице:
Пошто је књига била врло скупа, нисам је купио. — *Како нисмо имали више пара,* купили смо јој само цвеће.

Напомена: Од свих врста зависних реченица у сложеној (1) изричне реченице се врло ретко налазе у инверзији (*Да си порастао,* [то] видим... ≈ Видим *да си порастао*...), а (2) последичне реченице се у томе положају никако не налазе (дакле само: Јасна толико ради *да се сви диве*...).

II. *Запета се не пише*

Односна зависна реченица са службом субјекта не одваја се запетом од предиката (личног глаголског облика) који се налази у главној (управној) реченици иако се налази у положају инверзије:

Ко узме кајаће се, *ко не узме* кајаће се. — *Ко ради* не боји се глади. — *Ко на брдо, ак' и мало, стоји* више види но онај под брдом.

III. *Слободан избор писања или неписања запете*

Ако се у једној сложеној реченици налази више кратких зависних реченица у положају инверзије,

(а) запета се може писати после сваке од тих реченица:
Ако имаш, понеси, *ако немаш,* купи, али свакако није добро да без тога путујеш...;

али ради избегавања гомилања запета (што значи и ради избегавања нагомиланих пауза при изговарању овакве сложене реченице),

(б) запета се и не мора писати иза сваке од реченица које се налазе у инверзији према главној реченици:

Ако имаш понеси, *ако немаш* купи, али свакако није добро да без тога путујеш.

(2) *Сложене реченице са зависном реченицом иза главне реченице (нормални ред реченица)*

156. Зависна реченица почиње помоћним речима — везницима, упитно-односним заменицама у везничкој служби или одговарајућим прилозима. Да ли ће се на граници главне реченице и зависне реченице писати запета, зависи од граматичке природе везе међу тим реченицама, одн. од природе везе коју зависна реченица има са неком речју у главној реченици. Зато опште правило гласи:

а. Уколико је зависна реченица у служби допуне или одредбе некој речи у главној реченици, а при томе је та допуна или одредба неопходна за откривање потпуног значења речи у главној реченици — запета се испред везника зависне реченице не пише.

б. Уколико је зависна реченица у служби накнадне допуне или одредбе некој речи у главној реченици, те као таква додатно одређује иначе већ одређени по себи јасан појам — запета ће се испред везника зависне реченице писати.

Из овог општег правила произилазе следећа појединачна

I. *Запета се не пише*

1. Изрична (декларативна) реченица — увек је у функцији објекатске допуне глагола говорења, мишљења и сл., одн. именица и придева који имају значење слично таквим глаголима у главној реченици, па се испред ње запета не пише:

Рекао је *да ће доћи.* — Надали су се *да ће се вратити.* — Послао је поруку *да ће доћи.* — Чували су наду *да ће се вратити.* — Слушали су *како ромиња кища.* — Иван је мислио *да је Марко отишао на утакмицу.* — Иван је чуо *да је Марко отишао на утакмицу.* — Петар је свестан *да је погрешио.*

2. Зависноупитна реченица — увек је са службом објекатске допуне глаголима и именицама са значењем говорења, мишљења, поручивања и сл., па се испред ње запета не пише:

Питала га је *зашто је није позвао.* — Срела га је с питањем *зашто је није позвао.* — Иван је питао Зорана *да ли је Марко купио књиге.* — Не знам *зашто бисмо се кајали.* — Зоран је рекао *ко је добио награду.*

3. а. Поредбене реченице за једнакост које почињу везничким конструкцијама *као што, као да*, одн. везником *како,* при чему се у главној реченици налази, или само подразумева, неки (упућивачки) корелатив (*онако, тако, онолико* и сл.) — не одвајају се запетом од главних реченица:

Испричао сам вам *како сам чуо.* ≈ Испричао сам вам онако *како сам чуо.* — Поступио је *као што му је речено.* ≈ Поступио је онако *као што што му је речено.* — Гледао је *као да нас први пут види.* ≈ Гледао нас је тако *као да нас први пут види.*

б. Поредбене реченице за неједнакост које почињу везничким конструкцијама *него / но што, него / но да*, при чему се у главној реченици налази облик *компаратива придева или прилога* на који се наслањају — такође се не одвајају запетом од главних реченица:

Радио је боље *него што су очекивали.* — Тај филм је бољи *но што мислиш.* — Уморио сам се више *него да сам цео дан радио.* — Дуже су путовали *него што су планирали.* — Воли га више *него да му је брат.*

Напомена: Зависне поредбене реченице које се наслањају на придеве *друкчији, -а, -е; другачији, -а, -е*, одн. прилоге *друкчије, другачије* — такође се од главних реченица не одвајају запетом:

Ситуација се развијала другачије *него што смо предвиђали.* — Он је био друкчији *него што је био цео свет око њега.*

Последична (консекутивна) реченица — увек долази после главне реченице, увек је у функцији допуне главној реченици и најчешће у главној реченици има корелативну реч (*тако, толико* и сл.), одн. корелативну синтагму на коју се надовезује, па се испред ње запета не пише:

Зоран тако вози ауто *да се сви диве.* — Таква је хладноћа *да већ данима не излазим.* — Примера има толико *да их не морамо ни наводити.*

II. *Слободан избор писања или неписања запете*

Све друге зависне реченице у положају иза главне могу се од ње или не одвајати, или одвајати запетом — зависно од горе датог општег правила.

Тако се, узимајући у обзир горе дато опште правило, идући по врсти зависне реченице, придржавамо следећих правила.

(1) Кад је **односна (релативна) реченица** — (а) у атрибутској служби, тј. када се њоме тачно одређује појам означен неком именицом у главној реченици, када је оно што се износи зависном реченицом неодвојиви део идентитета дотичног појма, што значи када појам без те реченице не би био пуног значења — запета се не пише:

Узео је собу студент *ког сам ти јуче представио.* — То је младић *чију си сестру упознао.* — Застао је на превоју *на ком је јесенас имао удес.* —

Идите до зграде *што се види на крају улице.* — Положили су испит они студенти *који су учили целог семестра.* — Никад нисам видео рачунар *какав* има Иван. — Купио је све што је желео да има.

Никада се не пише запета у спојевима двеју заменица *тај који, онај који, то што, оно што:*

Онај који је наредио да се зид поруши није размишљао о последицама. — Да ли за то што се тврди у њиховом одговору постоји неки доказ?

— (б) Када је односна (релативна) реченица у апозитивној служби, тј. када се њоме накнадно одређује довољно познат појам — запета с е п и ш е:

Узео је собу мој колега студент, ког сам ти јуче представио. — То је Мирослав Јовановић, чију сам ти сестру јуче представио. — Застао је на превоју Црно пресло, на ком је јесенас имао удес. — Положили су испит само студенти Петровић, Јовановић и Радовић, који су учили целог семестра. — Марко је добио награду, што је све обрадовало.

(2) Кад је **месна реченица** — у прилошкој служби, и то (а) тако да је глагол управне реченице који се њоме одређује потпуног значења само када се уз њега, одн. уз корелативе (*тамо, туда, онамо, ту, овде* и сл.) с њим, употреби зависна реченица — запета се испред њеног везника н е п и ш е:

Тај човек ниче *где га не сеју.* — Ишао је *куда су га ноге носиле.* — Прешао је тамо *одакле је имао бољи поглед на игралиште.*

(б) Када је месна реченица накнадно објашњење већ тачно одређеног места, довољно познатог саговорнику (читаоцу) којем се говорник (писац текста) обраћа — запета се испред везника те реченице п и ш е:

Вратио се у свој завичај, *одакле је пре 40 година кренуо у свет.* — Летовали су у Баошићу, *где су добро познавали домаћине.*

(3) Кад је **временска реченица** — (а) у прилошкој служби глаголу главне реченице означавајући истовремену, претходну или радњу која се врши после радње глагола у главној реченици, при чему није накнадно одређивање дате радње — испред везника временске реченице запета се н е п и ш е:

Зоран је оправљао ауто *кад сам дошао код њега.* — Разгледали смо излоге *док смо шетали по граду.* — Гости су већ били отишли *кад се Зоран вратио кући.* — Отишао сам у шетњу *чим сам завршио посао.*

(б) Када је временска реченица накнадно прецизирање већ временски тачно одређене радње, стања или збивања који се износе у главној реченици — временска реченица одваја се од ње тако што се испред временског везника запета п и ш е:

Одбрана докторске дисертације завршена је у 12,30 часова, *када је кандидату саопштен резултат.* — Бићемо у Никшићу до сутра, *када одлазимо у Подгорицу.* — Јавићу ти се кроз три дана, *чим завршим посао.*

(4) Кад је **узрочна реченица** — (а) значењски и интонационо тесно везана са главном реченицом, испред њених везника и везнич-

ких израза (*јер, зато што, стога, што, због тога што, пошто, како* и *будући да*) — запета се не пише:

Тања није дошла у школу *јер се разболела од грипа.* — Врати ми белешке *зато што спремам испит.* — Марко се наљутио на другове *што га нису чекали.* — Нисам купио ту књигу *пошто је много скупа.* — Сви смо прихватили Јаснин предлог *будући да је то било једино решење.*

(б) Када је узрочна реченица накнадно додата, интонационо и по смислу, испред њеног везника, када се посебно наглашава оно што се у тој реченици износи — запета се пише:

Размишљали су да кандидују и њега за посланика, *јер нису имали другог избора.* — Шта бисмо друго и могли учинити, *будући да немамо новца.*

Напомена: Посебно наглашавање, уместо запетом, може се означити и правописним знаком црте [—]: Шта бисмо друго и могли учинити — *будући да немамо новца.*

(5) Када је **условна (кондиционална) реченица** — (а) у положају после главне реченице, интонационо и по значењу, тесно везана са њом, испред њених везника *ако, уколико, кад, да* — запета се не пише:

Не може да јамчи за себе *ако буде морао да дуже остане овде.* — Могла сам и ја да се боље обучем *да сам се сетила пријема.* — Живели бисмо као људи *кад не би било оног мерзера.*

(б) Када је условна реченица накнадно додата, или када се нарочито наглашава као услов за ситуацију означену главном реченицом — изговараће се друкчијом интонацијом, која ће се обележити тако што се пред њиховим везницима — запета пише:

Не може да јамчи за себе, *ако буде морао да дуже остане овде.* — Могла сам и ја да се боље обучем, *да сам се сетила пријема.* — Живели бисмо као људи, *кад не би било оног мерзера.*

Напомена: Нарочито наглашавање, уместо запетом, може се означити и правописним знаком црте [—]: Живели бисмо као људи — *кад не би било оног мерзера.*

(6) Када је **допусна (концесивна) реченица** — (а) у положају после главне реченице, интонационо и по значењу, тесно везана са њом, испред њених везника *иако, мада, премда, макар* — запета се не пише:

Пошли су на излет *иако је падала киша.* — Он се вратио у бригаду *мада му рана још није зарасла.* — Доћи ћемо *макар и снег падао.* — Неки се људи касније изопаче *премда су у младости имали добре родитеље.*

(б) Када је допусна реченица накнадно додата, дакле када је апозитивног карактера — иста реченица ће се изговарати друкчијом интонацијом, која ће се обележити тако што се пред њеним везником — запета пише:

Пошли су на излет, *иако је йадала киша.* — Он се вратио у бригаду, *мада му рана још није зарасла.* — Доћи ћемо, *макар и снег йадао.* — Неки се људи касније изопаче, *йремда су у младости имали добре родитеље.*

(7) Када је **намерна (финална) реченица** — (а) у положају после главне реченице, интонационо и по смислу тесно везана са ситуацијом главне реченице, пред њеним везницима *да, како* и речцом *ли* (са одричном речцом *не* и обликом *йотенцијала* у предикату), при чему представља одредбу циља главне реченице — запета се н е п и ш е:

Узео је такси *да стигне на време.* — Узео је такси *да би стигао на време.* — Узео је такси *не би ли стигао на време.* — Пошаљи писмо авионом *како би брже стигло.* — Тања се померила *да би Јасна могла да йрође.*

(б) Када су намерне реченице накнадно додате, дакле када су апозитивног карактера — исте ове реченице ће се изговарати друкчијом интонацијом, која ће се обележити тако што се пред њиховим везницима — запета п и ш е:

Узео је такси, *да стигне на време.* — Узео је такси, *да би стигао на време.* — Узео је такси, *не би ли стигао на време.* — Пошаљи писмо авионом, *како би брже стигло.* — Тања се померила, *да би Јасна могла да йрође.*

Напомена: Од правила о могућности избора у писању или неписању запете изузимају се *намерне реченице допунске природе*, тј. оне које допуњују глаголе кретања који се налазе у главној реченици, а подразумевају постојање намере, па се тим реченицама исказује садржина те намере. Оне су увек у облику конструкције *да* + *презент*, а испред тих реченица — запета се н е п и ш е:

Марко је о т и ш а о *да сйава.* — Марко је о т и ш а о *да купи новине.* — Марко је о д н е о сат *да се йоправи.*

(3) *Уметнуте зависне реченице*

157. Када се зависна реченица не односи на целовит садржај главне реченице (у првом реду на њен предикат) него се односи на један појам у њој, она се обично смешта иза речи којом се тај појам означава. То значи да ће, када та реч није на крају главне реченице, зависна реченица бити у м е т н у т а, смештена између делова главне реченице.

Таква зависна реченица или се не одваја, или се одваја запетом од речи на коју се односи — по истим мерилима као и кад стоји и з а главне реченице у целини. То јест — запета се н е п и ш е испред везника зависне реченице ако је реч коју допуњује или одређује с а м а за себе непотпуна, ако само са зависном реченицом чини једну мисао, ако се оно што се том речју означава уобличава тек кад се искаже и зависна реченица.

Другим речима: запета се не пише испред везника зависне реченице када је она са атрибутском службом у односу на реч с којом је у синтаксичкој вези. Такође, крај такве зависне реченице, уколико се главна реченица наставља иза ње — не обележава се запетом:

Станари *који станују изнад нас* такође се жале на влагу. — И на станаре *који станују изнад нас* жале се ови нижи. — Због станара *који станују изнад нас* ови нижи се жале и на нас. — На превоју *где је јесенас имао удес* застао је да мало разгледа. — У време *кад се враћао из града* чуо је неку вику.

С друге стране, запета се пише ако је појам означен одређиваном речју у главној реченици довољно одређен, јасан, па зависна реченица има карактер додатног, односно накнадног објашњења. Другим речима: запета се пише испред везника зависне реченице када је она са апозитивном службом у односу на реч с којом је у синтаксичкој вези. Крај такве реченице, уколико се после ње наставља главна реченица — обележава се запетом:

Мој кум, *који станује изнад нас,* такође се жали на влагу. — Због Ковачевића, *који станују изнад нас,* они нижи се жале и на нас. — На Црном преслу, *на којем је јесенас имао удес,* застао је да мало разгледа. — Око подне, *кад се враћао из града,* чуо је неку вику.

Правило о уметнутим зависним реченицама обухвата све њихове врсте, па неписање или писање запете зависи од тога да ли се оне налазе у тесној синтаксичкој и интонационој вези са речима које допуњују, одн. одређују, или су накнадно додате:

Намјеру *да се одмах врати* није испунио. — Обећање *да ће им ускоро бити све враћено* није их умирило. — Већ поменуто његово обећање, *да ће им ускоро све бити враћено,* није их нимало умирило. — Сада ће он, *да им не би сметао,* привремено напустити састанак. — Сигурно ће, *ако дотле оздрави,* и сама учествовати у томе. — Они су одмах, *иако им ништа није речено,* схватили да се нешто догодило.

Напомена 1: Ако је уметнута зависна реченица опширна и развијена, без обзира на то што је за једну реч у главној реченици чврсто везана, па се пред њом не пише запета — од преосталог дела главне реченице може се одвојити

— било запетом:

Сама чињеница *што у ове драматичне дане и у овако изузетним и неочекиваним околностима не може бити друкчије,* упућује нас на неко привремено решење. — *Њиховој одлучности да у оваквим приликама покушавају да створе нешто од трајнијег значаја,* свакако морамо одати признање.

— било цртом:

Сама чињеница *што у ове драматичне дане и у овако изузетним и неочекиваним околностима не може бити друкчије* — упућује нас на неко привремено решење. — Њиховој одлучности *да у оваквим приликама*

покушавају да створе нешто од трајнијег значаја — свакако морамо одати признање.

Уколико такве уметнуте зависне реченице долазе као н а к н а д н е допуне, писаће се са запетама, одн. цртама и испред везника, и на њиховом завршетку, пре преосталог дела главне реченице:

Сама ова чињеница, [≈ —] *што у ове драматичне дане и у овако изузетним и неочекиваним околностима не може бити друкчије,* [≈ —] упућује нас на неко привремено решење. — Њиховој одлучности, [≈ —] *да у оваквим приликама покушавају да створе нешто од трајнијег значаја,* [≈ —] свакако морамо одати признање.

Напомена 2: Конструкције везничког карактера, какве су *будући да, зато што, стога што, с циљем да, с намером да, у жељи да, под условом да* (= „ако"), *тек што* (= „чим"), *тек кад, само ако, само кад* и сл., иако су формално део главне реченице, схватамо као везнике зависних реченица, па и реченицу која следи иза оваквих конструкција не сматрамо уметнутом међу делове главне реченице, него је узимамо као реченицу у и н в е р з и ј и и иза ње редовно пишемо запету:

У случају да је имао саучеснике, заједно плаћају штету (= Ако је имао...). — *Стога што је у овом случају имао саучеснике,* заједно плаћају штету (= Пошто је имао...).

ЦРТА [—]

158. Као реченични знак ц р т а [—] н е м а о б а в е з н у примену, најчешће може заменити з а п е т у, уместо које се пише тамо где је потребан изразитији знак одвајања или наглашавања, као и тамо где је потребно да се избегне нагомилавање запета. С таквом службом црта може заменити и з а г р а д у [( )]. Такође, ц р т а се може употребити и да замени интерпункцијски знак д в е т а ч к е [:]. Најзад, употребљава се, у приповедачком тексту, и уместо интерпункцијског знака н а в о д н и ц и [„ "].

Интерпункцијски знак ц р т а појављује се у два облика: као (а) *одмакнута црта* (са белинама на обе стране) и као (б) *примакнута црта* (без белина на њеним странама). Први облик је раздвојног карактера, а други облик је везног карактера.

(а) *Одмакнута црта*

а. Цртом се, уместо запетом и заградом, може издвајати уметнути део текста:

Пред зору — *уз страшан тутањ* — стигоше коњаници. — Сви учесници кроса — *а било их је најмање четири хиљаде* — окупили су се пред зградом „Политике". — Сама ова чињеница — *што у ове драматичне дане и у овако изузетним и неочекиваним околностима не може бити друкчије* — упућује нас на неко привремено решење. — Њиховој одлучности — *да у оваквим приликама покушавају да створе нешто од трајнијег значаја* — свакако морамо одати признање.

б. Цртом се наговештава поименично набрајање нечега што је у првом делу реченице уопштено поменуто или само најављено (алтернира са правописним знаком *две тачке,* понекад и *запетом*):

Наишле су разне недаће — *женина болест, неродна година, одлазак сина у војску.* — Требало је да решим једно од двога — *или да раскрстим са Маргеритом, или да озбиљно прекинем са својим скрупулама.* — Острво се купало у зеленилу свих нијанси — *у маслинама, смоквама, кукурузу, чемпресима и ловору.*

в. Цртом се одваја, па тиме истиче, закључни део реченице, којим се своди њен садржај на оно што се износи делом иза црте:

Ни оца, ни брата, ни сина, ни друга, ни мужа, ни обичног познаника — *никог познати не можеш.* — Што су момци прсих ватренијех, у којима срца претуцају крв уждену пламеном гордошћу — *што су они?*

г. Цртом се одваја (1) предикат од субјекатског дела реченице ако је овај опширнији или (2) уопште последњи део реченице ако је оно што долази пре њега опширно, развијено:

(1) Гозбе, сцене лова, дивље звери, ловци који их гоне и убијају — *разликују се композиционо од примера на каснијим чашама.*

(2) Композиције лова су се јављале на низу кутија од слонове кости, посуда, тканина и на керамици — *и у постсанадијско доба.*

д. Цртом се може издвојити накнадно додати, најчешће завршни део неког исказа ако се он жели нарочито истаћи (запета је често, али не увек њена права замена):

Али јаруга није крива, него права — *као под конац.* — Хладноћа је јака да све пуца од мраза, а он опет — *предвече излази у шетњу.* И го је и бос и опет му — зима. — Треба њему много шта, али највише — батина.

ђ. Црта се пише између делова реченице у којој је изостављен један од предиката који се иначе подразумева:

Где ја стадох, ти продужи; | још смо дужни — *ти одужи.* — Мјесец крије звијезде јасне, | ноћ и струка — *гвожђе сјајно.*

Напомена: Са предикатима у пуном броју ове реченице би гласиле: „*што смо још дужни,* ти одужи" и „ноћ и струка *крије* гвожђе сјајно", па би у првом случају могла бити употребљена и запета (по правилу о инверзији, одн. нарочитом наглашавању), док се у другом случају ни запета, ни црта не пишу (по правилу да се објекат не одваја запетом од глагола који допуњује).

е. Црта се може писати унутар пасуса (с дужим реченицама) да би се текст поделио на прегледније садржајне целине:

Заглибивши већ језик у два обећања, са узбуђењем сам се спремао за дане када ћу одговарати о Лајбницу пред Хартманом и о једном делу „Критике практичног ума" пред *руководиоцем школе.* — *Већ је лик* овог последњег, који сам одавно наслућивао, но који се приликом првог упознавања показао страшно недовољан, постао моје власништво, то јест отпочео је у мени самовољно битисање, мењајући се у зависности

од тога да се загњуривао на дно мора несебичног усхићења или је пак испливавао на површину.

ж. Црта се пише у везама двеју или више речи које немају карактер потпуне реченице, и то:

(1) када је други члан такве везе са службом именског предиката непотпуне реченице (што подразумева да је глагол изостављен), најчешће у насловима:

Звезда и Партизан — домаћини турнира; Жетва — најпречи задатак;

(2) када је други члан такве везе са службом објашњења (дефиниције), језичког еквивалента:

кобилица — спојна полуга на ралу; црница — рус. чернозем (чернозјом); астроном — звездознанац;

(3) када је други члан такве везе са службом означавања улоге у којој се узима појам означен првим чланом, његове карактеристике, својства и сл.:

У свом предавању говорио је о *Јакшићу — сликару* и *Јакшићу — песнику*. — У тим позоришним представама упамћени су *Жиґон — Јаго* и *Г. Шантић — Отело*. — Играла су два клуба — *побратима*. — Зграда је подигнута у спомен *цара — реформатора* (Петра Великог). — *Даничић — лексикоґраф* (нпр., у наслову чланка — има значење 'Даничић КАО лексикограф');

(4) када је други члан такве везе двеју или више речи конкретизација, објашњење теме означене првим делом везе:

Фудбал — правила иґре (наслов брошуре); *Станови — куповина* (огласна рубрика);

(5) када се означени појмови налазе у некој релацији (као савременици, сродници, системске јединице и сл.):

Прочитали смо ваш оглас у рубрици *„Изґубљено — нађено"*. — У овој игри је бековски пар *Дурковић — Јусуфи*. — Тема ове познате историјске монографије су односи *Де Гол — Черчил*. — На Јалти је одржан тројни састанак *Рузвелт — Стаљин — Черчил*. — Описана је лоза кнегиње Милице: *Вратислав — Вратко — Димитрије — Вукан*. — *Систематске јединице: врста — род — породица — ред — разред — коло.*

Напомена 1: Овде је реч о системској вези појмова, а не о набрајању, које се обележава писањем запете и које бисмо имали у случају примера као што су: *На Јалти су се састали Рузвелт, Стаљин и Черчил. — Контактну ґрупу чине представници Америке, Русије, Француске, Немачке и Италије.*

Напомена 2: У *двојним* везама, какви су први примери дати под (5), факултативно се може писати, уместо одмакнуте црте — примакнута црта.

159. Црта има службу уобличавања текста — да повећа његову визуелну јасност и прегледност, појачавајући или замењујући оне интерпункцијске знакове који су мање уочљиви.

а. Тако се ц р т о м, у тексту приповедачког стила, замењују н а в о д н и ц и приликом писања дијалога и уопште када се туђи текст (говор неке личности) даје у посебном ставку (пасусу). У тој служби имамо „наводну црту", која се пише на почетку навода, и „изводну црту", од којих се ова друга на крају туђег текста пише само ако иза навода у истом пасусу следи пишчево објашњење (конферанса):

(1) — Добро, узећу ово, иако ми је мало нелагодно.
— Зашто, кад тим не оштећујеш никога.

(2) — Добро, узећу ово, иако ми је мало нелагодно — сагласи се момак.
— Зашто, кад тим не оштећујеш никога — храбрио га је старији.

(3) — Добро, узећу ово — сагласи се момак — иако ми је мало нелагодно.
— Зашто — храбрио га је старији — кад тим не оштећујеш никога.

(4) — Добро, узећу ово. Ипак ми је мало нелагодно.
— Зашто?! Не оштећујеш тиме никога.

(5) — Добро, узећу ово — сагласи се момак. — Ипак ми је мало нелагодно — дода̀де с неким снебивањем.
— Зашто?! — зачуди се старији — Не оштећујеш тиме никога. [или]
— Зашто?! Не оштећујеш тиме никога — храбрио га је старији.

(6) — Добро, узећу ово — сагласи се момак. Мало поћутавши, дода̀де: — Ипак ми је мало нелагодно.
— Зашто?! — зачуди се старији. Видећи да се овај и даље колеба, објасни: — Никога тиме не оштећујеш.

Напомена: Испред „изводне црте" не пишу се запета и тачка, који би се иначе логично писали (да се избегне гомилање знакова), али се упитник, узвичник и оба та знака заједно пишу и у том положају.

б. Цртом се може обележавати почетак мањих пасуса у рашчлањивању:

Косовско-ресавски дијалекат има додирних тачака са зетско-сјеничким дијалектом; тако:
— и један и други имају релативно архаичну акцентуацију;
— добро чувају аорист и имперфекат;
— имају, у основи, сличне развојне тенденције у синкретизму множинских падежа;
— повезују их још неке важне морф. појединости, као нпр. сингуларни облици *вила, гра̀буља* итд.

Напомена: У овој служби рашчлањавања црта се може изоставити, или се низ мањих пасуса може написати као р а з б р о ј е н (почеци мањих низова обележени бројевима или словима у алфабетском реду).

в. Црта (иза тачке) може се писати, ради јаснијег њиховог уочавања, и између међусобно независних јединица текста кад се ни-

жу без преласка у нови ред: између разних поднаслова, између примера којима се нешто илуструје, између појединих елемената каквог пописа (речи, имена и сл.), између насловног дела пасуса и текста тога пасуса:

О РЕПУБЛИЧКИМ ИНСТИТУЦИЈАМА У СЈЕДИЊЕНИМ ДРЖАВАМА. — КАКВИ СУ ИМ ИЗГЛЕДИ ДА ТРАЈУ.

Унија је плод стицаја околности. — Републичке институције имају већу будућност. — Зашто? — Да би се република укинула, требало би истовремено променити све законе и обичаје.

(б) *Примакнута црта*

160. Интерпункцијски знак „примакнута црта" (црта без белина са стране) изразито је везног карактера. По своме начелном смислу, овај знак стоји између *одмакнуте црте* и *цртице.*

а. Примакнута црта може се писати и уместо одмакнуте црте у двојним везама:

Састанак *Черчил—Рузвелт* претходио је састанку у Јалти. — Утакмица *Звезда—Партизан* одржаће се у следећу недељу.

б. Примакнута црта обавезно се пише кад спаја појмове као што је то у ситуацији коауторства, утврђеног партнерства, савеза и сл., посебно када први део такве двојне, одн. тројне везе остаје непроменљив у деклинацији, одн. у творби речи, било у номинативу, било у промени:

Бојл—Мариотов закон; Служимо се Ристић—Кангргиним речником; Ристић—Кангрга су написали врло познат речник; Кант—Лапласова теорија; влада Цветковић—Мачек; намесништво Ристић—Протић—Делимарковић; осовина Рим—Берлин; пакт Немачка—Италија—Јапан.

в. Примакнута црта обавезно се пише у везама које значе просторне релације:

канал Дунав—Тиса—Дунав; пруга Београд—Бар; лет Париз—Њујорк; растојање Земља—Марс; пут Суботица—Београд—Ниш; ракета земља—ваздух; ракета земља—земља.

г. Примакнута црта пише се обавезно између бројева кад се пишу цифрама са значењем предлога *до* (па се и чита као *до*);

рат 1941—1945; у XV—XVII веку.

Напомена: Ако је испред такве везе написан предлог *од,* онда се мора написати и предлог *до,* који се не може заменити примакнутом цртом (дакле: *I светски рат трајао је од 1914. до 1918,* а не „трајао је од 1914—1918").

д. Примакнута црта **не може** се писати у везама у којима макар и један члан има унутрашњу белину, него се тада обавезно штампају одмакнуте црте (црте са белинама) између свих чланова:

рат 6. IV 1941 — 9. V 1945; правац Суботица — Нови Сад — Београд — Ниш; коалиција Н. Пашић — С. Прибићевић.

Једнако правило вреди и за симетричне изразе типа: *иди ми — дођи ми.*

ЦРТИЦА [-]

161. Цртица је правописни знак истовремено и спојног и раздвојног карактера, а пише се по следећим правилима.

а. Цртица се пише између делова полусложеница и у ретким случајевима између двоструких презимена:

вагон-ресторан, ауто-опрема, ауто-превозник, бакар-сулфат, веш-машина, црвено-бели дрес, француско-немачки рат, етил-алкохол, коли-бацил, косовско-ресавски, европско-амерички, културно-историјске (науке), руско-српски (речник), Шар-планина; Тулуз-Лотрек, Михаило Полит-Десанчић, Салтиков-Шчедрин.

б. Цртица се пише као:

(1) спојни знак између другог дела сложенице или изведенице и првог њеног дела који се састоји од броја (израженог цифрама):

75-годишњи, 500-годишњица, 15-годишњак, 7-годишњакиња;

(2) као спојни знак између граматичких, одн. творбених наставака и основе коју чини скраћеница од првих слова вишечланог назива, или од страних имена писаних изворно:

Војни рок служи у *СОШ-у* (у Санитетској официрској школи); Млеко је из *ПКБ-а* (из Пољопривредног комбината „Београд"); Служе се *ИБМ-овим* рачунарима; Радио је са *Humboldt-ом*;

Напомена: Писање цртице као знака полусложеница детаљно је прописано у поглављу *Спојено и одвојено писање речи.*

в. Цртица се пише и као знак техничке и формалне природе.

(1) Цртица се пише на крају реда кад се део речи при писању (штампању) текста преноси у нови ред.

(2) Цртица се пише уз делове речи кад их посебно наводимо да бисмо приказали њихову морфолошку, одн. творбену структуру. Положај цртице је иза или испред дела речи који се приказује.

(а) Основе и предмеци (префикси) означавају се цртицом иза њих:

зид- (основа именице *зид*), *пева-* (основа глагола *певати*);
про- (префикс у глаголу прочитати : читати).

(б) Наставци, граматички и творбени (суфикси, форманти) означавају се цртицом испред њих:

-а, -у, -ом (наставци ген., дат. и инстр. јд. именице м. р. на сугласник: *зид, зида, зиду, зидом*);
-ић (суфикс за творбу деминутива од именица м. р. на сугласник: *зидић, зубић* и сл.),
-логија (формант у именицама типа *биологија, технологија* и сл.).

(в) Умеци (инфикси), граматички и творбени, означавају се њиховим уметањем међу две цртице:

-ов-, -ев- (уметак између основе и наставака за облике множине код именица типа *ґрад, син*: *ґрадови, синови, зечеви, ūањеви* и сл.);

-о-, -е- (спојни вокал у сложеницама типа: *југоисток, северозапад, ūароброд, душебрижник* и сл.).

(3) Цртица се пише и између посебних речи, словних симбола или бројева кад треба приказати њихову посебност у међусобној повезаности. Тако се приказују

— различити облици повезани истом парадигмом:
глагол *бити-будем-будеш-буде-будемо-будете-буду;*
именица *зид-зида-зиду-зид-зиде-зидом-зиду — зидови-зидова-зидовима*;

— групе цифара у телефонским бројевима, бројевима банковних рачуна и др.:
639-869, 24-26-371; 908-20001-18-8888-47229801.

(4) Цртица се пише између речи у некњижевном облику када се оне приказују у тексту као такве: *беш-чуда* (м. без чуда), *на-ву страну* (м. на ову страну).

ТАЧКА СА ЗАПЕТОМ [;]

162. Тачка са запетом [;] представља раздвојни знак изразитији од запете, а слабији од тачке.

а. Тачка са запетом пише се између двеју граматички независних реченица између којих би могла стајати и тачка, али се ипак схватају као смисаона и садржајна целина, јер су једна с другом тешње повезане него што су повезане са суседним реченицама.

Иако се уместо овог интерпункцијског знака може користити запета, тачка са запетом је посебно корисна за раздвајање оних реченица које садрже и више запета у својим оквирима:

Предложено је, међутим, да се створи политички механизам који би имао супранационални карактер и који би ујединио цео овај континент; на челу овог механизама налазио би се велики савет континента.

— Не треба да питам ко га је ранио, ни где, јер Зора то не зна; не треба да питам ни на који је начин, прошле ноћи, пребачен у стан нашег Милоја, господина настојника, ни то не зна.

б. Тачком са запетом може се одвојити и последњи, или даљи, део реченице који се додаје као накнадна одредба, што значи да се може употребити уместо запете:

Он то назива пјесмицама, и доста их је једноставних, пуних поетског заноса, а има их љупких и њежних; *али, богами, и оштрих и заједљивих.*

в. Тачка са запетом, уместо запете, може се писати иза делова текста који се раздвајају и који чине низ, набрајање, било да ти делови текста почињу (1) цртом, било да почињу (2) посебним класи-

фикационим знацима (бројевима, словима алфабета), или им је почетак (3) без таквих знакова:

(1) А. Белић налази да је Вуково решење овде недоследно фонетском принципу, али да је принцип у њему ипак јасно одређен, те да га не треба мењати, него доследно спровести:
— обележавањем слабог *ј* знаком када се оно налази испред наставака за облик или наставака за творбу речи (*Илијин* од *Илија*);
— испуштањем слабог *ј* када се оно налази у речима које су примљене у наш језик са готовим страним секвенцама типа слога -иа-, -аи-, -ои- и сл., тј. у речима у којима се даље извођење не врши домаћим средствима.

(2) По А. Белићу, Вуково решење требало је овако да се развије:
(а) тип наставачке секвенце *-дски, -тски*, одн. *-дство, -тство,* с обзиром на утврђени изговор *-цки,* одн. *-ство,* могао се обележавати доследно фонетски, тј. са *ц;*
(б) тип префиксалне секвенце, јер се предмеци... осећају као засебни делови речи, могао се обележавати са извршеном фонетском променом која се чува у тим оквирима, без даљег развитка (*тс* > *ц*), управо зато што је у језичкој свести присутан и елеменат „психолошки процес сталног подмлађивања предметака".

(3) Тим трима категоријама својим Белић је још тада дао колико тачне толико једноставне — можда, у првим формулацијама, не сасвим јасне, па ипак успеле дефиниције, према којима: *индикативну употребу* имамо „када се радња глаголска одмерава према тренутку нашег говора, који представља садашњост"; *релативну* — „када се радња глаголска одмерава према другоме коме тренутку (у прошлости, будућности) када се догађај збива" и *модалну* — „када се глаголски временски облик не употребљава у својој временској ситуацији".

Напомена: Тачком и запетом завршава се пасус само ако је цео низ, упркос разломљености у пасусе, задржао карактер ј е д н е реченице, у којој на почетку чланова низа стоји мало слово, а по правилу се ни унутар низа не прекида реченица (тј. не пише се тачка и иза ње велико слово).

г. Да би се упадљивије разграничили, тачком са запетом, уместо само запетом, могу се раздвајати и низови речи који немају реченички карактер него представљају податке који се нижу:

анимозност (л. animosus) страственост; љутина, огорченост, мржња, срџба; раздраженост, жестина; непријатељско расположење према коме или чему.

ДВЕ ТАЧКЕ [:]

163. Правила о писању знака *две тачке* прописују се као (а) правила употребе у реченици, када се групишу у одељку с традиционалним називом *интерпункцијски знак,* и као (б) правила употребе изван реченице, када се групишу у одељку с традиционалним називом *правописни знак.*

(а) *Интерпункцијски знак*

Као интерпункцијски знак две тачке се пишу:

(1) иза дела реченице који упућује на набрајање, а испред дела реченице који се састоји од онога што се набраја:

Ево шта од старих књига има та библиотека: Октоих петогласни црнојевићки, Псалтир црнојевићки, Служабник грађански... — Потписници уговора обавезују се: да ће своје јединице повући на полазне линије, да ће се међусобно обавештавати о покретима својих јединица, да ће спорове разматрати у заједничким органима контроле примирја... — У току екскурзије посетили су манастире: Жичу, Студеницу, Сопоћане и Грачаницу. — Понаша се према утврђеном реду: одлази у купатило, умива се и пресвлачи, брзо, а онда, споро, пропитује децу, Марију и Вељу;

(2) иза реченице одн. њеног дела који уводе у садржај реченице која следи а који је њихово објашњење, допуна или конкретизација:

Питате ме, драго моје дете, да ли и даље волим живот. Признајем вам да налазим у њему жестоке болове: али ми је смрт још одвратнија. — Нису ме чудили: откако смо ућутали једно према другом и удаљили се једно од другог... као да смо се приближили. — Учинила је једино што је могла: закључала је врата и подупрла их каучом. — Бојим се њега: он може свашта учинити. — Схватио је мајчину намеру: ублажавала је његову љутњу на сестру. — Све нас је изненадио: вратио је све без противљења. — Та је сумња била неоправдана: у историјској документацији, па ни у Копитаровој преписци с аустријским државним органима, нема ни помена о некој његовој жељи да се Срби покатоличе или да приме унију;

(3) иза дела реченице у коме се уопштено, неодређено и оквирно означава садржај, а испред њеног дела у којем се налазе речи које конкретизују тај садржај:

Наишле су разне недаће: *женина болест, неродна година, одлазак сина у војску.* — Требало је да решим једно од двога: *или да раскрстим са Маргеритом, или да озбиљно прекинем са својим скрупулама.* — Острво се купало у зеленилу свих нијанси: *у маслинама, смоквама, кукурузу, чемпресима и ловору.* — У откопаном женском гробу нађени су разноврсни прилози: два бронзана новчића, минђуша од златне жице, кутија од полиране кости, гвоздени прстен, три перле од глинасте пасте, гвоздени кључ, украсна бронзана нитна.

(4) иза дела реченице који упућује на то да ће се наводити туђе речи, а испред речи које се наводе:

У својој књизи Ф. Каниц каже: „И у светилишту је у Студеници све једноставно. Дуж апсиде се пружа једна камена клупа којој зид служи као наслон, испод средњег прозора је нешто мало уздигнуто и више, иначе такође неукрашено седиште за архимандрита." — Мрко погледав њега, Одисеј досјетљиви рече: „Каква ти, Атриде, ријеч из ограде зубне измаче..."

Напомена 1: Кад нема формалног обележја почетка низа и кад је набрајање краће, интерпункцијски знак *две тачке* се н е п и ш е:

Купили су на пијаци нешто воћа, поврћа, салате и неки расад. — На столу му стоји гомила књига, писаћа машина, разна писма и листићи и обавезна пепељара. — Набавили су шаторе, пољске кревете, ћебад и нешто хране, па кренули на летовање.

Напомена 2: Ако се низ посебно издваја и наглашава као набрајање (као некакав попис), што се изговара са интонацијом спуштања гласа и застанком пред тим низом, две тачке с е п и ш у:
На његовом столу нашли смо: два неотворена писма, неке рачуне, нотес са адресама, роковник, јучерашње новине, три стручне књиге, једну празну свеску и писаћи прибор.

Напомена 3: У случају употребе која је формулисана у горе датој т. 3, овај знак алтернира са знаком ц р т а [—].

(б) *Правопӣсни знак*

164. Изван реченице, као правописни знак, две тачке се пишу

(1) иза текста дефиниције, анализе, експеримента, оцене, закључка и др. који се илуструје примерима, при преласку на примере:
Предлогом *за* у инструменталној синтагми одређује се место које се налази са било које стране предмета означеног именицом у инструменталу:
За другом ва̄тром, у суседству, друкчији људи и друкчији разговори. — *За својим сто̄лом...* седео је пуковник ...

(2) у библиографијама, потписима/натписима под/над ликовним делима, иза имена аутора а испред наслова дела:
Ђуро Даничић: *Српски акценти.* — Винсент ван Гог: *Звездана ноћ.* — И. Мештровић: *Победник;*

(3) а. у појединим струкама (картографија, лингвистика, спорт, статистика и др.), са значењем речи *пре̄ма,* пише се као „одмакнути знак" (са белинама на обема странама):
Размер карте 1 : 50 000. — Однос наставака *-ом : -ем, -ов : -ев.* — Алтернације глаголских основа *доводӣти : довести.* — Резултат утакмице је 4 : 1. — Инфлација 1 : 15;

б. у математици, са значењем операције дељења:
50 : 10 = 5 5 : 10 = 0,5

ЗАГРАДА [( )]

165. И правила о писању знака *заграда* [( )] прописују се као (а) правила употребе у реченици, када се групишу у одељку с традиционалним називом *интерпункцијски знак,* и као (б) правила употребе изван реченице, када се групишу у одељку с традиционалним називом *правопӣсни знак.*

(а) *Заграда као интерпункцијски знак*

Заградом се издваја придодати део текста који има карактер допунског податка, објашњења или коментара који се умеће међу остале реченичне делове, односно домеће на крају.

Са овом функцијом заграда може заменити запету и цртy, а од њих се разликује тиме што се заградом више истиче карактер накнадне допуне:

Постајем поново сигурна не само у то да смо се Павле Зец и ја, односно пуковник Зец и ја последњи пут срели (са сликаром Зецом ћу се срести још једном, много касније) у испражњеној „зимској башти" баш 24. новембра те године. — Како није имала довољно хране за војску, држава је донела закон о реквизицији (одузимању за војне потребе), па се сточни фонд веома смањио. — Даничићеви непосредни следбеници, београдски професор Јован Бошковић (1834—1892) и карловачки професор Јован Живановић (1841—1916), углавном су неговали чистоту језика.

Напомена 1: Када се односи на текст унутар заграде, а заграђени текст је само део реченице, који је уобличен несамостално, па почиње малим словом — интерпункцијски знак пише се у загради:

Од њених ранијих улога (*или су то, ипак, били и делови њене личности?*), у којима је умела да буде савршена, као да ништа није било остало.

Напомена 2: Ако је накнадни додатак посебна реченица, она се тако и уобличава (велико слово, тачка или који други знак завршетка на крају) и — ставља у заграду, иза које се тачка не пише:

Мислим да је био 17. септембар — баш онај дан који сам унапред била изабрала као могући дан рођења мога детета. (Посесивност је већ дејствовала: у унутарњем монологу мало биће никад нисам назвала *нашим* него само *мојим* и то, тада, нисам ни примећивала.) Не мислим, сигурна сам.

166. Угласта заграда [ ], која се у математици узима као шира од обле заграде, у општем писаном језику је ужа, другостепена.

а. Угластом заградом ограђујемо свој текст који умећемо у туђи текст, као неку напомену, податак, допуну:

Главни заплет Илијаде почиње тиме што „Зевсов и Летин син [Аполон] гневом плану на краља [Агамемнона, сина Атрејева], јер син Атрејев увреди Хриса, његова жреца".

б. Текст уже допуне која се налази у оквиру шире, већ означене облом заградом, заграђује се угластом заградом:

Ми сада имамо много важнијег посла и великих брига (обавијештени смо [није важно од кога] да ће бити рата) и зато вас с тиме остављамо саме.

Напомена 1: У стручним текстовима образац под 166.б. може се заменити и удвајањем обичне (обле) заграде или пак тзв. косом заградом

најбољи, -а, -е (ген. најбољег(а) м. и с., најбоље ж.)

или

(обавијештени смо /није важно од кога/ да ће бити рата)

Напомена 2: У стручним текстовима (нпр. при издавању старих текстова) може се употребити и тупоугла заграда < >, која је графички погоднија од витичасте { }.

(б) *Заграда као правописни знак*

167. а. Као правописни знак заграда се употребљава да означи други облик једне те исте речи:

флаутист(а), телеграфист(а), таксист(а), акцен(а)т,

што значи да се дате речи налазе са по два облика: *флаутист* и *флаутиста, телеграфист* и *телеграфиста, таксист* и *таксиста, акценат* и *акценат.*

б. Уз помоћ заграде можемо допуњавати скраћене или непотпуно сачуване речи из каквог записа који репродукујемо:

Записано је да је књига довршена 20. ок(тобра), али година остаје спорна. — Уводник је потписао А(лександар) Б(елић).

в. Заграда се може употребити да укаже на могућност замене речи неједнаког значења:

Зависно од узетих величина добићемо једначину или неједначину; таква *(не)једначина* представља... — Израз *(по)гледати* смрти у очи значи излагати (*изложити*) се смртној опасности...

г. Полузаграда [)] се може писати и иза класификационих знакова (бројева и слова) у рашчлањеним низовима:

Ту реч је забележио Решетар... Она може бити врло стара и врло инструктивна — с гласовне стране. Ево како.

1) Именица *мрав* јавља се у црквенословенском језику...

2) Прелазимо сад на облик *мраваљ — мравља...*

36. *а)* Краткосилазни акценат нагло пада и јачином и висином, па је зато самогласник другог слога... одвећ ниског тона.

б) Дугосилазни акценат и јачином и висином... прво расте а затим опада.

в) Узлазни се акценти од силазних разликују по томе што њихова јачина и висина у првом делу своме расту идући напоредо...

НАВОДНИЦИ [„...”]

168. Интерпункцијским знаком наводници писац текста издваја оне речи које нису његове него су преузете. Из овако одређене службе овог знака произилазе следећа правила.

(1) Наводницима се издваја дословно наведени туђи текст:

Милорад Медаковић у својој књизи о Његошу (стр. VIII), напомињући да „дјело *Луча микрокозма* бјеше владици најмилије", додаје да је Његош на њему радио „уз часни пост и за шест недјеља не пушташе никога к себи до мене".

(2) (а) У приповедачкој прози наводницима се могу означавати дијалози, што значи да су то знаци који — по жељи писца текста — замењују цртy са том службом:

„Добро, узећу ово, иако ми је мало нелагодно", сагласи се момак.
„Зашто, кад тим не оштећујеш никога", храбрио га је старији.
„Добро, узећу ово" — сагласи се момак — „иако ми је мало нелагодно."
„Зашто" — храбрио га је старији — „кад тим не оштећујеш никога."

(б) У тој прози се и уопште, а не само у дијалозима, наводницима означавају преузети искази:

Хоћеш да си неприметна а оне, сасвим зачаране, мрмљају „Како је твоја мајка лепа." Изиграваш собарицу а оне додају: „Права је госпођа."

Напомена 1: Уколико је за неки текст речима казано да је туђи, и ако нема потребе да се нагласи да се текст преузима дословно — од речи до речи, па преузети текст не одудара од пишчевог личног текста — наводници се не морају писати:

Ко брзо суди, брзо се и каје — каже народна пословица. — Познај самога себе, препоручивао је Сократ. — Неко је ову максиму друкчије формулисао: што не можеш оставити за сутра — остави за прекосутра.

Напомена 2: Наводници се не морају писати и ако је цитирани текст на неки други начин јасно издвојен као туђ, преузет, нпр. распоредом и типом штампаног слога:

Зора, разуме се, увек каже *госпо̄дин наст̄ојник*. — Зора увелико проговара и новим језиком. Тим су језиком почињали да говоре сви: бујао је као нека силовита пузавица од осиротелих, обезличених речи. Бујао али он сам, тај језик, муцао: *Крени. Кажи. Хајде, друг̄. Ст̄ој, друг̄. Не може, друг̄арице. Брже, друг̄ови. Удри.*

(3) Наводницима се обележавају речи којима писац текста даје, у датој прилици, значење супротно од онога које оне иначе имају (када се те речи изричу са иронијом, сумњом, подсмехом и сл.):

Почела је да нас замара та „слобода". — Ти „доктори фудбала" почињу да бивају узрочници стагнације овог спорта. — Био је врло „ефикасан" у пословању, па му је фирма прошле године банкротирала.

Напомена: Наводници у оваквој употреби подразумевају значења речи *т̄обожњи, лажни, наводни, т̄акозвани* и сл., којима се писац дистанцира од израза. Уколико се нека од ових речи употреби уз реч од које се писац дистанцира, наводници као пишчева ограда постају сувишни и — не треба их писати: Почела је да нас замара та тобожња слобода.

(4) Наводницима се издвајају и наслови дела, симболична имена различитих установа, публикација, као и фигуративна значења општих појмова — нарочито ако постоји могућност забуне зато

што је као име примењена реч или израз који имају и друго значење:

Договорили су се да се састану пред „Козаром" (биоскопом). — Написао је есеј о „Милану Наранџићу" (роману). — Тражио је „дрину" или „мораву" (цигарете). — Сликар је убрзао корак баш кад смо пролазили поред „Позоришне кафане" (подразумева се да је то име кафане, а не кафана која припада одређеном позоришту). — Разговарали су о данашњој „Политици" (новинама).

Напомена: Наводници са оваквом службом могу се изоставити ако велико слово на почетку назива, контекст или друкчији тип штампарског слога осигуравају тачно схватање и јасноћу текста:
Разговарали су о данашњем броју Политике.
Разговарали су о данашњој *Политици*.
Посетили су уредништво Вечерњих новости.
Идуће суботе Партизан игра у гостима против Олимпика.

(5) Полунаводници ['...'] варијанта су наводника и пишу се по следећим правилима.

а. Полунаводницима се издваја ужи навод у оквиру ширег навода, који је означен наводницима (при двостепеном навођењу):

По приређивачевим речима Стојановић је „примећивао и говорио да многи издавачи записа и натписа нису били 'вешти свом послу' и да су им [издања нес вршена и непоуздан."

б. Полунаводници се могу писати уместо наводника или курзива (италика) као блажи вид издвајања неке формулације или појма — најчешће у стручним лингвистичким текстовима, кад се нека реч или израз узима као објашњење значења неке речи:

Наводници се пишу и у значењу 'тобожњи', 'лажни' или 'наводни', 'такозвани' ...

— и уопште кад се писац на неки начин ограђује, нпр. од употребе жаргонске или дијалекатске речи у стилски необележеном (кон)тексту:

Он је сасвим 'откачио'. — И она је била 'заврнута', али паметна.

Напомена: У сасвим специфичним случајевима у издавању епске поезије могу се, ради боље уочљивости, за ужи навод удвојити наводници, нпр. (у препеву Илијаде):
„... и да се каже: „„Тај је честитији много од оца!"" ... а радосна биће му мати!"

УПИТНИК [?]

I. *Упитник се пише*

169. (а) Упитник се пише иза сваке упитне независне реченице, било да је упитни карактер означен формално упитним речима, или формом обавештајне реченице са упитном интонацијом, било да је то непотпуна реченица:

Да ли се време пролепшало? — Време се пролепшало? — Како је могла? — Сећате ли се нашег боравка у Паризу? — Где? — У Паризу? — Можда ми то и дугује? — Зар снег у месецу мају? — Ти мислиш да сам ја заљубљена у Димитрија? — У колико сати? — Чега има новог у Казану?

(б) Када у напоредносложеној реченици имамо више независних реченица у поретку набрајања, упитник се пише на два начина.

(1) Ако се те реченице узимају као низ независних реченица, између њих се стављају запете, а упитник долази на крају последње:

Или грми, ил' се земља тресе, | ил' удара море о брегове? — Где си био, шта си купио, колико си платио?

(2) Ако се те реченице узимају као низ независних реченица од којих се свака нарочито наглашава као питање, иза сваке од њих или иза њихових група ставља се упитник, при чему се опет могу писати на два начина:

— са малим почетним словом реченице која долази после упитника:

Где сам био? шта сам радио? — Гдје идосте, гдје ли изгибосте? | гдје толико изгибе сватова? | гдје је мени Хусеине слуга?

и

— са великим почетним словом реченице која долази после упитника:

Долазите ли за Божић? Или не долазите? — Како се осећате? Шта радите? Шта мислите?

(в) Ако се упитна реченица пише као наведени исказ, дакле — са наводницима, или и без наводника, или после интерпункцијског знака две тачке, па и тачке а у служби је објашњења садржине речи које им претходе — упитник ће се писати на њеном крају:

Господин Гринвуд, вођ лабуристичке опозиције у британском Горњем дому питао је: „Зашто нисмо више учинили за Пољску?" — Мучила су га и растрзала свакаква питања: да ли да учини тај корак? на који начин? уз чију помоћ? — Мучила су га и растрзала свакаква питања. Да ли да учини тај корак? На који начин? Уз чију помоћ?

II. *Упитник се не пише*

170. Упитник се н е п и ш е иза зависноупитних реченица:

Зоран је питао да ли је Марко добио награду. — Ивана је рекла ко је добио награду. — Сазнали смо где се продају добри рачунари. — Не могу ни да замислим како бих живела без ње у ово тешко време. — Знали су кад су трешње најскупље. — Сазнаћемо шта се прича у граду.

Напомена: Зависноупитне реченице се тако називају зато што имају облик упитних реченица. Међутим, оне немају и ф у н к ц и ј у упитних реченица, па се зато и не обележавају упитником. У њима се као везници, истина, употребљавају (1) упитне речце *да ли* и *ли* и (2) упитне заменице (*ко, шта, који* и др.), односно упитни прилози (*кад, где, како*

и др.), али се њима не пита, него се њима допуњују глаголи у управној реченици, који су глаголи тражења информација (*питати, распитивати се, размишљати*), пружања информација (*рећи, саопштити, казати*), стицања и поседовања информација (*сазнати, чути; знати*) и сл.

УЗВИЧНИК [!]

171. Узвичник, како му и само име каже, стоји иза исказа узвичног карактера. Узвичним реченицама и узвичним исказима исказује се емоционални став према ономе што је садржај реченице. Такве реченице и искази реализују се у следећим формама, па се према њима дефинишу и правила писања узвичника.

а. Узвичник се пише иза реченица, група речи и појединих речи које се изговарају повишеном интонацијом (која проистиче из узбуђења, повишеног расположења и сл.):

Каква олуја! — О мили часи, како сте далеко! — Тако је диван дан! — Чудна попа, јади га убили! — Живела слобода! — Да сам то знао! — Упомоћ! — У заклон! — Не смем да се надам, а ипак се надам! — Нећу ти то заборавити! — Одговорићемо им равном мером! — Али оставимо то!

б. Узвичник се може писати иза облика вокатива онда када се наглашава афективни карактер исказа, па се и вокатив изговара са повишеном интонацијом:

Стојте, галије царске! — Падајте, браћо! Плин'те у крви! | Остав'те села нек гори плам! — Гините, браћо! Јунаци! Људи! — Грешниче, оче Константине! На лепоту женску не гледај, јер лепота је та слатка испрва, а после од пелена горча.

в. Узвичник може писати да би се обележила неочекиванст или необичност онога што је исказано реченицом, те у овој служби замењује модалне допуне типа „зачудо", „замислите", „мимо мог очекивања" и сл.:

Воз је стигао без закашњења! — Костја, овде сам, у Константинопољу! — Преживео пад са осмог спрата!

Напомена 1: Иначе, вокатив, иако има функцију обраћања и дозивну функцију, у обичној комуникацији не захтева обележавање узвичником: *Господине, заборавили сте кишобран у гардероби. — Костја, овде сам, у Константинопољу.*

Напомена 2: Иза узвичника, као и иза упитника, наредни исказ пише се на два начина:

— са великим почетним словом, онда када се тај исказ узима као нова реченица:

Пријатељу мој нежни! Тако се радујем сваком твом ретку. — Добро јутро! Ево већ прилазимо Перму, видим га.

— са малим почетним словом, онда када се тај исказ узима као објашњење које је од исказа обележеног узвичником одвојено запетом или цртом:

И ја исто желим да вас видим! — писала је. — Можда бисте дошли у августу, пре почетка предавања. — Добро вече! — одговорише у један глас. — Сопствена рукотворина, али није буђкуриш! — свечано је објавио.

172. Узвичник и упитник заједно пишу се иза упитно-узвичних реченица и исказа када се њима пита о нечему што изазива чуђење, неверицу, неслагање, запрепашћење и сл.:

И стварно мислиш да се упустиш у такву ствар?! — Није ваљда баш то рекао?! — Ах, зар вам није доста драма?! — Пустио ме на пола дана у Лувр. Шта да ти кажем о њему?! — Да се одселимо?! Како?! Где?! — Толико?!

Напомена: Редослед ова два знака у овој служби је слободан.

173. Упитник, узвичник или и оба знака заједно пишу се у загради (облој или угластој) и као знак ауторовог става према оном што је садржина текста.

Упитник у загради се употребљава када аутор неки део текста сматра нејасним или када се сâм колеба око интерпретације:

У запису је поменут и оков јеванђеља: „Бог да прости ковача Тому јере ми скова мајсторију [?] и приложи." — Писар се, како је уобичајено, извињава за могуће грешке: „Не писа Дух свети и ангел, но рука грешна и древна [!] и очи дремњивљи."

Напомена: Изван оваквих случајева заграђени упитник, узвичник или оба знака заједно пишу се да означе ауторов негативан став (сумњу, неслагање, иронију и сл.) према ономе што се наводи. По оцени аутора, ови се знаци у заградама могу и удвајати.

ОСТАЛИ ПРАВОПИСНИ И ПОМОЋНИ ЗНАКОВИ

174. Знак прекида [...] (три тачке) — пише се као знак да је изостављен део текста:

Брдо је обрасло клеком, чечваром... — Знате, ја се бојим... И за њега и за вас. — Њена љубав је некако... осветничка, тако некако... Само немојте мислити да ме је Костја молио да разговарам с вама.

Напомена: Знак прекида у угластој загради ([...]) пише се у туђем (наведеном) тексту када се тај текст скраћује, као знак да је скраћивање извршио онај ко наводи туђи текст, тј. да скраћивање није преузето из оригиналног текста:

А. Белић сматра да у српском језику има више случајева да су „гласовне прилике код предметака нешто друкчије него код сугласника у речима изведеним наставцима; јер се предмеци [...] осећају као засебни делови речи, са значењем које они уносе у сложене речи" (ПГл. XL, 4, 1923, 208), па се тип префиксалне секвенце могао обележавати са непотпуно извршеном фонетском променом.

175. Апостроф ['] — пише се у речима које се схватају као окрњене, на местима на којима су у писању изостала слова, а у изговору гласови (у поезији због стиха, у разг. језику, у дијал. записима и сл.):

Он с' обзире здесна налијево. — Ал' и мене ј' мирис овај обасуо. — Јеси л' купио оне књиге? — Или купи алат, ил' остави занат. — Нисам 'тела д' идем.

Напомена 1: Апостроф се пише и при преузимању презимена из матичног језика (најчешће француског и италијанског), при чему после њега нема размака:
Д'Артањан, Д'Естен, Д'Анунцио.

Напомена 2: И поред тога што се краћи облици инфинитива и глаголског прилога садашњег окрњени (без *-и* на крају), и не сматрају књижевним — апостроф се у њима не пише:
Немојте то *чинит.* — Зна он и *планут* као огањ живи. — *Знајућ* све то, био је опрезан.

Напомена 3: Апостроф се такође не пише уместо самогласника који се изгубио у резултату асимилације и сажимања, али ако је то потребно назначити, употребиће се знак дужине:
Ко да стрепи мрки вуче (= *Као* да стрепи мрки вуче). — *Дошо* ђаво по своје (= *Дошао* ђаво по своје). — *Посло* ме отац да купим хлеб. — Било је те јесени ракије *ко* воде; *мисо* (због потреба стиха, у песничком језику *мисао*) и сл.,

према:

кô, дошô, послô, мисô, дебô (= дебео), *дигнô* (= дигнуо).

Напомена 4: Апостроф се не пише у једном броју дијалекатских одн. разговорних речи, које се само условно могу сматрати стандардним: *нек* (и *нека*), *међ* (и *међу*), *нит* (и *нити*), *рад* (и *ради*).

Напомена 5: Слободан избор писања апострофа или остављања пуног облика допуштен је у случају (у складу с традицијом) када се двосложна замена дугог јата (*ије*) због потреба стиха остварује као једносложна (и када се пише *ије,* изговара се *је*):
б'јеле дворе ≈ *бијеле дворе.*

176. Знак дужине и акценатски знаци. — Знак дужине [^] над словом којим се означава самогласник обележава да се дотични самогласник изговара као дуг. Пише се у следећим приликама.

а. Знак дужине пише се (али необавезно, тачније ретко) да се (у говорном језику и у поезији) обележи дуги самогласник који је настао сажимањем двају самогласника:

кô (< као), *дошô* (< дошао), *послô* (< *послао*), *мисô* (< мисао).

Напомена: И на самогласнику који је постао дуг зато што је суседно *р* изгубило слоговност може се писати знак дужине: *грôце* (двосложно *гро-це*, за разлику од стандардног тросложног *гр-о-це*), *грôница* (болест грла).

б. Знаком дужине обележава се наставак генитива множине свих именица кад се овај облик пише подударно с којим једнинским падежом, а сам састав реченице одн. контекст није довољан да отклони недоумицу:

школа без *учитеља̑* (више њих), као да немаш *рукȳ* (обеју), одвојила се од *кћерӣ* (најмање двеју), само нека буде *кишта̑* (више њих).

Напомена: Као најчешће примењен у овој категорији, знак дужине назива се и термином *генитивни знак*.

в. Знаком дужине диференцирају се морфол. облици с дугим самогласником према другима истог словног склопа, али са кратким самогласником, на пример:

— облици имперфекта *брā̑х, пӣса̑х, чӣта̑х* (: аористу, где је *а* кратко);
— облици презента *носӣ, носӣте* (: императиву, где је *и* кратко);
— подударни облици различитих граматичких врста кад су у непосредном суседству: *и са̑м сам то̄ знао; да да̑ то̄ на знање, нешто̄ ме у гӯшти гӯшти.*

Акценатски знаци. — Српски књижевни језик има четири акцента и ненаглашену дужину, који се у писаном језику обележавају акценатским знацима на самогласничким словима, укључујући и слоготворно *р*.

(а) Акценатски знаци и акценти у нашем језику јесу:

[ˊ] краткосилазни: *пӑзӣти, пр̄ст*
[ˋ] краткоузлазни: *чѝнити*
[ˆ] дугосилазни: *пӑмтӣти*
[ˊ] дугоузлазни: *ра́дити.*

(б) Ненаглашени дуги вокал у књижевном језику налази се само иза акцентованог слога и у тексту се обележава на два начина:

— у општем језику угластим знаком дужине [ˆ]: *чѝта̑м, чѝта̑ш...; са жѐно̑м,*
— у стручном језику лингвистике равном хоризонталном цртом изнад самогласничког слова [¯]: *чѝта̄м, чѝта̄ш...; са жѐно̄м.*

Напомена: У стручној лингвистичкој литератури, у науци о књижевности и сл. краткоћа самогласника означава се знаком краткоће [˘], који се пише изнад самогласничког слова: ă, ŏ, ĕ, й, ў.

177. Помоћни знакови, највећим делом преузети из одређених струка у којима имају систематску примену, употребљавају се и у текстовима општије намене.

а. Звездица (подигнута) [*] — пише се у следећим приликама:

— иза речи, одн. делова текста, када се упућује на белешку испод текста којом се допуњује оно што се пише у основном тексту; ако се на истој страни понови поступак, звездица се удваја:

ОДЛИКА. — У Црној Гори, *новац којим се откупљивала одговорност за убиство* (у крвној освети). — Били су платили одлику.*
ЛИЧИТИ. — У Црној Гори, *оптуживати некога за убиство.* — [...] да Мијат личи своју праву крв и рану смрт на кнеза... **

* В. РСАНУ под *одлика*[2] (уп. и *личити*[3]).
** В. претходну напомену.

— испред речи, одн. њихових делова, када се, у стручним лингвистичким текстовима, означава да се речи, одн. њихови делови теоријски реконструишу или претпостављају:
прасл. **golva, *melko* — данас у срп. *глава, млеко / млијеко;*

— у речницима звездица се ставља испред или иза речи — да се оне означе као застареле, као туђе речи, као некњижевне и др., с препоруком да их треба заменити боље одабраним речима:
хозентрегери* м мн. нем. варв. *нараменице, нарамници за придржавање панталона.* — ***холити се,** холим се несврш. заст. в. *охолити се.* — **сумља*** в. *сумња.*

б. Ситне бројке пишу се као
— експонентне (подигнуте):

(1) у разним симболима и стручним графијама:
$м^2$, $м^3$, $км^2$; q^2 — *1*;

(2) као ознаке напомена испод основног текста (фусноте):
Њени огранци на територији Србије... витални су кроз цео V век, али су до те мере конзервативни да је тешко разликовати старија културна остварења од нових.[18]

[18] Уп. Р. Васић, *нав. дело* 23—24.

— индексне (спуштене):
$Тип_1$, $тип_2$ и $тип_3$ представљају органске целине. — Збир $a_1 + a_2 + a_3$...

Овакве бројке се употребљавају и у хемијским формулама, нпр. CO_2 (угљен-диоксид), H_2SO_4 (сумпорна киселина).

в. Знак степена [°] — пише се уз бројке које означавају угаоне, географске и температурне степене:
угао од 90°, захвата угао од 35°; географска ширина рачуна се од екватора на север и југ од 0° до 90°, а географска дужина од почетног меридијана на исток и запад од 0° до 180°; данас је 32° у хладу.

Напомена: Знак степена може се писати и уз параграфске бројке (уместо полузаграде и тачке), којима се рашчлањује неки текст:
1° Треба препоручити употребу антибиотика.
2° При терапији антибиотицима треба водити рачуна о резистенцији...

г. Знак једнакости [=] пише се између речи и израза који су једнаки по значењу:
аутомобил = ауто; аероплан = авион; свемир = васиона; 2 + 1 = 3; a + b = c.

Знак једнакости чита се као: *једнако је, исто што, јест, је.*

д. К о с а ц р т а [/] има необавезну употребу. Може се писати

— између бројки при оквирном одређивању времена или временског интервала и приликом (прегледног) раздвајања телефонских бројева (обично издвајања позивних бројева): *школска 2003/04. година;* у ноћи 5/6. јануара; књига из 1536/1537. године; тел. бр. 011/425-523;

— између напоредних или алтернативних израза или језичких облика (са значењем „поред", „или", „односно"): наставак *-ов/-е*, Пожеги/Пожези, телефон/телефакс, заглавље/подножје, и/или;

Напомена: Њен алтернативни знак у готово свим службама је д в о ј н а у с п р а в н а ц р т а [||]: наставак *-ов||-ев*, *Пожеги || Пожези*, или д в о ј н а к о с а ц р т а [//]: наставак *-ов//-ев, Пожеги//Пожези.*

— између стихова, као з н а к с т и х а, када се они цитирају а не прелази се у нови ред, нпр.: *Пучина плава / спава. / Прохладни пада мрак. / Врх хриди црне / трне / задњи румени зрак;*

Напомена: Као з н а к с т и х а уместо косе црте употребљава се и двојна усправна црта (која је и знак цезуре у стиховима при њиховој анализи), или и само у с п р а в н а црта [|]: *Пучина плава || спава. || Прохладни пада мрак. || Врх хриди црне || трне || задњи румени зрак ≈ Пучина плава | спава. | Прохладни пада мрак. | Врх хриди црне | трне | задњи румени зрак.*

ђ. К о с а ц р т а се у стручним текстовима може употребљавати и као допунски вид заграде:

У овој функцији презент перфективних глагола употребљава се напоредо са футуром II (Кад *положим* /презент/ испит, ићи ћу на море = Кад *будем положио* /футур II/ испит, ићи ћу на море), што се констатује у свим граматикама.

е. У текстовима опште намене примењују се и знаци из посебних делатности (струка). Тако се пишу

— знак понављања, „дето" ["], када се исте речи понављају у тексту писаном у виду колоне;

— знак „тилда" [~], којим се у речничком тексту замењује насловна реч да се не би поново исписивала:

дохватити, -им, сврш. **1.** *ухватити, узети, шчепати [...]* ~ **се 1.** *латити се, прихватити се (неког посла).* — Код њега је посао беспослица, те му се правога посла не да дохватити... (Писма, 186);

Напомена: Удвојеном тилдом [≈] може се означавати з а м е њ и в о с т (алтернација) речи и израза: *са стварју ≈ са ствари; ни прстом да макне ≈ ни прст да макне.*

— знаци порекла [> и <], који имају значење

(а) [>] „даје" („дало је"), „претвара се": *Житьча > Жича*;

(б) [<] „постаје од" („постало је од"): *Борча* < *borьča* < *Borьsь* < *Borislavъ;*

— знак упућивања [→ или ←] пише се када се упућује на другу одредницу у речнику, лексикону и сл.:

АРМАДА (шпан. од лат. *armata* наоружана), оружана војна сила, војска, ратна морнарица. У XV—XVI в. назив *армада* означавао је војску; од Тридесетогодишњег рата преовлађује француски термин *armée* (→ АРМИЈА);

исти знак може се писати и када означава развојни језички процес, нпр.:

листје → *лишће; младошћу* ← *младошћу;*

— знак „трема" [¨] над словом *р* означава да је сонант *р,* иако је у суседству са самогласником — самогласничког карактера: *гр̈оце.*

Напомена: У стручним лингв. текстовима алтернативни знак „треме" је кружић испод слоготворног слова за обележавање сугласника, нпр. испод *р, л, м, н* (у ћирилици се из техн. разлога уз *р* кружић може сместити при дну десне стране словног стуба): *р̥ђа, вл̥к, М̥боја, Ид̥н.*

— знак „процента" [%], који се чита *по̄сто/одсто* (ређе *на̄сто*), смешта се уз бројку без белине: излазност је била 55%, у 75% случајева ради се о превари.

VII. СКРАЋЕНИЦЕ

178. Да би се приликом писања уштедело у простору, а у говору у времену, прибегава се скраћивању речи, изузетно и устаљених израза. Пошто скраћивање речи не би смело ићи на штету брзог читања и разумевања текста, општа је препорука да у скраћивању речи треба бити уздржан, а по правилу би требало скраћивати речи чије је појављивање у одређеном тексту често или предвидљиво. Да би се могуће сметње отклониле, нужно је придржавати се одређених правила скраћивања, а значење неких скраћеница мора се и научити.

Скраћивање речи заснива се на створеним обичајима, који су углавном у сагласности с међународним обрасцима, пре свега с најутицајнијим светским језицима. Међународне мерне јединице и интернационалне скраћенице општег значења — посебно у стручним текстовима, ако нису одраније примљене и добиле ширу употребу (као нпр. *др* и *инж.*) — по правилу се преузимају неизмењене.

Према постанку и начину скраћивања, скраћенице се могу сврстати у више група: *о̄пшт̄е (домаће) скраћенице, мерне и о̄пшт̄е међународне скраћенице, верзалне скраћенице, вербализоване скраћенице*, при чему се прави разлика између *слободно̄г* и *про̄грамирано̄г скраћивања.*

179. Опште (домаће) скраћенице. — Пишу се малим словима а скраћивање се обележава тачком. По начину скраћивања могу бити **а)** *по̄чет̄не* и **б)** *сажет̄е*. Читају се по правилу као да су исписане целе речи.

а. Почетне скраћенице. — Сведене су на ужи или шири почетак речи:

1) само на почетно слово: **г.** — година или господин, **р.** — разред, **т.** — тачка или тона, **л.** — лице или лист, **с.** — село или страна, **о.** — острво, **в.** — види или век/вијек, **н. е.** — нове ере, **о. г.** — ове године, **о. м.** — овог месеца ијек. **о. мј.** — овог мјесеца, **т. г.** — текуће године, **а. д.** — акционарско друштво, **в. д.** — вршилац дужности (чита се и скраћено „ве-де"), **н. д.** — наведено дело, **л. к.** — личнз карта;

2) на почетну групу сугласника: **бр.** — број, **св.** — свеска или свети, **гл.** — главни или глагол (глаголски), **стр.** — страна (страница), **мн.** — множина, **ст.** — стари или столеће ијек. стољеће, **чл.** — члан (закона), **мј.** — мјесец, **и др.** — и други (и друго), **и сл.** — и слично;

3) на почетну групу до другог самогласника: **ул.** — улица, **об.** — обично, проф. — професор, **инж.** — инжењер, **год.** — година, **гимн.** — гимназија, **лингв.** — лингвистика, лингвистички, **мед.** — медицина, медицински, **проф.** — професор, **парт. перф. акт.** — партицип перфекта активни, **једн.** — једнина;

4) на почетну групу до трећег, ретко и до четвртог самогласника: **необ.** — необично, **геогр.** — географија (географски), **биол.** — биологија (биолошки), **аугм.** — аугментатив, **дијал.** — дијалектологија (дијалекатски), **неол.** — неологизам, **неуоб.** — неуобичајено, **физиол.** — физиологија (физиолошки), **археол.** — археологија (археолошки), **геогр.** — географија, географски;

5) на део речи до суфикса: **пољ.** — пољски, **тур.** — турски, **рус.** — руски, **грч.** — грчки, **срп.** — српски.

б. Сажете скраћенице. — Своде реч на почетно слово (или почетну групу) и карактеристична слова (завршно слово или завршни слог, или почетна слова творбених саставница или она на основу којих се у контексту препознаје реч). Пишу се с тачком или без ње. Обрасци:

1) Скраћенице с првим и последњим словом, које се пишу без тачке: **др** — доктор, **мр** — магистар, **гђа** — госпођа (с променом — *гђи, гђу* итд.), **гђица** — госпођица (с променом — *гђици, гђицом* итд.).

2) Скраћенице с првим и карактеристичним словом (словима), које се пишу с тачком на крају: **тзв.** — такозвани, **ји.** — југоисток (југоисточно), **ие.** — индоевропски (у лингв. текстовима), **стсл.** — старословенски, **рсл.** — рускословенски, **слсрп.** — славеносрпски, **цсл.** — црквенословенски, **јд.** — једнина, **импф.** — имперфекат или имперфективни, **пф.** — перфекат или перфективни, **ппук.** — потпуковник и сл.

3) Неколико сажетих скраћеница од вишечланих израза пише се с тачком: **итд.** — и тако даље, **тј.** — то јест, **нпр.** — на прим(ј)ер; тако се понекад скраћује и **без броја — бб.** (поред б. б.) за ненумерисани кућни број.

4) Изузетно, употребљава се и скраћеница с удвојеним првим словом: **гг.** — господа (као знак множине).

180. Интернационалне и прилагођене опште и мерне скраћенице. — Засноване су углавном на латинским изразима и, када су у питању мерне јединице, на међународно усвојеним терминима и симболима. Читају се као да је исписана пуна реч (V „волт", T „тесла"). Задржавају по правилу изворну латиничку графију; само неке од њих у текстовима опште намене могу се пресловити и у ћирилицу.

а. Мерне скраћенице писане великим словима преузимају се неизмењене: V, W, J, C, F, A, T (волт, ват, цул, кулон, фарад, ампер, тесла); остале, писане малим словима, пишу се или изворно или се пресловљавају, а само изузетно и ограничено преводе:

— **g, kg, l, dl, m, km, cm** ↔ **г** (и г.), **кг** (и кг.), **л** (и л.), **дл** (и дл.), **м** (и м.), **км** (и км.), **цм** (и цм.);

— **h, kWh — ч.** или **ч** (час)/**с.** (сат), **квч.** или **квч** (киловат-час).

б. У текстовима шире намене срећу се скраћенице латинских израза; неке од њих имају одговарајућу српску замену:

а. а. — ad acta „међу списе" (у смислу: ставити у архиву);

cf. — confer, домаће замене су **уп.** — упореди и **исп.** — испореди;

etc. — et cetera, домаће замене **итд.** — и тако даље, **и др.** — и друго;

k. o. — knock out (енгл.) „нокаут", „нокаутом";

l. c. — loco citato „на наведеном месту" (при поновном цитирању);

o. c. — opus citatum, домаће замене **н. д./н. дј.** — наведено дело/дјело;

L. S. — locus sigilli „место печата", замењује се нашим **М. П.** — м(ј)есто печата;

N. B. (NB) — nota bene „напомена, примедба", „белешка" (ретко се среће пресловљавање у ћирилицу **Н. Б., НБ**);

N. N. — nomen nescio (ретко и ћир. **Н. Н.**) „не знам име" („неко непознат"), употребљава се и уместо потписа, кад се не зна или не жели открити аутор текста;

P. S. — post scriptum (и ћир. **П. С./ПС**) „постскриптум" (= после свега, накнадно дописано);

s. l. — sine loco „без места", нпр. у подацима о књизи у којој није наведено место њеног штампања;

s. v. — sub voce „под речју", кад се у речницима и енциклопедијама упућује под којом је одредницом дат неки податак.

181. Верзалне скраћенице (акроними). — Састављене су од почетних слова вишечланог назива и пишу се великим словима без скраћеничких тачака и међусловних белина. У ствари, оне по правилу функционишу као посебна категорија речи, која има врло сложен начин уклапања у морфолошки систем сваког језика, па наравно и српског. Овако се најчешће скраћују називи установа, институција, агенција, организација, држава и административних јединица, разних програма и сл. Једне функционишу као имена (као нпр. BBC, CNN, MTV, FBI, NBA, WBA), друге пак као опште именице (нпр. CD, CD-ROM, DVD, PC и сл.). Има их све више, и домаћих и страних, и општих и намењених појединим струкама, и зато оне представљају прилично оптерећење за разумевање текста од стране шире читалачке публике. Стране верзалне скраћенице се или преузимају у изворној латиници или се пресловљавају у ћирилицу. Пре-

словљавање у ћирилицу — уколико нису шире познате и посебно ако се при транслитерацији мора прибећи прилагођавању словном саставу српске ћирилице (нпр. лат. слова C, Q, W, X, Y) — извесно иде на штету њихове значењске прозирности. Због разноврсности скраћеница, и то чак и у комуникацији која рачуна на масовност, нормативне неуређености и несталности (оне стално настају и нестају) — предочавају се оквирна правила и преглед образаца на примерима који имају дужи век и ширу употребу.

А. *Начини писања страних верзалних скраћеница*

1) Преузимање у изворном облику: *CGS* (систем мера), *USA* (United States of America), *FBI* (Federal Bureau of Investigation), *NATO* (North Atlantic Treaty Organization), *WHO* (World Health Organization), *WMO* (World Meteorological Organization), *CNN (Cable News Network), IBM* (International Business Machines), *NBA* (National Basketball Association), *DJ* (disc jockey), *CD-ROM, PC* и сл.

2) Пресловљавање у ћирилицу (уз прилагођавања инвентару слова српске ћирилице, нпр. W → В, C → К): *УСА* (или замена преведеним *САД*), *ФБИ, НАТО, ВХО, ВМО, УНЕСКО* итд.

3) Прерада према читању: *BBC* (British Broadcasting Corporation) → *Би-Би-Си* (из Би-Би-Сија) и вербализовано *Бибиси* (из Бибисија); *CNN* → Си-Ен-Ен (са Си-Ен-Еном) итд.

Б. *Начини уклапања верзалних скраћеница у дати контекст — при писању и при говорењу (читању)*

При писању:

1) Уз домаће променљиве скраћенице и стране које се природно и у неокрњеном облику уклапају у морфолошки систем српског језика (у уобичајеном стандардном, неизмењеном виду или са претпостављеним спеловањем) пишу се падежни наставци, исписани малим словима и с цртицом:

из БИГЗ-а (из Београдског издавачко-графичког завода), *из НАТО-а, у НОБ-у, са ММФ-ом, из ПТТ-а, прелаз код ЈАТ-а, у ЈАТ-у, с ЈАТ-ом, са ОЕБС-ом, из УНИЦЕФ-а, са ДБ-ом, формирана је комисија при ДС-у, у ДСС-у, из СПО-а, под покровитељством УНЕСКО-а, у ФБИ-ју, из ВВС-ја, на CD-у* и сл.

Напомена 1: Ограничен број страних скраћеница прерађених према читању, полувербализованих (в. претходну подтачку А/3), спаја падежни наставак са завршним формантом: *из Си-Ен-Ена, на Би-Би-Сију* и сл.

Напомена 2: Писањем наставка отклања се неприродан раскорак између говора и писања, што се честим његовим изостављањем превиђа. Међутим, погрешно је *из САНУ-а, из ЦАНУ-а*, а то се онда и чита (наравно једнако неприхватљиво) — „из сануа", „из цануа".

2) Када су непроменљиве (у датој форми акронима), било домаће било стране, или кад није створен обичај да се при говорењу спелују, искључено је писање морфолошких наставака:

из СРЈ (Савезна Република Југославија), *у РЦГ* (Република Црна Гора), *на ВМА* (Војномедицинска академија), *од ЕУ* (Европска унија), *у УН* (Уједињене нације), *из САНУ* (Српска академија наука и уметности), *од ЦАНУ* (Црногорска академија наука и умјетности), *у ЛМС* (Летопис Матице српске) итд.;

При говорењу (одн. читању):

1) Читају се одн. говоре нескраћено, као да су исписане пуним речима, када им је гласовни склоп неподесан за читање (или зато што се не уклапају у правила распореда гласова у српском језику или зато што се 'неприлично' доимају):

са ММФ-ом „са Међународним монетарним фондом", *из СКЗ* „из Српске књижевне задруге", *у ЛМС* „у Летопису Матице српске", *у* ОШ *„Петар Кочић"* „у основној школи..." (наравно не „у ошу...") итд.;

2) Читају се као пуне речи када за такав изговор имају подобну гласовну структуру:

Сйоразум САНУ и ЦАНУ („сану" и „цану"), *Објавила йримирје ИРА* („... ира"), *КЕБС* („кепс"), *с ОЕБС-ом* („с оепсом"), *у ЈАТ-у* („у јату"), *у БИГЗ-у* („у бигзу"), КФОР/KFOR („кфор", не „кејфор"), *из КФОР-а* („из кфора"), ХИВ/HIV („хив"), ИРА/IRA („ира") итд.; међутим: *у ОШ „Петар Кочић"* „у основној школи...";

3) Изговором слово по слово ('спеловањем'):

— према правилима изговора у нашем језику: *РЦГ* („р-ц-г"), *АПВ* („а-п-в"), *СКЗ* („с-к-з"), *СРЈ* („с-р-ј"), *ВПШ* („в-п-ш");
— према именима латиничких слова: *СДК* („ес-де-ка"), *ПТТ* („пе-те-те", из *ПТТ-а* — „из пе-те-теа"), *КПД* („ка-пе-де"), *ТВ* („те-ве"), *ДПС* („де-пе-ес"); ВХО или *WHO* („ве-ха-о"), *ЛПА* или *LPA* (Labor Press Association) „ел-пе-а", *ММФ* („ем-ем-еф"), *из ММФ-а* („из ем-ем-ефа"), *UNHCR* („у-ен-ха-це-ер" и „ун-ха-це-ер"), *GSM* („ге-ес-ем"), *WC* („ве-це" → веце, вецеа, у вецеу), *CD* („це-де" → *цеде, цедеи, цедеима* итд.), *CD-ROM* („це-де-ром" → *цеде-ром, цеде-ромом* итд.);
— паралелном применом (изговором) латиничког и енглеског алфабета: *DVD* („ди-ви-ди" и „де-ве-де"), *NBA* („ен-би-еј" и „ен-бе-а"), *IBM* („ај-би-ем" и „и-бе-ем").
— делимичним одступањем од претходних правила (комбиновањем поступака, одн. с ослонцем на традицију): *АФЖ* („а-фе-же", уместо „а-еф-же"), *из АФЖ-а* („из а-фе-жеа"), *ВПШ* („ве-пе-ше", уместо „ве-пе-еш"), *ВМА* („ве-ме-а", уместо „ве-ем-а");
— према спеловању у енглеском или француском: *BBC* („би-би-си"), *из BBC* („из би-би-сија"), *CNN* („си-ен-ен"), *PS*

(„пи-си" 'персонални компјутер' → *писи*), *DDT* или *ДДТ* („ди-ди-ти"), *BCG* („бе-се-же") итд.

Напомена и препорука: Спеловање према латиничким словима за српски језик подесније је у односу нпр. на енглески начин јер иде у прилог једнообразности и поузданости, и у равноправнијем положају су они који не знају енгл. језик. То би требало да се првенствено примењује на скраћенице које су добиле карактер општих именица типа: *CD* („це-де") → *цеде, CD-ROM* („це-де-ром" → *цеде-ром*), *VHS* („ве-ха-ес"), *DVD* („де-ве-де"), *GSM* („ге-ес-ем"). Међутим, укорењена одступања типа *PC* „пи-си" → *писи* не треба мењати. (Нисмо сигурни да се неће одржати и „ди-ви-ди".) С друге стране, за имена међународних организација, агенција и сл., које су и иначе углавном изворно именоване на енглеском језику, препоручује се спеловање према изговору енглеског алфабета (табела изговора и писања енглеског алфабета даје се под т. 215).

182. Вербализоване скраћенице. — Настају претварањем верзалних скраћеница у целовите речи (директно или посредовањем спеловања) или комбиновањем форманата двочланих или вишечланих израза. Овим поступком, којем се иначе прибегава ако имају дужи век и ширу употребу, акроними у ствари губе статус скраћеница (такав њихов статус и иначе је напред означен као релативан) и подлежу морфолошким правилима обичних речи.

а. Вербализоване верзалне скраћенице: *Авној* (од Авноја итд., према *АВНОЈ*, од АВНОЈ-а итд. — Антифашистичко в(ој)еће народног ослобођења Југославије), *Ској* (из Скоја итд., према *СКОЈ*, из СКОЈ-а итд. — Савез комунистичке омладине Југославије), *Нин* (у Нину итд., према НИН, у НИН-у итд. Недељне информативне новине), *Бемус* (на Бемусу итд., поред БЕМУС, на БЕМУС-у итд. — Београдске музичке свечаности), *Битеф* (на Битефу итд., према БИТЕФ, на БИТЕФ-у итд. — Београдски интернационални театарски фестивал), *Фијат* (фабрика), *фијат* (аутомобил) према *FIAT, Унра* (из Унре) — према *UNRRA, Фифа* (из Фифе, *Фифин* итд.) — према *FIFA, Унеско* (из Унеска, *Унесков* програм) — према *UNESCO; Наса* (према *NASA, Насини* планови), *Ција* (из Ције, *Цијин* агент) — према *CIA, Фида* (из Фиде, *Фидин* план) — према *FIDE, Удба* (из Удбе, *Удбин* промашај) — према *УДБ* (Управа државне безбедности), *Озна* (из Озне, *Ознина* акција) — према *ОЗН* (Одељење за заштиту народа), *Бија* (из Бије, *Бијин* сарадник) — према *БИА* (Безбедносна информативна агенција) итд. Уп. и вербализоване скраћенице настале посредовањем спеловања: *дидити* (: DDT), *бесеже* (BCG), *Бибиси* (BBC).

б. Вербализоване скраћенице за називе агенција, предузећа, артикала и сл. настају и комбиновањем делова речи (форманата) двочланих и вишечланих израза. У нас имају завидну традицију. Уп. нпр.: *Нолит* (Нова литература), *беомал* ('беочински малтер'), *Комград* (Комунално грађевинско предузеће), *Нама* (Народни магазин),

Имйекс (импорт + експорт одн. у преводу 'увоз-извоз'), *Симйо* (Сима Погачаревић) итд. Овај тип скраћеница добро је уклопљен у граматички систем српског језика: *из Нолиша, Нолишово издање, у Комгрйу, Комгрйов йромашај, йословање Имйекса, беомалове йредности, Симйов йлан* и сл.

183. Слободно и програмирано скраћивање. — а. У складу с изложеним правилима могу се и слободније скраћивати речи, водећи при томе рачуна да оне буду у одређеном контексту јасне и недвосмислене. Прихватљиво је нпр. *сшаросл.*, поред сажете скраћенице *сшсл.* Међутим, треба се придржавати принципа да се скраћивањем не изоставља сразмерно мали део речи, јер такав поступак доноси малу уштеду а текст делује окрњено. Нису нпр. пожељно скраћени примери као: *машемаш.* (-ика, -ички), *филозоф.* (-ија, -ски), *геомешр., географ., лингвисш.* и сл.

б. У формули именовања лица *име (очево име), йрезиме* лично и очево име често се скраћују на почетно слово (очево име готово редовно, осим можда у читуљама, и зато се и говори о 'средњем слову' уместо о очевом имену), реће на почетну сугласничку групу, а само изузетно и до другог самогласника (када се жели предвидљивије назначити пуно име): *Војислав Ј. Илић/В. Ј. Илић/В. Илић, С. Марковић/Св. Марковић/Свеш. Марковић, Ђорђе Сй. Радојичић/Ђ. Сй. Радојичић/Ђ. Сй. Р.* Презиме се скраћује ретко, осим у лексиконима и енциклопедијама.

в. На начине скраћивања утичу и јавне службе својим обрасцима. Из статистике је на пример дошло *КВ* — квалификовани, *ВКВ* — висококвалификовани, из војне администрације *КоВ* — копнена војска, где имамо комбинацију великих и малих слова, којој је само донекле слично познато *БиХ* — Босна и Херцеговина (уп. и *СДЗб* — Српски дијалектолошки зборник). Све значајнијег утицаја на начине скраћивања имаће, нема сумње, нове технологије (рачунарска на пример), интеграциони процеси (посредовањем усклађених поступака у администрирању, судству, потом преко мултинационалних компанија) итд.

184. Поједине струке имају програмиране системе скраћивања, који су по правилу интернационални, посебно у природно-математичким дисциплинама, какав је нпр. случај у хемији (симболи хемијских елемената од латинских назива нису подложни адаптацији: **C** — угљеник, **Ca** — калцијум, **Cl** — хлор, **Cu** — бакар итд.). Међутим, у метеорологији у текстовима шире намене, поред интернационалних термина (нпр.: **N** — север, **S** — југ, **E** — исток, **W** — запад, **NE** — североисток итд.), срећемо и адаптиране (**С, Ј, И, З, СИ**, а такође, у саставима најшире намене — **с., ј., и., з., си.**), а тако и у шаху (нпр.: **Т** — топ, **С** — скакач, **Л** — ловац). Пресловљавају се у ћирилицу и делимично прилагођавају чак и мерне јединице у тек-

стовима најшире намене. Редовно се пресловљавају, у текстовима шире намене посебно, скраћенице за градове (на ауто-таблицама иначе латиничке): **БГ, БП, НС, НИ, ПГ, ША** и сл.

Напомена: Стручне књиге и специјалистички научни и стручни радови могу имати и посебно програмирани списак скраћеница за који се даје прецизан кључ. Ради уштеде простора, неретко се одступа од овде изложених правила. Изостаје нпр. скраћеничка тачка иза слова за обележје рода: **м** — мушки род, **с** — средњи род, **ж** — женски род у речницима.

VIII. ПОДЕЛА РЕЧИ НА КРАЈУ РЕДА

185. Када се цела реч не може исписати (штампати) у реду у коме је започета, она се прекида, а преостали њен део преноси се у следећи ред; уз последње слово на крају реда ставља се цртица.

186. Основна правила којих се треба држати приликом поделе речи на крају реда:

а. Не преноси се једно слово (макар то био и вокал који чини слог), јер се оно може исписати место цртице. Није, значи, добро: *исписа-о, миса-о, чу-о* и сл.

б. Растављени делови речи (смештени у два реда) морају имати најмање по један слог, што истовремено значи и да се не растављају једносложне речи без обзира на број слова. Не растављају се тако на пример: *прштт, пласт, склад, склоп, грозд, власт, чврст, сласт, страст* и сл.; наравно, није добро ни *с-купити, радо-ст.*

в. Ако је на месту прелома постојала (полусложеничка) цртица, онда се једна цртица пише на крају а друга на почетку наредног реда: *ауто- -салон, ћул- -башта, корак- -два, пет- -шест* и сл.

г. У латиници се не раздвајају двојна слова (*lj, nj, dž*) у значењу једног гласа: *vo-lja, pa-žnja, ho-dža* (ово наравно не важи за примере као: *in-jekcija, kon-jugacija, nad-živeti*). Овог се ваља држати и приликом изворног писања страних имена (*E-thel* а не *Et-hel*).

д. Кад се нађе сугласник између два вокала, он припада делу речи који се преноси у следећи ред: *ва-љати, де-војка, о-вако, у-садити, мо-лити, са-мица* итд. (а не: *ваљ-ати, дев-ојка, ов-ако, ус-адити, мол-ити, сам-ица*).

ђ. Ако се на крају реда дели сугласничка група, крај првог дела треба да одговара могућем ('природном') крају а почетак пренесеног дела могућем почетку речи, односно — састави сугласничких група и краја и почетка растављених делова морају бити у складу с уобичајеним распоредом гласова у српском језику:

брат-ство	не:	братс-тво	ни:	бра-тство
брат-ски		братс-ки		бра-тски
град-ски		градс-ки		гра-дски
голф-ски		голфс-ки		го-лфски
екав-ски		екавс-ки		ека-вски
бугар-ски		бугарс-ки		буга-рски
умрт-вљен		умртвљ-ен		умр-твљен
пољ-ски		пољс-ки		по-љски
трам-вај		трамв-ај		тра-мвај
мач-ји		ма-чји		
мај-ка		ма-јка		
тор-ба		то-рба		
довољ-но		дово-љно		
пар-тија		па-ртија...		

е. Кад прелом сложеница на крају реда падне око споја њихових препознатљивих и смисаоно прозирних саставница, треба их делити границом саставница: *из-бацити, из-градити, из-ломити, ис-тући, од-водити, под-вући, пред-услов, пред-школски, рас-познати, раз-љутити* и сл. (а не: *и-збацити, и-зградити, и-стући, о-дводити, преду-слов* итд.). Ако је на споју саставница дошло до упрошћавања сугласничких група испадањем, упрошћени двојни сугласник припада другој саставници (*без + стидан → бесстидан → бестидан → бе-стидан*), а уметнуто *а* првој (*беза-злен, уза-стопно, раза-гнати*). Међутим, ако је граница делова сложенице замагљена и неуочљива, поделу треба вршити према општим правилима (као да се не ради о сложеници): *о-тети, о-творити, ра-зорити, у-зети* и сл.

Напомена: Мада за пажљиву поделу речи на крају реда има понеки специфичан детаљ (традиционално наслеђен), неће се погрешити ако се примене правила поделе речи на слогове, каква се могу наћи у граматикама српског језика.

187. За складну поделу речи на крају реда, сагласно традиционалним правилима, добра оријентација може да буде табела сугласничких скупова које не би требало делити при преласку из реда у ред:

								СК	ЗГ	ШК	ЖГ					
								СТ	ЗД	ШТ	ЖД					
								СП	ЗБ	ШП	ЖБ					
КВ	ГВ	ТВ	ДВ					СВ	ЗВ	ШВ	ЖВ	ХВ	—	ЦВ	ЧВ	
КР	ГР	ТР	ДР	ПР	БР	ВР	МР	СР	ЗР	—	—	ХР	ФР	цр	—	
КЛ	ГЛ	ТЛ	ДЛ	ПЛ	БЛ	ВЛ	МЛ	СЛ	ЗЛ	ШЛ	ЖЛ	ХЛ	ФЛ	цл	чл	
КЉ	ГЉ	ТЉ	ДЉ	ПЉ	БЉ	ВЉ	МЉ	СЉ	ЗЉ	ШЉ	ЖЉ	ХЉ	ФЉ	цљ	чљ	
КЈ	ГЈ	ТЈ	ДЈ	ПЈ	БЈ	ВЈ	МЈ	СЈ	ЗЈ	шј	жј	ХЈ	ФЈ	ЦЈ	чј	РЈ ијек.
								СМ	ЗМ	ШМ	ЖМ					
								СН	ЗН	ШН	ЖН					
								СЊ	ЗЊ	ШЊ	ЖЊ					
								СЦ	—	ШЦ	—					
										ШЋ	ЖЂ					
										ШЧ						

Суґласнички скуйови које не ћреба делиѓи йри йреласку из реда у ред (великим словима) и скуйови за које се даје йредносћ раздвајању, али је йрихваћљиво и сйајање (малим словима)

И за вишечлане сугласничке групе треба се служити истом табелом, с тим што се најпре процењује склоп два последња сугласника. Ако они не спадају у спојиве, између њих се поставља граница; ако су спојиви, оба иду с наредним самогласником (уп. нпр.: *йоль-ски, мор-ски, ин-сћанћ, роћ-ква* итд.).

IX. КОМБИНОВАЊЕ ПРАВОПИСНИХ ЗНАКОВА И ВИДОВА ТЕКСТА ИЛИ СЛОГА

188. Реченица се по правилу може завршити тачком, упитником или узвичником (и оба заједно) и каткад знаком прекида; на њен крај могу пасти и други знакови: други део знака навода (краће: 'знак извода'), знак за подбелешке (звездица или подигнута бројка), скраћеничка или постцифарска тачка и др. Кад писац у своју реченицу уклапа туђу ужу, и ова ужа доноси своју унутрашњу интерпункцију, а завршну и доноси и не доноси. Ако та ужа реченица дође на крај шире, онда једна и друга могу тражити исти или различит завршни знак, а уз то иде и питање како регулисати тај стицај могућних знакова. Донекле је слично наводу и кад писац подвлачи поједине речи (ради истицања или издвајања из свог слободног казивања), што обично значи да ће се штампати маркираним ликом писма (црним или курзивним слогом), а питање је какав лик треба да имају правописни знакови уз њих — неутрални или маркирани. — Све то намеће избор поступка, па и низ недоумица; начелно се тежи да се и у таквим случајевима знакови примењују по својој нормалној логици, али и да се упрости поступак и избегне нагомилавање пратеће графике.

Уместо описивања и дефинисања могућих стицаја, којих може бити веома много, служићемо се примерима сведеним на упрошћене и најкарактеристичније обрасце, додајући иза њих потребна објашњења.

Понављање тачке:

Уписао се крајем 1986. — Уписао се крајем 1986. г. — Нејасна му је била скраћеница „разг." — Нејасна му је била скраћеница **разг.** [А°]

— Завршна тачка обједињује се са постцифарском. Завршна тачка не пише се ако је испред ње написана скраћеничка тачка, или пак скраћеничка тачка и знак извода. — Али:

Уписао се давно (још крајем 1986). — Уписао се давно (још крајем 1986. г.). — Није му била јасна та скраћеница („разг."). [Б°]

— Завршна тачка се, дакле, не изоставља ако је испред ње затворена заграда. — Из образаца А° и Б° видимо да се знак који при-

пада наводу (овде скраћеничка тачка) пише испред знака извода („разг.") и да се штампа истим ликом писма као и навод (**разг.**).

Поступак на крају навода унутар реченица:

Гром који се из мрачног облака сјури у оближње брдо подсети га стиха знаног из ђачких дана: „Урнебес се громки горам' ори"; „Сва је згода — биће града тешка", промрмља настављајући своју асоцијацију. [В°]

— Оба стиха би, као целовите реченице, изискивала своју завршну тачку, али се она изоставља. Тачка са запетом иза првог навода и запета иза другог (где се уместо ње могла написати и црта) не припадају наводима него пишчевој организацији реченица, па се пишу иза знака извода.

Завршна тачка навода или шире̑г исказа:

Настављајући своју асоцијацију, промрмља: „Сва је згода — биће града тешка".

Исписа на табли строфу: „Чемпресова шума бдије. Месец на њу просу своје хладно сребро. Одсијава модро летње иње са високих трава. Затим крик — то крикну буљина на пању."

Поаро примети: „Али ви, мадам, нисте били сасвим задовољни." [Г°]

— Први пример: по истој логици као у претходном обрасцу В° изостављена је тачка коју би могао тражити сам стих (дошла би испред знака извода), а написана је као битнија она која закључује целу реченицу; у складу с тим — ако би се стих издвојио не наводницима него црним слогом, завршна тачка не би била из црног него из обичног слога. — То, међутим, није никакво чврсто правило нити постојан обичај, него се често тачка стави одмах уза слово, па тек онда знак извода. Ни тај поступак није погрешан, а нарочито је оправдан кад је — као у друга два примера — пишчев текст само најава, иза које следи развијен и целовит навод; другим речима: кад је навод главни део исказа.

Разуме се, ако је навод само реч или израз који нема карактер реченице или исказа и не изискује свој завршни реченични знак, тачка обавезно долази иза знака извода:

Програм је започет уобичајеним „Гаудеамус". — Говорио је некако „на ноте". [Д°]

Завршни знакови неједнаке изразитости:

Неко је написао на табли: „Зашто тражите више од уџбеника?" [Ђ°]

— Овде би шири исказ тражио тачку на крају, али је предност дата упитнику из навода, као изразитијем знаку (који не бележи само крај, него и карактер исказа). Али:

Чија је ово порука „Зашто тражите више од уџбеника"? Нека се јави слободно, да поразговарамо о овом „зашто". [Е°]

У првој реченици и шири и ужи исказ траже исти знак (упитник), а предност има шири, као и горе под Г°. У другој реченици дата је предност и завршној тачки над могућним упитником на крају навода, јер је смисао потпуно јасан и без упитника.

У свим досад изложеним поступцима испољава се тежња да се упрости графика, нарочито да се избегне понављање истог или врло сродног знака (црте и запете, упитника и узвичника). То не значи да се такав поступак не може у изузетном стицају и допустити, нпр.:

Јесте ли уочили на вратима поруку „Докад си овде?"? Ко је оштетио паролу „Напред!"? [Ж°]

— али такво гомилање знакова ипак оптерећује казивање, па је боље поправити стилизацију и тако избећи накупљање знакова.

Смештај знака за подбелешке. Белешка испод текста начелно је слична заграђеној допуни; на пример:

И одсада унапред ждрепци и коњи царства ми (*у Рак. препису испуштено „царства ми"*) да се не дају црквама (*Рак.: по црквама*) ни по црковним селима на храну. (*Ова одредба није ушла у другу редакцију Законика.*)

Војска која иде по земљи царевој — где падне у којем селу — друга која за њом иде да не падне у истом селу (*сличном одредбом село се штити и од узастопног ноћења номада*).

— а уз помоћ фуснота текст се овако уобличује:

И одсада унапред ждрепци и коњи царства ми[1] да се не дају црквама[2] ни по црковним селима на храну.[3]

[1] У Рак. препису испуштено „царства ми".
[2] Рак.: по црквама.
[3] Ова одредба није ушла у другу редакцију Законика.

Војска која иде по земљи царевој — где падне у којем селу — друга која за њом иде да не падне у истом селу.[4]
или:
... да не падне у истом селу[4].

[4] Сличном одредбом село се штити и од узастопног ноћења номада. [3°]

— Према томе, кад белешка допуњава неку појединост у реченици, ситна бројка или звездица пише се уза саму одговарајућу реч, и то испред реченичног знака ако га има иза те речи (белешке 1 и 2); а то значи и испред завршне тачке ако се та реч нашла на крају реченице. Када се пак белешка односи на целовит садржај реченице, као накнадна допуна, њен знак стоји обично десно од завршног реченичног знака (белешка 3 и прва варијанта белешке 4). Исправно је, међутим, и кад се лево од завршне тачке стави знак за подбелешку, ако она по смислу припада датој реченици (друга варијанта белешке 4).

Лик интерпункције уз подвучене речи. Кад се маркирано штампа целовит део састава, онда су у истом лику и сви знакови у том делу. Кад се у неутрални слог уклапа мањи подвучени уметак, онда је у истом лику његова унутрашња интерпункција, као и знакови који по смислу припадају том уметку, нпр. црна скраћеничка тачка и

апостроф, црни или курзивни узвичник односно упитник иза тако подвученог узвика односно упитног израза (ако се ови знакови не изоставе). У истом духу, ако писац нпр. проткива неутрални текст заграђеним курзивним коментарима, и сама заграда треба да буде курзивна.

Када се пак уз маркирану реч јавља знак који не доноси она сама него проистиче из пишчевог поступка и његове организације излагања, по логичном мерилу знакови остају у неутралном слогу, као и пишчев слободни текст; на пример:

Скраћенице пишемо углавном тројако — малим словима и с тачком: **г.** или **год., нпр., тзв.**; малим словима без тачке или (ређе) са њом: **м** (и м.), **км** (и км.), **кг** (и кг.); великим словима и без тачке: **СРЈ, РТ (РТВ), САНУ**. [И°]

— тј. црно је штампана скраћеничка тачка, а неутрално (бело) запета и тачка са запетом, такође заграда. Бело ће се штампати и знак за фусноту и кад дође уз маркирану реч. Ипак се у овом поступку често даје предност мерилу визуелне складности, па се прилубљени знакови (не и одмакнути) штампају у истом лику као и маркиране речи, нарочито кад оне имају посебну позицију (нпр. насловне речи у речницима) или кад се ређају у целовитом низу:

одсад; одсада, од сада [у речнику]

Примери промене **к** у **ч: ручица, ручни, заручити, поточић, поточина, поточара.**

— Ни један ни други поступак није погрешан, и често се може препустити типографима. Не ваља, међутим, ако се произвољно меша једно и друго, нити ако се наводници или заграда отворе у једном лику и затворе у другом.

Комбиновању слогова нарочито се прибегава у речницима, где се често укрштају бели, црни и курзивни слог, каткад и ситније писмо. Поступак, међутим, утврђују редакције, а не општи правопис.

Обликовање ступца и пасуса. Традиционални обрасци обликовања пасуса и ступца део су културне и правописне норме, коју не треба подривати никаквим домишљањима и формалистичким модернизацијама. Мимо норме је помодно штампање без десне ивице ступца — поступак у коме се реч не дели на крају реда, него се цела преноси у доњи ред кад не може стати у горњи. Како у нашем језику велики удео имају дугачке речи, долази при оваквом штампању до великих разлика у дужини реда, а тиме и до нерационалног трошења простора, као и до замене уређеног ступца хаотичним и неуобличеним низањем. У штампарству се, дакле, редови морају потпуно уједначити по дужини, што се постиже подешавањем белина и прелома речи на крају реда. Једино последњи ред у пасусу не треба да иде до десне ивице, ако се то може на погодан начин избећи.

Исто тако је норма — и у штампарству и у сваком писању — да се на почетку пасуса ред обавезно увлачи (осим кад пасус почиње крупним иницијалом). У машинском писању ред се нормално увла-

чи за пет словних места, а у књигама око четири типична словна места, с тим што је увлачење упола мање ако је слог двостубачан. Није рационалан — па тиме остаје и изван норме — помодни манир да се почетни ред пасуса не увлачи, с тим што се прелазак на други пасус сигнализује повећаним проредом (белином). Белина између пасуса не треба да се примењује механички него осмишљено, да се по потреби истакне граница садржајних целина састављених од више пасуса. Пасус без увлачења првог реда посебно је непогодан на почетку странице, јер се тада не види је ли она започета новим пасусом или се наставља већ започети.

X. УОБЛИЧАВАЊЕ РЕЧИ ИЗ КЛАСИЧНИХ ЈЕЗИКА И ДРУГЕ ИНТЕРНАЦИОНАЛНЕ ЛЕКСИКЕ

189. Основни нормативни приступ. — У нашој лексици страног порекла основно и најзначајније место заузимају речи грчке и латинске основе. За наш језик и друге европске грчка и латинска лексика представља међународно културно и лексичко благо, без којега је незамислива стручна терминологија и велики део општег културног речника. У појединим језицима пуристички програми донекле су ограничили удео ове лексике, али њен начелни интернационални карактер није доведен у питање. Будући да су класични језици већ давно у нашем културном изразу почели заузимати важно место, временом су се створили постојани и погодни обрасци прилагођавања грчке и латинске лексике и њеног уклапања у наш изражајни и језички систем. Делимично су ти обрасци примењени и на позајмице које смо прихватили из других европских језика или њиховим посредством. Грецизми и латинизми (заједно: класицизми) чине дакле главнину једног ширег дела и слоја наших речи, које каткад називамо интернационализмима или европеизмима; интернационализам овде значи да се реч у сличном облику јавља у више европских и других језика (што не значи у свима), а појам европеизам обухвата и речи ваневропског порекла ако су до нас допрле преко европских језика (нпр. *алгебра, алкохолизам,* изворно арапске основе).

Главно правило за сву ову лексику мора бити: реч је правилна у оном облику који је усвојен и укорењен у јавном изразу, како год се односио према изворној структури. Свако накнадно „поправљање" у обичај уведених облика, с циљем да наш облик буде вернији изворноме, само је кварење реда у књижевном језику, подривање његове постојаности и природности.

190. Системска нострификација стране грађе. — Већ су се Ћирило и Методије одлучно определили да оне речи које су остављали непреведене у својим словенским књигама и туђа имена не преносе у словенски језик формалним пресловљавањем, нити пак пуком транскрипцијом, преозвучавањем на најближе словенске гласове — него адаптацијом, прилагођавајући их словенском граматичком си-

стему. У исходу тога поступка данас имамо нпр. *ад, апостол, миро, скандал, хламида*, а онда и имена *Јаков, Филип* и др., а не *(х)адес, апостолос, мирон, скандалон, хламис, Јаковос, Филипос;* комбиновани поступак представљају дословно узето *Христос* и адаптирана промена (*Христа, Христов* и сл.).

а. Из класичних језика прихваћене су не само многобројне појмовне основе и целовите речи него и велики број форманата сложених и изведених речи у разноврсним комбинацијама, прилагођених српском језику; нпр. *биологија, биолог, биолошки, биологизам, биофизика, биогенеза, биогенетски, биографија, биограф, биометрија, биолит, биофор, биоскоп* итд. Ти елементи имају и творбену продуктивност, тако да поједина образовања од њих настају и у животу нашег језика. Каткад се комбинују и с домаћим основама, нпр. *његошолог, србистика, антинародни, псеудонаучни.* Ипак ово није уобичајен поступак, страни форманти се складно спајају углавном са страним формантима и основама, а у споју с домаћим основама често остају на нивоу разговорног језика, супстандарда, нпр. *забушант, гњаватор, занимација.*

б. При системском прилагођавању опште лексике полази се некад од изворног облика ном. јд., а некад од основе, која се обично боље чува у зависним падежним облицима; ако је основа на самогласник, додаје јој се *ј*. Чести су поступци и одбацивање појединих грч. и лат. завршетака, као и прилагођавање условљено граматичким родом, нарочито за именице ж. рода. На облик наших грцизама утиче често и облик који су изворне речи добиле при увођењу у лат. језик и његове системе, а и на грцизме и на латинизме у српском језику утиче каткад и адаптациони поступак у утицајним европским језицима. Примери системског прилагођавања опште лексике:

грч. dēmagōgós, labýrinthos — демагог, лавиринт
грч. katárrous, geōmétrēs — катар, геометар
лат. gestus, castellum — гест, кастел
грч. árchōn, gérōn, осн. -ont- — архонт, геронт
лат. legio, natio, осн. -ион — легија и легион, нација
лат. genius, осн. geni- — геније (генић)
грч. akrópolis, nekrópolis — акропољ (-пола), некропола
грч. graphikē', grammatikē' — графика, граматика
грч. krísis, diágnōsis — криза, дијагноза
грч. aigís, осн. aigid-, лат. aegis — егида
грч. Kýklōps, осн. Kýklōp-, лат. Cyclops — киклоп
грч. hē'rōs, осн. hē'rō-, лат. heros — хероj
грч. trocháios, лат. trochaeus — трохеј
грч. trópaion, лат. tropaeum, фр. trophée — трофеј
лат. raritas, осн. raritat-, нем. Rarität — раритет

У наведеним примерима грчке речи пресловљене су у латиницу, сагласно систему транслитерације приказаном на табели.

в. Прерада завршетака по приказаним и сличним обрасцима може се узети као правило уобличавања лексике преузете из грчког и латинског језика. Уочавају се, ипак, и неке групе изузетака.

(1) Грчки или латински завршетак често се задржава у двосложним речима (које би, кад би га одбациле, постале једносложне): *патос* 'занос, жар', *логос, наос, хаос, космос, бонус, вирус, конус, синус, фетус, датум, фатум* (често је такође и скраћивање: *ад* и *хад, акт, бром, гест, такт, трон, хор* и др.). Ова тенденција испољава се и код неких дужих именица (*консензус, стимулус, абортус, аспарагус, генералисимус, меморандум, линолеум, ултиматум*) и код властитих имена (примере в. ниже).

(2) Другу групу примера у којима се задржава наставак представљају основе на -и-: *стадион, стадијум, радијус, примаријус, одијум, атријум, симпозијум, колоквијум*, а онда и хемијски термини *алуминијум, калијум, калцијум, радијум* итд. (према *-ијум* постоји и варијанта на *-иј*). Српски традиционални израз није склон именицама на *-иј*, па се прибегава и облицима ж. рода (*гимназија, лабораторија, империја, опсерваторија, стипендија, студија, територија, фолија*); сада је, међутим, и у српском изразу обично *медиј, медији, медијски*, а није необично ни *колоквиј, сценариј* (поред *-ио*, необ. *-ијум*), *алуминијски* и др. Ни у географским именима углавном се не избегава завршетак *-иј*, иако напоредо постоји и нескраћена варијанта (*Илион* и *Илиј, Лацијум* и *Лациј*), а у личним именима систематски се примењује *-ије* (примере в. ниже), уз њих и у апелативу *геније* (поред *гениј*).

191. Прилагођавање завршетака властитих имена. — Важан део општег културног појмовника представљају и многа властита имена — географска, људска и верско-митолошка, примљена из класичних језика и преко њих; многа од њих улазе и у општу лексику, добијајући пренесено или симболично значење. За разлику од имена из живих језика, која углавном само преозвучавамо и транскрибујемо, имена из класичних језика и даље употребљавамо са знатно прерађеним завршецима, на начин сличан оном који смо видели у општој лексици (в. т. 190).

а. Нарочито је разноврсна системска адаптација завршетака у грчким властитим именима. Неки битни поступци видеће се из наведених примера:

Pēnelopē, Euridikē, Aitnē — Пенелопа, Еуридика, Етна
Pythagoras, Anaxagoras, Pheidias — Питагора, Анаксагора, Фидија
Aineias, лат. Aeneas — Еneja
Thukydidēs, Euphratēs — Тукидид, Еуфрат
Diomēdēs, Sōkratēs — Диомед, Сократ
Aisōpos, Alexandros — Езоп, Александар
Aigeus, Menelaos, Odysseus — Егеј, Менелај, Одисеј
Artemis, Pallas, осн. Artemid-, Pallad- — Артемида, Палада
Sphinx, Salamis, осн. Sphing-, Salamin- — Сфинга, Саламина

Nemesis, Charybdis — Немеза, Харибда
Kalypsō, Kallistō — Калипса, Калиста
Atlas, Atlantis — осн. Atlant-, Atlantid- — Атлант, Атлантида
Heraklēs, Periklēs — Херакле, Перикле
Ēōs, Beroē, Kallirroē — Еоја, Бероја, Калироја
Gordios, Helios, Philoitios — Гордије, Хелије, Филетије
Patroklos, Androklos — Патрокло, Андрокло
Kadmos, Kodros, Arachnos — Кадмо, Кодро, Арахно
Achilleus, лат. Achilles — Ахил (Ахилеј)
Angelos, Atropos (женска бића) — Ангела, Атропа
Athēnai, Thēbai (множ., геогр.) — Атина, Теба

б. Слични поступци системског прилагођавања завршетака примењују се и на латинска имена, само што је лат. деклинација простија него грчка, па су и односи нашег система према њој једноставнији. Примери адаптације:

Neptunus, Romulus, Plautus — Нептун, Ромул, Плаут
Gaius, Pompeius — Гај, Помпеј
Vergilius, Julius, Claudius — Вергилије, Јулије, Клаудије
Nero, Cato, Cicero, осн. Neron-, Caton-, Ciceron- — Нерон, Катон, Цицерон
Ceres, Venus, Juno, osn. Cerer-, Vener-, Junon- — Церера, Венера, Јунона
Carthago, осн. Carthagin- — Картагина (Картага)
Viminalis, Martialis, Quirinalis — Виминал, Марцијал, Квиринал
Cannae, Salonae (множ., геогр.) — Кана, Салона
Cupido, osn. Cupidin- — Купидон

в. Ова адаптација античких имена важна је тековина нашег књижевног језика, коју треба чувати у оној мери у којој је заиста ушла у изражајни обичај. Прерадом завршетака постижу се неколике погодне одлике: женска имена добијају свој природни наставак *-а*, уклапајући се у нашу промену; скраћују се многа имена и постају језички економичнија, ослобађајући се смисаоно празних наставака -os, -es, -us и др.; имена типа Cato, Nero, Cicero, Cupido добијају облик на сугласник, тј. образац најпогоднији за мушки род; у збиру ових поправки имена се складније уграђују у наш израз, постају у неком смислу понашена, нострификована, а не остају у нашој језичкој грађи као механички преузето страно тело. Разумљиво је да су при овим доста сложеним адаптационим поступцима неизбежна многа колебања и двојства. Главна долазе отуда што изворни номинатив остаје у некој мери конкурентан прерађеном облику, изнова се намећући својом изворношћу. У властитим именима то се јаче испољава него у апелативима. Могу се уочити и категорије у којима је тежња употреби непрерађеног номинатива посебно изразита.

(1) Двосложна имена (с једносложном основом) радо задржавају наставак *-ос*, каткад и *-ес, -ус: Делос, Лезбос, Самос, Хиос, Хипнос, Хермес, Аргус*. Мотив језичке економије овде нема значаја, јер се двосложне речи никад не осећају као предугачке, а једносложни облици могу бити недовољно маркантни (нпр. *Дел, Хиј, Сам*). Зато можемо дати предност облику с наставком ако је обичан.

(2) Опиру се преради номинативног облика и мушка имена чији се номинатив завршава сугласником, а није дужи од основе. Можемо дати предност облицима *Ерос, Талес, Парис, Дракон, Лаокоон* (а не *Ерот, Талет, Парид, Драконт, Лаокоонт*), *Марс, Полукс, Феникс, Коракс* (не *Март, Полук, Феник, Корак*). Овде прерада губи рационалне мотиве и не доноси побољшање структуре, јер се њоме не постиже погоднији облик ни у погледу краткоће ни у подесности за мушки род, а ни гласовни разлози не сметају задржавању изворног номинатива. Нема функционалних недостатака ни облик *Мецена* и *мецена* (Maecenas, -atis), а обичнији је него *Меценат* (као општа именица облик *меценат* има и посебну сметњу, јер асоцира друго значење: 'меценатство, улога мецене').

(3) И грчка женска имена на *-о* често се употребљавају без прераде: *Ехо, Клио, Клото, Сапфо (Сафо), Херо, Ерато, Алекто*, тако и *Еос* (поред *Еха, Клија, Клота, Сапфа, Ерата, Алекта, Еоја*, а према *Херо* налазимо и *Хера* и *Хероја*, да би се разликовала од Хере — Јуноне). За наш језик много су погоднија имена на *-а*, али изворним облицима иде наруку осећање да се адаптацијом име превише изобличује. Зато је овде неизбежан дублетизам (бар код краћих имена, а за дужа је оправданије *-а: Ерата, Алекта*).

(4) Доста двојстава изазива и адаптација моделом *-о*. Обично је *Кадмо, Кодро, Марко* (лат. Marcus), док су у српској културној традицији мање обичне варијанте *Хермо, Александро, Ксерксо, Епихармо, Аристархо, Тито, Сексто, Квинто* (обично је *Хермес, Александар*, а остала имена без крајњег *-о: Ксеркс, Епихарм* итд.).

Међутим, битније је од системских мерила ово правило: кад год је неко име у општем јавном изразу прихваћено у постојаном облику, тај облик је правилан и кад није у складу са системским поступком, па га не треба подривати накнадним системским поправкама. На пример, прихваћен је у нашем културном изразу облик *Бах* (бог вина и плодова) и одатле *баханалија, бахант, бахантkиња;* тај је облик онда правилан, и не требају му поправке *Бакхо* или *Бакхос*.

192. Транскрипција графија и преузимање гласова. — Кад се изузму прилагођени завршеци, у животу и развоју српског књижевног језика створила су се углавном постојана традиционална правила замењивања гласова и графија грчког и латинског језика при преузимању имена и општих речи из тих језика. Наша транскрипција полази с једне стране од облика какви су засведочени у класичном грчком и латинском писму и правопису, али с друге стране и од неких елемената каснијег изговора, који је временом еволуирао. За грчке речи и имена на српски узус утицао је донекле грчки изговор у византијско доба, а на укупну српскохрватску изражајну праксу традиционални каснолатински изговор и грчких и латинских античких облика.

а. У ову спонтано створену традицију велику су забуну унели реформаторски покушаји неких утицајних класичних филолога да радикално прераде створени изражајни обичај и уведу облике најближе античком изговору. Нуде се нпр. облици *Ајгеј* (уместо једино обичног и зато јединог правилног Егеј), тако и *Ајгипт* (Египат), *Ајгист* (Егист), *Ајнеја* (Енеја), *Ајол* (Еол), *Ајсоп* (Езоп), *амбросија* (амброзија), *Антај* (Антеј), *Аугеја* (Аугије, Аугија), *Гратија* (Грација), *Дајдал* (Дедал), *Јуститија* (Јустиција), *Кикерон* (Цицерон), *Клитајмнестра* (Клитемнестра), *Лакедајмон* (Лакедемон), *Мајнаде* (Менаде), *мусе* (музе), *Наркис* (Нарцис), *Ојдип* (Едип), *Пигмаји* (Пигмеји), *Сисиф* (Сизиф), *Скила* (Сцила), *Феликитас* (Фелицитас), *Фојба* (Феба), *Химајра* (Химера), *Хоратије* (Хорације) итд.; с тим иду и необичне адаптације типа *Ерот, Парид, Март, Меркурије* (= Ерос, Парис, Марс, Меркур). Иако се већ дуго и упорно заступају овакви облици и штампају у многим издањима, они не постају нимало обичнији ни прихватљивији; не може се један важан и усвојен лексички фонд просто избрисати из језика и наново правити. Облици типа *Ојдип, Ајгеј, Ајсоп, Сисиф, амбросија, философија, мусе* могу представљати само издвојени манир ужих кругова, али не образац за углед, а *Кикерон* и *Хоратије* једнако је непотребно као кад бисмо реконструисали нпр. кнез *Монтимир* (Мутимир), *Влкан Немањић, Влк Бранковић*, опонашајући изговор из доба кад су ти људи живели. Према томе, облици типа оних наведених никако немају места у стандарду књижевног језика.

б. Предочавајући правила традиционалне транскрипције с грчког језика, у положајима изван прерађених завршетака, грчке графије наводимо најпре грчким писмом (верзалом), а онда иза цртице у дословној латиничкој транслитерацији. Она није свуда једнака начину на који су се грчке речи записивале кад су се укључивале у латински језик (по потреби ћемо и ту транскрипцију показивати у загради). Грчке графије овако преносимо:

Α-Α као *а: Атина, агора*, дифтонге в. ниже.
ΑΙ-ΑΙ (лат. ae) као *е: Езоп, Еол, демон;*
испред вокала каткад као *ај: Ајас (Ајант)*, уп. и *Лај* (Laios).
ΑΥ-ΑΥ (лат. au) као *ау: Аргонаути, Бауба, аутократ;*
као *ав* под утицајем визант. изговора: *Кавказ, лавра.*
Ε-Ε као *е: Ереб, Ерида, епископ.*
ΕΙ-ΕΙ као *и: Арион, Аугија, Ифигенија, Клитор, сирена;*
као *еј* каткад у предвокалском положају, у преради завршетака: *Енеја, Аргеј*, изузетно и пред сугласником: *Посејдон.*
ΕΥ-ΕΥ (лат. eu) обично као *еу: Еурипид, Еуридика, псеудо-;*
каткад традиционално као *ев: Зевс, Европа* (геогр.).
Η-Ē обично као *е: Деметра, Леда, реторика;*
под визант. утицајем каткад као *и: Атина, Ирод, Витлејем.*
Ι-Ι почетно испред самогласника као j: *Јокаста, Јонија, јон* (боље него *ион*).
Ο-Ο, Ω-Ο као *о: Аполон, Лаокоон* итд.
ΟΙ-ΟΙ (лат. oe) као *е: Едип, економ.*

OY-OY (лат. u) као *у: Ликургˉ, муза, музика.*

Y-Y кад није у дифтоншким диграфима као *и: Олимп, крипта.*

B-B обично као *б*, сагласно античком изговору: *Теба, библиотека;* каткад по каснијем грч. изговору као в: *Византија, Вавилон, варвари;*

ГГ-GG, ГК-GK, ГХ-GCH, ГΞ-GX (формалне графије за ng, nk, nch, nx) као *нгˇ, нк, нх, нкс* (тј. по стварном изговору): *Анђела, Анкеј, Анхис* итд.

Θ-TH као *т: Атина, Теофил, тема.*

К-К у именима обично као *к*, и кад је испред *е, и: Микена, Кипарис, Кипар;*

изузетно: *Сцила, Нарцис.* У апелативима често је у овом положају *ц: циник, циклус, циста, центар* (лат. посредништво), али: *керамика, кербер, кентаур.* Ако К није испред самогласника предњег реда, редовно се преноси као *к.*

Ξ-X као *кс: Александар, Полукс, пракса.* У међусамогласничком положају у префиксу као *гз: егзарх, егзегеза, егзоген, егзоним, егзогамија.*

Σ-S не мења се у *з* на почетку речи нити испред безвучног сугласника. У осталим положајима среће се и *с* и замена *з* (према традиционалном лат. изговору); нпр. на саставу сложеница: *асиметрија, изосилабе — филозофија, паразит;* уз сонанте: *осмоза — плазма, арсен — катарза.* У међусамогласничком положају у апелативима је по правилу *з* (*криза, физика, теза, музика* итд.), али у властитим именима има разлика, нпр. *Сизиф — Посејдон.*

X-CH у унутрашњости и на крају речи редовно као *х: Архимед, Антилох, архонт, стих* итд. И на почетку речи у српском изразу главно је правило да се задржава *х: Харибда, Хрисеида, хаос, хлор* итд.; ипак је из западноевропских језика у неким грецизмима преузето *к: карта, карактер, камелеон, кореографија.*

'-H (грч. оштри спиритус, спиритус аспер) по правилу као *х: Хера, Херакле, Хидра* и *хидра, херој* итд. У византијско доба тај се грчки глас више није изговарао, па отуда и српски облици *историја, Ирод.*

У свим двојствима предност треба давати облику који је обичнији.

в. У транскрипцији латинских графија практично нема отворених проблема и нормативних недоумица, кад одбијемо неоправдани покушај увођења ликова типа *Грација, Хорације, Кикерон, Кајсар.* По створеном узусу у латинизмима и латинским именима доследно преносимо CI, CY, CE, CAE, COE као *ци, це* (*Цицерон, Цезар* итд.), TI испред вокала као *ци* (*нација, грације, Хорације*), S између самогласника као *з*, кад није на саставу сложенице (*Цезар, Пизон*, с тим што и лат. и грч. SS остаје с). Има извесних неуједначености *с/з* уз сонанте и на саставу сложених речи, али и у томе су се створиле постојане навике: *ресекција — резолуција, персона — верзија, консонант — конзерватор; консултација — конзул.* Све ово добро регулише спонтани изражајни обичај, који треба поштовати.

193. Преношење новогрчких имена. — Сасвим друкчији приступ изискују потребе транскрипције савремених грчких имена. Системска адаптација начелно се више не може примењивати, као што је не примењујемо ни за друге живе језике, него је нужна транскрип-

ција која полази од новогрчког гласовног система. Ово ипак не важи за већ усвојена географска имена, било да су уобличена на основу старогрчких облика, било у непосредном историјском додиру, у византијско доба. Задржавамо, дакле, облике *Микена, Олимп, Епир, Лезбос, Кипар, Крит, Солун, Крф* итд. без обзира на то како данас гласе у новогрчком изговору. Међутим, у географским именима за која немамо традиционални облик, као и за новогрчку антропонимију, примењујемо поступак првенствено фонолошке транскрипције. У личним именима није потпуно искључена ни употреба појединих адаптираних традиционалних облика (на пример *Константин* уместо дословног *Константинос*), али је главно правило, нарочито за презимена, да се полази од новогрчког изговора, у којему има доста промена у односу на старије стање. Полазећи од њега и од савременог грчког писма и правописа (који је задржао доста традиционалног), углавном примењујемо ова правила транскрипције грчких графија:

Ι, Η, Υ као *и: Ласкарис, Илијас, Григориос, Димитриос, Спирос.*

ΑΙ као *е: Дикеос.*

ΕΙ, ΟΙ као *и: Епаминондас, Евија.*

ΑΥ, ΕΥ нормално као *ав, ев*, с тим што испред безвучног сугласника уместо *в* долази *ф: Ставрос, Павлос, Маврокордатис, Евангелос, Елефтериос;* у крајњем слогу: *Одисеус (еу).*

ΟΥ као *у: Канелопулос, Кундуриотис.*

Β редовно као *в*: *Венизелос, Вернардакис.* Сугласници Β, Γ, Δ не чувају праскав изговор, па се за гласове *б, г, д* употребљавају графије ΜΠ, ΓΚ, ΝΤ, које кад не долазе на почетку речи имају вредност *мб, нг, нд*, па их двојако преносимо: *Боцарис* (ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ), али *Рангавис* (ΡΑΓΚΑΒΝΣ).

Γ се испред вокала предњег реда изговара као *j*, а у другим положајима као звучни веларни спирант, који би се могао преносити нашим *г*, евент. *х*. Ипак ће бити повољније да у транскрипцији Γ идемо за писмом, нарочито због имена од основе Georg-; нпр. *Георгијадис* по фонетској транскрипцији било би „Јорјијадис".

Δ означава међузубни звучни сугласник, парњак безвучном *д*. Преносимо их као *д, т: Едеса, Теодоракис.*

ΤΖ, ΤΣ представљају графије за пискаве африкате које преносимо као *дз, ц: Хадзопулос, Андрудзос, Боцарис.*

Грчку омегу преносимо као *о*, а сугласничка слова кси и пси као *кс* и *пс*. Остала слова преузимамо без промене.

194. Уобличавање грчке, латинске и друге интернационалне лексике и историјски контекст у којем се формирао српски језички стандард. — Различите географске, културно-историјске и верске околности, и посебно скоро једноиповековно српско-хрватско језичко заједништво, с традиционално различитим нормативним поступцима — довели су до различитог уобличавања знатног дела грчке, латинске и друге интернационалне лексике у српској култури. Из тих околности проистекао је и део нормативно признатих дублетизама. За српску страну карактеристичан је непосреднији и тешњи однос с

грчким језиком, а на хрватској страни непосреднији ослонац и активнији посредник у прихватању грецизама био је латински језик; неједнако су утицали и живи језици — у српској култури више руски и француски, а у хрватској немачки и чешки. Настале разлике каткад су појединачне, лексичке природе, а каткад се типолошки групишу. Предочићемо само битније групе и типове различито уобличених речи карактеристичних за српски језик:

а. *радијум, хелијум, калцијум, стадијум, атријум, Лацијум* и сл. Краће варијанте типа *алуминиј, атриј, медиј* (обичније него *медијум*, уз напомену да то нису прави синоними) ограничено су конкурентне у српском стандардном језику и њих ће се језик, у мери која је целисходна, природно ослобађати.

б. *-овати, -исати, -ирати.* Сва три наставка у српском језику сасвим су обична у позајмицама. За илустрацију тројаког уобличавања у српском језику дајемо глаголе који почињу словом *к*.

Варијанте обичне у српском језичком стандарду
(избор из слова К)

-ОВАТИ		-ИСАТИ	-ИРАТИ		
калцифик-	комбин-	калкул-	кадр-	коинцид-	конфин-
и -цирати	комерцијализ-	канал-	калибр-	колаб-	конфронт-
камп-	компенз-	капитал-	калк-	колационо-	коопт-
канализ-	и -ирати	карактер-	канд-	колективиз-	координ-
кандид-	компликo-	кармин-	капитул-	колид-	коп-
канонизо-	компон-	картел-	каприц-	колоквиј-	кореспонд-
капитализ-	комунализ-	категор-	капт-	компар-	кородир-
карбонизо-	конденз-	колор-	карик-	компил-	корумп-
картелизо-	конкретиз-	коментар-	кариран	компримо-	костим-
квалифик-	консолид-	конкур-	кас-	комунизо-	кот-
кибиц-	констат-	конспир-	кастр-	комуниц-	крах-
киднап-	консулт-	конституиш-	кауц-	конвен-	кредит-
класифик-	конфедерализ-	конструиш-	квадр-	конверз-	кре-
клерикализ-	конфиск-	контрол-	кикс-	конверт-	крем-
кодифик-	конципи-	конферанс-	клас-	конгру-	кумул-
кокет-	и -ирати	концентр-	клон-	конзерв-	
и -ирати	кориг-	кооператив-	ковертир-	конзум-	
колонизо-	криминализ-	и -ирати	когносц-	контакт-	
колонијализ-	кристализ-	култив-	код-	контамин-	
команд-	критик-		коегзист-	контраст-	

Наставак *-овати* потиче из словенске старине (*куповати, кумовати, ратовати*), али је продуктиван и данас (уп. *аблендовати, екранизовати, киднаповати, лобовати*). Формант *-ис-* грчког је порекла, а налазимо га већ у првим ћирилометодским преводима: *власфимисати* (данас бисмо рекли *блaсфемисати), скандалисати*; стари српски штампари додају га и на домаћу, словенску основу: *рукодѣлисати*. Обилно је примењен на уобличавање турцизама (*калајисати, калдрмисати*), а затим и на нове европеизме (*експериментисати, униформисати* итд.). Ипак је у новије доба највише узео маха наста-

вак *-ирати*, којему је извор и главни ослонац немачки наставак -ieren. — У нормативној делатности треба уважавати створени обичај. Тројаки наставак није системски недостатак, него повољна околност, јер се тиме ублажује врло велика учесталост страног форманта *-ир-*. У најбољем је складу с природом нашег језика домаћи наставак *-овати*, и треба га одржавати где год је обичан; али то не значи да га треба вештачки форсирати, уводећи га у глаголе код којих је превагнуло *-ирати* (нпр. „датовати", „имитовати").

в. *консеквентан, консултација, космос, космички, космонаут, Персија, персијски*, а донекле с овим примерима иде и *импулсиван*. У позицијама уз сонант у другим речима долази некад *с* а некад *з*, само без двојстава; нпр. *консолидација, конзервативан, осмоза, протоплазма, персонал, аверзија*.

г. *демократија, аристократија, бирократија, теократија* и сл.; *Океан* (митол.) и *океан, кентаур, Кербер* и прен. *кербер, Киклади* (острвље), *Киклоп* и *киклоп, Кипар*. У грцизмима у српској традицији остаје изворно *т* (поред у напред поменутом *-кратија*) и у *Беотија, перипетија, хрестоматија*; у латинизмима пак узима се *ц* — *традиција, кондиција*. Уместо грчког *к* и у српској језичкој традицији усвојено је *ц* у неким грцизмима преузетим посредовањем западних језика (*цинизам, цилиндар, циклус, центар*), али у горе наведеним примерима и у готово свим грчким властитим именима у српском стандарду остаје само *к*.

д. *хаос, хемија, хирургија, хлор, хор, хром, хроника, хроматика, хризантема*, а тако и у бројним изведеницама. Већ у средњем веку усталило се правило у српској и осталој ћирилометодској култури да се грчко *х* замењује практично истоветним словенским *х* и на почетку речи, једнако као и у другим позицијама, а наведени српски примери у складу су с тим правилом. Почетно *х* у грцизмима већином одржавају и други словенски језици (не само ћирилички него и пољски, чешки, словачки). Спорадични утицај западних језика илуструју примери са заменом *х* → *к: карта* (али од исте основе и *хартија*), *кило-* у мерама (иста основа у *хиљада*), *кореографија* (али *хор*), *карактер, камелеон*. Главно правило ипак остаје да грчко Х (СН) преносимо као *х*.

ђ. *Атина, Византија, историја, јеретик, фарисеј*, као и — *варварин, симбол* али *символ вере* (правосл.), *херувим, садукеј, јерес, јеванђеље; Крит, Вавилон, Месопотамија, Витлејем, Јерусалим; Авељ, Ноје, Јов, Аврам, Венијамин, Исус, Навин, Ирод* и др. показују јак утицај грчког изговора из византијског доба, посебно на библијску и верску лексику и нарочито на властита имена. У старијој српској традицији било је много више речи са ослонцем на византијски изговор нпр. *Омир* (= Хомер), *Јелини* (Хелени, тј. Грци). У односу на данашњи стандард интернационализама било је не само обличких него и лексичких разлика; нпр. у старим списима налазимо оваква

имена планета: *Ермије* или *Јермије* (Хермес, тј. Меркур), *Афродита* (Венера), *Ариje* (Арес, тј. Марс), *Зевс* (Јупитер), *Крон* (Сатурн). Новија српска књижевнојезичка норма одлучно се окренула ка међународно прихваћеним узусима, а с тим и ослонцу на старогрчки изговор, уз (напред назначени) утицај латинског посредништва. Једино је она лексика која је тешње везана за црквену тематику задржала знатнији удео византијског утицаја.

е. *Холандија, Шпанија, Румунија, Швајцарска, Португалија.* У именима европских земаља и покрајина врло широко је у нашем језику примењена системска адаптација наставком *-ска: Финска, Шведска, Норвешка, Данска, Пруска* итд. То су у српском језику постојана имена без двојстава. Традиционална географска имена треба чувати у интересу постојаности и природности нашег књижевног језика, упркос настојањима из кругова географа да се да предност облицима који се употребљавају у језику дате земље.

XI. ПРИЛАГОЂЕНО ПИСАЊЕ ИМЕНА ИЗ СТРАНИХ ЖИВИХ ЈЕЗИКА (ТРАНСКРИПЦИЈА)

Начелни приступ

195. У писању туђих властитих имена у нашем стандардном језику примењују се два поступка: прилагођено писање (применљиво и у ћирилици и у латиници) и изворно писање (применљиво у латиници). Опредељење између ова два вида наметнуло се већ Константину (каснијем Ћирилу) Солунском, кад је састављао словенску азбуку и кад се већ у првим преводима морао одлучити како да преноси задржане грцизме и имена преузета из грчког изворника. Он се определио за прилагођено писање. То се види из тога што у своју азбуку није унео еквиваленте свих грчких слова (изостала су слова тхета, кси и пси), па и није могао дословно преносити грчке графије; отишао је и корак даље: прерађивао је завршетке речи, уклапајући их у систем словенске деклинације. У каснијем животу старословенског писма, кад је успостављена ћирилица и у њу укључена сва грчка слова, омогућено је и изворно писање речи преузетих из грчких изворника, што су стари писари доста примењивали. И у српскословенском правопису било је врло обично дословно изворно писање основа имена узетих из грчких предложака, али је у погледу адаптираних завршетака одржавано Ћирилово начело.

Са стварањем националних ћирилица угасила се могућност изворног писања туђих имена, како из грчког тако и из словенских ћириличких језика. Тако је прилагођено писање постало опште правило ћириличких правописа. У латиничким правописима, напротив, доминантан је узус да се имена из других латиничких језика пишу изворно. У нашој пак двоазбучној пракси прилагођено писање широко се примењује и у латиници. Томе води не само тежња да се страно име што складније уклопи у наш израз него и практични разлози; наиме, пишући прилагођено страна имена, аутор може припремати свој рукопис не условљавајући да ли ће се штампати ћирилицом или латиницом. У стручним текстовима, истина, често постоји потреба да се предочи и како се неко страно име изворно пише, али се то може постићи и допунским поступком: навођењем

изворног лика у подбелешкама (фуснотама), у загради иза имена или у индексима на почетку односно на крају рада.

а. Изузетно се и у ћириличком тексту понеко име може навести и у изворној латиници. То је, ипак, само изузетан поступак, попут оног кад из стилских разлога у нашем тексту оставимо непревеђену страну реч или израз (нпр. лат. sui generis, фр. c'est la vie). На задржавање стране графије каткад је аутор принуђен тиме што није успео да сазна како је треба прочитати и преозвучити, као у овом примеру:

Међу именима уписани су и неки Wuyts и Bayzew, а Wuyts-ово име понавља се и касније.

Кад се овако написаној графији дода наш наставак, неопходно га је одвојити цртицом и исписати ћирилицом: Wuyts-у, Wuyts-ом или Wuyts-ем, Wuyts-ови или Wuyts-еви и сл.; погрешно је кад се у ћириличком тексту наш наставак напише латиницом, нпр. *Wuytsovim именом* — јер наставак припада основном ауторском тексту, а не наводу. И кад је наставак азбучно неутралан (једнак у ћирилици и латиници), неопходно га је одвојити цртицом кад се у ћириличком тексту додаје на латиничку графију: Wuyts-a, Bayzew-a. Боље је, међутим, у ћириличком тексту избегавати овакво комбиновање изворних графија и наших наставака и стилизовати реченицу тако да се у њу уклопи номинативни облик.

б. Донедавно (до српско-хрватског језичког раскола), у тексту писаном латиницом, и ако се аутор био определио за изворно писање, наставци нису морали бити одвајани цртицом. При томе су име и наставак задржавали своју нормалну графију: Shakespeare — Shakespearea — Shakespeareov, Lavoisier — Lavoisierov, Chile — Chilea (изг. *Шекспир, Шекспира, Шекспиров, Лавоазје, Лавоазјеов, Чиле, Чилеа*). Ипак, често се при таквом поступку крај имена окрњивао и подешавао, а испред наставка се додавало позиционо *j* ако се основа завршава изговорним *и*:

Torquato Tasso — Torquata Tassa — Tassov;
Nicaragua — Nicarague — Nicaragui;
Columbia — Columbije — Columbiji;
Casablanca — Casablanke, Petrarca — Petrarke — Petrarkin;
Jacqueline — Jacqueline — Jacquelini — Jacquelinin;
Petőfi — Petőfija, Attlee — Attleejev.

Напомена: Након језичког распада престали су разлози за примену овог правила у текстовима на српском језику.

196. Прилагођено писање често се назива и фонетским, што није довољно прецизно. Писање сагласно изворном изговору преозвученом на наше најближе гласове само је полазно мерило, од којег се доста одступа у интересу системске доследности и у наслону на изворно писмо. Упадљива су таква одступања нпр. у писању имена из руског и енглеског језика, али и разних других, као *Мо-*

сква (а не „Масква"), *Волгоград* (а не „Валгаграт"), *Ромео* (а не „Роумиоу"), *Гордон* (а не „Годн"), *Александер* (а не „Елигзанде"), *Лајпциг* (а не „Лајпцих") итд. Ово није никакав недостатак нашег правописног система, него рационалан поступак, јер је за нас најважније да се изворна графија што једноставнијим поступком претвара у прилагођени лик, који ће се постојано и уједначено употребљавати у нашој јавној речи и литератури.

Прилагођено писање, међутим, можемо назвати фонетским у том смислу да имена треба (у нашем језику) и изговарати онако како их пишемо.

Напомена: Ипак није никаква грешка ако се глас који транскрибујемо са *дз* изговара сливено, као један глас, познат и из наших дијалеката (и у стандардном изговору јавља се као позициона варијанта у додиру речи, нпр. у „Отац би дошао").

197. Овде се, уз ситније дораде, углавном дословно преносе обраде прилагођеног писања из страних живих језика из Правописа Матице српске из 1993; направљене су обимније корекције у транскрипцији имена из франц. језика (на основу елаборације Д. Точанац Миливојев), док је за енглески ранији текст замењен новим (урадио га је Т. Прћић). Додат је прилог (Љ. Рајића) о транскрипцији из скандинавских језика.

Основна начела. — а. У прилагођеном писању имена најважнији је циљ постојаност облика свих важнијих имена, да би се поуздано знало како код нас гласе и да се без двоумица и домишљања могу тражити и налазити у азбучно обрађеним приручницима. Зато у овој материји нема места успостављању нових двојстава, нити се може ауторима школских и општих приручника признавати право да туђа имена уобличују према својим транскрипционим схватањима. Посебно је важно да сви уџбеници и приручници који обрађују географску грађу и све географске карте транскрибују имена сагласно правописним правилима. То треба да буде обавеза и других делатности које често уобличавају туђа имена — у новинарству, у превођењу филмова и књига и др. У примени транскрипционих правила Одбор за стандардизацију српског језика (при Институту за српски језик САНУ, Београд) пружаће стручну помоћ онима који се за њу обрате.

б. Правила која се утврђују не треба схватити као ретроактивну обавезу и мењати ликове имена која су већ ушла у постојани изражајни обичај, а онда и у стручну и другу литературу. То нпр. значи да не треба мењати имена из кинеског језика типа *Пекинг, Сун Јам Сен, Чанг Кај Шек, Куоминтанг* или пак из португалског језика *Рио де Жанеиро, Васко да Гама, Магелан* и сл. — без обзира на нова правила.

в. У утврђивању транскрипције начелно се полазило од изговора имена у изворном језику и од могућности нашега језика да из-

ворне гласове замени адекватним или блиским нашим гласовима. Примењивана су, међутим, и допунска мерила, која треба уважавати и у даљим дорадама и уобличавању имена из још необрађених језика, па ће се овде укратко предочити:

(1) Треба избегавати уношење тешких и неприродних склопова у наш изговор, као и ликова непогодних за нашу граматичку промену — ако постоје начелне могућности за избор прилагођенијих ликова. Нпр. за једну кинеску провинцију по једном од постојећих транскрипциони предлога било би *Ћинг̄хај — Ћинг̄хаја — ћинг̄хајски*, а по другом „Ћхингхаи — Ћхингхаија — ћхингхаијски", а свакако нам је погодније изабрати прво решење, и због изговора и због граматичке промене. Ради лакшег изговора и хиндске аспироване сугласнике преносићемо упрошћено (без *х*): *Ганди, Џамбекар, Вајшакја* (а не „Гандхи", „Џхамбхекар", „Вајшакхја"), а шведско -RG на крају слога преносићемо као *рг̄* (према писму) а не као „рј" (према изговору): *Стриндберг̄, Берг̄ман* (не „Стриндберј", „Берјман").

— Таквим опредељењима дајемо прилог и одбрани нашег језика од онога што га чини отуђеним, извештаченим и тешким.

(2) Треба тражити да прилагођено писање остане у јасном односу према изворноме и да се од њега не удаљава више него што је неопходно, што значи да не треба избегавати одступања од изворног изговора кад иду у правцу изворног писма. Овим не само да се олакшава транскрипциони поступак у односу на изворне језике него се и школској младежи и другим корисницима олакшава напоредно служење нашом литературом и приручницима, било који начин писања имена (изворни или прилагођени) био примењен у њима.

(3) Треба тежити таквим правилима транскрипције која може примењивати шири круг образованих људи (лектори, наставници, новинари и други), а не само зналци изворног језика. Важнија је једноставност и доследност правила него тежња да се постигне максимална верност изворном изговору и гласовном (одн. фонолошком) систему.

(4) Ако су се за имена неког језика у спонтаној пракси створила постојана правила, не треба их мењати ради изговора ближег изворном језику.

г. Као заједничко правило за имена (а и апелативне позајмице) из свих језика неопходно је поштовати правописне одредбе о писању међусамогласничког *ј*, што значи да се пише *уја, ује, ују*, а не „иа", „ие", „иу". Исто тако је заједничко правило да се удвојени сугласници преносе у наше прилагођено писање као једноструки.

И од овог и од претходног правила може бити изузетака само у додиру два дела сложене речи (односно префикса и основе).

д. На имена из живих језика не примењује се граматичка адаптација какву смо видели у облицима имена из класичних језика. Ипак се у некој мери и даље граматички прилагођавају имена женског рода. Адаптација у неким случајевима захвата и номинатив, на

тај начин што се успоставља завршно *-а*, схваћено као наставак; примену тога поступка често видимо нпр. у француским именима, и то не само женским антропонимима него и у именима покрајина и река: *Жанета, Жаклина, Брижита, Рона, Марна, Шампања, Бретања*. У другим случајевима номинатив остаје неприлагођен, али се наставци женског рода појављују у промени, нарочито у дативу и присвојном придеву: *Агнес — Агнеси — Агнесин, Катрин — Катринин, Франсоаз — Франсоази* итд. Овакво делимично прилагођавање примењује се и на већ разматрана старогрчка женска имена ако у номинативу остану неадаптирана: *Сапфо — Сапфин, Клио — Клије — Клији* и сл. Системска адаптација примењује се нешто изразитије на словенска имена.

Особености транскрипције словенских имена

198. Имена из ћириличких језика можемо у општем правопису писати само прилагођено, а не и изворно. Постоје, истина, и неке латиничке транслитерације, у којима писање остаје блиско изворном, али је то употребљиво само у специфичним приликама (као телепринтерско писмо, у библиотекарству и сл.), а не у општем јавном тексту. Словенске ћирилице предочене су на приложеној табели, на којој се види општи део азбуке и специфичности појединих националних ћирилица; у општу ћирилицу укључили смо и слово И, иако га нема у белоруској азбуци (осим у модификацији й). Уз табелу додајемо и најосновнија транскрипциона објашњења.

Општа:
а б в г д е ж з и к л м
н о п р с т у ф х ц ч ш

Српска:
ђ ћ ј љ њ џ

Македонска:
ѓ ќ ј љ њ џ ѕ

Бугарска:
й щ ь ъ ю я

Руска:
ё й щ ъ ы ь э ю я

Белорўска:
ё і й ў ы ь э ю я

Украјинска:
є і ї й щ ю я ь

Русинска:
г є ї й щ ю я ь

Данашње словенске ћирилице

Специфичне графије појединих ћирилица преносе се у наш језик делом истоветно, а делом се јављају неке разлике међу језицима. Графије ЛЬ, ЛЯ, ЛЮ, НЬ, НЯ, НЮ из било ког језика преносимо као *љ, ља, љу, њ, ња, њу*, слова Я и Ю у другим *положајима као ја, ју*, а слово Й као *ј*, док је белоруско Ў блиско нашем *в*. И руско и белоруско Ы, Э, Ё преносимо као *и, е, јо* (ово последње с претходним Л, Н даје *љо, њо*). Слова Э, Ї (украјинска и русинска) имају вредност *је, ју*. Слово Щ из источнословенских језика и русинског преносимо као *шч*, али из бугарског као *шт*. Слово Ь (танко јер, „меки знак") служи као знак мекоће претходног сугласника, а у руском језику каткад сигнализује и изговор *ј* испред наредног самогласника (*Захарјин* и сл.). И руско Ъ (дебело јер, „тврди знак") указује на *ј* испред наредног самогласника (*сјезд, подјезд*), али у бугарском језику има гласовно значење. Слово Г нема исту гласовну вредност у ћириличким језицима. У украјинском, белоруском и русинском изговору означава струјни (фрикативни) сугласник, звучни парњак сугласника *х*, те је на неки начин на средини између г и *х*; из украјинског и белоруског преносимо га као *ґ* (сагласно писму, *Ґриґорић* а не „Хрихорић"), док је у транскрипцији русинских имена уобичајено *х* (за *ґ* једнако нашем Русини имају посебно модификовано слово). Македонско Ѕ, Ќ, Ѓ преносимо као *дз, ћ, ђ*, а нашим *џ* преносимо не само македонско Џ него и графију ДЖ из других језика.

Словенске латинице донекле се одликују од других европских сразмерно већом употребом дијакритика изнад сугласничких слова, чиме се постиже диференцираност специфичних словенских сугласника. Најизразитији паралелизам нашој ћирилици својствен је (поред хрватске) словеначкој латиници, тако да словеначка имена преносимо обичним пресловљавањем латинице у ћирилицу (а у латиници их задржавамо без промене). О транскрипцији пољских, чешких и словачких имена биће даље речи.

199. Велика међусобна сродност словенских језика омогућује да словенска имена не преносимо само формалном транскрипцијом, него и уз извесна системска прилагођавања, која омогућују да се име складније уклопи у наш граматички систем. Навешћемо неке поступке у којима се ово огледа.

а. Двочлана властита имена у којима први члан има облик и улогу атрибута или детерминатива (придев, редни број, присвојна заменица) по правилу се и у нашем језику уобличавају тако и први члан се мења по нашој придевској односно заменичкој промени. Овакву промену треба применити кад год се облик у нашем језичком осећању може схватити као променљиви атрибут, укључујући и случајеве у којима номинатив остављамо неприлагођен; на пример:

Великије Луки (руски град) — *из Великих Лука — у Великим Лукама;*
Ческе или *Чешке Будјејовице — Чеških* или *Чешких Будјејовица — Чеším* или *Чешким Будјејовицама;*
Бољшој театар — Бољшог театра — у Бољшом театру.

б. Словенска презимена придевског облика често се и код нас мењају као придеви: *Лобачевски* (пољ. LOBACZEWSKI) — *Лобачевског, Черни* (чеш. ČERNÝ) — *Черног, Достојевски* (рус. ДОСТОЕВСКИЙ) — *Достојевског* итд. Међутим, поједина руска придевска презимена на -ОЙ код нас се мењају као именице: *Толстој — Толстоја — Толстоју* и сл.

в. Некадашње крајње *-а* у чешком језику изменило се иза палаталних сугласника у *-е,* али се у нашој транскрипцији у женским личним именима и каткад у топонимима успоставља *-а: Марија, Фелиција, Ческа* или *Чешка Камењица* (MARIE, FELICIE, ČESKÁ KAMENICE). И чешки наставак -ŠTĚ не транскрибујемо дословно као „штје" него га поистовећујемо с нашим *-ште: Конопиште, Храдиште.*

г. Према нашем непостојаном *а* у другим словенским језицима углавном се јавља непостојано *е* или каткад *о,* али се код нас по правилу не третира као непостојано, него се задржава у промени: *Чапек — Чапека* (из чешког), *Крањец — Крањеца* (из словеначког), *Толчок — Толчока, Волочок — Волочока* (а не „Толчка", „Волочка", као у руском). Једино у кајкавским именима *е* каткад узимамо као непостојано: *Ткалец — Ткалца, Белостенец — Белостенца,* али: *Мачек — Мачека.* Непостојано *а* успостављамо између крајњег *р* и сугласника који му претходи: *Александар, Дњепар* (према рус. АЛЕКСАНДР, ДНЕПР).

д. С нашим *-ић* генетски је истоветан наставак *-ИЧ* у неколико других словенских језика (руска очинства, белоруска презимена и др.), па се раније обично подешавао: *Франц Миклошић, Отон Жупанчић, Лав Николајевић* (Толстој) и др., а у старијим изворима наћи ћемо и *Хенрик Сјенкјевић* и сл. Данас се, међутим, као норма (раније у Белићевом правопису а касније потврђена у Правопису из 1960) узима задржавање *-ич: Кидрич, Циранкјевич, Шостакович, Сјенкјевич* итд. Наша имена у другим земљама (људи у дијаспорама и расејању) писаћемо како заиста гласе: *Милорадовић* (у Русији), *Петровић, Томић* (у Румунији) и сл.

ђ. Као што имамо своја имена за поједине географске појмове из несловенских земаља (нпр. *Рим, Беч, Солун, Огњена земља, Жута река* ијек. *Жута ријека*), тако и с подручја других словенских језика имамо традиционалне варијанте друкчије од изворних: *Лавов, Праг, Скопље, Битољ.* У таква имена спадао је и *Петроград,* јер се код нас тај град тако звао и у време кад су га Руси звали САНКТ ПЕТЕРБУРГ или краће ПЕТЕРБУРГ; варијанту *Петроград,* коју ће Руси официјелно увести тек 1914, налазимо нпр. у Његошевим текстови-

ма. Према томе, кад говоримо о том граду у доба руског царства, природно је да га називамо *Петроградом* (као што се историчари служе именом *Цариград*, непотребно напуштеним). Нема принципијелне нормативне сметње да се наши писци и сада по свом нахођењу послуже овом старом варијантом, схватајући је као факултативни превод имена *Петербург*, које је сад опет усвојено (с атрибутом *Санкт*). И нека лична имена преузимамо у облику који одступа од дословне транскрипције; тако имамо *Лав, Петар* према рус. ЛЕВ (ген. ЛЬВА), ПЁТР (ген. ПЕТРА́).

200. У обрадама које следе посебно су обрађени словенски језици у чијим се именима испољило више транскрипционих проблема — од ћириличких руски, а од латиничких пољски, словачки и чешки. Потпуности ради овде ће се указати и на неколика поступка у писању имена из ћириличких језика за које засад није сачињена посебна обрада.

а. Македонско Ќ, Ѓ преносимо као *ћ, ђ: Злокућани, Ђурђевиште, Ђурђев Дол.* Умекшано се изговара и обично написано мак. К, Г испред самогласника *и, е*, али их тада преносимо према писму: *Купо, Анѓел.* Због створеног обичаја пишемо ипак *Ђевђелија* (мак. ГЕВГЕЛИЈА). Из истих разлога пишемо и *Ђустендил* (град у Бугарској, КЮСТЕНДИЛ), иако буг. КЮ, ГЮ, КЯ, ГЯ по правилу преносимо као *кју, гју, кја, гја: Кјулавков, Бекјаров* и сл.

б. Кад у бугарским именима између два сугласника стоји група коју чине Ъ и Р или Л (у било ком редоследу), у транскрипцији изостављамо Ъ, успостављајући вокално *р, л: Трново, Крстев, Влчи Дол, Влко, Блсков* (буг. ТЪРНОВО, КРЪСТЕВ, ВЪЛЧИ ДОЛ, ВЪЛКО, БЪЛСКОВ). У осталим положајима Ъ замењујемо са *а*, нпр. *Галабов, Канчев, Саказов* (ГЪЛЪБОВ, КЪНЧЕВ, СЪКЪЗОВ), тако и *Искар, Димитар* (ИСКЪР, ДИМИТЪР), *Казанлак* (суфикс -ЛЪК тур. порекла).

в. Бугарско и македонско Е преносимо увек као *е* (не као *је*) изузев кад му претходи И: буг. *Евтим* (ЕВТИМ), *Благоев, Исаев, Куев, Андреев*, мак. *Богоевски, Видоески, Андреевски.* Између И и Е умећемо позиционо *ј*: буг. *Георгијев, Захаријев*, мак. *Илијевски, Ѓурчијев.* У нашој транскрипционој пракси *ј* се каткад умеће испред Е и кад претходни вокал није И, нпр. буг. *Андрејев, Исајев, Благојев* (примери из Просветине Мале енциклопедије); то није језички погрешно, али предност треба дати писању без *ј*, како је традиционално поступано и било нормирано и како одговара изговору. Не треба ипак сузбијати ликове типа *Андрејев, Малејева* (*еје* уместо два *е*).

г. Како је већ поменуто, у украјинским и белоруским именима Г преносимо као г (а не као *х*). Примери за украјинска имена: *Богдан Хмељницки, Гаврилов, Герасименко, Глибов, Гончаренко, Буг, Дрогобич, Криви Рог, Луганск, Черниговъ;* за белоруска имена: *Богдановић,*

Губаревич, Гомељ, Городиште, Гродно, Могиљов итд. Не само у погледу Г него и у другим транскрипционим поступцима треба одржати онакав лик укр. и белор. имена какав је и досад улазио у нашу литературу и картографију, нпр. *Кијев, Харков, Лавов, Полтава, Дњепар, Дњестар, Минск, Витебск* (уместо ВИТЕБСК), *Полоцк, Молодечно, Березина, Њемен* итд. Тај лик често није сагласан с данашњим укр. и белор. изговором (нпр. *Кијев* би био „Кијив"), али углавном одговара праоблику и у тим језицима, слично као што писање *Белград* или сл. (својствено правописима више језика) одговара старијем лику нашег имена *Београд*. У ствари, и наше писање руских имена ближе је њиховом праоблику него данашњем фонолошком лику и нема разлога да се изменама уноси пометња, посебно када се ради о географским именима. Међутим, када се не ради о личностима које су културно-историјски маркиране, све чешће ће се лична имена и презимена преносити у форми која одговара аутентичном савременом изговору у укр. и белор. језику (уп. нпр. из антологија укр. и белор. поезије укр. имена *Олександр, Олексиј, Володимир, Олена, Свитлана, Пилип, Павло, Петро* и белор. *Алег, Аляксей, Салавей, Сяргей, Кульшов, Владзимир, Аркадз, Генадз, Владзислав, Вярцински* /према рус. *Вертинский*/ и сл.).

д. Чињеница да украјинско, јужноруско и белоруско Г преносимо у именима као *г* (структуралном адаптацијом сродне словенске материје), а не као *х* (по претежном акустичком утиску) — није преседан за припаднике наше украјинске мањине. Слично као и Русини, и они су заправо двојезични (билингви), те суделујући у нашој језичкој комуникацији, фактички су у прилици да активно утичу на српски облик свог имена у узусу средине у којој живе. У нашем стандарду уважавамо тај створени узус. Уобичајено је да се русинско Г (струјни звучни сугласник) преноси као *х* (*Хавријил, Хорњак*), а за глас једнак нашем *г* Русини имају посебно модификовано слово (с ресицом навише). За наше Украјинце немамо података је ли створен постојан узус; њихова имена типа ГАВРИЛО, ГОЛОВЧУК, ГРУШЕВСКИЙ за нашу норму прихватљива су и у облику *Гаврило, Головчук, Грушевски* (како пишемо имена матичних Украјинаца) и у варијанти са *х* (ако им је ушла у обичај).

Језици појединачно (по азбучном реду)

Имена из албанског језика

201. Иако се албански гласовни систем у неким битним одликама доста разликује од нашег — самогласници типа полугласника (у писму Ë) и ü (у писму Y), међузубни сутласници (TH, DH) — ипак се имена могу погодно преносити у наш језик и углавном се нису стварали знатнији спорни проблеми.

а. У вокализму известан проблем представља како преносити ненаглашено Ë на крају речи, које се или не изговара или се изговара као редуцирани, мукли сугласник. Како албанска имена имају напоредну одређену форму на -А, то се може она узети као полазна и преносити као *-а*.

б. У консонантизму најсложеније је питање употребе *л* и *љ* уместо одговарајућих албанских гласова. И у албанском постоји слични сугласнички пар: тврдо LL, слично нашем *л*, и меко L, слично нашем *љ*, али у ствари по акустичком утиску између *љ* и *л*; осим тога, постоји и алб. двосугласничка комбинација LJ (*л' + j*). Неспорно је да алб. LL треба редовно преносити као *л* (ASLLANI — *Аслани*), а LJ као *љ* (FILJA — *Филља*), али је у преношењу L спонтано настала транскрипција веома неуједначена. Томе доприноси чињеница да су и наши говори у суседству албанских затрли разлику између *л* и *љ* у положају испред *е* и *и*, сводећи и један и други сугласник на *л'*. Тако се исти сугласник изговара у нашим именима *Илија, Филип* (*Ил'ија, Фил'ип*) као и у албанским ALI, HALIT; разумљиво је онда што се створио обичај да се тај сугласник у нашем тексту једнако и пише: *Али(ја), Халит* једнако као *Илија, Филип*. И наша стандардна транскрипција мора водити рачуна о узусу створеном у средини где је међусобни контакт најживљи.

Вероватно је најближе спонтаном обичају и најреалније да се примењује овакво оријентационо правило (кад нема посебних разлога да се одступи од њега):

(1) Албанско L обично се преноси као *л* кад је у положају испред *и* и *е*: *Рилиндја* (RILINDJA), *Али* (ALI), *Вели* (VELI), *Мекули* (MEKULI), *Халит* (HALIT), *Селим* (SELIM), *Лирија* (LIRIA, клуб), *Сулејман* (SULEJMAN), *Малесија* (MALESI), па се то може и углавном генерално примењивати, нпр. на геогр. имена (узета са карте Албаније): *Флет* (FLET), *Лежа* (LEZHA), *Блиниш(т)е* (BLINISHT), *Клења* (KLENJA), *Тепелена* (TEPELENA), *Велешње* (VELESHNJE), *Селеница* (SELENICA), *Либохова* (LIBOHOVA), *Лесковик* (LESKOVIK), *Билишти* (BILISHTI), *Малиќ* (MALIQ), *Моглица* (MOGLICA) и др.

(2) У другим положајима (испред других самогласника, испред сугласника и на крају речи) алб. L обичније се преноси као *љ*: *Љатиф* (Latif), *Шаља* (SHALË, SHALA), *Кељменди* (KELMENDI), *Фадиљ* (FADIL), а то се онда може применити и на имена као *Гољај* (GOLAJ), *Пуљај* (PULAJ), *Миљот* (MILOT), *Шупаљ* (SHUPAL), *Љушње* (LUSHNJE), *Љаљар* (LALAR), *Паљокастра* (PALOKASTRA), *Дељвина* (DELVINA), *Љапан* (LAPAN) (све геогр., с карте Албаније); *Миљоти* (MILOTI), *Хиљми* (HILMI), *Сељман* (SELMAN), *Ќемаљ* (QEMAL), *Исмаиљ* (ISMAIL), *Џемиљ* (XHEMIL) (имена и презимена).

Ово су ипак само оријентациона правила од којих ће реално бити одступити из различитих разлога. Због већ створеног обичаја писаћемо *л* а не *љ* у *Елбасан, Валона, Клос*. Кад се у истој речи два пута понавља Л, и друго ћемо транскрибовати као и прво, без обзира на позицију: *Љуљиште* (LULISHTE), *Љаљез* (LALËZ). Ради по-

годнијег изговора (дисимилација) писаћемо *л* а не *љ* у суседству меког сугласника: *Улћинаку* (ULQINAKU), *Фуше Булћизес* (FUSH'E BULQIZES). Писаћемо *љ* испред *и* кад име на L (*љ*) добије наставак I: *Фадиљи* (према *Фадиљ*). — Уопште, треба се старати да се при транскрипцији не нарушавају спонтано створени обичаји.

202. Имајући у виду праксу и законитости транскрипције, као и извршене елаборације, може се препоручити да се у албанским именима преносе:

Ç као *ч*: *Чабеј* (ÇABEJ), *Корча* (KORÇË или KORÇA).
DH (међузубни сугласник) као д: *Димитер* (DHIMITËR).
DJ остаје *дј*: *Рилиндја* (RILINDJA).
Ë (полугласник) као *е* (изуетак в. ниже): *Пермет* (PËRMET).
Ë крајње (ненаглашено) као *а* (в. т. 201а): *Корча* (KORÇË или KORÇA), *Дијана* (DIANË).
GJ као *ђ*: *Ђерђ* (GJERGJ), *Шенђин* (SHËNGJIN).
I крајње (у геогр. именима) као *ија: Љаберија* (LABËRI), *Малесија* (MALËSI).
L као *љ* и као *л: Фадиљ, Рилиндја* и др., в. т. 201б.
LJ као *љ: Филја* (FILJA), *Реља* (RELJA).
LL као *л: Аполонија* (APPOLLONI), *Лещи* (LLESHI).
NJ као *њ: Фрања* (FRANJA).
Q као *ћ*: *Ћерим* (QERIM), *Ћафа* (QAFË или QAFA, топ.).
RR као *р* (тј. једнако са R, иако су то посебни албански гласови: *Рок* (RROK).
SH као *ш: Куштрим* (KUSHTRIM), *Шаља* (SHALË или SHALA).
TH (међузубни сугласник) као *т̄: Стати* (STATHI).
X као *дз: Дзодза* (XOXA), *Дзани* (XANI).
XH као *џ: Хоџа* (HOXHA), *Џоли* (XHOLI).
Y (самогласник типа ü) као *и: Имер* (YMER), *Авдиљ* (AVDYL).
ZH као *ж: Жуби* (ZHUBI).

Остала слова (A B C D E F G H I J K M N O P R S T U V Z) преносе се одговарајућим нашим словима. Посебно треба имати у виду да албанско DJ остаје и код нас *дј*, као и да графије SH и TH у неким муслиманским именима представљају сугласничке групе, те их треба дословно преносити (ISHAN = *Исхан*, ETHEM = *Етхем*, MITHAT = *Митхат*).

Напомена: Имена *Етхем* и *Митхат* овако транскрибујемо зато што се у албанском језику пишу са T и изговарају као *т̄*, а тиме се не прејудицира писање наших муслиманских имена (у српском језику за домаћа имена имају равноправан статус обе варијанте).

203. У текстовима на српском језику (укључујући и преводе са албанског) географска имена са терена Србије и Црне Горе не треба транскрибовати са албанског лика него их писати онако како гласе у нашем језику (односно онако како их преузимамо из маке-

донског језика ако су са тла Македоније и ако у нашем језику не постоји друкчије традиционално име). Исто важи и за традиционална имена са територије Албаније, типа *Скадар, Драч, Валона, Дрим (Велики).*

Имена из арапског и персијског језика

204. Арапски језик одржава се као општи стандард свих Арапа, иако постоје знатне разлике у појединим земљама. Оне донекле утичу и на транскрипцију имена, али ипак основна правила полазе од класичног арапског стандарда. У научној употреби је латиничка фонолошка транскрипција (систем ДМГ), у којој сваки глас (фонема) има посебан знак, тако да структуру арапских речи показује прецизније него арапско писмо, у ком се обично изостављају кратки самогласници.

а. Преглед основних наших замена за арапске гласове (представљене том научном транскрипцијом):

ā ū ī — дуги вокали [â, û, î] — као *а, у, и: Фарук, Халил.*
a u i — кратки вокали — као *а/е, у, и* (в. т. 204б).
ay aw — дифтонзи — први као *ај/ej* (зависно од изговора, условљеног сугласничким суседством) или у крајњем слогу као *аи/еи*, други као *ау* (т. 204б).
w m b — уснени сугласници — као *в* (изузетно *у: Асуан*), *м, б: Кувајт, Аман, Ахбар.*
t̲ d̲ — међузубни сугласници [th, dh] — као *т, д* (в. т. 204б4): *Таура (Ел таура), Гадафи.*
t d s z — зубни сугласници (дентални) — као *т, д, с, з: Бејрут, Давуд, Касим, Азим.*
ṭ ḍ ṣ ẓ — алвеоларни емфатици [условно: tx, dx, sx, zx] — такође као *т, д, с, з* (мада има и неких одступања): *Тахир, Ријад, Басра, Зафир.* Ови сугласници (за разлику од претходних) утичу да суседно [a] има вредност *а* а не *е.*
r l n — алвеоларни сонанти — као *р, л, н: Рамадан, Халид.*
š ğ y — палатали [sh, gh, y] — као *ш, џ* (или г, в. т. 204б2), *ј: Шукри, Џелал, Бен Јаҳја.*
k — предњи веларни сугласник — као *к: Киркук.* У египатском колоквијалном изговору према овом сугласнику стоји и његов звучни парњак типа *ḡ* (ум. *џ*). Сви арапски сугласници који даље следе имају дубље место артикулације него наши *к, ḡ, х*, те су у ширем смислу 'грлени', и чине најупадљивију одлику арапског консонантизма. Попут емфатика и [w], донекле и [r], они утичу (углавном у истом слогу) да [a] има изговор типа *а* а не *е* (в. т. 204б1).
h̲ ġ — задњи или крајњи веларни сугласници [kx, gx] — први као *х* (изузетно *к: Картум, Мока, мока кафа*, уп. т. 204б3): *Халид, Багдад.*

q — ресични (увуларни) сугласник — као *к: Фарук.*

ḥ‘ — ждрелни (фарингални) сугласници [cх, ‘] — први као *х: Мухамед, Хасан*, а други не преносимо: *Аман* (изостављен је на почетку речи).

h’ — ларингални (гркљан, гласнице), у ужем смислу грлени сугласници [ch, ’] — први као *х: Тахир*, а други се не преноси, нпр. на почетку имена *Ахмед* и на крају имена *Сана;* каткад се преноси као апостроф у речи *Кур’ан.*

У овом прегледу у угластој загради додавали смо упрошћене латиничке транслитерације, којима се каткад прибегава да се избегну графичке тешкоће изазване дијакритицима фонол. транскрипције, а да се сачува диференцираност арапских сугласника (Sxaddâm, Shäkîb, Fäysxal, Mucxammäd — *Садам, Шекиб, Фејсал, Мухамед*); ово је само помоћни поступак, без системске примене. Као што се види из наведених примера (*Садам, Мухамед* и др.), удвојене сугласнике преносимо једноструким нашим, а дужину вокала у прилагођеном писању не маркирамо (томе би се могло само изузетно прибећи, да се диференцирају сучељена подударна имена). Ово је опште правило, за имена из свих језика.

б. За колебања у преношењу појединих арапских гласова Међуакадемијски одбор (бивше Савезне Републике Југославије) дао је предност оваквој транскрипцији (с тим што се признају и укорењени традиционални облици и кад одступају од ових правила):

(1) Ар. „фетха” тј. фонолошки кратко [a] — финална као *а: Халида, Гиза* (не: „Халиде”, „Гизах”); иницијална као *а: Асад, Амин, Аг̃адир, Абу Муса*; медијална као *а* или *е*, зависно од претежног изговора (који зависи од сугласничког суседства): *Халил, Сабри, Фејсал; Кемал, Недим, Шекиб, Целал* и сл. Посебно је регулисано писање арапског члана (в. ниже).

(2) Ар. „џим” као *џ: Џумхурија, Целал* итд. начелно, али у Египту *г̃: Гумхурија, Гиза, Наг̃иб* и сл.

(3) Ар. безвучни крајњи велар као *х: Халид, Ахбар* (не „Калид”, „Кхалед”, „Акбар”, што долази углавном под утицајем енгл. транскрипције), али се поштује трад. изузетак *Карт̄ум.*

(4) Ар. интердентали: дата је предност заменама *т̄, д* (иако преседана имају и замене *с, з*): *Табит̄, Адир, Гадафи.*

(5) Ар. кратко [u]: *Мухамед, Хусни, Хусеин, Мубарак, Муамер* (боље него „Мохамед” итд.). Али почетно: *Осман, Омер* итд.

(6) Ар. кратко [i]: *Хафиз* (не „Хафез”), *Халид, Салих, Киркук* итд.

(7) Дифтонг [ay] зависно од позиције и изговора: у завршном слогу *Хусеин, Окаил*, а у другим позицијама *ej/aj: Сулејман, Хајдар.*

(8) Дифтонг [aw]: *Хадрамаут̄, Тауфик, Џебел ел Лауз* (трад. одступање: *Фавзи*). Такође: *Ахбар ел јаум* (новине, боље него „јом”), али се мора признати и изговор *о* у топонимима у којима је сасвим преовладао, нпр. *Сохаг̃* у Египту).

в. Арапски члан, кад се у нашем тексту пише одвојено, у општој употреби треба писати у уједначеном облику *ел,* без варијација

које изазива утицај гласова из суседних речи: *Нефуд ел Дахи, Џебел ел Шифа, Баб ел Мандеб* итд. Констатовано је, међутим, да у текстовима појединих аутора треба поштовати и узус прецизније транскрипције, у коме се уважава асимилација према сугласнику којим почиње наредна реч. Исто важи и за имена под д.

г. Члан се може изостављати на почетку имена: *Асад, Ријад, Гумхурија* (али унутар имена остаје: *Шат ел Араб*).

д. Као општа препорука усвојено је да се члан пише у облику *ел* и у случајевима какви су *Абу ел Хасан, Абу ел Рејхан, Вади ел Кура* итд., иако се овде његов облик у изворном изговору мења под утицајем суседних речи (Абу-л-Хасан, Абу-р-Рејхан и сл.). Признаје се, међутим, преоблика типа *Белкасем* (где је Бел- = Абу + ел), као што се и за основно *Ибн* признаје и преоблика *Бен (Бен Бела).*

ђ. Усвојено је да у арапским именима код нас треба заједно писати спојеве *Абд* + *ел с* наредном речју и *ел* + *дин с* претходном речју (изузимају се традиционално усвојена имена типа *Абдел Насер*). Разматрано је да ли при овоме дати предност варијантама заснованим на контекстуалном изговору: *Абдулах, Хајрулах, Фахрудин, Шемсудин, Абдулазиз, Абдурахман* — или пак варијантама које се ослањају на паузални изговор: *Абдалах, Хајралах, Фахредин, Шемседин, Абделазиз, Абдерахман.* Оцењено је да се, с обзиром на живи арапски изговор, предност може дати другој варијанти, али да су у обичај ушли и поједини ликови засновани на контекстуалном изговору, те вероватно и убудуће треба рачунати с овим двојством.

205. У погледу тежњи да се арапска имена код нас преносе изворно, ваља знати да се у научним круговима доста употребљава научна латиничка транскрипција по систему ДМГ, која за све арапске фонеме примењује по један словни знак, по потреби допуњен дијакритицима изнад и испод слова. Нема принципијелне сметње да се она узима и у функцији изворног писања имена у нашим (латиничким) текстовима, ако се поуздано примени и ако се савладају графичке тешкоће које изазивају дијакритици. Отворено је питање (које треба решавати у оквиру праксе и неговања изворног писања туђих имена) колико ће се у тој функцији примењивати и неке друге посредничке транскрипције, али свакако треба сузбијати импровизоване и непоуздане поступке, поготово појаве као што је мешање енглеског и француског система.

206. Персијска имена. У персијском језику употребљава се арапско писмо, допуњено са четири сугласничка слова, па ћемо и персијске фонеме представљати ослањајући се на арапску фонолошку транскрипцију. При томе треба имати у виду да персијски изговор доста одступа од арапског, односно од онога који би нормално сугерирала арапска фонолошка транскрипција. И знатан део колебања и неуједначености у преношењу персијских имена потиче отуда

што су делом преношена према арапским узорима, а делом под утицајем персијског изговора. Досадашње препоруке ишле су углавном за реалним персијским изговором, с тим што треба поштовати традиционалне (већ усвојене) облике и кад одступају од ових препорука.

а. Персијске графеме којих нема у ар. писму преносе се по изговору као *ū, ч, ж, ḡ: Панднама, Чубак, Бижан, Голшад.*

б. Арапским међузубним сугласницима, које преносимо као *т̄, д* (в. горе), одговарају персијски фрикативи, па их и преносимо као *с, з: Сораја, Абазар.*

в. Арапском емфатичном [ḍ], које преносимо као *д,* одговара персијски фрикатив, који по изговору преносимо као *з: Зија.*

г. Арапском кратком [a], које преносимо као *а* или *е,* одговара у персијском вокал чији је изговор типа *ä,* а у финалној позицији типа *е.* У нашој транскрипционој пракси овај се вокал преноси као *а* и као *е.* Препоручује се да се преноси као *а,* како се не би изједначавао с вокалом о коме ћемо говорити под *д,* осим што је у финалној позицији реалније ићи за изговором и преносити га као *е;* међутим, и у финалној позицији може се допуштати морфолошка адаптација (нарочито у женским именима), што значи замена овога вокала са *а.* Дакле: ***Ахмад, Шахсавар, Шахнама*** или ***Шахнаме*** (наслов епа, боље прво), ***Рахшанде*** или ***Рахшанда*** (ж. име), ***Хамиде*** или ***Хамида*** (исто).

д. Арапском кратком [i], које преносимо као *и,* одговара отворенији перс. вокал, који по изговору преносимо као *е: Данеш, Ентезам, Шахреза.* Међутим, перс. групу [iy] преносимо по изговору као *иј: Зија.*

ђ. Арапском кратком [u], које преносимо као *у,* одговара перс. отворенији вокал, који по изговору преносимо као *о: Хосеин, Хомеини.*

е. Перс. дифтонг који одговара арапском [ay] (в. горе арапска имена) преносимо у крајњем слогу као *еи,* а ван тога положаја начелно као *еј: Хосеин, Шејда.* Међутим, задржава се облик *Хомеини,* због створене навике и наслона на име града *Хомеин.*

ж. Арапском дифтонгу [aw], који преносимо као *ау,* у перс. одговара изговор типа *оу,* па га тако и преносимо, али на крају речи као *ов: Тоуфик, Хосров.*

з. Препоручују се ликови типа *Касем, Садек, Есхак* или трад. *Исхак* (по узору на арапски изговор), иако је перс. изговор типа *Гасем, Садеғ* (и *Мосадеғ*), *Есхағ.*

Белоруска имена — в. т. 198, 200гд

Буґарска имена — в. т. 198, 200в

Грчки језик — в. т. 190—191 (за старогрчки), т. 193 (новогрчки)

Имена из енглеског језика

207. Имена из енглеског језика, који се као први (тј. матерњи) језик употребљава у Великој Британији, Ирској, Сједињеним Америчким Државама, Канади, Аустралији и на Новом Зеланду, јављају се код нас у изузетно високој учесталости. Поред књига, свакодневно се са њима срећемо у свим часописима и на ТВ екранима, у свим струкама, у култури, спорту, забави. Енглески језик је доминантан у светским размерама у свим доменима комуникације. Зато се транскрипцији имена из енглеског језика прилази са посебном пажњом.

Општа начела и опредељења[1]

208. Ваљано утемељена транскрипција имена из енглеског језика не може као своје полазиште имати само изворно писмо или само изворни изговор. Разлози за овакво опредељење изузетно су значајни. Наиме, за разлику од већине осталих европских језика, међу њима немачког, шпанског и италијанског, једно од најуочљивијих и најпознатијих својстава енглеског језика, које га у том погледу чини врло специфичним и издвојеним од других, јесте, историјским развојем условљена, крајња недоследност и непредвидљивост односа између појединачних гласова и слова која их представљају.[2] Такав однос испољава се кроз појаву хомографије, када је један исти енглески глас представљен неколиким различитим комбинацијама слова, чија вредност врло често — штавише, готово никад — није предвидљива; и обрнуто, једна иста комбинација енглеских слова представља неколико различитих гласова, чија вредност такође врло често није предвидљива. На пример, комбинација слова OU у именима POUND, YOUNG, BOULT, DOUGAL и GOUGH представља сасвим различите самогласнике: *Паунд*, *Јанг*, *Боулт*, *Дугал* и *Гоф*, док комбинација слова CH у именима CHARLES, CHARLOTTE, CHRIS и CRICHTON представља такође сасвим различите сугласнике: *Чарлс*, *Шарлот*, *Крис* и *Крајтон* (у потоњем, дакле, без икакве реализације). Уз то, постоји и појава хомофоније, када је исти низ енглеских гласова представљен различитим словима, што показују имена DYLAN и DILLON, која се у енглеском изговарају на потпуно истоветан начин.

Сличних примера и хомографије и хомофоније има безброј, а нарочито је интересантно што то не погађа само странце већ и оне

---

[1] Овај модел транскрипције властитих имена из енглеског језика примењен је у приручницима *Нови транскрипциони речник енглеских личних имена* (Т. Прћић: Прометеј, Нови Сад, 1998) и *Енглеско-српски речник географских имена* (Т. Прћић: Змај, Нови Сад, 2004).

[2] Преглед сложености односа између енглеских гласова и слова, с једне стране, те слова и гласова, с друге, дају: *Spelling Made Easy* (J. R. Evans: Macmillan Publishers Ltd., London and Basingstoke, 1985) i *Longman Pronunciation Dictionary*. 2nd Edition (J. C. Wells: Pearson Education, Longman, Harlow, 2000).

којима је енглески језик матерњи. Из овога произлази да на основу само писаног или само изговорног облика неке речи није увек могуће са сигурношћу знати како ће се она и изговарати, односно писати. Због тога је у речницима енглеског језика проблем решен тако што се уз правописни облик дате речи, као што свако ко учи тај језик зна, специјалним симболима приказује и њен изговор. У том поступку један исти симбол увек представља један исти глас, чиме је начин изговора једнозначно утврђен, а истовремено искључена могућност (често произвољног) аналошког извођења изговора из писаног облика, коме странци неретко прибегавају. Узимајући у обзир ову битну карактеристику енглеског језика, очито је да би транскрипција заснована само на једном облику — било писаном, било изговорном — нужно узроковала нагађања, импровизације и нетачности, и отуда не би била ни прихватљива ни остварљива. Управо због тога полазиште овог модела јесте ***комбинација изговореног и написаног изворног облика имена.***

Овде изложеним правилима подлежу имена која ће тек пристизати у српски језик и она која се у наше време јављају у више насумичних варијација. Од измена би били изузети само одранније укорењени и у пракси одавно прихваћени појединачни облици, настали применом друкчијих поступака (углавном под утицајем изворног писања или изговора, или посредством немачког и француског језика, преко којих смо некад примали енглеске речи), као што су *Лондон, Глазгов, Халеј, Њутн, Шекспир, Вашингтон.*

Но, уколико се уз укорењени облик појави и нека новија варијација, попут *Џемс* и *Џејмс* (од JAMES) или *Клерк* и *Кларк* (од CLARK), предност треба давати облицима који су саображени правилима, а овде су то они другонаведени. Новији и правилима саображени облици често се везују за конкретне личности, одскора на јавној сцени, па би тако глумац DENZEL WASHINGTON и сви остали с тим презименом требало да буду *Вошингтон*, док GEORGE WASHINGTON, као и главни град САД који је по њему добио име, остају с укорењеним обликом *Вашингтон.* Међутим, укорењенима се не могу сматрати погрешно транскрибовани облици новијег датума и отуда још недовољно устаљени, попут *Тортуро* (од TURTURRO), *Кејз* (од KEYS) или *Хоук* (од HAWKE). Овакве облике, који су очигледно последица пуког незнања и немара, свакако треба подвргнути правилима и исправити.

209. Методолошки утемељен на контрастивној анализи гласовних система двају језика, основни циљ овде изложеног модела је утврђивање једнозначних правила за успостављање система гласова српског језика који најприближније одговарају гласовима енглеског језика у одређеној позицији, како би се исти енглески глас увек могао доследно преносити истим српским гласом, обезбеђујући на тај начин како стандардизацију правила тако и максималну препознатљивост транскрибованих имена. На првом месту, подразумева се

истовремено познавање оба изворна облика датог имена — изговорног и писаног, при чему се кључним сматра (транскрибован) глас, а допунским слово које га представља. Тиме се уједно отвара могућност да се за свако име из енглеског језика препоручи један јединствен домаћи изговорни облик, из чега се потом изводи његов правописни облик — односно његова транскрипција.

Енглески језик, чији се гласовни систем овде приказује, обухвата његову стандардну реализацију у два главна стандардна варијетета: а) британски стандард (у Великој Британији, Ирској, Аустралији и на Новом Зеланду), с *општим британским изговором* (енг. *Received Pronunciation*), пореклом из јужне Енглеске, б) амерички стандард (у Сједињеним Америчким Државама и Канади), с *општим америчким изговором* (енг. *General American*), пореклом из северних делова САД. Уз бројне додирне тачке, између ова два типа изговора постоје и одређене разлике, највише у друкчијем квалитету неких самогласника, као и у реализацији слова R на крају речи те испред сугласника у средини речи (нпр. PETER, FORD), који се по америчком стандарду изговара, а по британском не.

Разноврсна сарадња с Великом Британијом, успостављена пре више десетина година, учинила је да речи из енглеског језика, а тиме и имена, већином преузмемо на основу британског изговора, те да према њему буде утврђен и однос између енглеских и српских гласова. Последњих година, међутим, услед глобалне премоћи Сједињених Држава у области технологије, науке, привреде, културе, забаве, а надасве на пољу масовних комуникација, амерички стандард на неки начин потискује британски. Упркос томе, сада би било врло тешко мењати одраније успостављене односе између гласова двају језика, па због тога овај модел задржава традиционалне односе, настале према британском стандарду.

И у енглеском и у српском језику врста и распоред гласова у некој речи зависе од слога у коме се јављају, при чему слог може бити или наглашен, ако садржи наглашен самогласник, или ненаглашен, ако садржи ненаглашен самогласник. У енглеском могуће је артикулационо раздвојити примарно и секундарно наглашене самогласнике од оних ненаглашених, мада у речима с више од једног слога место нагласка није фиксно па стога ни предвидљиво. С друге стране, у српском језику исти основни самогласнички елементи модификовани су елементима интензитета (наглашен/ненаглашен), квантитета (дуг/кратак) и тоналитета (узлазни/силазни/неутрални), такође с делимично непредвидљивим местом нагласка. Иако се сви гласови двају језика више или мање разликују према начину изговора, при утврђивању већине српских приближних гласова полази се од акустичког утиска, односно од релативне међусобне сличности посматраних гласова, како самогласника тако и сугласника. У случајевима када такве сличности нема, избор је условљен одраније постојећим, традиционалним принципима, који ће бити допунски образложени.

Како је раније истакнуто, у енглеском језику, за разлику од већине других језика, постоји изузетно висок степен недоследности и непредвидљивости односа између слова и њихових комбинација, с једне стране, и гласова које она представљају, с друге, па зато није могуће поставити поуздана и једнозначна правила извођења изговора имена из енглеског језика из њиховог написаног облика. Због тога се структура овог дела по свом приступу разликује од делова везаних за имена из других језика, јер полази од транскрибованог енглеског гласа, који једини омогућава једнозначност правила транскрипције имена из енглеског језика.

Следе три табеларна прегледа у којима се одвојено обрађују примарно и секундарно наглашени самогласници, ненаглашени самогласници и сугласници енглеског језика. У посебним ступцима упоредо се дају четири врсте података, и то на следећи начин: (1) транскрибовани енглески глас, (2) слово или комбинација слова којима се дати енглески глас најчешће представља, (3) типични примери имена која садрже тај енглески глас представљен тим словом или комбинацијом слова, и (4) српско слово којим се најприближније представља дати енглески глас у одређеној позицији. Да би се могли разликовати од слова у правопису, сви симболи за гласове налазе се у косим заградама. За енглески језик употребљена је понешто упрошћена верзија фонолошких симбола предложених од стране Међународног фонетског удружења (енг. *International Phonetic Association; IPA*).

Наглашени самогласници

210. Постојање извесних акустичких сличности између (примарно и секундарно) наглашених самогласника двају језика пружа основу да се српски приближни гласови за већину њих утврде према акустичком утиску. У целини узев,

- енглеским кратким и дугим монофтонзима одговарају српски наглашени кратки и дуги самогласници, претежно са силазним тоналитетом;
- енглеским дифтонзима, у недостатку дифтонга код нас, одговарају спојеви српских наглашених кратких самогласника (у једносложним именима имају тенденцију дужења), претежно са силазним тоналитетом, и елемената /j/ и /u/;
- енглески латентни сугласнички елемент /ʳ/, у склопу неких монофтонга и дифтонга, изједначивши се с америчким начином изговора, увек се преноси српским сугласником /r/;
- остале комбинације енглеских гласова сматрају се низовима монофтонга или дифтонга.

ЕНГЛЕСКИ			СРПСКИ
Гласови	слова	типични примери	слова
/i/	i, y, ay, ey, e, ie, a	Tim, Miller, Dylan, Barry, Murray, Harvey, Swayze, Bridges, Jeffries, Babbage, Etherege	*и*
/i:/	e, ee, ea, ie, ei, i	Gene, Cleese, Weaver, Fielding, Sheila, Lisa	*и*
/iʳ/	ear, eer, er, ier, eir	Lear, Greer, Gere, Pierce, Deirdre	*ир*
/e/	e, ea	Ken, Betty, Pleasence	*е*
/ei/	a, ai, ay, ea, ae, é, e	Blake, Mailer, Clay, Yeats, Mae; Le Carré, Olivier	*ej;* *е*[1]
/eʳ/	air, ar	Fairley, Waring, Clare	*ер*
/@:ʳ/	er, ur, ir, yr, ear, or	Kershaw, Burns, Firth, Byrd, Searle; Wordsworth, Galsworthy	*ер;* *ор*[2]
/&/	a	Chaplin, Daniel, Addison, Harry	*а*[3]
/a/	u, o, ou	Buck, Russell, Somerset, Young	*а*
/a:/	a, al	Francis, Grant, McGrath; Palmer	*а;* *ал*[4]
/a:ʳ/	ar, er	Garland, Elgar, Clerk	*ар*
/ai/	i, y, igh	Mike, Byron, Dwight	*aj*
/au/	ou, ow	Pound, Brown, Howe	*ау*
/o/	o, a, ou, aw	Bob, Tommy, Watson, Gough, Lawrence	*о*
/o:/	au, aw, a, augh, ough	Paul, Shaw, Walter, Maugham, Broughton	*о*
/o:ʳ/	or, ar, our	Ford, Warner, Rourke	*ор*
/oi/	oi, oy	Moira, Joyce	*oj*
/ou/	o, oa, ow, ou, eau	Stone, Coe, Oates, Bowen, Marlowe; Fiona, Boulton, Beaumont	*оу;* *о*[5]
/u/	oo, u	Wood, Fuller	*у*
/u:/	oo, u, ew, ou, ui	Hoover, Lucas, Brewster, Dougal, Cruise	*у*
/ju:/	u, ew, eu	Hume, Dewey, Eugene	*jy*
/uʳ/	oor, ur	Moore, McClure	*ур*

НАПОМЕНЕ:

[1] Овај глас увек би требало преносити спојем /ej/, изузев ако је реч о неком страном гласу адаптираном у енглеском и представљеном словом E, када би га, према слову, требало преносити као /E/. Ранији поступак по којем се у свим случајевима преносио као /E/ или /e/, било под некадашњим утицајем адаптације у немачком и француском језику, било погрешним тумачењем да се свако слово A преноси као /e/, данас се осећа застарелим.

[2] Без акустички сличног гласа код нас, традиционално се преноси као /ep/, под утицајем његове некадашње адаптације у немачком и француском језику. Изузетак су случајеви где је представљен комбинацијом слова (W+)OR, када би га, према словима, требало преносити као /op/, да би се избегло изобличавање имена.

[3] Без акустички сличног гласа код нас, редовно се преноси на два начина: понекад као /a/, релативно ближе британском изговору, али вероватније према слову које га увек представља, а понекад као /e/, релативно ближе америчком изговору, али и према погрешном тумачењу да се свако слово A преноси као /e/. Пошто за

овакву двојност нема оправдања, погоднијим се чини да се овај глас увек преноси као /а/, из неколико разлога: облици са /а/ старији су и бројнији у нашем језику, чиме се смањује број укорењених изузетака; уједначује се облик сродних имена с већином осталих европских језика, попут ADAM, AGNES, ALBERT, DANIEL; у обрнутом смеру, у енглеском језику глас /а/ из осталих језика адаптира се махом као /&/.

[4] Овај глас увек би требало преносити као /А/, без обзира на то што у америчком изговору у појединим позицијама има квалитет гласа /&/ (видети претходну напомену). Изузетак су случајеви где је представљен комбинацијом слова AL, када се, према словима, традиционално преноси као /ал/.

[5] Овај глас увек би требало преносити спојем /оу/, изузев у вишесложним именима где је представљен најчешће словом о, када би га требало преносити, према слову, као /О/, да би се избегло изобличавање имена. Ранији поступак по којем се у свим случајевима преносио као /О/ или /о/, било под некадашњим утицајем адаптације у немачком језику, било погрешним тумачењем да се свако слово о преноси као /о/, данас се осећа застарелим.

Ненаглашени самогласници

211. Готово никакве акустичке сличности између ненаглашених самогласника двају језика објашњавају немогућност да се српски приближни гласови утврде према акустичком утиску. Међутим, увид у настанак тих енглеских гласова понудиће основу за једно друкчије решење. Наиме, постојање ненаглашених самогласника у енглеском језику последица је слабљења свих наглашених самогласника у ненаглашеном слогу, из чега произлази да су они, историјски гледано, више-мање подједнако повезани са свим наглашеним самогласницима. Та повезаност данас се очитује различитим комбинацијама слова којима су ненаглашени самогласници представљени. Стога

- енглеским ненаглашеним самогласницима одговарају српски ненаглашени кратки самогласници, који се могу адекватно утврдити једино према релевантном слову, будући да за њих у српском језику не постоји никакав акустички сличан глас.

ЕНГЛЕСКИ			СРПСКИ
Гласови	слова	типични примери	слова
/@/	e, ai, ei, u, a, o, ough, u, ou	Elaine, Carpenter, Derek, Durrell, Burgess, Fawcett, Chamberlain, Madeleine; Bradbury	*e*[1]
		Astaire, Vanessa, Montague, Pamela, McDonald/MacDonald, William, Sullivan, Wyatt, Badham, Goodman, Cartland	*a*[2]
		Tobias, Christopher, Keaton, Mason, Gainsborough, Edgecombe, Chisholm	*o*
		Angus, Edmund, Ferguson, Gallup, Aldous	*y*
/@r/	ir, er, re, ar, or, our, ur	Virginia, Hampshire	*up*
		Emerson, Hester, Collier, Dacre, McGuire	*ep*
		Richard, Hayward, McKellar	*ap*
		Pickford, Major, Taylor, Barbour	*op*
		Turturro, Arthur, Wilbur	*yp*
/I/	i	Hamilton, Edison, Colin	*u*

НАПОМЕНЕ:

[1] У случајевима где је представљен словом E, овај глас се понекад неоправдано преноси и као /и/, према акустичком утиску, пошто се у појединим именима изворни изговор заиста приближава том гласу. Елемент -BURY традиционално се преноси као /бери/, вероватно аналогијом према преношењу наглашеног енглеског /@:r/.

[2] У случајевима где је представљен словом A, овај глас се неоправдано преноси и као /е/, нарочито у елементима Mc-/Mac-, -AM, -AN, -ATT, -HAM, -MAN, -LAND, делом под некадашњим утицајем адаптације према акустичком утиску у немачком језику, а делом и због погрешног тумачења да се свако слово A преноси као /е/.

Сугласници

212. Постојање извесних акустичких сличности између сугласника двају језика пружа основу да се српски приближни гласови, уз неколико изузетака, за већину њих утврде према акустичком утиску. У целини узев,

- енглеским звучним сугласницима одговарају српски звучни сугласници;
- енглеским безвучним сугласницима одговарају српски безвучни сугласници.

ЕНГЛЕСКИ			СРПСКИ
Гласови	слова	типични примери	слова
/p/	p, pp	Pete, Tippett	*п*
/b/	b, bb	Bill, Gibbon	*б*
/t/	t, tt	Tom, Hutton	*т*
/d/	d, dd	Dick, Teddy	*д*
/k/	k, c, cc, ck, ch, qu, x	Ken, Cole, Rebecca, McCoy, Hackman, Chris, Quinn, Alex	*к*
/g/	g, gg	Gibb, Peggy	*г*
/Ǐ/	ch, tch	Charles, Fletcher	*ч*
/Ǔ/	j, g, ge, dg	John, Roger, George, Coolidge	*џ*
/f/	f, ff, ph, gh	Fred, Griffith, Philip, Gough	*ф*
/v/	v, ph	Vic, Stephen	*в*
/T/	Th	Thatcher, Dorothy, Smith	*т*[1]
/D/	Th	Carruthers, Galsworthy, Rutherford	*д*[2]
/s/	s, ss, c, sc, x	Sue, Keats, Ross, Tracy, Priscilla, Alex	*с*
/z/	z, zz, s	Zoe, Dizzy, Boswell, Bridges, Matthews; Evans, Hobbes, James, Galsworthy, Kingsley	*з*; *с*[3]
/S/	sh, ci, ch	Shelley, Patricia, Charlotte	*ш*
/Z/	G	Roget	*ж*
/h/	h, ch, gh	Hardy, Docherty, Callaghan	*х*
/m/	m, mm	Mary, Plummer	*м*
/n/	n, nn	Nick, Lennon	*н*
/N/	ng, n	Fleming, Cunningham; Pinkerton	*нг*; *н*[4]
/l/	l, ll	Locke, Dillon	*л*

/r/	r, rr	Ron, Harry	*р*
/j/	Y	York, Sawyer	*ј*
/w/	w, qu, gu	West, Asquith, McGuire	*в*[5]
/ts/	tz, z	Fitzgerald, Krantz, Shulz	*ц*[6]

НАПОМЕНЕ:

[1] Без акустички сличног гласа код нас, увек представљен комбинацијом слова TH, овај глас се традиционално преноси као /т/, вероватно под утицајем француског и немачког језика у којима се ова комбинација слова тако изговара.

[2] Без акустички сличног гласа код нас, такође увек представљен комбинацијом слова TH, овај глас је звучни парњак претходног гласа, па би га стога, аналогно, увек требало преносити као /д/, а не као /т/.

[3] Иза самогласника на крају и унутар речи, представљен словом S, овај глас има пуну звучност па би га увек требало преносити као /з/, а не према слову као /с/. Изузетак чине положаји иза сугласника на крају речи, услед обезвучавања у изворном изговору те, аналогно, положаји иза сугласника унутар речи, када се преноси као /с/.

[4] Без акустички сличног самосталног гласа код нас, већином представљен комбинацијом слова NG, овај глас се традиционално преноси, према словима, као /нг/. Изузетак су случајеви где иза слова N следи K, када се преноси као /н/.

[5] Без акустички сличног гласа код нас, већином представљен словом W, овај глас се традиционално преноси као /в/, под утицајем немачког језика у којем се ово слово тако изговара.

[6] Иако су ово увек два одвојена гласа, они чине целину када су представљени комбинацијама слова TZ или Z, често пореклом из других језика, па би их требало преносити као /ц/, за разлику од случајева када су представљени комбинацијом слова TS, када би их требало преносити као /тс/.

Имена из других језика у енглеском

213. Имиграција становништва из бројних европских, азијских и афричких земаља у англофоне крајеве света, у ранијој прошлости у Велику Британију, а у новијој у Сједињене Државе, Канаду, Аустралију и на Нови Зеланд, временом је довела до настанка једне интересантне појаве: уз уобичајена енглеска имена почела су се јављати презимена из завичајних језика тих досељеника, као што су (LEONARD) BERNSTEIN, (ROBERT) DUVALL, (LEE) IACOCCA. Таква презимена попримила су енглески изговор и постала пуноправни чланови енглеског језика, те би их као такве требало и транскрибовати. Нема стога оправдања да се поменута презимена код нас адаптирају према првобитном немачком, француском и италијанском изговору, као *Бернштајн, Дивал, Јакока,* изведеном на основу писаног облика, него као *Бернстајн* или *Бернстин, Дувал, Ајакока,* јер се не ради о немачким, француским и италијанским презименима, већ о презименима из енглеског језика која су страног — немачког, француског и италијанског — порекла. Што је још важније, изворни изговорни облик велике већине оваквих имена обично и није познат, па изговорни облик у енглеском језику остаје као једино прихватљиво и неизбежно полазиште.

Правописне специфичности

214. Сходно правилима Правописа, поједине групе имена подлежу још и следећим посебним захтевима:

- између слова *и-а, и-е, и-у* уноси се слово *ј*, нпр. WILLIAM као *Вилијам,* COLLIER као *Колијер,* JULIUS као *Јулијус;*
- озвучавање и обезвучавање сугласника, иако може постојати у изговору, не приказује се, нпр. ASHBY као *Ешби,* UPDIKE као *Апдајк* (озвучавање), REDFORD као *Редфорд,* CARRINGTON као *Карингтон* (обезвучавање);
- низови гласова /н-ј/ и /л-ј/ у начелу се не своде на /њ/ и /љ/, него се у ћирилици пишу словима *нј* и *лј*, нпр. *BUNYAN* као *Банјан*, *MALYON* као *Малјон*, уз изузетак писања одраније укорењеног гласа /њ/ на почетку имена, нпр. NEWMAN као *Њуман*, NEW HAMPSHIRE као *Њу Хемпшир.*
- презимена с елементима FITZ- и MC-/MAC- пишу се без размака и двојног великог слова, иако можда постоје у изворном писању, јер такви спојеви представљају једну целину, нпр. FITZGERALD, FITZGERALD као *Фицџералд,* MCGREGOR, MACGREGOR, MACGREGOR као *Макгрегор;*
- презимена с елементима DE, DU, LE, LA, VAN и другима (нпр. DE PALMA, DU MAURIER, LE CARRÉ, LA GUARDIA, VAN BUREN) пишу се малим почетним словом кад им претходи име, а великим кад се употребљава само презиме, нпр. DE PALMA као *Де Палма* према BRIAN DE PALMA као *Брајан де Палма;*
- транскрибована вишечлана географска имена (осим имена улица, тргова и других делова града) пишу се великим почетним словом код свих чланова, нпр. FORT LAUDERDALE као *Форт Лодердејл,* SALT LAKE CITY као *Солт Лејк Сити*, LOCH NESS као *Лох Нес;*
- остала вишечлана имена пишу се великим почетним словом само код првог члана, нпр. STATE DEPARTMENT као *Стејт департмент*, DAILY TELEGRAPH као *Дејли телеграф,* TIMES SQUARE као *Тајмс сквер.*

215. Да би се избегла лутања око изговора слова енглеског алфабета, те предупредиле изговорне, а затим и писане, импровизације акронима попут /„би-би-ци"/ и /„ци-ен-ен"/ за *BBC* и *CNN*, уместо правилних облика /„би-би-си"/ и /„си-ен-ен"/, на приложеној табели дају се изговорне и писане вредности слова енглеског алфабета у српском језику.

ИЗГОВОР И ПИСАЊЕ СЛОВА ЕНГЛЕСКОГ АЛФАБЕТА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ (велика слова у косим заградама означавају дуг самогласник)		
A = /ej/ *ej*	B = /БИ/ *би*	C = /сИ/ *си*
D = /дИ/ *ди*	E = /И/ *и*	F = /еф/ *еф*
G = /џИ/ *џи*	H = /ејч/ *ејч*	I = /Aj/ *aj*
J = /џеј/ *џеј*	K = /кеј/ *кеј*	L = /ел/ *ел*
M = /ем/ *ем*	N = /ен/ *ен*	O = /оу/ *оу*
R = /пИ/ *пи*	Q = /кјУ/ *кју*	R = /Ар/ *ар*

S = /ес/ *ес*	T = /тИ/ *ти*	U = /јУ/ *ју*
V = /вИ/ *ви*	W = /дабл-јУ/ *дабл-ју*	X = /екс/ *екс*
Y = /вАј/ *вај*	Z = /зед/ *зед* или /зИ/ *зи*	

Имена из италијанског језика

216. Имена из италијанског језика без већих тешкоћа преносе се у наш језик, захваљујући сличности гласовних система, иако постоје и поједини проблеми. Поред разних омашки у пракси, условљених највише несналажењем у италијанској ортографији, испољила су се углавном три битнија проблема.

а. Италијанске шумне африкате по изговору су између наших *ћ, ђ* и *ч, џ*. Традицијом је створено, а у Правопису из 1960. кодификовано комбиновано транскрипционо решење, тј. *ч — ђ, Да Винчи, Пучини — Микеланђело, Ђенова*. У пракси има тежњи да се и безвучни парњак замењује нашим меким сугласником (*ћ*), вероватно зато што се у свести оних који у свом изговору имају изразито тврдо *ч* и *џ* насупрот меком *ћ* и *ђ* итал. сугласници по слуху идентификују као ближи нашим меким; старији пример такве тежње је *Ћано* (политичар гроф Ћано), а новији поздрав *„ћао"* (у разг. језику). Биће, међутим, реално задржати постојећу комбиновану замену, сагласно са Правописом из 1960, која је пренесена и у Правопис МС из 1993. г.

б. За итал. пискаве африкате — безвучно [c] и његов звучни парњак [ʒ] — Правопис из 1960. предвиђа једну замену: наше *џ* (уз неке изузетке са *з*), мада се у именима као CATANZARO, DONIZETTI, MAN̨ZONI у италијанском изговара [ʒ]. Реално је и овде подржати нормирану обједињену замену са *џ*.

в. Најсложеније је питање замене итал. I испред вокала, које обично губи слоготворност кад није под акцентом, те је питање треба ли га преносити као *и* или као *ј*. Правопис из 1960. није изричито нормирао ово питање, иако би се могло схватити да га пређутно решава у корист *и*. Сигурно је, међутим, да су у прилагођеном писању много обичнији облици типа *Пјетро, Пјетранђели, Пјермарини, Пјомбино, Бјанкини* (уп. и апелатив *бјанко*), *Бјондо, Бјонди, Фјоренцо, Фјорентино, Скјапарели* — него са *Пије-, Пио-, Бија-, Био-, Скија-*. Можемо узети као правило да на почетку имена пишемо *пј, бј, фј, кј* за предвокалско PI, BI, FI, CHI, тако и *гј* за GHI ако наиђемо на име које тако почиње; из овог треба изузети уобичајено *Пијемонт*, као и могуће примере у којима је BI- префикс (*Бијенале, бијенале*). Изван првог слога и иза других сугласника (без обзира на слог) биће обичније да IO, IA, IE, IU преносимо као *ио, ија, ије, ију*. Дакле: *Пјаченца, Кјавена* (тако и *Скјапарели*), *Фјорентино*, али *Шипионе, Фабијано* итд.

217. Навешћемо сад абецедним редом како треба преносити оне итал. графије у којима има неких транскрипционих специфичности:

C кад није испред E, I (в. и под CH) као *к: Капри* (CAPRI), *Петрарка* (PETRARCA), *Кремона* (CREMONA), *Корели* (CORELLI).

C (и CC) испред E, I као *ч: Да Винчи* (DA VINCI), *Де Амичис* (DE AMICIS), *Медичи* (MEDICI), *Пучини* (PUCINI), *Челини* (CELLINI), *Беатриче* (BEATRICE), *Кроче* (CROCE), *Веспучи* (VESPUCCI).

CI испред вокала као *ч*, тј. CIA, CIO, CIU као *ча, чо, чу: Лучано* (LUCIANO), *Ланча* (LANCIA), *Бокачо* (BOCCACCIO), *Брачолини* (BRACCIOLINI), *Ричуто* (RICCIUTO). Изузетак је *Лучија* (LUCIA), где је I под нагласком, као и трад. *Ћано* (CIANO, гроф Ћано). И овде исто важи за CCI.

CH (и CCH) испред E, I као *к: Керубини* (CHERUBINI), *Микеле* (MICHELE), *Кико* (CHICCO), *Киђи* (CHIGI), *Ђоакино* (GIOACCHINO), *Бокерини* (BOCCHERINI). Али CH у завршецима на -ICH као *ч: Ступарич* (STUPARICH), *Кецич* (KEZICH).

G кад није испред E, I (в. и под GH) као *г: Верга* (VERGA), *Гуљелмо* (GUGLIELMO).

G (и GG) испред E, I (слоготворног) као *ђ: Ђенова* (GENOVA), *Анђело* (ANGELO), *Микеланђело* (MICHELANGELO), *Алто Адиђе* (ALTO ADIGE), *Ђиралди* (GIRALDI), *Ђина Лолобриђида* (GINA LOLLOBRIGIDA), *Мађини* (MAGGINI), *Киђи* (CHIGI).

GI (и GGI) испред вокала као *ђ*, тј. GIA, GIO, GIU као *ђа, ђо, ђу: Ђакомо* (GIACOMO), *Перуђа* (PERUGIA), *Ђовани* (GIOVANNI), *Ђото* (GIOTTO), *Ђордано* (GIORDANO), *Ређо Калабрија* (REGGIO CALABRIA), *Ђузепе* (GIUSEPPE), *Ђустинијани* (GIUSTINIANI). Трад. изузетак је *Борџија* (BORGIA).

GH као *г: Герардо* (GHERARDO), *Маргерита* (MARGHERITA), *Лонги* (LONGHI), *Боргезе* (BORGHESE).

GL испред I као *љ* (у другим положајима остаје *гл*): *Камољи* (CAMOGLI), *Ђиљи* (GIGLI), *Фиљине* (FIGLINE).

GLI испред вокала као *љ*, тј. GLIA, GLIE, GLIO, GLIU као *ља, ље, љо, љу: Кањари* (CAGLIARI), *Тољати* (TOGLIATTI), *Гуљелмо* (GUGLIELMO), *Ђиљола* (GIGLIOLA), *Кастиљоне* (CASTIGLIONE), *Пањуги* (PAGLIUGHI).

GN као *њ: Болоња* (BOLOGNA), *Ромања* (ROMAGNA), *Ањели* (AGNELLI), *Маскањи* (MASCAGNI), *Модујо* (MODUGNO). Изузетак је *Игнис* (назив фабрике и спортског друштва), будући да је то латински облик (IGNIS).

GUA, GUE, GUI као *гва, гве, гви: Гвареси* (GUARESCHI), *Гварнијери* (GUARNIERI), *Гвераци* (GUERRAZZI), *Гвидо* (GUIDO), *Сангвинети* (SANGUINETI), *Гвичардини* (GUICCIARDINI).

H об. служи као графички знак да се C и G не умекшавају и не преноси се (примере в. под CH, GH).

I иза C, G, GL, SC а испред вокала служи као графички знак и не преноси се (примере в. под CI, GI, GLI, SCI).

I иза других сугласника а испред самогласника об. као *и*, тј. IA, IE, IU, IO као *ија, ије, ију, ио: Марија* (MARIA), *Катанија* (CATANIA), *Вијаређо* (VIAREGGIO), *Грацијано* (GRAZIANO), *Габријеле* (GABRIELE), *Ријенци* (RIENZI), *Клаудио* (CLAUDIO). О одступањима типа *Пјетро, Бјанкини, Фјорентино* в. под т. 216в.

I почетно испред вокала и I између вокала као *ј: Јези* (IESI), *Јаначи* (IANNACCI), *Пистоја* (PISTOIA), *Ђоја* (GIOIA), *Флајано* (FLAIANO), *Мастројани* (MASTROIANNI).

I у другим положајима као *и: Маинарди* (MAINARDI), *Боито* (BOITO), *Мафеи* (MAFFEI), *Луиза* (LUISA), *Луиђи* (LUIGI).

QUA, QUE, QUI као *ква, кве, кви: Квазимодо* (QUASIMODO), *Торкват̀о* (TORQUATO), *Пасквале* (PASQUALE), *Чинквети* (CINQUETTI), *Дела Кверча* (DELLA QUERCIA), *Тарквинија* (TARQUINIA), *Секви* (SEQUI), *Акви* (ACQUI).

S међусамогласничко као *з: Пиза* (PISA), *Казела* (CASELLA), *Бриндизи* (BRINDISI), *Пезаро* (PESARO), *Чезаре* (CESARE), *Карузо* (CARUSO), али на почетку другог дела сложенице као *с: Аквасанта* (ACQUASANTA).

S испред звучног сугласника или сонанта (на почетку и унутар речи) као *з: Збарбаро* (SBARBARO), *Зг̀амбати* (SGAMBATI), *Итало Звево* (ITALO SVEVO), *Змареља* (SMAREGLIA), *Розмини* (ROSMINI), *Гизланцони* (GHISLANZONI).

SC испред E, I као *ш* (у другим положајима као *ск*): *Шелба* (SCELBA), *Рашел* (RASCEL), *Грамши* (GRAMSCI), *крешендо* (CRESCENDO) (не „крешчендо").

SCI испред вокала као *ш*, тј. SCIA, SCIO, SCIU као *ша, шо, шу: Бреша* (BRESCIA), *Шаша* (SCIASCIA), *Кашо* (CASCIO), *Прошути* (PROSCIUTTI).

S у другим положајима као *с*, такође SS као *с*: *Сплато* (SPALATO), *Сфорца* (SFORZA), *Франческо Солимена* (FRANCESCO SOLIMENA), *Салерно* (SALERNO), *Болсена* (BOLSENA), *Бенсо* (BENSO), *Версилија* (VERSILIA), *Таso* (TASSO), *Росини* (ROSSINI). Али име CORSICA код нас је уобичајено у облику *Корзика.*

X као *кс: Биксио* (BIXIO), *Кракси* (CRAXI).

Z (и ZZ), и безвучно и звучно, као *ц: Цаватини* (ZAVATTINI), *Болцано* (BOLZANO), *Руцанте* (RUZZANTE), *Доницети* (DONIZETTI), *Абруци* (ABRUZZI), *Д'Анунцио* (D'ANNUNZIO), *Манцони* (MANZONI), *Катанцаро* (CATANZARO), *Цанела* (ZANELLA), *Цампа* (ZAMPA). Изузетно, звучно Z преносимо нашим *з* у презимену *Зефирели* (ZEFIRELLI), по аналогији с нашом речју *зефир.*

Остале италијанске графеме преносимо у наш језик без промена. Уобичајена италијанска имена која су ушла у нашу изражајну традицију задржавају се у усвојеном облику, без обзира на транскрипциона правила, нпр. *Рим* (ROMA), *Напуљ* (NAPOLI), *Трст* (TRIESTE), *Тибар* (TEVERE), *По* (PO) (боље него *Пад* од лат. PADUS, али: *Падска низија* или *низина*), *Сицилија* (SICILIA), *Сардинија* (SARDEGNA), *Везув* (VESUVIO), *Капитол* (CAMPIDOGLIO), *Апулија* (PUGLIE), *Лацио(ум)* (LAZIO), *Корзика* (CORSICA), *Пијемонт* (PIEMONTE), *Фиренца* (FIRENZE), *Рафаел* (RAFFAELLO), *Тицијан* (TIZIANO), *Галилеј* — али именом и презименом *Галилео Галилеи* (GALILEO GALILEI), *Кристифор* или *Кристоф Колумбо* (CRISTOFORO COLOMBO) и др.

Имена из јапанског језика

218. Транскрипција јапанских имена не намеће готово никаква сложенија питања, па је и у нашим географским и другим приручницима постигнута прилична уједначеност. Ово омогућавају пре свега крајње једноставна структура јапанског слога (готово искључиво отворени слогови, који се завршавају на вокал), једноставан петовокалски систем сличан нашему (самогласници *а, е, і, о, и*) и постојање јасне латиничке транскрипције.

а. Што се тиче сугласничког система, једна од најуочљивијих одлика јесте постојање реда умекшаних, палатализованих сугласника, с тим што су испред вокала *і* сви сугласници умекшани, а испред *е* сви остају тврди. Обележавање те мекоће двојако је у латиничкој транскрипцији. За једне сугласнике употребљавају се дифграфи са словом Y (које иначе, кад није уз сугласник, одговара нашем *ј*), нпр.

тврди сугласник: KA KO KU KE
палатални сугласник: KYA KYO KYU KI
— а сличну ситуацију имамо и код R M B P G H.

Међутим, за три палатална сугласника имамо посебне графије: CH (према T за тврди сугласник), SH (према S) и J (према D или Z). У руској транскрипцији је и овде — као и за претходне случајеве — примењен уобичајени руски систем показивања мекоће помоћу истих сугласничких графема које се употребљавају и за тврде сугласнике, с тим што се диференцирање постиже помоћу самогласничких слова (ка-кя, ко-кё, та-тя, со-сё, су-сю итд.).

Друга је упадљива одлика јапанског консонатизма да се F и TS не јављају као самостални гласови, него стоје у допунском односу према H односно T, као њихове варијанте условљене следећим U, тако да имамо редове HA-HO-HE-FU и TA-TO-TE-TSU, а исто је такав однос и D : Z. Отуда је у новом систему латиничке транскрипције, који има извесну примену у Јапану, уведено писање HU TU DU уместо FU TSU ZU по старом систему, што не треба да утиче

на нашу транскрипцију. Исто се односи и на писање TI SI DI у новом систему уместо CHI SHI JI у старом.

б. Неколико питања транскрипције јапанских речи захтевају начелно опредељење.

— *Ноџима* или *Ноћима* (NOJIMA), *Чиба* или *Ћиба* (CHIBA) и сл.? По изговору било би оправданије за јапанско J и CH узимати наше *ђ* и *ћ*, али ће ипак бити боље *џ* и *ч*. Разлог је двојак: једно због укорењене навике, а друго зато што избором *џ* и *ч* добијемо логично решење и за трећи палатал, тј. за SH, где ћемо онда применити наше *ш* (*ш*, међутим, не би било у системском складу са *ћ*, *ђ*). Зато ћемо остати при уобичајеном *Фуџијама* (FUJIYAMA), *Хачинохе* (HACHINOHE), *Хирошима* (HIROSHIMA) итд.

— *Сендај* или *Сендаи, Ајкава* или *Аикава* (SENDAI, AIKAWA)? У неким прецизним транскрипцијама овде се прави етимолошка разлика: ако је дифтонг кинеског порекла, пише се сугласник *j*, а ако је изворна јапанска реч, на том месту стоји вокал *и*. За нас је, међутим, боље да пођемо од практичних разлога, па да на крају речи уместо I иза самогласника пишемо *j*, чиме ће се омогућити нормална деклинација и извођење речи, док у средини речи можемо задржати *и* без обзира на порекло: *Сендај* (SENDAI), *Сакај* (SAKAI), *Фукуј* (FUKUI), *самурај* (SAMURAI), *Аикава* (AIKAWA), *Суицу* (SUITSU) итд.

— *Каназава* или *Канадзава, Сузуки* или *Судзуки* (KANAZAWA, SUZUKI)? Јапанско Z описује се у стручној литератури као полуафриката, што би оправдавало и нашу замену *дз*, нарочито с обзиром на аналогно *џ* (J). Међутим, као простије и већ укорењено, треба задржати писање *з: Мијазаки* (MIYAZAKI), *Шизуока* (SHIZUOKA), *камиказе* (KAMIKAZE) и сл.

— *Токио* или *Токјо, Киото* или *Кјото* (TOKYO, KYOTO)? Само због сувише укорењене навике треба задржати име *Токио*, али у осталим случајевима јапанско Y треба преносити као *j: Кјушу* (KYUSHU), *Кирју* (KIRYU), *Шамјо* (SHAMYO) и сл. Једино ће се *j* са претходним *н* слити у *њ: Буња* (BUNYA), док аналогне ситуације за *љ* немамо, јер у јапанском гласовном систему не постоји сонант *л*.

в. Полазећи од тих опредељења, у јапанским именима графије из уобичајене лат. транскрипције овако преносимо:

CH као *ч: Кочи, Хитачи, Чокај* (KOCHI, HITACHI, CHOKAI).
I као *j* на крају речи иза самогласника: *Сакај, Фукуј, Ваканај* (SAKAI, FUKUI, WAKKANAI);
I у другим положајима као *и: Иванај, Икуно, Мориока, Абашири* (IWANAI, IKUNO, MORIOKA, ABASHIRI).
J као *џ: Џама, Фуџијама, Химеџи* (JAMA, FUJIYAMA, HIMEJI).
NY као *њ: Њудо, Буња* (NYUDO, BUNYA).
SH као *ш: Ширакава, Тошиба, Токушима, Хирошима* (SHIRAKAWA, TOSHIBA, TOKUSHIMA, HIROSHIMA).

TS као *ц: Цуруґа, Мацујама, Јацуширо, Мицубиши* (TSURUGA, MATSUYAMA, YATSUSHIRO, MITSUBISHI).

W као *в: Вакајама, Увајима* (WAKAYAMA, UWAJIMA).

Y као *j*, и кад је самосталан глас и кад означава мекоћу сугласника (уп. и горе NY): *Јамаґучи, Јокохама, Мијако, Тојота, Кјото, Кјушу, Рјукју* — али: *Токио* (YAMAGUCHI, YOKOHAMA, MIYAKO, TOYOTA, KYOTO, KYUSHU, RYUKYU; TOKYO).

Z као *з: Мацузака, Мијазаки* (MATSUZAKA, MIYAZAKI).

Остала слова преносимо без промене, осим што упрошћавамо удвојене сугласнике. Не преносимо ни знак дужине вокала, који се употребљава у прецизнијем лат. транскрибовању (нпр. у *Кјушу,* први слог у *Кјомо* и др.).

Имена из кинескоґ језика

219. Кинеска имена, будући да се кинески језик служи идеографским писмом (хијероглифима), примали смо раније највише посредством енглеске транскрипције, а последњих година посредством латиничке транскрипције усвојене у самој Кини (као помоћно писмо, тзв. пин'јин) коју можемо узети као непосредно изворно писмо. Основна је разлика у третману два реда кинеских сугласника, који условно одговарају нашим звучним и безвучним, али су по изговору оба реда ближа нашим безвучним сугласницима, а разликују се по аспирацији и енергији артикулације; донекле је слично стање у немачком консонантизму.

Напомена: Неки синолози ипак описују сугласнике који одговарају нашим звучним као (факултативно) полузвучне, али су они по акустичком утиску свакако ближи нашим безвучним.

Енглеска транскрипција је, наиме, оба реда означавала словима за безвучне сугласнике (сигнализујући апострофом аспирацију), па је и наша транскрипција била безвучна, док се у пин'јину (кинеској латиници) та два реда представљају овако:

B D G Z ZH J

P T K C CH Q (F S SH X)

Нпр. име једног кинеског језера писало се енгл. TUNG T'ING и код нас *Тунґ Тинґ*, док је у пин'јину DONGTING, одакле и наше новије *Дунґтинґ.*

220. Кинеске речи, међу њима и имена, састоје се од свега око 400 једносложних структурних јединица — морфема (само што се број умножава због различитих акцената). Ти кинески слогови увек значе или неку реч, или афикс, или део сложенице, и у идеографском писму сваки има засебан хијероглиф. У пин'јину се често спа-

јају у писању по два или три слога, али задржавају аутономност и јасну међусобну границу. Кад год би било двоумице где је та граница, она се означава апострофом, што се у некој мери преноси и у нашу праксу (у слободној примени према потреби, па тако пишемо и сам термин пин'јин, да се не би *н-ј* читало као сугласник *њ*).

У кинеској именској формули прво долази презиме па лично име (у ствари, обично спој два лична имена, једног за ширу и једног за породичну употребу). Ако неку личност помињемо скраћено, онда се изоставља други део, а не први: *Ли Сјењен* или само *Ли*.

Изнећемо главна питања у којима се треба определити, као и наше препоруке.

221. *Дунгтинг* или *Тунгтинг* (DONGTING)? Има довољно разлога да се прихвати транскрипција са звучним сугласницима (тј. тип *Дунгтинг*) и у нашем писању. Такво писање узело је већ доста маха, и тешко бисмо се сада вратили на традиционално: оно омогућује да се не затире разлика између различитих кинеских слогова. — Према томе: *Дунгтинг* а не „Тунгт(х)инг", *Денг Сјаопинг* (DENG XIAOPING) а не „Тенг", *Суџоу* (SUZHOU) а не „Сучоу" — итд.

222. *Мао Цедунг* или *Мао Дзедунг* (MAO ZEDONG)? Питање је да ли да писање звучних сугласника прихватимо и за кинеско Z, где немамо свој звучни сугласник, него бисмо морали прибегавати групи *дз*; или да у овом случају идемо за изговором (тј. да пишемо *ц*), избегавајући нама стране склопове. Биће погоднije за наш језик да пишемо *ц: Мао Цедунг, Ценг Гуофан* (ZENG GUOFAN), а не „Дзенг" итд. Писање *дз* могло би се оставити као резервна могућност диференцирања, рецимо ако би (због неутрализације кинеских Z-C) дошло до директног изједначења два кинеска имена.

223. *Хӯбеј* или *Хубеи* (HUBEI), *Генг Бјао* или *Генг Бијао* (GENG BIAO)? Овде је у питању неслоговно *и* (i̯) у две позиције у којима се јавља, на крају слога и испред слоготворног самогласника. Свакако је оправданије писати *ј* него *и*, јер би писање *и* водило тешкоћама у промени речи (први пример) и замагљивало једносложне структуре кинеских морфема (у кинеском је BIAO један слог).

224. Нормална је последица писања предсамогласничког *ј* његово стапање с претходним L, N у *љ, њ: Љаонинг, Ли Сјењен.*

225. *Ђујђианг, Кунг Ђју* или *Ђуђанг, Кунг Ђу* (JIUJIANG, KONG QIU)? Питање је заправо хоћемо ли горње правило о писању предсамогласничког i̯ као *ј* примењивати дословно или ћемо испуштати *ј* иза меких сугласничких *ђ* и *ћ*. Има разлога за ово друго: и у нашим речима *ј* испада иза *ћ* и *ђ* (инстр, *жеђу, ноћу*); задржавање *ј* води тешким сугласничким скуповима, погађајући и слог JIANG 'река', који је врло чест у кинеској топонимији (било би „Чанг-

ђјанг", „Хејлунгђјанг" итд.); испуштањем *ј*, опет, ништа се не губи у диференцираности слогова, јер напоредо са слоговима типа JIANG не постоје други типа „JANG", с којима би се они први изједначили.

226. *Сјанг̄, Сју, Шансји* или *Сјанг̄, Сју, Шанси* (XIANG, XU, SHANXI)? Изван спора је да у прва два случаја кинеско X (само или са наредним неслоговним I) треба преносити као *сј*, јер је то глас сличан пољском или нашем дијалекатском меком *с* (ś). Међутим, у Правопису из 1960. са доста разлога предвиђено је да се такав пољски глас испред *и* (слоговног) преноси код нас са *с*, а не са *сј* као у другим положајима. Могли бисмо то, у интересу лакшег изговора, предвидети и за кинеско X: *Шанси, Ђанг̄си* (сагласно овом и претходном правилу, а без њих би било „Ђјангсји").

Посебно треба истаћи неоправданост писања замене „хс" за овај кинески сугласник. Тај симбол је преузет из условне енгл. транскрипције и нема никаквог системског оправдања, те га треба потпуно одстранити из наше праксе.

227. Да ли кинеско ü преносити као *у* или *и*? Овај глас Кинези пишу (у латиници) најчешће словом U (тј. као и обично *у*, а на боју указује претходни меки сугласник), а само иза L и N означују помућеност надредним тачкама. У нашој пракси уобичајено је преношење овога гласа са *у*, па то треба и задржати, тим пре што се тако избегавају неке транскрипционе тешкоће.

228. Без обзира на правила, треба изузети из њиховог деловања низ кинеских имена укорењених у нашој изражајној традицији. Ту долазе:

— *Кина, Жуто море, Хонг̄ Конг̄* или *Хонг̄конг̄,* који би на основу кинеског стандарда био „Сјан(г)канг";

— реке *Јанг̄це, Жута река* или *Хуанг̄хе* (за Јангце је стандардно име CHANGJIANG „Чангђанг");

— градови *Пекинг̄* (не „Бејђинг"), *Нанкинг̄* (не „Нанђинг"), *Чун(г̄)кинг̄* (не „Чунгђинг"), *Тјенцин* (не „Тјенђин"), па и *Шанг̄ај* (радије него прецизирано *Шанг̄хај*);

— историјске личности чија су имена ушла у изражајни обичај и у обимнију литературу, као *Конфучије* или *Конфуције, Лао Це, Сун Јам Сен, Чанг̄ Кај Шек,* а могло се ово применити и на Мао Цедунга и Џоу Енлаја да није већ поремећен ранији изражајни обичај.

229. Дати списак ових имена не треба сматрати коначним. Може се оставити и извесна слобода ауторима, јер нема знатније штете ако се неко време буду укрштала традиционална и нова стабилизована имена; штета долази од импровизација које немају ни традиције ни услова да се прихвате као будућа норма.

Тек кад се определимо у изложеним спорним питањима, можемо препоручити целовита правила како да се кинеске латиничке графије преносе у наше прилагођено писање:

A као *а: Анхуеј* (ANHUI, провинција); в. и слогове BIAN, DIAN, JIAN, JUAN, LIAN, MIAN, NIAN, PIAN, QIAN, QUAN, TIAN, XIAN, XUAN, YAN, YUAN.

B као *б: Басјен* (BAXIAN, топ.);
BIAN као *бјен: Јенбјен* (YANBIAN, топ.).

C као *ц: Цао Цао* (CAO CAO, ист. личност);
CONG као *цунг̄;*
CUI као *цуеј: Цуеј Веј* (CUI WEI, глумац);
CUN као *цуен: Ћен Сингцуен* (QIAN XINGCUN, књиж.).

CH као *ч: Вучанг̄* (WUCHANG, град);
CHONG као *чунг̄: Ванг̄ Чунг̄* (WANG CHONG, ист.);
CHUI као *чуеј: Чен Бајчуеј* (CHEN BAICHUI, књиж.);
CHUN као *чуен: Чангчуен* (CHANGCHUN, град).

D као *д: Децоу* (DEZHOU, град);
DIAN као *дјен;*
DONG као *дунг̄: Мао Цедунг̄* (MAO ZEDONG);
DUI као *дуеј: Мавангдуеј* (MAWANGDUI, топ.);
DUN као *дуен: Мао Дуен* (MAO DUN, књиж.).

E као *е: Ње Ер* (NIE ER, композитор).

F као *ф: Ли Сифан* (LI XIFAN, књиж.).

G као *г̄: Гелешан* (GELESHAN, планина);
GONG као *г̄унг̄: Гунг̄ Цицен* (GONG ZIZHEN, књиж.);
GUI као *г̄уеј: Гуејцоу* (GUIZHOU, провинција);
GUN као *г̄уен.*

H као *х: Хенан* (HENAN, провинција);
HONG као *хунг̄: Хунг̄ху* (HONGHU, језеро);
HUI као *хуеј: Анхуеј* (ANHUI, провинција);
HUN као *хуен: Хуенчуен* (HUNCHUN, топ.).

I слоговно као *и* (иако се иза неких сугласника изговара мукло, глас типа „шва" или руског ы и пољског *у*): *Чен Ји* (CHEN YI, пол.), *Сичуан* (SICHUAN, провинција);
I неслоговно, на крају слога, као *ј: Тајван* (TAIWAN);
I неслоговно, испред слоготворног самогласника, као *ј: Тјенанмен* (TIAN AN MEN, трг); иза меких сугласника *ћ, ђ* (Q, J) треба га испуштати; са претходним *L, N* слива се у *љ, њ;* са претходним X има обједињену замену *сј: Денг̄ Сјаопинг̄* (DENG XIAOPING).

J као *ђ: Ђинан* (JINAN, град);
JI испред самогласника у истом слогу као *ђ: Ђуђанг̄* (JIUJIANG, река);

JIAN као *ђен: Ванг Јуенђен* (WANG YUANJIAN, књиж.);
JIONG као *ђунг;*
JUAN као *ђуен: Жу Џиђуен* (RU ZHIJUAN, књиж.).

K као *к: Кајфенг* (KAIFENG, град);
KONG као *кунг: Кунгфу* (KONGFU, топ.);
KUI као *куеј: Ђи Ден(г)куеј* (JI DENGKUI, пол.);
KUN као *куен: Куенминг* (KUNMING, град).

L као *л: Ланџоу* (LANZHOU, град);
LI испред самогласника у истом слогу као *љ: Љаонинг* (LIAONING, провинција);
LIAN као *љен: Даљен* (DALIAN, град);
LONG као *лунг: Лунгхајлу* (LONGHAILU, топ.);
LÜ као *лу: Лу Јулан* (LÜ YULAN, пол.);
LUN као *луен: Цај Луен* (CAI LUN, ист.).

M као *м: Ма'анџшан* (MA'ANSHAN, планина);
MIAN као *мјен: Бамјенџшан* (BAMIANSHAN, планина).

N као *н: Ненђанг* (NENJIANG, река);
NI испред самогласника у истом слогу као *њ: Ње Ер* (NIE ER, муз.);
NONG као *нунг;*
NÜE као *нуе.*

NG (задњонепчани назал, који долази само на крају слога и у коме је акустички елеменат „г" врло неизразит) као *нг*; испред G и K замена графије NG своди се на *н: Ђужунгуан* (JURONGGUAN, топ.), в. и пример под KUI, али се испред K (због традиције) *нг* може и задржавати (уп. *Хонгконг* или *Хонг Конг*).

O као *о: Оу Јенсју* (OU YANXIU, књиж.); в. и CONG, CHONG, DONG, GONG, HONG, JIONG, KONG, LONG, NONG, PONG, RONG, SONG, TONG, XIONG, YONG, ZONG, ZHONG.

P као *ū: Појангху* (POYANGHU, језеро);
PIAN као *ūјен: Пјен Гуан* (PIAN GUAN, град).

Q као *ћ: Ћи Бајџи* (QI BAISHI, сликар);
QI испред самогласника у истом слогу као *ћ: Џанг Банћао* (ZHANG BANQIAO, сликар);
QIAN као *ћен: Си Маћен* (SI MAQIAN, књиж.);
QIONG као *ћунг;*
QUAN као *ћуен: Баодућуен* (BAODUQUAN, језеро).

R на крају слога као *р* (долази само у слогу ER, в. пример под E);
R на почетку слога као *ж: Женмин жибао* (RENMIN RIBAO, лист);
RONG као *жунг,* в. пример под NG;
RUI као *жуеј;*
RUN као *жуен: Чен Ђингжуен* (CHEN JINGRUN, математичар).

S као *с: Санѓанхе* (SANGGANHE, река);
SONG као *сунѓ: Сунѓ Ћинѓлинѓ* (SONG QINGLING, пол.);
SUI као *суеј: Суеј Јанѓди* (SUI YANGDI, ист.);
SUN као *суен: Суен Ци* (SUN ZI, ист.).

SH као *ш: Чанѓша* (CHANGSHA, град);
SHUI као *шуеј: Ханшуеј* (HANSHUI, река);
SHUN као *шуен: Лушуен* (LUSHUN, град).

T као *т: Сјанѓтан* (XIANGTAN, град);
TIAN као *тјен: Тјенанмен* (TIAN AN MEN, трг);
TONG као *тунѓ: Тунѓсјен* (TONGXIAN, округ);
TUI као *туеј;*
TUN као *туен: Санлинтуен* (SANLINTUN, топ.).

U као *у* (и кад је неслоговно); в. и CUI, CUN, CHUI, CHUN, DUI, DUN, GUI, GUN, HUI, HUN, KUI, KUN, LUN, RUI, RUN, SUI, SUN, SHUI, SHUN, TUI, TUN, ZUI, ZUN, ZHUI, ZHUN; LÜ, NÜE.

W као *в* (укључујући и слог WU, иако се изговара као *у*): *Тајван* (TAIWAN).

X као *сј* (не „хс", које потиче из енгл. транскрипције): *Лу Сјун* (LU XUN, књиж.);
X испред слоговног I као *с: Шанси* (SHANXI провинција), *Синхуа* (XINHUA, агенција);
XI испред самогласника у истом слогу као *сј: Денѓ Сјаопинѓ* (DENG XIAOPING, пол.);
XIAN као *сјен: Ћинсјен* (QINXIAN, град);
XIONG као *сјунѓ: Јанѓ Сјунѓ* (YANG XIONG, књиж.);
XUAN као *сјуен: Ћи Сјуенѓунѓ* (QI XUANGONG, антропоним).

Y као *ј: Лу Јоу* (LU YOU, књиж.);
YAN као *јен: Јенан* или *Јен'ан* (YAN'AN, град);
YONG као *јунѓ: Љу Јунѓ* (LIU YONG, књиж.);
YUAN као *јуен: Јуен Шикај* (YUAN SHIKAI, историчар), али треба задржати традиционално *јуан* (кинеска монета), такође *Тацјуан* (град).

Z као *ц: Мао Цедунѓ* (MAO ZEDONG);
ZONG као *цунѓ: Танѓ Тајцунѓ* (TANG TAIZONG, пол.);
ZUI као *цуеј: Шицуејшан* (SHIZUISHAN, град);
ZUN као *цуен: Цуен'ји* или *Цуењи*, само *н-ј* треба читати одвојено, јер припадају разним функционалним слоговима (ZUNYI).
ZH као *ц: Цанѓ Шицао* (ZHANG SHIZHAO, антропоним);
ZHONG као *цунѓ: Луо Гуанцунѓ* (LUO GUANZHONG, књиж.);
ZHUI као *цуеј;*
ZHUN као *цуен: Ли Цуен* (LI ZHUN, књиж.).

230. Из табеларног прегледа види се да кинески латинички систем има типизирана одступања од изговора, као -ONG/ung, -IAN/i̯en, -UI/u̯ei, -UN/u̯en; у транскрипцији идемо за изговором, али је каткад неизбежно да признамо и узус створен по угледу на писмо. Овоме се може додати да се и -IU (у слоговима DIU JIU LIU MIU NIU QIU XIU) изговара као -i̯ou̯. Из наше табеле произлази за ове слогове транскрипција *дју ђу љу мју њу ћу сју*, а прецизније би било *дјоу ђоу љоу мјоу њоу ћоу сјоу*. Нисмо се одлучили на ово удаљавање од писма зато што писање типа *-оу* није продрло у нашу праксу, а не предлажу га ни разраде на које се ослањамо, али се и овакво писање може имати у виду као резервна могућност диференцирања.

Латински језик — в. т. 189—192.

Имена из мађарскоī језика

231. Мађарски вокализам је доста различит од нашег и разуђенији је, јер има вокале типа ö и ü, а дужина и краткоћа доста утичу на боју вокала A и E (дужина се у мађарском означава надредним знаком типа акута или двојног акута: Á, É, Í, Ó, Ú, Ű, Ő, док се вокали који су без таквог знака изговарају кратко). Наиме, Á је слично нашем дугом *а*, док је A по изговору између *а* и *о*; É је пак затвореније а E отвореније од нашег *е*. Ипак то не доводи до неких проблема и недоумица, иако се нашом упрошћеном транскрипцијом затиру и поједине битне изворне разлике.

Консонатизам је, међутим, врло сличан нашем и лако се преноси у наше писање; једини донекле условни поступак је што за мађ. LY примењујемо традиционалну замену *љ* сагласно некадашњем изговору, који се још чува у дијалектима — иако је данашњи стандардни изговор *j*.

Мађарска савремена ортографија веома је сагласна са изговором, и са њом је усаглашено писање личних имена и топонима, али у презименима се често задржава старински, традиционални начин писања. То доводи до извесних тешкоћа, али практичне а не начелне природе. На пример, слово Y је у савр. правопису само знак умекшавања (LY, NY, GY, TY), али у појединим презименима има исту вредност као I, а има и још одступања и у вокализму и у консонантизму. За правилно прилагођено писање оваквих презимена треба најпре установити како би се писала по савременом мађ. правопису, па онда применити нормална правила транскрипције.

232. Суштински проблем, међутим, постоји у транскрипцији честих мађарских презимена на -AI, -AY, -EI, -EY, где преовлађујућа пракса у Војводини није прихватила као правило преседане дате у примерима *Калај-Калаја-Калајев* (KÁLLAY) и *Сињеји* (SZINYEI) — него уопштава образац *Будаи* (BUDAY или BUDAI), *Келчеи* (KÖLCSEI) (а онда и нешто мање доследно *Будаија, Будаијев* и сл.). Иако

би за наш изговор било много погодније *Будај-Будаја-Будајев*, за нормативно опредељење пресуднији је узус који се створио у средини где је најживљи додир с мађарским језиком и примена транскрипције; битна је чињеница да је крајњи вокал овде заправо придевски наставак, који гласи [i] а не [j]. Историјско име *Калај* може се узети као традиционални изузетак од правила.

233. Кад год су уобичајени, треба без икаквих вештачких сузбијања задржати наше традиционалне облике мађарских имена: *Будимпешта* (BUDAPEST), *Сегедин* (SZEGED), *Печуј* (PÉCS), *Сигет* (SZIGETVÁR), *Дебрецин* (DEBRECEN) и др. Ако је, из информативних разлога, потребно навести и прави мађарски облик, онда се он може наводити само у мађ. латиници (нпр. Budapest, Pécs, а не „Будапешт", „Печ").

234. Дајући азбучни преглед битних правила транскрипције, полазићемо од савременог мађ. правописа, али ћемо указивати и на поједине традиционалне графије:

A, Á (и трад. AA, AÁ) као *а: Татабања* (TATABÁNYA), *Гал* (GAAL, GAÁL ум. GAL).

AI и трад. AY (на крају презимена) као *аи: Јокаи* (ген. *-аија*, разг. *-аја*, JÓKAI), *Бочкаи* (BOCSKAY); али *Токаји* (TOKAJI), *Гелеји* (GELEJI).

C (и трад. CZ, TZ) као *ц: Цеглед* (CEGLÉD), *Барцаи* (BARCZAY), *Ацел* (ATZÉL).

CS (и трад. CH, TS) као *ч: Чепел* (CSEPEL), *Мадач* (MADÁCH уместо MADÁCS), *Сечењи* (SZÉCHÉNYI ум. SZÉCSÉNYI), *Бабич* (BABITS).

DZ (звучни парњак C) као *дз: Бриндза* (BRINDZA).

DZS као *џ: Банџал* (BANDZSAL).

E, É (и трад. EÉ) као *е: Кечкемет* (KECSKEMÉT), *Вер* (VEÉR).

EI, EY (на крају презимена) као *еи: Сињеи* (SZINYEI), *Келчеи* (KÖLCSEY) (ген. *Сињеија, Келчеија*).

GH (трад.) као *г: Вег* (VÉGH), *Харанги* (HARANGHY).

GY као *ђ: Ђула* (GYULA), изузетно на крају презимена као *ги: Сеги* (SZEGY ум. SZEGI).

H нормално као *х: Хуњади* (HUNYADI); *уп.* и GH, TH.

LY као *љ: Карољ* (KÁROLY), *Кираљ* (KIRÁLY), али у презименима каткад и као *-ли: Кароли* (KÁROLY), *Мохоли* (MOHOLY).

NY као *њ: Хуњади* (HUNYADI), изузетно у презименима и као *ни: Хатвани* (HATVANY).

O, Ó (и трад. OÓ) као *о: Фоњод* (FONYÓD), *Шош* (SOÓS ум. SÓS).

Ö, Ő (и трад. EÖ, EW) као *е: Кишкереш* (KISKŐRÖS), *Етвеш* (EÖTVÖS ум. ÖTVÖS), *Терек* (THEWREWK ум. TÖRÖK), *Вереш* (WEÖRES ум. VÖRÖS).

S (и SS) као *ш: Мишколц* (MISKOLC), *Кошут* (KOSSUTH).
SZ као *с: Сексард* (SZEKSZÁRD), *Сомбатхељ* (SZOMBATHELY).
TH (трад.) као *т: Кошут* (KOSSUTH), *Тот* (TÓTH), *Бети* (BEÖTHY ум. BŐTI).
TY као *ћ: Маћаш* (MÁTYÁS), изузетно у презименима као *ти: Верешмарти* (VÖRÖSMARTY).
U, Ú (и трад. UU) као *у: Ђула* (GYULA), *Будаи* (BUDAI, BUDAY), *Кун* (KUUN ум. KÚN).
Ü, Ű као *и: Физешабоњ* (FÜZESABONY), *Орфи* (ORFFŰ).
Y је у савр. правопису само знак за умекшавање (в. GY, LY, NY, TY), а у презименима се јавља као вокал, у вредности I.
ZS као *ж: Јожеф* (JÓZSEF).

Самогласници су сви унесени у овај преглед, а у стандардни консонантизам улазе још сугласници B, D, F, G, J, K, L, M, N, P, R, T, V, Z — који се преносе без промене.

235. У живом додиру два језика створили су се и неки посебни поступци прилагођавања. Тако се мађ. хипокористици на -KE, па и неки без наставка уобличавају код нас на *-ка: Евика* (EVIKE), *Пиштика* (PISTIKE), *Јулишка* (JULIS). У мађарском језику је нормални ред у људским именима презиме па лично име, а у нашем изразу редослед се по правилу не мења: *Фејеш Клара* (FEJES KLÁRA), *Петефи Шандор* (PETŐFI SÁNDOR). Као остатак некадашњих адаптационих обичаја остала су преудешена имена угарских владара: *Ладислав* (LÁSZLÓ), *Матија* или *Матијаш* (MÁTYÁS) и др. Поједина се географска имена преводе или се употребљавају паралелно наши називи: *Блатно језеро* (BALATON), *Затисје* (TISZÁNTÚL), *Задунавље* или *Прекодунавље* (DUNÁNTÚL) и сл. — Овакве поступке не треба сузбијати, јер доприносе континуитету нашег израза и потпунијој прилагођености мађарских имена.

Македонска имена — в. т. 198, 200ав

Имена из немачког језика

236. Немачки гласовни систем и изговор гласова веома се разликује од нашег, па се позајмице које су примане непосредно по слуху (делом и под утицајем нестандардног немачког изговора) изразито удаљавају од изворне фонолошке структуре и, наравно, од немачког писаног облика; уп. на пример *паор* од BAUER, *крумпир* и *кромпир* од GRUNDBIRNE, *шпорет* од SPARHERD. Међутим, имена из немачког језика преношена су у наш у једном културолошком процесу, уз посредство писане речи и језички образованих посредника, па је створен углавном постојан систем транскрипције. У том систему занемарују се такве особености немачког изговора као што су аспированост безвучних сугласника и делимична или потпуна обезвученост њихових звучних парњака, као и цео низ других изго-

ворних појава. Отуда се наша правила прилагођавања могу успешно приказати полазећи од немачке графије, која има углавном систематичан однос према немачком гласовном систему.

237. Битније недоумице и неуједначености углавном се своде на два проблема:

(1) да ли немачко почетно S испред самогласника преносити као *с* (идући за писмом, а донекле и за акустичким утиском) или као *з*, сагласно немачком фонолошком систему (*Сименс : Билд ам зонтаг*);

(2) у којој мери примењивати једначење по звучности у немачким именима (*Дрезден : Потсдам*), а уз ово иду и нека питања замене С испред сонаната (*Бизмарк : Фасмер, Шлезвиг : Освалд*).

Ни ми у овој прилици не можемо предложити одређен одговор на прво питање. Почетно предвокалско S чешће преносимо као *с* него као *з*: *Салцбург* (SALZBURG), *Сар* (SAAR), *Сарбрикен* (SAARBRUCKEN), *Сименс* (SIEMENS), *Семеринг* (SEMMERING), *Сингер* (SINGER) и сл. Те усвојене облике свакако треба поштовати, ма како се формулисала норма; а питање је треба ли је и формулисати супротно створеном обичају.

238. Преглед уобичајених правила транскрипције немачких имена:

Ä као *е: Јегер* (JÄGER), *Шефер* (SCHÄFER).
AA као *а: Сар* (SAAR), *Ахен* (AACHEN).
AE као *е: Шефер* (SCHAEFER).
AI — в. под EI.
AU (дифт.) као *ау: Аугзбург* (AUGSBURG), *Дахау* (DACHAU).
ÄU — в. под EU.
C ван спојева CH, SK, SCH, TSCH (в. тамо) ретко је у нем. именима; испред E, Ä, I, Y изговара се зависно од порекла имена, као *ц* или *с* (на га тако и преносимо), а у другим положајима као *к: Кантор* (CANTOR), *Целе* (CELLE, град са именом лат. порекла) и сл.
CH најчешће као *х: Бухенвалд* (BUCHENWALD), *Хајнрих* (HEINRICH).
CH у појединим именима као *к: Клодвиг* (CHLODWIG), *Кристијан* (CHRISTIAN), *Фукс* (FUCHS).
CH као *ш* у неким именима франц. порекла: *Шарлотенбург* (CHARLOTTENBURG), *Шарлота* (CHARLOTTE).
CK као *к: Цвикау* (ZWICKAU), *Хакс* (HACKS).
DT као *т: Брант* (BRANDT), *Шмит* (SCHMIDT).
EI, AI (дифт.) као *ај: Хајделберг* (HEIDELBERG), *Дајмлер* (DAIMLER), *Мајнц* (MAINZ).
EU, AU као *ој: Ројтлитен* (REUTLINGEN), *Дојблер* (DÄUBLER).
G (и GH) као *г*, и кад му је изговор фрикативан (типа *х*, у секвенци -IG); *Лудвиг* (LUDWIG), *Хениг* (HENNIG), *Сегерс* или *Зегерс* (SEGHERS), али у сложеницама GH као *гх: Ебингхаус* (EBINGHAUS).

H на почетку речи и наглашеног дела сложенице као *х: Хајне* (HEINE), *Розенхајм* (ROSENHEIM). Са претх. CH слива се у једно *х: Кирхоф* (KIRCHHOFF), *Минхаузен* (MÜNCHHAUSEN). У другим положајима се не изговара самостално и не преноси. Кад је иза самогласника, указује на његову дужину: *Рур* (RUHR), *Брамс* (BRAHMS), *Карлсруе* (KARLSRUHE). У графијама GH и TH не утиче на транскрипцију: *Лутер* (LUTHER), *Матилда* (MATHILDE), в. и горе под G. — Уп. и CH, SCH, TSCH, PH.

I об. као *и*, али на крају дифтонга као *ј* (в. EI).

IE као *и* (дуго): *Кил* (KIEL), *Билефелд* (BIELEFELD).

Ö, OE као *е: Келн* (KÖLN), *Гетинген* (GÖTTINGEN), *Гете* (GOETHE), *Гебелс* (GOEBBELS).

OW на крају имена (изг. [o:]) као *ов: Панков* (PANKOW), *Шадов* (SCHADOW).

PF (нем. африката) као *пф: Пфалц* (PFALZ), *Пфорцхајм* (PFORZHEIM).

PH као *ф: Филип* (PHILIPP).

QU као *кв: Кверфурт* (QUERFURT).

S, SS, ß као *с*, осим ниже изузетих случајева (уп. т. 237): *Клаус* (KLAUS), *Лесинг* (LESSING), *Гаус* (GAUß).

S међусамогласничко као *з: Роза* (ROSA), *Мозел* (MOSEL).

S између R, L, M, N и самогласника као *з: Херзе* (HERSE), *Елза* или *Елзе* (ELSE), *Кремзер* (KREMSER), *Макензен* (MACKENSEN).

S почетно предвокалско као *с* или као з (в. т. 237).

S испред звучних сугласника и сонаната као *з* или као *с: Дрезден* (DRESDEN), *Потсдам* (POTSDAM), *Шлезвиг* (SCHLESWIG), *Фасмер* (VASMER), *Освалд* (OSWALD).

SCH као *ш: Шилер* (SCHILLER), *Шуберт* (SCHUBERT).

SP, ST на почетку речи и дела сложенице као *шп, шт: Шпандау* (SPANDAU), *Штајн* (STEIN), *Ајнштајн* (EINSTEIN).

TSCH, TZSCH као *ч: Кречмер* (KRETSCHMER), *Ниче* (NIETZSCHE).

TZ као *ц: Нецер* (NETZER), *Вецлар* (WETZLAR).

Ü као *и: Кригер* (KRÜGER), *Минхен* (MÜNCHEN).

V као *в* или као *ф*, об. према изговору: *Виктор* (VIKTOR), *Валентин* (VALENTIN, VALLENTIN) (изг. [v]); *Ева* (EVA), *Давид* (DAVID) (изг. [v] и [f]); *Хановер* (HANNOVER) (изг. [f]; *Фогел* (VOGEL), *Фолкспартај* (VOLKSPARTEI) (изг. [f]);

W као *в: Вајмар* (WEIMAR), *Лудвиг* (LUDWIG).

X као *кс: Маркс* (MARX).

Z као *ц: Лајпциг* (LEIPZIG), *Цирих* (ZÜRICH).

Обезвучавање сугласника на крају речи не утиче на транскрипцију.

Персијска имена — в. т. 206

Имена из пољског језика

239. У писању пољских имена најсложенији је проблем преношења пољских сугласника ś, ź (но изговору као наши дијал. сугласници у ијек. говорима, нпр. у с'екира, коз'и). За пољско ś, ź пред самогласницима (у овом положају се пишу у пољском пред слоготворним I као S, Z, а пред другим самогласницима као SI, ZI) нема потребе да се мењају устаљени обрасци (Красицки, Казимјеж, Сјенкјевич, Жјелињски). За исте сугласнике испред сугласника и на крају речи (тада се у пољском пишу са Ś, Ź) Правопис из 1960. предвиђа да се преносе као *с, з,* изузев у групама ŚĆ, ŚL, ŹL, које се преносе као *шћ, шл, жл.* У ово правило треба унети неке поправке:

(1) нема потребе да се изузимају групе ŚL и ŹL, него и у њима треба писати *с, з* (са изузетком *Шлонск* — ŚLĄSK, име фудбалског клуба).

(2) као *шћ* преноси се не само графија ŚĆ, него и истозначна графија ŚC(I) (*Кошћан* и сл;);

(3) крајње Ś боље је преносити као *ш,* и Ź као *ж* ако би се нашли такви примери (изузетак је презиме *Лос,* подударно са одговарајућим зоонимом).

240. Пољско DZ преноси се као *дз* (осим у графији DZI и кад се једначи по звучности), само што је Правопис из 1960. изузео DZ на крају речи, препоручујући замену *ц: Груђонц.* Оправданије је не изузимати ни ову позицију, него писати *Груђондз, Ксјондз,* јер се у падежним облицима ДЗ више не налази на крају речи (у положају позиционог обезвучавања), па писање *ц* губи оправдање.

241. Пољско Ó према Правопису из 1960. преноси се некад као *о,* а некад као *у* (зависно од тога одржава ли се у зависним падежима или се смењује са О). Оправдано је упростити овај поступак и замењивати Ó редовно са *о* (чиме се обнавља изворнија структура речи): Гора, Новогродек.

242. На основу реченога и досадашње праксе карактеристичне пољске графије треба овако преносити:

Ą испред уснених сугласника као *ом, а* у другим положајима као *он: Домбровски* (DĄBROWSKI), *Рађонж* (RACIĄNŻ).

CH (и H у именима туђег порекла) као *х: Војћех* (WOJCIECH), *Чехович* (CZECHOWICZ), *Холанд* (HOLLAND).

CI испред самогласника као *ћ,* а испред сугласника и на крају речи као *ћи: Ћеплице* (CIEPLICE), *Франћишек* (FRANCISZEK).

CZ као *ч: Шчећин* (SZCZECIN), *Лобачевски* (LOBACZEWSKI).

Ć као *ћ: Ћвјечек* (ĆWIECZEK).

DZ (осим у групи DZI и кад се једначи по звучности) као *дз: Мјендзилесје* (MIĘDZYLESIE), *Груђондз* (GRUDZIĄDZ, в. т. 240).

DZI испред самогласника као *ђ, а* кад је I слоготворно као *ђи: Ђедушицки* (DZIEDUSZYCKI), *Бродињьски* (BRODZIŃSKI).

DŹ као *ђ: Лођ* (ŁÓDŹ).

Ę као *ен: Венгјерски* (WĘGIERSKI), *Ченстохова* (CZĘSTOCHOWA), а испред уснених сугласника као *ем: Дембицки* (DĘBICKI).

I између сугласника и самогласника (кад представља одраз позиционог умекшавања сугласника) као j (посебно в. CI, DZI, NI): *Бјелски* (BIELSKI), *Опјењски* (OPIEŃSKI), *Бјалисток* (BIAŁYSTOK), *Сјенкјевич* (SIENKIEWICZ) итд. Али кад је I изворно, у именима страног порекла, групе IA, IE, IU, IO оправдано је преносити као *ија, ије, ију, ио: Јулијан* (JULIAN), *Ципријан* (CYPRIAN), *Габријел* (GABRIEL), *Јулијуш* (JULIUSZ) — за разлику од *Луцјан* (LUCJAN), *Веспазјан* (WESPAZJAN).

L и Ł обоје као *л: Лублин* (LUBLIN), *Вјеличка* (WIELICZKA), *Болеслав* (BOLESŁAV), *Вроцлав* (WROCŁAW).

NI испред самогласника као *њ,* а кад је I слоготворно — као *њи: Збигњев* (ZBIGNIEW), *Бродњица* (BRODNICA).

Ń као *њ: Познањ* (POZNAŃ), *Слоњски* (SLOŃSKI).

Ó као *о: Краков* (KRAKÓW), *Новогрод* (NOWOGRÓD), *Новогродек* (NOWOGRÓDEK), *Гора* (GÓRA), *Горњицки* (GÓRNICKI).

RZ као *ж а* иза безвучних сугласника као *ш: Гжегож* (GRZEGORZ), *Анджеј* (ANDRZEJ), *Кшешовице* (KRZESZOVICE), *Вјепш* (WIEPRZ).

SI испред самогласника као *сј, а* кад је I слоготворно — као *си: Сјенкјевич* (SIENKIEWICZ), *Зосја* (ZOSIA), *Сјемирацки* (SIEMIRADZKI), *Красињски* (KRASIŃSKI), *Красицки* (KRASICKI).

SZ као *ш: Варшава* (WARSZAWA), *Тадеуш* (TADEUSZ).

Ś крајње и испред сугл. *ћ* (Ć, CI) као *ш*, а у другим положајима као *с: Пшибош* (PRZYBOŚ), *Лубаш* (LUBAŚ), али изузетно *Лос* (ŁOŚ); *Замошћ* (ZAMOŚĆ), *Свиноујшће* (ŚWINOUJŚCIE), *Кошћан* (KOŚCIAN); *Освјенћим* (OŚWIĘCIM), *Свидњица* (ŚWIDNICA), *Пшемисл* (PRZEMYŚL) (в. т. 239).

W као *в: Варшава* (WARSZAWA), *Вјењавски* (WIENIAWSKI).

Y као *и: Гдиња* (GDYNIA).

ZI испред самогласника као *зј*, а кад је I слоготворно — као *з: Зјелињски* (ZIELIŃSKI), *Казимјеж* (KAZIMIERZ).

Ź као *з: Књазњин* (KNIAŹNIN). В. и т. 239 (испред *ђ* и на крају речи Ź би се преносило као *ж*, али немамо ономастичких примера).

Ż као *ж: Живјец* (ŻYWIEC).

Имена из португалског језика

243. Док нам италијански и шпански језик не стварају никакве теже транскрипционе проблеме, дотле је португалска фонетика једна од најсложенијих европских, са гласовима веома различитим од наших и са великим варијацијама изговора, зависно од нагласка или ненаглашености, положаја у речи, гласовног суседства и додира речи у сложеним именима — тако да ни најсложенија правила не би осигурала да наш изговор за португалско ухо звучи као близак и добро погођен.

С друге стране, у писму португалски језик оставља утисак структуралне једноставности, сличне шпанском или италијанском језику. Једини начин да сачувамо ту једноставност и у нашим правилима транскрипције и створимо норму која се може лако и постојано одржавати јесте одлучан ослонац на писмо, слично као што преносимо руска имена, а то неизбежно значи занемаривање низа позиционих и других варијација изговора.

244. При таквом приступу довољна су ова правила преношења португалских графија у наш језик:

AE и ÃE (са знаком назалности) као *аи* (тј. једнако графији AI): *Каитано* (CAETANO), *Мораис* (MORAES), *Гимараис* (GUIMARÃES)

ÃO као *ао: Сао Пауло* (SÃO PAULO), *Фалкао* (FALCÃO).

C испред E и I као *с: Ресифе* (RECIFE), *торсида* (TORCIDA);

C у другим положајима као *к: Копакабана* (COPACABANA);

CH као *ш: Шико* (CHICO), *Фуншал* (FUNCHAL);

Ç као *с: Лоренсо* (LOURENÇO), *Браганса* (BRAGANÇA).

E као *е* изузев у дифтонзима AE, ÃE (в. горе), ÕE (в. ниже).

G испред E и I као *ж: Минас Жераис* (MINAS GERAIS);

G у другим положајима као *г: Мато Гросо* (MATO GROSSO);

GU испред E и I као *г: Мигел* (MIGUEL), *Гимараис* (GUIMARÃES);

GU пред другим самогласницима као *гв: Гварда* (GUARDA).

H је немо и не преносимо га: *Енрике* (HENRIQUE), *Бело Оризонте* (BELO HORIZONTE); в. и CH, LH, NH.

I између самогласника као *ј: Корејо* (CORREIO), *Кујаба* (CUIABA);

I у другим положајима (и кад је нескоговно) као *и: Рио де Жанеиро* (RIO DE JANEIRO), *Кариока* (CARIOCA), *крузеиро* (CRUZEIRO, новац).

J као *ж: Жоаким* (JOAQUIM), *Жордао* (JORDÃO).

LH као *љ: Рамаљо* (RAMALHO), *Коељо* (COELHO);

NH као *њ: Куњал* (CUNHAL), *Агостињо* (AGOSTINHO).

ÕE као *ои* (тј. једнако графији OI): *Камоис* (CAMÕES);

OU као *о: Доро* (DOURO), *Лоренсо* (LOURENÇO);

O у другим положајима (укључујући оне у којима се изговара као *у*) као *о: Порто* (PORTO), *Зико* (ZICO).
QU испред E и I као *к: Кентал* (QUENTAL), *Жоаким* (JOAQUIM);
QU испред других самогласника као *кв: Квадрос* (QUADROS).
S између самогласника као *з* (али SS као *с*); *Кардозо* (CARDOSO), али *Мато Гросо* (MATO GROSSO);
S испред звучних сугласника као *з* (у унутрашњости речи): *Деуздадо* (DEUSDADO), *Дијарио де Лизбоа* (DIARIO DE LISBOA, али остаје *Лисабон* као име града);
S у другим положајима (укључујући оне у којима га Португалци, за разлику од Бразилаца, изговарају као *ш*) као *с: Васко да Гама* (VASCO DA GAMA), *Сантос* (SANTOS), *Дос Сантос* (DOS SANTOS), *ескудо* (ESCUDO);
SC испред E и I као *с: Насименто* (NASCIMENTO).
U као *у*, изузев у графији OU (в. горе).
X (обично) као *ш: Пеишото* (PEIXOTO), *Баишa* (BAIXA).
Z испред безвучног сугласника као *с: Васкез* (VAZQUEZ);
Z у другим положајима као *з* (без позиционог претварања у *ж* односно *ш*): *Азеведо* (AZEVEDO), *Круз* (CRUZ).

245. Предложена транскрипција углавном је сагласна са досадашњим изражајним обичајем, док се у постојећим разрадама тражило да се наше писање у већој мери равна према изговору.

а. За самогласничке замене узели смо оне које одговарају изговору под нагласком, занемарујући ванакцентске промене самогласничке боје, нпр. *Порто Алегре* а не „Порту Алегри" или сл.

б. Занемарили смо и назалност означену у изворном писму надредним знаком, нпр. *Гимараис а* не „Гимараинс" или сл., *Сао Пауло* а не „Сан Пауло" (евент. „Саун Пауло") итд.

в. Поштујући нормативно језичко и правописно јединство португалског језика, нисмо у погледу преношења S, Z предвидели разлику за португалска и бразилска имена (Сантош, Сантос), него једно решење, ослоњено на писмо и бразилски изговор.

Напомена: Не треба мислити да ћемо погодити португалски изговор ако пишемо нпр. „Дош Сантош" или „Душ Сантуш" (DOS SANTOS). Ово често име, свеједно да ли му је носилац из Португалије, Бразила, Анголе или Мозамбика, Португалци изговарају приближно „Ду-Сантуш", а Бразилци „Ду-Сантус". Слично томе се GOMES DA CRUZ у бразилском изговору бити „Гомиз-да-Крус", а у португалском „Гомиж-да-Круш". Треба се, дакле, одлучити за транскрипцију нешто ближу португалском или бразилском S и Z у одређеним позицијама, а не за обе. За бразилски изговор опредељујемо се не толико због величине и значаја Бразила, колико зато што је ближи писму.

г. Као што је већ речено, треба задржати без измене таква традиционална имена као што су *Магелан, Лисабон*, иако би се по правилима транскрипције друкчије писала. Ипак, ради доследности, предлажемо две корекције изражајних навика — за *Бело Оризонте* (а не „Бело Хоризонте", будући да је португалско X немо, као француско и шпанско) и *Сао Пауло* (јер „Сао Паоло" не одговара ни изговору ни писму).

Имена из румунског језика

246. Поред неких проблема у вокализму (румунски дифтонзи, затим мукли самогласници који се пишу као Ă и Î), проблематично је преношење румунских сугласника који су по изговору између наших *h, ђ* и *ч, ћ*. Сагласно извесној створеној традицији, опредељујемо се за мешовито решење *ч, ђ* (аналогно писању италијанских имена), а у транскрипцији вокализма долази до изражаја ослонац на писмо.

247. У складу с тим, румунске графије треба по правилу овако преносити:

Ă (врста полугласника) као *а: Балческу* (BĂLCESCU).

C кад није испред E и I као *к: Клошка* (CLOŞCA);

C испред E и I као *ч: Чернауци* (CERNĂUŢI), *Банчила* (BĂNCILĂ); али испред I као *к: Кимпулунг* (CÎMPULUNG).

CEA као *ча: Мирча* (MIRCEA), *Сучава* (SUCEAVA);

CI испред самогласника (CIO, CIU) као *ч: Чок* (CIOC, топ.), *Качулата* (CĂCIULATA);

CH као *к: Костаке* (COSTACHE), *Хурмузаки* (HURMUZACHI).

E крајње у именима типа NEAGOE, NICOLAE као *је: Њагоје, Николаје* (ген. *-ја*);

EA као *еа: Креанга* (CREANGĂ), *Четатеа* (CETATEA), осим у CEA, GEA, LEA, NEA (в.).

G кад није испред E и I као *г: Григореску* (GRIGORESCU);

G испред E и I као *ђ: Арђеш* (ARGEŞ), *Бучеђи* (BUCEGI), *Ђеорђе* (GEORGE);

GEA као *ђа: Карађа* (CARAGEA), *Доброђану* (DOBROGEANU);

GI испред самогласника (GIO, GIU) као *ђ: Ђурђу* (GIURGIU, топ.);

GH као *г: Георге* (GHEORGHE), *Сигишоара* (SIGHIŞOARĂ).

I између самогласника и иза других самогласника на крају речи као *ј: Крајова* (CRAIOVA), *Михај* (MIHAI), *Штирбеј* (ŞTIRBEI), *Васлуј* (VASLUI);

I почетно испред самогласника као ј: *Јаши* (IAŞI), *Јон* (ION); IA, IE, IU ван почетка речи као *ија, ије, ију: Братијану* (BRATIANU), *Мунтенија* (MUNTENIA), *Тргу Жију* (TÎRGU JIU), осим у CIU, GIU (в. CI, GI).

I као *и: Димбовица* (DÎMBOVIŢA), или пак по традицији као *а: Скантеја* (SCÎNTEIA);
ÎR између сугласника као *р: Трговиште* (TÎRGOVIŞTE), *Трнова* (TÎRNOVA)
J као *ж: Клуж* (CLUJ), *Деж* (DEJ).
LEA као *ља: Ваља* (VALEA), *Жебељану* (JEBELEANU);
NEA као *ња: Њамц* (NEAMŢ), *Њагоје* (NEAGOE).
Ş као *ш: Караш* (CARAŞ).
Ţ као *ц: Цепеш* (ŢEPEŞ).
X као *кс: Александреску* (ALEXANDRESCU).

248. Остало се по правилу преноси како се пише. Изузимају се традиционално усвојени облици, као *Темишвар* (TIMIŞOARA), *Букурешт* (BUCUREŞTI), *Добруџа* (DOBROGEA), *Кучук Каинарџи* (по овоме *Кучуккаинарџијски мир*, сад румунско место CUCIUC-CAINARGEA).

Русинска имена — в. т. 198, 200д

Имена из руског језика

249. Српска и руска језичка култура у међусобним су везама практично од свога настанка. У раном средњем веку, кад се руски језик још није био разгранао на три посебна источнословенска језика, везе је осигуравало заједничко неговање ћирилометодског наслеђа и старословенског језика, а особито деловање Свете Горе, која је имала велику улогу у одржавању језичке и културне заједнице православних Словена. На руски књижевни језик много је утицала јужнословенска језичка компонента, која је снажно отиснута и у данашњем руском стандарду. На тај начин је руски књижевни језик остао за нас изражајно и културолошки још ближи него што би то проистицало из саме словенске језичке сродности, па је и то погодовало његовој улози у нашој језичкој култури.

Већ у најстаријем слоју наших сачуваних писмених споменика засведочују се утицаји руског извода (варијанте, „редакције") старословенског језика. Извесна узајамност с руским језиком остаће и касније сталан чинилац у српском књижевнојезичком изразу, а посебан замах добиће у новом веку, кад је рускословенски удео постао структурална саставница славеносрпског књижевног језика. Јаке везе с руском језичком културом одржале су се и после Вукове реформе. У последњем полувековном раздобљу нови моменат донело је учење руског језика у нашим школама.

Због свега тога руски језик није нам био само непосредни извор за стварна руска имена него и посредник у уобличавању других имена са историјског простора некадашње Русије и Совјетског Савеза, укључујући словенске земље Украјину и Белорусију, чији су људи давали велики допринос ризници руске језичке културе. То је

историјска и културна чињеница, која се не може на природан начин брисати из нашег језика; донекле је то слично грчком посредништву у јеврејским именима, латинском у грцизмима и грчким именима и енглеском у именима и терминима из многих крајева света.

250. Многа имена преузета из руског језика или његовим посредством постала су постојани и укорењени део нашег културног израза. Њихов облик резултат је историјског и културолошког процеса, а не језикословне транскрипционе методологије. Главно је нормативно начело да су та имена правилна у оном облику у ком су усвојена и прихваћена у нашем културном изразу. Основни је задатак нашег нормирања да опише то стање и уочи узусе и законитости које су се испољиле у спонтаном усвајању, како би то послужило као образац за даље уобличавање имена која се буду преузимала. Сваки поступак прераде усвојених имена и испољених узуса само уноси забуну и непотребно нарушава постојаност нашег израза. Начелно узето, наше уобличавање руских имена не полази од фонолошке транскрипције, од гласовне структуре имена у данашњем руском изговору, него од једног старијег стања руског језика, одраженог у руском писму и правопису, који је у великој мери конзервативан и историјски. У том правопису огледа се старији лик речи, који често представља исходни праруски облик, не само за данашњи руски него и за два друга источнословенска језика — украјински и белоруски.

а. Ослањајући се на писмо, наша транскрипција по правилу занемарује три битне позиционо условљене промене руских гласова: (1) обезвучавање сугласника на крају речи, (2) промене самогласника везане за неакцентоване слогове и (3) умекшавање сугласника испред *е* и *ѣ* (с неким одступањима код сугласника Л, Н — в. ниже под г). Те појаве не предочавају се ни у руском писму, осим што на мекоћу сугласника указује самогласничка графема (то наша азбука не може опонашати). Зато наш основни поступак није утврђивање руског изговора и наших најближих еквивалената за руске гласове него преслоњавање руске ћирилице. Тако имамо облике типа *Псков, Новгород, Волгоград, Москва, Синељниково*, а не нпр. Пскоф, Новгарат, Валгаграт, Маскава, Синељњикава и сл. — до којих би нас доводило опонашање изговора. Захваљујући овом поступку ослоњеном на писмо, у именима лакше уочавамо њихову међусобну везу, као и сродне словенске форманте, што би у писању по изговору било често замагљено (нпр. *Волга: Волгоград,* док би се у „Валгаграт" замаглила веза и с именом *Волга* и с нашим *град*).

б. Основно значење руских слова приказано је у т. 198, а овде се предочава како преносимо руске графије кад транскрипцију заснивамо доследно на писаном лику речи:

ЛЬ, НЬ као *љ, њ: Гоґољ, Севастопољ, Раскољников, Тјумењ, Стењка.* Има ипак усвојених изузетака: *Олґа.* За ЛЬ, НЬ испред самогласника примере в. ниже.

ЛЯ, ЛЮ, НЯ, НЮ (изг. л'а, л'у, н'а, н'у) као *ља, љу, ња, њу: Љадов, Галља, Људиново, Вања, Аљута.* Тако и ЛЬЯ, ЛЬЮ, НЬЯ, НЬЮ (изг. типа л'ја): *Уљанов, Иљушин, Малања.*

ЛЕ, ЛИ, НЕ, НИ као *ле, ли, не, ни* или *ље, љи, ње, њи* где је уобичајено — в. ниже под г. Ако је између ових слова још Ь, по системском правилу пишемо *љ, њ: Иљин, Арсењев* (изг. -л'ји-, -н'је-).

ЛЁ, НЁ (и кад се у руском пише упрошћено, без надредног знака изнад Е) као *љо, њо: Рубљов* (РУБЛЁВ, РУБЛЕВ), *Плетњов.* Ипак, под утицајем упрошћеног писања, усвојено је *Аљехин, Кишињев* (уместо системског „Аљохин", „Кишињов"). И графије ЛЬЁ, НЬЁ ако се нађу у именима, треба преносити као *љо, њо.*

ЧЁ, ШЁ, ЖЁ, ЩЁ као *чо, шо, жо, шчо: Лихачов, Хрушчов* и сл., и овде са уоб. одступањима: *Ржев* (град). (Иста или типолошки слична презимена могу се јавити у графичком лику са *ó*, што је израз породичне традиције, али се то не одражава на нашу транскрипцију, нпр. *Хрущёв* и *Хрущóв.*)

Ё, ЬЁ у другим позицијама као *јо: Семјон, Фјодор, Јолкино, Матрјона, Шевирјов; Муравјов* (МУРАВЬЁВ). Примери одступања: *Орел* (град), *Потемкин, Соловјев* (наш историчар, из руске емиграције; било би боље да се није одступило од принципског решења, али је у том лику ушао у нашу историјску науку и изменом би се можда унела непотребна забуна).

Напомена: Нема сумње да се у времену интензивне комуникације с руском културом неће моћи прелазити преко чињенице да постоје акценатски дублети који се морају показати приликом преношења, као *Óгнев — Огнёв, Сéлезнев — Селезнёв, Слýженев — Служенёв, Шéвырев — Шевырёв, Мéчев — Мечёв.* Наши еквиваленти би били *Огњев — Огњов, Селезњев — Селезњов, Служењев — Служењов, Шевирев — Шевиров, Мечев — Мечов* и сл. Уп. и парове *Мјодов — Медов, Шчокин — Шчекин* који одговарају руском *Мёдов — Медóв, Щёкин — Щекúн* и сл.

Я, Ю у другим позицијама (невезаним за Л, Н) као *ја, ју* (и кад се тако изговарају и кад означавају мекоћу претходног сугласника): *Јаков, Јумашев, Рјурик, Вјатка* (река), *Тјутчев.* Тако и ЬЯ, ЬЮ: *Третјаков, Агафја, Тамјана, Демјан, Вјуґин, Вјуґов, Вјунов, Вјурков, Вјушин, Дјук.*

Е на почетку имена и иза самогласника, такође иза Ь и Ъ — као *је: Јевґеније* (нашој традицији није стран ни фонетизам *Евґеније,* нпр. *Евґеније Оњеґин*), *Андрејев, Чаадајев; Лаврентјев, Прокофјев, Шереметјев* (али *Шереметев* ако се пише без танког јера).

И иза Ь, каткад и иза самогласника (у суфиксима додатим основама на [j]) — као *ји: Захарјин, Тимофејич, Јеремејич.*

Э као *е: Едуард, Ерих* (у именима страног порекла).

Ь кад није иза Л, Х или испред самогласника, нормално не утиче на транскрипцију. Слово Ъ пише се само на крају неких префикса, као знак да се испред наредног вокала изговара *ј*: ПОДЪЯЧЕВ (*Подјачев*).

Й као *ј: Андреј, Бајкал* (изоставља се на крају придевских имена на -ЫЙ, -ИЙ: ЖУКОВСКИЙ — *Жуковски*, за женске особе ЖУКОВСКАЯ — *Жуковска*).

Щ као *шч: Шчедрин, Селищчев, Шчепкин, Верещчагин, Хрущчов.*

Није прихватљиво залагање појединих слависта да Щ замењујемо гласовно ближим *шћ*, зато што је *шч* ушло у обичај и зато што је погодније као општија источнословенска замена, с обзиром на посредништво руског језика.

Остала слова преносе се углавном без измене, с тим што се, ако нема посебне сметње, примењује једначење по звучности: *Образцов, Мерешковски, Витебск.*

в. Изложени поступак значи да — изузимајући Л и Н — мекоћу руских сугласника предочавамо само додајући им *ј* испред *а, у, о,* тј. транскрибујући Я, Ю, Ё као *ја, ју, јо;* нпр. у *Вјазма, Рјурик, Семјон, Тјутчев, Дјатково* руске меке сугласнике в', р', м', т', д' преносимо као *вј, рј, мј, тј, дј.* У осталим положајима занемарује се сугласничка мекоћа; нпр. З је меко у *Вјазма*, Т у *Дјатково, Раздобутко, Прихотко, Осатко, Тихонов, Терешкова, Прилјат* и сл., али се то у нашој транскрипцији не види. Занемаривање мекоће у финалној позицији у топонимима ж. рода као *Прилјат, Об, Керч, Перм* погодовало је њиховом преласку у категорију м. рода. Грешка је, наравно, *Казан, Тјумен* ум. *Казањ, Тјумењ* (вероватно с ослонцем на ктетике без мекоће — *казански, тјуменски*). — Ипак изузетно имамо покоји усвојени пример у коме мекоћу испред *е* обележавамо пишући *ј* или у коме руско т', д' замењујемо са *ћ, ђ* (које једначењем може прећи у *ћ*): *Рјепин, Бјелински* (нешто ређе и *Белински* као и *Андреј Бели/Бјели*), *Распућин* (али савр. руски писац *Распутин*), *Кађуша* (име и песма), тако и апелативи *кађуша* (оружје), *бађушка, Буђони, Руђин* (али савремени московски диригент *Рудин*), *Волођа, Феђа.* С разлогом је нормирано да се ТЬ, ДЬ замењује са *ћ* испред хипокористичног суфикса -КА: *Мићка, Фећка*, тако и *Вићка* (према *Витја).*

г. Руско л' и н', како смо видели горе под б, замењујемо нашим *л* и *њ* не само испред *а, у, о* (ЛЯ, ЛЮ, ЛЁ, НЯ, НЮ, НЁ = *ља, љу, љо, ња, њу, њо*) него и испред сугласника и на крају речи, транскрибујући ЛЬ, НЬ у *љ, њ.* Руско Л и Н представљају меке сугласнике и испред Е и И, али тада као главно правило узимамо да се Л и Н преноси без измене. У складу су с тим правилом примери *Нева, Јенисеј, Лена, Канин, Смоленск, Великије Луки, Нелидово, Алексеј, Александар, Ботвиник, Глинка, Ленски, Леонид, Леонов, Лилијентал,*

Литвинов, Вознесенски, Невски, Немирович-Данченко, Нечајев, Никита, Николај, Плеханов, Селищчев и др. Али исто тако су обични примери у којима се Л и Н умекшавају испред Е и И, или се у једном слогу исте речи умекшавају, а у другом не. Некад се ти примери групишу у типове или категорије, а некад су појединачне лексичке природе.

(1) Пишемо *љ* и *њ* кад их повезујемо с нашим *љ* и *њ*. Најбројнији су овакви примери кад иза Л, Н следи формант *ев*, јер то повезујемо с нашим односом *ев/ов* (*Живаљев, Радаљев : Живанов, Радмилов*), па зато руско ЛЕВ, НЕВ углавном редовно преносимо као *љев, њев: Васиљев, Васиљевски, Јаковљев, Коваљевска, Корољев, Пољевој, Собољевски, Тупољев, Брежњев, Коњев, Тургењев* и др.

(2) И кад није испред *ев*, пишемо *љ, њ* кад год га у језичком осећању можемо повезати с нашим *љ, њ* или са основама на *љ, њ: Нижњи Новгород* (као *ближњи, средњи*), *Земљеведениje* (часопис, према *земља), Васиљенко, Москаљенко, Корољенко* (према *Васиљ, Москаљ, КОРОЛЬ 'краљ'*).

(3) Формант НИН у руским презименима доследно преносимо као *-њин: Мињин, Сусањин, Каренњин, Бакуњин, Буњин, Лењин, Папањин, Калињин, Вороњин, Добрињин, Булгањин*, тако и *Рахмањинов*. Вероватно ово подстиче дисимилациона тежња — да се избегну два блиска *н*. Можда због тога имамо и *Черњенко, Иванењенко,* иако је *-енко* изворно украјински наставак, а у украјинском Е не изазива умекшавање претходног сугласника.

(4) Постоји и низ појединачних лексичких случајева у којима је код нас уобичајено *љ* или *њ: Оњега, Дњепар, Дњестар, Менделејев, Љермонтов, Њекрасов, Дењикин, Аљехин.*

Пада у очи да се прилика за умекшавање испред Е, И не искоришћава близу меког сугласника или два пута у истој речи. У нашем језичком осећању постоји дисимилациони отпор према могућим ликовима типа Њижњи, Њељидово, Јењисеј, Синељњиково, Раскољњиков, Љењин, Каљињин, Јељенкин; тај отпор чини да нам је прихватљивије *Северјанин* него *Северјањин*, иако је *-њин* иначе усвојено. Зато се не могу прихватити неки предлози да руско л', н' редовно преносимо као *љ, њ*. Боље је, дакле, задржати као начело и досад важећу норму да се Л, Н не мењају испред Е, И — али уз наведена одступања, јер не треба прекрајати већ усвојени узус.

251. — а. Ако руска придевска презимена на *-ој* (-ОЙ) наше језичко осећање не идентификује као придевске структуре, она се мењају као именице: *Толстој — Толстоја, Корчној — Корчноја, Кошевој — Кошевоја* и сл. Генитивна непроменљива презимена (ДУРНОВО, СЕДЫХ) код нас постају променљива: *Дурново — Дурновоа, Седих — Седиха.* И једна и друга уз женска имена остају код нас непроменљива: *Олге Кошевој, Олги Кошевој, Олги Седих* итд. Према мушким презименима на -ОВ, -ИН, -СКИЙ (код нас *-ски*) женска се прилагођавају роду и остају код нас променљива: *Терешкова,* дат.

Терешковој, Карењина, дат. *Карењиној, Жуковска*, ген. *Жуковске;* тако и женски патроними: *Ниловна — Ниловне — Ниловној.*

Напомена: Познато руско презиме *Трубецкой* (како је било нормирано Правописом из 1960) треба преносити као *Трубецки,* али се покаткад наилази и на облик *Трубецкој,* што је можда инспирисано чињеницом да постоје руска презимена *Трубецко́й* и *Трубе́цкий*, као *Руцко́й* и *Ру́цкий* (или се пак ради о ослонцу на фреквентна презимена попут Толстој, Корчној). *Шаховско́й* се транскрибује као *Шаховски.*

б. Руска двочлана имена с придевом, ако се први део и на основу нашег језичког осећања може идентификовати као придевски, преносе се (у основном, номинативном облику) двојако у наш језик:

— или са не само гласовним него и граматичким прилагођавањем (са сажетим придевским наставцима): *Царско Село* (Царское Село), *Криви Рог* (Крывой Рог), *Московска правда* (Московская правда),

— или, ради аутентичнијег преношења имена (нарочито често кад се руски придев теже доводи у везу са нашим), са граматички неприлагођеним, несажетим придевским наставцима: *Краснаја Пресња* (рејон Москве), *Красноје Село* (град), *Великије Луки* (град), *Рабочиј путь, Рабочеје дело, Новаја жизнь, Новоје времја* (листови и часописи) итд.

в. И у овом другом случају, кад номинатив остане граматички неприлагођен, могу се у зависним падежима примењивати прилагођени облици, ако су у складу с нашим језичким осећањем: *до Красноґа Села, у Великим Лукама, у „Рабочој ґазети", из „Нове жизњи", у „Новој жизњи", у „Новом времену"* (овде је и именица прилагођена или преведена), а не „Новаја жизњи", „Рабочаја газетом" итд. Оваква комбинована употреба изузетно је могућа и према неприлагођеним облицима на -ој: *Бољшој театар — ґостовање „Бољшоґ театра"* (или без наводника).

Ако се не примени оваква промена, реченица се мора стилизовати тако да назив остане непроменљив, нпр. *у листу „Рабочеје дело"* и сл.

г. Наша придевска промена обавезна је и у мушким презименима (или надимцима) на -ый и женским на -ая, било како да се наш аутор или преводилац одлучио да их пише у номинативу.

Дакле: *Чорноґ(а), Крупске* (ген. према Черный, Крупская) — било да је у номинативу *Чорни, Крупска* или *Чорнај, Крупскаја.*

Напомена: Овим су допуњене и донекле модификоване раније одредбе, чија је примена изазивала многе тешкоће. Наиме, врло је јака тежња да се у номинативу преноси аутентични облик, и кад би се могао граматички прилагодити. На пример, наши спортски коментатори по правилу ће пренети име онако како пише на семафорима и у програмима (у изворном писму или у каквој латиничкој транскрипцији): *Белевскаја, Боґинскаја;* али такво читање не треба да их обавеже да и у косим па-

дежима употребљавају неприродне облике („Белевскаје", „Белевскаји"), уместо нормалног прилагођавања нашој придевској промени (*Белевске, Белевској*).

Допуштање овог неједнаког поступка у номинативу и косим падежима не значи успостављање некаквих нових граматичких парадигми, него само признавање непотпуно остваренога дублетизма, у ствари суплетивног односа облика, што у ономастици није нимало ретко (нпр. *Елизабет : Елизабетин*).

д. Руска презимена западноевропског језичког порекла преносимо некад према руској модификацији (*Гиљфердинг* а не Хилфердинг), а некад по обједињеном обрасцу (*Херцен*, за рус. ГЕРЦЕН). Дајући предност првом поступку, Правопис из 1960. је нормирао и да се немачки дифтонг EI у руским именима немачког порекла преноси на руски начин, као *ај: Ајзенштајн* а не *Аjзенштајн*. Иако је ова норма имала подршке међу славистима, ниједно овако уобличено име није постало обично, него је у обичају само *Рубинштајн, Ајзенштајн, Бронштајн, Штајн, Бернштајн,* тј. обједињени образац за ова презимена, било да долазе из Русије било са Запада — те овој обичајној норми треба дати предност. И Руси примењују обједињени образац: ШТЕЙН имају и за сопственог шахисту и за пруског државника, па је и код нас обједињени образац логичан.

Напомена: О именима на *-ич,* као о ширем словенском типу, дато је објашњење у т. **199д**, али још неки типови руских имена имају донекле особен начин прилагођавања.

Имена из скандинавских језика

252. У Скандинавији се говори осам аутохтоних језика: дански, норвешки, шведски, ферјарски, исландски, фински, лапонски и гренландски ескимски. Сви језици користе латинично писмо.

а. Данска има један стандардни језик са утврђеним правописом и стандардним изговором заснованим на изговору образованих људи из Копенхагена и околине. Реформом правописа из 1948. године укинуто је велико почетно слово у именицама и *аа* замењено словом *å*, али је тај начин писања остао у именима и једном броју назива. Начин писања топонима је стандардизован, али не постоји увек стандардан изговор.

б. У Норвешкој се користе два облика стандардног писаног језика, сваки са по три правописа и њиховим честим реформама. Не постоји стандардни већ само престижни изговор. Изговор топонима варира између препорученог и локалног, нпр. *Geilo* са локалним изговором /jeilu/ и престижним /geilu/, а оба су дозвољена. Због историјских и правописних промена један норвешки топоним може да се јави у свом савременом, стандардизованом облику као *Oslo,*

Trondheim, Akershus, у неком старијем, традиционалном облику као *Kristiania, Trondhjem,* у чисто данском облику као *Christiania, Aggershuus* или у историјском облику за Трондхејм — *Nidaros.*

в. Шведски има два стандардна облика, један у Шведској и један у Финској. Топоними су стандардизовани.

г. Исландски има један стандардни писани и говорни језик. Ферјарски има један стандардни језик и престижни изговор главног града.

д. Фински има стандардан писани језик и изговор. Лапонски језик има девет дијалеката, стандардни језик је заснован на севернолапонском, а изговор топонима се мења зависно од дијалекта. Стандардни гренландски ескимски је заснован на западном гренландском дијалекту и њему одговарајућем изговору.

253. Имена и називи из скандинавских језика могу се прилагодити српском графијски, фонолошки или мешањем та два поступка, често уз нужно морфолошко, синтаксичко или семантичко прилагођавање.

А. *Адаптација топонима*

254. Структура нордијских топонима је веома сложена. Нпр. норвешки језик има око 50.000 назива имања и других породичних станишта, око 49.000 назива бачија, у сложеницама седам основних речи са значењем „бачија, катун", у сложеним именима планина има 19 основних речи са значењем „узвишени део тла", а у употреби је и до 60 основних речи само у једној области, укупно око 165.500 имена језера, мочвара и бара, у сложеницама 18 честих основних речи са значењем „језеро", 14 основних речи са значењем „мочвара", *у* употреби 40—50 основних речи, имена фјордова и теснаца са 19 основних речи у сложеницама итд. Многи топоними, посебно имена имања, служе истовремено као презимена.

Реч *фјорд* у данском, норвешком и шведском означава узак, дугачак морски залив, а у норвешком може да означи и дуго — уско језеро. Ми смо је позајмили у њеном првом значењу. Као други члан сложенице увек има одређени облик *fjorden,* нпр. *Limfjorden, Varangerfjorden, Vefsnfjorden.* Код нас се имена фјордова обично пишу на географским картама раздвајањем основне речи и одреднице: Лим фјорд, Варангер фјорд, при чему основна реч губи одређени члан. Њих би ипак требало писати или по узору на нашу конструкцију (тип: Которски залив), тј. Лимски фјорд, Варангерски фјорд, односно, због незгодне консонантске скупине, фјорд Вефсн, а задржати пун назив, фјорд Варангерфјорден, само ако постоје посебни стилски разлози. Сама реч *фјорд* требало би да остане без прилагођавања (дански изговор /fjo:r/, норвешки и шведски /fju:r/. У случају да означава језеро, нпр. *Tyrifjorden,* треба је прилагодити на облик *језеро Тирифјорден.*

255. Један број топонима — Копенхаген, Штокхолм, Шпицбершка острва — добили смо посредством неког другог језика, по правилу немачког. Те облике би, кад би замена била непрактична као у случају *København : Кебенхавн,* требало оставити како је уобичајено, али, кад год је то могуће, заменити прилагођавањем према изворном називу *Stockholm* : *Стокхолм; Свалбард* (што је званичан назив Шпицбершких острва према имену централног и најважнијег острва). Норвешки град *Trondheim* има немачки изговор *Трондхајм*, чији је локални изговор *Тронхеим* или *Трољем,* док би код нас најпогоднији облик био *Трондхејм. Oslo* има локални изговор /uslu/ или /ušlu/, али је оправдано остати при облику *Осло.* Назив *Фарска острва* је хибрид, изворно се зову *Føroyar,* пун превод би био *Овчија острва,* а погодно прилагођавање би било *Ферјарска острва.* Називе који нису управне области већ географска одређења треба превести у потпуности, нпр. *Østlandet* као Источна Норвешка, *Västkusten* као Западна обала.

Посебан је случај кад ми користимо један, а Скандинавци други топоним за исти појам, нпр. Балтичко море према (дански/норвешки/шведски) *Østersøen/Østersjøen/Östersjön,* што би у преводу било *Источно море.* У таквим случајевима треба разликовати међународна подручја, где би требало да задржимо наш уобичајени назив, од локалних подручја где би, у начелу, требало да прихватимо оригинални назив, нпр. не Лапонија, јер је то у Шведској област *Lappland*, Лапланд, а у Норвешкој *Finnmark*, Финмарк.

Б. *Адаптација антропонима*

256. У нордијским земљама су у употреби антропоними различитог скандинавског, германског и негерманског порекла из различитих историјских периода. Једно исто име може се зато јавити у низу ортографских варијаната, нпр. *Stein : Sten : Steen; Vig : Viig : Vigh : Wig : Wiig; Bakke : Backe; Dahl : Dal; Ibsen : Ipsen; Koefoed : Koefod : Kofoed : Kofod,* односно различитим изговорима, нпр. *Klein* са изговором /klain/ у данском, а /klein/ у норвешком и шведском, *Wig* са изговором /vig/ у данском и /vik/ у норвешком. Како је за писање и изговор једног имена меродаван само његов носилац, то се јављају дублети који се не могу предвидети, нпр. норвешко презиме *Kinck* се изговара и /ćink/ и /kink/.

В. *Адаптација назива административних јединица, установа и сл.*

257. Код назива *управних јединица* (покрајина/округа, области, општина) треба преводити апелативни део, а други део назива прилагодити, нпр. *Buskerud fylke* као *покрајина* или *округ Бускеруд.* На-

зиви *државних органа* се могу задржати у оригиналу, нпр. Storting, Folketing, Riksdag са апозитивним додатком *норвешки, дански, шведски парламент* или *норвешка, данска, шведска скупштина,* или се преводити, нпр. *Краљевско норвешко министарство спољних послова.* Називи *политичких партија* су посебна група, јер има и традиционалних имена која више не одговарају политичком садржају тих партија, и имена која нашем читаоцу ништа не значе. Најпогоднije решење је превести име партије, а у загради ставити одредницу њене политике, нпр. норвешка странка *Venstre* као *Леви* (либерали), или изоставити име партије и дати само одредницу, према нашем схватању дате партије, у овом случају само *Либерална странка.* Називи *новина, листова* итд. најчешће се дају у фонолошки прилагођеном облику и ту праксу ваља наставити, нпр. *Даген нихетер* за шведски дневник *Dagens nyheter.* Називи *организација, удружења* и сл. најчешће се преводе, понекад се, када је то неопходно, даје и одредница или објашњење у загради. Та је пракса већ уходана и ваљало би је задржати. Називи *предузећа* и сл. најчешће се третирају као имена и адаптирају. Уколико садрже и неки апелативни део, често се делимице преводе. У потпуности се преводе само уколико су чисто апелативног карактера. И ту праксу ваља наставити. *Скраћенице* треба заменити пуним називом, нпр. *NFR* је *Савет за истраживања Норвешке.*

Г. *Морфолошка и синтактичка адаптација*

258. У начелу је могуће дати правила за морфолошко и синтаксичко прилагођавање нордијских речи, али би та правила била сувише обимна да би имала практичну употребну вредност. Зато би тај проблем требало препустити језичком осећању. Постоји и један број проблема код антропонима: *Inge* је мушко, а *Inga* женско име у норвешком, али је у данском *Inge* женско име. Због тога би промена била и *Ингеа* и *Инге,* зависно од језика. Осим тога, постоје и дублети типа *Maria* и *Marie, Sofia* и *Sofie,* који су два различита имена, и не би их ваљало сводити на наш један облик *Марија,* односно *Софија,* мада то значи да се *Marie, Sofie* код нас морају преносити као непроменљиво *Марије* и *Софије.*

Д. *Графијска и фонолошка адаптација*

259. Норвешка и данска латиница су идентичне, а шведска се разликује у два слова. Сва основна слова скандинавске и наше латинице поклапају се међусобно. Диференцијална слова су у топонимима *y, æ, å, č, ö, ä,* а у антропонимима још и *q, w, x, ü* (сва само у речима страног порекла или писаним по страном узору). У данском

и норвешком *å* се некада писало *aa*, и тај начин писања се и данас среће у антропонимима и појединим називима. Код антропонима се јавља и низ других комбинација слова: *sch* са изговором *ск* у *Schavlan* или *ш* у *Schiønning*, немо *h* и *e*, нпр. у *Thiele* са изговором *Тиле* итд.

260. *Данска, норвешка и шведска имена*

а. Вокали

Дански, норвешки и шведски језик разликују до двадесет вокала. Правила за њихов изговор су сувише сложена и најбоље их је прилагодити по писму:

Слово	Прилагођавање
y, ü	и
æ, ä	е
ø, ö	е
å, o, aa	о

У прилагођавању норвешких и шведских имена и назива посебно је проблематичан глас /u/ који се пише *о* када је дуг (углавном када иза њега стоји само један консонант, нпр. *Bofors*, прилагођено *Буфош*, при чему се консонанти из другог дела сложеница на рачунају, нпр. *Boström* прилагођено *Бустрем*), а када је кратак *о* или *и*, као и глас /o/ који се пише *å* и *o*. Ослањањем на писмо, женско име *Ulla* и мушко *Ola* постају *Ула* и *Ола*, а ослањањем на изговор *Ула* и *Ула*. Тежи је случај када истовремено делује и тежња за сажимањем идентичних вокала па топоним *Mosjøen* прећи преко *Мушеен* у *Мушен*, што је сувише измењен облик.

Слово *е* на крају имена може бити ознака дужине, нпр. *Мое* са изговором */mu/* или део имена *Skoe* са изговором */skue/*. Не постоји једнозначно правило, али је мања грешка ако се немо *е* изостави него ако се задржи.

б. *Дифтонзи*

Док су стари дифтонзи у данском језику монофтонгирани, дотле су се од вокала и следећег консонанта развили бројни нови дифтонзи, укупно дванаест, али нису сви прихваћени у стандарду. Сви се дифтонзи завршавају на /i/ или /u/, али се, по правилу, у данским речима пишу словима за консонанте из којих су се развили: *g, j, v* и понекад *b*. У норвешком језику се дифтонзи јављају и у топонимима и у антропонимима, а у шведском само у антропонимима и састоје се од два вокала, евентуално са украсним словом *j* иза *i*.

Слово	Прилагођавање
aj, ai, ay	aj
ei, ey, eii, ej; eg	ej
eu, ev	ev
oj, oi, oij, oy	oj
ov, ou, ow, ouw, au, oug	ov
av, au, ou, aug	av
øj, øg, øy, øij	ej

в. *Консонанти*

Имена и називи у данском, норвешком и шведском имају иста основна латинична слова као и српски, шведски има још и *x*, а у антропонимима и неким називима јављају се у сва три језика још и *q, w, x, c.*

У данском, норвешком и шведском важе следећа заједничка правила:

Слово	Пример	Прилагођавање	
C	Carl	К	Карл
Ch	Charlotte	Ш	Шарлоте
	Christiansen	К	Кристијансен
	Engelbrecht	Х	Енгелбрехт
Ck	Ancker	К	Анкер
Gh	Kragh, Bergh	Г	Краг, Берг
h/hj/hv	Lindholm, Hjelmslev, Hvass	х/j/в	Линдхолм, Јелмслев, Вас
	Johnsen, Dahl	Знак за дужину, који се изоставља.	Јонсен, Дал
	Blidah, Lindh	Украсно слово, које се изоставља.	Блида, Линд
J	Jylland	J	Јиланд
Rh	Rhode	Р	Роде
Sc	Scavenius	Ск	Скавенијус
Sch	Schandorf	Ш	Шандорф
	Schou	Ск	Скоу
Th	Thora	Т	Тора
X	Axel	Кс	Аксел
(t)z	Franz, Frantzen	С	Франс, Франсен
qu, qv	Quist, Qvist	Кв	Квист
W	Ewald, Wellander	В	Евалд, Веландер
Z	Zahle, Zappfe	с, тс	Сале, Тсапфе

Посебну пажњу заслужују комбинације /g, k/ + /i/ + слово за вокал предњег реда. То *i* је некад означавало палатализацију гласова /g, k/ испред вокала предњег реда. Палатализација се изгубила, али

је слово остало тако да постоје и дублети, нпр. *Kjær : Kær; Kjøbenhavn : København; Gjentofte : Gentofte* итд. То слово се више нигде не изговара. Име данског филозофа *Киркеґора* је потпуно усамљен случај. Његово презиме се пише *Kierkegaard,* скуп *ie* се изговара као /i/, па неки пишу своје презиме и *Kirkegaard.*

За прилагођавање норвешких и шведских имена важе ова додатна правила:

Слово	Пример	Прилагођавање	
dj на почетку речи	Djuvik	j	Јувик
gj, hj, lj на почетку речи	Gjerde, Hjorth, Ljung	j	Јерде, Јорт, Јунг
g на почетку речи испред *e, ei, i, y, øy, ä, ö*	Gedde, Geijer, Gihle, Gystad	j	Једе, Јејер, Јиле, Гиста
k испред *i, y, e, ei, øy*	Kilen	ћ	Ћилен
kj, ki, tj	Kjær, Kieland, Tjeldstøe	ћ	Ћер, Ћелан, Ћелсте
sj, skj	Sjøholt, Skjelderup	ш	Шехолт, Шелдеруп
sk испред *i, y, e, ei, øy, ä, ö*	Skipnes, Ske	ш	Шипнес, Ше
v, на почетку речи и *hv*	Hveem	в	Вем

Само у шведском важе ова додатна правила:

Слово	Пример	Прилагођавање	
stg	Västgöta, Östgöta	ш	Вешета, Ешета
stj на почетку речи	Stjernstedt	ш	Шернстет
Xj	Växjö	кш	Векше

После *l* или *r* у истом слогу шведско *g* се изговара као *j,* па би за имена као Strindberg, Lundberg, Bergman фонолошки најправилнија адаптација била Стриндберј, Лундберј, Берјман. Ипак, због тешкоће изговора и због дугогодишње традиције морамо задржати преношење према писаном облику, дакле Стриндберг, Лундберг, Бергман.

Постоји веома велики број дублета и изузетака, а нема никаквог правила: *Kittang* (Ћитанг, Китанг), *Gimnes* (Јимнес, Гимнес), *Keim* (Кејм, Ћејм), *Sandnes* (Санес, Санднес), *Geirot* (Гејрут), *Gill* (норвешки Гил, шведски Јил), *Schanche/Schancke* (Сканке), али *Schrøder, Schröder, Schroeder* у сва три језика Шредер, а у данском још и Скредер. Наиме, носилац неког имена има искључиво право да одреди како ће га и писати и изговарати и веома је мали број случајева када закон прописује другачије решење.

Име норвешког писца *Ibsen*-а код нас се погрешно пише и изговара *Ибзен*, а требало би да се пише *Ибсен*, са *бс* да би се разликовало од *Ipsen Ипсен;* изговор је у оба случаја /ipsen/.

261. *Исландска имена*

За исландски језик карактеристична су слова *Ð* (велико) и *ð* (мало), односно *Þ* (велико) и *þ* (мало), која имају исти изговор као енглески гласови у речима *the,* односно *thing*.

На Исланду се не користе презимена већ патроними или матроними. Мушкарац по имену *Sigurður*, чији је отац *Gunnar*, зове се *Sigurður Gunnarsson* (Сигурд Гунаров син), а његова сестра *Guðrún Gunnardóttir* (Гвидрун Гунарова кћи). Ако се користи матроним, а мајка им се зове *Sfava,* онда ће он бити *Sigurður Svafarsson* (Сигурд Свавин син) а његова сестра *Guðrún Svafardóttir* (Гвидрун Свавина кћи). Изузеци су малобројни, и зато се исландска имена ређају по имену, а не презимену, чак и када постоји презиме. Битан је изговор следећих гласова:

Слово	Пример	Прилагођавање	
Á	Páll	ау	Паудл
Au	Auðunn	ej	Ејдин
É	Pétur	је	Пјетир
Ey	Eysteinn	ej	Ејстајдн
f између два вокала, вокала и звучног консонанта и на крају речи иза њих	Svafa	в	Свава
fl, fn	Keflavík, Rafn	бл, бн	Кеблавик, Рабн
g испред *e, i, í, y, ý, æ, ei, ey*	Gísli	гј	Гјисли
Guð-	Guðrún	Гвид-	Гвидрун
k испред *e, i, í, y, ý, æ, ei, ey*	Ketill	кј	Кјетил
Hv	Hveragerði	кв	Кверагерди
ll између вокала, испред *r* и *n*, на крају речи	Þingvellir, Hallur	дл	Тингведлир, Хадлир
nn иза *á, é, í, ó, ú, ý, æ, au, ey*	Steinn	дн	Стејдн
Ó	Jórunn	оу	Јоурин
rl, rn	Karl	ртл, ртн	Картл
U	Úlfur	и	Улвир
y, ý	Eyvör	j	Ејвер
Æ	Snævarr	aj	Снајвар
Ö	Björn	е	Бјердн и Бједн
Ð	Barði	д	Барди
Þ	Þóra, Þórsá	т	Тоура, Тјоурсау
X	Laxdal	кс	Лаксдал

У изговору сугласничке групе *rl* и *rn* постоје алтернативни *тл*, *тн* (*Картл* поред *Картл*), који зависе од индивидуалног изговора, али се изговор са *р* сматра престижним.

Постоји и један број изузетака од ових правила.

262. *Фељарска имена*

Код нас се веома ретко појављују фељарска имена и називи. Правила за изговор су сувише сложена, посебно због велике разлике у изговору дугих и кратких гласова, те је немогуће дати практично употребљива упутства за прилагођавање по изговору. Зато је најједноставније прилагођавати по писму. Потребно је само заменити следећа слова:

Слово	Прилагођавање
a, á	а
ei	ej
ey	ej
í	и
ó	о
oy	oj
ú	у
y, ý	и
đ	д
æ	е
ø	е
ö	е

263. *Финска имена*

Фински има строго фонемски правопис. Дужина фонема се обележава удвојеним словом. Потребно је прилагођавање само следећа три вокалска знака — *y, ä, ö* — а удвостручени вокал и консонант се упрошћавају.

Слово	Пример	Прилагођавање	
y	Nykänen, Myyrä	и	Никенен, Мире
ä	Sillanpää, Kaurismäki	е	Силанпе, Каурисмеки
ö	Räikkönen, Yrjö, Väinö	е	Рејкенен, Ирје, Вејне

264. *Лапонска имена*

Лапонски изговор се веома разликује од дијалекта до дијалекта. Зато је најбоље радити графијско прилагођавање. Знаци за вокале се могу пренети непосредно. Знаци за консонанте имају исту вредност као и у српском. Треба адаптирати само знак *ŧ* у *t, dj* у *t͡j* и *đ* у *d*.

Слово	Прилагођавање
t	т
dj	тј
đ	д

265. *Гренландска ескимска имена*

Гренландски изговор је доста сложен, али су за прилагођавање довољна нека основна правила. Знаци за вокале се могу преносити непосредно; *g* се не изговара испред *f, k, dl, s, ss, t; q* се изговара *к; d* се не изговара испред *l; ngn* се преноси као *н; rq* се преноси као *к; ms* као *m; vf* као *ф; в* се не изговара испред *q, n, ng, s, ss, m*. Удвостручени знаци за вокале и консонанте се упрошћавају.

Имена из словачког језика

266. Иако је словачки гласовни систем сличан нашем, а правопис доста једноставан, ипак има графија за чију је исправну транскрипцију потребно и ближе познавање словачког правописа и фонетике. Тако су у TE, DE NE сугласници најчешће умекшани (као у чешком TĚ, DĚ, NĚ), те код нас треба писати *ће, ђе, ње* — али има и случајева у којима ови сугласници остају тврди (речи страног порекла, неки придевски наставци и др.). Графијама IA, IE обележавају се и дифтонзи (тако да у транскр. пишемо *j* или претварамо претходно L, N у *љ, њ*) и двосложне комбинације, по правилу у речима страног порекла (транскр. *ија, ије*). У презименима има примеса и других ортографских система.

267. Показаћемо у алфабетском прегледу како треба преносити карактеристичне словачке графије.

Ä као *е: Ђеменова* (DEMÄNOVÁ), *Месјар* (MÄSIAR).

CH као *х: Халупка* (CHALUPKA), а тако и његов звучни парњак *Х: Храдиште* (HRADIŠTE), *Хрохот* (HROCHOT').

D' испред самогласника као *ђ: Ђанова* (D'ANOVA), *Ђармоти* (D'ARMOTY), *Ђуровић* (D'UROVIČ), али на крају речи као д: *Мокрад* (MOKRAD').

DE об. као *ђе: Ђетва* (DETVA), *Бардјејов* (BARDEJOV), али DI као *ди* (иако је сугл. у оба случаја d'): *Дивјаки* (DIVIAKY).

DZ (звучни парњак сугл. *ц*) као *дз: Медзани* (MEDZANY).

DŽ (африката као наша) као *џ* (немамо ономастичких примера).

H — в. горе под CH.

IA, IE (дифтонзи) као *ја, је,* односно са претх. L, N као *ља, ље, ња ње: Дивјаки* (DIVIAKY), *Кожјар* (KOŽIAR), *Чјерни* (ČIERNY), *Прјевидза* (PRIEVIDZA), *Пјештјани* (PIEST'ANY), *Сљач* (SLIAČ), *Ситњански* (SITNIANSKÝ), *Жељезовце* (ŽELIEZOVCE); али *Данијел* (DANIEL), *Ципријан* (CYPRIÁN) и сл.

Ľ као љ у свим положајима: *Љубореч* (ĽUBOREČ), *Костољани* (KOSTOĽANY), *Тополчани* (TOPOĽCANY).

LI као *ли* (кад је I слоготворно), сагласно ранијим правилима: *Липтов* (LIPTOV), *Ликава* (LIKAVA); али LE као *ље: Болераз* (BOLERÁZ), *Љевоча* (LEVOČA). За LIA, LIE в. горе под IA, IE.

Ň као *њ: Рудњани* (RUDŇANY), *Сухоњ* (SUCHOŇ).

NI, NE (об.) као *њи, ње: Јаблоњица* (JABLONICA), *Тополњики* (TOPOĽNÍKY), *Малињец* (MÁLINEC). За NIA, NIE в. под IA.

T' испред самогласника као *тј: Хнуштја* (HNÚŠT'A), *Пјештјани* (PIEŠT'ANY), а кад је на крају речи — као *т: Хрохот* (HROCHOT').

TE об. као *тје: Тјеплице* (TEPLICE), *Тјеков* (TEKOV), али TI (кад је I слоготворно) као *ти: Штитњик* (ŠTITNÍK). И суфикс -ŠTE преноси се као *што* а не „штје": *Храдиште* (HRADIŠTE).

Y као *и* (без умекшавања претх. сугласника): *Мијава* (MYJAVA), *Бистри* (BYSTRÝ).

Словеначка имена — в. т. 198
Украјинска имена — в. т. 198, 200

Имена из француског језика

Уводне напомене

268. Изговор и одговарајућа транскрипција већег броја француских властитих имена, актуелних у култури, спорту и др., у самој Француској и франкофоним земаљама не може се увек подвести под норму савремене француске ортографије и ортоепије. Огледа се то, између осталог, у тенденцији изговарања финалних сугласника односно словних група и на крају и у унутрашњости речи, на начин који није у складу с нормом. Уз то, ни осавремењивањима франц. правописа, којима се настоје пратити промене у језику, нису обухваћена властита имена и њихове изведенице. Ипак, могуће је установити извесне тенденције, односно моделе, илустроване већим бројем репрезентативних примера, чиме би се умањиле потребе пречесте појединачне провере. Овде изнесена правила одн. модели, верујемо, добродошла су приручна помоћ, а праву (изворну) инструкцију најбоље је потражити у постојећим речницима и доступним приручницима (нпр.: Léon Warnant, *Dictionnaire de la prononciation française*, Gembeloux, Duclot, 1962; Pierre Fouché, *Traité de la prononciation française*, Paris, Klincksieck, 1959; Vlado Drašković, *Francuski izgovor*, Beograd, Filološki fakultet, 3. izd. 1985). О актуелним променама француског правописа могу се наћи корисне информације на веб-сајту организације Le RENUOVO, www.orthographe.recommandee.info. За потребе српске културе свакако би било важно урадити транскрипциони речник француских личних и географских имена (сличан оном какав имамо нпр. за енглески), посебно ако се има у виду значај француског утицаја на српску културу.

Поред узајаманих усаглашавања ортоепских и ортографских система двају језика, прилагођено писање подразумева и поштовање

наслеђа, укључујући и настојање да се франц. имена, у мери у којој је то постала обичајна норма, ускладе са морфолошком структуром српског језика (имена река и покрајина најчешће), као нпр.: *Париз* (*Paris*), *Бастиља* (*Bastille*), *Тиљерије* (*Tuilerie*), *Пикардија* (*Picardie*), *Вандеја* (*Vendée*), *Бретања* (*Bretagne*), *Рона* (*Rhône*), *Лоара* (*Loire*) и др. Пример традиционалног посрбљавања је и превод Балзакова дела *Eugénie Grandet* као *Евгенија Гранде.*

269. Ради систематичног преношења франц. властитих имена у српски језик, најбоље би их било сврстати у две групе: (а) имена са применљивом еквиваленцијом глас — графија према франц. правилима ортоепије и ортографије, уз прилагођавање српском гласовном систему, и (б) имена која се, с обзиром на карактер и обим одступања од ортографских и ортоепских правила, сврставају у микросистеме паралелне постојећој норми. И опет би остао простор за арбитраран приступ, понекад, на пример код личних имена, и до консултовања њихових носилаца. Међутим, пошто се у приручнику какав је правопис мора рачунати и на кориснике којима су други приручници недоступни а могућности довијања ограничене, или пак слабије или уопште не владају франц. језиком, овако сложена материја даје се фрагментарно, упрошћено и прегледно и, пре свега, полазећи од начина писања у француском, односно онако како је претежно поступљено у овом приручнику када су у питању други језици.

За имена са *еквиваленцијом глас — устаљена графија* најпре би требало франц. фонолошки систем од 36 гласова свести на српски са 30 фонема. При томе је сложенија ситуација у преношењу вокалских јединица због велике разлике у њиховом броју и карактеру и посебно због тога што се неки од њих (нпр. [i] [y] [u]) дефинишу према позицији у речи и природи слога у којем се ализују. Свесно се у транскрипцији занемарује однос затвореност — отвореност у реализацији *е, о, а* и разлике у нијансама, са становишта српског језика, у природи неких назалних вокала, нпр. [ɛ̃] и [œ̃], јер се те разлике не могу показати и пренети у српски ни гласовно ни графички. Међутим, не може се нпр. пренебрећи разликовање немог *е* [ə] од 'пуног' [e] одн. [ɛ].

270. а. Немо *е* [ə] преноси се као *е* у истим позицијама у којима се изговара у франц. — у иницијалном слогу и у позицијама у којима је потребно избећи нагомилавање сугл. које је супротно франц. фонол. систему: *Беноа* (BENOÎT), *Делил* (DELILLE), *Женева* (GENÈVE), *Ренан* (RENAN), *Рене* (RENÉ); *Бретања* (BRETAGNE), *Бретон* (BRETON), *Гренобл* (GRENOBLE), *Леклер* (LECLAIR) и сл. Међутим, унутар једне ритмичке целине у којој немом [ə] претходи само један сугл., тај глас се губи и не преноси се у српском: *Дидро* (DIDEROT), *Евлин* (EVELYNE), *Мишлин* (MICHELINE), *Русло* (ROUSSELOT).

б. Немо [ə] у предлогу *de* и члану *le*, који су саставни део имена, 'одржава' слог и преноси се као *е*: *Шарл де Гол* (CHARLES DE GAULLE), *Жан ле Клер* (JEAN LE CLAIR), *Ле Корбизје* (LE CORBUSIER), *Ле Пен* (LE PEN). Аутентичност се чува и преношењем елидованог предлошка: *Д'Аламбер* (D'ALEMBERT), *Д'Естен* (D'ESTAING), *Д'Есперe* (D'ESPEREY), као и разликовањем франц. имена типа LE CLAIR i LECLAIR, LE FEBVRE и LEFEBVRE, DE LAVAL и DELAVAL (у срп. *Ле Клер* и *Леклер, Ле Февр* и *Лефевр, Де Лавал* и *Делавал*); уп. и *Ла Рош* — LA ROCHE и *Ларош* LAROCHE.

271. Назални вокали преносе се у српски као орални самогласник + *н* или *м*: **(а)** *Бланки* (BLANQUI), *Жан* (JEAN), *Нант* (NANTES), *Амбоаз* (AMBOISE), *Шамполион* (CHAMPOLLION), *Анри* (HENRI), *Руан* (ROUEN), *Д'Аламбер* (D'ALEMBERT); **(б)** *Мартен* (MARTIN), *Рембо* (RIMBAUD), *Амјен* (AMMIENS), *Фен* (FAIN), *Мембур* (MAIMBOURG); **(в)** *Амбрен* (EMBRUN), *Ле Брен* (LE BRUN), *Лескен* (LESCUN); **(г)** *Дижон* (DIJON), *Леконт де Лил* (LECONTE DE LISLE), *Леконт* (LECOMPTE) итд.

272. Изговор и преношење имена *без еквиваленције глас — графија* дат је, уз минималан коментар и са илустрацијама, у т. 274 и у прегледу (т. 275), и тиче се на пример изговора D, R, S, X, Z у финалној позицији (издвојено гледано и у словним комбинацијама), S унутар имена, Y у разним позицијама и словним комбинацијама, потом полиграфа ILL и диграма IL итд.

273. За франц. властита имена карактеристичне су, и имају релативно високу фреквенцију, почетне саставнице (префиксоиди) MONT-, NEUF-, SAINT-. Зато се даје преглед образаца њиховог изговора и на томе заснованог преношења у српски:

а. У саставници MONT- носилац слога је назални вокал а завршно -T се или не чује и не преноси у примерима као MONTLUC → *Монлик*, MONTMORENCY → *Монморанси*, MONTPELLIER → *Монпеље*, MONTROUGE → *Монруж*, или се изговара и преноси, наравно доследно испред вокала — MONTESQIUEU → *Монтескје*, MONTORGUEIL → *Монторгеј*, MONTÉLIMAR → *Монтелимар*, MONTRET → *Монтре*, MONTREUIL → *Монтреј*, MONTRÉSOR → *Монтрезор*; уп. и MONTE CARLO → *Монте Карло*, MONTE CRISTO → *Монте Кристо*; у српском се изговара и преноси *Монтреал* (MONTRÉAL).

б. Префиксоид NEUF- изговара се и преноси без завршног F: NEUFBOURG → *Небур*, NEUF-BRISACH → *Небризак*, NEUFCHÂTEAU → *Нешато*, NEUFJOURS → *Нежур*.

в. У саставници SAINT завршно -T се испред сугласника не изговара: SAINT-DENIS → *Сен Дени*, SAINT GRAAL → *Сен Грал*, SAINT-JUST → *Сен Жист*, SAINT-TROPEZ → *Сен Тропе* и сл., али

SAINT-AIGNANT → *Сенѓ Ењан*, SAINT-ETIENNE → *Сенѓ Етјен* због везивања у изговору и изједначавања са позицијама у форманту SAINTE у којем се T редовно изговара: SAINTE PALAYE → *Сенѓ Пале*, SAINTE-BEUVE → *Сенѓ Бев* итд.

274. Франц. правопис задржава у писању некадашње крајње сугласнике или сугл. групе, који се у савременом франц. често не изговарају, па их наша транскрипција не преноси, него се равна према изговору. Уп. нпр. (поред примера који се дају у т. 275 која следи; неки се и понављају): BORDEAUX → *Бордо* (али BRAX → *Бракс*), BLANC → *Блан* (али ARMAGNAC → *Армањак*, BERGERAC → *Бержерак*), DIDEROT → *Дидро* (али BREST → *Брест*), DOUBS → *Ду*, LOUVIERS → *Лувје*, MONTPELLIER → *Монпеље*, DEUX-SÈVRES → *Де Севр* (цртица из франц. топонима по правилу се не преноси), RENAULT → *Рено* итд. У финалним групама -ND, -NT чује се и преноси *н* (као део назалног вокала): BERTRAND → *Бертран*, CLEMENT → *Клеман*, CLERMONT-FERRAND → *Клермон Феран*, MAUPASSANT → *Мопасан* (уп. и DUCHAMP → *Дишан*; уједначује се транскрипција назалног вокала као *ан*, уп. *Генган*, а не *Генгам* → GUINGAMP); у групама -RD, -RG, -RT не изговара се и не преноси завршни сугласник: GODARD → *Годар*, GÉRARD → *Жерар*, STRASBOURG → *Стразбур*, ROBERT → *Робер*, FLAUBERT → *Флобер*. Не изговарају се и не преносе ни неки сугл. у унутрашњости речи, као нпр. S (DESCARTES → *Декарт*, ROUGET DE LISLE → *Руже де Лил*).

Изговара се, и преноси у српски, завршни сугласник саставнице сложеног (синтагматског) имена ако наредна реч почиње самогласником (при томе се и изговорно обједињују): AIX-EN-PROVENCE → *Егз ан Прованс*, PONT-À-MOUSSON → *Понт а Мусон*, SAINT-ÉTIENNE → *Сенѓ Етјен*, SAINT-EXUPERY → *Сенѓ Егзипери*.

275. Главна правила и најтипичнији поступци прилагођавања (делимично напред назначени) могу се овако представити:

AI као *е*: *Ален* (ALAIN), *Волтер* (VOLTAIRE), *Д'Естен* (D'ESTAING), *Клер* (CLAIRE), *Лорена* (LORRAINE), *Сенѓ Етјен* (SAINT-ÉTIENNE).

AY **(а)** као *е* (кад не следи изговорни самогл.): *Еме* (AYMÉ), *Емон* (AYMON), *Е д'Авињон* (AYE d'AVIGNON); *Бел* (BAYLE), *Кле* (CLAYE), *Менар* (MAYNARD), *Перак* (PAYRAC), *Ремон* (RAYMOND); *Беле* (BELAY), *Бре* (BRAY), *Дифе* (DUFAY), *Ди Беле* (DU BELLAY), *Дуе* (DOUAY), *Еперне* (ÉPERNAY), *Моле* (MOLAY), *Оне* (AULNAY), *Орсе* (ORSAY), *Ле Пле* (LE PLAY), *Ре* (RAY) итд.;
(б) као *ај*: *Бајон* (BAYONNE), *Кајен* (CAYENNE), *Ла Фајет* (LA FAYETTE), *Ле Ваје* (LE VAYER), *Мајер* (MAYER), *Фајар* (FAYARD) итд.; тако и *Блај* (BLAYE), *Фај* (FAYE).

AU као *о*: *Оверњ* или *Оверња* (AUVERGNE, ист. покр.), *Оги̏ст* (AUGUSTE), *Мо̏пасан* (MAUPASSANT), *Де Гол* (DE GAULLE), *Го̏тје* (GAULTIER [арх. варијанта имена GAUTIER]), *Пол* (PAUL), *Сен Лоран* (SAINT-LAURENT).

C **(а)** испред E, I, Y као *с*: *Марсел* (MARCEL), *Прованс(а)* (PROVENCE), *Сесил* (CÉCILE), *Расин* (RACINE), *Нанси* (NANCY), *Сирано* (CYRANO); у српском је усвојен итал. изг. *Ница* (NICE), а не „Нис";
(б) у другим положајима или као *к*: *Клодел* (CLAUDEL), *Кокто̏* (COCTEAU), *Гонкур* (GONCOURT), *Армањак* (ARMAGNAC), *Балзак* (BALZAC), *Бержерак* (BERGERAC) или се не изговара у финалном положају ако му претходи назални вокал или сугл. *р*: *Блан* (BLANC), *Леблан* (LEBLANC), *Леклер* (LECLERC); в. посебно и дограф CH.

CH према изг., као *ш*: *Мишел* (MICHEL), *Шарл* (CHARLES), *Ла Рошел* (LA ROCHELLE) или као *к* — *Кристијан* (CHRISTIAN), *Кристин* (CHRISTINE), *Кристоф* (CHRISTOPHE).

CQ као *к*: *Жак* (JACQUES), *Лекок* (LECOCQ), *Токвил* (TOCQUEVILLE).

Ç као *с*: *Франсоа* (FRANÇOIS), *Франсоаз* (FRANÇOISE), *Безансон* (BESANÇON), *Брисоне* (BRIÇONNET).

D је често немо (не изговара се и не преноси) у финалној позицији а посебно у сугл. групама као завршно: *Рембо* (RIMBAUD); *Годар* (GODARD), *Едмон* (EDMOND), *Едуар* (ÉDOUARD), *Ронсар* (RONSARD), *Ростан* (ROSTAND).

E немо [ə]: начин преношења, укључујући и предлог *de* и члан *le*, в. под. т. 270аб.

É, È, и Ê редовно као *е*: *Барбес* (BARBÈS), *Емил* (ÉMILE), *Женес* (GENÈS), *Жуе* (JOUÉ), *Куе* (COUÉ), *Рене* (RENÉ), *Серез* (CÉREZ).

Ë као *е*: *Лаенек* (LAËNNEC), *Ситроен* (CITROËN), а с друге стране као *а* (које се не удваја) — *Де Стал* (DE STAËL), *Сен Санс* (SAINT-SAËNS).

EAU као *о*: *Бовоар* (BEAUVOIR), *Бомарше* (BEAUMARCHAIS), *Бордо* (BORDEAUX), *Леото* (LÉAUTAUD), *Марсо* (MARCEAU), *Рамо* (RAMEAU), *Русо* (ROUSSEAU), *Фонтенбло* (FONTAINEBLEAU).

EI (кад не следи вокал) као *е*: *Сена* (SEINE), *Ремс* (REIMS), *Бен Нороа* (BEINE-NAUROY), *Бене* (BEINEIX).

EY (кад не следи вокал) као *е*: *Аверон* (AVEYRON, р. и покр.), *Бел* (BEYL), *Жандре* (GENDREY), *Не* (NEY), *Пер* (PEYRE), *Сисле* (SISLEY), *Федо* (FEYDEAU).

EN, EM **(а)** у затв. слогу и на крају речи као *ан, ам*: *Вандеја* (VENDÉE), *Жилијен* (JULIEN), *Прованс(а)* (PROVENCE), *Сандрарс* (CENDRARS), *Анри* (HENRI), *Руан* (ROUEN); *Д'Аламбер* (D'ALEMBERT), *Амбрем* (AMBRYM); **(б)** иза *j* као *ен*: *Амјен* (AMIENS); уп. и *Емил* (ÉMILE).

EU као *е: Денев* (DENEUVE), *Депардје* (DEPARDIEU), *Матје* (MATHIEU), *Монтескје* (MONTESQUIEU), *Нешател* (NEUCHÂTEL), *Неји* (NEUILLY), *Флери* (FLEURY) и сл.; у иниц. положају фонетизам са *еу*, нпр. *Еустахије* (EUSTACHE), ослоњен је на ликове из античког доба (преношење као *Есташ* одговара изговору евентуалног савр. франц. имена), док би се *Евгеније* (EUGÈNE), *Евгенија* (EUGÉNIE) уклапало у традиц. посрбљавање (в. т. 268).

G **(а)** испред E, I као *ж: Жил* (GILLES), *Жиронда* (GIRONDE), *Брижит(а)* (BRIGITTE), *Женева* (GENÈVE), *Ле Саж* (LE SAGE); *Жорж* (GEORGE), *Пежо* (PEUGEOT);

(б) у другим положајима као *г* (укључујући и групу GU испред E, I, Y, у којој се U не изговара): *Грегоар* (GRÉGOIRE); *Лангедо* (LANGUEDOC, покр.), *Гоген* (GAUGUIN), *Гијом* (GUILLAUME), *Генган* (GUINGAMP; уп. *Дишан*), *Ги* (GUY); *Ег* (AIGUES), *Ла Мадраг* (LA MADRAGUE), *Лафарг* (LAFARGUE); у финалној групи -RG G је немо: *Стразбур* (STRASBOURG), *Шербур* (CHERBOURG).

GN као *њ: Авињон* (AVIGNON), *Бретања* (BRETAGNE), *Д'Артањан* (D'ARTIGNAN), *Компјењ* (COMPIÈGNE), *Монтењ* (MONTAIGNE), *Перпињан* (PERPIGNAN), *Трентињан* (TRINTIGNANT), *Шампања* (CHAMPAGNE, покр.).

H је неми глас и не преноси се: *Авр* (HAVRE), *Анри* (HENRI), *Иго* (HUGO), *Ибер* (HUBERT), *Уез* (HUEZ).

I **(а)** иза консонанта а испред *а, у, о* као *и*, што се преноси (према српском правопису) као *ија, ију, ио: Кристијан* (CHRISTIAN), *Морија* (MAURIAC), *Шатобријан* (CHATEAUBRIAND), *Бријансон* (BRIANÇON), *Бријуд* (BRIOUDE), *Диор* (DIOR), *Де Вио* (DE VIAU), *Ланион* (LANNION), *Берлиоз* (BERLIOZ), *Ниор* (NIORT), *Риом* (RIOM); тако и *Лион* (LYON), *Нион* (NYONS);

(б) као *и* (одн. *ј*) испред *е* а иза L, N (у франц. је изг. *лј, њ*) и иза сугл. групе са R на другом месту: *Молијер* (MOLIÈRE), *Лијеж* (LIÈGE), *Алије* (ALLIER, река), *Жилијен* (JULIEN), *Сен Жинијен* (SAINT-JUNIEN), *Шеније* (CHÉNIER); *Шабрије* (CHABRIER), *Бодрије* (BAUDRIER); трад. изузеци су *Монпеље* (MONTPELLIER) и *Ришеље* (RICHELIEU);

(в) у осталим случајевима I испред *е* као *ј: Амјен* (AMIENS), *Арјеж* (ARIÈGE), *Готје* (GAUTIER), *Дививје* (DUVIVIER), *Дјеп* (DIEPPE), *Ербје* (HERBIER), *Жјен* (GIEN), *Кретјен* (CHRÉTIEN), *Лорјан* (LORIENT), *Лувје* (LOUVIERS), *Мезјер* (MÉZIÈRES), *Мондидје* (MONTDIDIER), *Пјер* (PIERRE), *Сен Дје* (SAINT-DIÉ), *Шарпантје* (CHARPENTIER).

ILL и (обично крајње) IL **(а)** иза вокала као *ј: Ануј* (ANOUILH), *Аржантеј* (ARGENTEUIL), *Аркеј* (ARCUEIL), *Бреј* (BREIL), *Версај* (VERSAILLES), *Веј* (WEIL), *Миреј* (MIREILLE), *Мон-*

трej (MONTREUIL), *Отej* (AUTEUIL), *Рамбуje* (RAMBOUILLET) и сл.;

Напомена: Трад. изузеци су *Марсељ* (MARSEILLE) и *Тиљерије* (TUILERIES), што одговара фонетизму речи франц. порекла *гиљотина, детаљ, павиљон, портфељ, фељтон, фотеља, емаљ* (поред обичнијег *емајл*).

(б) иза сугл. према изговору или као *иј* (чешће): *Бијанкур* (BILLANCOURT), *Бијо* (BILLOT), *Вијон* (VILLON), *Жијак* (JUILLAC), *Жији* (JUILLY), *Камиј* (CAMILLE), *Кастијон* (CASTILLON), *Мабијон* (MABILLON), *Марсија* (MARCILLAT), *Мијарде* (MILLARDET), *Мије* (MILLET), или као *ил* (најчешће са формантима *ville* и *mille*) — *Абвил* (ABBEVILLE), *Анвил* (ANVILLE), *Вилфранш* (VILLEFRANCHE), *Вилардуен* (VILLEHARDOUIN), *Вилекје* (VILLEQUIER), *Вилије Котре* (VILLIERS-COTTERÊTS), *Вилет* (VILETTE), *Милеран* (MILLERAND), *Милвоа* (MILLEVOYE) итд., али од случаја до случаја *Мије* и *Миле* (MILLET); уп. устаљени назив архипелага у српском *Антили* (ANTILLES), у франц. се изговара са *-j*.

IN, IM (у затв. слогу) као *ен, ем: Габен* (GABIN), *Енгр* (INGRES), *Енен* (HÉNIN), *Венсан* (VINCENT), *Карден* (CARDIN), *Купрен* (COUPERIN), *Мартен* (MARTIN), *Рембо* (RIMBAUD), *Скапен* (SCAPIN), али — *Бинош* (BINOCHE), *Селин* (CÉLINE); *Мериме* (MÉRIMÉE), *Лимож* (LIMOGES).

J као *ж: Дижон* (DIJON), *Жил* (JULES), *Жан Жак* (JEAN-JACQUES) и сл.

OI као *оа: Лоара* (LOIRE), *Реноар* (RENOIRE), *Лавоазје* (LAVOISIER), *Антоан* (ANTOINE), *Антоанета* (ANTOINETTE), *Франсоа* (FRANÇOIS), *Франсоаз* (FRANÇOISE);

OY као *оа: Троа* (TROYES, град), *Бриноа* (BRUNOY), *Оноа* (AULNOY), или (кад следи изговорни вокал) као *оај* — *Боаје* (BOYER), *Роајан* (ROYAN), *Троаја* (TROYAT), *Ледоајен* (LEDOYEN), *Пор Роајал* (PORT-ROYAL).

OIN (у затв. слогу) као *оен: Поенкаре* (POINCARÉ).

OU као *у: Дуомон* (DOUAUMONT), *Тур* (TOURS).

PH као *ф: Филип* (PHILIPPE), *Дофине* (DAUPHINÉ, покр.).

QU као *к: Кесоа* (QUESSOY), *Кине* (QUINET), *Марке* (MARQUET); *Брак* (BRAQUE), *Денкерк* (DUNKERQUE), *Ламарк* (LAMARQUE).

R се не изговара и не преноси на крају или у финалним сугласничким групама, уп. нпр. — поред напред помињаних *Лувје* (LOUVIERS) и *Монпеље* (MONTPELLIER) — *Гарније* (GARNIER), *Кивје* (CUVIER), *Рож* (ROGER), *Шарје* (CHARRIER), *Шарпантије* (CHARPENTIER) итд., које треба разликовати од примера са завршном секвенцом -ÈRE у којима се редовно чује и преноси *р*: *Молијер* (MOLIÈRE), *Фоли Бержер* (FOLIES-BERGÈRE), *Шарјер* (CHARRIÈRE).

S **(а)** међувокалско као *з*: *Жозеф* (JOSEPH); уп. и *Малзерб* (MALESHERBES);
(б) у сугл. групама унутар имена или се изговара (и преноси) или не: *Дескеру* (DESQUEYROUX), *Дестур* (DESTOUR), *Месмер* (MESMER), *Шастел* (CHASTEL) итд., према: *Авен* (AVESNES), *Анел* (ASNELLES), *Анијер* (ASNIÈRE), *Вож* (VOSGES), *Гед* (GUESDE), *Декам* (DESCAMPS), *Декарт* (DESCARTES), *Депорт* (DESPORTES), *Дефорж* (DESFORGES), *Дименил* (DUMESNIL), *Дифрен* (DUFRESNE), *Ил* (ISLE), *Или* (ISLY), *Мелије* (MESLIER), *Мироменил* (MIROMESNIL), *Правил* (PRASVILLE), *Прален* (PRASLIN), *Тенијер* (TESNIÈRE);
(в) завршно *-st* по правилу се изговара: *Брест* (BREST), *Жист* (JUST), *Ле Крест* (LE KREST), *Ле Лагаст* (LE LAGAST), *Марост* (MARRAST), *Прост* (PROUST), али *Прево* (PRÉVOST), *Ла Форе* (LA FOREST);
(г) изговара се често у финалној позицији (супротно општим правилима), у комбинацијама:

-as: *Арас* (ARRAS), *Асас* (ASSAS), *Барас* (BARRAS), *Боаси д'Англас* (BOISSY D'ANGLAS), *Бургас* (BOURGAS), *Грегорас* (GREGORAS), *Делмас* (DELMAS), *Дирас* (DURAS), *Рошас* (ROCHAS), *Сандрас* (CENDRAS), *Фожас* (FAUJAS) итд., према — *Дима* (DUMAS), *Домба* (DOMBAS), *Никола* (NICOLAS), *Ромба* (ROMBAS), *Тома* (THOMAS);

-os: *Гарос* (GARROS), *Бернанос* (BERNANOS), *Бидос* (BIDOS), *Бонафос* (BONAFOS), *Давос* (DAVOS), *Деснос* (DESNOS), *Калвадос* (CALVADOS) и сл., према — *Шодерло де Лакло* (CHODERLOS DE LACLOS), *Шарно* (CHARNOS), *Дико* (DUCOS) и др.;

-ès, -ais: *Ањес* (AGNÈS), *Кортес* (CORTÈS), *Женес* (GENÈS), *Жорес* (JAURÈS), *Мендес* (MENDÈS), *Алес* (ALAIS);

-is, -ys: *Арамис* (ARAMIS), *Бернис* (BERNIS), *Кабанис* (CABANIS), *Касис* (CASSIS), *Гастон Парис* (GASTON PARIS), *Режис* (RÉGIS), *Сен Лис* (SAINT LYS) и сл., према — *Алекси* (ALEXIS), *Дени* (DENIS), *Диплеси* (DUPLESSIS) итд.;

-us: *Аргис* (ARGUS), *Галис* (GALLUS), *Карис* (CARUS), *Ласис* (LASSUS), *Флерис* (FLEURUS), *Фрежис* (FRÉJUS) итд., према — *Верти* (VERTUS), *Ками* (CAMUS), *Капи* (CAPUS), *Шатли* (CHÂTELUS);

-es: *Вандријес* (VENDRYES), *Маркиз де Врис* (MARQUIS DE VRIES), *Рејес* (REYES) итд., али чешће — *Антиб* (ANTIBES), *Бриж* (BRUGES), *Ег* (AIGUES), *Кан* (CANNES), *Ла Брујер* (LA BRUYÈRES), *Ле Кај* (LES CAYES), *Лимож* (LIMOGES), *Нант* (NANTES), *Шартр* (CHARTRES);

-ous: *Бедус* (BEDOUS), *Бонафус* (BONAFOUS);

-rs: *Арс* (ARS), *Анверс* (ANVERS), *Марс* (MARS), *Сегерс* (SÉGHERS) итд., према — *Анже* (ANGERS), *Вилар* (VILLARS),

Вовилије (VAUVILLIERS), *Вовиле* (VAUVILLERS), *Лувје* (LOUVIERS), *Сандарс* (CENDRARS), *Шјер* (CHIERS);

— иза назалних вокала: *Ланс* (LENS), *Арженс* (ARGENS), *Брасенс* (BRASSENS), али — *Кран* (CRANS), *Амјен* (AMIENS), *Флавјен* (FLAVIENS).

T финално се не изговара (и не преноси): *Годо* (GODOT), *Клеман* (CLÉMENT), *Мара* (MARAT), *Кондорсе* (CONDORCET); *Кино* (QUINAULT), *Рено* (RENAULT), *Руо* (ROUAULT), *Тибо* (THIBAULT).

TH као *т: Едит* (ÉDITH), *Мерт* (MERTH), *Пате* (PATHÉ), *Тјери* (THIERRY).

U по правилу као *и: Баладир* (BALADUR), *Дима* (DUMAS), *Жистин* (JUSTINE), *Ибер* (HUBERT), *Иго* (HUGO), *Ками* (CAMUS), *Босије* (BOSSUET) итд.; тако и *Лик* (LUC), *Сизан* (SUZANNE), *Тридо* (TRUDEAU), мада ова имена, наравно погрешно, новинари редовно преносе са *у*, вероватно под утицајем енглеског; у финалној позицији као *у* у секвенци -IUS (између *и* и *у* се у франц. чује 'полуглас' *ј* који се преноси и у српски) — *Дарцијус Мијо* (DARIUS MILHAUD), *Марцијус* (MARIUS), *Фабијус* (FABIUS); HORATIUS бисмо третирали као латинско име и преносили га (у складу са домаћом традицијом) као *Хорације*; в. UN.

UN (у затв. слогу) као *ен: Амбрен* (EMBRUN), *Брен* (BRUN), *Ле Брен* (LE BRUN), *Верден* (VERDUN); уп. DE FUNÉS → *Де Финес.*

X [кс] изговара се у финалној позицији у именима као: *Астерикс* (ASTERIX), *Бракс* (BRAX), *Екс* (AIX), *Жекс* (GEX), *Кадикс* (CADIX), *Кастекс* (CASTEX), *Оркс* (ORX), *Сакс* (SAX), *Феликс* (FÉLIX) и сл., али не у примерима — *Бертри* (BERTRIX), *Бе ле Бен* (BEX-LES-BAINS), *Дезе* (DESAIX), *Женевоа* (GENEVOIX), *Осер* (AUXERRE [погрешно „Оксер"]), *Рубе* (ROUBAIX), *Шато д'Е* (CHÂTEAU-D'OEX) итд.

Напомена: Комбинација *-tx* изговара се и преноси као *тс*: *Бутс* (BOUTX), *Бретс* (BRETX).

Y **(а)** међувокалско као *ј: Ајен* (AYEN), *Бајон* (BAYONNE), *Кајен* (CAYENNE), *Пајо* (PAYOT), *Плејел* (PLEYEL), *Рејес* (REYES), *Фајар* (FAYARD), *Ла Фајет* (LA FAYETTE); тако и *Блај* (BLAYE), *Фај* (FAYE); уп. и *Л'Јон* (L'YON); в. OY.
(б) у међуконс. положају као *и: Тисвил* (THYSVILLE), *Сирано* (CYRANO), а тако и у примерима као *Андри* (ANDRYES), *Ги* (GUY), *Кондилис* (CONDYLIS), *Порантруи* (PORRENTRUY), *Пуиморенс* (PUYMORENS).

Z на крају имена се или изговара (и преноси) као *з* у примерима као: *Берлиоз* (BERLIOZ), *Булез* (BOULEZ), *Лиз* (LUZ),

Мермоз (MERMOZ), *Алп д'Уез* (ALPES-D'HUEZ), или пак изостаје — *Блан Не* (BLANC-NEZ), *Дро* (DROZ), *Клиза* (CLUSAZ), *Рје* (RIEZ), *Сандо* (SANDOZ), *Симје* (CIMIEZ), *Тропе* (TROPEZ), *Форе* (FOREZ).

Напомена: Комбинација *-tz* на крају се или не изговара: *Гу* (GOUTZ), *Депре* (DESPRETZ), *Ламе* (LAMETZ), *Ре* (RETZ), или се, од имена до имена, изговара и преноси као *ц* — *Бјариц* (BIARRITZ), *Мец* (METZ) [у франц. се изговара *Мес*, а код нас је усвојен немачки изговор], или *с* *Фелес* (FELETZ).

Имена из холандскоī језика

276. Холандски језик — заједно са немачким, енглеским, фризијским и језиком африканс — спада у западногерманску групу, а унутар те групе припада нискофраначком огранку. Говори се у краљевини Холандији (14 милиона становника), затим у северним покрајинама краљевине Белгије (где је познат као фламански), а и у Суринаму и на Холандским Антилима представља службени језик. До 1942. године такав је статус имао и у Индонезији, поред малајског. Без обзира на извесне дијалекатске разлике, у питању је јединствени језик са општеприхваћеним нормама и стандардима. Број говорника није, дакле, нарочито велики, али ни занемарљив: двадесетак милиона становника. Од тога већина живи у Холандији, где се осим холандског у северној провинцији Фрисланду говори и фризијски (око 400 000 говорника). У Белгији нешто изнад половине становника (5,5 милиона) говори холандски (фламански), док преостали део чине Валонци, чији је језик француски. На Холандским Антилима број говорника је знатно мањи (приближно 20% од укупно око 230 000 становника), док се већина становника (више од 75%) користи креолским језиком papiamento.

Што се тиче ономастике, ова етнојезичка мешовитост манифестује се двојаким називима места. Тако, рецимо, за главни град холандске провинције Фрисланда постоје два назива: на фризијском Ljouwert и на холандском Leeuwarden. У Белгији је то још израженије, јер захвата много већи део државне територије, али у писању белгијске топонимије код нас преовладава преузимање француских назива.

277. При изворном писању холандских имена нема никаквих графичких тешкоћа, јер се холандски језик служи основним фондом латинских (односно англо-латинских) знакова, без специјалних слова и дијакритичких додатака. Како се код нас о холандском изговору мало зна, на прилагођавање имена (транскрипцију) знатно је утицао немачки, а донекле и енглески језик. То се највише одразило на тумачење појединих графа. Тако је EI схватано као *aj* (Leyden — Лајден), EU као *oj* (Breughel — Бројгел), S као *з* (FRIESLAND — Фризланд), Z као *ц* (Zwier — Цвир), OO као *у* (JOOP — Јуп) итд.

Као ослонац стандарда у изговору и употреби холандског — нешто што би се могло поредити са високонемачким (Hochdeutsch) на немачком говорном подручју — послужио је говор провинције Северне и Јужне Холандије. Иако су, како смо рекли, у оптицају два назива (холандски и фламански), реч је о једном језику, за који важе норме (општеприхваћене од 1947. године) под називом ABN (Algemeen Beschaafd Nederlands — општи култивисани холандски). По тој норми утврђују се односи између графије и изговора, али управо у ономастици има доста одступања од тог система, мотивисаних историјски и дијалекатски. Ту се, наиме, у великом броју случајева задржава стара ортографија, из периода средњохоландског (односно средњофламанског), као и остаци падежног система, који је некад био развијенији. Све ове појаве нестале су из савременог холандског система после језичке реформе из 1947. године, али су се задржали трагови у начину писања имена.

Начелно је питање да ли ићи колико је год могуће на фонетску транскрипцију, тј. преносити имена максимално по слуху, најближе акустичком утиску, или ићи на прилагођену транскрипцију, тј. правити уступке и наслон на писмо и на неке створене преседане. Можда је овај други начин реалнији, јер би се у том случају неки најпознатији уобичајени ликови холандских имена могли узети као узорци (*ван Гог, ван Дајк, Лајден, Утрехт, Зојдер* одн. *Зојдерско језеро*), док би се но фонетској транскрипцији та имена морала прогласити одступањем од правила (по акуст. утиску пре би се идентификовали као: фан Хох, фан Дејк, Лејден, Итрехт, Зејдер).

278. У консонантизму проблематична је транскрипција хол. V, које се изговара као фрикативно е (или звучни парњак *ф*), као и хол. G или GH, које се изговара као звучни парњак *х*. По акустичком утиску први глас би се можда пре идентификовао са нашим *ф* него са *в*, а поготово други глас пре са *х* него са *г̄*, али се у прилагођеној транскрипцији (у ослонцу на писмо и створену традицију) може ићи и на замене *в* и *г̄*. Велику улогу при изговору холандских сугласника имају позициони моменти — процеси асимилације суседних консонаната и положај на крају речи. Тако звучни фрикативи постају безвучни иза безвучних експлозива и фрикатива, безвучни сугласници постају звучни испред B и D, а на крају речи долази до обезвучавања сугласника. Међутим, ове појаве се могу делом занемарити у прилагођеној транскрипцији. За сугласнике треба посебно пазити да се не читају на немачки начин, нпр. Zwier — не „Цвир" него *Звир,* Schelde — не „Шелде" него *Схелде.*

279. Много су сложенији односи, па и проблеми транскрипције у холандском вокализму. Вокали се деле на кратке, полудуге и дуге (условљене позиционо, јер се појављују само испред R). Две последње групе иду заједно у транскрипцији, и можемо их узети обједињено, као фонолошки дуге. Кратки вокали су увек заступљени

једноструком графемом, док се на дужину и полудужину делом указује удвојеним вокалом (AA, EE, OO, UU), делом двовокалском графемом (EU, IE, OE, док неке друге двовокалске графеме указују на дифтонге), а делом се оне подразумевају из позиционих правила, иако се пише једнострука графема (углавном у отвореним слоговима); од општих правила одступа донекле употреба и значење слова Y.

Холандски језик има и дифтонге, који се такође разликују по квантитету. И код неких полудугих вокала (графеме EU, OO) долази до дифтонгизирања приликом говора, али у транскрипцији то не долази до изражаја, пошто се не ради о фонемизираним, системским дифтонзима. Слично томе, и у системском дифтонгу који се пише као UI и сл. могу се разликовати три гласовна елемента.

Како је холандски језик богатији вокалима и дифтонзима од нашег језика, при транскрипцији неумитно долази до упрошћавања, што у многим случајевима онемогућава реверзибилност. За неке холандске вокале немамо блиског еквивалента, него морамо прибегавати тек донекле блиским заменама, а и у њиховој примени има тешкоћа. Тако у холандском постоје вокали типа *ö* (отвореног и затвореног) и *ü*, које обично из других језика транскрибујемо српским *е, и*. Како холандско ЕУ редовно има вредност *ö,* можемо га, у складу с преседанима из других језика, без тешкоћа преносити као српско *е*. Међутим, вредност типа *ö* (затворенијег) има у неким позицијама и хол. графем U, док се у другим позицијама изговара као *ü*. За најближу фонетску транскрипцију то би значило да се мора диференцирати, нпр. Utrecht = Итрехт, али Urk = Ерк. Тешкоће овог диференцирања и одступање од тако уобичајеног преседана као што је *Утрехт* избегле би се прилагођеном транскрипцијом, ослоњеном на писмо, тј. задржавањем изворног U: *Утрехт, Урк.*

Такође разне могућности транскрибовања долазе у обзир за холандски глас ə који се у писму представља графемама E, A, I, U. Најближа фонетска транскрипција овде би била српско *е,* али би боље било задржати досадашњу праксу да се овај глас пише као и у изворној графији.

280. Овај прилог је намењен да буде информативна помоћ онима који се нађу у прилици да транскрибују холандска имена. У складу с тим, у прегледу који следи на више места ће се предочавати двојаке могућности транскрипције — фонетске, која иде на најближе српске гласовне еквиваленте, и прилагођене, која осим гласовне блискости узима у обзир изворно писмо и досадашњу праксу писања холандских имена код нас. Пре се може препоручити ова друга, прилагођена транскрипција (подвучене варијанте).

а. Вокализам

A — изг. a, ā (полудуго или дуго, што важи и даље уз ознаке дужине), у неким позицијама ə, тр. *а:* Kampen (*Кампен*), Brakel (*Бракел*), Laren (*Ларен*), Adama (*Адама*, Адема).

AA (AE) — изг. ā, тр. *а:* Waal (*Вал*), Baarn (*Барн*), Dael (*Дал*).

AAI (AY, AIJ) — изг. āi̯ — тр. *aj:* Venraij (*Венрај,* Фенрај), Ostayen (*Остајен*).

AU — изг. au̯, тр. *ау:* Baarle-Nassau (*Барле Насау*), Dauwe (*Дауве*).

E — изг. e, ē, у неким позицијама ə, тр. *е:* Westende (*Вестенде*), Bergen (*Берген,* Берхен), Breda (*Бреда*), Herentals (*Херенталс*).

EE — изг. ē, тр. *е:* Nordzee (*Нордзе*), Weert (*Верт*); в. и EI.

EI (EY, EIJ) — изг. ei̯, фон. тр. *ej*, прилаг. тр. *aj:* Leiden (Лејден, *Лајден*), Steyl (Стејл, *Стајл*), Beijerland (Бејерлант, *Бајерланд*); изузетно EI — изг. ē (тј. као EE), тр. *е:* Teirlinck (*Терлинк*); в. и IJ.

EU — изг. ö (полудуго или дуго), тр. *е:* Reusel (*Ресел*), Veurne (*Верне*, Ферне); EEUW — изг. ēu̯, фон. тр. *ев*, прилаг. тр. *еув:* Leeuwarden (Леварден, *Леуварден*).

I — изг. i, ī, у неким позицијама ə, тр. *и:* Sittard (*Ситард*, Ситарт), Izegem (*Изегем*, Изехем), Gerrit (*Герит,* Херет).

IE — изг. ī, тр. *и:* Tielt (*Тилт*), Lier (*Лир*).

IJ — изг. ei̯ (као EI), фон. тр. *ej*, прилаг. тр. *aj:* Dijkstra (Дејкстра, *Дајкстра*), van Rijn (фан Рејн, *ван Рајн*).

O — изг. o (отв. и затв.), ō, тр. *о:* Helmond (*Хелмонд*, Хелмонт), Zwolle (*Зволе*), Hengelo (*Хенгело*), Joris (*Јорис*).

OE — изг. ü, тр. *у:* Joep (*Јуп*), Woerden (*Вурден*).

OEI (OEY) — изг. ūi̯, тр. *уј:* Hoei (*Хуј*), van Loey (*ван Луј*, фан Луј).

OO (OI) — изг. ō, тр. *о:* Koos (*Кос*), Goirle (*Горле,* Хорле).

OOI (OOY) — изг. ōi̯, тр. *ој:* Ardooie (*Ардоје*), de Vooys (*де Војс,* де Фојс).

OU — изг. au̯ (тј. као AU), тр. *ау:* Drouwen (*Драувен*).

U — изг. ö (кратко), ü (полудуго или дуго), у неким поз. ə, прилаг. тр. *у:* Urk (*Урк,* Ерк), Utrecht (*Утрехт*, Итрехт), Buren, (*Бурен,* Бирен), Hilversum (*Хилверсум,* Хилферсем).

UI (UY, UIJ) — прибл. изг. öi̯, прибл. фон. тр. *ej*, прилаг. тр. *ој:* Zuider Zee (Зејдер Зе, *Зојдер Зе* — Зојдерско језеро), Huygens (Хејхенс, *Хојгенс*), de Bruijn (де Брејн, *де Бројн*).

UU — изг. ü (полудуго или дуго), прилаг. тр. *у:* Truus (*Трус,* Трис), Ruurlo (*Рурло,* Рирло).

Y — (1) изг. i, ī, тр. *и:* Lelystad (*Лелистад,* -ат); (2) изг. ei̯, фон. тр. *ej*, прилаг. тр. *aj:* van Dyck (фан Дејк, *Ван Дајк*), в. EI.

б. Консонантизам

B — изг. b, тр. *б:* Berchem (*Берхем*); B крајње — изг. p, фон. тр. *п*, прилаг. тр. *б:* Jacob (Јакоп, *Јаков*).

C (ван позиција пред вокалима предњег реда) — изг. k, тр. *к:* Claes (*Клас*), Jacob (*Јаков,* Јакоп).

CH — изг. x, тр. *х:* Berchem (*Берхем*).

D — изг. д, тр. *д:* Zaandam (*Зандам*); D крајње — изг. t, фон. тр. *т̄*, прилаг. тр. *д:* Noord Holland (Норт Холанд, *Норд Холанд*).

F — изг. f, тр. *ф:* Fliet (*Флит̄*), Duffel (*Дуфел,* Дефел).

G, GH — изг. γ, прибл. фон. тр. *х*, прилаг. тр. *г̄:* Groningen (Хронинген, *Гронинг̄ен*), Brugge (Брехе, *Бруг̄е*); G, GH крајње — изг. x, фон. тр. *х*, прилаг тр. *г̄*: Mesdag (Мездах, *Мездаг̄*), Hoogh (Хох, *Хог̄*); GT, GHT (тј. комбинација с безв. плозивом) — изг. ht, тр. *хт̄:* Hoogte (*Хохт̄е*), Vught (*Бухт̄*, Фехт); в. и NG.

H — изг. x, тр. *х:* Haarlem (*Харлем*); изузетно немо H: Arnhem (*Арнем*); в. и CH, GH, PH.

J — изг. j, тр. *ј:* Joep (*Јуп̄*), Joris (*Јорис*); в. и NJ, SJ, TJ.

K — изг. k, тр. *к:* Kampen (*Камп̄ен*), Alkmaar (*Алкмар*).

L — изг. l, тр. *л:* Laren (*Ларен*), Wilhelm (*Вилхелм*).

M — изг. m, тр. *м:* Schiedam (*Схидам*), Mies (*Мис*).

N — изг. n, тр. *н:* Helmond (*Хелмонд,* Хелмонт), Onno (*Оно*).

NG — изг. као један (назални задњонепчани) сугласник, изузев у секвенци NGA (где се G посебно изговара), тр. *нг̄:* Groningen (*Гронинг̄ен,* Хронинген), Wageningen (*Ваг̄енинг̄ен,* Вахенинген); за NGA прибл. фон. тр. *нха*, прилаг. тр. *нг̄а:* Huizinga (*Хајзинг̄а,* Хејзинха).

NJ — изг. ń, тр. *њ:* Anjum (*Ањум*), Oranje (*Орање*).

P — изг. p, тр. *п̄:* Piet (*Пит̄*), Joep (*Јуп̄*).

PH — изг. f, тр. *ф:* Alphen (*Алфен*).

R изг. r, тр. *р:* Urk (*Урк,* Ерк), Rie (*Ри*).

S — изг. s, тр. *с:* Soest (*Сус̄т*), Bussum (*Бусум,* Бесем); SD, STD — изг. zd (асимилација), тр. *зд:* Soesdijk (*Суздајк,* Суздејк), Vestdijk (*Вездајк,* Фездејк).

SJ — изг. š, тр. *ш:* Sjouke (*Шауке*).

T — изг. t, тр. *т̄:* Tilburg (*Тилбург̄,* Тилберх), Teniers (*Тенирс*).

TJ — изг. ť, прибл. фон. тр. *ћ*, прилаг. тр. *т̄ј:* Tjaard (*Тјард,* Ћарт).

V — изг. фрик. v (звучни парњак сугласника f, с тим што на крају речи и у позицијама једначења губи звучност и изједначује се са f), прибл. фон. тр. *ф*, прилаг. тр. *в:* Vlieland (*Влиланд,* Флилант), Zevenaar (*Зевенар,* Зефенар).

W — изг. w, тр. *в*: Antwerpen (*Ант̄верп̄ен*), Wim (*Вим*).

X — изг. ks, тр. *кс:* Hardinxveld (*Хардинксвелд,* Хардинксфелт).

Y — изг. j, тр. *ј:* Yoors (*Јорс*); за J, Y и W уп. и у табели вокализма.

Z изг. z, тр. *з:* Terneuzen (*Тернезен*), Zwier (*Звир*).

Имена из чеш̲ког̄ језика

281. По свом значају за нашу језичку културу чешки језик би заслуживао и више пажње него што му се код нас посвећује, а то се

односи и на питања прилагођеног писања чешких имена. Сличност гласовних система наша два језика учинила је да се није појавило више отворених проблема, али их ипак има.

282. Обличке проблеме изазива чешка промена [а] у [е] иза палаталних сугласника, која погађа завршетке многих топонима ж. рода, нпр. врло чест суфикс *-ица*, што у чешком даје -ICE. При дословном преношењу оваква имена код нас прелазе у множину, те се у интересу изговорне верности жртвује граматичка аутентичност, која је у ствари битнија. Зато не треба сматрати грешком ако се у чешким геогр. именима ж. рода једнине крајње Е замени нашим *а*. Треба препоручити такав поступак као правило кад год су у питању двочлана имена с придевом ж. рода: *Нова Бистрица* (NOVÁ BYSTŘICE), *Чешка* или *Ческа Камењица* (ČESKÁ KAMENICE), *Червена Речица* (ČERVENÁ ŘEČICE). И кад је име без атрибута, било би пожељно овакво прилагођавање, кад год сигурно установимо граматичке одлике имена. Ово, међутим, не можемо знати на основу самог облика топонима, јер се чешке именице овог типа завршавају на -Е и у једнини и у множини: KAMENICE (ČESKÁ KAMENICE) једнако као и BUDĚJOVICE (ČESKÉ BUDĚJOVICE).

283. У области сугласника озбиљне тешкоће задаје преношење чешког рефлекса старог меког *р*. Чешки је у овом у извесном смислу на средини између пољског, где се старо меко *р* изједначило са *ж* (позиционо и са *ш*), и словачког, где се *р* чува; наиме, у чешком је овде специфични сугласник сложене артикулације, у којој има елемената и *р* и *ж* (одн. *ш* у позицији обезвучења). Проблем је утолико тежи што је ово врло чест сугласник у чешким именима; нпр. на једној карти Чехословачке налазимо: BŘECLAV, BŘEZNICE, BYSTŘICE, DOBŘANY, DVOŘIŠTĚ, HOŘICE, HOŘOVICE, HŘIBY, JAROMĚŘ, JAROMĚŘICE, JAVOŘICE, KŘIVOKLÁT, KŘIŽANOV, KROMĚŘÍŽ, LITOMĚŘICE, MĚŘÍN, MEZIŘÍČÍ, MODŘÍCE, NÝŘANY, OHŘE, RELHŘIMOV, PODBOŘANY, PŘELOUČ, PŘEROV, PŘEŠTICE, PŘIBISLAV, PŘÍBRAM, PŘIMDA, ŘEVNICE, STŘÍBRO, STŘÍBRNÁ SKALICE, STARÁ ŘÍŠE, TŘEBĚTÍN, TŘEBÍČ, TŘEBOŇ, TŘEBOVÁ, TREMOŠNÁ, TŘEMOŠNICE, TŘEMŠ, VERNEŘICE.

Пракса је неуједначена у различитим публикацијама, па и у онима које имају трајнији значај. У циљу уједначавања и усаглашавања гласовној структури српског језика Ř се преноси иза звучних сугласника као *ж,* иза безвучних као *ш,* а у другим положајима као *рж.* Међутим, у пракси није постигнуто уједначено писање. Тако на карти у Малој енциклопедији „Просвете" налазимо Пшибрам, али и Бшецлав, Охрша, Тршебич, а у Великом атласу света (1973) Хоржице, Јаромјерж, Кромјержиж, Литомјержице, али и Бржецлав, Хржиби, Пржибрам, Пелхржимов, Пржеров, Стржибро, Тржебич, Тржебова, Охра. Различит је поступак и у давно усвојеним именима Шафарик, Бистрица, Дворжак (која наравно треба задржати у том облику, без обзира на норму транскрипције).

Свакако нису прихватљиве транскрипције типа „Бшецлав" нити „Бржецлав" ум. *Бжецлав*. Питање је да ли је погоднији тип *Бжецлав*, којим се жртвује и структурална прозирност и наслон на писмо, или пак тип *Брецлав*, којим се занемарује фрикативна компонента чешког Ř. Можемо дати предност овом другом типу. Дакле, чешко Ř треба преносити уз сугласник и на почетку речи (да се не би успостављао слог са вокалним *р*) као *р*, а између вокала и на крају речи као *рж: Јаворжица, Јаромјерж, Ревњица, Брецлав, Требич*.

284. Полазећи од досад примењиваних правила, у осталим случајевима препоручује се преношење чешке графије на следећи начин:

CH као *х: Прохаска* (PROCHÁZKA), тако и H (звучни сугл.): *Храдец* (HRADEC).

D' испред самогласника као *дј* (у др. положајима као д); *Дјаблице* (D'ÁBLICE), *Ждјар* (ŽD'ÁR).

DĚ као *дје: Будјејовице* (BUDĚJOVICE), али DI као *ди* (тј. занемарује се умекшаност сугласника): *Дједице* (DĚDICE).

Ě као *је* (за NĚ в. ниже): *Бјешини* (BĚŠINY), *Безвјеров* (BEZVĚROV) (в. и под DĚ, TĚ).

H — в. под CH.

NĚ, NI као *ње, њи: Мањетин* (MANĚTÍN), *Раковњик* (RAKOVNÍK). — в. т. 283.

T' испред самогласника као *тј*, а у другим положајима као *т: Катја* (KAT'A), *Унхошт* (UNHOŠT'), *Хоштка* (HOŠT'KA).

TĚ као *тје*, али суф. -ŠTĚ као *што: Војтјех* (VOJTĚCH), *Храдиште* (HRADIŠTĚ); TI као *ти: Тихи* (TICHÝ).

Ů као *у: Лидови дум* (LIDOVÝ DŮM, Народни дом).

Y као *и: Киселка* (KYSELKA), *Бишт* (BYŠT').

Овим прегледом нису обухваћене поједине традиционалне и стране графије, којих има у чешким презименима. За разлику од словачког, у чешком IA, IE нису дифтонзи (транскр. *ија, ије*), а чешко L никад не преносимо као *љ*. Вокалска дужина се обележава знаком акута (као и у словачком и мађарском), а у транскрипцији се не преноси.

Имена из шпанског језика

285. Захваљујући сличности гласовних система и знатној сагласности шпанског писма и изговора нису се створили тежи транскрипциони проблеми.

Отворени транскрипциони проблеми већег домашаја своде се углавном на два питања: да ли шпанско Z преносити као *з* (по писму) или *с* (по изговору) и да ли шпанско I кад је неслоговно и у суседству са сугласником преносити као *и* или као *ј;* ово друго првенствено се односи на положај I испред вокала (*Сијера Невада,*

Дијего, Сантијаго, Асунсион или *Сје-, Дје-, -тја-, -сјо-*), што је врло често у именима, док се I иза самогласника а испред сугласника ретко среће (*Сикеирос* или *Сикејрос*). Има и неких недоумица око неслоговног U иза немог H, али су везане за мали број имена.

У шпанском језику се у изговору изједначују B и V, али то није створило транскрипциони проблем, јер се код нас имена преносе сагласно писму, са ретким изузецима (*Хавана* ум. „Абана", дублет *Кордоба / Кордова*).

286. Шпанско Z је у именима врло често слово, а код нас се преносило више по писму него по изговору, нпр. *Веласкез, Замора, Запата, Сомоза, Мендоза, Лазариљо, Пизаро, Ибањез, Круз* и др., иако има изузетака (*Сарагоса*) и колебања (*Перез* и *Перес, Гонзалес* и *Гонсалес* и сл.). Биће реалније и практичније и доносиће мање проблема у пракси ако *з* узмемо и као норму, не узимајући у обзир изговорно изједначење са S (осим испред безвучних сугласника), једнако као што и изједначено B и V транскрибујемо према писму. Макар ми и узели *с* као норму замене, свеједно ће читаоци латиничких текстова изговарати *з* кад у њима нађу имена типа ARIZA, MENDOZA, SOMOZA, TARAZONA, VINAROZ, ELIZAGA — често и не размишљајући је ли пред њима изворно или прилагођено писање.

287. Шпанско I кад је између сугласника и самогласника изговара се као [i] ако је наглашено, те га је неопходно задржати у транскрипцији: *Гарсија, Дијаз.* Кад није наглашено, оно губи слоговност, што отвара могућност да се преноси као *j*, али би то, у генералној примени, створило знатне тешкоће и косило се са створеним обичајем. Зато нису прихватљиви облици типа „Дењел" (то би било успостављање *њ* где га у шпанском нема), „Габрјел", „Дјего", „Мундјал" (у латиници би се бркало са „Ђего", „Мунђал"), „Валенсја", „Сјера Невада", „Џонисјо", „Игнасјо", те треба писати *Денијел, Габријел, Дијего, Дионисио, Мундијал, Валенсија, Сијера Невада, Игнасио.* Биће практичније овакво писање узети као генерално правило него изузимати од тога поједине типове и имена (дакле и *Сантијаго, Сијудад, Овиједо, Лусијентес* итд.).

288. Такође се I иза вокала а испред сугласника под акцентом изговара као [i], што изискује транскрипцију типа *Валпараисо, Лаинез, Луис, Луиса.* Погодно је да тако преносимо и ненаглашено I, иако оно тада губи слоговност: *Сикеирос, Маракаибо* и сл.; једино би се, због створеног обичаја, могло изузети *Буенос Ајрес* (биће обичније него „Аирес"). Како је споменуто, ова позиција I доста је ретка у шпанским именима, за разлику од португалских (где смо такође препоручили писање *и* а не *ј*).

289. Шпанско H је редовно немо, и не треба га преносити (осим кад је створен обичај: *Хавана, Хондурас, Алхамбра*). Његово испадање, међутим, ствара проблеме ако за њим следи нелогловно U, као у именима COA*H*UILA, CHI*H*UA*H*UA, TEOTI*H*UACÁN; наиме, добију се низови самогласника неприродни за наш језик, а *ј* које се по општем правилу мора уметнути између *и* и *у* сувише удаљава облик и од писаног облика и од изговора у шпанском: „Коауила", „Чијууа", „Теотијуакан". Боља би од ове била транскрипција *Коавила, Чивава, Теотивакан*, која је блиска изговору [koawila], [čiwawa], [teotiwakan]; па и задржавање H (*Коахуила...*) боље је него правити низове од четири или чак пет вокала („Чиуауа").

290. У складу са изложеним оценама дајемо и конкретне препоруке о транскрипцији имена из шпанског језика.

B као *б,* без обзира на изг. изједначење са V: *Куба* (CUBA), *Рубио* (RUBIO); изузетак је *Хавана* (HABANA), а *Кордова* (CÓRDOBA) могла би се заменити са *Кордоба.*

C кад није испред E, I или у дифрафу CH као *к: Круз* (CRUZ), *Куско* (CUZCO), *Лорка* (LORCA).

C испред E, I као *с: Сервантес* (CERVANTES), *Валенсија* (VALENCIA), *Франсиско* (FRANCISCO). Традиционални изузетак: *Дулчинеја* и *Дулсине(ј)а* (DULCINEA), такође *Андалузија* (ANDALUCÍA), *Галиција* (GALICIA).

CH као *ч: Чиле* (CHILE), *Кончита* (CONCHITA); CCH као *кч: Мачу Пикчу* (MACHU PICCHU, стари град Инка).

CUA — в. под U.

G кад није испред E, I као *г: Сантијаго* (SANTIAGO), *Ортега* (ORTEGA).

G испред E, I као *х* (уп. и J, X); *Картахена* (CARTAGENA), *Хорхе* (JORGE), *Борхес* (BORGES).

GUA, GUO, GÜE, GÜI као *гва, гво, гве, гви: Гвадалахара* (GUADALAJARA), *Никарагва* (NICARAGUA), *Камагвеј* (CAMAGÜEY), *Гвиралдес* (GÜIRALDES).

GUE, GUI као *ге, ги: Гевара* (GUEVARA), *Родригез* (RODRÍGUEZ), *Агилар* (AGUILAR).

H је немо и не треба га преносити: *Ернандез* (HERNÁNDEZ), *Калаора* (CALAHORRA), *Муласен* (MULHACÉN). Трад. изузеци: *Хондурас* (HONDURAS), *Хавана* (HABANA), *Алхамбра* (ALHAMBRA). В. и т. 289 (и дифраф CH).

I као *и* (опште правило): *Дионисио* (DIONISIO). Посебно приказујемо I уз вокале:

I предвок. као *и,* тј. IA, IE, IU, IO као *ија, ије, ију, ио: Ескоријал* (ESCORIAL), *Сијера Невада* (SIERRA NEVADA), *Сијудад Мексико* (CIUDAD MÉXICO), *Асунсион* (ASUNCIÓN) (в. т. 287);

I поствокалско као *и: Валпараисо* (VALPARAÍSO), *Маракаибо* (MARACAIBO), *Сикеирос* (SIQUEIROS) (в. т. 287).

J као *х* (уп. и G, X): *Хорхе* (JORGE), *Трухиљо* (TRUJILLO).
LL као *љ* (а L, LH као *л*): *Севиља* (SEVILLA), *Аљенде* (ALLENDE).
Ñ као *њ: Буњуел* (BUÑUEL), *Ибањез* (IBÁÑEZ).
QUE, QUI као *ке, ки: Енрике* (ENRIQUE), *Гвадалкивир* (GUADALQUIVIR).
S (и међусамогласничко) као *с: Росарио* (ROSARIO), *Хосе* (JOSÉ).
TZ као *ц: Кецалкоатл* (QUETZALCOATL), али *Паскуаро* (PÁTZCUARO, град и језеро).
U (слоговно и неслоговно) осим у ниже показаним положајима — као у: *Куба* (CUBA), *Пуебла* (PUEBLA), *Куерво* (CUERVO).
U, Ü кад је у GUA, GUO, GÜE, GÜI као *в* (примере в. под G).
Изузетно тако и у *Еквадор* (ECUADOR).
U по изг. међувокалско (у писму иза H) као *в* (ако се испушта H); *Чивава* (CHIHUAHUA, мекс. град), в. т. 289.
U се не изговара и не преноси у GUE, GUI, QUE, QUI (в. под G и Q).
V као *в* (без обзира на изг. изједначење са B): *Виља* (VILLA).
X као *х, кс* или *с: Хавијер* (HAVIER), *Оахака* (OAXACA), *Котопакси* (COTOPAXI), *Алеи(к)сандре* (ALEIXANDRE), *Таско* (TAXCO), *Сочимилко* (XOTCHIMILCO). Иако се MÉXICO изговара са *х,* код нас је само *Мексико* (и за државу и за град).
Y редовно као *ј* изузев кад чини посебну речцу: *Уругвај* (URUGUAY), *Јукатан* (YUCATÁN), *Гоја* (GOYA). Речца Y као *и: Кеведо и Виљегас* (QUEVEDO Y VILLEGAS).
Z као *з,* а испред безвучног сугласника као *с* (в. т. 286): *Веласкез* (VELÁZQUEZ), *Алварез* (ALVÁREZ), *Ибањез* (IBÁÑEZ), *Хименез* (JIMÉNEZ), *Запата* (ZAPATA), *Замора* (ZAMORA), *Зориља* (ZORILLA), *Алказар* (ALCÁZAR), *Лазариљо* (LAZARILLO), *Мендоза* (MENDOZA), *Сомоза* (SOMOZA) итд. Где је ушло у обичај *с,* треба тако и задржати: *Сарагоса* (ZARAGOZA). Уп. и горе TZ.

Без промене се преносе остала слова шпанског писма (D E F L M N O P R T), само се RR упрошћава у *р.*

*

291. Закључна је препорука свим издавачима да обавежу своје сараднике, а нарочито ауторе и редакторе уџбеника и приручника, на доследно поштовање изложених транскрипционих правила. То је једини начин да се уведе ред и постојаност у писање туђих имена и сузбије хаотична произвољност, која је и досад нанела доста штете српској језичкој култури. За језике који су остали необрађени главно је правило: држати се облика који су ушли у наш изражајни обичај. Никакву измену уобичајених облика, из било којег језика, не треба уводити у јавне текстове док се не верификује у лингвистичким установама и сагласно са Одбором за стандардизацију српског језика.

РЕЧНИК
УЗ ПРАВОПИС

А

-а, формант варијаната именица м. рода с основом на **-крат** (из грч.) и **-ист** (из лат.): *аристократ(а), демократ(а), славист(а), курсист(а)* итд.: **а-** промена обична је само у једн., а у мн. је редовно или скоро редовно **-и**: *аристократи*, -има, *слависти*, -има

-а у чеш. именима ум. -Е, т. 199в

а за алб. крајње Ë/А (*Корча*), т. 201а

а (= трад. *аа*), у власт. именима у дан. и норв., т. 258

а за енгл. /а/ у нагл. кратким слог. (т. 210):
а: Chaplin, Daniel, Addison, Harry
и: Buck, Russell
о: Somerset
оu: Young

а за енгл. /а/ у нагл. дугим слог. (т. 210):
а: Francis, Grant, McGrath

а за енгл. /а/ у ненагл. слог.: Astaire, Vanessa, Montague, Pamela, McDonald/MacDonald, William, Sullivan, Wyatt, Badham, Goodman, Cartland, т. 211

а за ферјарско А, Á, т. 262

а за франц. Ë (у секвенци АЁ), т. 275

а и **е** за ар. „фетха" (фонол. кратко [а]), зависно од позиције и сугл. околине (у средини речи), в. т. 204б(1)

А, скраћ. *ампер*, т. 180а

аа удваја се у стр. им. као *Баас* (арап. странка, погрешно је писати БАСС), *Варлаам* (из средњовек. књ.), „Хаарец" (израел. лист)

а. а., скраћ. *ad acta*, т. 180б

Абазар (перс.), т. 206б

абати, не него хабати, т. 14

абација, абацијски (боље него абацински), **абацика** (мање об. абацијка)

Абашири (јап. Abashiri), т. 218в

Абвил (франц. Abbeville), т. 275

абдикација, абдикациони, абдицирати

Абдулазиз, Абделазиз (ар.), т. 204ђ

Абдулах, Абдалах (ар.), т. 204ђ

Абдурахман, Абдерахман (ар.), т. 204ђ

Абел, в. Авељ, т. 194ђ

абер, аберник, не него хабер, хаберник

абецеда, т. 1; **абецедар, абецедарни, абецедни, абецедно** (прил.)

Абисинија и сл., в. Етиопија

аблатив, аблативни

аблендовати, т. 194б

аболирати, аболиција (исправно је „ослобођен пресуде", а не „аболиран је")

А-бомба, т. 90а

Аборицини, не Аборицани

абракадабра

Абрахам (енгл. Abraham), в. т. 208—212

Абруци (итал. Abruzzi), т. 217

абсорпција, не него апсорпција, т. 20в(1)

абсцес, не него апсцес, т. 20в(1)

Абу ел Рејхан (ар.), т. 204д

Абу ел Хасан (ар.), т. 204д

Абу Муса (ар.), т. 204б(1)

АБЦ течај, т. 90б

ав за грч. АУ под утицајем визант. изговора (*Кавказ, лавра*), т. 192б; в. и **ау**

ав за новогрч. АУ (*Ставрос*), т. 193

ав-ав-ав, т. 135

авамигран (лек), т. 71

аван (хаван)

авангарда, авангардист(а), мн. -сти, **авангардисткиња**, т. 26г(2)
аванзман (не авансман)
авантурист(а), мн. -сти, **авантуристкиња**, т. 26г(2), **авантуризам**, -зма, т. 37в(1)
Авганистан, т. 50а, **авганистански, Авганистанац**, т. 48а, **Авганистанка** (дат. -ки), 31б(4); *Авгани, Авганци* (у значењу најбројније нације у земљи)
август (према имену римског цара), т. 71
Авдиљ (алб. Avdyl), т. 202
Авељ, т. 194ђ
Авен (франц. Avesnes), т. 275
Аверон (франц. Aveyron), т. 275
Авињон (франц. Avignon), т. 275
авијација, (инстр. -ијом), т. 18а(1); **авијатичар** (вок. -ару и -аре, инстр. -ом и -ем), **авијатичарев и авијатичаров, авијатичарка** (дат. -ки, ген. мн. -кӣ), **авијатичарски; Авијатичарско насеље** (део Н. Сада), т. 54а
авио-: *авио-ѓума, авио-ѓориво, авио-карта, авио-компанија, авио-конструктор, авио-линија, авио-механичар, авио-модел, авио-моделар, авио-моделарство, авио-парк, авио-флота, авио-превоз, авио-превозник, авио-путник, авио-сервис, авио-транспорт, авио-ханѓар, авио-јединица, авио-с(ј)етва, авио-запрашивање, авио-бомба, авио-митинг, авио-такси* итд., т. 84
авион, т. 18б
авлија (не хавлија), т. 16
авлијски, т. 18ђ(1)
Авној, Авноја и **АВНОЈ**, АВНОЈ-а, т. 182а
Авр (франц. Havre), т. 275
Аврам, т. 194ђ
аврљ-баврљ, т. 135
ага (дат. аги, вок. аго и ага, ген. мн. ага), **агин**; спојено: *Мујаѓа, Суљаѓа, Авдаѓа, Мустафаѓа* или с цртицом: *Смаил-аѓа Ченѓић, Зафир-аѓа*; испред имена одвојено: „о чујеш ли, аго *Асан-аѓо*", т. 94
Агадир (ар.), т. 204б(1)
Агата (енгл. Agatha), в. т. 208—212
агенс, ген. мн. агенса, т. 37в(3)
агент, ген. мн. агената, т. 37в(2)
агенција, агенцијски, т. 18ађ(1)
Агилар (шп. Aguilar), т. 290
агиница; *Смаил-аѓиница* (Смаил-агиничин), *Хасанаѓиница* (-ичин)
агитација, агитациони
агитпроп (скраћ. *аѓитација и пропаганда*), т. 182б; **Агитпроп** (назив конкретне јединице, службе), т. 63б
Агнес (енгл. Agnes), в. т. 208—212
Агнес (ж.), неприлагођени ном., али с наставцима ж. р. (посебно у дат. и присв. прид.: *Аѓнеси, Аѓнесин*), т. 197д
агонија, агонијски, т. 18ађ
Агостињо (порт. Agostinho), т. 244
агро-: *аѓробизнис, аѓробиологија, аѓробиотехнолог, аѓроиндустрија, аѓроклиматологија, аѓрокомбинат, аѓрокомплекс, аѓротехничар, аѓроминимум, аѓротехника, аѓротехничар, аѓрохемија*, т. 83
агрономка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ т. 31б(8)
ад и хад, т. 15б, т. 190в(1)
ада: Ада (геогр.), **ађански, Ађанин, Ађанка** (дат. -ки, ген. мн. -кӣ), т. 31б(4)
Ада Циганлија (на Ади Циганлији, пред Адом Циганлијом), **Ада Кале** (до Аде Кале, на Ади Кале итд.)
Адам (енгл. Adam), в. т. 208—212
Адама (хол. Adama), т. 280а
адамова јабука (бот.), т. 73
адвентист(а), мн. -сти, **адвентисткиња**, т. 26г(2)
адверзативан ('супротан': адверзативне реченице и сл.; не адверсативан)
адвербијал, адвербијални
адвокатичин (према адвокатица), т. 30б
а-деклинација, т. 90а
адет (не хадет), т. 16
Адир (ар.), т. 204б(4)
Адис Абеба, Адисабебљанин, Адисабебљанка (дат. -ки), **адисабепски**, т. 101а и 104
адјектив (придев), **адјективни** и **адјективски, адјективизација** (попридевљавање)
адјункт, ген. мн. адјунката, т. 37в(2)
адјустирати (не ађустирати)

адресант (ген. мн. -аната, онај који што упућује), т. 37в(2)
адресат (онај коме се упућује)
адсорпција, адсорбовати (-ирати) т. 194б
адстрат, -а, т. 20в(1)
адхезија, адхезиони, в. т. 20в(1)
адхеренција, т. 20в(1)
аеро-: (а) спојено: *аеробик, аеродром, аерогеографија, аеродинамика, аеродинамичан, аеродуктор, аерокар*; (б) са цртицом: *аеро-бомба, аеро--клуб, аеро-линија, аеро-механика, аеро--митинг, аеро-навигација, аеро- -наутика, аеро-наутичар, аеро-транспорт, аеро-загађење, аеро-електрана* итд., т. 84
аждаја (аждаха, угл. у мусл. средина-ма), т. 15г
аждајица, т. 18в(1)
аждаха, в. аждаја
азбест, азбестни, т. 26г(4)
азбука, т. 1; **азбучник, азбучни**
Азеведо (порт. Azevedo), т. 244
Азија, азијски, Азијац, Азијка (дат. -ки); **Азијат, Азијаткиња** у експр. зн. (с нег. призвуком)
азилант, ген. мн. азиланата, т. 37в(2)
Азтек, не него Астек
-аи у мађ. презименима на -AI, -AY, т. 232
АИДС, боље *сида*
аикидо, -а
Аиша и **Ајша**,
Аикава (јап. Aikawa), т. 218б
aj каткад за грч. AI испред вокала (*Ajac*), т. 192б; в. и **е**
aj за енгл. у нагл. слог. (т. 210):
i: M*i*ke
y: B*y*ron
igh: Dw*igh*t
aj за исл. Æ (в. Снајвар), т. 261
aj за франц. AY (Bayonne), т. 275
aj за сканд. дифтонге AJ, AI, AY, т. 260б
Аја Софија, т. 57, 101а
Ајакока (не *Јакока* у енгл.), т. 213
ајатолах (мн. -си), т. 49
ајван и хајван, т. 15б
ајвар и хајвар, т. 15б
Ајдахо (енгл. Idaho), в. т. 208—212
ајде (ајдемо и сл.), боље је хајде
Ајен (франц. Ayen), т. 275
Ајзенхауер (Eisenhower, не „Ајзнхауер")
Ајзенштајн (боље него Ејзенштејн), т. 251д
-ајив; у образовању придева овим формантом j се чува: *лшиајив, йришшајив, жуљајив, сиūљајив* итд., т. 18(1)
-ајица; у образовању именица овим формантом ***j*** се чува: *м(ј)ешајица, међајица* итд., т. 18в(1)
ајкуна (не хајкуна); **Ајкуна** (хип. од имена)
-ајн (боље него *-ејн*) у рус. презименима (с нем. дифтонгом EI), т. 251д (уп. *Ајзенштајн, Бернштајн, Бронштајн, Штајн*)
Ајнштајн (нем. Einstein), т. 238
Ајра (енгл. Ira), в. т. 208—212
Ајрин (енгл. Irene), в. т. 208—212
Ајфелова кула, т. 68
Ајша и **Аиша**
ак., скраћ. *акузатив*
академија; Академија (као скраћено име, т. 70(нап. 1); **академијски** (према академија), **академски** (у општијем зн.)
а камоли, т. 133
аква-аеробик, т. 87б
аквамарин (боја)
акварелист(а), мн. -сти, **акварелисткиња**
акваријум и **аквариј**
Аквасанта (итал. Acquasanta), т. 217
Акви (итал. Acqui), т. 217
акобогда (у зн. упитног прилога — куда, камо), али: „Ма не рече: *ако бог да*".
ако ли (везнички израз), т. 133
акомодација
акомодирати, т. 14б
аконо, уп. под но
аконтациони
аконто (*аконто тога*, разг. у зн. *у вези с тим*)
акорд, ген. мн. акорда, обичније него акорада
акредитив, акредитовати, т. 194б
акрибија, акрибичан
акробат(а), мн. -ти
акробатика, дат. -ци, т. 31б(1)
акробаткиња
акробатски, акробација

акропоље (акропола) у општем зн. *горњи утврђени део града*
Акропоље (Акропола), геогр. (у Атини)
акростих
Аксел (у сканд. јез. Axel), т. 260в
аксиом, м. **аксиома**, ж.; **аксиоматика, аксиолошки**
акт, мн. акти и акта, ген. аката; као слик. термин актови, актова
актен-ташна, т. 82г
активист(а), мн. -сти
активисткиња, т. 26г(2)
актовка (сценски комад), дат. -ци и -ки, ген. мн. -кӣ
актуелан и **актуалан, актуелизација** и **актуализација, актуелност** и **актуалност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)
акумулација, акумулациони (и акумулацијски)
акумулирати и **акумулисати**
акупресура
акупунктура, акупунктурист(а), мн. -сти, **акупунктурологија**
акустика, дат. -ци, т. 31б(8)
акустичност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
акушерка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ, т. 31б(8)
акценат и (ређе) **акцент** (ген. мн. акцената)
акцентовати
акцентологија, акцентолог, акцентолошки (не „акцентологијски") **акцентуација**, т. 18а(1)
акцептирати и **акцептовати**
акцидент, акциденталан и **акцидентан**
акција, акцијски
акционар, акционарка (дат. -ки) и **акционер, акционерка**
акционарски
ал за енгл. у нагл. дугим слог. *al*: Palmer, т. 210
ала и хала
алабастар, -стра и **алабастер**, -стера
алабука, не него халабука
алав, алавост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
алај-барјак, алај-чауш, т. 82а
алајбег
алакати, -чем и халакати, т. 15б
алал(ити) и халал(ити), т. 15б
Алан (енгл. Alan), в. т. 208—212
алапљив, не него халапљив
аларм, алармантан, алармни, алармантно, алармантност, алармирати
алас (халас), т. 15б
алатка, дат. -тки, ген. мн. -ткӣ, т. 31б(3)
алаткица, т. 30г(1)
алатљика, дат. -ци
алатни, алатница, алатничар, алатничарски
Алах, т. 44а
алб., скраћ. *албански*
Албанија (заст. Арбанија), **Албанци** (њени житељи и савремено етнонац. име у српском језику), **Албанац, Албанка** (дат. -ки), **албански**; у етн. значењу: **Арбанаси, Арбанас, Арбанаскиња, арбанаски (арбанашки)** и самоназив — **Шиптари, Шиптар, Шиптарка, шиптарски**
албанизовати
Алберт (енгл. Albert), в. т. 208—212
албино-тигар, т. 88б
алва и **халва**, т. 15б
Алварез (шп. Alvarez), т. 286 и 290
алга, дат. алги, ген. мн. алгӣ, т. 31б(8)
Алеи(к)сандре (шп. Aleixandre), т. 290
алеја, дат. алеји
Александар (тако и као грч. име, у срп. необ. Александро), т. 191в(4)
Александар Велики, Александар Македонски, т. 41г; исти облик и за рус. *Александр*, т. 199г
Александер (енгл. Alexander), в. т. 208—212
Александреску (рум. Alexandrescu), т. 247
Алекси (франц. Alexis), т. 275
Алекта и **Алекто** (грч. ж., мит.), дат. Алекти, присв. Алектин, т. 191в(3), 197д
алем-камен, т. 82а
Ален (франц. Alain), т. 275
алергија, алергијски, алергичан; алерголошки тест (боље него *алерго-тест*)
Алес (франц. Alais), т. 275
Алзас-Лорена, т. 101в
алзасколоренски, т. 104
Али(ја) (алб. Ali), т. 201б
Али-баба

алиби, -ија, мн. -ији
алиби-потез, т. 88б
алијанса: *Света алијанса* (истор.), т. 60г
Алије (франц. Allier), т. 275
алијенација
алинеја, алинеје, алинеји, т. 18д
алка (халка), дат. -ци, ген. мн. алкӣ; *Сињска алка*, т. 63д
Алказар (шп. Alcazar), т. 290
алкалије, ж. мн. (спојеви, једињења алкал. метала)
алко-тест, т. 88б
алкохоличар, инстр. -ем и -ом, **алкохоличарев** и **алкохоличаров**
алманах, мн. алманаси
ало и хало (телефонски позив), т. 15б
алов и халов, т. 15б
Алп д'Уез (франц. Alpes-d'Huez), т. 275
Алпи (дат. Алпима) и **Алпе** (дат. Алпама), **алпски** (мање об. и алпијски); **Алпинац, Алпинка** (дат. -ки), **алпински; алпинист(а)**, мн. -сти, **алпинистички, алпинизам**, -зма
алпинисткиња, т. 26г(2)
алт; алтисткиња, т. 26г(2)
Алто Адиђе (итал. Alto Adige), т. 217
алтруист(а), мн. -сти, **алтруистички**
алувиј и **алувијум, алувијални** (мање об. алувијски и алувијумски)
алуминијум (и алуминиј), **алуминијски** и **алумиӣијумски**, т. 18ђ(1) и 190в(2)
алфабет, т. 1
алфа зраци, т. 90а, али: *α-зраци*; само одвојено: *алфа* и *бета зраци*, α и β *зраци*, т. 90а
Алфред (енгл. Alfred), в. т. 208—212
Алхамбра (трад., шп. Alhambra), т. 289
Аљаска, дат. -сци, т. 31б(7)
Аљенде (шп. Allende), т. 290
Аљехин (рус. уоб., ум. системског „Аљохин"), т. 250б; **Алъехин** (рус. уоб. ум. системског „Аљохин"), т. 250б; уп. и т. 198
аљкав (не хаљкав)
ам и хам, т. 15б
Амазонка (у грч. митол.), дат. -ки
амазонка (ратоборна жена), дат. -ки, ген. мн. -кӣ, т. 37б(3)
амајлија (хамајлија), т. 158
амал и хамал, т. 15б
амалгам, амалгамски
амалин и хамалин, т. 15б
амам и хамам, т. 15б
аманет
аматерка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ, т. 37б(3); **аматеркин**, т. 30а
амбар боље него хамбар
амбасадорка, дат. -ки
амбивалентан, амбивалентност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -сти
амбијент, амбијентални
амбис
амбиција, амбициозан, амбициозност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -сти
амблем
Амбоаз (франц. Amboise), т. 271ђ
Амбрем (франц. Ambrym), т. 275
Амбрен (франц. Embrun), т. 271в и 275
амброзија (не амбросија), т. 192а
амбуланта, амбулантни
Амер, жарг.
Америка (дат. -ци), **С(ј)еверна Америка, Јужна Америка, Американац**, **Американка** (дат. -ки), **амерички** (необ. американски)
американац (врста кукуруза), т. 71
ами 8 (серијски производ) и **Ами 8** (зашт. модел, патент), т. 71, 72
амил-алкохол, т. 89а
амин, аминовати
Амин (ар.), т. 204б
амино-: *амино-ӣрупа, амино-киселине* итд., т. 89а
Амјен (франц. Amiens), т. 217ђ и 275
а-мол, т. 90а
Амор (митол.), т. 43; **амор**, т. 71
амоте, в. под овамоте
ампер (мера, према имену Ампер, Ampère), т. 71
амперметар, т. 22(нап. 2), али *ампер-сат, ампер-секунда, ампер-час*, т. 88б
ампула, т. 22(нап. 2)
Амундсен (Amundsen), не Амундзен
амфитеатар, -тра, мн. -три, -тара
амфора, т. 22(нап. 2)
ан и **ам** за франц. EN и EM у затв. слогу, т. 275
анали (само у мн.)
аналитика, дат. -ци

аналогизам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
анархизам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
анархисткиња, т. 26г(2)
анатомија, анатом (необ. анатомист, *анатомиста*), **анатомски**
анахрон, анахронизам, -зма
Анверс (франц. Anvers), т. 275
Анвил (франц. Anville), т. 275
Ангел (мак. Ангел), т. 200а
англиканац, англиканска црква
англист(а), мн. -сти
англистика, дат. -ци, т. 31б(1)
англисткиња, т. 26г(2)
Англоамериканци, Американци енгл. порекла и језика (чешће), ретко и **Англо-Американци**, у зн. Енглези и Американци (збирно и аутономно узето), т. 102
англоамерички, т. 103; уп. *енгâлеско-амерички*, т. 107
англоман, англофил, англофоб, т. 81а
Англосаксонци, англосаксонски
англо (на велико)
ангстрем (физ., мерна јед. према шведском физ.), т. 20в(2)
Андалузија (трад., шп. Andalucía), т. 290; **андалуски** (боље него андалузијски), **Андалужанин, Андалужанка** (дат. -ки, ген. мн. -кӣ)
андерграунд (енгл. underground 'подземље')
Анджеј (пољ. Andrzej), т. 242
Анди (дат. Андима), ређе **Анде** (дат. Андама), **андски**
андрак (не хандрак)
Андреа, ген. Андрее, дат. Андреи, инстр. Андреом, т. 18д (ж. име)
Андреев и **Андрејев** (буг.), т. 200в
Андри (франц. Andryes), т. 275
андроид, андроидан, -дна, т. 18в(3)
Андромаха, дат. -хи, т. 31б(4)
анђел, в. анђео
Анђело (итал. Angelo), т. 217
анђео (необ. анђел); **анђелски** (неутрално, нпр. анђелска крила) и у прен. зн. **анђеоски** (лик, глас), т. 36б(9)
анегдота, анегдотски
а некмоли (уп. а камоли), т. 133
анекс, ген. мн. анекса, т. 37в(3)
Анел (франц. Asnelles), т. 275
анестетик, анестезија, анестезиолог, анестезилогија
анжамбман (књ.)
Анже (франц. Angers), т. 275
анженерал (франц., боље: уопште, уопште узевши)
Анијер (франц. Asnière), т. 275
анималист(а), мн. -сти
анимација, аниматор, инстр. -ом
анимир-дама, т. 88б
анимозан, -зна, **анимозитет** и **анимозност**
анион (физ.)
Анка, дат. Анки
Анкер (у сканд. јез. Ancker), т. 260в
Анкица, Анкичин, т. 30б
анмас (у маси, на велико)
аноргански
анорексија, анорексичан
анотирати
анпасан (франц., боље: узгред речено, успут и сл.)
анпрофил (франц., боље: с профила, из профила)
Анри (франц. Henri), т. 271ђ и 275
ансамбл (ген. мн. ансамбала и ансамбла)
антагонизам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
антагонист(а), мн. -сти
антанта (франц., савез држава): *Велика антанта, Мала антанта* (скраћ. *Антанта*), т. 60г
Антарктик (мање обично Антарктида), **антарктички**
Антверпен (хол. Antwerpen), т. 280
антедатирати ('стављати ранији датум', не антидатирати)
Антеј (не Антај), т. 192а
антена; одвојено: *ТВ антена, ТВ и радио антена*, т. 90б; с цртицом: *радио-антена; Т-антена* (у облику слова Т; изг. „те-антена")
антепозиција (лингв., стављање једне речи испред друге), **антепонирати**
Анти, Анта (име којим су грчки и римски писци називали један део Словена), т. 48б
анти-: *антифашисти, антисемитизам, антинуклеарци, антидепресив, ан-*

тидопинг, антиинфлациони (антиинфлацијски)
Анти-Диринг (полемички спис против Диринга), т. 84(нап.)
антиамериканац, т. 83
антиенглез, т. 83
антика (дат. -ци)
антифашисткиња, т. 26г(2)
Антили (франц. Antilles), т. 275
антинеуралгик, антинеуралгичан
антином, антиномија
антиоксиданс
антитален(а)т
антитеатар, -тра, т. 37в(1)
антихрист (безбожник, неверник)
антиципација, антиципативан, антиципирати
Антоан (франц. Antoine), т. 271д(3) и 275
Антоанета (франц. Antoinette), т. 271д(3) и 275
антологија, антологијски
антре, -еа
антропо-: *антропологија, антропобиологија, антропогеографија, антропоцентризам*, т. 83
антропоидан, -дна, т. 18в(3)
антропологија; антрополошки (необ. антропологијски), т. 83; скраћ. *антропол.*, т. 179а(4)
ануитет, ануитетни
Ануј (франц. Anouilh), т. 275
анфас (франц., боље: спреда, с лица)
Анхуеј (кин. Anhui, провинција), т. 229
Анчица; Анчицин, т. 30б, 30г(3)
Ањели (итал. Agnelli), т. 217
Ањес (франц. Agnès), т. 275
аорист (прошло сврш. време), **аористни** (и аористски), скраћ. **аор.**
а-основе, т. 90а
АПВ, скраћ.; читање „а-пе-ве", т. 181Б(3)
Апдајк (енгл. т. Updike), т. 214
апа-драпа и **апа-трапа**, т. 135
апартхејд
апатрид, м., мн. апатриди
апелација, апелациони, апеловати, т. 194б
апликација, апликовати и **аплицирати**, т. 194б
апоен, т. 18
апокалипса, апокалиптичар
апологет, -а, мн. -ти, **апологета**, -е, мн. -те
апологија, апологијски, т. 18а(1), 18ђ(1)
Аполон (мање об. и Аполо), т. 43; *Аполон белведерски* (примерак кипа), т. 64
Аполонија (алб. Appolloni), геогр., т. 202
апостол; апостол Петар
апотека, дат. -ци, т. 31б(1)
апотекарка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(5)
априлили (узв.)
априори (унапред, без претходне провере), **априоран, априористички**
апропо (франц., када је о томе реч, поводом, што се тиче)
апс, не него хапс, т. 14а
апсити, не него хапсити, т. 14а
апсолвент (ген. мн. -ната), т. 37в(2), **апсолвенткиња**, т. 26г(2), **апсолвирати**, т. 194б
апсолутан, -тна, **апсолутизам**, -зма т. 37в(1), **апсолутист(а)**, мн. -сти, **апсолутисткиња**, т. 26г(2)
апсорпција (не абсорпција), т. 20в(1)
апстинент, апстиненција, апстиненткиња, апстинентски, апстиненција апстинирати, т. 194б
апстракција, апстрактан, -тна, **апстраховати** (-ирати), т. 20в(1), 194б
апсурд, ген. мн. апсурда (необ. апсурада), т. 20в(1), 37в(3)
апсцес (не абсцес), мед., т. 20в(1)
апсциса, мат., т. 20в(1)
аптовина, бот.
Апулија (трад., итал. Puglie), т. 217
ар (мера за површину, 100 м^2), ген. мн. ари
ар., скраћ. *арапски*, т. 179а(2)
ар за енгл. у нагл. дугим слог. (т. 210):
ar: Garland, Elgar
er: Clerk
ар за енгл. у ненагл. слог.: Richard, Hayward, McKellar, т. 211
арабеска, дат. -ки и -сци, ген. мн. -сака и -ски, т. 31б(2)
Арабијско полуострво, т. 50д
арабист(а), мн. -сти, **арабисткиња**
арабистика, дат. -ци, **арабистички**

арабица (арапско писмо)
Арабљанин, мн. -љани
арак, арка (табак хартије)
Аралско језеро, т. 50ђ
арамбаша, не него харамбаша, т. 14а
Арамис (франц. Aramis), т. 275
Аранђел, в. арханђео, т. 17, 36б(1)
Арапин (мн. Арапи), **Арапкиња** или **Арапка, Арапче, Арапчад**, т. 48б
арапин (коњ), т. 71
Арас (франц. Arras), т. 275
Арбанас и сл., в. под Албанија
арбитар, -тра (не арбитер); **арбитрирати, арбитраран**
Аргис (франц. Argus), т. 275
аргонаут (зоол. и *хероји морепловци*); **Аргонаути** (мит. грчки јунаци схваћени као посебан етникум)
Арђеш (рум. Argeş), т. 247
ареа, арее-ареи, мн. арее-ареа-ареама
ареометар
арестант, ген. мн. арестаната, т. 37в(2)
Аржантеј (франц. Argenteuil), т. 275
Арженс (франц. Argens), т. 275
арија (муз.)
Аријадна (мит.), т. 18а(1); *Аријаднина нит* (фиг. спасоносно средство), т. 74
аријевац (необ. аријац), **аријевка** (дат. -ки)
аријство, т. 18ђ(3)
Аристарх, вок. -ше, т. 191в(4)
аристократија, аристократски
аритмија, аритмичан, -чна, **аритмично** (прил.)
ариш (не хариш), т. 14 и 15
Арјеж (франц. Ariege), т. 275
Аркеј (франц. Arcueil), т. 275
Арктик, арктички
арлаукати, -учем, **арлаукнути**, -укнем
арлекин и харлекин, т. 15б
Армањак (франц. Armagnac), т. 274 и 275
Арменија, в. Јерменија
армијски, т. 18ђ(1)
арматура; армирати, армиранобетонски (-а, нпр. конструкција), **армирач**, инстр. -ем и -ом
Арнем (хол. Arnhem), т. 280
Арнолд (енгл. Arnold), в. т. 208—212
Аромун, аромунски, т. 48б
Арс (франц. Ars), т. 275
Арсењев (рус.), т. 251б
Арсин (према Арса и Арсо, ген. Арсе)
Арсов (према Арсо, ген. Арса)
арт-директор, т. 88б
артерија (инстр. -ијом), **артеријски**, т. 18а(1), 18ђ(1)
артериосклероза
артески (артешки), не *артерски* (о бунару)
артефакт, -а, мн. артефакти-артефаката, т. 37в(2)
артикл и **артикал**, ген. -кла, ген. мн. -кала, т. 37в(1, 2)
артиљерија (не *артилерија*), **артиљеријски, артиљерац**
артист(а), мн. -сти, **артисткиња, артистички**, т. 26г(2)
арт-рок, т. 88б
Артур (енгл. Arthur), в. т. 208—212
арт-филм, т. 88б
арх., скраћ. *архаизам* (реч старинског призвука), т. 179а(3)
архаизација, архаизирати, архаизиран и **архаизовати, архаизован**, т. 194б
арханђео (об. него арханђел), -ђела, али нар. лично име (данас ретко) само **Аранђел, Ранђел**, т. 17; **арханђелски**, т. 36б(9)
археологија, т. 81; **археолошки**, т. 28а
архетип и **архитип**
архи-: *архиђакон, архиепископ, архијереј* и сл.
архив (нпр. у називима установа и часописа), **архива** (ставити документ у архиву); **архивист(а)**, мн. -исти, **архивисткиња**, т. 26г(2)
Архимед, Архимедов (закон), т. 192б
архипелаг, архипелашки
архитект(а), ген. мн. архитеката, т. 37в(2)
архитектоника, архитектонски, архитектура
архонт, ген. мн. архоната, т. 37в(2), 192б
арчити, не него харчити, т. 14а
Асад (ар.), т. 204б(1) и 204г
асемблер (рачунарство)
асиметрија, асиметричан, асиметричност

асимилација, асимилирати и **асимиловати**, т. 18а(1), 194б
аскета, аскетски
Аслани (алб. Asllani), т. 201б
асонанса, асонанца и **асонанција**
асоцијација, асоцијативни, асоцијациони, т. 18а(1)
аспект (ретко аспекат), ген. мн. -ката, т. 37в(2)
Астек (не Азтек нити Ацтек), **Астеци, астечки** (не астешки)
Астерикс (франц. Asterix), т. 275
астма, астматичар, т. 26г(нап. 5)
астраган крзно (одв. пис.), т. 86б; уп. и т. 71
астро- (који се односи на звезде, свемир): *астронаутика* (дат. -ци), *астрономија, астронавигација, астрофизика, астрологија, астролошки*, т. 83
Асуанска брана, т. 68
Асунсион (шп. Asuncion), т. 285, 290
асура и хасура, т. 15б
асфалт (не асвалт)
аташе, -еа, мн. -еи
ат (не хат), мн. ати-ата и атови-атова
атар и хатар ('подручје'), т. 15б
атеизам, атеист(а), мн. -сти, **атеисткиња, атеистички**, т. 26г(2)
атеље, атељеа-атељеу, мн. атељеи-атељеа
Атика, дат. Атици, т. 31б(7)
Атила (име), т. 41а; **атила** (врста кратког капута), т. 71
Атина (град и богиња), т. 43, 50б; **атински, Атињанин**, т. 48в, **Атињанка**, дат. -ки, т. 31б(4)
Атлант (грч. Atlas, осн. Atlant-), т. 191а
Атлантида (грч. Atlantis, осн. Atlantid-), т. 191а
Атлантик, атлантски, Атлантски океан, т. 50ђ
Атлантски пакт, Атлантска повеља, т. 60г
атлетичарка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ, т. 31б(4)
Атлетски савез Србије, т. 63в
атмосфера, атмосферски
атријум и **атриј**, в. т. 190в(2); уп. -ij, -ијум
ау за грч. AY (Аргонаути, аутократ), т. 192б
ау за енгл. у нагл. слог. (т. 210):
ou: Pound
ow: Brown, Howe
ау за исл. Á (в. Паудл), т. 261
Ауга, дат. Ауги, т. 31б(4)
Аугзбург (нем. Augsburg), т. 238
Аугије, Аугијев и **Аугија, Аугијин** (не Аугеја), т. 192а;
Аугијеве (Аугијине) штале
аугм., скраћ. *аугментатив*, т. 179а(4)
аудио-: (а) спојено: *аудиометар, аудиометрија*; (б) са цртицом: *аудио-уређај, аудио-запис, аудио-снимак, аудио-касета, аудио-техника, аудио-визуелан* итд., т. 84; уп. видео, стерео
аудио-визуелни, т. 84
аудио и видео уређаји, т. 85
аудиторијум и **аудиториј**, т. 190в(2)
ауреола
Аурора (мит. богиња зоре); **аурора** (зора, јутарње руменило), т. 71
Аустралија, аустралијски и **аустралски, Аустралијанац, Аустралијанка** (дат. -ки) и **Аустралац, Аустралка**, т. 31б(4)
Аустријски рат (1914—1918), у народним говорима, т. 60а
Аустријско царство, т. 55а
Аустроугарска; *аустроугарска флота, држава* итд., али: *аустро-угарски односи, аустро-угарске размирице*; *аустроугарско-турски односи, аустроугарско-турски уговор*, т. 101в(нап.)
Аустроугарска монархија, т. 55а
аут-: *аут-лопта, аут-судија, аут-линија*, т. 82в
аутаркија (довољност самом себи, самодовољност)
аутархија (самовлада, самодрштво), **аутархичан** и **аутархијски**
ауто-1 (спојено): *аутобиографија, аутобиографски, аутогол, аутограф, аутокефалност, аутокоментар, аутокритичан, аутопилот, аутопортрет, аутореферат, аутоопсервација, аутосугестија, аутохипноза, аутоцензура* итд., т. 83
ауто-2 (а) спојено: *аутодром, аутомобил, аутострада*, т. 84
ауто-2 (б) са цртицом: *ауто-електричар, ауто-лакирер, ауто-лимар, ауто-механичар, ауто-тапетар, ауто-*

-гума, ауто-купон, ауто-камп, ауто--кућа, ауто-салон, ауто-парк, ауто--цистерна, ауто-опрема, ауто-пијаца, ауто-трговац, ауто-дилер, ауто--превоз, ауто-превозник, ауто-такси, ауто-транспорт, ауто-пут, ауто--цеста, ауто-рели, ауто-такмичење, ауто-трка, ауто-спорт, ауто--стоп, ауто-стопер, ауто-дилер, ауто-мафија, ауто-бомба итд., т. 84

ауто- (удвојени форманти): *ауто-мото друштво, ауто-мото клуб, ауто-мото трке, ауто-мото спорт*, т. 84 и 91

ауто и мото трке, т. 85 и 91

аутобиограф, аутобиографија, т. 83

аутокефалан, -лна, **аутокефалност**, т. 83

аутократ(а), мн. -ти, **аутократија**, уп. т. 83

аутомобил-бомба, т. 82в

аутомобилист(а), мн. -ти

Ауто-мото савез (назив орг.), т. 63в; уп. и т. 84; скраћ. **АМС**, т. 181

аутономаштво, т. 83

Аутономна Покрајина Војводина, т. 50а; скраћ. **АПВ**, т. 181

Аутономна Покрајина Косово и Метохија, т. 50а; скраћ. **АПКиМ**, т. 183в

ауто-пут, т. 84

аутор (не ауктор)

ауто-стоп, ауто-стопер, ауто-стоперка, т. 84

аутохтон, аутохтоност

аутсајдер (вок. -е и -у), **аутсајдеров, аутсајдерски**, т. 88а

Афеже и **АФЖ**, т. 181, 182а

афекат и (обичније) **афект**, -кта, ген. мн. -ката, т. 37в(2)

афераш, вок. аферашу, инстр. -ем

афион, т. 18б

афоризам, -зма, мн. -зми, -зама, в. т. 37в(1)

афористичарка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(5)

Африка (дат. Африци, т. 31б(7), **афрички, Афроканац**, т. 48в, **Афроканка**, дат. -ки, т. 31б(4)

афричко-азијски (и афрички и азијски, схваћено аутономно), т. 107

афроазијски (схваћено обједињено), т. 103а

Афроазијци, т. 102

Афроамериканац; афроамерички (антрополошки тип), т. 102 и 103а

Афродита, т. 43

Афрокубанац, афрокубански, т. 102 и 103а

афро-фризура, т. 84 и 88б

Ахбар (а не „Акбар", ар.), т. 204а

Ахбар ел јаум (боље него „јом" — ар., име новина), т. 204б(8)

Ахен (нем. Aachen), т. 238

Ахмад (перс.), т. 206г

Ахил (и **Ахилеј**) (грч. Achilleus, лат. Achilles), ген. Ахила (и Ахилеја), вок. Ахиле (и Ахилеју), т. 191а

Ахилова пета, т. 74

ацетил-салицидна киселина, ацетил-целулоза, т. 89а

ацетонемија, ацетонурија

Ацел (мађ. Atzél ум. Acél), т. 234

Ацин (према Аца и Ацо, ген. Аце)

Ацов (према Ацо, ген. Аца)

ашчиница

Б

б за грч. **В** према античком изговору (Теба), т. 192б; в. и **в**

баба (тур., титула или епитет за старије људе): *Али-баба, Али-бабе итд.*

баба(ј)евојка (стара девојка, уседелица)

бабаземан, у изр.: *од бабаземана (у* зн. од памтив(ij)ека)

баба-кан (краљев отац)

бабарога (дат. -ги), т. 81в(1); **Бабарога** (име из приче), дат. -ги, т. 42

Ба (име места), **башки**

Баб ел Мандеб (ар.), т. 204в

баба: *баба Јулка* (баба Јулке и бабе Јулке итд.), *баба Јулкин* (баба Јулкине), т. 92б

Бабина греда (литица), т. 50д, **Бабина Греда** (село), т. 50б; **Бабин зуб** (врх), т. 50в; **бабин зуб** (бот.), т. 73
Бабич (мађ. трад. правописом Babits), т. 234
бабичин (према бабица), т. 30б
бабушка, дат. -ки, т. 31б(8)
баварско-баденвиртембершка граница, т. 107
багерист(а), мн. -ти
багрем (не багрен); **багремак, багремар, багремовина**
бадаваисати, бадаваишем (не бадаваjисати), т. 18в(1)
бадминтон и **бедминтон** (не бадмингтон)
Бадњи дан (и *Бадњак*), т. 59
база; базичан, -чни; **базисни, базни**
баздети (ек.), **баздjети** (ијек.), имперф. бажђах
Базедовљева болест, т. 74
базен (резервоар за воду и геогр. и сл.); **басен** (геол.)
базилика, дат. -ци, т. 31б(8)
базука, дат. -ки, т. 31б(8)
Баиша (порт. Baixa), т. 244
бајаги, прил.
бајадера (поред врста посластице, има и других значења)
бајалац, -оца, мн. -аоци, бајалаца, т. 36б(6)
бај-бај (поздрав међу младима), уп. т. 135
Бајерланд (хол. Beijerland), т. 280а
Бајић, т. 18и
бајка, дат. бајци, т. 31б(1), **бајковит, бајковитост**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21
Бајмок, т. 50, **бајмочки**, т. 28б, **Бајмочанин** т. 48в, **Бајмочанка** (дат. -ки), т. 31б(4)
Бајон (франц. Bayonne), т. 275
бајпас, мн. бајпаси-бајпаса итд., т. 88а
бајрак, в. барјак
бајракли џамија (уопште); **Бајракли џамија** (у Београду), конкр. богомоља одн. грађевина, т. 63б
Бајрам (боље него Барјам), т. 59; *Курбан-бајрам, Рамазански бајрам*
бајронизам, -зма, т. 37в(1); т. 62б
бајт; *килобајт, мегабајт, гигабајт*, т. 83
бака, дат. баки, т. 31б(5)
бакалка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ, т. 31б(5); **бакалкин**, т. 30а
бакалница, бакалничин, т. 30б
баканца, ген. мн. баканци и баканца
бакарноцрвен (тамноцрвен као бакар), спојено, т. 10б
бакар-сулфат или **бакарни сулфат**; у ужестручном текстовима „бакар(II)-сулфат", т. 89а; т. 161а
бакица (хип.), т. 30г(2)
баклава, ген. мн. баклава
бакропис, бакрописни, бакрописац
бакрорез, бакрорезац, бакрорезни, бакрорезачки, бакрорезбарство
баксуз, баксузан, баксузирати, баксузлук, баксуски
бактати, бакћем
бактерија, бактеријски, т. 18ђ(1)
бактериологија, бактериолошки, бактериоскопија, бактериотерапија
Баку, Бакуа, Бакуу
бакцил, не него *бацил*
бал; кромпир-бал (подр., лоше организован б.), т. 82в
балада; баладичан, баладичност; баладни и баладски
балавица, вок. -ице; **балавичин**, т. 30б
Баладир (франц. Baladur), т. 275
балалајка (муз.)
Балатон и **Блатно језеро** (мађ. Balaton), т. 235
балетанка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ, т. 31б(8)
балет-мајстор, т. 82в
Балзак (франц. Balzac), т. 275
Балзаков, балзаковски, т. 69
балзам и балсам
балија, балијски (не балински)
балистика, дат. -ци, т. 31б(1)
Балкан (т. 50д), **Балканац**, -нца, **Балканка**, дат. -ки, т. 31б(4); **балкански**, т. 69
Балкан експрес, т. 86б
балканизам, -зма, ген. мн. -зама (реч или јез. појава својствена заједничким одликама балканских језика), т. 37в(1)
балканијада; *Прва балканијада* (или *I балканијада*), т. 63д
балканистика, дат. -ци, т. 31б(1)
балкански ратови, т. 61

Балканско полуострво, т. 50д
балсам, балсамовати и **балсамирати** (и балзам итд.), т. 194б
Балти мн. (Балта-Балтима, заједнички назив за више народа на сев. Европе)
Балтичко море (дан. Østersøen, норв Østersjøen, швед. Östersjön), т. 254
балтословенски и (када се истиче посебност) **балто-словенски**, т. 103
Балческу (рум. Bălcescu), т. 247
бамбадава (сасвим бадава, низашта, узалуд), прил.
бамбино
бамбус
Бамјеншан (кин. Bamianshan, планина), т. 229
бан: *бан Кулин, бан Стефан*, т. 41д (нап.)
банатски ризлинг (вино), т. 71
Банатско Ново Село, т. 50б
Банаћанин, мн. Банаћани, т. 48в, **Банаћанка**, дат. -ки, т. 31б(4), **Банаћанче, Банаћанчад**
Банаћанка (становница Баната), дат. -ки; **банаћанка** (народно коло), дат. -ки, т. 71
бангав, бангавост, инстр. јд. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21
Бангкок, бангкочки (не банкошки ни бангкошки), т. 28б
бандера, не бандијера
бандоглав
Банија, банијски, Банијац, Банијка (дат. -ки) (мање об. Бановац, Бановка, бановачки), т. 18а(1), 18ђ(1), 31б(4)
баничин (према баница), т. 30б
Бањан (енгл. Bunyan), т. 214
банка, дат. банци, ген. мн. -нака и -нки, т. 31б(8)
банкнота
банкомат
банкрот, банкротирати, т. 194б
Бановина Хрватска, т. 50а
Баново брдо (део Београда), т. 54а
бантам категорија (краће *бантам*), т. 86в
Банту, етн. име за више афр. племена; *банту језици*
Банчила (рум. Băncilă), т. 247
Банцал (мађ. Bandzsal), т. 234
банџиџампинг, т. 88а
бања: *бања Ковиљача, Врњачка бања* (бања), *Врњачка Бања* (насеље), т. 50б
Бања Лука (дат. Бањој Луци) и (чешће) **Бањалука** (дат. Бањалуци), т. 100а; **Бањалучанин, Бањалучанка** (дат. -ки), т. 31б(4) и 102; **бањалучки** (ређе бањолучки и сл.)
Бањска, дат. Бањској
бапски (од баба), т. 19
баптист(а), мн. -сти. **баптисткиња**, т. 26г(2)
барака (дат. -ци), т. 31б(1), **барачица** и **баракица**, т. 30г
Барбес (франц. Barbès), т. 275
барбика, дат. -ки, т. 31б(8), **барбикин**, т. 30а
Барди (исл. Barði), т. 261
Бардјејов (слч. Bardejov), т. 267
баржа, ген. мн. баржа и баржи
баријум (и ређе бариј), -ија, т. 190в(2); **баријум-сулфат**, т. 89а
барјак, барјактар (вок. -ару и -аре), **барјактарев** (-аров) (ретко бајрак, бајрактар и сл.)
барјактар: *а заћна се Милош* Барјактаре (без цртице); *саранише Милић* Барјактара, т. 93
барјачић, т. 30г
барка, дат. барци, ген. мн. барки, т. 31б(8)
баркица (дем. и хип.), **барчица** (дем.) — од барка, т. 30г
Баркер (енгл. Barker), в. т. 208—212
бар-код, бар-код скенер, т. 88б
Барн (хол. Baarn), т. 280
барок, т. 62б
барокомора, барометар, барометрија, барометромограф, баротерапија, т. 81
Барт (енгл. Bart), в. т. 208—212
Барцаи (ген. -ија, мађ. Barczay ум. Barcai), т. 234
баршун, баршунаст
бас: *бас-кључ, бас-кларинет*, т. 88б
Баск, мн. Баски, Баска (не Баскијац, Баскијци), т. 48б; **баскијски**, т. 18ђ(1)
Баскијски залив, т. 50д
баскетбол, боље кошарка, т. 88а
бастард, бастардни
Бастиља (трад., франц. Bastille), т. 268

бастион, т. 18б
бат и бахат (потмуо удар ногу)
бата: *бата Стева*, ген. бата Стеве, т. 92б
батак, батака, мн. батаци
батаљон, батаљонски (баталион и сл. је дијал.)
батачић (дем. од батак), т. 30г
батерија, батеријски, т. 18а(1), 18ђ(1)
Батин (према Бата и Бато, ген. Бате)
Батина (геогр.); *битка код Батине*, али *Батинска битка*, в. т. 50г, 60б и 61
батинање (не батињање)
батисфера
Батов (према Бато, ген. Бата)
батокљун (зоол.)
Бату-кан, т. 92
бађушка (рус. уоб.), т. 250в
бау-бау, т. 135
Бах (а не Бакхо, Бакхос) (митол.); **баханалије, бахант, бахантkиња**, т. 191в(4)
бацил, не бакцил; **бацилофобија**, т. 81а
бацити, бацим, имп. баци, баците, трп. прид. бачен
Бач (инстр. Бачом), **бачански, Бачанин, Бачанка** (дат. -ки), т. 31б(4)
Бачванка (становница Бачке), дат. -ки, т. 31в(4) и 48в; **бачванка** (народно коло), дат. -ки, т. 71; ген. мн. Бачванки
Бачка Паланка, т. 50б; **бачкопаланачки**, т. 104
Бачка Топо́ла, т. 50б; **бачкотополски**
Бачки Брег, т. 50б
Бачко-бодрошка жупанија (ист.), т. 56а
Бачко Добро Поље, т. 50б
Бачка Паланка (у Бачкој Паланци), **бачкопаланачки; Паланчанин, Паланчанка**, дат. -ки (необ. Бачкопаланчанин), т. 31б(4)
Бачко Петрово Село, т. 50б
баша: Бећир-баша, т. 94
башибозук (не -злук)
баш-кнез, т. 82а
башта, ген. мн. башта, т. 37б(1)
баш управо (плеоназам)
Башчанска плоча, т. 64
башчаршија (турц., зн. главни трг); **Башчаршија** (у Сарајеву), т. 82а
баш-чауш, т. 82а
Баш-Челик, т. 42
ВВС, в. Би-Би-Си
Бгд, скраћ., т. 145е
бдење (ек., према бдети)
бдети (ек.), бдим, бде и бдијем, бдију, бдећи и бдијући, бди и бдиј, бдијах (необ. бђах), бдех, бдео-бдела, бдевши (основа бдиј- обичнија је у ијек., али се допушта и у ек.); тако и слож. **пробдети, побдети**, али има разлике **снабдети** (в.)
бдијење, в. бдјење
бдити, не него бдети (ек.), бдјети (ијек.)
бдјење (и бдијење; ијек., као хтјење и хтијење)
бдјети (ијек.), бдим, бде и бдијем, бдију, бдећи и бдијући, бди и бдиј, бдијах, (необ. бђах); бдјех, бдио (не бдјео), бдјела, бдјевши; тако и слож. **пробдјети, побдјети**, али има разлика **снабдјети** (в.)
Беатриче (итал. Beatrice), т. 217
беби-: *беби-комплет, беби-лежаљка*, т. 88б
беби-биф, т. 88б
беби-бум, т. 88б
беби-дол (енгл. врста женског веша)
бебиситер, бебиситерка, т. 88а
беби-фејс, т. 88б
Бе-витамин, т. 90а
бег (лок.: у бе́гу), ек.
бег, мн. бегови (ређе, песн. бези)
бег, спојено: *Скендербег, Иванбег* или с цртицом: *Хусеин-бег Градашчевић*; испред имена одвојено: *„куне јој се бег Алилбег", „бег Иванбег, јуначко коље́но"*, т. 94
бегати (боље бежати), **бегунац** (-нца, вок. -нче, ген. мн. -наца), **бегуначки, бегуница, бегуничин, бегунство, бегунче** (-ета, зб. бегунчад), ек.
бегиница (бегова кћи или бегова жена), **бегиничин**, т. 30б
беда, бедити, бедник, бедница (-ичин), **бедноћа** (ек.), т. 30б
бединерка, дат. -ки, ген. мн. бединерки, т. 31б(5)
Бе-дур, т. 90а
Бедус (франц. Bedous), т. 275
бедминтон и **бадминтон** (не бадмингтон)
бедуин, бедуински, т. 18в(4)

беж (прид., непром.): *беж боја, беж чарапе*, т. 86а
бежати (боље него бегати), бежим, беже, бежећи (ек.)
бездребан, -бна, т. 21, 25а
бездомовнан (од без-животан), -тна, т. 21, 25а
бежилан, -лна, т. 21, 25а
бежучан, -чна, **бежучност**, бежучношћу (уз одредбу и -ости), т. 21, 25а
без, предлог *без* не умеће се међу форманте сложене заменице: *без икаквих средстава, без икога, без ичега* (а не „и без каквих", „ни без каквих"), т. 111; *без сумње, без шале*, т. 140в
безазоран (од без+зазоран), -рна, т. 25а
безаконик (од без+законик), вок. -иче, мн. -ици, т. 25а; **безакоње**
Безансон (франц. Besançon), т. 275
безбедан, -дна, **безбедност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), **безбедностан**, -сна (не „безбедоносна ситуација" и сл.), ек., т. 21, 26г(4)
без белаја, т. 140в
безбједан, -дна, **безбједност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), т. 26г(4) **безбједностан**, -сна (не „безбједоносна ситуација" и сл.), ијек.
безбрад, безбрачан, т. 103в
Безвјеров (чеш. Bezvěrov), т. 284
безвучан, -чна, т. 25а
без двојбе, т. 140в
беземљаш, т. 25а
безлистан, -сна, т. 26г(4)
безлобан, -бна, т. 25а
безљудан, -дна
безмало (прил.)
безначајан, т. 25а
без обзира, без престанка, без сумње, без шале, т. 140в
безречан, -чна (ек. и ијек.), **безријечан**, -чна (ијек.), т. 8а
безуб (од без+зуб), т. 25а
бејзбол (боље него безбол), т. 88а
бекграунд (енгл. залеђе, позадина; подлога, звучна кулиса и сл.)
бекство (не бегство), ек., т. 19
бекхенд (у тенису)
Бел (франц. Bayle), т. 164 и 275
Бела Барток (мађ. Bartók Béla, различите традиције у реду личног имена и презимена), т. 235
Бела Крајина, в. Крајина и т. 50г
Бела кућа (грађ. и фиг. амер. администрација)
белај (у зн. враг, ђаво), т. 43(нап.)
бела рада (цвеће), т. 73
белац (ек.), **бијелац** (ијек.), вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 36б(7)
Бела Црква, Беле Цркве, Белој Цркви, т. 100б; **белоцрквански**
Бе ле Бен (франц. Bex-les-Bains), т. 275
Белевскаја (рус.) у ном. поред **Белевска**, али промена само Белевске, Белевској, Белевском, в. т. 251г (уп. и нап.)
белег (мн. белези), белега (дат. белези), **бележити, бележник** (вок. -иче), **бележница, бележнички, белешка** (дат. -шци), **белешчица** (ек.), т. 30г, 31б(1)
белети (ек., постајати бео), белим, белео-белела, бељен, *бељење* (не *белење*), уп. белити
белешка, дат. -ци, ген. мн. бележака (ек.), т. 19(нап. 2), 31б(1)
Белзебуб или **Велзевул**, т. 43
Бели (пас), т. 45
Бели Дрим, Бели Тимок, т. 12 (зам. јата), вел. сл. т. 50ђ
Белило (поток), т. 50ђ
Бели Манастир; беломанастирски, т. 100б
белити (чинити белим), белим, бељен, бељење (не *белење*), ек., т. 8ђ, 23г
белка, дат. -ки; **Белка** (име таквог пса), ек., т. 31б(8), 45
Белкасем (ар.), т. 204д
белкиња (ек.)
бело- (ек.): *белобрад, белобрк, белоглав, белогорица, белогрлас, белограб, белогрив, белогруд, белоног, белокожан, белокос*, уп. т. 81
белогардејац, -јца (ек.), ијек. **бјелогардејац**, т. 8б
белогардист(а), ек., ијек. **бјелогардист(а)**, мн. -сти
белодано (ек.), ијек. **бјелодано**, прил., т. 81

беломлечан 'бео као млеко' (ек.), ијек. **бјеломљечан**, т. 81
Бело Оризонте (порт. Belo Horizonte), т. 244
белоперка, дат. -ки (ек.), ијек. **бјелоперка**, т. 31б(5)
Белорусија (ек.), **Бјелорусија** (ијек.), т. 8б и 81
белоруска имена, в. т. 200г
Белостенец, Белостенца (кајк.), т. 199г
бе-мол, т. 38
Бемус (Београдски музички сусрети), Бемуса итд., т. 182а
Бен (Бен Бела), преоблика основног Ибн (ар.), т. 204д
Бен Гурион, т. 97
Бен Нороа (франц. Beine-Nauroy), т. 275
Бене (франц. Beineix), т. 275
бенефиција, бенефициран, -а, -о, т. 18а
бенигни, бенигност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
бенкица, т. 30г(4)
Бенковац, -вца, **бенковачки, Бенковчанин**, мн. -чани, **Бенковчанка**, дат. -ки; т. 31б(4), 48в, 50б
Беноа (франц. Benoit), т. 270а
Бенсо (итал. Benso), т. 217
Бењамин, в. Венијамин, т. 194ђ
био, била, било (ек.), **бијел** (префиксоид и заст. и песн. *биo*), бијела, бијело (ијек.), т. 8б
Београд, Београђанин, Београђанка, београдски, т. 48в, 50б
Београдска армијска област, т. 56а
Београдска опера, т. 55а
Београдска операција, т. 60б
београдски, т. 20а(1)
Београдски пашалук, т. 56а
Београдски универзитет, т. 55а
Београђанка, дат. -ки, т. 31б(4)
беомал, скраћ. *беочински малтер*, т. 182б
беоњача (ек.)
Беотија, т. 194г
беочуг, ек., ијек. **биочуг**, т. 8г(2)
беочужић, дем. од беочуг, ијек. **биочужић**
Беране, ж. мн. (Берана-Беранама), т. 50б
Бербер (припадник народа у сев. Африци), **берберски**
Берг (у сканд. јез. Bergh), т. 260в
Берген (хол. Bergen), т. 280а
Бергман (швед. трад. Bergman; изг. Берјман), т. 260в(1)
Берд (енгл. Byrd), в. т. 208—212
берета пиштољ (и *беретa*), т. 86б
беретка, дат. -тки, ген. мн. -тки, т. 31б(3)
Бержерак (франц. Bergerac), т. 274 и 275, боље него Де Бержерак, т. 58; пуно име *Сирано де Бержерак*
берза, берзански
берибери (бериберија итд.), т. 86
Берик или **Бервик** (енгл. Benvick), в. т. 208—212
Берингов мореуз, т. 50д
беркшир (раса свиња), т. 71
Берлински зид, т. 68
Берлински конгрес, али *конгрес у Берлину*, т. 60г, 61
Берлиоз (франц. Berlioz), т. 275
Бермуде, ж. мн. (Бермуда-Бермудама итд.), мање обично Бермуда, Бермуде (јд.), поред **Бермуди**, м. мн. (као Балеари и сл.); *Бермудски троугао*
Бернис (франц. Bernis), т. 275
Бернс (енгл. Burns), в. т. 208—212
Бернстајн (или Бернстин), не Бернштајн у енгл., т. 213
Бернштајн (рус., боље него Бернштејн), т. 251д
Берт (енгл. Burt), в. т. 208—212
Бертран (франц. Bertrand), т. 274
Бертри (франц. Bertrix), т. 275
бёс (ек.), **бијес** (ијек.); одвојено писање предлога у устаљеним изразима: *до б(ij)еса, из б(ij)еса*, т. 140в
бесадржајан, -јна (од без+садржајан), т. 25а
бесвёст (инстр. -шћу, уз одр. и -сти), **бесвестица, бесвестан**, -сна (ек.), т. 26г(4)
бесвијест (инстр. -шћу, ретко и -сти), **бесвјестица, бесвјестан**, -сна (ијек.), т. 26г(4)
бесеже, -еа (франц. BCG; промена BCG-а „бе-се-жеа", 90аб, 91); скраћ., т. 181Б, 182а: *бесеже* вакцина, *BCG* вакцина (без цртице)

бесемен, бесеменица (ек.), т. 25а
бесјемен, бесјеменица (ијек.), т. 8б
бескичмењак, бескичмењаштво
бесконачан, бесконачност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
бескористан, -сна, т. 26г(4)
беснети, бесним (не беснити); **беснило, бесноћа** (ек.)
беспредметан, -тна, **беспредметност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
беспрекоран, -рна (ек. и ијек.), **беспријекоран**, -рна (ијек.), т. 8а
беспризоран, т. 19
беспријекоран, -рна (и беспрекоран), комп. беспрекорнији, уп. т. 10ж
беспримјеран, -рна, **беспримјерност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 8а
беспринципијелан, -лна, **беспринципијелност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
бесраман, -мна, **бесрамник, бесрамница, бесрамност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), т. 25а
бестидан (од без+стидан), -дна, т. 25а
бестјелесан, -сна, **бестјелесност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 8(2)
бестрага (нпр. *бестраґа далеко*, али *без траґа у гласа*), т. 141
бестрва, прил. (врло далеко, незнано куд), т. 141
бестрзајни (топ), т. 19
бестселер
Бестужев-Рјумин, Бестужева-Рјумина, т. 97
бесхлебан (ек.), **бесхљебан** (ијек.), т. 19
бесцв(ј)етни, бесцв(ј)етност, -ости, **бесцв(ј)етница**
бесцен, бесцење (ек.), т. 19
бесциљан, -љна
бесцјен, бесцјење (ијек.)
Бети (енгл. Betty), не Бет (нпр. Bette Devis)
Бети (мађ. Boti, трад. правописом Beöthy), т. 234
Беч (инстр. Бечом), трад., т. 199ђ, **Бечлија, Бечлијка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 18а, 31б(4)
Бечејка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ, т. 31б(4)
бечка, дат. -чки, ген. мн. -чки (буре за пиво), т. 31а(3)
Бечки (књижевни) договор и **Књижевни договор** (у Бечу) т. 60г
бешаван, -вна, т. 21, 25а
бешика, дат. -ци, т. 31б(1)
Бешка, дат. -ки, т. 31б(6)
бешћутан, -тна, т. 21
бешуман (од без+шуман), -мна, т. 21, т. 25а
бешумност (од без+шумност), -ости, инстр. -ошћу (-ости), т. 21, 25а
бешчаст (инстр. -шћу, уз одредбу и -сти), **бешчастан**, -сна, т. 26г(4), **бешчасник, бешчаснички**, т. 28б, **бешчашће**, т. 21, 25а
бешчовечан, -чна, **бешчовечност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, **бешчовештво** (ек.); ијек. **бешчовјечан, бешчовјечност, бешчовјештво**, т. 8(2)
бешчулан, -лна, т. 21, 25а
биатлон
бибер-цреп, т. 82в
Би-Би-Си, ген. Би-Би-Сија, поред **ВВС**, ВВС-ја и адапт. *Бибиси, -ија*, т. 91б и 181аб; *Би-Би-Си ӣроґрам* (без цртице испред *ӣроґрам*), *ВВС ӣроґрам* и *Бибиси ӣроґрам*
Библија или **Свето писмо**, т. 64
библиобус, т. 81
библиограф, библиографски, т. 81 и 83; *Срӣски библиоґрафски речник* (дело), т. 64
библиоман, библиоманија, т. 81
библиотека (спој. пис., т. 84), дат. -ци, т. 31б(8)
библиотека; Библиотека (као прва реч служб. имена или као скраћено име, нпр. ум. *Библиоӣека Маӣице срӣске*), т. 63б
библиотекар (вок. -ару и -аре), **библиотекарев** и **библиотекаров**
библиотекарка (дат. -ки, ген. мн. -кӣ), т. 31б(5), **библиотекаркин**, т. 30а
библиофил, библиофилија, библиофилство, т. 81
бивалентан, бивалентност (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)
биво (бивол), бивола; **биволји** и **биволски, биволче, биволчић**, т. 36б(4)
БИГЗ, скраћ., 181Б(1)
бигамист(а), мн. -ти
бигар, -гра
биде (бидеа-бидеу, мн. бидеи-бидеа)
бидермајер, бидермајерски (стил)
Бижан (ж у перс. именима), т. 206

бизнисмен, бизнисменка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ, т. 31б(5); **бизнисменски**
Бијанкур (франц. Billancourt), т. 275
бијег (мн. бјегови-бјегова), ијек., т. 8а и 9д
биједа, биједан, -дна, **биједити, биједница** (-ичин), **биједник** (ијек.), т. 8а
бијел, комп. бјељи (заст. и песн. *био*; уп. *био-* као префиксоид: *биоце, Биоград, Биоградско језеро* и сл.), ијек., т. 8 и 9, в. под бео
бијелац, т. 8а; в. под белац
бијелити (чинити белим), бијелим, бијелио-бијелила, бијељен, бијељење (не *бијелење*), ијек., т. 8ђ; уп. и т. 23г
бијелка и **бјелка**, дат. -ки (ијек.), т. 8аб
бијелоња (бели во), **Бијелоња** (име волу), т. 45
Бијело Поље, из Бијелог Поља, у Бијелом Пољу, зам. јата т. 12; вел. слово, т. 50б; **бјелопољски, Бјелопољац, Бјелопољка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(4)
бијељети (ијек., постајати бијел), бијелим, бијелио-бијељела, бијељен, *бијељење* (не *бијелење*), т. 8ђ
бијенале (уоб. итал., у јд. м. или с. рода, у мн. само средњег), т. 21бв; писање ј, т. 18а(2); *Венецијански бијенале, 35. Венецијански бијенале*, т. 63(нап.)
бијес, ијек., уп. ек. бе̂с, т. 8а; одвојено писање предлога у устаљеним изразима: *до б(ој)еса, из б(ој)еса*, т. 140в
бијесњети (бијесним; бијешњах, бијерснио-бијесњела) и **бјесњети** (бјесним и бијесним; бјешњах, бјесниобјесњела), ијек., т. 10з
Бик, зодијачки знак (и сазвежђе у Зодијаку), т. 46(нап.)
бикарбонат
биквадрат
бикини -ија, -ију инстр. -ијем, мн. -ији, -ија итд. (костим, према имену острва), т. 71
Биксио (итал. Bixio), т. 217
биланс, билански, билансирати, т. 194б
билатералан, билатерални (односи)
Билбао, Билбаоа (обичније него Билбаа)
билдер, билдерка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ, т. 31б(8); *бодибилдер, бодибилдерка*, т. 88а
Билећа, Билећи (ж. род), **Билећанин, Билећанка**, дат. -ки, т. 31б(4), **билећки**, т. 27
Билефелд (нем. Bielefeld), т. 238
Били (енгл. Billy), в. т. 208—212
билијар, т. 18а(1)
билингвалан, билинвизам, билингвистички, т. 27 и 37в(1)
билирубин, билирубински, т. 81а
билион, уп. милион, т. 18б
Билишти (алб. Bilishti), геогр., т. 201б(1)
билмез (не биљмез)
Билогора, т. 81
било кад, т. 128
било ко, т. 128
Биљарда (зграда на Цетињу), т. 68
биљег (мн. биљези), **биљега** (дат. биљези), **биљежити, биљежник** (вок. -иче), **биљежница, биљежнички, биљешка, биљешчица** (ијек.), т. 8г(3)
биљешка, дат. -шци, ген. мн. биљежака (боље него биљешки), ијек., т. 8г(3)
биљка, биљкин; биљчица, биљождер, биљојед
Бинош (франц. Binoche), т. 275
био, в. бео и бијел
био-: *биогенеза, биографија, биодетерџент, биодинамика, биоекологија, биоелектроника, биокатализатор, биокибернетика, биологија, биомагнетизам, биоритам, биоценоза, биодетерџент* итд., т. 83
биобиблиографија, т. 83
био-гас, т. 83; **био-дизел**, т. 83
Биоград на Мору, Биоградска гора, Биоградско језеро; Биоче (ијек.), т. 8г(2) за зам. јата; вел. слово т. 50б
биол., скраћ. *биолошки, биологија*, т. 179а(4)
биоњача (ијек.), т. 8г(3)
биоритам, т. 83
биочуг, ијек., т. 8г(3)
биралишни (уп. биралиште), т. 26г(4)
Бирмингем (енгл., **е** у завршетку -GHAM: Birmingham), в. т. 208—212

биро, -оа, -оу, инстр. -оом, мн. -ои, -оа
бирократија, т. 194г
бисаге, ж. мн. (ређе бисази, бисаци)
бисер-грана, т. 82в
бисерка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8)
бисернобео (ек.), **бисернобијел** (ијек.), т. 10б
бисер-сузе, т. 82в
биста: *биста Вука Караџића, биста Јована Дучића* итд.
Бистри, -ог(а) (слч. Bystrý), т. 267
Бистрица или **-ице** (чеш. Bystřice), т. 282
бистроок, уп. т. 81
битанга, дат. -нги, ген. мн. -нгӣ и -нгā; **битангин**, 30а, 31б(8)
бити, будем, буду, будући, буди, бејах (ек.), бијах (ијек.), поред бех-беше, беху (ек.), бјех-бјеше, бјеху (ијек.); бих, би, би, бисмо, бисте, бише (у потенцијалу би); бивши, био-била; не: „ја би дошао", „ми би путовали" итд.
бити (ударати), бијем, бију, бијући, бијах, бих-би, бисмо, бијмо, (из)бивши, био-била, бијен (не бјен нити бивен); тако и изведени глаголи као **избити, побити, убити** и сл.
битисати, -ишем
битка, дат. бици и битки, т. 31б(3), 37б(2), ген. мн. битака, т. 60б
битка: *Церска битка, Мојковачка битка, Бородинска битка* итд.; описно: *битка код (села) Бородина, битка (бој) на Косову, бој на Мишару*, т. 60б и 61
Битка народа, т. 60а
Битољ, трад., т. 199ђ
бифе, бифеа, бифеу, инстр. бифеом, мн. бифеи-бифеа-бифеима, т. 189
Бихаћ, бихаћки, Бихаћанин, Бихаћанка (обичније него Бишћанин, Бишћанка), т. 27а и 50б
Бихаћка Крајина, в. Крајина
бихевиоризам, т. 18в(2)
бицикл, ген. мн. бицикала, боље него бицикла
бичбол, т. 88а
бичевати, -ујем (не бичовати)
бичји (бичији), в. т. 18г(2)
Бишт (чеш. Bvšt'), т. 284
Бјалисток (пољ. Białystok), т. 242
Бјанкини (не „Бијанкини"), итал., т. 216в
бјанко (боље бланко), прид. непром.: *бјанко м(ј)еница*
Бјариц (франц. Biaritz), т. 275
бјегати (боље бјежати), **бјегунац** (-нца, вок. -нче, ген. мн. -наца), **бјегунички, бјегуница** (-ичин), **бјегунство, бјегунче** (-ета, зб. бјегунчад), ијек., т. 30б
Бједн (и Бјердн), исл. Björn, т. 261
бједноћа (ијек.), т. 8б
бјежати (боље него бјегати), бјежим, бјеже, бјежећи (ијек.), **бјежанија**, т. 8б
бјекство (не *бјегство*), ијек., т. 19
бјеланце (дијал. биоце), ијек., т. 8б
бјеланчевине (ијек.), т. 8б
бјеласати се; бјеласање; бјеласт (ијек.), т. 8б
Бјеласица, ијек., т. 8б и 12 (ијек.), вел. слово т. 50д
бјелаш, т. 48
бјелило, бјелина; бјелица; бјелкаст (ијек.), т. 8б
Бјелински, -ог(а) (рус. уоб.), т. 251в
бјело- (ијек.): *бјелобрад, бјелобрк, бјелоглав, бјелогорица, бјелограб, бјелогрив, бјелогруд, бјелоног, бјелокожан, бјелокос, бјелорун, бјелосвјетски*, т. 10е, уп. т. 81а
Бјелопавлићи, бјелопавлићки (не *бјелопавлићски*), т. 27
Бјелорусија (ијек.), **Белорусија** (ек.), т. 200г; белоруска имена, в. т. 199д и 249
бјелоушка, дат. -шци, ген. мн. -ушака и -ушки, т. 31б(1), 37б(4)
бјелутак, -тка, мн. бјелуци-бјелутака, ијек., т. 8б
Бјелски (пољ. Bielski), т. 242
Бјељак (поток), т. 50ђ
Бјердн (и Бједн), в. Бједн
бјеснило, ијек., т. 8б
бјеснити, не него бјесњети, бијесњети, уп. т. 10з
бјесњети, бјесним и **бијесњети**, бијесним (не бјеснити); **бјеснило, бје-**

сноћа бјесомучан, -чна, **бјесомучник, бјесомучно**, прил. (ијек.)
бјечва, ген. мн. бјечава
Бјешини (чеш. Běšiny), т. 284
бјешњи, комп. од бијесан (ијек.), т. 9ђ
Бјондо, Бјонди (а не „Биондо", „Бионди"), итал., т. 216в
Бјури или (трад.) **Бери** (енгл. Bury), в. т. 208—212
бл за исл. FL (в. Кеблавик), т. 261
бла-бла, т. 135
благајнички, т. 27а
Благовести, ж. мн. (мањи обично и *Благовест*, ж. јд.), ек.: ијек. **Благовијест** и **Благовијести**
благовјеран, благовјерје, благовјерност, благовјештење (ијек.), т. 81а
благодат и **благодет, благодетан** (и у ек. и у ијек.; ијек. *благодјет* је дијал.), уп. т. 11в
благоречан и **благоречив, благоречивост** (ек.); ијек. **благорјечан, благорјечив, благорјечивост**, уп. т. 8д(нап.)
благородни: *благородни Текелија, благородни Васић*, т. 41д(нап.)
блажени: *Блажени Јеролим*, т. 41д
блаженоупокојени
блажи (комп. од благ), не блажији
Блај (франц. Blaye), т. 275
Блан (франц. Blanc), т. 274 и 275
Блан Не (франц. Blanc-Nez), т. 275
Бланки (франц. Blanqui), т. 271ђ
бланко (бјанко), прид. непром.: *бланко м(ј)еница, бланко потпис*, уп. т. 86а
бласфемисати (ум. власфимисати из ћирилометодских превода), т. 194б; уп. и **-исати**
Блатно језеро и **Балатон** (мађ. Balaton), т. 235
блед (комп. блеђи)
бледети, бледео-бледела (постајати блед); **бледити**, бледио-бледила (чинити да нешто постане бледо, изазивати бледило), т. 8ђ
бледило (ек.)
бледо-: *бледожлав, бледозелен, бледожлав, бледосив* итд.; *бледолик, бледоликост* (ек.), т. 10б
бледуњав, бледуњавост (ек.)
блесак (-ска; мн. блесци-блесака и блескови-блескова), **блескати, блеснути, блештати, блештав, блештавост** (инстр. -ошћу, иза атриб. и -ости), **блештавило** (ек.)
блесиметар
блеска (дат. -сци), ек., т. 31б(1)
блесфемија (богохуљење)
блех-музика, т. 82вг(4)
Блида (у сканд. јез. Blidah), т. 260в
близак, -ска (комп. блискији); *Блиски исток, блискоисточни*, т. 50г и 104
близанац, -нца, **близанче**, -ета (зб. близанчад), **близанка** (дат. -ки), т. 31б(15)
Близанци, мн., ген. -аца (сазвежђе и зодијачки знак), т. 46(нап.)
близу
блијед (комп. бљеђи), ијек., т. 9ђ
блиједјети, блиједио-блиједјела; **блиједити**, блиједио-блиједила (ијек.), в. бледети
блиједо-: *блиједожут, блиједозелен, блиједосив* итд., т. 10б; уп. ек. бледо-
блиједост и **бљедило** (ијек.), т. 8(1—2)
блијесак (-ска; мн. блијесци-блијесака и бљескови-бљескова), **блијескати, блијеснути, блијештати** (ијек.), поред (обичнијег) **бљесак, бљескати, бљеснути, бљештати** (уп. и *блиснути, блискати*), т. 10к; уп. и 9д
блијеска (дат. -сци), ијек., т. 8а и 10к
блијештати (поред бљештати), ијек., т. 10к
Блиништ(е) (алб. Blinisht), геогр., т. 201б(1)
Блиски исток (земље и народи Европи „блиске" Азије), **блискоисточни**, т. 50г, 104
блок-аут, т. 88б
блок-настава, блок-тарифа, т. 82
блр., скраћ. *б(ј)елоруски*, т. 179б(2)
блудети (ек.), блудим, блудео-блудела, имперф. блуђах
блудјети (ијек.), блудим, блудио-блудјела, имперф. блуђах, т. 8г(2)
бљедило (и блиједост); **бљедолик, бљедоликост, бљедоћа, бљедуњав, бљедуњавост** (ијек.), т. 8б и 10ж
бљесак (-ска; мн. бљесци-бљесака и бљескови-бљескова), **бљескати, бље-**

снути (ијек.), поред *блијесак, блијескати, блијеснути*, т. 10к
бљештав, бљештавост (у инстр. -ошћу и -ости), **бљештавило; бљештати** поред блијештати (ијек.), т. 10к
бн за исл. FN (в. Рабн), т. 261
Боаје (франц. Boyer), т. 275
Боаси д'Англас (франц. Boissy d'Anglas), т. 275
Боб (енгл. Bob), в. т. 208—212
Боби (енгл. Bobby), в. т. 208—212; **боби** (разг. за енглеског полицајца, по имену некадашњег министра), т. 71
бобслеј, т. 20в(2)
Бовоар (франц. Beauvoir), т. 275
Бог и **бог** (према зн.), т. 44аб
богами (богме, заиста), али: **бога ти, бога му, бога вам** итд.
богатство, т. 26в(1)
богзна, прил. (у зн. нарочито, особито), уз нег. нпр.: *није богзна какав*, али — отишао је *бог зна* где, посвађали се *бог зна* зашто и сл.
Богинскаја (рус.) и **Богинска**, али промена само Богинске, Богинској, Богинском, в. т. 251г (уп. и напомену)
богме
боговаћски (боље него боговаћски), в. т. 20а(3), уп. и т. 27а
боговетан, -тна (у ек. и ијек.); ијек. диј. је *боговјетан*, уп. т. 11в
Богојављење, с., т. 23г и 42
Богојевић Село, т. 100б
Богомати (замена за **Богородица** и **Госпа**), т. 44а; *Света богомати Марија*
богомдан, уп. т. 103а
богомољац, -љца, вок. -љче, мн. -љци, -љаца, т. 80а
Богородица, т. 44а
богородичин крст (бот.), т. 73
богородичин лан (бот.), т. 73
богослов, богословија, богословље, богословски
Богословски факултет, т. 63б
богохуљење, т. 81
богочовек (ек.), **богочовјек** (ијек.), т. 81в(2); за изг. уп. 8б
богумил, т. 49
бод: *бод-листа, бод-систем*, т. 82б(2)
боди-билдинг, боди-билдер, боди-билдерка, т. 88б
бодљокожац, -шца, т. 81а; једн. сугл. т. 19
Бодрије (франц. Baudrier), т. 274
боем, боемија, боемски, боемштина (обичније него бохем итд.)
-божац, формант сложеница: *незнабожац, многобожац*, т. 81
Божић, божићни; *Мали Божић*, т. 42, т. 69 (уп. и нап.)
Божић Бата, т. 42
божјакати, божјакам (божјачем)
божји (божији), т. 18г(2); за писање *Бож(и)ји* в. нап. под т. 79
боинг (авион), т. 71; *боинг 707* и *Боинг 707*, т. 72
Боито (итал. Boito), т. 217
бој: *Косовски бој (битка)*, т. 60б; описно: *бој на Косову, бој на Мишару*, т. 61
Бојл—Мариотов закон, т. 98
Бока, дат. Боки, т. 31б(6); *Бока которска*, поред краћег *Бока*, т. 50г
Бокачо (итал. Boccacio), т. 217
Бокељка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(6)
Бокерини (итал. Boccherini), т. 217
Бококоторски залив, т. 50д
бокс-меч, т. 82в
Болеслав (пољ. Bolesław), т. 242
болест (и у ек. и у ијек.; дијал. је ијек. *болијест*), инстр. болешћу, уз одр. и болести; **болестан**, -сна, -сно; **болешљив**, т. 26г(4 и 5)
болети, болео-болела (не болити), ек.
боливар (назив новца), т. 71
Болоња (итал. Bologna), т. 217
Болсена (итал. Bolsena), т. 217
Болцано (итал. Bolzano), т. 217
Бољераз (слч. Boleráz), т. 267
бољети, болио-бољела (не болити), ијек., т. 8(2) и 8б(4)
бољка, дат. бољци, ген. мн. бољки, т. 31б(1)
Бољшој театар (рус.), Бољшог театра, Бољшом театру, т. 199а
Бомарше (франц. Beaumarchais), т. 275
бомба, бомбардер, бомбаш; *Бомбашки процес*, т. 22; т. 60а
бомбастичан, т. 22
бомбон, -она и **бомбона**, -оне, т. 22

бомбоњера (обичније него бомбонијера), т. 22
Бонафос (франц. Bonafos), т. 275
Бонафус (франц. Bonafous), т. 275
бонтон
боравишни, т. 26г(4)
Борак Брдо, т. 100б
Борац (клуб), т. 63в
Борба (лист), т. 64
борвазелин (мед.)
Боргезе (итал. Borghese), т. 217
Бордо (франц. Bordeaux), т. 274 и 275
бордо, бордоа (име пића по геогр. пореклу), т. 71
бордо (прид. непром.): *бордо боја, бордо каиџ, бордо кола*, т. 86а
борилачки, т. 27а
бормашина (бушилица), т. 88а
Бородино (битка), т. 60б
Бородинска битка, т. 60б
Борхес (шп. Borges), т. 290
Борџија (град., итал. Borgia), т. 217
Босанка (дат. -ки), ген. мн. -ки, т. 31а(4)
Босанска вила (часопис), т. 64
Босанска Крајина, в. Крајина
босанскохерцеговачки, т. 104 и **босанско-херцеговачки** (према значењу), т. 107
Босанчерос, т. 48в(нап.)
Босије (франц. Bossuet), т. 275
босиљак, -иљка, вок. -иљче (необ. босилак, -иока; не босиок), т. 37
Босна и Херцеговина, т. 50а; скраћ. *БиХ*, т. 183б
Бостон (град), т. 50б; **бостон** (плес и карташка игра), т. 71
Босфор т. 50д, **босфорски** т. 69
бот., скраћ. *ботаника, ботанички* (термин), т. 179а(3)
бохемизам, -зма, ген. мн. -зама (позајмица из чеш. језика), т. 37в(1)
бочица (дем. од боца), т. 30в
Бочкаи (ген. -аија, мађ. Bocskay ум. Bocskai), т. 234
Бошков, Бошкова-Бошкову, инстр. Бошковом и Бошковим, а у мн. Бошкови-Бошкових, в. под *-ов*; уп. и Миљанов
бр., скраћ. *број*, т. 179а (2)
брага, дат. браги, ген. мн. брага, т. 31б(8)
Браганса (порт. Bragança), т. 244
бразда, ген. мн. бразда, т. 37б(1)
браздити (имперф. бражђах), **бражђен, бражђење**, т. 32а(2)
Бразил (савр. име државе, не *Бразилија*), т. 50а; **Бразилац** (-лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца), т. 48а и 37, **Бразилка** (дат. -ки, ген. мн. -ки) т. 31б(4), **бразилски**; уп. старе облике који се данас везују за назив главног града *Бразилија*, т. 69: *Бразилијанац* (-анца, мн. -анци, -анаца), **Бразилијанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **бразилијански**
бразлета и **бразлетна** (наруквица)
Брајан де Палма (енгл. Brian De Palma), т. 214 (уп. Де Палма)
Брак (франц. Braque), т. 275
Бракс (франц. Brax), т. 274 и 275
Брама (и Брахма), божанство у хиндуизму, т. 44а
Брамс (нем. Brahms), т. 238
Бранденбуршка капија, т. 28а и 68
бранилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, **бранилаштво**, т. 36б(6)
Бранка, дат. -ки, т. 31б(4), **Бранкин**, т. 30а
Бранкић, т. 30г(3)
Бранково коло (часопис), т. 64
Брант (нем. Brandt), т. 238
браон (прид. непром.): *браон кола, браон кошуља, браон ципеле*, т. 86а
Брасенс (франц. Brassens), т. 275
брати, берем, беру, берући, бери, брах, беријах и берах, брах-бра, брао-брала, (у)бравши, бран; тако и од слож. глагола као **набрати, сабрати, убрати**
Братијану (рум. Bratianu), т. 247
братимљење, т. 23г
братоубилачки, братоубилаштво, т. 27б
братство, ген. мн. братстава, т. 26в(1)
браца, ген. браце, **брацин** и **брацо**, ген. браца и браце, **брацов** и **брацин** (хип. од брат); тако и **Браца, Брацо** (име одмила)
Брачолини (итал. Bracciolini), т. 217
брашнав и **брашњав**
брдашце, -шца
брдско-планински, т. 107
брђанка (дат. -ки, ген. мн. -кӣ), т. 31б(5) и 37б(3); **брђанкин**, т. 30а

бравијар, т. 18а(1)
брег, брежак (-шка, мн. брешци, брежака), **брежан** (ек.); ек. и ијек.:**бреговит, бреговитост, брегуља, брегуница, брегуша, брежина, брежуљак, брежуљаст** и **брежуљкаст, брежуљчић, брешчић**, т. 8д
бре́за (и бре̏за), **брезаст, брезик, брезица, брезје, брезов, Брезовац** (геогр.), **Брезовица** (геогр.), ек. и ијек., т. 8
брег-столови, т. 82в
Брезњица или **-ице** (чеш. Březnice), т. 283
Брej (франц. Breil), т. 275
брejкденс, т. 20в(2)
Брен (франц. Brun), т. 275
брест, брестак (ген. -ска, мн. -сци), **брешће** (ек.); **брестак, брестик**; ек. и ијек.: **брестовик, брестов, брестовача, брестовина**, т. 9ж(нап.)
Брест (франц. Brest), т. 274 и 275
брестак, -ска, мн. -сци, брестака (ек.), т. 26а
Брест Литовск, Брест Литовска, т. 101а (касније само *Брест*)
Бретања (трад., франц. Bretagne), т. 268 и 270а
Бретон (франц. Breton), т. 270а
Бретс (франц. Bretx), т. 275
Брецлав (чеш. Břeclav), т. 283
Бреша (итал. Brescia), т. 217
брже-боље, т. 129
Брза Паланка, брзопаланачки, Брзопаланчанин, Брзопалачанка, дат. -ки (кад је из контекста јасно, посебно у лок. оквирима, само *Паланчанин, Паланчанка, паланачки*), т. 31б(4), 48в, 50б, 102
брзо-: *брзометан, брзопокретан, брзопотезан*, т. 81 и 103аб
брзометка, дат. -тки и -ци, ген. мн. -етки и -етака, т. 31б(2) и 37б(4)
брзорек (ек. и ијек.); **брзоречје** (ек.), **брзорјечје** (ијек.)
брзоходан, -дна, т. 103аб
брига, дат. бризи, т. 31б(1)
бригадир, инстр. -ом и -ем т. 34а(1)
бригадисткиња, т. 26г(2)
бридак, -тка (не бритак), **бриткост**, инстр. -ошћу и (уз одредбу) -ости, т. 19(нап. 2) и 21
Бриж (франц. Bruges), т. 275
Брижит(а), франц. Brigitte, т. 275
Брижита, франц. (грам. прилагођавање), т. 197д
Бријансон (франц. Briançon), т. 275
бријати (се), бријем (се) (не бријам се итд.), бријући (се), бриј (се)
бријег, -а, мн. брегови-брегова (песн. и бријези, бријега, бријезима), **бријежак** (-шка, мн. бријешци-бријежака), **бријежан** (ијек.), уп. т. 9б
бријест (мн. бријестови и брестови), **бријестак** (ген. -ска), **бријешће** (ијек.), т. 8ад(нап.); уп. брест
бријестак, -ска, мн. -сци, бријестака (ијек.), т. 8а
Бријуд (франц. Brioude), т. 271д(1) и 275
Бриндза (мађ. Brindza), т. 234
Бриндизи (итал. Brindisi), т. 217
Бриноа (франц. Brunoy), т. 275
брисач, инстр. -ем, т. 34а
Брисел, Брисела (Bruxelles), геогр., т. 50б
Брисоне (франц. Briçonnet), т. 275
Британка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ т. 31б(4) и 37б(3)
„британски лав" (ум. Британија), т. 55б(нап.)
Британско острво (Британски оток), понекад само: **Острво** (Оток), ум. *Британија, Велика Британија*, т. 55б
Брлић Мажуранић (непром.), двојно ж. презиме, в. т. 95б
Бродњица (пољ. Brodnica), т. 242
бродоградилишни, т. 26г(4)
бродски, т. 20а(1)
Броћињски (пољ. Brodziński), т. 242
Броз—Ивековићев рјечник, т. 104(нап.)
бројати (бројим, број, бројмо, бројте, бројао, бројан) и **бројити** (бројим, број, бројио-бројила, бројен); уп. и **набројати** и **набројити, пребројати, пребројити**
бројач, инстр. -ем т. 34а
бројилац, бројиоца, ген. мн. бројилаца, **бројило**, т. 18б и 36б(6)
бројка, дат. бројци, т. 31б(1)
бронза, бронзани
бронзано доба, т. 62а
бронхопнеумонија, бронхоскопија

Бронштајн (рус., боље него Бронштејн), т. 251д
Брсково; *Жупа Брсково, Брсковска жупа*, т. 56а
брстити, -им, брштен и бршћен; тако и од слож. глагола као **набрстити, обрстити, побрстити** и сл., уп. т. 32
Бруге (хол. Brugge), т. 280б
брујати, брујим
Бруклин (енгл. Brooklyn); **бруклински** (не -шки), т. 28в
Брундо (медвед), т. 45
брустхалтер
бруто: *бруто тежина, бруто доходак; бруто регистар-тона* и *бруто регистарска тона* итд., т. 86а
бршљанолистан, -лисна, т. 26г(4)
буба (аутомобил), т. 71
бубазлата, т. 81в(1)
бубамара, т. 81в(1)
бубашваба, т. 81в(1)
буботак, -тка, мн. бубоци-буботака, т. 37 и 26а
бува (необ. буха, дат. бухи, осим у презимену Буха), т. 15в, 31б(8)
бувљи (према бува; за *бушји*, према буха, в. претходно)
буг., скраћ. *бугарски*, т. 179а(3)
Бугарка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(4), 37б(3)
бугар-кабаница, т. 82в
бугарска имена, т. 198, 200
бугивуги, бугивугија-бугивугију итд.,
Бугојно, бугојански, Бугојанац, Бугојанка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(4), 37б(3), 48в, 50б, 69
Будаи (ген. -аија, мађ. Budai, Buday), т. 232, 234
Будва, будвански, Будванин, Будванка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(4), 37б(3), 48в, 50б, 69 и сада мање обично **будљански, Будљанин, Будљанка**
будзашто (у бесцење, врло јефтино), т. 127
буди бог с нама, т. 127
Будимпешта (трад., а не „Будапешт", мађ. Budapest, т. 233), **будимпештански**, т. 69
будисткиња, т. 26г(2)
Будућност (клуб), т. 63в
будшто, т. 26в(3)
буђ, ж. инстр. буђи (ретко бу̑ђа), **буђати, буђав, буђавити**
Буђони (рус. уоб.), т. 251в
Буенос Ајрес (обичније него „Аирес", шп., т. 288), Буенос Ајреса (одв. пис., т. 101), **буеносајрески** (спој. пис., т. 104)
буздован, т. 15в
Бузић Махала (одв. пис.), т. 100б
бујица, т. 18в(4)
бука, дат. буци, т. 31б(1)
букач, инстр. букачем, т. 34а
Буковац, буковачки, Буковчанин, Буковчанка (дат. -ки), т. 27а, 31б(4), 48в, 50б, 69
Буковица, буковички, Буковичанин, Буковичанка (дат. -ки), т. 31б(4), 48в, 50б, 69
буктати, буктим (и букћем) и **буктети**, буктео-буктела (ек.), ијек. **буктјети**, -им, буктио-буктјела, т. 8
Букурешт (трад., рум. Bucureşti, т. 153), **букурешки и букурештански, Букурештанац, Букурештанка** (дат. -ки), т. 31б(4), 48в, 69, 248
Булевар војводе Путника, т. 54б
Булез (франц. Boulez), т. 275
булка, дат. -ци, т. 31б(1)
бул-теријер, т. 88б
Буња (јап. Вунуа), т. 218б
Буњевац, -вца, **Буњевка**, дат. -ки, **Буњевче, Буњевчад, буњевачки**, т. 69, т. 48а, т. 31б(4)
Буњуел (шп. Buñuel), т. 290
Бупка (укр.), т. 20в(3)
Бургас (франц. Bourgas), т. 275
бурек, буреџија, буреџиница, буреџијски, т. 19
буржоазија, буржоаски и **буржујски**
бурлеска (дат. -ски и -сци, ген. мн. бурлески и бурлесака), т. 31б(2), 37б(4)
Бурски рат, т. 60а
Бускеруд (округ, покрајина), в. Називи адм. јединица у сканд. јез., т. 257
Бустрем (норв. и швед. Boström), т. 260а
бутан: *бутан-гас; бутан-лампа, бутан-решо*, поред *бутанска лампа, бутански решо*, т. 82в

бутига, дат. бутиги, т. 31б(8)
бутик, мн. бутици, т. 31а
Бутс (франц. Boutx), т. 275
Буфало (енгл. Buffalo), в. т. 208—212
Буфош (норв. и швед. Bofors), т. 260а
буха, в. бува
Бухенвалд (нем. Buchenwald), т. 238
Бучеђи (рум. Bucegi), т. 247
бушји, в. бувљи
BCG, в. бесеже

В

в., скраћ. *види* и *в(иј)ек*, т. 179а
в за грч. В по каснијем грч. изговору (*Византија, Вавилон, варвари*), т. 192б; уп. и **б**
в доследно за новогрч. В (Venizelos), т. 193
в за енгл. глас /v/, т. 212:
v: Vic
ph: Stephen
в за енгл. глас /w/, т. 212:
w: West
qu: Asquith
gu: McGuire
в за исл. међувокално F (уп. Свава), т. 261
в за норв. и швед. V и почетно HV (уп. Вас, Вем), т. 260в
в боље него **ф** за хол. V, т. 278 и 280
V, W, скраћ. за *волт* и *ват*, (*W* и за *запад*), т. 180а
ва- : у- (ваз- : уз-, вас- : ус-), први је облик српскословенски (старосл. модификован на шток. начин), заснован на култ. традицији, а други аутентичан, народни; први је лексички ограничен, некад усвојен (*васиона, васељенски, васпитати, ваздух*), некад дублетан или стилски маркиран (*васкрс-: ускрс-, ваистину : уистину*), каткад алтернира и са рускосл. *во-* (нпр. *вазнети се : вознети се : узнети се*), а други је општи системски (*улаз, уздах, усклик* и многобројне др. речи); за норму је пресудан спонтани изражајни обичај, који не треба усмеравати и цензурисати
Ваведење (Ваведеније), празник, т. 59
вавек (ек.), **вавијек** (ијек.), прил., т. 8а
Вавилон, вавилонски, Вавилонац; *Вавилонска кула*, т. 68 и 194ђ
вага, дат. ваги, т. 31б(8)
Вага, сазвежђе и хороскопски знак, т. 46
вагабунд
вагати, вагам (важем), вагај (важи), вагајући (важући), ваган; тако и **извагати**
вагон-ресторан, т. 82а
Вади ел Кура (ар.), т. 204д
вадичеп, т. 81в(1)
ваз- : уз- (воз-): *вазнети се, узнети се, вознети се*, о стил. диференцијацији и нормат. поступку в. под **ва-**
ваза (не вазна)
вазда, ваздашњи, ваздуги; ваздан
Вазнесење, празник, т. 59
ваиз, т. 18в(1)
ваистину (у отпоздраву на ускршњи поздрав *Христос воскресе*)
вајат (боље него хајат), т. 15в
вајда и **фајда**
вајкада, вајкадањи, вајкадашњи
Вајмар (нем. Weimar), т. 238
вајни
Вајшакја (не „Вајшакхја"), хинд., т. 197в(1)
Вакајама (јап. Wakayama), т. 218в
Ваканај (јап. Wakkanai), т. 218в
вакантан (упражњен, слободан и сл.)
вакуум, вакуума; **вакуумирати**
вакуф, вакуфски; *Горњи Вакуф, Доњи Вакуф; Варцар Вакуф, Кулен Вакуф*, т. 50, 100б
Вал (хол. Waal), т. 280а
Валас (енгл. Wallace), в. т. 208—212
Валев (буг. Вълев), т. 200б
Валенсија (не „Валенса", шп. Valencia), т. 287, 290
Валентин (нем. Valentin, Vallentin), т. 238
Валона, трад. алб., т. 201б, 203

Валпараисо (шп. Valparaíso), т. 288, 290
Ваља (рум. Valea), т. 247
Ваљево, ваљевски, Ваљевац, Ваљевка (дат. -ки); **ваљевка** (сорта воћа и нар. коло), дат. -ки, т. 31б(4), 48в, 50б, 69, 71
Ваљевска нахија, в. нахија и т. 56а
Ваљевска Подгорина и **Подгорина**, т. 50г
вампир, вампирски, вампирити се
ван-: *ванблоковски, ванбрачни, ваннаставни, ванпарнични* (и ванпарнички), *ванпартијски, ванпартијац, ванпривреда, ванприродни, ванпросторни, ванразредни, ванстраначки, ваншколски* итд., т. 103в
ванбродски, т. 103в
Вандријес (франц. Vendryus), т. 275
Ван Гог (трад. хол.), т. 58; т. 97
Ван Гог, али *Винсент ван Гог*, т. 58
вандал (особа склона насил. понашању, рушењу и сл.), **вандалски** (не *вандалистички*); **Вандал** (припадник старогерм. племена), т. 48б
вангоговски (према Ван Гог), т. 69, 104
Ван Дајк (трад., хол. van Dyck), т. 277 и 280а
Вандеја (трад., франц. Vendée), т. 268 и 275
ванила и **ванилија**
ванилин-шећер, т. 86б
ванил-шећер, т. 82в
ваннаставни, т. 25 в(2)
Ван Рајн (хол. van Rijn), т. 28а
вансезонски, вансеријски, т. 103в
Вансјен (кин. Wanxian, град), т. 229
ваљскополитички, т. 103б
вапити, вапим и вапијем, вапиш и вапијеш, вапе и вапију, вапећи и вапијући
Вараждински апостол, т. 64
вараклаисати, вараклаише (не вараклајисати), т. 18в
вараличин (према варалица), т. 30б
Варангерски фјорд (прилаг. из сканд. језика), т. 254
варв., скраћ. *варваризам*, т. 179а(3)
варваризам (туђица, страна реч), уп. т. 194ђ
варварски, т. 194ђ
Вардар: *Вардарски слив, Вардарска удолина; Моравско-вардарска удолина*, т. 50ђ, 107
вареклеисати, вареклеише (не вареклејисати), т. 18в
варијабила, варијабилан, -лна, **варијабилност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
варијанта, ген. мн. варијанти и варијаната
варијација, варијациони
варијете, -еа, мн. -еи, -еа
варилац, -иоца, мн. варионци-варилаца, т. 36б(6)
вариола, т. 18б
варионица, варионички (и варионични), т. 36а(2)
варка, дат. варци, ген. мн. варки, т. 31б(1), 37б(3)
Вармеђа, вармеђски (боље него вармеђки), т. 20а(3)
варошки, т. 27а
Вартоломејска ноћ, т. 60а
Варшава (пољ. Warszawa), т. 242
Варшавско војводство и **Војводство варшавско**, т. 56а
Вас (у сканд. јез. Hvass), т. 260в
вас, заст. и дијал. ум. *сав*; облик се одржава у слож.: *васколик, васц(ијели; ваздан*
васер-вага, т. 88б
Васиљенко (рус.), т. 250г(2)
васиона, т. 18б
Васкез (порт. Vazquez), т. 244
Васко да Гама (порт. Vasco da Gama), т. 197б, 244
васколик и **свеколик**, -а, -о (основе остају такве у свим падежима), стилски појачана зам. сав (старије: вас), сва, све, сви, све, сва; такође са делом променљивом првом саставницом: **васколик, сваколика, свеколико**, мн. свиколики, свеколике, сваколика, ак. ж. р. свуколику, у осталим падежима све- (свеколиког, -ком, -ких итд.); мање је об. **савколик** ум. васколик
васкрс- (из српскослов. традиције) и **ускрс-** (сагласно са шток. системом), обоје врло обично у срп. књ. и нар. изразу, уз извесну стилску диференцијацију (*вас-* својстве-

није свечанијем и експр. стилу, а *ус-* стилски неутралном стандарду); **Васкрс** (празник, каткад и *Васкрсење*), **васкршњи, васкрс** (нпр. *васкрс културе*), **васкрсење, васкрснути** и — **Ускрс, ускршњи, ускрснути, ускрснуће** и др.; о нормат. поступку в. под **ва-**

васкуларни (који се тиче крвних судова), не васкулни

Васлуј (рум. Vaslui), т. 247

васпитнообразовни (рад, установа и сл., схваћено обједињено, једнопојмовно), т. 109; **васпитно-образовни** (на одр. начин аутономно — *и васпитни и образовни*), т. 107

васпоставити и **успоставити**, о стил. диференцијацији и нормат. поступку в. под **ва-**

васцео, -ела (ек.), **васцио**, -ијела (ијек.), чешће у одр. виду (-ли), т. 8г(2)

ват (према имену научника), скр. **W**, т. 71

ват-сат, ват-час, т. 88б

Ватерло (битка), т. 60б

ватерполо, -ла, **ватерполист(а)**, мн. -сти; **ватерполо клуб, ватерполо репрезентација**, т. 86в

Вацлавске намјести (у срп. се интерпретира као мн., а у чешком је једн. ср. рода); боље је преводити као *Вацлавски трг*

ваш, Ваш, в. под ви, ваш и т. 78

ваш, инстр. вашју и ваши, ген. мн. ваши и вашију

Вашингтон (енгл. Washington), т. 20в(3)

Вашингтон, Џорџ (трад., енгл. George Washington за амер. предс. и главни град; иначе Вошингтон), т. 208

вашка (дат. вашци и вашки), т. 31б(2)

в. д., скраћ. *вршилац дужности*, т. 179а(1); изговара се или пуним речима или „ве-де”

веб-сајт, на *веб-сајту*, т. 88б

Вег (мађ. Végh ум. Vég), т. 243

Вега (звезда у саставу Лире), т. 46

вегедор, т. 71

вегета, т. 71

вегетаријанац, вегетаријанка, вегетаријански, вегетаријанство, не вегетеријанац итд.

вегетирати

Веде, ж. мн., ген. мн. Веда (санскр(и)тске свете књиге), т. 64

ведро, ведрица (ек. и ијек., не *вједро* и сл.), т. 8д(нап.)

вежбалишни (ек.), т. 26г(4)

вежбанка, дат. вежбанци, ген. мн. вежбанки (необ. -нака), т. 31б(1), 37б(3)

вежи-др(ај)еши, т. 125

веза: у вези с нечим (не „у вези нечега”)

Вездајк (хол. Vestdijk), т. 280б

везир, инстр. -ом, **везиров; Везиров мост** (у Подгорици), т. 34; т. 68

Везув (трад., итал. Vesuvio), т. 217

Вај (франц. Weil), т. 275

вејати, вејавица (ек.)

Вејне (фин.Väinö), т. 263

Вејхај (кин. Weihai, град), т. 229

век: *стари век, средњи век, нови век*; **векован**, -вна, **вековати, вековечан**, -чна, **вековит, вековитост** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), ек., т. 62а

векна, ген. мн. векни

Векше (швед. Växjö), т. 260в

Веландер (у сканд. јез. Wellander), т. 260в

Веласкез (шп. Velázquez), т. 286, 290

Велбужд (битка), т. 60б

веле-: *велеград, велеградски, велеиздаја, велемајстор, велепос(ј)ед, велетрговина, велец(иј)ењен* итд., т. 81а

велеуважени, т. 105(нап.)

велечасни: *велечасни фра Јероним*, т. 41д(нап.)

Велешње (алб. Veleshnje, геогр.), т. 201б(1)

Велзевул (Белзебуб), т. 43

Вели (алб. Veli), т. 201б(1)

Велика, дат. -ки, т. 31б(4)

Велика Госпођа, Велика Госпојина, т. 59

Велика капела (планина), т. 50д

Велика кола (астр.), т. 46

Велика Морава, т. 50ђ

Велика сеоба народа, т. 60а

велики: *Карло Велики, Петар Велики*, т. 41г

Велики медв(ј)ед (сазвежђе), т. 46

Великије Луки (рус.), из Великих Лука, у Великим Лукама, т. 199а, 251в

велико-: *великодушан, великодушност, великопос(ј)ед, великопос(ј)едник, великомученик, великосрпство, великосрбин, великошколац*, т. 81а
Велимир Живојиновић Масука, т. 96
Велингтон, т. 20в(3)
величанство (малим словом), т. 79
велможа, велмошки (< -жски), т. 27а
Велт (Ди велт), т. 75а
велтер категорија, т. 86в
Вем (норв. и швед. Hveem), т. 260в
Венгјерски (пољ. Węgierski), т. 242
венац (венца, вок. венче; венци-венаца), **венчац** (ген. венчаца), **венчати** (ек.); **Иришки венац** (скр. **Венац), Зелени венац** (трг), **Обилићев венац** (улица), т. 50д и 54б, **Венчац** (топ.), **венчачки** (мермер)
Венера (лат. Venus, осн. Vener-), т. 191б
Венера, Венера (планета), т. 46
Венијамин, т. 194ђ
Венрај (хол. Venraij), т. 280а
Венсан (франц. Vincent), т. 275
венути (не вехнути), т. 16(нап.)
венчић (дем. од венац, ек.), т. 30в
Венџоу (кин. Wenzhou, град), т. 229
Вер (мађ. Ver, трад. правописом Veér), т. 234
вербалист(а), мн. -сти
Верга (итал. Verga), т. 217
Вергилије (лат. Vergilius), **Вергилијев**, т. 191б
Верден (франц. Verdun), т. 275
Верди, Вердија, Вердију, инстр. Вердијем; **Вердијев**, т. 18а(1)
вересија (турц.; не вјересија)
Вереш (мађ. Vörös, трад. правописом Weöres), т. 234
Верешмарти (мађ. презиме Vörösmarty ум. -rti), т. 234
Верешчагин (рус.), т. 251б
Вермахт
Верне (хол. Veurne), т. 280а
Вернержица или **-ице** (чеш. Verneřice), т. 283
веро-: *веродостојан, верозакон, вероисповест, вероломан, вероломник, вероломност, вероломство, вероучитељ* итд. (ек.), т. 81а
Версај (франц. Versailles), т. 275
Версаче (итал. Versace), Версачеа, Версачеу, Версачеов, не Версаће итд., т. 217
Версилија (итал. Versilia), т. 217
версификација, версификатор
Верт (хол. Weert), т. 280а
Верти (франц. Vertus), т. 275
весалце, весалца и весалцета, мн. весалца, весалца и весалаца (нестандардно је *весаоце*), т. 36б(8)
весео, весела, весело, т. 36б(11)
веслачицин (према веслачица), т. 30б
веслачки, веслаштво, т. 27аб
Веспазјан (пољ. Wespazjan), т. 242
Веспучи (итал. Vespucci), т. 217
вестерн, ген. мн. вестерна, т. 37в(4)
вести, везем, трп. прид. *везен*, тако и извести, навести итд.
-вести: довести, довезем, трп. прид. *довезен* (не довежен); тако и од **извести — извезен, повести** — *повезен*, **увести** — *увезен*
Вестингхаус (Westinghouse), не Вестингхауз
веће (ек.) и **вијеће** (ијек.), али: закључак *В(ије)ћа* (кад се скраћује име), т. 70
већина: *већина се вратила* и *већина су се вратили*
ве-це (WC), *из ве-цеа, у ве-цеу* (из WC-а, у WC-у), т. 181Б
Вецлар (нем. Wetzlar), т. 273
вече; у овим спојевима пише се састављено: *довече, извечери, навече, свечери, предвече, увече* (тако и *довечер, навечер* и др.), т. 138а; разликовати: *из вечери у вече, од јутра до вечери* итд., т. 138а
Вешета (швед. Västgöta), т. 260в
веш-машина, т. 82г
вешт, вештак (вок. -аче, мн. -аци), **вештакиња, вештац** (вешца, вок. вешче, ген. мн. вештаца), **вештачити, вештачки, вештина, вештица** (-ичин), **вештичетина, вештичји** (и вештичији), т. 18г(2)
вештичин (према вештица), т. 30б
ви, ваш, за више особа и установу и сл.; за једну особу *Ви, Ваш* и *ви, ваш*, т. 78; *Ваша светости, Ваше величанство*, т. 79

via (лат., нпр. *Беч via Будимпешта*), ћир. *виja*

видар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **видарев и видаров**, т. 34а(1)

видео: а) спојено с несамост. формантима: *видеотека, видеографија, видеофил, видеофон, видеофонски* итд., т. 84; б) с цртицом: *видео--арт, видео-диск, видео-касета, видео-клип, видео-клуб, видео-конференција, видео-миксер, видео-миксета, видео-плејер, видео-рикордер, видео-сигнал, видео-снимак, видео--спот, видео-тејп, видео-текст, видео-џокеј* и сл., т. 84; в) одвојено при удвајањима: *телевизијски и видео спотови, видео огласи и рекламе, видео диск-пројектор, видео рок--нумера*, уп. т. 85

видети (ек., не видити), видим, виде, видећи, видех, виђах, видео-видела, виђен

видјети (ијек., не видити), видим, виде, видећи (не видјећи), видјех, виђах, видио (не видјео), видјела; виђен

Видовдан, -дана (ређе и арх. до Видова дана и Видова дне, о Видову дану, о Видову дне), т. 59

вижла, вижласт, боље *вижља, вижљаст*

визави (боље насупрот)

Византија, византијски, Византинац и сл., т. 194ђ; *Византијско царство, Византијска империја*, т. 55а

Визбаден, т. 20в(3)

визирати, уп. и **-ирати**, 194б

визиткарта, т. 88а

вија, в. via

вијавица, вијати (ијек.), ек. вејавица, вејати, т. 8г(1)

вијача (спорт)

вијадукт, ген. мн. вијадуката, т. 37в(2)

Вијареџо (итал. Viareggio), т. 217

вијати, вијавица (ијек.), т. 8г(1)

вијек (мн. вијекови и вјекови), т. 9д; *стари вијек, средњи вијек, нови вијек* (ијек.), т. 62а

вијенац (вок. вијенче, ген. мн. вијенаца), ијек.; **Вијенац** (скр. за *Горски вијенац*), уп. ек. венац, т. 70

вијест (ијек.), уп. ек. вест, т. 8а

вијеће, в. под веће, т. 8а

вијоглав, вијоглава и вијоглавка (дат. -ки), **вијоглавац** (-вца), **вијоглавити, вијорог**, т. 18б

Вијон (франц. Villon), т. 18б и 275

вијорити се, т. 18б

вијуга, дат. -зи, т. 31б(1)

вијутак, -тка, мн. вијуци, -така, т. 26а, 31а, 37

вика, дат. вици, т. 31б(1)

викати, вичем, вичу, вичући (не викају, викајући)

викенд, ген. мн. викенда, т. 37в(4)

викенд-аранжман, викенд-кућа, викенд--насеље (прва састав. је непром.), т. 82в

виконт, ген. мн. виконта (-оната), т. 37в(2, 3)

Виктор (нем. Viktor), т. 238

вила (мит., натприродно женско биће), т. 43(нап.)

вилајет: *Вилајет Вук* (у преводима турских пописа назив за бившу област Вука Бранковића), т. 56а(нап.)

Вилар (франц. Villars), т. 275

Вилардуен (франц. Villehardouin), т. 275

Вили (енгл. Willy), в. т. 208—212

Вилијем (енгл. William), боље него трад. *Виљем* (осим за личности које су се у том облику одраније усталиле у срп. култури), т. 211

Вилњус (Vilnius), не Виљнус

Виловчанка (дат. -ки, према Вилово), т. 31б(4)

вилорога (животиња, женка с виластим роговима); **Вилорога** (име, кад се говори о одређеној животињи), т. 45

Вилсон (енгл., не „Вилсен"), т. 208

Вилфранш (франц. Villefranche), т. 275

Виља, Панчо (шп. Pancho Villa), т. 290

Виљем (Шекспир), в. Вилијем

виљушка, дат. -шци, ген. мн. -шака и -шки, т. 31б(1), 37б(4)

Виндзор (енгл. Windsor), т. 212

виндјака (и виндјакна), ген. мн. виндјака и виндјакни

виндоус

Винифред (енгл. Winifred), в. т. 208—212

винкл, винклати, т. 35
винопија, т. 81
винотека, дат. -ци, т. 31б(1)
Винсент ван Гог, в. Ван Гог
Винстон (енгл., не „Винстен"), т. 208
Винченцо (итал. Vincenzo) не Винћенцо, т. 217
виња̄га, дат. -зи, т. 31б(4)
виња̄к (пиће), т. 71
виола, т. 18б
виолентан -тна (жесток, силовит), **виоленција**
виолетан, -тна (љубичаст), *ултравиолетан*
виолина, виолинист(а), мн. -сти
виолинисткиња, т. 26в(2)
Вирпазар, т. 100а
виртуоз (не виртоуз), *виртуозан* (мање об. виртуоски), *виртуозност* (мање об. виртуозитет), *виртуоскиња*
Вис, вишки, т. 28в
висибаба, т. 81в(1)
висити (у ек. и ијек.), не висјети
виски, вискија, т. 18а(1)
вис мајор, м. (непром., лат.)
висок, комп. **виши** (не *височији* и *вишљи*)
високи: *Високи Дечани; Стеван Високи*, т. 41г и 68
високо-: *високоградња, висококвалификован, високородан, високоц(ој)ењен, високошколац* итд., т. 81, 105
високоакумулативан, -вна (и високо акумулативан), т. 105
висококвалификован (и високо квалификован), т. 105
високоморалан, -лна (и високо моралан), т. 105
високопласиран (и високо пласиран), т. 105
високопреосвештенство (за спој. пис. уп. т. 81); *Ваше високопреосвештенство* (вел. слово), т. 79
високоразвијен (и високо развијен), т. 105
високоуважен (и високо уважен), т. 105
високоуман (и високо уман), т. 105
високоучен (и високо учен), т. 105
високоц(ој)ењен (и високо ци(ј)ењен), т. 105
висост (малим словом); *Ваша висости*, т. 79
височанство (малим словом); *Ваше височанство*, т. 79
витамин: *А-витамин, Бе-витамин, Це-витамин; витамин А* итд.; уп. т. 90
витао, витла, мн. витлови и **витло**, -тла, мн. -тла
витез (вок. витеже, мн. витези-витеза и витезови-витезова); **Витез** (геогр. и презиме), т. 50г; т. 41б
вити, вијем, вијући, вијући, вијмо, вијте, вијен-вијена и (ређе) вит-вита; тако и од изведених глагола као: **завити, навити, повити, пресавити, с(а)вити** (савијем, савијући, савијен боље него савит и сл.), т. 18е
Витлејем, т. 194ђ
витло, в. витао
витриол, т. 18б
вихор (мање об. вихар)
Вихор (име коња), т. 45
вице-: *вицеадмирал, вицекраљ, вицемаршал, вицепредседник, вицешампион*, уп. т. 83
вице верза (обрнуто, лат. vice versa)
вицмахер
ви-џеј (муз., енгл. vee-jay, по аналогији са *ди-џеј*), т. 88б
више-: *вишебој, вишев(ј)ековни, вишегодишњи, вишедневни, вишем(ј)есечни, вишенам(ј)енски, вишенационални, вишесложан, вишеслојан, вишесм(ј)еран, вишеструк, вишец(ц)евни, вишечлан, вишешколац* (не вишошколац) итд., т. 81 и 103
Вишеград, вишеградски, Вишеграђанин, Вишеграђанка, т. 48, 50б, 69, 100а
више-мање (отприлике, приближно), т. 129 (исто и мање-више)
вишеспоменути (и више споменути), т. 105
вишестепени, т. 103
вишња-боја, т. 82г
вишњастоцрвен, т. 106
вјежбалишни (ијек.), т. 8б, 26г(4)
вјежбанка, дат. -ци, ген. мн. вјежбанки (необ. -нака), **вјежбаоница, вјежбач**, инстр. -ем, **вјежбачица, вјежбачицин, вјежбачки**, т. 8б, 31б(1), 37б(3)

вјекован, -вна, **вјековати, вјековјечан**, -чна, **вјековит, вјековитост** (инстр. -ошћу и уз одредбу -ости), ијек.
Вјеличка (пољ. Wieliczka), т. 242
вјенчати, вјенчаница, вјенчић и сл. (ијек.)
вјенчић (дем. од вијенац, ијек.), т. 30в
Вјењавски (пољ. Wieniawski), т. 242
Вјепш (пољ. Wieprz), т. 242
вјера (ген. мн. вјера); **вјеран** (не вијеран), **вјереник** (вок. -че), **вјереница** (-чин), **вјеридба, вјеровати, вјероватан, вјеронаука**, т. 8б
вјеро-: *вјеродостојан, вјерозакон, вјероисповијест, вјероломан, вјеролом-ник, вјероломност, вјероломство, вје-роучитељ* итд. (ијек.), т. 8 и 81а
вјероватан, -тна, **вјероватност, вјеро-ватноћа**, ијек., т. 8б
вјерују (црквв., вероваље, кредо; употребљава се као именица ср. рода и не мења се), ијек. облик и у ек.
вјетар, вјетровит, вјетровка (дат. -ци, т. 31б(1), ген. мн. вјетровки, т. 37б(3)), **вјетрогоња, вјетроказ, вје-трометина, вјетропир** (инстр. -ом), **вјетропирка** (ијек.), т. 8б
вјечан, вјечност, вјечит, вјечито (ијек.), т. 8б
вјешт, вјештак (вок. -аче, мн. -аци), **вјештакиња, вјештац** (вјешца, вок. вјешче, ген. мн. вјештаца), **вјешта-чити, вјештачки, вјештина, вјешти-ца** (-ичин), **вјештичји** (и вјештичи-ји), ијек., т. 18г(2)
вкв., скраћ. висококвалификовани, уп. *кв.* (квалификовани), т. 179б(2)
влага, дат. влази, т. 31б(1)
влада: *Влада Републике Србије*, т. 63а и скраћ. *Влада*, т. 70; *ова влада*, т. 70(нап.)
владалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -ао-ци, -алаца, т. 36б(6)
владар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), *владарев* и *владаров*, т. 34а(1)
владика, дат. -ци, **владичин**, *владика Данило*, т. 30а, 31б(1), 41д(нап.)
Владимирска губернија, т. 56а
Владислав Петковић Дис, т. 9б
Владичин Хан, Ханчанин, Ханчанка, т. 48в, 50б
влас (ж.), мн. власи-власи
власничин (према власница), т. 30б
власт, инстр. влашћу, уз одредбу и власти
властан, -сна, т. 26г(4)
властелка (дат. -лки, ген. мн. -лки и -лака) и **властеока** (дат. -оки, ген. мн. -лака), т. 36б(10)
властеоски и **властелски**, т. 36б(9)
властодржац, -шца, **властодржачки, властодршчев, властодрштво**, т. 81а
Влах (вок. Влаше, мн. Власи); *Стари Влах* (Старога Влаха итд); **Влахи-ња** (жена), **влахиња** (коло, сорта јабука), т. 48б, 50б, 71
влашки, т. 27а
Влашићи (и Плејаде), т. 46
ВМА, скр. *Војномедицинска академи-ја*, изговор „ве-ем-а" (боље него устаљено „ве-ме-а"), т. 181Б
ВМО (WMO), скраћ., т. 181А
во, вола, мн. волови; **вочић, воловски** и **волујски**, т. 36б(2,4)
Вовилије (франц. Vauvilliers), т. 275
во времја, стклн. (некад, давно)
водаричин (према водарица), т. 30б
воденбуба, т. 22
воденичарка, дат. -ки
водир (и у ек. и у ијек.; некњ. ијек. водијер)
водич, инстр. -ем, **водичев**, т. 34а
Водњани (чеш. Vodňany), т. 284
водоводски, т. 20а(1)
вододелница (ек.); **вододијелница** (вододјелница), ијек., т. 10и
водоинсталатер, т. 81
Водолија, сазв. у Зодијаку и зод. знак, т. 46
водомер (ек.), **водомјер** (ијек.), т. 10в(2)
водоносан, -сна, т. 103б
водоотпоран, -рна, т. 103б
водопривреда, т. 81б
вођство (водство, не *вођство*), ген. мн. вођстава (водстава), т. 20а(3), в. *-ђс-*
Вож (франц. Vosges), т. 275
вожд: *вожд Карађорђе* (малим словом) = **Вожд** (замена за конкретно име), т. 41в(нап.), 49
вожење (према возити), не возење
вожња (од воз-), т. 21
воз- : ваз-, уз-: *вознети се, вазнети се, узнети се, воздизати, ваздиза-ти, уздизати* и сл., о стил. дифе-

ренцијацији и нормат. поступку в. под **ва-**
возити, возим, имперф. вожах, трп. вожен
војвода: *војвода Стеша*, т. 49; *Војвода Стеша* (име селу), т. 50б
војводина (обичније војводство); **Војводина** (геогр.), **Војвођанин, Војвођанка** (дат. -ки), **војвођански; Аутономна Покрајина Војводина** (АПВ)
војводство: *Варшавско војводство, Катовичко војводство*, т. 56а
војевати, војујем
Војин, Војислав итд., т. 18и
Војин (према Воја и Војо, ген. Воје)
Војка (име), дат. Војки; **Војка** (геогр.), дат. Војки, т. 31б(4, 6)
војничић (дем. и хип. од војник), т. 30г
војнички, т. 27а
војно-: *војноѓеографски, војноисторијски, војнообав(ј)ештајни, војнополитички, војнотехнички; Војноѓеографски завод, Војноисторијски институт, Војномедицинска академија*, т. 103б, 108
Војов (према Војо, ген. Воја)
Војтјех (чеш. Vojtěch), т. 284
Војћех (пољ. Wojciech), т. 242
вок., скраћ. *вокатив*, т. 179а(3)
воки-токи (не токи-воки)
Волга, дат. Волги, т. 31б(4); **волшки**, т. 27а
Волгоград (рус., т. 250а; не „Валгаград", т. 19б)
волети, -им, волео-волела, вољен, вољење (не *волење*), ек., т. 23г
волији (волија, волије), комп. према глаголу волети (вољети), заст.
воловски и **волујски** (према во)
Волођа (рус. уоб.), т. 250в
Волочок, Волочока (рус., а не „Волочка"), т. 199г
волт (физ., јединица за мерење електр. напона; симбол V); ген. мн. волти, т. 180а
Волт (енгл. Walt), в. т. 208—212
Волтер (франц. Voltaire), т. 275
Волтер (енгл. Walter), в. т. 208—212
Волтин лук, т. 74
волчић (не него вочић), в. во
вољети, -им, волио-вољела, вољен, вољење (не *волење*), ијек., т. 23г
ворд-процесор, т. 88б
вороњешки (од Вороњеж), т. 27а
вотка, дат. вотки, ген. мн. вотки, т. 31б(3), 37б(3)
воћар (вок. -ару, -аре, инстр. -ем и -ом), **воћарев** и **воћаров**, т. 34а(1)
воћка, дат. -ћки, ген. мн. -ћака и -ћки т. 31б(3), 37б(4)
воћкица, т. 30г(1)
воћњак (не вотњак)
воћство, не него воћство (водство), т. 20а(3)
вочић, в. во
Вошингтон (енгл. Washington), т. 208, уп. Вашингтон
воштан, воштаница, воштарница, уп. т. 32
воштити (имперф. вошћах, трп. прид. воштен и вошћен), уп. т. 32
враг, вок. враже, мн. врагови (песн. врази)
враг, одвојено писање предлога у устаљеним изразима: *до враґа, на враґа, по враґу, у враґа, к враґу, за враґа, с враґом*, т. 140бв; уп. ђаво
враголанка, дат. -ки, т. 31б(5)
вражић (дем. и хип. од враг), в. т. 30г
вражица (од враг), уп. т. 30г
вражји (боље него вражији), т. 18г(2)
вранац, -нца (вино), т. 71
вранац (вран коњ) и **Вранац** (посебно име коња), т. 45
вранока, дат. -ки (овца), т. 31б(1)
врањанка (коло), дат. -ки; **Врањанка** (становница Врања), дат. -ки, т. 31б(4) и (нап.)
врапчији (боље него врапчји), т. 18г(2)
вратарка, дат. -ки, т. 31б(5)
врач, инстр. -ем, мн. врачеви (и врачи), **врачар** (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **врачарев** и **врачаров**, т. 34а(1)
врачаричин (према врачарица), т. 30б
Врачеви (и Врачи), црквен. празник, т. 59
врацбина, т. 19
Врбас, врбаски, Врбашанин, Врбашанка (дат. -ки), т. 25а, 28в, 31б(4), 48в, 50б, 69
Врбаска бановина, т. 56а

Врбашки (презиме), уп. Врбас, т. 28в
Врбица, црквр. празник, т. 59
врвети (ек.), врвео-врвела, имперф. врвљах; **врвјети** (ијек.), врвио-врвјела, имперф. врвљах (погр. *врвиш*ти); **врвљење** (у ек. и ијек.)
Вргинмост, вргомоски, Вргомошћанин, Вргомошћанка (дат. -ки), т. 31б(4), 48в, 50б, 69
вргнути, вргнем, вргох, вргнух, вргао и вргнуо, вргнувши и **врћи**, вргнем, вргох, вргао, вргавши
вредан, -дна (комп. вреднији), **вредност** (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости), **вредносни, вредносница** (поштанска), ек.; ек. и ијек.: **вредник, вредница, вредновати, вредноћа** (и мање об. вреднота), уп. т. 8д
вредети (не *вредиш*ти), -им, вредео-вредела, имперф. вређах, ек.
врелце, врелца и врелцета, мн. врелца, врелаца (врелца) и **врео̄це**, врео̄ца и врео̄цета, мн. врео̄ца, врелаца (у сликовитом изразу), ек. и ијек., т. 36б(8)
време (ек.); ек. и ијек.: **истовремено** (тако и: **једно-, оно-, пре-, са-), временит, временски, временьача, времешан**, уп. т. 8д
временом (прил.), боље с временом
времеплов (не времоплов)
врео̄ (прид.), комп. врелији, ек. и ијек. (замена јата, т. 10ђ); уп. зрео и зрио; в. и врети
врео̄це, в. врелце
врети (у ек. и ијек.), врим-вриш, вру, врући, врех-вре; врео-врела (ек. и ијек.), ијек. и врио-врела; тако и од слож. глаг. као **проврети** и сл.; уп. т. 10ђ
врети (ек.), **-вријети** (ијек.), у слож. глаголима као **наврети** ијек. **наврије̄ти**, наврем, наври, наврех-навре (ек.), навријех-наврије (ијек.), навро-наврла
врећи, в. врћи
вриједан (комп. вреднији), **вриједност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), **вриједносни, вриједносница** (поштанска), ијек.
вриједјети (и вриједити), вриједим, вриједјех (вриједих), вриједио-вриједјела (вриједила), т. 10д
вријежа, ијек; уп. ек. вре́жа
вријеме, времена (ијек.), т. 9г; уп. и: **истовремен, једновремен** и др. (под време)
вријес (ек.), уп ек. врȇс, т. 8а
вријесло (ијек.), т. 8а
вријећи, в. **врћи**
врио и **врео** (од врети), ијек.; тако и **проврио** и **проврео** и сл., т. 10ђ
вриска, дат. врисци, т. 31б(1)
врљика, дат. -ци, т. 31б(1)
врљоок, -а, -о
Врњачка бања (бања), **Врњачка Бања** (град)
Вроцлав (пољ. Wrocław), т. 242
врстан, врсна, т. 26г(4)
-врсти: заврсти, заврзем, заврзен (не *завр̄жен*); тако и **изврсти, наврсти (се), одврсти, привр̄сти, сврсти, увр̄сти**
врт, мн. вртови (песн. врти)
вртар и **вртлар, вртарка** и **вртларка** (дат. -ки), **вртарски** и **вртларски, вртарство** и **вртларство**
вртети, вртим, вртех-врте, имперф. врћах, вртео-вртела, врћен, (из)вртевши; тако и слож. глаголи **извртети, провртети** и сл. (ек.)
вртјети, вртим, вртјех-вртје, имперф. врћах, вртио-вртјела, врћен, (из)вртјевши; тако и слож. глаголи **извртјети, провртјети** и сл. (ијек.)
вртлар (и вртар) и сл., в. под вртар
вртларка, дат. -ки, т. 31б(5)
врћи и **врећи** (ек.), **врћи** и **вријећи** (ијек.), вршем, врху, врхући, врхох-врше, вршах и врсијах, врси, врхао-врхла; вршен, (о)врхавши; тако и **изврћи, извређи, извријећи, оврћи, оврећи, овријећи** (овршем, оврху, оврхох и сл.); некњ. је (у овом значењу) вршити, затим вршу, вро-врла и сл., т. 31в
врћи, в. вргнути
вруће, комп. врући
-врх, спој. писање слож. предл. као **изврх, наврх, поврх, сврх, уврх**: *на̄врх брда, по̄врх пла̄нине*, т. 130

Врхбосна, Врхбарје (пише се *х* и пред звучним сугл.), уп. т. 20
врцалка, дат. -ки и -ци, ген. мн. -ки, уп. т. 31б
Вршац, вршачки, Вршчанин, Вршчанка (дат. -ки); *Вршачки брег*, т. 31б(4), 48в, 50бд, 69
вршилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
вршити, в. врћи (врећи и вријећи)
вуга, дат. вуги, в. т. 31б(8)
Вуђинг (кин. Wujing, Конфучијево дело), т. 229
вујин (од вуја, према вук), т. 18в(4)
Вујица, т. 18в(4), 18и
Вујичић, т. 18 и (нап.)
вук (вок. вуче, мн. вукови-вукова и вуци, вуцима), т. 29; **Вук** (име), **вуковски** (т. 69); **Вук-Даничићева акцентуација**, т. 74, али: ***вук-даничићевска акценшуација***, т. 69 и 104 (нап.)
вукодлак, т. 43(нап.)
Вук Стефановић Караџић, двојно презиме, т. 95
Вука, дат. Вуки, т. 31б(4)
Вуковар, вуковарски, Вуковарац, -рца (вок. једнак ном.), **Вуковарка**, дат. -ки, т. 31б(4), 48в, 50б, 69
вуковац, -вца, т. 49
вулгаризам, -зма, ген. мн. -зама (лингв.: вулгарна реч, каткад уопште за народне некњ. речи), т. 37в(1)
Вулгата (лат. превод Библије)
Вуле (Вулета и Вула)
вулкан (геол.); **Вулкан** (мит. бог ватре), т. 43
вулканизер, инстр. -ом (и -ем); **вулканизеров** (и вулканизерев), т. 34а
вулканизирати и **вулканизовати**, т. 194б
Вурден (хол. Woerden), т. 280а
Вуси (кин. Wuxi, град), т. 229
Вухт (хол. Vught), т. 280б
Вучанг (кин. Wuchang, град), т. 229
Вучедол (код Вуковара, предисторијско налазиште), т. 100а; *вучедолска култура* (енеолит)
Вучедолска битка, али — **битка на Вучјем долу**, т. 60б, 61
Вучитрн (град), т. 50б, 100а; **вучитрн** (бот.), т. 71
вучицин (према вучица), т. 30б
вучјак (пас)
вучји (боље него вучији), т. 18г(2); **Вучји до** (предео), т. 50д
Вучко (пас), т. 45
Вучоу (кин. Wuchou, град), т. 229

Г

g (г), скраћ. *грам.*, т. 180
г., скраћ. *година* и *господин*, т. 179а(1)
Г., скраћ. *Горњи* (нпр. Г. Милановац)
г за новогрч. Г (и када се изговара као *j*, тј. испред вокала предњег реда): *Георгијадис*, т. 193
г у перс. именима (нпр. *Голшад*), различито од ар., т. 206а
г за укр. и белор. Г, т. 200г
г боље него **х** за хол. G, т. 278, 280
Габен (франц. Gaben), т. 275
Габријел (енгл. Gabriel), в. т. 208—212
Габријел (не „Габрјел"), шп. 287
Габријел (пољ. Gabriel), т. 242
Габријеле (итал. Gabriele), т. 217
Гадафи (ар., уоб.), т. 204а
газда: *газда Никола, газда Николи, с газда Николом*, т. 92б (као и *газда Никола, газде Николе*)
газдаричин (према газдарица), т. 30б
Газела (мост у Београду), т. 68
гази (непром.), *гази Смаил-ага* (као пригодни придевак); *Гази Мустафа Кемал* (као део имена)
Газивода Петровић, двојно ж. презиме, први део променљив: Газиводе Петровић, т. 95б
Газиместан (на Косову), не Гази Местан
газити, гажен; експр. **гажљати**
Гај (енгл. Guy), в. т. 208—212
Гај (лат. Gaius), **Гајев**, т. 191б
гајба, ген. мн. гајби, т. 37б(3)
Гајгеров бројач, т. 74

Гајин (према Гаја и Гајо, ген. Гаје), т. 18в(1)
гајити, -им, гајио-гајила, т. 18в(1)
Гајичин (према Гајица), т. 30б
гајка, дат. гајци, ген. мн. гајки, т. 31б(1), 37б(3)
Гајов (према Гајо, ген. Гаја)
гајрет (не гарјет)
гајтан-веђе (ек.), **гајтан-вјеђе** (ијек.), т. 82в
гакати, гачем, (они) гачу, гачући
гактати, гакћем, гакћу, гакћући
Гал (мађ. Gál, трад. правописом Gaal, Gaál), т. 234
гала (прид. непром.): *ђала ручак, ђала йредсшава, ђала йријем*, т. 86а
галаксија (ређе галактика); **галактички**
галактометар (справа за одређивање колич. масноће у млеку)
галантан, -тна; **галантност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
галвано- (спој. пис.): *ђалваноакусшика* (дат. -ци), *ђалваноӷрафија, ђалваномешалурӷија, ђалваноūласшика* итд., т. 81а
галеб, мн. галебови (и галеби)
галерија, галеријски, галеријица (дем.), т. 18ђ; **Галерија Матице српске**, т. 63б
галерист(а), мн. -ти; **галеристкиња; галеристички**
галија, галијица (дем.), **галијаш**
галијот (обешењак)
галијум (галиј, -ија), т. 190в(2)
Галилеј, али именом и презименом *Галилео Галилеи* (итал. Galileo Galilei), т. 217
галиматијас (збрка у изражавању и сл.)
Галипоље(е) (на Дарданелима); *Галиūољски Срби* (као етногр. скупина), уп. *Градишћански Хрвашы*, т. 48б
Галис (франц. Gallus), т. 275
Галиција (трад., шп. Galicia), т. 290
Гама: *Васко да Гама* (Vasco da Gama), *Гамина ūушовања* („да" није део презимена), т. 197б, 244
гамад (инстр. -ађу и -ади)
гама-глобулин, гама-честица
гама зраци; γ-зраци, али **β и γ зраци; гама активност, гама астрономија, гама честица**, т. 90а
гамбит (шах)
гамизати и **гмизати**, -ижем
ганга (дат. -ги, ген. мн. ганги) и **гангалица, гангаличин**, т. 30б, 31б(8), 37б(3)
ганглија, ганглијски
гангрена, гангренозан, -зна; *ђас-ђангрена*, обичније је *ђасна ђангрена*, т. 82в
гангста-реп, гангста-репер (муз.), т. 88б
гангстер, гангстерај, гангстерски, гангстерство, т. 20в(2)
Ганди (а не „Гандхи"), Гандија, хинд., т. 197в(1); **гандијевац**, т. 49
Гансу (кин. Gansu, провинција), т. 229
гарант, гаранција, гарантни, гарантовано (прил.), **гарантовати**, -ујем
гарда, ген. мн. гарди (и гарда), **гардијски, гардист(а)**, мн. -сти
гардеробер (инстр. -ов), **гардероберка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(5), 37б(3)
гарибалдијевац, т. 49
Гарније (франц. Garnier), т. 275
гарнирати, гарнирунг
гаров (пас црне боје) и **Гаров** (посебно име пса), т. 45
Гарос (франц. Garros), т. 275
Гарсија Лорка, Гарсије Лорке; Гарсија Лоркине песме (песме Ф. Гарсије Лорке), т. 97, 104 (одв. пис.); т. 18а(1) (пис. ј)
гарсоњера (мање об. гарсонијера)
гас-генератор, т. 82в
гасилац, -иоца, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
гасификација, инстр. -цијом, т. 18а(1)
гасна комора
гас-маска, т. 82в
гасовод, гасометар, т. 81а
гасталд, ген. мн. гасталда, т. 37в(4)
Гастон Парис (франц. Gaston Paris), т. 275
гастарбајтер, гастарбајтерски
гастритис
гастроном, гастрономија, т. 81а
гастроскоп, гастроскопија, гастроскопски

гаталац, -оца, мн. -аоци, -лаца, т. 36б(6)
гатка, дат. -тки, ген. мн. -тки, т. 31б(3), 37б(3)
гауда, врста сира према имену хол. града *Гауда*, т. 71
Гаус (нем. Gauß), т. 238
гаучо (мн. гаучоси и гаучи); „гаучоси" (фудб. репрезентација Аргентине), т. 49
Гацко (из Гацка, у Гацку), **Гачанин, Гачанка** (дат. -ки), т. 31б(4), 48в, 50б
Гвадалахара (шп. Guadalajara), т. 290
Гвадалкивир (шп. Guadalquivir), т. 290
Гварда (порт. Guarda), т. 244
Гварески (итал. Guareschi), т. 217
Гварнијери (итал. Guarnieri), т. 217
гваш, -а
Гвераци (итал. Guerrazzi), т. 217
гвид- за исл. GUÐ-, т. 261 (в. Гвидрун)
Гвидо (итал. Guido), т. 217
Гвидрун (исл. Guðrún), т. 261
Гвинеја, Гвинеје, Гвинеји, в. т. 18д; **Нова Гвинеја**, т. 50а
гвинеја (новч. јединица и др.), т. 71
Гвиралдес (шп. Güiraldes), т. 290
Гвичардини (итал. Guicciardini), т. 217
Гвоздени крст (одликовање), т. 65
гвоздено доба (временски период), т. 62а
гг., скраћ. *господа*, т. 179б(4)
Гдањск (пољ.; Gdańsk), т. 242
где (ек.)
гдегде (ек.), **гдјегдје** (ијек.), т. 126а
гдегод 'негде', **где год** 'било где' (ек.), **гдјегод, гдје год** (ијек.), т. 126а
гдекад и **гдекада** (ек.), **гдјекад** и **гдјекада** (ијек.), т. 126а
гдеко, гдеког(а) ек., **гдјеко**, гдјеког(а) ијек.
гдекоји, гдекојег(а) ек., **гдјекоји**, гдјекојег(а) ијек., т. 110
гдено (ек.), **гдјено** (ијек.), т. 134; уп. -но
гдешто, гдечег(а) ек., **гдјешто**, гдјечег(а) ијек., т. 110
Гдиња (пољ. Gdynia), т. 242
гдје (ијек.)
гдје- (гдјегдје и др.), в. под где-
гђа, гђица, скраћ. *госпођа, госпођица*, т. 179б(1)
Геа, ген. Гее, дат. Геи, инстр. Геом, т. 18д
геак, мн. геаци, геака, т. 18д; хип. **геја, гејо**
Гевара (шп. Guevara), т. 290
Гед (франц. Guesde), т. 275
Ге-дур (G-dur), **ге-мол (g-mol)**, т. 90а
гејзир, гејзирски и **гејзер, гејзерски**
Гејрут (сканд. Geirð), т. 260в
Гелеји (мађ. Geleji), т. 234
Гелешан (кин. Geleshan, планина), т. 229
ген., скраћ. *генитив*, т. 179а(2)
Генган (франц. Guingamp, т. 275, боље него Генгам, уп. Дешан), т. 274 и 275
генеалогија, генеалошки
генерализација, генерализовати, -ујем
генералије (општи, обично лични подаци)
генералица, генераличин, т. 30б
генералка, дат. -ци (потпуна, темељна поправка), т. 31б(1)
генерал-мајор, генерал-потпуковника, т. 82, 87; **генералмајорски**, т. 104
генералштаб (као општа реч), али нпр. **Генералштаб Војске Србије** (т. 63а), **генералштабни**
генерација, генерацијски
генерациони генератор, инстр. -ом
генерички (генерични)
генетика, дат. -ци, т. 31б(1); **генетичар**, вок. -е и -у, инстр. -ем и -ом, т. 34а(1)
генијалан (ређе гениозан), **генијалност** (ређе гениозност), инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
геније (и геније), ген. -ја, мн. генији; **генијалан**, -лна, **генијалност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 190в(2)
гениозан
гениталије, ж. мн.; **генитални**
генитив, генитивни (и генитивски)
гено-: *генотип, генотропизам, генофонд, геноцид, геноцидност*
геогр., скраћ., *географија, географски*, т. 179а(4)
географија, геологија, т. 81а
гео-: *геодинамика, геолингвистика, геомагнетизам, геометрија, геометриј-*

ски, ѓеомеханика, ѓеоморфологија, ѓеополитика, ѓеостратегија, ѓеостратешки, ѓеосфера, ѓеотектоника, ѓеофизика, ѓеохемија, ѓеоцентричност, ѓеоцентричан, ѓеоцентричност, т. 81а, 83

геомицин (мед.), т. 71

Георге (рум. Gheorghe), т. 247

георгина (бот.)

геосфера (не *-свера*)

гепард, ген. мн. гепарда, т. 37в(4)

Герардо (итал. Gherardo), т. 217

геријатрија, геријатријски

герилац, -лца, **герилка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **герилски**, т. 31б(5), 36б(7), 37б(3)

герла, ген. мн. герли

Герман, Германка (дат. -ки), т. 31б(4) и 48аб

германизам, -зма, скр. *ѓерм.*, т. 37в(1)

германијум (германиј), т. 190в(2)

германистика (дат. -ци, т. 31б(1)), **германист(а)**, мн. -сти, **германисткиња**, т. 26г(2)

германофил, германофилија, германофоб, германофобија, т. 81а

геронтологија, т. 81а; **геронтолошки**

Герти (енгл. Gertie), в. т. 208—212

Гертруд(а) (енгл. Gertrude), в. т. 208—212

герундиј и герундијум, герундив (грамат. термини), т. 190в(2)

Гестапо (Гестапоа, -оу итд.), **гестаповац, гестаповка, гестаповски**, т. 49, 63а, 69

гестикулисати (гестикулирати), **гестикулација**, т. 194б

Гете (нем. Goethe), т. 238

Гетинген (нем. Göttingen), т. 238; **гетингенски**, не гетингешки, т. 28в

гето, м. гета-гету итд., у мн. с. рода *ѓета* (не *ѓетои*)

гетоизација, гетоизовати

Гжегож (пољ. Grzegorz), т. 242

гз за грч. Χ у међусамогл. положају у префиксу (нпр. *егзарх*), т. 192б; уп. *кс*

Ги (франц. Guy), не Гиј, т. 275

гибак (-пка), **гипкост** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), **гипкоћа**, т. 19

Гибралтар (енгл.), в. т. 208—212

гигабајт

гигантосаур(ус)

Гидеон (енгл. Gideon), в. т. 208—212

Гиза (а не „Гизах", ар.), т. 204б(1 и 2)

Гизланцони (итал. Ghislanzoni), т. 217

Гијом (франц. Guillaume), т. 275; *-ијуместо* фр. $-ill, т. 18б

Гил (енгл. Gil), в. т. 208—212

Гил (норв. Gill; исто у швед. Јил, в.), т. 260в

Гилберт (енгл. Gilbert), в. т. 208—212

Гиле (Гилета и Гила), т. 41в

Гиљфердинг (рус., а не Хилфердинг), т. 251д

Гимараис (порт. Guimarães), т. 244, 245б

гимн., скраћ., *ѓимназија, ѓимназијски*, т. 179а(3)

гимназија, гимназијски, т. 18ђ(1), 190в(2), **гимназијалац**, -лца, **гимназијалка**, дат. -ки, ген. мн. -ки; **гимназист(а)**, мн. -сти, **гимназисткиња**, т. 26г(2); **Гимназија** — вел. словом када се ради о првој речи вишечланог зван. имена или скраћ., као нпр.: Гимназија „Исидора Секулић"; годину њеног рођења узели смо за Дан **Гимназије**, али — *ова ѓимназија*, т. 63б, 70(нап. 3)

гимназијалац, -лца, (ређе) **гимназист(а)**, мн. -сти, **гимнастицирати**

Гимнес (и Јимнес, дублети и изузеци), норв. и швед. Gimnes, т. 260в

гинко, гинка (м.)

гипсотека, дат. -ци, т. 81а

гитарист(а), мн. -сти, **гитаристкиња**; *Гитаријада* (у Зајечару, маниф.), т. 63д

-гица — изостанак очекиване промене **г** у **ж**: *мазгица, чергица, шкргица*, т. 30г(1)

гј за исл. G испред *е, i, í, у, ý, œ, ei, еу* (уп. Гјисли), т. 261

Гјисли (исл. Gísli), т. 261

гл., скраћ. *глаѓол, глаѓолски* и *главни*, т. 179а(2)

глава: *писмо-глава* (коцка, жреб)

главар, вок. -у и -е, инстр. -ом и -ем, т. 34а(1)

главатац, главаца, ген. мн. -атаца (бот.), т. 26а

главнокомандујући

главња, ген. мн. главања, т. 37б(2)
главоболан; главобоља, главобољати; главос(ј)ек, главос(ј)еча; *Јован Крститељ Главос(ј)ек*, т. 41г
глагољица; глагољаш, инстр. -ем, т. 34а
глад, -и (ж.), инстр. глађу, уз одредбу и глади
гладак, -тка, комп. глађи (и глаткији, али не глачији), т. 19
гладијатор, гладијаторски, гладијаторство
гладиола (бот.), т. 18б
гладнети (ек., постајати гладан), гладним, гладнех, гладњах, гладнео--гладнела; **гладњети** (ијек.), гладним, гладњех, гладњах, гладнио (не гладњео), гладњела; уп. гладнити
гладнити (ек. и ијек., мучити глађу, чинити гладним), гладним, гладних, гладњах, гладнио-гладнила; уп. гладнети
гладничин (према гладница), т. 30б
Глазгов (енгл. Glasgow), т. 208; уп. и т. 20в(3) (једначење сугл.)
Гламоч, гламочки, Гламочанин (и Гламочак), **Гламочанка** (дат. -ки)
гламур, гламурозан, гламурозно, гламурозност
гласак, -ска, т. 37
глàсē, гласèа (врста свиле или светлуцавог платна, франц.)
Гласинчанин, мн. Гласинчани, **Гласинчанка**, дат. -ки, т. 31б(4), 48в
глатки (в. гладак), **глатко, глаткост** и **глаткоћа**, в. гладак, т. 19
глатко-: *глàтконог, глàткокос, глàтколист, глàтколисност*, т. 81а
глацијал, геол. (ледено доба), **глацијални, глацијација**, т. 62а
глачати, -ам (не глачити)
гледалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 36б(6)
гледалишни, т. 26г(4)
Гледис (енгл. Gladys), т. 208—212
гледишни (према *гледиште*), т. 26г(4)
глеђ, глеђи (ж.), ређе **глеђ**, глеђа (м.); **глеђаст, глеђни**
гликоза и **глукоза**
глиста, ген. мн. глиста, т. 37б(1)
глицинија (бот.)
глобтротер, глобтротерски
глодар, инстр. глодаром и глодарем, т. 34а(1)
глодарица; глодач, инстр. -ем, т. 34а
глорија (лат. слава, част); **Глорија** (име), т. 41а
глорификовати (глорифицирати), т. 194б
глосаријум и **глосарија** (врста речника), т. 190в(2)
глотологија, глотолошки
глув и **глух**, комп. глувљи (од глув), глуши (од глух), т. 15в
глуваћ (глухаћ), инстр. -ем, т. 34а
глувон(ија)ем и **глухон(ија)ем**, т. 109
глувоћа и **глухоћа**
глукоза и **гликоза**
глумичин (према глумица), т. 30б
глупети (ек.), **глупјети** (ијек.), 'постајати глуп, глупавити'
глупост, -и, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
глух, в. глув
глухон(ија)ем и **глувон(ија)ем**, т. 109; уп. и глув
глуши (комп. од глух), в. глув
гнати, обично у слож., као: **догнати, загнати, из(а)гнати, прегнати, сагнати, угнати** — догнам (заст. доженем и дожденем), догнај (заст. дожени, дождени), догнах-догна, догнао-догнала, догнан и догнат, догнавши (заст. догнав)
гнѐв (и гнѐв), **гневан** (комп. гневнији), **гневити се** (ек.); *гњев* је само ијек.
гнездо, гнездашце (ген. -ашца и -ашцета, ген. мн. -ашца и -ашаца), т. 9ж (нап.); **гнездити се** (имперф. гнежђах се), ек. (не *гњездо*)
гнијездо (ген. мн. гнијезда), **гнијездити се** (гнијезди се итд., имперф. гнијежђах се), ијек., т. 10к и нап.
гномски и **гномички**
гну, гнуа, гнуу (зоол.); *гну антилопа*, гну антилопе, т. 86в
гнус (не гњус), **гнусан, гнусоба, гнушати се**
гњев, гњеван (комп. гњевнији), **гњевити се** (ијек.), т. 8в(2)
гњеветати, гњеветало (у ек. и ијек.)
гњездашце (ген. -ашца и -ашцета, ген. мн. -ашца и -ашаца), ијек.

гњецав, гњецати, гњецавост
Гњилане (једн.: из Гњилана, у Гњилану; не у Гњиланима, у Гњиланама)
гњиљење (ек. и ијек., не гњилење), т. 23г
гњити, гњијем, гњијући, гњиј, гњијах, гњих, гњио-гњила; ређе **гњилети** (ек.), **гњиљети** (ијек.), гњилим, гњилећи, гњили, гњиљах, гњилех (ек.), гњиљех (ијек.), гњилео-гњилела (ек.), гњилио-гњиљела (ијек.)
гњус и сл. — не него *гнус* (в.)
го, гола, голо, комп. *голији*, т. 36б(11); **го-голцат** (го-голцит)
гоблен, не гобелен
говедар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **говедарев и говедаров**, т. 34а(1)
говедарица, говедаричин; през. *Говедарица, Говедаричин*, т. 30б, 40б
говедо, -еда, **говедина** (не говеђина), **говеђи; говече**, -ета
Гоген (франц. Gauguin), т. 275
го-го, жарг. (муз.)
год., скраћ. *година*, т. 179а(3)
(-)год: *кадгод* (некада), *какавгод* (некакав, било какав), *когод* (неко, било ко, макар ко и сл.), али када има засебан акценат одвојено: *кад год дође, ко год положи, што год изабереш, где год свратиш, докле год останеш* итд., т. 113, 126а
Годар (франц. Godard), т. 274 и 275
Годо (франц. т. Godot), т. 275
годину-две (ек.), **годину-двије** (ијек.), т. 120
-годишњак: *педесетпетогодишњак, седамдесетпетогодишњак* или 75-*годишњак*, т. 116
годишњеодморац, годишњеодморски
-годишњи: *двадесетпетогодишњи, стоседамдесетпетогодишњи*, т. 116
-годишњица: *двадесетпетогодишњица, 25-годишњица, стоседамдесетпетогодишњица, 175-годишњица* или *сто седамдесет пета годишњица*, т. 116 и нап.
Гоја (шп. Goya), т. 290
гојити(се), имп. гој (се), гојте (се), т. 18е
гол, гола (спорт); *гол-аут, гол-играч, гол-линија, гол-диференција* (боље *гол-разлика*), т. 82в, 88б
голгетер, вок. -у, инстр. -ом
голен (ген. голени, инстр. -ењу и -ени), **голенак** (-нка, мн. -нци, -нака), **голеница, голенични, голењача** (ек.)
голет (голети, инстр. -ећу, уз одредбу и -ети), не голијет; **голетан**, -тна
голија (врста пшенице), т. 71; **Голија** (план.), т. 50д
Голијат (библ. име); **голијат** (фиг. јак човек), **голијатски**
голијен (голијени; инстр. -ењу и -ени), **голијенак** (-нка), **гољеница, гољенични, гољењача** (ијек.), т. 8аб
Голи оток, т. 50д
голо-: *головрат, гологлав, гологуз, голоног, голорук, голорукост, голотрб, голомразан, голомразица, голос(ј)еменица, голошија, голошијаст*, т. 81а
Голооточанин, стан. Голог отока; *голооточанин*, мн. голооточани (некадашњи „становници" Голог отока, логораши), т. 49
голуб (мн. голубови-голубова и голуби-голуба), **голубији, голубињи** и **голубљи, голубар** (вок. -ару и -аре), **голубарев и голубаров**
Голубац, -пца (геогр.); *Голубац на Дунаву*, т. 50б
Голубинка (јама), т. 50д
голубичин (према голубица), т. 30б
Голупкин, Голупков, Голупцов, т. 20в(3)
Голфска струја, уп. т. 50ђ
голф терен, т. 86в
голцат и **голцит**: *го-голцат* и *го-голцит*
Голшад (*г* у перс. именима), т. 20ба
гомба, ген. мн. гомби
гомбати се, гомбање
Гомора (у изр. *Содома и Гомора*), имена библ. градова, т. 50б
гонетати, гонетам и гонећем
гонилац (-оца, мн. -оци, -лаца), т. 36б(6) и **гонитељ**, инстр. -ем и (ређе) -ом, т. 34
Гонкур (франц. Goncourt), т. 275
Гољај (алб. Golaj), геогр., т. 201б(2)
гора: *Дињ гора*, т. 100б, *Загребачка гора, Скопска Црна гора, Фрушка гора, Црна гора* (планина), т. 50д;

Црна Гора (држава), т. 50а; *Биогра, Зеленгора*, т. 81; в. Света гора/Гора, т. 50д(нап.)
Гора (геогр.), **Горанац**, -нца, **Горанка**, дат. -ки, **горански**
Гора (пољ. Góra), т. 241, 242
Горажде, горажданский, Горажданин, Горажданка (дат. -ки); *Горажданска штампарија* (из XVI в.), т. 55а, 63б
Горди Албион, т. 55б
Гордије (грч. Gordios), т. 191а
Гордијев чвор, т. 69 и 74
Гордон (енгл. Gordon), т. 196
горе-доле (ек.), **горе-дође** (ијек.), т. 129
гореименовани, горенаведени, горепоменути, али: *већ горе наведени*, т. 105
горети (горим, горех, горах, горећи, горео-горела), ек.; **горење** (ек. и ијек.)
Горичин (према Горица), т. 30б
горјети (горим, горјех, горах, горећи, горио-горјела), **горење** (ијек. и ек.), т. 8д(нап. 1)
горкоироничан, горкохуморан, т. 81а, 103а
Горле (хол. Goirle), т. 280а
Горња Зета, т. 50а
Горње Поље (село), т. 50б
горњи: *Горњи Милановац* (геогр.), *Горњи град* (део Загреба), *горњи град* (горњи, виши део града уопште), *горња Босна*
Горњи дом, т. 63а
Горњицки (пољ. Górnicki), т. 242
горњо- (спој. пис.): *горњоварошанин, горњоварошанка* (дат. -ки), *горњоградски, горњоселац*, -лца, *горњоселски* итд., т. 81а, 103а
Горобиље (село), т. 50б
горовит, горовитост; гороломан, -мна, **горопадан**
горосеча (ек.), **горосјеча** (ијек.), т. 8аб
горостас, горостасан, -сни, **горостасност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
Горски вијенац, т. 64 (или само **Вијенац**: *у Његошевом Вијенцу*, т. 70)
Горски Котар (геогр.), т. 50г
горући, прид. (*горући проблем*; друго је гл. прил. *горећи*, према горети)
Госпа (у знач. Богородица), т. 44а
госпа (цвеће), т. 73
госпа: *госпа Живка, госпа Живке* итд. и *госпе Живке*, т. 92б
госпина коса (бот.), т. 73
госпина трава (бот.), т. 73
Госпић, госпићки, Госпићанин, Госпићанка (дат. -ки)
Господ (у узречицама и *господ*, в. бог), т. 44а; уп. у заклињању: *Господи, помилуј*
господар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **господарев** и **господаров**, т. 34а(1)
Господар Јованова (улица), у Господар Јовановој, т. 92б
Господин (Господ, Бог), т. 44а
господинов трн (бот.), т. 73
господњи (за писање Господњи), т. 69(нап.)
господски, т. 20а(1)
господствен, господственост
господство, ген. мн. господстава, т. 20а(1), 26в(1)
Госпођиндан (црквн. празник) до Госпођиндана, о Госпођиндану (арх. и до Госпођина дне, о Госпођину дне), в. Госпојина, т. 59
Госпођица (роман), т. 64
госпођичин (према госпођица), т. 30б
Госпојина (црквн. празник), **госпојински**; *Велика Госпојина, Мала Госпојина*, в. Госпођиндан, т. 59
госпоче, -ета
госпоштина (од -дштина), т. 26в(2)
гостионица, гостионичар (вок. -е и -у, инстр. -ем и -ом), т. 34а(1), **гостионичарка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(5), 37б(3)
гостити, в. угостити
гостољубив, гостољубивост, гостопримљив, гостопримљивост, гостопримство
готика, дат. -ци, т. 31б; **готички, готица** (тип. лат. писма); **готичар**, инстр. -ем и -ом, т. 34а(1)
Готје (франц. Gaultier; арх. варијанта савр. имена Gautier), т. 271д(1) и 275
готски
Гоф (енгл. Gough), т. 208
Гоцин, т. 30б

гошћа, ген. мн. гошћа (гошћи), т. 37б(1)
Г-профил (читање „ге-профил"), т. 90а
грабљење, т. 23г
гравира и **гравура**
Градац, *Градца-Градцу* итд., али *Грац-Граца* (у Аустрији), т. 26б
Градишка, дат. -шки и -шци, т. 31б(б); **градишки, Градишчанин, Градишчанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки)
Градиште, градишћански, Градишћанин, Градишћанка; *Градишћански Хрвати* (као етногр. скупина), т. 48б
градња, ген. мн. градњи
градски, т. 20а(1)
град-херој (у граду-хероју итд.), т. 87
грађанскоправни (спојено, према *грађанско право*), т. 103б
грајати, грајем, имп. грај (ређе — грајати, грајим, имп. грајби)
грал (посуда, пехар), т. 35; *Свети грал* (по предању пехар са Исусовом крвљу), уп. нап. под т. 40
грам., скраћ. *граматички*, т. 179а(3)
Грамаг, скраћ. *Градски магазин*, т. 182б
грамзив (обичније него *грамжљив*), **грамзивост**
грам: *грам-атом, грам-калорија, грам-молекул(а), грам-негативан, грам-позитиван*, т. 88б
Грамши (итал. Gramsci), т. 217
грана: *бисер-грана, ловор-грана* (песн.), т. 82в
грандиозан, грандиозност (инстр. -ошћу, уз одредбе и -ости)
грандоман, грандоманија
граница; Граница (скр.) у зн. *Војна граница, Војна крајина*, т. 70
гран-при, гран-прија итд. (опште знач.); **Гран-при** (одређена манифестација), т. 63д, 88б
грао (прид. непром.): *грао сукња, грао капут*, т. 86а
-графија, формант сложеница: *географија, стратиграфија*, т. 81а
графолог, *графологија, графолошки, графоманија, графомански*, т. 81а
Граховско поље; *кращка поља Никшићко и Граховско*, т. 51
грахорица, грахоричин; грахорка, дат. -ци
Грација (не Гратија), т. 192а
Грацијано (итал. Graziano), т. 217
грациозан, -зна, грациозност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 18б
Грачац, -аца, грачачки, Грачачкиња (жена из Грачаца)
грашевина (врста лозе и вино), т. 71
грашка, дат. -шци, ген. мн. грашки, т. 31б, 37б(3)
грбавити, т. 8ђ(нап.)
Грбавица (део Сарајева и део Новог Сада), т. 54а
Гргетег, Гргетежанин, Гргетежанка (дат. -ки), **гргетешки**
Грделичка клисура, т. 50д
грдња, ген. мн. грдња и грдњи, т. 37б(3)
градобитан, -тна (који је тучен или који туче градом)
гребати, боље грепсти; **гребатор**, вок. -е и -у, инстр. -ом и -ем, т. 34а(1)
Грегоар (франц. Gregoire), т. 275
Грегори (енгл. Gregory), (не „Грегери"), в. т. 208—212
гредом, прил. (успут, у пролазу)
грејати, грејалица, грејање, грејач (ек.)
грејпфрут (скраћ. и *грејп*)
Грејс (енгл. Grace), в. т. 208—212
Грејт Јармут (енгл. Great Yarmouth), в. т. 208—212
гренд слем (ознака тен. турнира), не „грен слем"
Гренобл (франц. Grenoble), т. 271а
грепсти, гребем, боље него гребати
грех, грешити (ек.); ек. и ијек.: **грешан, грешка** (дат. -ци), **грешник** (вок. -че), **грешница, грешнички, грешност** (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости), в. т. 8д
грецизам, -зма, **грецизирати, грецист(а)**, мн. -сти, **грецистика**, дат. -ци
грешка, дат. грешци, ген. мн. грешака (ек. и ијек.), т. 8д, 37б(2)
Григореску (рум. Grigorescu), т. 247
Григорије (а не „Хрихорије"), укр. и белор., т. 198
гриз (не грис); **гриз-кнедле**, т. 82в
гријати, гријалица, гријач (ијек.), т. 8г(1)
гријех, гријешити (ијек.); боље **грешан** него *гријешан* (уп. грешити), т. 8д
гринго, -а, мн. грингоси-грингоса
Гринич (енгл. Greenwich), в. т. 208—212

гринички
Гринпис (енгл. Greenpeace), в. т. 208—212
грип, -а (и грипа, -е)
гристи, гризем, гризу, гризући, гризијах, гризох-гризе, гризао-гризла, гризен (не *грижен*), (из)гризавши (заст. -ав)
грижа, грижљив, грижљивост
гризаљка, дат. -ци (анат.), т. 31б(1)
гризен (не грижен), тако и *загризен, изгризен, нагризен, одгризен*, али прид. *загрижен* (задрт, каприциозан и сл.), уп. т. 23г
гримизно-: *гримизнољубичаст, гримизноцрвен*, уп. светло-, т. 10б
гркоисточни, гркоисточњак
гркокатолик, гркокатоликиња, гркокатолички
грлица, грличин, т. 30б
грличић (птић грлице), уп. т. 30в
грличји (боље него грличији), в. т. 18г(2)
грлобоља
грлце (грлца, мн. грлца, ген. грлца и грлаца) и **гроце** (изговор: гр-оце), ген. мн. грлаца (облик припада сликовитом изразу), т. 36б(8)
грљење, не грлење (уп. грлити, грлим, *грљен*), т. 23г
грм, грма и **грмен**, грмена
грмаљ, инстр. -ем; **грмаљев, грмаљски**
грмети (ек.), **грмјети** (ијек.); имперф. грмљах; грмећи (не грмијући)
Грмеч планина, обичније само **Грмеч**, т. 100(нап. 1)
грожђе, т. 21
грожђе светог ивана (бот.), т. 73(нап.)
гроздак, гроска, мн. гросци, гроздака, т. 26г(2)
гроздан, грозни (од грозд), углавном је ограничено на сликовити израз (*грозни виногради*) или је двосмислено употребљено (*грозне сузе*), т. 26г(6)
громби, -ија
громуљичав и **громуљичаст**
Гронинген (хол. Groningen), т. 280б
гро-план (боље *први* или *крупни план*), у *гро-плану*
гротеска (дат. -ки и -ци, ген. мн. гротески), (уп. маска), **гротескни; гротеск** (вид писма)
гроце, в. грлце, т. 36б(8); уп. т. 177
Гроцка (у Гроцкој), **грочански, Грочанин, Грочанка** (дат. -ки)
грубети (ек.), **грубјети** (ијек.) у значењу 'постајати груб', према ретком **грубити** 'чинити грубим', т. 8ђ
грувати, грувам (грухати, грухам), т. 15в
груди ж. мн. (ген. груди, не грудију); **грудобоља, грудобран**
Груђондз (боље него Груђонц, пољ. Grudziądz), т. 240 и 242
Грузија, грузински и **грузијски, Грузин, Грузинка** и **Грузијанац, Грузијанка** (не Грузијац, Грузијка)
Грујица, т. 18и(нап.)
Грујичин (према Грујица), т. 30б
Грујичић, т. 18и
грундиг (марка, производ), т. 71 **Грундиг** (фабрика), не „гру(н)динг", т. 72
грунути и **грухнути**, т. 15в
групаш, групаштво, групашити
групносвојински (према *група својина*), т. 103б
грухати, в. грувати
грч., скраћ. *грчки*, т. 179а(5)
Грчић, Јован Миленко (Јован Грчић Миленко), т. 96
грчко-римско рвање, т. 107
ГСП (скраћ. *Градско саобраћајно предузеће*), т. 181
Гу (франц. Goutz), т. 275
Гуангси (кин. Guangxi, провинција), т. 229
Гуангџоу (кин. Guangzhou), или трад. **Кантон** (град), т. 229
губернатор, губернаторка; губернаторица, губернаторовица
губернија: *Псковска губернија, Владимирска губернија*, т. 56 (истор.)
губернијски
Губец, Гупца; **Гупчев**
губитак, -тка, мн. губици, -така, т. 26а
губиташ, инстр. -ем, т. 34а
гувернанта
гугутати, гугућем; **гугукати**, гугучем

гугутка, дат. -тки, ген. мн. -тки и -така, т. 31б(3), 37 б(4)
гудети (ек.), **гудјети** (ијек.), гудим, гуде, гудећи (не гудијући), гудех-гуде (ек.), гудјех-гудје (ијек.), гуђах, гудео-гудела (ек.), гудио-гудјела (ијек.), гуд(ј)евши; тако и **загуд(ј)ети**, т. 8
Гудцов, т. 20в(3), нап.
Гуејџоу (кин. Guizhou) или трад. **Квејчоу** (провинција), т. 229
гужва, ген. мн. гужви, т. 37б(3)
гуја, гујин, гујица, 18в(4)
гуланфер
Гуљелмо (итал. Guglielmo), т. 217
гуљење, не гулење (уп. гулити, -им, *ѓуљен*), т. 23г
гумно (не гувно)
Гумхурија (ар. у Египту); уп. Џумхурија, т. 204б(2)
гунђати
Гупкин, т. 20в(3)
гусеница (-ичин), **гусеничар, гусеничји** (гусеничији), ек.; **гусјеница, гусјеничар, гусјеничји** (гусјеничији), ијек., т. 8б
гуска, дат. -сци и (само у пренесеном знач.) -ски, ген. мн. -сака, т. 31б(8), 37б(2)
гускица (хип. и дем.) и **гушчица** (дем.), т. 30г(2)
гуслар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **гусларев** и **гусларов**, т. 34а(1)
Гутенберг (нем. Gutenberg), не Гутемберг
густиозан, т. 18б
густиш, инстр. -ем (ређе -ом), т. 34а
гушобоља, т. 81а
гушчији (и гушчји), т. 18г(2)
гушчица и **гускица**, в. т. 30г(2)

Д

д. (поред дин.), скраћ. *динар*, т. 144а
Д., скраћ. *Доњи* (нпр. Доњи Милановац)
д, т за ар. међузубне сугл., т. 204б(4)
д за енгл. глас /d/, т. 212:
th: Carruthers, Galsworthy, Rutherford
д за исл., ферјар. и лап. Ð(ð), т. 261, 262, 264
д за новогрч. Д (међузубни сугл.): *Едеса*, т. 193
д (франц. D) по правилу немо у финалном положају, т. 275
дабл-декер (енгл. аутобус на спрат)
дабл ју, назив за лат. слово W, што је једнако називу према франц. изговору *дубл ве*
дабогда (за изражавање жеље, проклињање)
дабогме и **дабоме**, прил.
давалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 36б(6)
Давид (нем. David), т. 238
давидово зрно (бот.), т. 73
Да Винчи (Да Винчија), *Леонардо да Винчи* (итал. Leonardo da Vinci), т. 58; не „Винћи", т. 216а, 217
дављење, т. 23г
давнопрошло вр(ij)еме (грам., плусквамперфекат)
Давос (франц. Davos), т. 275
даглас (авион, серијски производ), т. 71; *даглас Х-3* (серијски производ) и *Даглас Х-3* (патентирани производ одн. фабрика), т. 72
Даглас (енгл. Douglas), в. т. 208—212
Дагнес нихетер (швед. дневник Dagnes nyheter), т. 257
дадаист(а), мн. -сти, т. 49; **дадаизам**, -зма, т. 37в(1), 62б
даждети (ек.), **даждјети** (ијек.), даждим (имперф. дажђаше); **даждевњак** (у ек. и ијек.)
даире, ж. мн. (ген. даира), уп. т. 18в(1)
даица, даицин, даициница, даицић, даицична, уп. т. 18в(1)
Дајбог (мит.), т. 43
дајбуди (барем, најмање, заст.)
Дајица, т. 18и
Дајкстра (хол. Dijkstra), т. 280а
Дајмлер (нем. Daimler), т. 238
дајџест (енгл. сажет преглед)
дакако
Дакота (енгл. Dakota), в. т. 208—212

дактило- (прст): *дактилографија, дактилограф, дактилографкиња, дактилоскопија* и сл., т. 83
дактило-биро, т. 84 и 88б
Дал (у сканд. јез. Dall), т. 260в
Дал (хол. Dael), т. 280а
далај-лама, далај-ламе
Д'Аламбер (франц. d'Alembert), т. 271бђ и 275
Далас (енгл. Dallas), в. т. 208—212
далек, комп. даљи
Далеки исток, далекоисточни, т. 50г
далеко-: *далековид, далековидан, далековидност* и *далековидост, далековод, далекометан*, т. 81а и 103а
да ли (одв. пис.), т. 133
Далматинска Загора и **Загора**, т. 50г
Далмација (т. 50г), **далматински** (т. 18ђ), **Далматинац** (-нца, вок. -нче), **Далматинка**, т. 31б(4) (дат. -ки); **далматинац** (пас), т. 71
Даљен (кин. Dalian, град), т. 229
даљиномер, инстр. -ом
даљински: *даљински* (управљач), даљинског, даљинском(е)
даљни и **даљњи** (посебни придеви, а комп. од далек гласи *даљи*); *до даљег*, боље него *до даљњег*
дамаст, дамастни, т. 26г(4)
дампинг (не демпинг), **дампиншки**, т. 28а; *дампинг контрола, дампинг ц(ij)ене*, т. 86в
дан: *Дан мртвих, Дан победе; Дан републике*, т. 59
дан-два, т. 120
данас-сутра, данас-сјутра, т. 129
***данас ујутру, *данас увече**, не него *јутрос, вечерас*
дангубљење, т. 23г
дан-данас, у истом значењу (још и данас) и **дан-дањи, дан-данашњи** (али: *до дана данашњег*), т. 129
дан-два, т. 120
Дан жена, т. 59; тако и **Дан мртвих, Дан победе** и сл.
дан и ноћ (биљка)
дан-ноћ (данонoћно), у истом значењу **дању-ноћу**, т. 129
Данеш (перс.), т. 206д
Данијел (слч. Daniel), т. 267
Даниловград (Даниловграда), т. 50б, **Даниловграђанин**, т. 48в, **Даниловграђанка** (дат. -ки), т. 31б(4), **даниловградски**
Данилов крст (одликовање), т. 65
Даница (звезда Венера), т. 46; *Даничин* (не Даницин), т. 30б
данонoћни, т. 103
дансинг
Данска (ум. Краљевина Данска), т. 50а
данско-португалски (спортски сусрет), т. 107
Д'Анунцио (итал. d'Annunzio), т. 217; *с Д'Анунцием, Д'Анунциов; данунцијански* или *данунциовски*
данце (дем. од дно), -а и -ета
дању-ноћу, в. дан-ноћ, т. 129
дао не дао (тако и: *знао не знао, радио не радио* итд.), т. 125
дара: *претерала дара меру*
дарвинизам, -зма, **дарвинист(а)**, мн. -ти, т. 37б(1), 62б
Дарданеле и **Дарданели**, мн. (ген. Дарданела), **дарданелски**, т. 50б
Дар ел Салам, Дар ел Салама, т. 101
даривалац и **даровалац**, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 36б(6)
даривати, -ујем (и -ивам)
Дариjус Мијо (франц. Darius Milhaud), т. 275
дарователька, дат. -ки, ген. мн. -ки, **дарователькин**, т. 30а, 31б(5)
дародавалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, поред **дародавац**, т. 36
Д'Артањан (франц. D'Artagnan), т. 275
даска, дат. дасци, ген. мн. дасака, т. 31б(1)
даскаш, инстр. -ем, ређе -ом (сурфер)
дат., скраћ. *датив*, т. 179а(3)
дати, дам и мање об. дадем и даднем, дах и дадох, дај, дао-дала, дан и дат; тако и од слож. глагола као додати, додам (ређе додадем и додаднем), додадох и додах, додај, додао-додала, додавши, додат и додан
датив; дативни и **дативски, датирати** и **датовати**, т. 194б
датотека, дат. -ци, т. 31б(1)
датула (ређе датуља), поред урма (хол. Dauwe), т. 280а

Даун (енгл. Down), в. т. 208—212
Дахау (нем. Dachau, т. 238
дахија, дахијски, т. 18а, 18ђ(1)
дахнути, не данути
дахтати, дахћем и дашћем
дашто (заиста, заст.)
дашчица (дем. од даска); **дашчара**
dB (дБ), скраћ. *децибел*, т. 180а
два м. и с., двају, двама (дат., инстр. и лок); у ж. роду две, двеју, двема (ек.), двије, двију, двјема (не двијема, ијек.); често непром., нарочито уз предлоге (у ген. и када је без предлога), као и у изр. типа два д(ј)етета; у примени је у допунском систему с наредним облицима:
двојица (промена као нпр. *столица* у јд.), ум. *два* за мушке особе, нарочито кад није уз именице (*њих двојица, долазе двојица, двојица другова* и сл., погрешно је „двојица градова")
двоје за жива створења (мушко и женско: *двоје младих*, према им. с. рода: *двоје јаради, двоје јарића*), непром. или са множинском променом (ген. као ном.; дат./инстр./лок. двома)
двоје уопштено (две ствари о којима је реч, две теме), промена као *моје, своје* с. јд. (*двога или двојега се плашио — болести и губитка посла, двоме се надао, рачунао је са двојим, о двоме су говорили* итд.);
двоји, -е, -а, уз. им. у множини (*двоји опанци, двоје чарапе, двоја кола*), промена као *мој, свој* у мн.; употребни систем је сличан и за **оба (два)**, као и за веће бројеве, с тим што се променљивост смањује или губи (подробније обрасце в. у Наш језик XXII/1—2, стр. 62—63)
два брата крв, биљка
двадесетак (особа или предмета; избегавати употребу *20-ак* и сл.), т. 116(нап.)
двадесетка, дат. -тки, ген. мн. -тки, т. 31б(3)
двадесето-: *двадесетогодишњак, двадесетогодишњи, двадесетогодишњица, двадесетодневни, двадесетострук*и (не *двадесетгодишњак* и сл.), т. 116
двадесетпетина (1/25), двадесетпетине итд., т. 116
двадесетпетица (нпр. аутобуска линија), т. 116
двадесет пет — тридесет, двадесет и пет — тридесет, т. 120
двадесет-тридесет, т. 120
два и по (по=пола, половина)
дванаест, дванаести, дванаестина, дванаестица, дванаесторица
дванаесто-, в. двадесето-, т. 116
двапут; два пута, т. 117 и нап.
дваред, т. 117
два-три (нпр. *два-три дана, два-три пута*), т. 120
две (двеју-двема итд., нпр. *двеју земаља, у двема земљама*), ек.
двеста, две стотине (ек.): *двеста осамдесет (и) три (троје, тројица, трећи), две стотине осамдесет (и) три*; **двестоти** (двестотинити), т. 114, 115
двеста-триста, двјеста-триста, т. 120
двехиљадити (ек.)
двије (двију-двјема, не *двијема*), ијек., т. 10j
двијехиљадити (ијек.)
двиска, дат. двиски и двисци, ген. мн. двизака, т. 31б(2)
двјеста, двије стотине (ијек.): *двјеста осамдесет (и) три (троје, тројица, трећи), двије стотине осамдесет (и) три*, т. 114, 115
двјестоти (двијестотинити)
дво-: *двоглав, двотрећински, дводинарка, дводихалице* (мн.), *двоетажни, двоножац* (-шца, мн. -шци), *дво-м(ј)есечник, двообличан, двотарифан, двочинка* итд., т. 116
двобраздан, -дни, **двобраздњак** (мн. -здњаци), т. 26г(6)
двогодац, двогоца, мн. двогоци-двогодаца, т. 26а
дводелан, -лна (ек.), **дводијелан** (дводјелан), -лна (ијек.), т. 10и
дводинарка, дат. -ци, ген. мн. -рки и -рака, т. 31б(1)
дводневни
дводомни
двоипособни, двоипочасовни
двојба, двојбе, ген. мн. двојби

двоје: *двоје се родило* (не двоје су се родили); тако и уз троје, четворо и др.
двоје-троје, т. 120
двојица: *двојица су дошла* и *двојица су дошли*; тако и тројица, четворица итд.
двојица-тројица, т. 120
двојка (дат. -ци и -ки, ген. мн. *двојака*, боље него *двојки*); дем. **двојчица** и **двојкица**, т. 30г, 31б(1)
Двојна монархија, т. 55б
двокреветни
двокрилац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 36б(7)
двокружни
дволинијски
двоосовински
двопев (ек.), ијек. **двопјев**
двопрег, двопрежни
двопроцентни
двопрсти (који има два прста)
дворанин и дворјанин
Дворжиште (чеш. Dvořište), т. 283
дворити, -им
дворишни, т. 26в(4)
дворјанин и дворанон
Двор на Уни, т. 50б
двородни, двороги, двоспратни, двостепени
двостих; двостопан (о стиху)
двостраначки, двостраначје
двоструки/дупли стандарди, боље *двојаки, неједнаки* или *различити стандарди*
двотрећински
двоусни (не двоустни)
двоцевка (дат. -ки и -ци, ген. мн. -вака и -вки), т. 31б(2), 37б(4), **двоцевни** (ек.); **двоцијевка** (дат. -ки и -ци, ген. мн. двоцијевака, двоцјевака и двоцијевки, уп.), **двоцијевни** (ијек.), в. т. 8
двочинка, дат. -ки, ген. мн. двочинки, т. 31б(8), 37б(3)
ДДТ и **DDT**; само латин. облик у падежима: од DDT-ја, са DDT-јем, јер наставци подразумевају енгл. читање; в. *дидити, дидитија*, т. 181б(3)
de, франц. члан (у презименима су неиспустиви, део су презимена) транскрибујемо као ***de*** (*Тур де Франс*, Шарл де Гол; Де Гол), т. 275б; као *д'* испред вокала (*Д'Аламбер*), т. 58
де-: *деактивирати, деблокирати, дезинтеграција, демобилизација, денационализација* итд.
де, дер (речца), пише се спојено с обликом императива: *узмиде, донесидер* (фам.); за разлику од наглашеног **де** у значењу пристанка: *хајде де да то покушамо*, т. 134
деактивирати
Де Амичис (итал. de Amicis), т. 217
дебакл, -а, мн. дебакли
дебата, ген. мн. дебата; *дебатни клуб*
дебатовати, -ујем
Де Бејки, али *Мајкл де Бејки* (енгл. Michael De Bakey), в. т. 208—212
Дебела Берта (топ)
дебело-: *дебеловрат, дебелоглав, дебелогуз, дебелокљун, дебелокожац* (-шца), т. 81а, 103
Дебело брдо (геогр.), т. 50д
дебео, -ела комп. дебљи, т. 36б(11); *Карло Дебели*, т. 41г, *Дебела Берта* (топ)
деби, -ија, мн. дебији-дебија
дебитант (мн. дебитанти, дебитаната итд.), **дебитанткиња, дебитовати**
Дебора (енгл. Deborah), в. т. 208—212
Дебрецин (трад., мађ. Debrecen), т. 233
Де Бројн (хол. de Bruijn), т. 280а
дева, девац (девца, вок. девче, ген. мн. деваца), **девица** (-ичин), т. 30б; **девички, девичанство, девички** (ек.); **Девич** (геогр.), т. 50б, 68
деведесето-, в. двадесето-, т. 116
девер (вок. девере, мн. девери-девера и деверови-деверова), **деверовати, деверичић, деверична, деверуша**, хип. **деша** и **дешо** (ек.)
деверика, дат. -ки и -ци, ген. мн. деверика, т. 31б(2)
Девети конгрес географа Србије (или: *IX конгрес...*), т. 63д
деветка, дат. -тки, ген. мн. -тки, т. 31б(3)
девето-, в, двадесето-, т. 116
деветоро (деветеро), в. под -оро
деветсто (= *девет стотина*); **деветсто двадесет** (и) **три** (троје, тројица,

трећи), **девет стотина двадесет** (и) **три**, т. 114, 115
девијација, девијацијски, т. 18а, 18ђ(1)
Де Вио (франц. de Viau), т. 275
Девич, т. 68
девојка (дат. -ци, ген. мн. -јака); **девојчин** (ек.), т. 30а, 31б(1)
девојчица, девојчицин, в. -чица, т. 30б
Де Гол (франц. de Gaulle), т. 58, 271б
дед (мн. дедови и песн. деди; дедов), **деда** (дедин), **дедо** (хип.), **дединство, дедовина, дедовски** (ек.)
Дедал (не Дајдал), т. 192а
Деда Мраз, т. 42
Деж (рум. Dej), т. 247
дезавуисати, дезавуишем, т. 18в(4)
Дезе (франц. Desaix), т. 275
дезен, дезенирати (ређе, иако је исправније — *десен*)
дезерт, боље *десерт*
дезинформација, дезинформисати
дезодоранс и деодоранс
дезоријентација, дезоријентисати
деикса, деиктички
Дејвид (енгл. David), в. т. 208—212
Дејли телеграф (енгл. Daily Telegraph), т. 214
дејство (ек., али обичније него *дјејство* и у ијек.), т. 11а
дејствовати (ек. и ијек., необ. ијек. и *дјејствовати*), т. 11а
дѐка (дат. деки) и **дéко**, хип. од дед(а), т. 31б(8)
дека, дат. деки (покривач), ген. мн. дека, т. 31б(8)
дека-: *декаграм, декалитар, декаметар*
декабрист(а), мн. -сти, т. 49
декаграм, декалитар, декаметар
Декам (франц. Descamps), т. 275
Декарт (франц. Descartes), т. 274 и 275
деклинабилан, деклинабилност, деклинација, деклинациони (ређе деклинацијски), грам., т. 18а(1), 18ђ(1)
Дела Белин (речник), т. 104
Де Лавал (De Laval) прама **Делавал** (Delaval), франц., т. 271б
дѐла, узвик (уп. де), т. 134
Дела Кверча (итал. della Quercia), т. 217
делатан (ек.), **дјелатан** (ијек.), т. 8б
деление, не него *дељење* (уп. делити, -им, *дељен*), т. 23г
дели (непром.): *Дели Муса* (дели Мусе), *Дели Радивоје* (Дели Радивоја); *Дели Јован* (Дели Јована, геогр.) — одв. писање, т. 86а
Делиблатска пешчара, т. 50д
Деліград, деліградски, Деліграђанин, Деліграђанка, т. 48в, 100а
делија, делијски (не делински), т. 18а(1), 18ђ(1)
деликатес, деликатесни
деликт, ген. мн. деликата, т. 37в(2)
Делил (франц. Delille), т. 270а
делилац, -оца, мн. -оци, -лаца (ек.), т. 36б(6)
делимично и **делимице, делимичан, делимичност** (ек.)
делинквент, делинквентан, делинквенција (погрешно је деликвент, деликвенција)
Дели Радивоје, Дели Радивоја, т. 42
делити, -им, **дељен, дељење** (не *делење*); тако и *одељење, опредељење*, ек., т. 23г
Делишимуновић, т. 99
дело; делокруг, деловати, деловодни, деловодник, деловодство и **деловођство, деловођа** (ек.)
Делос (и Дел), в. -ес, -ос и -ус
делта, -е, четврто слово грч. алфабета (Δ, δ), т. 4(нап.)
делта зраци, делта крило, делта метал, делта таласи, т. 90а
делтаплан (летилица у облику троугла; уп. аероплан)
делтоид, т. 18б(3)
Делфи (у Грчкој), *из Делфа, у Делфима; делфски* (не делфијски), т. 50б
Делхи (-ија, -ију), **делхијски**
делце, -а и -ета (дем. од дело), ек.
Дељвина (алб. Delvina), геогр., т. 201б(2)
дељеник, ек.
дељење, не *делење* (уп. делити, -им, *дељен*), ек., т. 23г
дељив, дељивост, ек.
дем., скр. *деминутив*, т. 179а(3)
демагог, демагогија, демагошки, т. 28а
деманти, -ија, мн. -ији, -ија (не демант, -а)

дембел, дембелан, дембелски; (*земља*) *дембелија*
Дембицки (пољ. Dębicki), т. 242
деминутив (необ. диминутив), скр. *дем.*
Демир Капија (насеље), т. 50б; **Демир капија** (клисура), т. 50д, 100б
демирли (прид. непром.): *демирли капија* (одвојено писање), т. 86а
Демир Хисар (истор. насеље), Демир Хисара (одв. писање), т. 50б, 100б
демографија, т. 83
демоде, непром. прид.; **демодиран**, -а, -о, **демодирати (се)**
демократ(а), -е, м., мн. демократи и демократе, т. 49
демократија, т. 194г
Демократска странка, Демократска странка Србије (зван. називи), т. 63г
Демократска Федеративна Југославија (истор.), 50а
демонстрант, демонстративно, демонстрација, демонстрирати
демо-снимак (пробни снимак, предвиђен за показивање, демонстрацију), т. 88б
демохришћани, т. 49
Демпси (Dempsey), боље него *Демпсеј*
демфати и демфовати (пригушивати, смиривати и сл.)
Денг Сјаопинг (кин. Deng Xiaoping), т. 221, 229
денди, -ија (помодар и сл.)
дендро- (који има везе са дрветом): *дендроидан, дендролит, дендрологија, дендрометрија, дендроним* (лингв., назив шумског потеса), *дендрохронологија*, т. 83
Денев (франц. Deneuve), т. 275
Дени (франц. Denis), т. 275
Денкерк (франц. Dunkerque), т. 275
дентист(а), мн. -сти, **дентистички**
дентисткиња, т. 26г(2)
денути (ек.), **дјенути** (ијек.) — д(ј)енем; д(ј)енух-д(ј)ену и д(ј)едох-д(ј)еде; д(ј)енуо-д(ј)енула, поред део-дела (ек.), дио и дјео, дјела (ијек.); д(ј)енут и (о)девен (и дет, дјет); тако и у слож. глаголима, нпр. **над(ј)енути**, над(ј)енем; у истом зн. и **дести** (в.), **дјести, дети, дјети, над(ј)ести** итд.
денунцијант, денунцијација, денунцирати
Дењикин (рус. уоб.), т. 250г(4)
део, дела (ек.), т. 36б(1)
деоба, деобни (не *деобени*), ек.
деодоранс и дезодоранс
Де Палма (De Palma), али Брајан *де* Палма, енгл. т. 214
депанданс (не *депаданс*)
Депардје (франц. Depardieu), т. 275
дѐпō, депòа, мн. депои, депоа
Депорт (франц. Desportes), т. 275
Депре (франц. Despretz), т. 275
депрецијација (новца), **депрецирати**, погрешно *депресијација, депресирати*
дерати, дерем, дерао-дерала, дераћу и сл.; вар. **драти**, дерем нешто је ужег значења (*драти кожу, драти се од бола* и сл.); в. дрети, дријети
дерби, дербија, мн. дербији; **дерби сусрет**, дерби сусрета, т. 86в
десалинизација
Десанка, дат. -ки, **Десанкин**, т. 30а, 31б(4), 41а
десант, десантни; *Десант на Дрвар*, т. 60б
Де Севр (франц. Deux-Sevres), т. 274
десен, в. дезен
десетак, -тка, мн. десеци-десетака, т. 26а(нап.)
десетинка, дат. -ки и -ци, ген. мн. десетинки, т. 31б(2)
десетка, дат. -тки, ген. мн. -тки, т. 31б(3)
десетлеће, ек., ијек. **десетљеће**
десето-: *десетогодишњи, десетодневни, десетом(ј)есечни* и сл.; (поред *10-годишњи* итд.), т. 11б
десеторо (десетеро), в. под -оро
Десин Село, т. 50б, 100б
Деска (мађ. Deszk), **дешчански, Дешчанин, Дешчанка**, т. 50б, 234
Дескеру (франц. Desqueyroux), т. 275
дескриптиван, дескрипција
десничар, инстр. -ем и -ом
десно-лево (ек.), **десно-лијево** (ијек.), т. 129
десператан, десператно, десператност итд. (не *дешп-*)
Д'Еспере (франц. D'Esperey), т. 270б
Деспотовац — село или **Деспотовац (село)**, т. 50б и 99б(нап. 2)

деспотовина (држава на чијем челу је владар са титулом деспот)
Де Стал (франц. De Staël), т. 275
Д'Естен (франц. D'Estaing), т. 271б и 275
дести (ек.), **дјести** (ијек.) и **дети** (ек.), **дјети** (ијек.) — д(ј)едем и д(ј)енем (несврш. у ијек. и дијем); д(ј)едох-д(ј)еде и, само од д(ј)ети, д(ј)ех-д(ј)е; део-дела (ек.), дио и дјео, дјела (ијек.), в. т. 10ђ; д(ј)ет и (обичније) д(ј)евен; тако и у слож. глаголима, нпр. **зад(ј)ести** и **зад(ј)ети**, зад(ј)едем, зад(ј)енем (ијек. и задијем) итд.
Дестур (франц. Destour), т. 275
десцендент, десценденција
детаљист(а), мн. -сти
детао, дем. **детлић** (зоол.), ек.; ијек. **дјетао, дјетлић**
дете-борац, т. 87
детектив; детекција
Детелинара (део Новог Сада), т. 54а
детерминанта, детерминатив, детерминација, детерминативност
дети, в. под дести
детињски, детињство (не детински, детинство), ек., т. 23в
Деуздадо (порт. Deusdado), т. 244
дефакто (заиста, доиста, збиља)
дефанзива, дефанзиван
дефект (не дефекат), -кта, мн. -кти, -ката, т. 37в(2); **дефектологија, дефектолог**
дефетист(а), мн. -сти, **дефетисткиња**, т. 26г(2)
дефѝлē, -èа, -èу, мн. -èи, -èā, т. 18д
Де Финес (франц. De Funés), т. 275
Деформж (франц. Desforges), т. 275
дефтер, не него *тефтер*
децембар, децембарски
деценија, деценијски, т. 18а(1), 18ђ(1)
децентан, децентно, децентност
децидиран, децидирано, погрешно је *децидан, децидно*
децилитар, дециметар, т. 146а
Дечани, м. мн. (Дечана-Дечанима итд.), т. 50б; *Високи Дечани, Стефан Дечански*, т. 68
Дечанске хрисовуље, т. 64
дечаштво (ек.), т. 27б
дечица (дем. и хип. од деца, ек.), т. 30г(2)
дечји (боље него дечији), ек., т. 18гв
Дечоу (кин. Dezhou, град), т. 229
дешњак, дешњакиња
дз за алб. X, т. 202
дз за новогрч. TZ (Хадзопулос), т. 193
Дзани (алб. Xani), т. 202
Дзодза (алб. Хоха), т. 202
дибидуз и **дибидус** (разг.)
диваљ (обичније одр. дивљи), комп. *дивљији*
диван-кабаница, т. 82а
Ди велт (лист) или само **Велт**, т. 58
Дививје (франц. Duvivier), т. 275
дивиз (цртица)
дивизија, дивизијски, дивизион, дивизионски, т. 18а(1), 18ђ(1)
Дивјаки (слч. Diviaky), т. 267
див-јунак, див-јунаштво, т. 82в
Дивљи запад, т. 50в(нап.)
дивљи мед светог јована (биљка), т. 73
диволеска (ек.), **диволијеска** (ијек.)
дивот-издање, дивот-књига, т. 82в
дигиталан, -лна, **дигитализовати**
диглосија (паралелно коришћење двеју варијаната истога језика)
дигнути (не дигнити), в. под дићи
дигестија
дигресија, дат. дигресији (т. 18г), **дигресиван**
дидити, -ија, адаптирана скраћ. ДДТ (DDT; у падежима: DDT-ја, DDT-јем), уп. т. 181Б
Дидро (франц. Diderot), т. 271б и 274
диедар (мат.)
диелектрик(ум)
Дижон (франц. Dijon), т. 274
дизајнер, дизајнерка, дат -ки, ген. мн. дизајнерки т. 31б(5); **дизајнирати**, т. 194б
дизел: *дизел-гориво, дизел-мотор, дизел-локомотива* т. 88б
дизентерија
дизна, ген. мн. дизни
дијабетес (боље него дијабетис), **дијабетички, дијабетичар**
дијаболизам, -зма, **дијаболичан, дијаболичност**, т. 37в(1)

дијагноза, дијагностика, дијагностички, дијагностицирати
дијагонала, дијагоналан
дијаграм
дијадема
дијак
дијакритички (разликовни); *дијакритички знак* (лингв.)
дијалек(а)т, -кта, ген. мн. -ката, т. 37в(2); скраћ. *дијал.*, т. 179а(4)
дијализа, дијализирати
дијалог, дијалогизам, дијалошки
дијамант, дијамантски
дијамб
Дијана (мит. богиња), т. 43; **дијана** (врста аутомобила), т. 71
Дијана (алб. Dianë), т. 202
дијапазон
дијапозитив, дијапројектор, дијафилм
дијареја
Дијарио де Лизбоа (порт. Diario de Lisboa), т. 244
дијасистем
дијаспора
дијастаза
дијатонија
дијафилм
дијафрагма
дијахрон, дијахронија, дијахронијски, т. 18а(1), 18ђ(1)
Дијего (не „Џего"), шп., т. 285, 287
-дијелан, -дијелни (и -џелан, -лни), ијек.: *дводијелни* (дводијелни), *тродијелни* (тродијелни), т. 10и
дијељење (ијек., не дијелење; уп. дијељен), т. 23г
дијета, дијеталац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, уп. (у позајмљ. се не мења **л** у **о**), т. 35 и 36
дијете-борац, т. 87
дијецеза
дика, дат. дици, т. 31б(1)
Дико (франц. Ducos), т. 275
дикција, дикцијски, т. 18а(1), 18ђ(1)
дилатација ('ширење'); *дилатационе спојнице* (не дилетационе)
дилер: *нарко-дилер*, т. 88б
дилувијум и **дилувиј, дилувијалан** (*дилувијумски, дилувијски*), т. 190в(2)
Диљ гора, поред простог **Диљ**, т. 100б
Дима (франц. Dumas), т. 271г, 275
Димбовица (рум. Dîmboviţa), т. 247
димензија, димензионирати, т. 194б
Дименил (франц. Dumesnil), т. 275
димије, димија, ж. мн.
Димитер (алб. Dhimiter), т. 202
димничар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **димничарев и димничаров**
дин., скраћ. *динар*, т. 179а(3)
Динамо, т. 63в
динамо-машина, т. 82г
динамо-метаморфоза, т. 82г
Динара (геогр.), т. 50д, **Динарац** (становник Динар. области), т. 48в, **динарац** (етнол. или антропол. тип), т. 49, **динарски** (тип); *Динарске планине, Динарски систем* (геогр.)
-динарка: *дводинарка, петодинарка, десетодинарка, стодинарка* (дат. -ци, ген. мн. -динарки и -динарака), т. 31б(1)
дин-душманин (велики, заклети, крвни непријатељ), уп. т. 82а
динстати и динстовати
дио, дијела, ијек.; мн. *дијелови* и *дјелови*, т. 9д(нап.); 36б(1) (судбина **-л**)
дио и **дјео** (од дје(с)ти), ијек.; тако и: **задио** и **задјео, заподио** и **заподјео, надио** и **надјео, садио** и **садјео** и сл., т. 10ђ
диоба, диобни (погр. диобени), ијек.
диогенски
диода (техн.)
диоксид
Диомед (грч. Diomēdēs), т. 191а
Дионисио (шп. Dionisio), т. 287
дипле, дипала, ж. мн.
диоптрија
Диор (франц. Dior), т. 271д(1) и 275
Диплеси (франц. Duplessis), т. 275
дипломат(а), м., у мн. -те (ж.) и (ређе) -ти (м.), т. 49
дипломатија, т. 194г
Дирас (франц. Duras), т. 275
директ, ген. мн. директа (ређе -ката); **директан**, -тна, **директно**, прил.
дирижабл
дирка, дат. дирци, ген. мн. дирки, т. 31б(1)
дисгресија, т. 20в (боље *дигр-*)
Диселдорф (нем. Düsseldorf), не Дизелдорф, т. 238

дисјунктиван, дисјункција
диск-драјв, т. 88б
диско: *диско-клуб, диско-музика, диско-ритам* т. 82в
Дискоболос (рад вајара Мирона); када се ради о делима сличне врсте **дискоболос** (*међу сувенирима могу се наћи сфинге, амори, дискоболоси*), в. т. 64
диско-клуб (скраћ. и жарг. **диско**), **диско-музика, диско-пират**, т. 82
дисконтинуитет, дисконтинуирани
диско-пират, т. 82в
дискотека, дат. -ци, т. 31б(1)
дискредитација, дискредитовати, дискредитован
дискрепантан, дискрепанција
дискус-херније, т. 82
дискутант, ген. мн. дискутаната, т. 37в(2)
диск-џокеј, т. 82
дислексија
дислокација, дислоцирати, т. 194б
дисолуција
дисплеј
диспропорција
дистингвиран (који се разликује од других и др.), **дистингвирати**, т. 194б
динстинктиван, дистинкција
дисторзија
дитирамб
дитрохеј
дићи, дигнем (дигох, дигао) и **дигнути**, дигнем (дигнух и дигох, дигнуо и дигао); тако и: **издићи и издигнути, надићи** и **надигнути, подићи** и **подигнути, придићи** и **придигнути, уздићи** и **уздигнути** и сл.
диуретик, -а, **диуретичан, диуретички**
диференцијалан, -лна, -лни, **диференцијација, диференцирати**
Дифрен (франц. Dufresne), т. 275
дифузија; *радио-дифузија, радиодифузни*, т. 84
дихати, дихам и дишем; тако и **задихати се**
дихтовати, дихтунг
ди-џеј (= диск-џокеј)
Дишан (боље него Дишам, франц. Duchamp), т. 274 (уп. Генган)
дј за слч. D' (Дјанова), али на крају речи као д (Мокрад), т. 267
Дјаблице (чеш. D'áblice), т. 284
Дјанова (слч. D'anova), т. 267
Дјармоти (слч. D'armoty), т. 267
дје за слч. DE (Дјетва), али *ди* за DI (*Дивјаки*), т. 267
дје́ва (дјевица и хип. од дјевојка), **дје́вац** (дјевца, вок. дјевче, ген. мн. дјеваца), т. 8в; **дјевица** (-ичин), **дјевичански, дјевичанство, дјевички** (ијек.)
дјевер (вок. дјевере, мн. дјевери-дјевера и дјеверови-дјеверова), **дјеверовати, дјеверичић, дјеверична, дјеверуша; дје́шо**, т. 8в(3), ијек.
дјевојка, дат. -јци; **дјевојчин**, т. 8б, 30б, 31б(1)
дјед (мн. дједови и песн. дједи; дједов), **дједа** (дједин), **дје́до** (хип.), **дјединство, дједовина, дједовски** (ијек.)
Дјед(а) Мраз, уп. т. 42
Дједице (чеш. Dědice), т. 284
дјејство, в. под дејство, т. 11а
дјелимично и **дјелимице** (дјеломице), **дјелимичан, дјелимичност** (ијек.)
-дјелни, в. -дијелан, т. 10и
дјело (ген. мн. дјела), **дјелокруг, дјеловати, дјеловодни, дјеловодник, дјеловодство** и **дјеловођство** (ијек.), т. 8б и 20а(3)
Дјеменова (слч. Demänová), т. 267
дјенути, в. под денути
дјео и **дио** (од дје(с)ти), ијек., в. дио, т. 10ђ
Дјеп (франц. Dieppe), т. 275
дјести, в. под дести
дјетао, дјетлић (ијек.), т. 8б
Дјетва (слч. Detva), т. 267
дјетињски, дјетињство (ијек.); не дјетински и сл., т. 23в
дјечаштво (ијек.), т. 27б
дјечица (дем. и хип. од дјеца, ијек.), т. 30в
дјечји (дјечији), ијек., т. 18г(2)
дје́шо (ијек.), т. 8в(3), в. дјевер
Дјурович (слч. D'urovič), т. 267
дјутифри-шоп, т. 88б
дкг (dkg), скраћ. *декаграм*, т. 146а, 180а
дл (dl), скраћ. *децилитар*, т. 146а, 180а
дл за исл. LL (међувокално, испред *r, n* и на крају речи), т. 261

длачица (од длака), т. 30г
длето, длеце (длеца и длецета, мн. длеца, ген. длеца и длетаца), **длетар** (вок. -ару и -аре); **длетаст** (ек.)
длијето, длијеце (длијеца и длијецета, мн. длијеца, ген. длијеца, длијетаца и дљетаца), **дљетар** (вок. -ару и -аре), **дљетаст** (ијек.)
дн за исл. NN из *á, é, í, ó, ú, ý, œ, au, eu* (уп. Стејдн), т. 261
дне, стилски обел. (арх.), употребљавало се у датирању (*дне 7. јануара*) и у промени црквр. празника (*о Савину дне, до Видова дне*)
-дневни: *двадесетшестодневни*, т. 116
Дневник (лист), т. 64
дневнополитички (према *дневна политика*), т. 103б
-дно; спој. писање слож. предлога као: **издно, надно, подно, садно, удно** (*удно поља, подно потока* итд., али *пао на дно* и сл.), т. 130
Дњепар, Дњепра (уоб., рус. Днепр), т. 199г; уп. и т. 37в(1) (непостојано **а**)
Дњестар, Дњестра (уоб., рус. Днестр), т. 199г; уп. и т. 37 (непостојано **а**)
до (уз прилоге за време): *докад, докада* и *до када; досад, досада* и *до сада; дотад, дотада* и *до тада; доонда* и *до онда*, т. 137а; *до малопр(ij)е, до малочас*, т. 140в; а тако и *до белаја, до б(и)јеса*, али спојено *довраг, дођавола*, т. 141
до, дола, мн. долови, т. 36б(2), **долац**, доца и **дочић**, т. 36б(3, 4)
добављач, вок. *-у*, инстр. *-ем*
добар дан (поздрав)
добога: *то је добоже лоше*, али: до *боже се чује*, т. 141
добоша: *добош-торта*, т. 82г
Добра гора (локалитет), т. 50де
Добрани (чеш. Dobřany), т. 283
Добри пастир (фигура), т. 64
добро-: *добробит, добровоља, добросрећник* (добросретник), *добротвор, добротворка* (дат. -ки), *добровољан, доброзвучан, добродушан, добродржећи, добросрећник, добростив, добростојећи, доброћудан*, т. 81а и 103аб
добро вече (ретко *добар вече*, поздрав)
добровољачки, т. 27а
добродошао, -шла (прид.): *добродошла помоћ; добро дошао* (поздрав), т. 103б
Доброђану (рум. Dobrogeanu), т. 247
добро јутро (поздрав); **добројутро** (именица): *види он своје добројутро*
добротворка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(5)
доброчинилац, -иоца, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
доброчинитељ, инстр. -ем
Добруџа (трад., рум. Dobrogea), т. 248
довде, ек. и ијек. (ијек. и довдје), т. 126
довек и **довека**, прил. (ек.)
Довер (енгл. Dover), в. т. 208—212
довести, довезем; **довезен** (не *довежен*); тако и *извезен, увезен*
довече, тако и *навече, увече, предвече*, 138а; уп. вече
довиђења (у емисијама и **до слушања, до гледања**), т. 140б
довијек и **довијека**, прил. (ијек.)
до воље, т. 140в
доврага (и *дођавола*), т. 141, али *до белаја, до б(и)јеса*, т. 126б
довратак, -тка, мн. довраци, -така, т. 26а
доврх, тако и други предлози са -врх, т. 130
дога, дат. доги, т. 31б(8)
догма, ген. мн. догми
догматизам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
догматика, дат. -ци, т. 31б(1)
догнати, в. гнати
догодине (али: *на годину*), т. 138г
догола (скидати, свлачити — до гола тела, до голе коже), т. 141
догоревати (ек.), ијек. **догоријевати**, т. 8а
догорети, -им, догорео-догорела (ек.), ијек. **догорјети**, -им, догорио-догорјела, т. 8д(нап. 1)
догристи, в. гристи
до грла, до гуше, т. 140в
до данас (тако и *до довече, до синоћ* итд.), т. 138а
додатак, -тка, мн. додаци, -така, т. 26а
додати, в. дати

додијати, додијавати, додијавање, т. 18а(1)
додно (предл., тако и други са *-дно*), т. 130
до довече, т. 138а
до доле (ек.), **до доље** (ијек.)
додуше, т. 141
дођавола, т. 141
дожети и **дожњети**, в. жети
доживети, в. живети
доживјети, в. под живети
дожњети и **дожети**, в. жети
до зимус (тако и *до јесенас* и др.), т. 138а
дозлабога, прил. (у великој мери, претерано, страшно), т. 141
дознати, в. знати
дозрео, в. зрео, т. 10ђ
дозрио, в. зрио, т. 10ђ
доимати се (несвр., према свр. дојмити се), не дојмати се
доиста, т. 18в(3)
дојахати, в. јахати
Дојблер (нем. Däubler), т. 238
дојежђивати, дојежђивање, т. 32а
до јесенас, т. 138а
дојиља
дојити, дојим (импер. дој, дојмо, трп. прид. дојен), **дојиља, дојка** (дат. -ци, ген. мн. дојки), т. 18в(3), 31б(1)
дојка, дат. дојци, ген. мн. дојки, т. 31б(1)
до јутрос, т. 138а
до јуче, т. 138а
дојучерањи и **дојучерашњи**
докад, докада и **до када**, т. 137а
доказив, -а, -о, **доказивати**, -ујем
докасно, прил. (задржати се *докасно* — до касно у ноћ), т. 141
док год; **докле год**
докољеница (ек.), **докољеница** (ијек.); **докољен** (ијек., нарцис), т. 8б
докрај, предл. (дошао докрај шуме), т. 130
докраја, т. 141
докторанд, ген. мн. докторанада ('онај који припрема докторат'), т. 37в(3)
докторка и **докторица**
доктринаран
документат и **документ**, -нта, ген. мн. -ната, т. 37в(2)
докучив
долац, в. до, т. 36б(3)
доле (ек.), **доље** (ијек.); **долепотписани** (и **доле потписани**, када се прилог жели нагласити), **доњепотписани** (и **доље потписани**), т. 105
доле-горе (ек.), **доље-горе** (ијек.), т. 129
долетати (ек.), долећем и долетам, долећу и долетају, долећући и долетајући, долећи и долетај; тако и **залетати се, надлетати, налетати, прелетати, салетати, слетати, улетати** и др., уп. т. 10б
доливати, долијевати, в. под -ливати, -лијевати, т. 10б
долијетати (ијек.), долијећем и долијетам, долијећу и долијетају, долијећући и долијетајући, долијећи и долијетај; тако и **залијетати се, надлијетати, налијетати, прелијетати, салијетати, слијетати, улијетати** и др., уп. т. 10б
долихокефалан, -лна
долинка, дат. -ци и -ки, т. 31б(2)
Долорес (енгл. Dolores), в. т. 208—212
доље, в. под доле
домазет, домазетство, т. 26в(1)
домало (и домала, у зн. *мало затим, ускоро, убрзо*), прил., т. 141
до малопр(ij)е, т. 140в
до малочас (домалопре), прил., т. 140в
домалочашњи
домаћичин (према домаћица), т. 30б
Домба (франц. Dombas), т. 275
Домбровски (пољ. Dąbrowski), т. 242
дометак, -тка, мн. домеци, -така, т. 26а
дометати, домећем
дометнути, дометнем
домилети, домилео-домилела (ек.), **домиљети**, домилио-домиљела (ијек.), в. под милети
Дом лордова, т. 63
домородац (домороца, мн. домороци-домородаца), дем. **домороче** (-ета), т. 26а
доморотка, дат. -тки, ген. мн. домородака и доморотки, т. 31б(3, 5)
дон (од лат. dominus = господин) пише се малим словом и без тачке: *дон Фране Булић*; као стални део

имена великим словом: *Дон Кихот; Дон Жуан* и *Дон Хуан*, а као општа именица *донжуан*, т. 92; *дон Франин, Дон Кихотов*, т. 41г; уп. и т. 41д(нап.)
дона, одвојено, т. 41д(нап.), 41г: *дона Клара, дона Марија, дона Елвира* (дона Кларин, дона Марији)
Доналд (енгл. Donald), в. т. 208—212
донашати, пренашати и сл. — боље доносити, проносити
донде, т. 126, 141
донедавна, донедавно, т. 126а, 141
донесен, изнесен, принесен, пронесен, снесен (не донешен, изнешен и сл.) и **донет, донијет** итд., в. -нети, -нијети
донести, не него донети, донијети, в. -нети, -нијети
донети, донијети, в. -нети, -нијети
донешен, не него *донесен*, в. -нети, -нијети
донжуан, -ана, **донжуански, донжуанство**, в. дон, т. 41г
Доницети (итал., Donizetti), т. 217
донкихотизам, донкихотски (уп. Дон Кихотов), т. 104
до ногу (поразити), т. 140в
Доња Зета, Доња Саксонија, т. 56а
Доња Мачва, в. нахија и т. 56а
Доњи Вакуф, доњовакуфски, т. 50б, 100б, 104
Доњи град (градска четврт), т. 54а; **доњоградски**, т. 20а(1), 104,
Доњи дом, т. 63а
доњихати, -ишем и -ихам
доњо-: *доњоварошки, доњоградски, доњоселски, доњовилични*, т. 104
доонда и **до онда**, т. 137а
до пања (сасвим, до краја), т. 140в
допинг: *допинг контрола, допинг тест*, т. 86в
доплатак, -тка, мн. доплаци, -така, т. 26а
до подне (*ради до подне*); **доподне** (*целог доподнева*), т. 138б
допола, до половине, т. 141
допослетка (ек.), **допосљетка** (ијек.), т. 126а
допустити, допуштен, допуштење, допуштати, т. 32а
дорећи, доречем и дорекнем
Дорис (енгл. Doris), т. 208—212
Доро (порт. Douro), т. 244
Дорћол (део Београда), т. 54а
досад; досада (прил.) и **до сада**, т. 137а
досадашњи (досадањи), уп. т. 126а
досегнути (и досећи), досегнем, досегни, досегох и досегнух, досегао и досегнуо
досељење, не доселење (уп. доселити, -им, *досељен*), т. 23г
досије (обичније него исправније *досје*), досијеа, мн. досијеи
до синоћ, т. 138а
дос(ј)етка, дат. -ки, ген. мн. -така и -тки, т. 31б(3)
до сјутра, до сутра, т. 138а
доскора, доскоро, т. 141
досле (у ек. и ијек.); **дослије** (ијек., ретко)
доспети, в. -спети
доспеће (ек.), **доспијеће** (ијек.), т. 8а
доспио (не доспјео), од доспјети (ијек.), т. 8г(2)
доспјети, в. -спети, -спјети
досред (предл.), т. 130
Дос Сантос (порт. Dos Santos), т. 244
достављачицин, т. 30б
достигнути, достићи, в. стићи
Достојевски (рус. Достоевский), Достојевског итд., т. 199б
досути, в. засути
до сутра, до сјутра, т. 138а
дотад; дотада и **до тада**, т. 137а
дотакнути, дотаћи, в. таћи
до тамо, до онамо
дотећи, в. затећи
доћи, дођем, в. изаћи
Дофин(а) (франц. Dauphine, покр.) т. 275
дохватати (се), -ам (се)
доходак, -тка (мн. дохоци-доходака), **доходни** (који се односи на доходак, боље него *доходовни*), т. 26а
доцент, ген. мн. доцената, т. 37в(2)
доцкан (прил.), **доцни** (прид.), **доцнити** (не *доцнети, доцњети*), **доцња** (закашњавање, у адм. и финанс. језику, боље *задоцњење*)
дочић, в. до 36б(4)
дошколовати, дошколовање (не дошколовавати, дошколовавање)

др, скраћ. *доктор*, т. 179б(1)
др., скраћ. *други, другo*, т. 179а(2)
дра̀га, дат. -зи (залив, долина, увала): *Мошћеничка Драга*, насеље, т. 31б(1), 54а
Драга, дат. -ги (име); Драгин, т. 30а, 31б(4)
Драган Село, т. 50б и 100б
Драгић, т. 30г(3)
Драгичин (према Драгица), т. 30б
драго, речца у изразима (одв. писање): *како (који) му драго, чији му драго какав му драго, куда му драго, колико му драго* и сл.
драгољуб (цвеће), т. 73
драгстор, т. 20в(2)
Дракон (не Драконт), т. 191в(2); **драконски:** *драконске казне*
драма, драматизовати, драматичар (вок. -аре и -ару; -ев и -ов), **драматуршки**
драп (прид. непром): *драп блуза, драп шешир, драп дугме*, т. 86а
драперија
драти, в. дерати
Драувен (хол. Drouwen), т. 280а
Драч (трад. алб.), т. 203
дрво (ген. дрвета и дрва); мн. дрва (дрвени огревни материјал и сл.) и дрвета (дрвеће)
дрводеља, дрводељац, дрводељство (ек.); **дрводјеља, дрводјељац, дрводјељство** (ијек.), т. 8б
дрвопрерађивач (инстр. -ем), **дрвопрерађивачки**, т. 81а
дрвосеча (ек.), **дрвосјеча** (ијек.)
дрвце блажене дјевице (бот.), т. 73 (нап.)
дрезга, дат. -зги, т. 31б(3), ген. мн. -зги и -зга, т. 37б(4)
Дрезден (нем. Dresden), т. 237(2); уп. и 238
дрезина и **дресина** (не трезина, тресина)
дремати, дремам (дремљем), **дремеж** (и ређе дрем), ек.; **дремежљив** и (обичније) **дремљив, дремован; дремнути, дремуцкати** (ек. и ијек.), т. 8д
дрен, дренак, дрење (ек.); **дреник, дренић, дренов, дреновина, дреновица, дреновача** (геогр. **Дреновица** и **Дреновача), дрењак, дрењина** (ек. и ијек.), т. 9в, 9д(нап.)
дрети (ек.), **дријети** (ијек.), дерем, деру, дерући, дери, дрех-дре (ек.) и дријех-дрије (ијек.); дро-дрла, дрт; изведени пак глаголи као **задр(ијe)ти**, тако и **одр(ијe)ети, продр(ијe)ети, раздр(ијe)ети** имају у през. и императ. паралелне облике: задрем и задерем, задри и задери; постоји и **драти**, дерем, а формант дер шири се и на инф. основу, отуда **дерати**, дерем (в.); значења су разнолика (активна и са се), и има разлика међу варијантама
дрешити (ек); уп. и *одрешити* (одрешен), *раздрешити* (раздрешен), ек.
државноправни (према државно право), т. 108
држ — не дај, т. 125
Дривеник — станица (одмакнута црта) или **Дривеник станица**, т. 100б (нап.2)
дријемати, дријемам (дријемљем), **дријемеж** (и ређе дријем), ијек., т. 8а
дријен (мн. дријенови и дренови), **дријенак, дријење** (ијек.), в. т. 8а
дријешити (дријешен), уп. и одријешити (одријешен), раздријешити (раздријешен), ијек.
дрил-машина, т. 82а
Дрим (Велики), трад., т. 203
Дрина; дрина (врста цигарета), т. 71
Дро (франц. Droz), т. 275
дробљење, т. 23г
дрога, дат. -ги, т. 31б(8)
дрозак (дрозга, мн. дрозгови), дем. **дрошчић**, т. 19(нап. 3)
-дром (формант сложеница): *аеродром, хиподром, аутодром, видеодром*, т. 84
Друга лига (званични назив спорт. такм.), т. 63д и нап.
другарица, другаричин, т. 30б
другачији и **друкчији**
другде (ек.), **другдје** (ијек.)
Други балкански рат, т. 60а
Други рејон, т. 54а
Други св(ј)етски рат, т. 60а
Други устанак и **Други српски устанак**, т. 60а

друго-: *другобрастве̄ник, другокласан, другоразредан, другостепен*, т. 81а, 103аб
Друго царство, т. 55б
друид (свешт., врач код ст. Келта); **Друид** (име народа), т. 48а, 49
друкчији и **другачији**
друштвенополитички, т. 109
друштво (од друж+ство), ген. мн. друштава, т. 27б; **Друштво народа**, т. 63в
дрхтати, дршћем, дршћи, дршћући и дрхтим, дрхти, дрхтећи (ређе дрхћем, дрхћи, дрхћући); некњ. је дркта̄ти, дрхтјети; тако и **надрхтати се, подрхтати** итд.
дршка (дршка), дат. дршци, ген. мн. дршки, дем. **дршчица**, т. 31б(1)
-дс-: *д* испред *с* остаје неизмењено: *одселити се, надстрешница, судски, људство, председник, представа*, итд., т. 20а(1)
Ду (франц. Doubs, река и покр.), т. 274
Дубаи, из Дубаија, у Дубаију
дубак, -пка, мн. дупци-дубака т. 19, 37
дубиоза, дубиозан, т. 18б
дубити, в. дупсти
дубл, м. (мн. дублови): *дубл ӣграч, женски дубл, м(ј)ешовити дубл* итд., т. 86в
дублер, -а, м., инстр. дублером
дублерка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8)
дубљење, т. 23г
Дубоки до (локалитет), т. 50д
дубоко-: *дубокоуман, дубокосмислен*, т. 103б
Дубравкица и **Дубравчица, Дубравчицин**, т. 30б, 30г(3)
Дубровачка република, т. 55а
Дубровачке љетне игре, т. 63д
Дубровчанка и **Дубровкиња**, т. 48в
Дувал (не Дивал), у енгл., т. 213
дуван (духан), т. 15в
дуванкеса, т. 82а
дувати, -ам, прил. сад. дувајући и **духати**, душем и духам, прил. сад. душући и духајући, т. 15в
дуг и **дугачак**, комп. *дужи* (и дуљи); погрешно дужљи
дуга (дат. дуги), **дугин**, т. 30а, 31б(8)
дȕга (дат. дузи), т. 31б(1)
Дугал (енгл. Dougal), т. 208
Дуга Реса, т. 50б
Дуги марш, т. 60а
Дуги оток, т. 50д
дуго-: *дугове̄чан, дугогодшњи, дугосатни; дугоног, дуговрат, дугодлак дугокос, дугошија* и сл., т. 103б
дуговек и **дуговечан** (ек.); **дуговјек** и **дуговјечан** (ијек.); тако и *дуговечност, дуговјечност*, т. 8б
дугодневица, боље него дугодневница
дуголетан, -тна (ек.), **дугољетан**, -тна (ијек.), т. 8б
Дуе (франц. Douay), т. 275
дужи (према *дуг* и *дугачак* — не дужљи), **дужина, дужити** и (мање обично) **дуљи, дуљина, дуљити**
дужност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости; **дужносни, дужносник**
Дулчинеја (трад.) и **Дулсине(ј)а** (шп. Dulcinea), (ј између самогл.), т. 18д, 290
дуљи (и дужи, према дуг, дугачак), **дуљина, дуљити**, в. дужи
дум, в. дон, т. 41д(нап.)
думдум: *думдум ме̄так, думдум та̄не, думдум муниција*, т. 86а
Дунавска бановина, т. 56а
Дунгтинг (кин. Dungting, језеро), т. 219 и 221
дунст
дуња, дуњевача
дуо, дуа (муз.)
Дуомон (франц. Douaumont), т. 271д(3)
дупке (прил.)
дуплерица (фот. објављена на двема странама)
дупли/двоструки стандарди, боље *двојаки, неједнаки* или *различити стандарди*
дупсти, дубем, дубу, дубући, дубао, дубла, дубен, и **дубити**, дубим, дубе, дубећи, дубио-дубила, дубљен; уп. и **издупсти и издубити**, али готово искључиво **продубити, удубити** (има и неких разлика у значењу)
дуралуминијум и **дуралуминиј**, т. 194а

дур лествица (ек., ијек. **љествица**); *Це-дур* (*C-дур*), *Де-дур* (*D-дур*), т. 91
дурски (тон, тоналитет)
Дурново (рус.), ген. Дурновоа (у рус. непром.), в. т. 251а
дустабан (раван табан, равно стопало), **дустабанлија**
дути, обично у слож. као **надути, подадути, садути** — надмем, надму, надми, надух-наду, надуо-надула, надув(ши), надувен и надут дух, вок. душе, мн. духови (песн. дуси)
духан, в. дуван, т. 15в
духати, в. дувати, т. 15в
Духови, м. мн. (Духова-Духовима), црквени празник, т. 59
Дух свети или **Свети дух**, т. 41д и нап.
ДЦ-9 (авион), т. 121б
Дуче (замена за име Б. Муслолинија) и **дуче** (у општем и фиг. зн.), т. 41 нап.
дучић-шантићевски стих, т. 69
душак: *надушак, удушак*, т. 141
Душанов законик, т. 64
душаново перје (бот.), т. 73
Душаново царство, т. 55а
Душан Силни, т. 41г
душебрижник (вок. -иче), **душебрижница** (-ичин), **душебрижнички**, т. 81а
Душко Дугоушко, т. 42
душегубац (-пца, инстр. -пцем), **душегупка** (дат. -пци и -пки), т. 19
Душичин (према Душица), т. 30б
душман и **душманин, душмански**
-дш-: *д* испред *ш* остаје неизмењено: **одштампати, кадшто** итд., т. 20а(2)

Ђ

ђ и **ч** за итал. африкате (*Микеланђело, Да Винчи*), т. 216а
ђ и **ч** за рум. африкате (*Ђурђу, Балческу*), т. 247
ђ за кин. J и Jl испред вокала (*Ђунан, Ђуђанг*), т. 225
ђ за мак. Ѓ, т. 200а
ђаво, -ола, одвојено писање предлога у устаљеним изразима: *к ђаволу, у ђавола, за ђавола, по ђаволу, без ђавола* (тако и враг, бес и бијес, белај), т. 140бв
ђаволанка, дат. -ки, ген. мн. -ки, **ђаволче**, -ета, **ђаволчић** т. 31б(5)
ђак, вок. ђаче, мн. ђаци, дат. -цима (т. 31а); *Јован Ђак; Ђакова буна*
Ђаковица, Ђаковичанин (мн. -ани), **Ђаковичанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(4), 48в; **ђаковички**, т. 27а
Ђаково, Ђаковчанин, Ђаковчанка (дат. -ки, ген. мн. -ки), **ђаковачки**
Ђакомо (итал. Giacomo), т. 217
ђакузи, не него *џакузи*
-ђанг (каткад и трад. **-кјанг**, а не **-ђјанг**), кин. JIANG у значењу *река*, често у топонимији, т. 225
Ђангси (кин. Jiangxi, провинција), т. 229
Ђангсу (кин. Jiangsu, провинција), т. 134
ђаур и **ђаурин**, мн. ђаури; **ђаурка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, **ђауркиња**
ђаче, -ета и **ђачић** (дем. и хип.), мн. ђачићи (необ. ђачад)
ђачки, т. 27а
Ђевђелија (мак. Гевгелија), трад., т. 200а
Ђедушицки (пољ. Dzieduszycki), т. 242
ђене-ђене (прил.), уп. т. 135
ђенерал (заст., данас генерал); **Ђенерал Јанковић** (геогр.)
Ђенова (итал. Genova), т. 217
Ђеорђе (рум. George), т. 247
Ђерђ (алб. Gjergj), т. 202
Ђерђ Лукач (мађ. Lukács György, различите традиције у реду личног имена и презимена; у срп. име па презиме, уп. т. 42), т. 235
ђерђеф (необ. ђерђев)
Ђерђелез Алија, Ђерђелез Алије
ђерзонка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(5)
Ђетиња (река), т. 50ђ
ђечерма и јечерма
ђив-ђив (узв.) и *џив-џив*, т. 135

ђилкош, вок. ђилкошу (боље него ђилкоше), **ђилкошев**, т. 34
Ђиљи (итал. Gigli), т. 217
Ђиљола (итал. Gigliola), т. 217
Ђина Лолобриђида (итал. Gina Lollobrigida), т. 217
Ђинан (кин. Jinan, град), т. 229
ђинђува (ђинђуха), т. 15в
Ђиралди (итал. Giraldi), т. 217
Ђоакино (итал. Gioacchino), т. 217
Ђовани (итал. Giovanni), т. 217
Ђоја (итал. Gioia), т. 217
Ђокица, Ђокичин, т. 30б, 41а
ђорда и *ђорда* (песн. у зн. сабља)
Ђордано (итал. Giordano), т. 217
Ђорђе, Ђорђа-Ђорђу, Ђорђев (не Ђорђета, Ђорђетов)
Ђото (итал. Giotto), т. 217
ђубретар, вок. -е и -у; присв. прид. -ов/-ев, т. 34
ђувегија (необ. ђуveглија)
Ђуђанг (кин. Jiujiang, река), т. 225, 229
Ђузепе (итал. Giuseppe), Ђузепа-Ђузепу, Ђузепов, т. 217
ђул-: *ђул-баклава, ђул-башта, ђул-д(ј)евојка, ђул-ибришим*, т. 82а
Ђула (мађ. Gyula), т. 234
ђулбастија и *ђулбастија*
ђуле (-ета, зб. ђулад), не ђумле, ђунле
ђул-ружа, т. 82а
ђурђевак, -вка, в. ђурђево цвијеће
Ђурђевдан (Ђурђевдана, ретко Ђурђева дана и арх. Ђурђева дне), т. 59
Ђурђев Дол (мак. Ѓурѓев Дол), т. 200а
Ђурђеви ступови (манастир), т. 63б
Ђурђевиште (мак. Ѓурѓевиште), т. 200а
ђурђево цвијеће (синоними: ђурђевско цвијеће, ђурђевак), т. 73
ђурђиц и **ђурђица** (бот.); **Ђурђиц** (празник), **Ђурђица** (име)
Ђурђу (рум. Giurgiu), т. 247
Ђустинијани (итал. Giustiniani), т. 217
ђутуре (ретко *ђутурице*), прил.; **ђутураш** (вок. -ашу)

Е

е уместо **о** иза меких и отврдлих сугласника (*пољe : село, краљев : братов*; мн. *краљеви : градови* и др.), в. т. 34а
е покретни (необавезни) самогласник на крају неких придевско-заменичких наставака: *добром* и *доброме, том* и *томе, чим* и *чиме*, уп. т. 34б
е непостојано у слов. језицима (уп. нпр. *Цесарец-Цесарца*), в. т. 199г
е за грч. AI (лат. *ae*): *Езоп, демон*, т. 192б; в. и **аj**
е за грч. OI (лат. **oe**): *Едип, економ*, т. 192б
е (обично) за грч. Ē (*Деметра, реторика*), т. 192б; уп. и **и**
е за новогрч. AI (*Дикеос*), т. 193
е за енгл. у нагл. слог. (т. 210):
e: Ken, Betty; Le Carré, Olivier;
ea: Pleasence
е за енгл. у ненагл. слог. (т. 211):
e: Elaine, Carpenter, Derek, Durrell, Burgess, Fawcett
ai: Chamberlain
ei: Madeleine
u: Bradbury
е za franc. EI EY кад не следи вокал, т. 275
е за франц. EU, т. 275
е за франц. É, È, Ê, т. 275
е за франц. Ë (уп. Ситроен), т. 275
е за франц. AI (уп. Волтер), AY (уп. Емон), т. 275
е за Ä, Ø, Ö, Œ(œ) у сканд. јез., т. 260а и 261—263
Е, међунар. скраћ. *исток*, т. 184
-еа, -еа- у речима страног порекла: *Геа, Андреа, идеал* итд., в. т. 18д
Ебингхаус (нем. Ebinghaus), т. 238
ебола (заразна болест); **Ебола** (име реке у Африци)
Ебу и *Абу* (ар. отац), део имена (нпр. *Ебу Бекр*)
ев каткад (трад.) за грч. EY (*Зевс, Европа*), т. 192б; в. и еу

ев за новогрч. ΕΥ, с прелазом **в** у **ф** испред безвучног сугласника (*Евангѣлос, Елефтериос*), т. 193; в. еу

ев за сканд. дифтонге EU, EV, т. 260б

-ев: у нашим презименима (*Свирчев-Свирчева*, инстр. *Свирчевим*, мн. *Свирчеви-Свирчевих*)

Ева (нем. Eva), т. 238

евакуација, евакуисати, -ишем

Евалд (у сканд. јез. Ewald), т. 260в

евалуација, евалуирати (оценити, вредновати и сл.)

евангелист(а), мн. -сти; **евангелистички**; *Евангѣлистичка црква* (у зн. верске институције; уп. Српска православна црква), т. 63в

еванђеље, в. јеванђеље

Еванс (енгл., не „Евенс" или „Евенз"), в. т. 208—212

еведра, ген. мн. еведра

евентуалан, -лна, **евентуалност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости

евиденција, евидентан, -тна

Евгенија (Гранде), трад., франц. Eugénie Grandet, т. 268

Евлин (франц. Evelyne), т. 271б

евнух, мн. евнуси

еволуција, еволуциони, еволуирати, еволутивни

евро (европска монета), евра-евру итд., мн. еври-евра

евро- (не европо-): *евроскептик, евроскептицизам, евроцентризам, евроцентричан, еврокомунизам, еврократија, евротржиште; еврогол, евродолар, еврокуп*, скр. за конкр. манифестацију или такм. *Еврокуп); Евроазија, Евровизија, евровизијски* итд., в. т. 83

Евроазија, т. 81в(2)

Евроазијци, т. 102

Евроамерички, т. 103а

евроатлантске (интеграције), т. 103а

Евровизија, Евроспорт (телевиз. станица), **Евротунел** (испод Ламанша)

Европа, европски, Европљанин, Европљанка, дат. -ки (не Еуропа итд.); **Европејац, Европејка, европејски** (заст. и стил. обележено)

европеизам, -зма, ген. мн. -зама (реч из лексике шире својствене европским језицима, нарочито грч. и лат. порекла, у сл. зн. и интернационализам), в. т. 37в(1)

европеизовати (и европеизирати), т. 194б

Европска унија (скраћ. *ЕУ*)

европско-амерички, т. 107

Ег (франц. Aigues), т. 275

Егеј (и Јегеј, али не Ајгеј), **Егејско** (и Јегејско) море, **Егејска** (и Јегејска) **Македонија**, т. 191а, т. 192а

Егејски слив, т. 50г

Егз ан Прованс (франц. Aix-en-Provence), т. 274

егзактан, егзактност (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)

егзекутор, егзекутирати, егзекуција, егземплар, егземпларни

егзибиција, егзибициони, егзибиционист(а), мн. -сти, **егзибиционизам** (потиснуто раније препоручивано ексхибиција итд.)

егзистенција, егзистенцијалан, -лна, **егзистенцијалист(а)**, мн. -сти, **егзистенцијалистички**

егзодус (не *ексодус*)

егзотика, дат. -ци, **егзотичан, егзотичност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)

Египат, Египта (геогр.), али **Египт** мит., т. 192а

Егист (не Ајгист), т. 192а

егоизам, -зма, т. 37в(1)

егоист(а), мн. -исти, **егоистичан**, -чна, **егоистички, егоистичност**, инстр. -ошћу (уз одредбу и -ости), **егоисткиња**, т. 21, 26г(2)

егоцентризам, -зма, **егоцентричан**, -чна

еда (везник и речца); **еда ли** (у зн. *има ли* и сл.)

Е д'Авињон (франц. Aye d'Avignon), т. 275

Едвард (енгл. Edvard), в. т. 208—212

Едгар (енгл. Edgar), в. т. 208—212

едикт, ген. мн. едикта (необ. едиката)

Едип, т. 192а; **Едипов комплекс**, т. 74

Едит (франц. Édith), т. 275

едиција; *Едиција* (када је реч део назива серијал. публикације: у Едицији „Студије о Србима")

ед-мемоар

Единбург (енгл. Edinburgh), в. т. 208—212
Едип (не Ојдип), т. 192а
Едмон (франц. Edmond), т. 275
Едмунд (енгл. Edmund), в. т. 208—212
Едуар (франц. Édouard), т. 275
Едхем (уп. Мидхат), т. 20в(3)
Езоп; езоповски
езотеричан, езотеричност
-еи у мађ. презименима на -EI, -EY, т. 232
ej за грч. **EI** испред вокала или у преради завршетака, изузетно и пред сугл. (*Енеја, Посејдон*), т. 192б; в. и **и**
ej за енгл. у нагл. слог. (т. 210):
a: Blake
ai: Mailer
ay: Clay
ea: Yeats
ae: Mae
ej за дифтонге (примарне и секундарне) из сканд. јез. ØJ, ØY, ØG, ØIJ, т. 260б
ej за дифтонге (прим. и сек.) из сканд. јез. EI, EY, EJ, EII, EG, т. 260б
ej за исл. AU, EY, т. 261
ej, еeej! (узвик), т. 135
-еја у речима страног порекла: *идеја, епопеја* итд., в. т. 18д
Ej-Би-Си (Ej-Би-Сија итд.) или (само латиницом) *ABS, ABS-ja, ABS-jy*, уп. BBS
Ејвер (исл. Eyvör), т. 261
Ејдин (исл. Auðunn), т. 261
Ејстајдн (исл. Eysteinn), т. 261
ек., скраћ. *екавски* (изговор, књ. наречје)
-ек: завршетак презимена из разних слов. језика не губи *-е-*, уп. нпр.: *Мачек-Мачека, Јиречек-Јиречека, Франтишек-Франтишека* итд.
екавац, -ца, инстр. -ем, **екавка**, ген. мн. -ки
Еквадор (шп. Ecuador), т. 290
екватор (геогр., физ., астрон.); **екваторијална Африка** (описно)
еквивалент (ређе еквиваленат); **еквивалентан**, -тна, **еквивалентност**
еквилибрист(а), мн. -сти; **еквилибристкиња**
екviноциј(ум)
ЕКГ („е-ка-ге", електрокардиограм), т. 181
еки, екија
еклектик, еклектичан, еклектичар (и еклектик), **еклектицизам** и **еклектика**
еклога, дат. -ги, т. 31б(8)
еко- редовно спојено (*екологија, еколог*), али с цртицом ако се наглашава рашчлањеност или ако се спој употребљава као стилска конструкција: *еко-митинг, еко-програм, еко-производња, еко-странка, еко-тест, еко-туризам, еко-фактор*, т. 88б
економија, економика (дат. -ци), **економист(а)**, мн. -сти; скр. **ек.**, не *ec.* или *ecc.*
економско-политички (и екон. и полит.), т. 107
екранизовати, т. 194б
екс-: *екскраљ, ексшампион* итд.; али: *екс-Чехословачка, екс-Славија*, а испред вишечланих израза одвојено — *екс Совјетски Савез*, т. 84(нап.)
Екс ан Прованс, Екс ан Прованса, т. 101(нап.)
екселенција (необ. ексцеленција), малим словом, т. 79
ексјугословенски
екс катедра (лат. ex cathedra); **екскатедарски**
ексклузиван, ексклузивност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
екскомуникација, екскомуницирати
ексконт; *ексконтна стопа*
експедиција, експедиционн, експедовати
експеримен(а)т, -нта, ген. мн. -ната, т. 37в(2)
експериментисати (-ирати), т. 194б; уп. и **-ирати**
експерт, ген. мн. експерата, т. 37в(3); **експертски**
експлатант, експлантанција
експликативан, експликација, експлицитно (и експлиците), **експлицирати**
експлоататор, експлоатација, експлоатисати
експрес (прид. непром.); одвојено писање: *Оријент експрес, Балкан експрес, Полонија експрес* (имена во-

зова), т. 86б; *експрес линија, експрес лонац, експрес лутрија, експрес пошиљка, експрес ресторан, експрес чистионица*, т. 86а
експресионизам, -зма, **експресионист(а)**, мн. -сти, **експресионистички**, т. 62б
експропријатор, експропријација, експропријациони, експроприсати
екстаза
екстази, -ија
екстензиван, екстензивност (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)
екстеран, -рна; **екстеријер; екстериоран**
екстериторијалан, -лна, **екстериторијалност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)
екстра, т. 84, спојено: *екстрапрофит, екстрадоходак, екстракласа, екстразарада*; одвојено кад добије значење придева и посебан нагласак: *имала је неки екстра укус, није било за њих екстра собе, нудимо вам екстра услове*
екстравагантан, екстраваганција, екстравагантност (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)
екстравертан и сл., боље *екстро-*
екстрадиција (изручење злочинаца), не *екстрадикција; екстрадирати*
екстракт (не екстрат), мн. екстракти, ген. мн. екстракта, ређе екстраката
екстракција
екстремизам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
екстровертан, екстровертиран, екстровертираност (не екстра-)
ексхумација, ексхумирати
ексцентрик, ексцентричан, ексцентричност (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)
ексцерпирати, ексцерпирање, ексцерпт (испис из књиге, списа)
ексцес, ексцесни, ексцесиван, ексцесивност
екуменизам, -зма, **екуменист(а)**, мн -сти, **екуменски**
екцем
ел, члан у ар. именима, без обзира на позиционе изг. варијанте, т. 204в–д
Ел Аламејн, Ел Аламејна, т. 101а (одв. пис.), т. 58 (вел. слово)
елаборат, -а, елаборација, елаборирати
Ел Асад, в. Хафиз ел Асад
еластичност (и еластицитет)
Елбасан, трад. алб., т. 201б(2)
Елдорадо (геогр.); **елдорадо** (фиг. 'земља богатства')
електрификација, инстр. -цијом, т. 18а(1)
електро-: *електроиндустрија, електропорцелан, електропотенцијал, електропривреда, електротехника, електрокардиограм* итд., т. 81а
елем (речца тур. порекла 'како год било; дакле', разг.)
елеменат (елемент), -нта, ген. мн. -ната, т. 37в(2)
Елена (л. име у многим јез., нпр. итал. и шпанском; руско *Елена* треба преносити, према изг., као *Јелена*)
Елза или **Елзе** (нем. Else), т. 238
елидирати, елизија (лингв.)
Елијар, т. 18а(1)
елипса, елиптичан, -чна; **елипсоид**
Елса (енгл. Elsa) или **Елси** (енгл. Elsie), в. т. 208—212
ељда, не него *хељда*
Ема (енгл. Emma), в. т. 208—212
e-mail (само у адресама, посетницама и сл.), в. *имејл*
емајл, емајлирати (обичније него емаљ и сл.)
еманципација, еманципациони, еманципованост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, **еманциповати**
ембарго
емболија, емболичан
ембрион (необ. ембрио), **ембриолог, ембриологија, ембриолошки; ембрионалан**, -лна
Еме (франц. Aymé), т. 275
Емери (енгл. Emery), в. т. 208—212
Еми (енгл. Emmie), в. т. 208—212
Емил (франц. Émile), т. 275
еминентан, еминентно, еминентност
емисија, емисиони
Емон (франц. Aymon), т. 275
емоција, емоционални, емоционалност
емпатија
емпирија, емпиријски
ему, емуа, емуу итд. (зоол.)

-ему, в. -оме, -ему
емулзија
ен за франц. UN у затв. слогу, т. 275
ен, ем за франц. IN, IM у затв. слогу, т. 275
ен-бомба или **N-бомба** (неутронска), т. 90а
Енгелбрехт (у сканд. јез. Engelbrecht), т. 260в
енглеско-амерички, т. 107
енглеско-бурски рат, т. 61
Енгр (франц. Ingres), т. 275
ендем, ендемија, ендемичан, ендемијски (и ендемички), **ендемичност**
Ендехазија (квислиншка Независна Држава Хрватска, скраћ. НДХ „ен-де-ха"), **ендехазијски**
ендо-: *ендоћамија, ендодерм, ендокринолог, ендокринологија, ендокринолошки*, т. 83
Ендру, не Ендрју (енгл. Andrew), в. т. 208—212
Енејида, т. 64
Енен (франц. Hénin), погрешно Енан, т. 275
енерго-: *енергопотенцијал, енергосистем* итд., т. 81а; *Енергопројекат* (назив предузећа), т. 63б
ензим (не енцим)
-енко (у рус. и укр. именима, изворно укр. наставак), в. т. 250г(3)
Енрике (порт. Henrique), т. 244
Енрике (шп. Enrique), т. 290
Ентезам (перс.), т. 206д
ентузијаст(а), мн. -сти, **ентузијасткиња**, т. 26г(2)
енцефало- (који се односи на мозак): *енцефалитис, енцефалограм, енцефаломенингитис, енцефалопатија*, уп. т. 83
енциклопедист(а), мн. -сти, **енциклопедисткиња**, т. 26г(2)
Еол (не Ајол), т. 192а
Еос и **Еоја** (грч., ж. мит.), **Еојин**, т. 191в(3), 197д
Епархија Хвостно, Хвостанска епархија, т. 63б
Еперне (франц. Épernay), т. 275
епидемија, епидемијски, епидемиолог, епидемиологија, епидемиолошки
епизодист(а), мн. -сти, **епизодисткиња**, т. 26г(2)
епика, дат. -ци, т. 31б(1)
епикуреизам, епикурејац, епикурејски
епитрахиљ
епопеја, -еје, в. т. 18д
епоха, дат. епохи и епоси, т. 31б(2)
ЕПП („е-пе-пе"), **ЕПП-а** („е-пе-пеа"), скраћ. 'економско-пропагандни програм'
ер за енгл. у нагл. слог. (т. 210):
air: Fairley
ar: Waring, Clare;
er: Kershaw
ur: Burns
ir: Firth
yr: Byrd
ear: Searle
ер за енгл. у ненагл. слог. (т. 211):
er: Emerson, Hester, Collier
re: Dacre, McGuire
Ера (ген. Ере), **Ерo** (ген. Ера и Ере)
Ерата и **Ерато** (грч., ж. мит.), дат. Ерати; **Ератин**, т. 191в(3), 197
Ербје (франц. Herbier), т. 275
еритроцит, еритроцитоза
еркондишн, т. 88а (понекад боље *климатизација, клима-уређај*)
Ермитаж, т. 63б
Ернандез (шп. Hernández), т. 290
Ернест (енгл. Ernest), в. т. 208—212
-еро, в. под -оро
Ерос (не Ерот) (мит.), т. 191в(2); **еротика** (дат. -ци), т. 31б(1); **еротичан**, -чна, **еротичност**, инстр. -ошћу (т. 21), уз одредбу и -ости
ерудит, -а, мн. -ити (м.), чешће **ерудита**, -е (м.), мн. ж. -ите; **ерудиција**
-ес, -ос и **-ус**, наставци античких двосл. имена (с једносл. основом) који се радо задржавају (нпр.: *Хермес, Делос, Лезбос, Самос, Хиос, Хипнос, Аргус*); мање су обични облици без тих наставака (нпр. *Дел, Хиј, Сам*), т. 191в(1)
есеј, есејист(а), мн. -сти
Ескоријал (шп. Escorial), т. 290
ескудо (порт. escudo), т. 244
есперанто, есперантист(а), мн. -сти
есперантисткиња, т. 26г(2)
еспресо (кафа), не експресо; **еспрес-кафа** (кава)
естаблишмент

Есташ (франц. Eustache), т. 271, 275
Естер (енгл. Ester), в. т. 208—212
естета, -е (м.), у мн. ж. естете, **естетичар** (необ. естет, естетик)
Есхак или трад. **Исхак** (перс.), т. 206з
етаж, етажа (обичније него етажа, етаже)
етар, етра и **етер**, етера
Етвеш (мађ. Ötvös, трад. правописом Eötvös), т. 234
етика, -ци, т. 31б(1)
етил-алкохол (или *етанол*), т. 89а
етимологија, т. 81а
Етиопија, Етиопљанин, Етиопљанка, етиопски; арх. **Абисинија, Абисинац** итд.
Етна (грч. Aitnē), т. 191а
етничко-национални; етнонационални (према знач.), т. 107
етно-: (а) *етногенеза, етнографија, етнокултура, етнолингвистика, етномузикологија, етнопсихологија* и сл., т. 83; (б) *етно-парк, етно-село, етно-стил*, т. 83
етнографија, т. 83
етнографско-национални; етнонационални (према знач.), т. 107
етнографско-социјални; етносоцијални (према знач.), т. 107
Етрурија, етрурски, Етрурац, Етруркa, дат. -ки (обичније него Етрушчанин, Етрушчанка, етрушчански, етрушки)
Етхем (алб. Ethem), т. 202 (одступање од об. преношења алб. TH као т)
etc., скраћ. et cetera, т. 180б
еу за грч. EY (Еурипид), т. 192б
еу за новогрч. EY у крајњем слогу (*Одисеус*), т. 193
Еуридика (грч. Euridikē), т. 191а, дат. -ки т. 31б(4)
еуфемизам, -зма, ген. мн. -зама (реч пробрана да се ублажи значење појма, као замена за стилски грубу реч), т. 37в(1); скраћ. **еуф.**
Еуфрат (грч. Euphratēs), т. 191а
ефекат, -кта (ретко ефект), ген. мн. -ката, т. 37в(2)
ефенди, одвојено, т. 92а: *ефенди Мита, ефенди Мити*
Ехо и **Еха** (грч. ж. име), т. 191в(3)
Ечка, дат. **Ечки, ечански** (и *ечки*), Ечанин
Ешби (енгл. Ashby), т. 214
Ешета (швед. Östgöta), т. 260в

Ж

ж за енгл. глас /Z/, т. 212: *G*: Roget
ж за кин. R на почетку слога (уп. **Женмин жибао**, кин. Renmin ribao), т. 229
ж за пољ. RZ (а иза безвучних **ш**): *Гжеґож, Кшешовице*, т. 242
ж у перс. именима (нпр. *Бижан*), за разлику од ар., т. 206а
ж за франц. J, т. 275
ж за франц. G испред *e, i*, т. 275
ж. (у речницима и *ж*), скраћ. *женски, женски род*, т. 179а(1) и 184 (нап.)
жабац, жапца, мн. жапци-жабаца, т. 19; **жабокречина**
Жак (франц. Jacques), т. 275
Жаклина, франц. (грам. прилагођавање), т. 197д
жалац, -лца, ген. мн. -лаца, т. 36б(7)
жалба, ген. мн. жалби; *жалбени поступак*
жалибоже (прил.) у зн. нажалост
жалилац, -иоца, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6); **жалиочев**
жалопојка, дат. -ци, т. 31б(1)
жалост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21
жалостан, -сна, т. 26г(4)
жаљење, т. 23г (не жалење)
Жан, м. име (франц. Jean), т. 270, 271, 275
Жана, ж. име (франц. Jeanne), боље него *Жан*
жандар и **жандарм, жандармерија, жандармеријски**
Жандре (франц. Gendrey), т. 275

Жанета, франц. (грам. прилагођавање), т. 197д
Жан Жак (франц. Jean-Jacques), т. 275
Жан ле Клер (франц. Jean le Clair), т. 270б и 275; немо *е* у члану *le*, т. 270б
жаока, дат. -ци, ген. мн. жаока
жаришни, т. 26г(4)
жар-птица, т. 82б
жбун, мн. -ови (дијал. џбун)
жвака, дат. жваци, ген. мн. жвака
жвакати, жваћем (жвачем); **жватати**, жваћем
-ждити, обично у слож., као: **заждити, наждити, прождити, саждити, уждити** — заждим, зажде (некњ. заждијем, заждију), заждих, аждио-заждила, заждивши, заждивен
Ждјар (чеш. Žd'ár), т. 284
ждралин (коњ дугих ногу), **Ждралин** (име таквом коњу), т. 45
ждрати (се) и **ждерати (се)**, ждерем (се), **ждрање** и **ждерање**
ждреб, в. жреб
ждребе, ждребета (ек.), **ждребад** (ек. и ијек.), **ждребица** (ек. и ијек.), **ждребност** (ек. и ијек.); **ждријебе**, ждребета (ијек.), уп. т. 9в
ждребичин (према ждребица), ек. и ијек., т. 30б
ждрело, ждрелце, ждрелни ијек. **ждријело, ждријелце, ждријелни**, т. 8а
Жебељану (рум. Jebeleanu), т. 247
жега, дат. жеги и жези, т. 31б(2)
жеднети (ек.), **жедњети** (ијек.), т. 8б
жеђ, -и (жеђа, -е)
Жекс (франц. Gex), т. 275
жѐлē, желѐа
Железничар (ек., спортски клуб) и **Жељезничар** (ијек., други клуб), т. 63в
железо, железан, -зна, **железара, железница, железничар** (вок. -ару и -аре; -арев и -аров), **железничарка** (дат. -ки), **железничарски, железнички** (ек.); **Железник** (геогр.)
желети, желим, желе, желећи, желех, жељах, желео-желела, жељен (ек.)
желити, не него *желе̄ти* (ек.), *жеље̄ти* (ијек.)
желудац, желуца, мн. желуци-желудаца, т. 26а
жељезо, жељезан, -зна, **жељезара, жељезница, жељезничар** (вок. -ару и -аре, присв. -арев и -аров), **жељезничарка** (дат. -ки), **жељезничарски, жељезнички** (ијек.)
Жељезовце (слч. Železiezovce), т. 267
жељети (ијек., не желити), желим, желе, желећи, жељех, жељах, желио (не *жељео*), жељела, жељен
жена-борац (жене-борца), т. 87
Женева (франц. Genève), т. 271б
Женевоа (франц. Genevoix), т. 275а
Женес (франц. Genès), т. 275
женка, дат. -ки (т. 31б), ген. мн. женки; хип. **женкица**, т. 30г(2)
Женмин жибао (Женмин жибаоа, Женмин жибаоу итд.), т. 75а, 229
женче, женчета
Жерар (франц. Gérard), т. 274
жесток, комп. жешћи
жетва, ген. мн. жетви и жетава
жетелац (-оца, вок. -еоче, ген. мн. -елаца), **жетелачки, жетелица** (-ичин), т. 36б(6)
жети и **жњети**, жањем и жњем, жању и жњу, жањући и жњући, жањи и жњи, жњех-жње и жех-же, жањах и жњах, жео-жела и жњео, жњела (дијал. је жњио), жњевен и (по)жет (ретко); тако и сложени глаголи као **нажети** и **нажњети, пожети и пожњети** и сл.
-жети, само у слож., као **прожети, сажети** и сл. — сажмем, сажму, сажех-саже, сажми, сажео-сажела, сажет, сажев(ши)
жећи, жежем, жегу, жегући, жезијах, жегох-жеже, жези, жегао-жегла, (о)жегавши, жежен
жеђца (дем. од жеђ), т. 19
живети (не живити), живим, живе, живећи (а придев је живући), живех, живљах, (и)живљен (ек.)
живјети (не живити), живим, живе, живећи (не живјећи; придев је живући), живјех, живљах, (и)живљен, *живио-живјела* (ијек.)
Живјец (пољ. Żywiec), т. 242
Живојин, Живојинов, Живојиновић
живући, прид., уп. живети, живјети
жиголо, жигола (ређе и жиголоа)

жидак, житка (комп. жиђи и житкији); **житкост**
Жијак (франц. Juillac), т. 275
Жији (франц. Juilly), т. 275
Жил (франц. Gilles), т. 275
Жил (франц. Jules), т. 275
жилавка (вино), дат. -вци и -вки, т. 71
жилет (према изумитељу), т. 71
Жилијен (франц. Julien), т. 271д(1) и 275
жирадо шешир, одвојено писање, т. 86б
жири, -ија, инстр. -ијем, мн. жирији, дат. жиријима, т. 18а(1)
жиро у спојевима *жиро рачун, жиро конто, жиро налог* итд., т. 86в
Жиронда (франц. Gironde), т. 275
Жист (франц. Just), т. 275
Жистин (франц. Justine), т. 275
житомлински
-жица, испред наставка -ица редовна је промена код дем. **г** у **ж**: *књижица* итд., изостанак промене чест је код хип. (*ногица*), т. 30г; уп. **-гица**
жишка, -шци, ген. мн. жижака и жишки, в. т. 19
Жјен (франц. Gien), т. 275
жлеб, жлебаст, жлебити, жлебић, жлебни, жлебовит (ек.)
жлезда (не жљезда), ген. мн. жлезда, т. 37б(1), **жлездаст** (ек.), **жлездица, жлездни** и **жлездани, жлездовит** (ек.), т. 26г(6)
жлијеб, жлијебити, жлијебни (ијек.)
жлијезда, ген. мн. жлијезда, т. 37б(1); **жлијездни** (и жљездани), ијек., т. 26г(6)
жљебаст, жљебић, жљебовит, ијек.
жљездани, жљездаст, жљездица, жљездовит, ијек.
жмигавац, -вца и **мигавац**, -вца
жмирити, жмиркав, жмиркавко, жмирнути, жмируц(к)ати
жмурити; жмуреће и **жмуреће** ('жмурећи')
жњети, в. жети
Жоаким (порт. Joaquim), т. 244
Жозеф (франц. Joseph), т. 275
Жордао (порт. Jordão), т. 244
Жорес (франц. Jaurès), т. 275
Жорж (франц. George), т. 275
жреб (ек.), **жријеб** (ијек.), мн. -ови (обичније него ждреб, ждријеб)
жртва, ген. мн. жртава
Жуби (алб. Zhubi), т. 202
жубор-вода, т. 82в
жудети (ек.), **жудјети** (ијек.), жудим; некњ. је жудити
жудња, ген. мн. жудњи
Жуе (франц. Joué), т. 275
Жуковски (рус.), за ж. особе **Жуковска**, т. 250б
жуљајив, т. 18в(1)
жуљати (*жуљају* ме ципеле) и **жуљити** (*жуље* ме ципеле); фиг. можда обичније *жуљити* (Знам ја шта тебе *жуљи 'мучи'*)
жупа у општем значењу; **Жупа** (назив више предела у реч. долинама), **Жупљанин, Жупљанка**, дат. -ки, ген. мн. -ки
жупа: *Средска* или *Сретечка жупа, Сиринићка жупа,* Жупа Брсково, т. 56а
жупан
жупанија: *Крижевачка жупанија, Бачко-бодрошка жупанија* (истор.), т. 56а
жупанијски
Жупанчић (Отон), трад. слнч., **Жупанчич**, по транскр. систему, т. 199д
журба, ген. мн. журби
журка, дат. -ки, ген. мн. журки, уп. т. 31б
журналист(а), мн. -сти, **журналисткиња**, т. 26г(2)
жут, комп. жући
Жута река (ек.), **Жута ријека** (ијек.), трад., т. 199ђ, вел. слово, т. 57
жутети (ек.), **жутјети** (ијек.), жутим (постати жут или блед и сл.)
жутити (и у ек. и у ијек.), жутим (у зн. чинити да нешто постане жуто)
жутица, жутичав
жутка, дат. -тки, ген. мн. -тки, т. 31б(3)
жуто-: *жутозелена боја* (нијанса); *жуто-зелена застава* (комб. двеју одвојених боја), т. 10б
жуто-: *жутоглав, жутоног, жутоперка*
жућка, дат. -ћки, т. 31б(3)
Жућко (пас), т. 45

З

з за грч. S, по правилу у међусамогл. положају у апелативима, мање доследно у властитим именима, на саставу сложеница и уз сонанте (*криза, Сизиф, паразит, плазма*), т. 192б

з за енгл. глас /z/, т. 212:
z: Zoe
zz: Dizzy
s: Boswell, Bridges, Matthews

з за лат. међувокалско **S** а *з* и *с* за **S** уз сонанте и на саставу сложеница, т. 192в

з (ређе) и **с** за нем. почетно предвокалско S (*Зиґфрид, Сиґфрид, Сименс*), т. 237, 238

з у перс. именима (*Абазар, Зија*), према д у ар. (за интердентал и емфатик), т. 20ббв

з за поль. Z пред слоготворним I (*Казимјеж*), т. 242

з за порт. Z и кад је изговор типа [ž]: *Круз, Васкез*, т. 244, 245

з за франц. међувокално S (уп. Жозеф), т. 275

з за франц. Z (уп. Лиз), т. 275 (уп. и немо *з* под Сандо)

з боље него **с** за шпанско Z: *Веласкез, Замора, Запата, Ибањез, Круз, Лазариљо, Мендоза, Пизаро, Сомоза*, т. 290

з. и **З**, скраћ. *запад*, т. 184

за (предлог уз прилоге): **засад(а)** (*„засада добро стојимо"*, у значењу привремености) и **за сад(а)** (*„нешто за сад(а), а нешто за касније"*, у значењу намене); редовно: **за кад(а)** јер је значење увек намена (обично је тако и у *за тад, за тада*), т. 137б

за се у српском јез. не употребљава уз глаголе (погрешно је: то је *за не веровати*; молим бурек *за понети* и сл.)

за, одв. писање предлога уз л. зам.: *за ме, за те, за се, за њ, за мном*, т. 139а

забављачицин, т. 30б

забавномузички (према *забавна музика*); **забавно-музички** (у зн. *и забавни и музички*), т. 108

забадава, т. 141

забелешка (ек.), **забиљешка** (ијек.), дат. -шци, ген. мн. -жака, т. 8г(3)

забити, в. бити, бијем

забога (речца у молби, преклињању: *Немојте ме, забоґа, издати*), али *за боґа милоґа*, т. 141

заболети (ек.), **забољети** (ијек.), т. 8б

заборавност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости

Забрадац, Забрца, уп. т. 20г

забрдски, т. 20а(1)

забрекнути, обичније него **забрећи** (забрекнем, забрекну, забрекнух и забрекох, забрекнуо и забрекао); тако и **набрекнути** и **набрећи**

забремзати, не забрензати

забринути, забрињавати; забрињавајући

забројати и **забројити**, в. бројати

завазда, т. 141

завапити, в. вапити

завек(а), ек. (прил.), т. 141

завет, зеветан, -тна, **заветовати се** (ек.), **завјет, завјетан**, -тни, **завјетовати се** (ијек.); **Стари** и **Нови зав(ј)ет** (делови Библије; понекад у ијек. облику и у ек. текстовима, у складу с вуковском трад., схваћено као цитат)

заветрина (ек.), **завјетрина** (ијек.)

за вече, за вечерас, уп. т. 138г

завештавати, завештање и **завештење** (завештај), ек.

за видела (ек.), т. 138г

завидети (ек.), **завидјети** (ијек.)

за видјела (ијек.), т. 138г

завијач, инстр. -ем

завијек(а), ијек. (прил.), т. 141

завијутак, -тка, мн. завијуци-завијутака, т. 26а

завикати, завичем, в. викати

завинути, завинем, завинут

зависан, -сна (од глагола зависити, -им), т. 26г(4), нап.

зависносложене реченице

завистан, -сна, т. 26г(4); овако само у заст. значењу *завидљив*, а у зн. *који зависи од некога* само **зависан**, в. т. 26г(4), нап.
завити, в. вити
завјет, завјетовати се и сл. (ијек.), в. завет
завјетрина (ијек.)
завјештавати, завјештање и **завјештење** (завјештај), ијек.
завод, заводски; *Завод за урбанизам* (скраћ. име *Завод), Завод за издавање уџбеника* и сл., уп. т. 63б и 70
заволети (ек.), **завољети** (ијек.), в. волети
завратак, -тка, мн. завраци, -така, т. 26а
завредети (ек.), **завриједјети**, ијек. (постати достојан, заслужити и сл.)
заврēти (ек.), **завријети** (ијек.)
заврсти, в. -врсти
завртка, дат. -тки, ген. мн. завртака и завртки, т. 31б(3), 37б(4)
заврћи и **завргнути**, в. врћи
завршетак, -тка, мн. завршеци, -така, т. 26а
Зага, дат Заги, т. 31б(4)
загасито-: *загаситозелен, загаситоплав, загаситоцрвен* итд., т. 10б
заглупети (ек.), **заглупјети**, ијек. (постати глуп, оглупети), т. 8ђ
заглупити (и у ек. и у ијек.) у зн. учинити глупим, т. 8ђ
заглухнути, заглухнутост
загонетка, дат. -тки и загонеци, ген. мн. загонетака (боље него -тки), т. 31б(3)
загонеткица и **загонечица**, т. 30г(1)
Загора и **Далматинска Загора**, т. 50г
Загорје и **Хрватско Загорје**, т. 50г
Загребачко свеучилиште, т. 55а, 63б
загрепсти, в. грепсти
загрижен (задрт, тврдоглав), **загриженост, загрижљив** (заједљив и сл.), **загрижљивост**; уп. гристи
загризак, -ска, мн. -сци, загризака
загризен (према загристи, -ем), не *загрижен*, в. т. 23г
загристи, в. гристи
загудети, в. под гудети
загулити, загуљен, загуљење
загустити, загушћен, загушћивати, т. 32а
загушеност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
за дана, за вид(ј)ела, т. 138г
за данас, т. 138а
задатак, -тка, мн. задаци, -така, т. 26а
задати, в. под дати
задахтати, в. дахтати
задевати; задевица, задевка (дат. -ци), ек.; **задијевати, задјевица, задјевка** (ијек.); обичније у ек. и ијек. **зађевица**, т. 11ђ;
задести, в. дести
задијевати и сл., в. задевати
задићи и **задигнути**, в. одићи
задјевица, в. задевати
задјести, в. под дести
задњи, прид. (није погрешна употреба ни у значењу *последњи*)
задњонепчани
задовек (ек., прил.), т. 141
за довече, т. 138а
задовијек (ијек., прил.), т. 141
задрети (ек.), **задријети** (ијек.), в. дрети
задртост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
задруга, дат. -зи, **задругин**, т. 30а, 31б(1)
задрхтати, в. дрхтати
задубити (се), задубим (се), в. дупсти
задуго, т. 141
задужбинар, вок. -у и -е, инстр. -ем и -ом
задуженост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
Задунавље (или *Прекодунавље*), трад. превод. мађ. Dunántúl, т. 235
задупсти (се), задубем (се), в. дупсти
задуха (не задува), т. 15в
задушје (и *подушје*)
зађевица (ек. и ијек.), уп. задевица, задјевица (в. т. 11ђ)
заждити, в. ждити
зажив(ј)ети (из стил. разлога избегавати употребу у зн. почети живети, ухватити корена и сл.)
заимати (-мам и -мљем) и **зајмати** (итер. од зајмити, -им) у знач. узимати у зајам, т. 18в(1)

за инат (тако и: *у инаш, уз инаш*), т. 140в
заинтригирати, т. 194б
заискати, заиштем, т. 18в(1)
заиста, не заисто
зајад (криво, неправо), прил.
зајамчивати (и заjемчивати), -ујем; **зајамчити** (и заjемчити), -им
зајаукати, -учем, **зајаукнути**, -укнем
зајахати, в. јахати
заједница, заједничар (вок. -е и -у, инстр. -ем и -ом), **заједнички**
заjемчивати (и зајамчивати), -ујем, **заjемчити** (и зајамчити), -им
Зајечар, зајечарски, Зајечарац, Зајечарка (дат. -ки)
зајмати, в. заимати
за кад, за када, т. 137б
заказати, -жем (није добра употреба ум. покварити, изневерити, издати и сл.)
закаснео, -ела (ек.), **закаснио, закасњела** (ијек.); **закаснелост** (ек.), **закасњелост** (ијек.)
закачка, дат. -чки, ген. мн. -чака и -чки, т. 31б(3)
закачкица, т. 30г(1)
закисјелити (арх.), стандардно је **закиселити**, в. т. 11г
заклати, в. клати
заклетва, ген. мн. -тви и -тава
заклонит и **заклоњен** (у нијансама с разликама у знач.)
закључак, мн. закључци, т. 31а
закмечати, закмечим
зококодакати, -ачем
Закон о саобраћају, (могућно и малим словом), уп.: ушао је у скупшт. процедуру *Нацрт закона о саобраћају*, т. 64 (нап.)
законик; Душанов законик (скраћ. име *Законик*), т. 64, 70
закономеран, закономерност
закратко (прил.), т. 141, али *за кратко вр(иј)еме*
закривати (некњ. закријевати)
закрештати, -штим (ек. и ијек.), **закријештати**, -штим (ијек.)
закрпа, ген. мн. закрпа
закупац, -пца, мн. -пци, закупаца
закуска, дат. -сци, ген. мн. -ки
закутак, мн. закуци, закутака
залагати се, залажем се, залажући се (не залагајући се)
залазак, -ска, мн. -сци, ген. -зака
залетати се, в. долетати
залећи, в. лећи
залив (и у ек. и у ијек.), т. 10б
Залив (скр., нпр. *рат у Заливу* = Перс. з.); *Заливски рат* (1991), т. 60а, 70
заливати (некњ. залевати), у ек., **заливати** (и залијевати) у ијек., т. 10б
зализак, -ска, мн. -сци, -зака (нпр. део косе)
залијетати се, в. долијетати
залистак (на срцу или биљци), -ска, мн. -сци, -стака, т. 26г(2)
залити, имп. залиј, залијмо, т. 18е
залиха, дат. -хи, т. 31б(8)
залог, -а, мн. залози; **залога**, дат. -зи, ген. мн. залога
залудети (ек.), **залудјети** (ијек.) у зн. изгубити разум и сл.; **залудити** (у ек. и ијек.) у зн. учинити, направити лудим, навести на погрешан пут, т. 8ђ
залуд и **залуду**; **залудно** и **залудо**
залуталост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
зам., скраћ. *заменица, заменички*, т. 179а(3)
замагљење (према замаглити), т. 23г
замајац, мн. -јци, ген. -јаца
замак, замка, мн. замци-замака и замкови-замкова
замало, прил. (у зн. умало, само што не, ускоро), али: *за мало времена, за мало новца* и сл., т. 141
замастити, замашћен (замаштен), **замашћење** (замаштење), **замашћивати**, т. 32а
замах, мн. замаси-замаха
за ме, за мном, за њ, т. 139а
замедити, трп. прид. замеђен
замекетати, -кећем
заменити, заменим (не заменути); **заменица, заменички**, ек.
замерка (ек.), **замјерка** (ијек.), дат. -ци, ген. мн. -рки и -рака
заметак, -тка, мн. замеци, заметака
замијенити, замијеним (ијек.), т. 8а
замј., скраћ. *замјеница, замјенички*, т. 179а(3)
замјерати, ијек., т. 10а
замка, дат. замци, ген. мн. замки

за мном, в. под за
Замора (шп. Zamora), т. 28б, 290
заморка, дат. -ки, т. 31б(8)
Замошћ (пољ. Zamość), т. 242
замрети (ек.), **замријети** (ијек.), в. мрети
замукати, замучем
замукнути (замући), в. умукнути
замусти, замузем, трп. замузен (не замужен)
замчица (од замка), т. 30г
занавек (ек.), **занавијек** (ијек.)
занатлијка, дат. -ки; **занатлијкин**, т. 30а, 31б(5)
занатство, занатски; Занатски дом (посебно име грађевине), т. 68
занемети (ек.), **занијемјети** (ијек.), у зн. *постати нем*; некњ. је у овом зн. *занемити, занијемити*, јер значење *учинити кога немим* није обично
занесен (не *занешен*)
занети, в. -нети
занијекати, занијекам и занијечем; занијечи и занијекај
занијемјети, в. под занемети
занијети, в. под -нети
зановет, -и (ек., бот.); **зановеталац** (-аоца, ген. мн. -алаца), **зановеталица** (-ичин), **зановетало, зановетати** (зановетам и зановећем, зановетај и зановећи, зановетајући и зановећући), ек.
зановијет, -и (ијек., бот.); **зановијеталац** (-аоца, ген. мн. -алаца), **зановијеталица** (-ичин), **зановијетало, зановијетати** (зановијетам и зановијећем; зановијетај и зановијећи; зановијетајући и зановијећући), ијек., т. 8а
зао, зла, зло; одр. зли, зла, зло; комп. *гори*, т. 36б(11)
заобљење, т. 23г
заонда (прил., у оно време); **за онда**: *требало му је за онда, а не за касније*
заостатак, -тка, мн. заостаци, -така, т. 26а
зап., скраћ. *запад(ни)*, у граматици *запов(ј)едни (начин)*, т. 179а(3)
запад, Запад (западне земље и народи), т. 53; **Западна Европа** (када се мисли не само на геогр. положај него и на групу земаља, политичку целину и сл.); **западна Србија** т. 52, **Дивљи запад**, т. 50в(нап.); **запад-југозапад** (т. 82, нап. 1)
Западна Морава, т. 50ђ
Западна обала (превод сканд. Vöstkusten), т. 255
Западни Словени (уп. т. 48б); **западнословенски**
западно-: *западноазијски, западноевропски, западноцрногорски* (говори) итд., т. 103а
Западно римско (Западноримско) царство, т. 55а
запалити, -им, *запаљен, запаљење* (не *запалење*), т. 23г
запаљенски (процес)
Запата (шп. Zapata), т. 28б, 290
запевка (ек.), дат. -ци, ген. мн. -ки
запијевка и **запјевка** (ијек.), дат. -ци, ген. мн. -ки
заплатак, -тка, мн. заплатци-заплатака, в. т. 26в(2)
заплена, запленити (ек.)
заплетати и **заплитати**, ек и ијек. (ијек. допушт. и *заплиједати*), избор према јез. осећању, т. 10г
заплијенити (ијек.)
запљена (ијек., према заплијенити)
заповед, -и, **заповедити** (ек.)
заповест (ек.), инстр. -ошћу, уз одредбу и -ести
заповиједи, -и, **заповиједити** (ијек.)
заповијест (ијек.), инстр. -ијешћу, уз одредбу и -ијести
заподенути, ређе *запородити, запородити*, в. денути, дести
заподјенути, заподјести, заподјети, в. денути, дести
запослен, запосленост, запослење (ређе запошљен, запошљеност, запошљење), т. 23(нап. 1)
започетак, -тка, мн. започеци, -така, т. 26а
запрега, дат. -зи, т. 31б(1)
запрегнути, обичније него **запрећи**, в. под спрегнути
запрека, дат. -ци (ек. и ијек.)
запрепастити, запрепашћен (запрепаштен), **запрепашћење** (запрепаште-

ње), **запрепашћивати** (запрепаштавати), т. 32а
запршка, дат. -шци, ген. мн. -шки
запустити, в. допустити
зарад и **заради** (предл.)
зарана (прил.)
зарђати (не захрђати), т. 16
заредом (прил.), нпр.: *три пута заредом* (тако и *изреда*)
заређи се, заречем се и зарекнем се
зарзати (не захрзати), т. 16
Зарија (од Захарија), прихваћена гласовна промена, т. 17
зарудети, -им, зарудео-зарудела (ек.); ијек. **зарудјети**, им, зарудио-зарудјела, ијек. (тако и рудети, урудети), в. т. 8
заруменети (ек.), **зарумењети** (ијек.), поред **заруменити**; в. руменети
засад(а) у знач. привремености (нпр.: *задовољан сам засад*); али *за сада* у знач. намене: *нешто засад(а), нешто за касније*, т. 137б(1, 2)
засвагда (прил.), у знач. за сва времена, заувек
за се (= за себе), в. под *за*
заседа (ек.)
заселак и **засеок**, мн. засеоци и заселци
засести, в. сести
засигурно, прил. (свакако, без икакве сумње), т. 141
засијецати (ијек.), т. 10а
засипати, в. сипати
засисати, в. сисати
засијати и **засјати**
засједа (ијек.)
засједати (допушт. и *засиједати*, избор према јез. осећању), ијек., т. 10а
засјести, в. сјести
заслепити, в. слепити
заслијепити, в. слијепити
заслуга, дат. -зи
засмејати се, в. смејати се
засмијати се, в. смијати се
засобице и **засопце** (прил., 'узастопце')
заспати, заспим-заспиш (не заспем-заспеш), (они) заспе и заспу
заст., скраћ. *застар(ј)ело*, т. 179а(3)
застава (назив аутомобила), т. 71; *Застава* (фабрика) т. 63б
застално (прил.: *примили су ме застално*)
застарети, в. под старети
застарив (застарљив)
застарјети, в. под старети
застрети, в. -стрети, -стријети
застирка, дат. -ци
застријети, в. -стрети, -стријети
засукати, засучем, засучу (не засуку нити засукају); императ. засучи, засучимо, засучите (не засуци, засуцимо, засуците), т. 31в
засути, заспем-заспеш, заспу; тако и **насути, пресути, просути, усути**; погрешно је „насипај ми кафу" (треба наспи, насипати је несврш. глагол)
затакнути и **затаћи**, затакнем, затакнух и затакох, затакнуо и затакао итд.
за сутра, за сјутра, т. 138а
заталамбасати, -ам
затамнети (ек.), **затамњети** (ијек.), -мним: *кад небо затамни* (постане тамно); **затамнити**, -мним: *затамнити собу* (учинити тамном), т. 8ђ; **затамњење**
затворено-: *затвореножут, затворенозелен, затвореноплав, затворенацрвен*, т. 106
за те, в. под за
затега, дат. -зи
затегнути (и затећи), затегнем, затегни, затегох и затегнух, затегао и затегнуо, затегнувши и затегавши
затећи, затечем, затеку и затекнем, затекну, затеци и затекни, затекох, затекао-затекла, затекавши, затечен
затиљак, -лька, мн. -љци, -љака
затим (= потом); **за тим(е)**, нпр. не бих *за тим(е)* жалио, т. 141
Затисје (мађ. Tiszántúl), трад. превод, т. 235
затицати према затакнути (затаћи) у зн. уденути и сл.
затицати према затећи (нпр. наћи на одр. месту и др.), у ек. и ијек., т. 10в
зато (у узрочном зн.); *зато што* (или: *јер*, а не „зато јер")

за трен, за тренутак, т. 138г; уп. зачас
затрептати, в. трептати
затрка, дат. -ци; *из затрке* (= из залета)
затрти, затрети, затријети — в. затрти
затруднети (ек.), затрудним, затруднех, затруднео-затруднела; **затрудњети** (ијек.), затрудним, затрудњех, затруднио-затрудњела; не *затрудниши*
заувек (ек., прил.), т. 141
заувијек (ијек., прил.), т. 141
заузврат, т. 141
заурликати, -ичем
заустављив
заустити, заушћивати, т. 32а
заушке, ж. мн., ген. заушака
Захарјин (рус.), т. 198, 250б
захватати (не захваћати), захватам (не захваћам)
захркати, захрчем
захтевати (ек.), **захтијевати** (ијек.), т. 8а
захујати (-јим), **захукати** (-хучем), **захукнути** (-нем), **захуктавати** (-ам), **захуктавати, захукталост**
зацелити (ек.), ијек. зацијелити
зацело (ек., прил.), т. 141
зацељење (ек., не зацелење), **зацјељење** (ијек.), т. 23г
заценити се (од смеха, кашља, плача), заценим се, зацене се, заценио се, поред **заценути се**, заценем се, зацену се, заценуо се
зацијелити (ијек.), ек. зацелити
зацијело (ијек., прил.), т. 141
зацјељење (ијек., не зацјелење), т. 23г
зацмокати, в. цмокати
зацрвенети (ек.), **црвењети** (ијек.), в. црвенети
зачас; *за часак*, т. 138г
зачауреност (мање об. *зачахуреност*)
зачетак, -тка, мн. зачеци, -така, т. 26а
зачети, зачнем, в. почети
зачудо; али: *за чудо велико*, т. 141
зашивати (не зашијевати)
зашити, зашијем, импер. зашиј, зашијмо, зашијте, т. 18е
зашто (као прил. у зн. 'због чега, ради чега' или као везник), али: *нема се за што закачити*, т. 141; уп. *пошто-зашто* (у зн. будзашто)
Збарбаро (итал. Sbarbaro), т. 217
Збигњев (пољ. Zbigniew), т. 242
збирка, дат. -ци, ген. мн. -ки (ређе -ака)
збирчица, збирчичица
збити, в. бити, бијем
збогом (поздрав при растанку)
Зборник за путнике (књига), т. 64
збрда-здола, т. 129
збрка, дат. збрци, т. 31б(1)
збројовка (дат. -ци, оружје), т. 31б(1), 71
збуњив и **збунљив**
звати, зовем, зову, зовући, зови, звах и зовијах, звах-зва, звао-звала, зван и звао; тако и од слож. глаг. као **зазвати, дозвати, позвати** и сл.
звежђе (ек.), **звијежђе** (ијек.), в. сазвежђе, сазвијежђе
звезда, звездан, звездар, звездаст, звездаш (вок. -ашу), **звездица, звездовит; звездознанац** (инстр. -нцем), **звездолик** (ек.)
Звездара (део Београда), т. 54а
звездни (ек.), в. т. 26г(6)
звездознанство (ек.), т. 81а
звер, ж. и м., ген. звери и звера; **звере**, -ета (зб. зверад), **звериње, зверињи, зверје, зверка** (дат. -ки), **зверокрадица, зверство** (ген. мн. -става), ек.
звечарка, дат. -ки, ген. мн. -ки (зоол.), т. 31б(8)
звечка, дат. звечки, ген. мн. звечки и звечака
звиждати, звиждач; звиждукати, звиждућем (звиждучем), т. 33
звизга, дат. -зги, т. 31б(3)
звијежђе (ијек.), в. сазвежђе, сазвијежђе
звијезда (ијек.)
звијездни (ијек.), в. т. 26г(6)
звијер, ген. звијери и звијера, звијере, звјерета (зб. звјерад), **звијерје** (ијек.)
Звир (хол. Zwier), т. 278, 280б
звјездан, звјездар, звјездаст, звјездаш (вок. -ашу), **звјездица, звјездовит; звјездознанац** (инстр. -нцем), **звјездознанство, звјездолик** (ијек.), т. 8б

звјерка (дат. -ки), **звјериње, звјерињи, звјерокрадица, звјерски, звјерство** (ген. мн. звјерстава), ијек., т. 8б
Зволе (хол. Zwolle), т. 280а
звонарка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ
Зворнички санџак и *Санџак Зворник*, т. 56а
зврчка, дат. зврчки, ген. мн. зврчки (и зврчака), т. 31б(3)
Згамбати (итал. Sgambati), т. 217
Згб., скраћ. *Загреб*, т. 145е и 179б(2)
згодитак, -тка, мн. -ици, -итака, т. 26а
згорег(а), прил. (*није згореґ(а) да покушаш*)
здање; *Старо здање* (назив угост. објекта), т. 68
здвора (изван, споља), прил.
здесна (прил.); *здесна-слева* (ек.), *здесна-слијева* (ијек.), т. 129
здухач (не здувач)
зебња, ген. мн. зебњи
зебу, зебуа, зебуу (зоол.)
зев (ек.), **зијев** (ијек.), т. 8а
зевати, ек.; ијек. **зијевати** (зијехати је дијал.), т. 16(нап.)
зевнути, ек.; ијек. **зијевнути** (зијехнути је дијал.), т. 16(нап.)
Зевс, т. 43
Зегерс или **Сегерс** (нем. Seghers), т. 238
зејтин (не зеитин) т. 18в(2)
зека, дат. зеки, т. 31б(5)
зекан (коњ зекасте длаке) и **Зекан** (име коња), т. 45
зелембаћ (од зелен+баћ), т. 22
зеленашки, зеленаштво (од -шки, -штво), т. 27аб
Зеленгора (назив пл.); **зеленгора** (бот.), т. 73, 81а
Зелени континент (Јужна Америка), т. 50в(нап.)
зеленкастоплав, т. 10б
зеленкастосив, т. 10б
Зеленко (топ, појединачна персонификација), т. 45
Зеленортска Острва, т. 50а
зеље свете марије (бот.), т. 73(нап.)
зељице девице марије (бот.), т. 73(нап.)
Земаљац и **Земљанин** (становник Земље), уп. Марсовац, т. 48а
Земаљски музеј, т. 63б
земичка, дат. -чки, ген. мн. -чака и -чки, т. 31б(3)
Земља и **земља** (према зн.), т. 46 и 47а
Земља: *Земља Херцеґова, Земља Црнојевића* (називи у споменицима), т. 5б (нап.)
Земља излазећег сунца (ум. Јапан), т. 55б
Земљанин и **Земаљац** (становник Земље), уп. Марсовац, т. 48а
Земља хиљаду језера (ум. Финска), т. 55б
Земљеведење (часопис, рус.), т. 250г(2)
земљишни, т. 26г(4)
земљоделац (ек.), **земљодјелац** (ијек.), -лца, вок. -лче, инстр. -лцом и -лцем, мн. -лци, ген. -лаца, т. 10и, 36б(6)
земљописни, т. 103а
Земун, Земунац, Земунка (дат. -ки), т. 48в, 50б; **Земун Поље** (Земун Поља итд.) т. 31б(4), 50б
зен-будизам, т. 88б
зена, зеница (ек.), т. 11б; **Зеница** (геогр.), **Зеница Нова** (жел. станица); т. 31б(4), 50б; **Зеничанин** и **Зеничак, Зеничанка** (дат. -ки) и **Зеничкиња, зенички**
зенитизам (правац у књиж.), т. 62б
зеница (ек.), зјеница (ијек.), т. 11б
зепсти, зебем, зебу, зебући, зеби, зебијах и зебах, зебох, зебао-зебла, (о)зебавши; тако и од слож. глагола као **назепсти, озепсти**
Зета, зетски, Зећанин, Зећанка (дат. -ки); *Зетска бановина* (истор., т. 56а), *Зетски дом* (име зграде), т. 68
зечји (зечији), т. 18г(2)
зидар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **зидарев** и **зидаров**, т. 34а(1)
Зид плача, т. 68
Зија (перс.), т. 20бв
зијев (ијек.), зев (ек.)
зијевати, в. под зевати
зијевнути, в. под зевнути
зијехати, в. зевати
зијехнути, в. зевнути
Зико (порт. Zico), т. 244
зимзелен, т. 103
зимљив; зимњи, прид.; **зимно**, прил.

Зимерман (амер. презиме Zimmerman), уп. *Цимерман* (нем.)
зимогрожљив, зимогрожљивост; зимогрозив, зимогрозница
зимомора, зимоморан, зимоморност
Зимски дворац, т. 68
зимус, зимушњи
зихерица (и зехернадла)
зј за пољ. ZI пред самогласницима (*Зјелињски*), т. 239
Зјелињски (пољ. Zieliński), т. 242
зјена, зјеница (ијек.), т. 11б
златар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **златарев** и **златаров**, т. 34а(1)
златарка, дат. -ки, ген. мн. -ки и златарка, т. 31б(5)
Златибор, Златиборац, Златиборка, златиборски, т. 50д, 100
Златица (део Подгорице), т. 54а
златка, дат. -тки, ген. мн. -тки (зоол., куна); **Златка** (име), т. 31б(3), 41а
златножут, в. т. 10б
злато(III)-хлорид, тако у интерном стручном изразу, т. 89а(нап.)
Злокућани (макед. Злокуќани), т. 200а
злослут, злослутник, злослутница, злослутнички, злослутност
злосрећан (злосретан) итд., в. под срећан
злостављач, вок. -у, инстр. -ем, т. 34
змај: *Јован Јовановић Змај, Змајев*, т. 69, 92б, 96, 58; *Змај Огњени Вук, Змај од Ноћаја*
Змај Јовина (улица), т. 54б, 92б
Змареља (итал. Smareglia), т. 217
змија (змије, змији, вок. змијо, инстр. змијом), **змијски, змијолик, змијче, змијчад**, т. 18бђ
знак, мн. знаци, дат. -цима и знакови, дат. -има, т. 31а
зналац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 36б(6)
знао не знао (тако и: *радио не радио, дошао не дошао* и сл.), т. 125
знати, знам (знадем), знајући (знадући), знај (знади), знадијах и знах (имперф.), знах, зна и знадох, знаде, знао, знала, (по)знавши, заст. (по)знав, знан (знат); тако и у слож. **познати, признати, сазнати** итд. осим трп. (познат, признат, не -ан)
значка, дат. -чки, ген. мн. -чака и -чки, т. 31б(3)
знојити се, импер. зној се, т. 18е
Зографско јеванђеље, т. 64
Зодијак (круг сазвежђа), т. 46; сазвежђа у Зодијаку и зод. знаци пишу се почетним великим словима: *Бик, Девица, Лав, Ован, Шкорпија* итд.
Зојдер Зе, Зојдерско језеро (хол. Zuider Zee), т. 280а
зомби, -ија
зоо-: *зоологија, зоогеграфија, зоографија, зоокултура, зоолошки, зооморфан, зоопалеонтологија, зоофобија, зооген, зоосфора, зоопаразит, зоопланктони; зоолошки, зоогеографски* итд., т. 83 — али *зоо-врт* (погрешно је писање ЗОО-врт), т. 88б
Зориља (шп. Zorilla), т. 290
Зоричин (према Зорица), т. 30б
Зорка, дат. Зорки, Зоркин; *Зоркичин* (према Зоркица), т. 30а, 30б(6)
зорли (прид. непром.): *зорли јунак, зорли д(ј)евојка*, т. 86а
Зорњача, јутарња зв. Даница, т. 46
Зосја (пољ. Zosia), т. 242
зрак, мн. зраци и зракови
зра̏ка, дат. зраци, ген. мн. зрака
-зраци: *α-зраци, х-зраци* и сл., т. 90а
зрео, зрела (прид.), комп. *зрелији* (ек. и ијек.), т. 10ђ
зрео и **зрио** (од зрети у ијек.), т. 10ђ
зрети (ек. и ијек.), зрим (зрем), зру, зрући, зри, зрех-зре, зрео-зрела (ек. и ијек.), зрио-зрела (ијек.); тако и слож., нпр. **сазрети**, сазрим (сазрем), сазру, сазри, сазрех-сазре, сазрео-сазрела (ек. и ијек.), сазрио--сазрела (ијек.), в. т.10ђ
-зрети, у слож. глаголима као: **прозрети** (ек. и ијек.), прозрем и прозрим, прозру (и прбзре), прозри, прозрех-прозре, прозрео-прозрела (ек. и ијек.), прозрио-прозрела (ијек.), в. т. 10ђ
зрио и **зрео** (од зрети, в.), ијек.; тако и: **дозрио** и **дозрео, презрио** и **презрео, сазрио** и **сазрео**, т. 10ђ
зубатац (риба), ген. зубаца, мн. зубаци, -атаца, т. 26а

зубац, зупца, мн. зупци-зубаца, т. 19
Зубин Поток (геогр., село), т. 50бг
зубоболан, зубобоља, зуботехничар, т. 81, 103
зука, дат. зуци, т. 31б(1)
зуква, ген. мн. зукава
зумба, зумбати, т. 22
зумбул, т. 22

И

и за енгл. нагл. кратко /и/ (т. 210):
i: Tim, Miller
y: Dylan, Barry
ay: Murray
ey: Harvey
e: Swayze, Bridges, Etherege
ie: Jeffries
a: Babbage
и за енгл. нагл. дуго /и/ (т. 210):
e: Gene
ee:Cleese
ea:Weaver
ie: Fielding
ei: Sheila
i: Lisa
и за енгл. у ненагл. слог.: Hamilton, Edison, Colin, т. 211
и и **j** за итал. предвокалско I (*Фабијано, Бјанкини*), т. 216в, 217
и за новогрч. I, H, Y, EI, OI, т. 193
и и **j** за франц. I испред самогл. (*Лијеж, Пјер*), т. 275
и за франц. међуконсонантско Y, т. 275
и по правилу за франц. U, т. 275
и за Ü, Y, U, Ý из сканд. јез., уз извесне специфичности, т. 260а, 261—263
и боље него **j** за шп. I иза сугл. и испред самогл. (*Сијера Невада, Дијего, Дионисио*), т. 285
и. и **И**, скраћ. *исток* (прва и *источно* и сл.), т. 184
иако (у зн. *мада, премда*), т. 18, 132 (али: *и ако ти кажем*)
Ибањез (шп. Ibañez), т. 286, 290
Ибер (франц. Hubert), т. 275
Иберија, иберски (иберијски), **Иберац** (Иберијац), т. 18ђ, 48в, 50г; *Иберско* (Иберијско) *полуострво*, поред Пиринејско полуострво, т. 50д
Ибн (и преоблика **Бен**, ар.), т. 204д
Ибрахимбеговић, в. т. 41б
Иванај (јап. Iwanai), т. 218в
Иван Бријег, т. 100б
Иван Грозни, т. 41г
Иванић Град, Иванић Града; **иванић-градски**, т. 19, 20а(3)
иваново цвеће (синоними: *иван-цвет, ивање цвијеће, иваньско цвеће*), т. 73
Иван планина, т. 100б
Иван седло (превој), т. 100б
иван-цвет (ек.), **иван-цвијет** (ијек.), т. 82б; уп. и т. 73
Ивањдан, Ивањдана, о Ивањдану, т. 59
ивање цвијеће, в. иваново цвеће, т. 73
иваньско цвеће, в. иваново цвеће, т. 73
Ивин (према Ива и Иво, ген. Иве)
Ивичин (према Ивица), т. 30б
Ивлин (енгл. Evelyn), уп. т. 208—212
Иво, Иве-Иви и Ива-Иву
Ивов (према Иво, ген. Ива)
игда (обичније икад, икада)
игде ('било где'), ек., **игдје** (ијек.)
игла, ген. мн. игала, т. 37б(2)
Иглесијас (шпан. Iglesias), не Иглезијас (погр. је и Инглесијас), т. 290
иглу (ескимска кућица), иглуа-иглуу (не игло)
игманац, -нца (учесник Игманског марша), т. 49
Игмански марш, 60а
Игнасио (не „Игнасјо"), шп., т. 287
Игнис (итал. фабрика и спорт. друштво, лат. облик — Ignis), т. 217
Иго (франц. Hugo), Игоа-Игоу; Игов, т. 271г
игралиште, игралишни, т. 26г(4)
игранка, дат. -ци, ген. мн. -нака и -нки, т. 31б(1)
играч (вок. -у, инстр. -ем), **играчев, играчки**, т. 34; **играчица, играчицин**, т. 30б

играчка, дат. -чки, ген. мн. -чака, т. 31б(3)
игуман, -а (присв. придев *игуманов*), **игуманија, игуманији**
Игуманов (презиме), присв. прид. Игумановљев (не Игуманов), т. 41б, 69
идеал, т. 18д
идеализам (-зма, мн. -зми, -зама), **идеалист(а)**, мн. -сти, **идеалисткиња** т. 26г(2), 37в(1)
идеја, идеје, идеји итд., в. т. 189д
идејнополитички (нпр. рад, схваћено допунски), **идејно-политички** (нпр. *идејно-политичка мера*, схваћено делим. аутономно — и идејни и политички), т. 108
и-деклинација, і-деклинација (лингв.), т. 90а
идентичан, идентитет, идентификовати и сл. (не *индетичан* и сл.)
идеологија, т. 81
иди ми — дођи ми (црта с размаком), т. 125
идолопоклоник, идолопоклонички, идолопоклонство, в. т. 81а
и др., скраћ. *и другo, и други*, т. 179а (2)
ие., скраћ. *индоевропски*, т. 179б(2)
ижвакати (т. 25а), в. жвакати
ижђикати (и ижцикљати), -ам, т. 21
ижђускати се, ижђускам се, т. 21
ижившљен (од из+живљен), т. 25а
ижлебити, ижлебљен (ек.), **ижлијебити, ижлијебљен** (ијек.)
ижцикљати (и ижђикати)
изабраница, изабраничин, т. 30б
из(а)гнати, в. гнати
изажети, в. жети
изазивач, вок. -у, инстр. -ем
-изам (из грч.); у суфиксу обавезно долази **а** у ном. једн. (*архаизам*) и у ген. мн. (*арахизама*), т. 37в(1)
изасобице и **изасопце** (прил., уп. и узастопце)
изаткати и истказати, в. ткати
изатрке (из залета), т. 141
изаћи, изађем, изађох, изашао-изашла, изашавши (заст. изашав); осим *отићи* (в.) овакве облике имају сви глаголи слож. са *ићи: доћи, заћи, изићи, наћи, наићи* итд.; некњ. су облици изисти, обидем и сл.; уп. посебно и *прећи* (прићи)
йзашта и **йзашто**, прил. (арх., у зн. било зашто; уп. *будзашто, низашто*), т. 127
избеглица, избегличин (ек.), т. 30б
избезумљеност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
избећи (избегнути), избегнем, избегни, избегох (избегнух), избегао (избегнуо), избегавши (избегнувши), избегнут, ек.; тако и **одбећи** (одбегнути), **пребећи** (пребегнути), **прибећи** (прибегнути) и др.
избити, имп. избиј, избијте, в. бити
избјеглица, избјегличин, избјеглички (ијек.), т. 8б
избјећи (избјегнути), избјегнем, избјегни, избјегох (-гнух), избјегао (-гнуо), избјегавши (-гнувши), избјегнут, ијек.; тако и **одбјећи** (-гнути), **пребјећи** (-гнути), **прибјећи** (-гнути) и др.
избледети, избледео-избледела (ек.), ијек. изблиједјети, изблиједио-изблиједјела (у зн. 'постати блед' и 'учинити бледим', мада би у другом значењу требало давати предност, системски исправнијим облицима *избледити, избледио-избледила*, одн. ијек. *изблиједити, изблиједио-изблиједила*), уп. т. 8ђ
изблиза, изближе, т. 141
извагати, в. вагати
изван (предл.), **извана** (прил.)
изван-: *изванвременски, изванобичајан, изванпансионски, изванресорни, изванстраначки*, т. 103
изведив и **изведљив**, обичније изводљив
извезен (нпр.: *јагоде су извезене*, не — *извежене*)
извејати, ек.
извесити, ек.
известан, -сна (ек.), **извјестан**, -сна (ијек.), т. 26г(4)
извести, извезем, извезен (не *извежен*)
Известија, мн. с. рода, нпр.: *Известија су објавила, у московским Известијима* и сл. (не у „у Известији")

извечери (прил. у зн. предвече), т. 138а; уп. вече
извештати, извешталост (у ек. и ијек.), у знач. остарети и сл.
извештач, вок. -у, инстр. -ем (ек.)
извијач (вок. -у, инстр. -ем), **извијачица, извијачицин**, т. 30б
извијати, ијек., уп. ек. извејати, т. 8г
извинити (се), извиним (се), извиниш (се), извинио сам (се), извинила сам (се) — не извинути (се), извинем (се)
извјесити, ијек.
извјестан, в. под известан
извјештач, вок. -у, инстр. -ем, т. 340а(2); **извјештачен, извјештаченост** (ијек.)
изводив и **изводљив**
изводилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
извођач, вок. -у, инстр. -ем, т. 34а(2)
изволевати (ек.), боље него извољевати; уп. ијек. изволијевати
изволети (ек.), **извољети** (ијек.), изволим, изволе, изволи, изволевши (ек.), извољевши (ијек.), изволео--изволела (ек.), изволио-извољела (ијек.)
изволијевати, изволијевам (ијек., боље него извољевати)
извољети, в. под изволети
извор-вода, т. 82в
изворишни, т. 26г(4)
изврсно; изврстан, -сна, т. 26г(4)
изврсти, изврзем, изврзи, изврзох-изврзе, изврзао-изврзла, изврзен; тако и **наврсти, приврсти, уврсти** и сл.
извртети, в. вртети
извртјети, в. вртјети
изврх (предл.), уп. под -врх, т. 130
извршилац (не извршиоц), -иоца, мн. извршиоци-извршилаца, т. 36б(6)
Извршно веће (званични назив држ. органа), т. 63а
изгладнети, -им, изгладнео-изгладнела (ек.); ијек. **изгладњети**, -им, изгладнио-изгладњела
изгладнити (некога), -им, у зн. измучити глађу, т. 8ђ
изгласа (изагласа) (прил., из свег гласа, гласно), т. 141
изгнаница, изгнаничин, изгнанички, т. 30б
изгњурати, -ам и **изгњурити**, -им
изгоревати, изгорети, изгорелина, изгоретина (ек.); **изгоријевати, изгорјети, изгорјелина, изгорјетина** (ијек.), т. 8д(нап.)
изградња, ген. мн. -дњи
изгристи, изгризем, *изгризен* (не *изгрижен*), в. гристи
изгуб-племе, т. 82в
издавачки, издаваштво, т. 27
издавачко предузеће: *Издавачко предузеће Матице српске, Издавачко предузеће „Народна књига”* (ако су то званични називи, прва реч вел. словом), т. 63б
издавна (прил.), т. 126а
издајица (вок. -це и -цо), **издајичин**, т. 30б
издалека, издаље, т. 141
издатак, -тка, мн. издаци-издатака, т. 26а
издати, в. под дати
издахтати, в. дахтати
издејствовати (ек. и ијек.; ијек. и издјејствовати), т. 11а
издићи, издигнути, в. дићи
издно (предл.), т. 130; уп. под -дно
издубока (прил., нпр. *гледати издубока*)
издувати, издувам (ређе **издухати**, издухам и издушем)
издубити и **издупсти**, в. дупсти
изђ-, в. т. 21
Изегем (хол. Izegem), т. 280а
изелица, изеличин, ек. т. 30б
изж- не него ***иж-***: ижарити, иженити, иживети итд., т. 21
из залета
изићи, изиђем, в. изаћи
изједна, т. 141
изјелица, изјеличин (ијек.), т. 8б
изјутра, т. 138а
излагачки, т. 27а
излапети, излапим, излапео-излапела (ек.); **излапјети**, излапим, излапио--излапјела (ијек.) и **излапити** (у ек. и ијек.), -им, -пио, -пила; мање је обич. **исхлапети, исхлапјети, исхлапити**
излећи (ек.), **изљећи** (ијек.), в. -љећи, -љести
излечење (ек.)

излечив (излечљив), ек.
излив (у ек. и ијек.), уп. в. залив, заливати
изливати, -ам (у ек. и ијек.), ијек. и **излијевати**, -ам; уп. заливати (ијек. и залијевати)
изложба, ген. мн. изложби (ређе изложаба)
излудети, -им излудео-излудела (ек.), **излудјети**, -им, излудио-излудјела (ијек.), у зн. постати луд, т. 8ђ
излудити, -им, излудио-излудила (у ек. и у ијек.), у зн. учинити (некога) лудим, т. 8ђ
изљечење (ијек., не излечење), т. 8б
изљечив (изљечљив), ијек., т. 8б
изљубити, изљубим (не *ижљубити*), т. 21(нап. 1)
изљуштити, изљуштим, т. 21(нап. 1)
измалена, прил. (уп. одмалена), т. 138г и 141
измаћи и **измакнути**, в. одмаћи
изменљив, изменљивост и **измењив, измењивост** (ек.)
измерив, измеривост и **измерљив, измерљивост** (ек.)
изместити (ек.), ијек. **измјестити**, -им, изм(ј)ештен
изметак, -тка, мн. измеци, -така, т. 26а
између: погрешно је везник *и* замењивати цртом („између 18—20 часова")
измити, в. мити
измијешати, измијешан, ијек.
измјенљив, измјенљивост и **измјењив, измјењивост** (ијек.)
измјерив, измјеривост и **измјерљив, измјерљивост** (ијек.)
измусти, измузем, измузен (не *измужен*), в. мусти
изнад (предл.), т. 130
изнајпре (ек.), **изнајприје** (ијек.), прил., т. 141
изнебуха (прил.), т. 141
изненада (прил.) и (ређе) **изненадно**, т. 141
изнесен (не *изнешен*), в. -нети, -нијети
изнети, изнијети, в. -нети, -нијети
изниже (предл. и прил.), т. 130, 141
изнимка, дат. -ци, ген. мн. изнимака (и изнимки), ретко, обич. изузетак, т. 31б(1)
изнимно, прил. (обичније изузетно)
изнићи и **изникнути**, в. нићи
изнова (мање об. изновице) (прил.), т. 141
изнутра (прил.), не изнутри, т. 141
изобила и (ређе) **изобилно**, т. 141
изокола и (ређе) **изоколо, изнаоколо** (прил., каткад и као предл.), т. 130, 141
изопштеница, изопштеничин
из почетка (од почетка, с почетка): *кренимо из почетка* у знач. 'од почетка', али **испочетка** у зн. 'испрва' (*испочетка је тако мислио*), т. 140в, 141
израђивач, вок. -у, инстр. -ем, т. 34а
Израел, израелски, Израелац (ген. -лца), **Израелка** (дат. -ки) и (трад. црквен.) **Израиљ, израиљски, Израиљац, Израиљка** (дат. -ки)
израна, израније, т. 141
израстак, -ска, мн. -сци, израстака, т. 26а
изреда, т. 141
изрезак, -ска, мн. -сци, -зака
изрека, дат. изреци, т. 31б(1)
изреком (ек.), прил.
изретка (ек., прил.), т. 141
изрећи, изречем и изрекнем
изријеком (ијек.), прил., т. 8а
изријетка (ијек., прил.), т. 8а
изројити, -им, изрој, изројте, т. 18е
изубаха ('изненада', заст.)
изузетак, -тка, мн. изузеци-изузетака, т. 26а
изумилац, -иоца, ген. мн. -илаца, т. 36б(6)
изумитељ, вок. -у, инстр. -ем, т. 34а
изустити, изушћен, изушћивати, т. 32а
изути (изујем, изуј, изух-изу, изуо, изула, изувен); тако и **назути, сазути** и сл.; уп. обути
из шале, т. 140в
ij., в. ијек.
ij за франц. ILL иза сугл. (уп. *ил* и *j* и трад. изузетке *Марсељ, Тиљерије*), т. 275
-ij и **-ијум**, завршеци речи страног порекла, с изразитом превагом дру-

гога у срп. традицији (*алуминијум, калијум, магнезијум, натријум*, али и: *медиј*, мн. медији, *медијски*, као и *колоквиј, критеријум, алуминијски*), т. 190в(2)

ијед, иједак, иједити се, дијал. ијек., стандардно: *јед* итд.

иједан, иједног(а), али: *и од једноī(а), и у једном* и сл., т. 111

и један, -дна: *и један и други* (а не иједан), *и један једини*, т. 111

иједанпут, прил. икад, иједном (*Лепша је негo иједанпут*)

ијек., скраћ. *ијекавски* (изговор, књиж. наречје), т. 179а(4)

ијекавац, ијекавка (дат. -ки), **ијекавштина** (мање обично јекавац итд.)

-ији, -ији- обично остаје несажето: *веселији, Илији, Алији, кућица* итд., поред *Илић* (од Илијић), *комшиница* и сл., т. 18г(1)

-ији и **-ји** (варијанте суфикса): *пасји, мачји* (мачији), *овчији* (овчји), в. т. 18г(1)

-ијка, формант остаје неупрошћен у случајевима као: *Азијка, Индијка* и др., или се замењује суфиксом -ика: *миражџика, проводаџика* и др., т. 18ђ(2)

-ијски; према основама на *ц*ј придеви у овом форманту чувају ј: *армијски, ракијски, азијски* итд., т. 18ђ(1); каткад напоредо или обичније на *-иони* (*позициони* и др. — избор према јез. осећању, без форсирања једне или друге варијанте)

ију-ју, т. 135

ик., скраћ. *икавски*, т. 179а(3)

икавац, -вца, **икавка**, дат. -ки, ген. мн. икавки, т. 31б(5)

икакав, икаквог(а), али: *и од каквоī*, т. 110

икако, прил. било како (Дођи ако *икако* можеш), т. 127

икамо, прил. (било камо; било куда), т. 127

ико, иког(а), иком(е), али: *и до коīа* и сл., т. 111

икоји (прид. зам.), икојег(а) (обичније *један, икакав*), али: *и од којеīа* и сл., т. 111

иколик (зам.), **иколико**, прил. (макар колико)

икс зраци (икс зраке), али: *х-зраци, х-ноīе*, т. 90а

икуд, икуда, прил. (ма куд, било куд), т. 127

Икуно (јап. Ikuno), т. 218в

ил за франц. ILL (по правилу у формантима ville, mille), т. 275

Ил (Isle), **Или** (Isly), франц., т. 275

илегалац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, уп. дијеталац, т. 36б(7)

илегалка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ, т. 31б(5)

Илиј и **Илион**, т. 190в(2)

Илијада, т. 64

Илиндан, -дана (и арх. до Илина дана, о Илину дне), т. 59

Илинденски устанак, т. 60а

илирски покрет или **илиризам**, т. 62б

Илић (од Илијић), т. 18г(1)

Илић у рус. именима (Петар Илић Чајковски), трад., поред **Ильич**, т. 199д

Илић Ивковић (непром.), двојно ж. презиме, в. т. 95б

Илица (загребачка улица), т. 54б

Иловичка крмчија, т. 64

Илок, илочки, Илочанин, Илочанка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 28б, 48в, 50б, 31б(4)

Ильин (рус.), т. 251б

Ильушин (рус.), т. 250б; авион **ильушин**, т. 71

ималац, имаоца, вок. имаоче, мн. имаоци-ималаца, т. 36б(6)

имао-немао, али — *имао не имао*, т. 125

именички, т. 27а

Имер (алб. Ymer), т. 202

иметак, -тка, мн. имеци-иметака, т. 26а

Имотско (из Имотског), **имотски, Имоћанин, Имоћанка**, т. 48в

империја (империј, империјум), т. 190в(2); **империјализам**, -зма, **империјалист(а)**, мн. -сти, т. 37в(1)

имперфекат и **имперфект**, -кта, ген. мн. -ката, т. 37в(2); скраћ. *имперф.* и *импф.*, т. 179б(2)

имплантант, -та, ген. мн. -таната (боље него према енгл. *имплантī*), т. 37в(2)

имплементација, имплементирати (боље *спровођење, примена, реализација* и сл.)
импресарио, -ија, инстр. -иом
импресионизам, -зма, **импресионист(а)**, мн. -сти, **импресионисткиња, импресија**, т. 22(нап. 2), 26г(2), 37в(1)
импресум, т. 22(нап. 2)
импровизатор, т. 22(нап. 2)
импулс, ген. мн. импулса, т. 37в(3)
импулсиван (не импулзиван), **импулсивност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 22(нап. 2), 194в
ИМТ („и-ем-те", *Индустрија мотора и трактора*), **ИМТ-а** (из „и-ем-теа"), т. 181Б
имун (на нешто или према нечему, не *од нечега*), **имунологија**
имуносистем
имућство, ген. мн. имућстава, т. 27а
-ин, наша презимена на *-ин* (нпр. *Милин, Илин, Прокин, Пујин, Рељин, Савин, Симин, Стокин, Терзин* и сл.) у инстр. имају чешће именички наставак *-ом* него придевски *-им: с Милином, са Илином, са Симином* итд.; ређе *са Милиним*; у ген. мн. пак имају доследно придевски наставак *-их: Милиних, Илиних, Прокиних* итд.
-ин и **-ина** у рус. презименима, в. т. 251а
инаугурација, инаугурисати
инација, инацика, дат. -ки, ген. мн. -ика, т. 31б(5)
инвазија, инвазиони
инвалиднина (не инвалида), **инвалидност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
инвалидски, т. 20а(1)
инвестиција, инвестициони (инвестиционски), т. 18а(1), б
Инга (Инге-Инги итд.), ж. име у норв.; **Инге**, м. име у норв., ж. у дан., т. 258
ингениозан, ингензиозност
индеклинабилан (грам.), **индеклинабилност** (непроменљивост)
индекс, ген. мн. индекса, т. 37в(3); **индексни** (поени)
индетерминизам т. 37в(1)
индивидуа, индивидуе, -уи (необ. индивидуум); **индивидуализам**, -зма, **индивидуалист(а)**, мн. -сти, **индивидуалисткиња, индивидуалност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
индиго (одв. писање): *индиго папир, индиго копија, индиго хартија* итд., т. 86в
Индијанац, Индијанка, дат. -ки, т. 48в; сувишно је „амерички Индијанци", али не и *северноамерички, средњоамерички, јужноамерички Индијанци*
Индијанаполис (енгл. Indianapolis), не Индијанополис
Индијка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ, т. 31б(4)
Индијски океан, т. 50ђ
индиректа, ген. мн. индиректа (и -ката), т. 37в(2)
индиција, -е, -ији, т. 18а(1)
Индоевропљани, т. 48в
индоевропски, т. 103; уп. скр. **ие.**, т. 179б(2)
Индокина, Индокинези, индокинески, т. 48в, 81в(2)
Индонезија, индонежански, Индонежанин, Индонежанка, т. 48в
Индра (мит., један од богова Инда), т. 43
индустријалац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, уп. дијеталац
индустријализација, инстр. -цијом, т. 18а(1), ђ(1)
инжењер, скраћ. **инж.** (не *инг.*), т. 179а(3); уоб. у војном речнику **инжињерија, инжињеријски, инжињерац**, т. 18а(1)
Инзбрук (тако и *Аугзбург, Хабзбург*), т. 20в(3)
инзулин, в. инсулин
-иница (сажето од **-ијиница**): *хаџиница, комшиница, спахиница* итд., т. 18г(1)
инјекција (не *ињекција* нити *инекција*), т. 2(нап. 2)
инјунктив (грам. терм., не *ињунктив*), т. 2(нап. 2)
ино- (спојено): *инов(ј)еран* (-рна), *инојезичан* (-чна); *инорог, иностурук*; *инокоресподент, инокоресподенција; инобанка, инозаступник, инокредит, ино-*

партнер, инофудбалер, инодирективе, иностранство и сл., т. 84

инородац (инороца, мн. инороци-инородаца), **инородка** (дат. -ки), **инородан** (-дна), т. 26а, 31б(5)

инсект (инсекат), -кта, мн. инсекти-инсеката, т. 37в(2)

инсерт, ген. мн. инсерата, т. 37в(3)

инспекцијски, т. 18ђ(1)

инсталирати, уп. -ирати, т. 194б

инстант: *инстант доручак, инстант напитак, инстант чорба, инстант кафа*, т. 86б

инстинкт, инстинктиван

институт (у општем зн.); **Иституут** (скраћ. име за конкр. уст.), в. т. 70(нап. 1)

инструменат и инструмент, -нта, ген. мн. -ната, т. 37в(2)

интрументализација, инструментализовати, -ујем

инструменталист(а), мн. -сти; **инструментација**

инструментаријум (инструментариј), т. 194а

инсулин (боље него *инзулин*), т. 194в

инсуфицијенција

инсценација, инсценирати

интелект (необ. интелекат), -кта, ген. мн. -ката, т. 37в(2)

интелектуалка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(5)

интелигент (необ. интелигенат), ген. мн. интелигената, т. 37в(2); **интелигентан**, -тна, **интелигенција**

интендант (ген. мн. -даната), **интендатура, интендантски**, т. 37в(2)

интензивно: *интензивно жут, интензивно зелен, интензивно црвен* итд.

интенција

интер-: *интеракција, интерконтиненталан, интермецо, интернационалан*

интервенција, интервентан, интервенисати

интервју, интервјуа-интервјуу, мн. интервјуи-интервјуа итд.

интердентал ('међузубни сугл.'), лингв.

интерегнум

интережција, т. 21

интересантан, -тна, **интересантност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости; **интересни, интересовати**

интеријер (боље *ентеријер*)

интермецо, с. (мн. интермеца)

интернат, интернатски

Интернационала (наслов химне); назив орган.: *Прва (Друга, Трећа) интернационала* или *I (II, III) интернационала*, т. 63бв

интернационалист(а), мн. -сти

интернет, т. 63б(нап.)

интернист(а), мн. -сти

интерпретаторка, дат. -ки, ген. мн. -ки

интиман, интимно, интимност; интимизирати се

интоксикација (не интоксинација)

интрига, дат. -ги, т. 31б(8); **интригант, интриганткиња, интригантност**

интуиција, интуитиван, интуитивност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости), т. 18в(4)

инфантилан, инфантилност

инфаркт, -а, ген. мн. инфаркта (не *инфракт*)

инфериоран, инфериорност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости

инфикс (грам. терм.), мн. инфикси-инфикса (не инфикаса), т. 37в(3)

инфилтрација, инфилтрирати се

инфлација, инфлаторни, инфлациони и **инфлацијски**

Информбиро (скраћ. од *Информациони биро*), **информбировац**, -вца

инфрацрвени (зраци), **инфразраци; инфраструктура, инфраструктурни**

инцест: инцестни, т. 26г(4); необ. *инцестуални*

(-)ио(-): не убацује се *ј* ако овај глас није део основе: *волио* (ијек.), *учио, радио* (-радија), *радиом, Миодраг, Миослава; Марио, с Марионом, Антонио, са Антонионом, Токио, пред Токиом* и сл., али: *змија*, вок. *змијо, Мија/Мијо*, вок. *Мијо, Стијо*, т. 18б

иоле

ионако (нпр.: *није важно што нема колача, ионако сам на дијети*, али: *може и овако и онако*), т. 127

-ионар и **-ионер** у принципу су равноправни завршеци, али с тенден-

цијом лексичке дистрибуције: само *милијардер, пензионер, мисионар*, обичније *милионер, милиционер, колекционар* него *милионар, милиционар, колекционер*

иоткуд(а), т. 18б, 127

ир за енгл. у нагл. слог. (т. 210):
ear: Lear
eer: Greer
er: Gere
ier: Pierce
eir: Deirdre

ир за енгл. у ненагл. слог.: Virginia, Hampshire, т. 211

-ирати: -исати: -овати, в. т. 194б (избор према јез. осећању)

ирачко-ирански рат, т. 61

иредентист(а), мн. -сти, **иредентисткиња**, т. 26г(2)

Ири (енгл. Erie), в. т. 208—212

Ириг, иришки, Ирижанин, Ирижанка (дат. -ки), **Иришки венац** (скр. *Венац*)

иридијум (иридиј), **иридијумски**

Ирје (фин. Yrjö), т. 263

Ирод; Иродијада (жена Ирода Антипе), т. 192б

исавијати (од из+савијати)

-исати: у творби глагола овим формантом **ј** треба писати уколико је структурално (*калај — калајисати, пайаґај — пайаґајисати*); у осталим случајевима ликови без **ј** су бољи (правилнији): *оґраисати, бадаваисати* итд.; уп. и т. 18в, 194б

иселити (од из+селити), -им, исељен, **исељење** (не *иселење*), т. 23г и 25а

исечак, -чка, мн. -чци, ген. исечака (ек.)

исијавати (од из+сијавати), -ам (т. 25а), **исијавање**

исисати (од из+сисати), -ишем, т. 25а

исјечак, -чка, мн. -чци, исјечака (ијек.)

исказ, исказати, -жем, **исказивати (се)**, -ујем (се), **исказивање**

искаишати (не *искајишаши*), в. каиш

искакати, искачем

искариот ('издајник', библ., према Јуди Искариоту), в. т. 71

искипети, искипјети, в. кипети

искијати, -ам и **искихати**, искихам и искишем)

искипети (ек.), **искипјети** (ијек.), не *искипиши*, в. кипети

исклесати, -ешем

искључити, -им

исконструисати, -ишем

ископнети (ек.), **ископњети** (ијек.); у друкч. зн. **ископнити** (и у ек. и у ијек.)

искоренити, искорењен (ек.), **искоријенити, искоријењен** (ијек), т. 8а

искористити, искоришћен (искоришћен), **искоришћење** (искоришћење), **искоришћавати** (искоришћавати, искоришћивати), т. 32а

искоса, прил, т. 141

искрај (предл.), т. 130

искрвавити, искрвавим (окрвавити кога), **искрварити**, искрварим (изгубити много крви, ређе у првом значењу)

искоренити, искорењење (ек.), **искоријенити, искорјењење** (ијек.)

искривљење, т. 23г

искористити, -им, **искоришћење** (искоришћење): **искоришћавати** (искоришћавати), в. т. 32а

искрај, предлог, т. 130

искројити, в. кројити

и сл., скраћ. *и слично*, т. 179а(2)

Исламска в(ј)ерска заједница, т. 63

иследни, иследнички, ислеђење, ислеђивати и сл. (ек.), **исљедни, исљеднички, исљеђење, исљеђивати** (ијек.), т. 8б, 21(нап. 2)

Исмаиљ (алб. Ismail), т. 201б(2)

исмевати, исмејавати (ек.), **исмијевати, исмијавати** (ијек.)

ICN („аj-си-ен"); *у ICN Галеници*, т. 91, 181(а, б), 215

исп., скраћ. *испореди*, т. 179а(3)

испети (се), испнем (се), испну (се), не испењем (се); уп. попети (се)

испити, в. пити

испитивач, вок. -у, инстр. -ем, т. 34

исплатив, исплативост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости

исплевити (ек.), **исплијевити** (ијек.), в. плевити/плети и плијевити

исповед и **исповест, исповедати, исповедити** и **исповедити** (ек.); **исповијед, исповијест, исповиједати, ис-**

повиједати и **исповједити** (ијек.), т. 8а
испорука, дат. -ци, т. 31б(1)
испоручилац, -оца, мн. -оци, -лаца т. 36б(б)
испостити, испошћен, т. 32а
испотајан, -јна; **испотаје** (потајно, кришом) и **из потаје** (уп. из почетка и испочетка)
испотиха и **истиха** (тихо, неприметно), т. 141
испочетка (и отпочетка) у зн. 'испрва', т. 141, али: *кренуо је из почетка*
исправка, дат. -ци, ген. мн. -вки (спорадично и -вака), т. 31б(1)
исправљив
испразнити, -им, испражњен
испрашивач, инстр. -ем, т. 34а
испрва и (ређе) **испрве, испрвице** (прил.), т. 141
испред (погрешна употреба у значењу 'у име', нпр. *говорити испред колектива*)
испреко, испреко (ек., прил.), т. 141
испремештати (ек.), **испремјештати** (ијек.)
испријека, испријеко (ијек., прил.), т. 19
испувати, -ам и **испухати**, испухам и испушем
испустити, -им, испуштен, т. 32а
исред (из средине), предл.
-ист(а): *еготист(а), прозаист(а), социјалист(а)* и сл. у мн. гласе *еготисти, прозаисти, социјалисти*
истакнути и **истаћи**, в. такнути (и таћи)
Истанбул (потиснут је, без уверљ. разлога, фонетизам са *-мб-*, уп. трад. Стамбол, презиме Стамболић; није било ни разлога да се у срп. култури истисне назив Цариград, уп. друкчије у избору између Беч — Вијена, Рим — Рома), т. 22(нап. 2), 48в
истећи, в. затећи
истиха (и испотиха), прил. (у зн. потихо, неприметно), т. 141
истицати, в. затицати
исткати, в. ткати
исто-: *истобојан, истобројан, истов(ј)еран, истозначан, истоимен, истосм(ј)еран* итд.
истоваривати, истоварујем (не истоварати, -ам), тако и *претоваривати*
истоверка (ек.), **истовјерка** (ијек.), дат. -ки, ген. мн. -кӣ
истоветан (ек. и ијек.), у ијек и **истовјетан**, т. 11в
истоврстан, -сна, т. 26г(4)
исток; Исток (источне земље и народи, уп. *Запад, Југ, Север*), т. 53, 84
историја, т. 192б; (транскр. грч. спиритуса) и 194; скраћ. *ист.* и *истор.*; уп. и т. 15, 18, 67
историјски, т. 18ђ(1)
историјскогеографски (према *историјска географија*) и **историјско-географски** (и историјски и географски), т. 108
историограф, историографија, т. 18а(нап.)
источна (Источна) Европа (вел. словом када се не мисли само на геогр. положај него на групу земаља одн. политичку целину), т. 52
Источна Норвешка (превод изворног Østlandet), т. 255
Источни Словени (у етн. смислу), **источнословенски**, т. 48б
источно-: *источнобосански, источноевропски, источнохерцеговачки* и сл., т. 104
Источно римско царство, т. 55а
истрага, -зи, т. 18б(1)
истраживалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 36б(б) и **истражилац**, -оца, мн. -оци, -лаца
истраживач, вок. -у, инстр. -ем, т. 34а
истражитељ, вок. -у, инстр. -ем, т. 34а
Ист Ривер (непреведено страно геогр. име), т. 57
истрти и **истрети** (ек.), ијек. **истријети**, истрем (истарем)
исувише ('превише, прекомерно' и сл.), прил., т. 141
исукати, в. засукати
Исус Навин, т. 194ђ
исусова шака (бот.), в. т. 73(нап.)
исфенирати, т. 19

Исхак (трад.) и **Есхак** (перс. име), т. 206з
Исхан (алб. Ishan), т. 202 (одступање од об. преношења алб. SH као *ш*)
исхлапети, исхлапјети, исхлапити, в. излапети
исход, т. 19
исцедити (ек), **исциједити** (ијек.), т. 8а
исцелити, -им, исцељен, **исцељење**, не *исцелење* (ек.), т. 23г
исцијелити, -им, **исцјељење** (не исцјелење), ијек., т. 23г
исцрпсти и **исцрпити**, в. црпсти
исцурити (не исцурети)
исш- (од *из+ш-*) → **иш-**: *ишарати, ишетати, ишибати, ишуњати се* итд., т. 21, 25а
Италија (ум. Италијанска Република), т. 50а
Италија, италијански, Италијан, Италијанка (дат. -ки) (заст. Талијан, талијански итд.); **талијанка** (пушка), т. 31б(4), 48в, 50а
Итало Звево (итал. Italo Svevo), т. 217
итд., скраћ. *и тако даље*, т. 179б(3)
и те какав, и те каква и сл., т. 111
и т. сл., скраћ. *и томе слично*
-ић за *-ич* у именима из слов. језика (изузетно), в. т. 199д
ићи, идем, идући, иди, идох, ићах, ишао-ишла, ишавши, заст. ишав; за слож. глаголе в. изаћи
ихаха, узвик (могуће прилагођавање изговору, нпр.: *и-ха-ха*), т. 135
ихтио-, формант у сложеницама које значе што у вези с рибама: *ихтиологија, ихтиолог, ихтиолошки* (непотребно је ихтиологијски), *ихтиосаур(ус)*
-ица или **-ице** за чеш. -ICE, т. 282
-ицин, формант за образовање присв. придева, в. **-ичин**, т. 30б
-ич у слов. именима, в. т. 199д
ичији, -а, -е (присвојна зам.) у зн. *ма чији, било чији*, т. 111
-ичин и **-ицин** према именицама с наставком *-ица* у присв. прид. имамо нормално **-ичин**: *Миличин, Драгичин* (т. 30б); именице с наставком **-чица** и у присв. прид. задржавају *ц*: *спремачицин, продавачицин* (т. 30б)
ишамарати, ишарати, т. 21
ишетати (од из+шетати), ишетам, т. 21, 25а
ишта, ичега, зам. (нпр.: *боље ишта него ништа*), али: *и од чега* и сл., т. 111
ишто, в. ишта, т. 111
иштрцавати (из+штрцавати), иштрцавам, т. 21, 25а
ишуљати се (од из+шуљати), ишуљам се, т. 21, 25а
ишчилети, -илим, ишчилео-ишчилела (ек.); ијек. **ишчиљети**, -илим, ишчилио-ишчиљела; не *ишчилити* и сл.
ишчистити, в. рашчистити
ишчитавати, ишчитати, т. 21
ишчудити се, ишчуђавти се, т. 21
ишчупати, -ам, т. 21

J

j се пише, по правилу, између *и* и другог вокала, осим испред *о*: ***ија*** (*галија, змија, чија, Мија*, али — *иако, архиепископ, приањати*), ***ије*** (*артерије, чије, мијена, Данијела*), ***ију*** (*судију, на радију, Цвију*), ***ији*** (*змији, старији, Мији*), али ***ио*** (*био*, купио *радио, милион, фиока* и сл., али — *змијо, Мијо, вијорити, Мијо*, франц. *Гијом* итд.), т. 18
j у буг. и мак. именима, т. 200в
j за грч. почетно I испред самогл. (*Јоније, јон*), т. 192б
j за исл. Y, Ý, т. 261
j и **и** за итал. предвокалско I (*Пјетро, Вијаређо*), т. 217
j а не ***и*** за јап. крајње I иза вокала: *Сендај, самурај*, т. 218б
j за неслоговно I у кин. латиници на крају слога (*Шангај, Тајван*) и у

предвокалском положају (*Лин Бјао, Денг Сјаопинг*), с тим што с претходним L, N даје **љ, њ** (*Љаонинг, Ли Сјењен*), т. 228, 229

j за почетно норв. и швед. DJ (уп. Јувик), т. 260в

j за међувокално франц. Y, т. 275

j за франц. ILL и IL (обично финално), т. 275 (уп. *иј* и *ил*)

j и **и** за франц. I (или Y) испред самогл. (*Сент Етјен, Лион*), т. 271д(1), 275

j за почетно G испред норв. и швед. *е, еі, і, у, ø, ä, ö* (уп. Једе, Јејер, Јиле, Јиста), т. 260в

j. и **J**, скраћ. *једн* (прва и *јужни, јужно*), т. 184

јаблан (бот.); **Јаблан** (име одн. презиме), т. 41аб; **Јаблан** (име волу), т. 45

Јабланка, дат. -ки, име; **јабланка** и **Јабланка** (име крави), т. 45; **јабланка**, врста јабуке

Јаблоњица (слч. Jablonica), т. 267

јабука, дат. -ци; **Јабука** (геогр.), т. 50б

Јабучило (име коња), т. 45

Јаворжица или **-ице** (чеш. Javořice), т. 283

Јаглика, дат. Јаглики (име), т. 31б(4), 41д; **јаглика** (бот.), дат. -ци, т. 31б(1), 73

јагма, ген. мн. јагми

јагње (зб. јагњад), **јагњићи, јагњенце, јагњешце, јагњећи** (не јагњећији), **јагњетина, јагњити** (јање, јањад, јањићи итд.)

јадарски (према Јадар); уп. јадрански

јадац, јаца, ген. мн. јадаца, т. 26а

јадиковка, дат. -ци, ген. мн. -ки, т. 31б(1)

Јадран-вали (у песми), т. 82в

јадрански (према Јадран и Јадар); уп. јадарски

Јадрански слив, т. 50ђ

Јадранско море: *у мору Јадранском и Јонском*, т. 50ђ, 51

јазавичар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **јазавичарев** и **јазавичаров**, т. 34а

јазавчији (јазавчји), т. 18г(2)

Јазак, Јаска (село), јазачки, т. 50б

јаје, јајета, -ету; *два јајета, пет јаја* итд, поред (ређег) — *јаја-јају, два јаја*

Јајце, јајачки, Јајчанин, Јајчанка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(4), 48в, 50б

јакна, ген. мн. јакни

јакобс кафа, т. 86б

Јаков (вок. Јакове, присв. *Јаковљев*), т. 41; уп. т. 194ђ

Јакобсен, Јакобсон, уп. т. 20в(3)

јакостан, -сна, т. 26г(4)

Јамагучи (јап. Yamaguchi), т. 218в

Јамајка (на Јамајци или на Јамајки), **јамајкански, Јамајканац, Јаманканка**, т. 31б, 48в, 50а

јамац, јамство, јамчити и обичније **јемац, јемство, јемчити**, али само **јамачно**

јамб, јампски, т. 19, 22(нап. 2)

Јаначи (итал. Iannacci), т. 217

Јанг (енгл. Young), в. т. 208—212

Јангце (трад. кин., боље него **Чанг-ђанг**, кин. Changjiang), т. 228

Јангџоу (кин. Yangzhou, град), т. 229

Јанеш, порт., т. 244

јаничар и (ређе) **јањичар** (вок. -ару и -аре), т. 34а

Јанковић Стојан: *родство Јанковић Стојана, па говори Јанковић Стојану*

јантар и ћилибар

јање, в. јагње

јањичар и **јаничар**, в. јаничар

јарак, -рка, мн. -рци, јарака; *Бачки Јарак* (село), т. 50б

јарац, -рца, вок. -рче, мн. јарци, јараца и јарчеви, јарчева

јаребичји (боље него јаребичији), т. 18г(2)

јаркоцрвен (кад се посебно наглашава — *јарко црвен*), т. 106

Јармут (енгл. Yarmouth), т. 208—212

Јаромјерж (чеш. Jaroměř), т. 283

Јаромјержица или **-ице** (чеш. Jaroměřice), т. 283

јарост (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), **јаростан**, -сна, **јаросно**, прил. т. 26г(4)

јаруга, дат. -зи, т. 31б(1); *Банова Јаруга* (геогр., т. 50б); **јаружица** (дем.), т. 30г

јасан, -а, јаснији, најјаснији, т. 25б(1)
јасика, дат. -ци; **јасикин**, т. 30д, 31б(4)
јасичји (боље него јасичији), т. 18г(2)
јасле (ж. мн.), јасала, јаслама (боље него јасли, јасли, јаслима)
Јаснић Брдо (одв. пис.), т. 50б, 100б
јасножут, јасноцрвен (нијансе боја) али: *јасно жут* и сл. при посебном наглашавању, т. 105, 106
јасност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости; **јасноћа**
јастреб (не јастријеб; мн. јастреби-јастреба и јастребови-јастребова), **јастребац**, -пца (вок. -пче, мн. -пци, -баца); **Јастребац** (геогр.), т. 50д
јастучић (дем. од јастук), т. 30г
ЈАТ (из ЈАТ-а, ЈАТ-ов аранжман), скраћ. *Југословенски аеротранспорт*, т. 181
јафа кекс (одв. пис.), т. 86б
јахати (не јашити), јашем, јашу, јашући, тако и **зајахати, узјахати** и сл., т. 31в
јахачицин, т. 30б
јахачки, т. 27а
Јахве и **Јехова**, т. 44а
Јацуширо (јап. Yatsushiro), т. 218в
Јаши (рум. Iaşi), т. 247
јд., скраћ. *једнина*, т. 179б(2)
је за исл. É (в. Пјетир), т. 261
-је за рум. крајње -E у именима као **Њагоје** (Neagoe), **Николаје** (Nicolae), т. 247
јеванђеље (еванђеље), т. 64(нап.)
-јевич (не *-ијевич, -ијевић*) у пољским презименима: *Сјенкјевич* (*Sienkiewicz*), *Мицкјевич* (*Mickiewicz*), *Ивашкјевич* (*Iwaszkiewicz*) итд., в. т. 199д
Јеврej, Јевреја и **Јеврејин**, Јевреjина, мн. Јевреји, **Јеврејка**, дат. -ки, **јеврејски**
Јеврејка, дат. -ки, ген. мн. -ки; **Јеврејкин**, т. 30а, 31б(4)
јевтин, в. (боље) јефтин
јегејски, в. егејски, т. 18ђ(1)
Јегер (нем. Jäger), т. 238
јед; једак, -тка (комп. јеткији), **једљив**; **јеткост** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), ек. и ијек.; некњ. је (ијек.) *ијед, иједак*
једанпут, т. 22
једаред (заст.)
једарце, -ета
једвити, -а, -о: *на једвите јаде*
Једе (норв. и швед. Gedde), т. 260в
јединка, дат. -ци, ген. мн. јединки, т. 31б(1)
једн. и *јд.* скраћ. *једнина* т. 179а(3)
једнак, мн. једнаки
једнако-: *једнакокрак, једнакостранични, једнакомеран, једнакоправан*
једначење, једначити, једначина
једнина (грам.), скраћ. *јд.* и *једн.*, т. 179
једно- (формант бројних сложеница, пише се спојено): *једногодац* (ген. једногоца, ген. мн. -даца), *једнобродан, једнолетан* (ек.), *једнољетан* (ијек.), *једном(ј)еран, једном(ј)есечни, једнообразан, једноок, једносм(ј)еран* итд., т. 103а
једнобожац, -шца, вок. -шче, мн. -шци, -жаца, т. 19, 37
једнобраздни, т. 26г(6)
једноипособни, једноипогодишњи, једноипосатни итд.
једнојезички и **једнојезични**, уп. језички
једнокрилац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 36б(7)
једнолинијски, т. 18ђ(1)
једноцевка (дат. -ки и -ци), **једноцевни** (ек.); **једноцијевка** (ген. мн. једноцијевака, једноцјевака и једноцијевки), **једноцијевни** (ијек.), т. 31б(2)
једро (не јадро)
Јежи (пољски Jerzy; уп. чешко Јиржи — Jiři), т. 242
језгра и **језгро**
јездити (имперф. јежђах), **јежђење**; уп. и **дојежђивање**, т. 32а
Јези (итал. Iesi), т. 217
језичак, -чка, **језичац**, -чца
језички (који се тиче језика, говора), **језични** (анат. термин), али — *двојезична лексикографија, једнојезични* и *двојезични р(ј)ечници*
Јејер (норв. и швед.), т. 260в
јекавац, јекавка (дат. -ки), **јекавштина**; и *ијекавац, ијекавштина*, т. 31б(8)
је ли (питање и узречица; разг.: *јел', јелте, јелда*), т. 133
Јелини, јелински, Јелада, облици употребљиви у стилист. сврхе, а у не-

утралној примени застарели; нормално је **Грци, грчки, Грчка**, а у специф. терминима **хелен-** (*хеленизам, хеленистички, хеленизација* и сл.), т. 194ђ

Јеличин (према Јелица), т. 30б

Јелисејска поља

јелка, -ци, ген. мн. јелки, т. 31б(8)

Јелмслев (у сканд. јез. Hjelmsev), т. 260в

јемац, -ца (боље него јамац и сл.), **јемчити** (јамчити), **јемство**

-јен (иза меких сугл. *-ен*) за IAN у кин. латиници (изг.), [ен]: *Тјенанмен* (трг), *Тјенцин*, т. 228, 229

Јенан (**Јен'ан**, кин. Yan'an, град), т. 229

јендек (хендек, об. у мусл. срединама), т. 15г

Јенисеј (а не Јењисеј), рус., т. 250г(4)

Јенки (Yankee), Јенкија, мн. Јенкији

Јерде (норв. и швед. Gjerde), т. 260в

јеребица, не него јаребица

Јеремејич (рус.), т. 250г(4)

јерес, -и (ж., уп. *те јереси*), **јеретик, јеретичан, јеретички**

Јерли Садовина (предност одв. пис.), т. 101а

Јерменија, јерменски, Јермен (необ. Јерменин), **Јерменка** (дат. -ки), у срп., не Арменија итд., т. 31б(4), 48в, 50а

јероглиф и (обичније) хијероглиф

Јерусалим (не *Јерусалем, Јерузалем*), т. 194ђ

јесенас; јесењи и **јесенски**

јесетра, ген. мн. јесетри (зоол.)

јести, једем, једу, имперф. јеђах и једах, једох, јео (ек. и ијек.), дијал. је ијек. *ио*; (по)једав(ши)

јеткост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости

јетра, ген. мн. јетри; јетрени

јефтин, јефтиноћа (обичније него јевтин и сл.)

Јехова и **Јахве**, т. 14а, 44а

јечати, не јечити

јечерма и ђечерма

јечмичак, -чка (не јачмичак)

ји. и **ЈИ**, скраћ. *југоисток*, т. 81в(2), 179б(2)

Јил (швед.; исто и норв. *Гил*), т. 260в

Јиле (норв. и швед.), т. 260в

Јиланд (у сканд. јез.), т. 260в

Јимнес и **Гимнес** (норв. и швед., дублети и изузеци), т. 260в

Јиста (норв. и швед.), т. 260в

Јичанг (кин. Yichang, град), т. 229

Јов, т. 194ђ

јова, јововина, в. јоха

Јован без Земље (енгл. владар), т. 58

Јован Крститељ, Јован Златоусти, т. 41г

јованова травица (синоним: *јованско цвеће*), т. 73

Јовановић Којић (непром.), двојно ж. презиме, т. 95б

Јован Павле Први или **Јован Павле I**, т. 41г

јованско цв(ij)еће, в. јованова травица, т. 73

Јованђдан, Јованђдана (арх. и Јованња дне), т. 59

Јовин (према Јова и Јово, ген. Јове)

Јовичин (према Јовица), т. 30б

Јовов (према Јово, ген. Јова)

јога, дат. јоги, т. 31б(8)

јогурт, ген. мн. јогурта, т. 37в(3)

Јожеф (мађ. József), т. 234

Јокаи (ген. -аија, мађ. Jókai), т. 234

Јокохама (јап. Yokohama), т. 218в

јомужа (не јамужа, јемужа)

јон, јонизирати (јонизовати), **јонизација, јонизујући** (није уобич. *ион*); уп. *Јокаста, Јонције*, т. 192б

Јон (рум. Ion), т. 247

Јонсен (у сканд. јез.), т. 260в

Јонско море; *у мору Јадранском и Јонском*, т. 50ђ и 51

јоносфера

Јорк (енгл. York), в. т. 208—212

Јоркшир (енгл. Yorkshire), в. т. 208—212

јоркшир(ац), раса свиња, т. 71

Јорс (хол. Yoors), т. 280б

Јоурин (исл.), т. 261

јоха (дат. јохи), **јоховина** (боље него јова, јововина), т. 31б(8)

Јоцин, т. 30б

још (још̂те, арх. и песн.), не још̂т(ер)

још̂је (још̂ље), зб. од јоха (јова)

ју за енгл. у нагл. слог. (т. 210): *и*: Нџте

ew: Dewey
eu: Eugene
ју (енкл. облик зам. 3. лица у ак. иде уз ***је***: *уочио ју је*)
ју- ('југословенски'): *ју-банка* (*Ју-банка*, као скраћ. зван. име установе), *ју-радио* и сл., уп. т. 90а
-ју или **-јоу** за кин. -IU, в. т. 229
Јувик (норв. и швед. Djuvik), т. 260в
југ; Југ (земље и народи, супротно од Север и Сјевер, в.), т. 53
југбогдановски (према Југ-Богдан), т. 104
југо-: *југозапад, југозападни, југоисток*, итд., али: *југо-југозапад, југо-југозападни, југо-југоисток, југо-југоисточни*, т. 81в(2), 82г(нап.)
југо- ('југословенски'): *Југобанка, југоносталгија, југоносталгичар, југокошарка, југоодбојка; Југоденш, Југопетрол*
Југославија експрес, в. т. 86б
Југословенска револуција, т. 60в
Југословенско драмско позориште, т. 63б
Јуда (име); **јудаизам**, -зма; **јуда** (цвеће), т. 73
Јуен Шикај (кин. Yuan Shikai), т. 229
јужна, јужни, јужно уз географ. и етн. имена: а) мало **ј** када реч значи *јужни део* (*јужна Грчка, јужна Србија, јужна Панонија* и сл.), б) велико **Ј** када је реч део имена (*Јужна Америка*, континент, *Јужни Велс, Јужна Морава, Јужни Словени*), т. 48б, 50вђ, 52
Јужна Америка, јужноамерички, т. 50в
Јужна круна (сазвежђе), т. 46
Јужна Морава, т. 50ђ
јужни: *Јужни пол, Јужно ледено море, Нови Јужни Велс; јужна Европа* (геогр.), али *Јужна Европа* (када се мисли не само на геогр. положај него и на групу земаља, политичку целину и сл.), т. 50ав, 52
Јужни Словени (у етн. смислу), **јужнословенски**, т. 48б
Јужноафричка Република (и Јужноафричка Унија или Јужноафрички Савез), т. 50а
Јужноморавски регион, т. 56б
Јукатан (швед. Yucatán), т. 290
јукстапозиција
јул и **јули** (ген. јула)
Јулијан (пољ. Julian), т. 242
Јулије (лат. Julius), **Јулијев**, т. 191б
Јулијуш (пољ. Juliusz), т. 242
јун и **јуни** (ген. јуна)
Јунајтед прес (*United Press*), т. 75а
Јунан (кин. Yunnan, провинција), т. 229
јуначић (дем. и хип. од јунак), т. 30г
јуначки, јунаштво, т. 27б
Јунг (норв. и швед.), т. 260в
јуниор, јуниорка, дат. -ки, ген. мн. -ки, **јуниорски**, 31б(8)
јункерс 87 (авион, серијски производ), и **Јункерс 87** (схваћено као патент), т. 72
Јунона (лат. Juno, осн. Junon-), **Јунонин**, т. 191б
Јуп (хол. Joep), т. 280б
Јупитер, Јупитера (необ. је Јупитар, -тра), т. 43
Јурај, Јурја, Јурју (не *Јураја, Јурају* итд.)
јурисдикција (не јуриздикција, т. 20в (1)), **јуриспруденција, јурист(а)** (мн. јуристи), **јуристкиња**, т. 26г(2)
Јуропијен (*The European*), име листа, т. 64
ЈУС ('југословенски стандард'); *по ЈУС-у*
Јустиција (не Јуститија), т. 192а
Јута (*Utah*, амер. савезна држава), не Јутах, т. 50а
јутарњи (јутрени), **јутрошњи** (с разликама у знач.)
ЈФ, скраћ. *Јужнословенски филолог*, т. 181
јуха, дат. јухи, т. 31б(8)
јуха, јухаха(ј), узв. (могуће су и друге варијанте према изг., нпр. *ју-ха, ју-ха-хај*), т. 135
јуче (необ. јучер); **јучерашњи** и **јучерањи, јучерашњица**
јуче-прекјуче, т. 129
Јуцин, т. 30б
Јуџин (енгл. Eugene), в. т. 208—212

К

к за грч. К, код личних и геогр. имена по правилу и испред *е, и* (*Микена, керамика*), а у апелативима у том положају често *ц*, т. 192б

к за енгл. глас /k/, т. 212:
k: Ken
c: Cole
cc: Rebecca, McCoy
ck: Hackman
ch: Chris
qu: Quinn
x: Alex

к за франц. С (осим испред *е, і, у*) и за CQ, т. 275

к за франц. CH (ретко, уп. Кристин), т. 275

к за франц. QU, т. 275

к(а), предлог; о употреби **к** и **ка** в. т. 37а(3)

-ка, формант у хип. за мађ. *-ke* (*Евика*, мађ. Évike) или као проширење (*Јулишка*, мађ. Julis), т. 235

кабадахија, кабадахијски

кабала (религ. учење), **кабалист(а)**, мн. -сти

кабао, кабла (ведро)

кабаљеро, -а, мн. кабаљероси

кабаре, -еа (ређе кабарет, -ета), **кабаретски**

кабел, кабела и *кабл, кабла*, прид. *кабелски* и *кабловски; кабловска телевизија*

кабриолет, т. 18б

кава, в. кафа

каваљерисати, т. 194б

кавга, дат. кавзи, ген. мн. -ги, т. 31б(1)

кад и **када**; *кад(а) било, ма кад(а), кад-тад* (када-тада), *кад(а) год*; друго је *кадгод* (у знач. *некад, каткад* и сл.)

кадар, кадрови (сматра се да није добра употреба за појединца, типа: *он је његов кадар*)

кадашњи (заст. кадањи)

кадгод (покаткад) и **кад год** (сваки пут када), т. 126а

кадет (аутомобил), т. 71

кадива, боље кадифа

кадија, кадијин, кадијиница и **кадиница, кадијински** и **кадијски** (боље него кадински), т. 18

кадикад(а), у зн. *понекад, с времена на време*, т. 126а

Кадикс (франц. Cadix), т. 275

кадионица, кадионик, т. 18б

кадли (везн. 'а оно, а кад тамо'), т. 133; **кадли-тадли** (у зн. *било када*), т. 129

кадно, уп. -но

кад-тад, т. 129

кадшто, у зн. *каткад, понекад*, т. 20а(2), 26в(3), 126а

кажњеница, кажњеничин, т. 30б

кажњив (од каз-), **кажњивост**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости

Казабланка (Casablanca), дат. -ки, т. 31б(7)

казалишни (према казалиште), т. 26г(4)

казаљка (дат. -ци), поред сказаљка

Казба, т. 20в(3)

Казела (итал. Casella), т. 217

казивати, -ујем, казивао, казивање

Казимјеж (пољ. Kazimierz), т. 239, 242

казино (отмена коцкарница); уп. касина (врста грађ. клуба у прошлости)

Каин, т. 18в(1), 42

Каиро, т. 18в(1)

Каитано (порт. Caetano), т. 244

каиш, мн. каиши и каишеви, т. 18в(1)

каишар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **каишарев** и **каишаров**, **каишати**, т. 18в(1), 34а(1)

кајакаш, вок. -у, инстр. -ем; **кајакашица**

Кајен (франц. Cayenne), т. 275

Кајица, т. 18в(1), 184

кајкавизам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)

Кајмакчалан (битка), т. 60б

Кајфенг (кин. Kaifeng, град), т. 229

какав, каква, какво, какви и сл., не каки, кака итд.; *какав-такав*, ген. каквог-таквог и каквога-таквога; *какав било, ма какав, какав год* и *какавгод* (према знач.), т. 113

како било, т. 128

какаду папагај (одв. пис.), краће **какаду**, какадуа, какадуу, мн. -уи, т. 86в
какао, какаоа, **какаов, какаовац**, -вца
какао-млеко (ек.), **какао-млијеко** (ијек.), т. 82в
какогод (било како)
каконо (као, како), т. 134
како-тако, т. 129
Калај (Калаја, Калајев итд.), трад. изузетак од правила, в. т. 232
калајисати, т. 18в(1); уп. и -исати, т. 194б
каламбур (*игра речима*; погрешно у зн. збрка, гужва)
Калаора (шп. Calahorra), т. 290
калац, -лца итд., ређе и каоца, каоцу
Калачка продо (локалитет), т. 54а
калашњиков (оружје), т. 71
калвинист(а), ми. -сти, **калвинисткиња, калвинизам**, -зма
калдрмисати и **(по)калдрмити**, т. 194б; уп. и -исати
Калемегдан (боље него Калимегдан)
калибар, -бра, мн. -бри, -бара, т. 37в(1)
калиграфија, т. 81а
калијум (калиј), 190в(2); уп. -ij и -ијум
калијум-сулфат, т. 89а; уп. и сумпор-
калиф и **халиф** (ређе калифа, халифа; изворно је *х-*)
Калифорнија (енгл. California), в. т. 208—212
калк (мн. калкови-калкова)
калкулисати, т. 194б
калодонт (не *каладонт*)
калорија, калоријски, калориометар
калуђерица, калуђеричин, т. 30б
калцијум-карбонат, т. 89а; уп. сумпор-
Кальари (итал. Cagliari), т. 217
кальуга, дат. -зи, т. 31б(1)
Камагвеј (шп. Camagüey), т. 290
камашна, ген. мн. -шни
камелеон (не хамелеон), т. 192б
каменичарка (зоол. и бот.), дат. -ки, т. 31б(2)
каменорезац, -сца (мн. -сци, -заца)
камењарка, дат. -ки и -ци, т. 31б(2)
камелија
Ками (франц. Camus), т. 275
Камиј (франц. Camille), т. 275
камиказе (јап. kamikaze), т. 218б
камилавка, -ци
камион, т. 18б
камичак, -чка (мн. -чци, -чака)
камогод (некуда); **камо год** (било куда)
Камоис (порт. Camões; најближе изв. изг. Камојш, Камојнш), т. 244
камоли (везн.); **камо ли** (упитно): *камо ли се упутио*, т. 133; уп. ли
Камољи (итал. Camogli), т. 217
камп у спојевима: *камп приколица, камп опрема, камп терен, камп кућа*, т. 86в
кампинг; кампинг-насеље, уп. т. 88б
камповати, т. 194б
Кампућија (и Кампучија), актуелно име **Камбоџа**
камфор (не канфор)
Камчатка, дат. -тки, т. 31б(7)
камција (и канција)
кан; *Батху-кан, Цинггис-кан*
Кан (франц. Cannes), т. 275
кана (јд., лат. Cannae мн.), т. 191б
канабе, -ета, с. род, али и м. — канабе, -еа, -еу итд.
Канаверал (енгл. Canaveral), в. т. 208—212
Канада (енгл. Canada), в. т. 208—212
Каназава (јап. Kanazawa), т. 218б
канализовати и **каналисати**, т. 194б
Кангрга, дат. -ги, т. 31б(4)
канда (као да), стил обел.
Кандијски рат (за Кандију, тј. Крит, 1645—1669), т. 60а
кандило (не канђело); **кандилце** (ген. -илца и -илцета) и **кандиоце** (-иоца и -иоцета; ген. мн. -илаца)
Канзас (енгл. Kansas), в. т. 208—212; *Канзас Сити*, из Канзас Ситија
каноти (заст. у зн. *као, каоно*)
канта, ген. мн. канти
Кант—Лапласова теорија; **кант—лапласовско схватање**, т. 98, 104(нап.), 160б
кантон, кантонални
Кантор (нем. Cantor), т. 238
кантри музика, т. 86в
канцеларијски, т. 18ђ(1)
канцонијер, т. 18а(2)
канција (и камција)

Кањижа, кањишки, Кањижанин, Кањижанка (не Канижа, канишки и сл.)
као бајаги (разг. ко бајаги)
каолин (врста глине, према Каолинг, место у Кини), т. 71
каоно (као), уп. -но
капаљка (дат. -ци)
капетан; *Хусеин капетан, Јован капетан*, в. т. 93
капетаничин (према капетаница), т. 30б
Капешница (пећка махала), т. 54а
Капи (франц. Capus), т. 275
капија, капијица
Капитол (трад., итал. Campidoglio), т. 217
Капри (итал. Capri), т. 217
каплар, вок. -у и -е, инстр. -ем и -ом, т. 34а(1)
каприц, каприциозан, каприциозност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
капучино (напитак), не *капућино*
кара: *Кара Мустафа* (Кара Мустафе итд.), *Кара Буѓас* (геогр.); *Карађорђе, Карабоѓданска, Каравлашка; карабоја, карасевдах, карабатак*
карабинијер, карабинијерски, не *карабињер*
караван; *караван-сарај*
каравела (авион, серијски производ), т. 71
Караџа (рум. Caragea), т. 247
Карађорђева звезда (одликовање), т. 65
карађорђевац (Карађорђев присталица), т. 49; **карађоревићевац** (присталица Карађорђевића), т. 49
Каракас (енгл. Caracas), в. т. 208—212
карактер (не карактер), **карактерисати** (-ишем) и **карактеризовати**
Карден (франц. Cardin), т. 275
Кариби, карипски; **Карипско море**
карика, дат. -ци; *Најслабија карика* (или „Најслабија карика"), ТВ емисија, т. 64
Карингтон (енгл. Carrington), т. 214
карактеристика, дат. -ци
карактеризовати (-ујем) и **карактерисати**, т. 194б
Караман (пас), т. 45
караманка (крушка), дат. -ци, ген. мн. -ки
карат, -а (три карата)
карате, -еа, **каратист(а)**, мн. -сти, **каратисткиња; карате клуб**, т. 86в
Караш (рум. Caraş), т. 247
карбон (временско раздобље), т. 62а
карбон-папир, т. 82в
кардиолог, кардиологија, кардиолошки (мед.), т. 81а
Кардозо (порт. Cardoso), т. 244
Карењин (рус., не Карјењин); женска презимена се прилагођавају роду и у српском су промењива: *Карењина-Карењине-Карењиној*; уп. и *Ниловна-Ниловне-Ниловној* итд., т. 251а
каријатиде, т. 64(нап.)
каријерист(а), мн. -сти, **каријеристкиња, каријеризам**, т. 37в(1)
каријес (мед.)
карика, дат. -ци, т. 31б(1)
карикатурист(а), мн. -сти, **карикатуристкиња; карикатуралан, карикирати**
Кариока (порт. Carioca), т. 244
Карис (франц. Carus), т. 275
Карл (у сканд. језик. Carl), т. 260в
Карлберг (а не „Карлберј"), швед., т. 197в(1)
Карловац; Карловци (*Сремски Карловци*), а према једном и другом **карловачки, Карловчанин, Карловчанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки)
Карловачки мир, т. 60г
карловачки ризлинг (вино), т. 71
Карлове Вари (Karlovy Vary), т. 100б
Карло Велики, т. 41г
Карлсруе (нем. Karlsruhe), т. 238
карминисати, т. 194б
карнекс паштете, карнекс производи, одв. писање, т. 86б; *паштете карнекс*
каро (у картама и др.); *каро-седмица, каро-дезен*
Карол или **Керол** (енгл. Carol), в. т. 208—212
Кароли (мађ. презиме Karoli, Karoly), т. 234
Карољ (мађ. име Károly), т. 234
Карпати (мн.); *Западни Карпати, Источни Карпати, Б(ијели Карпати; Карпатско-балканске планине*, т. 50д

карст, карстни, т. 26г(4)
карта, ген. мн. карата (не карти)
картарош, вок -у, инстр. -ем
Картагина (лат. Carthago, осн. Carthagin-), **Картагињанин, Картагињанка** (дат. -ки), **картагински** (необ. је Картага, карташки и сл.), т. 191б
Картахена (шп. Cartagena), т. 290
карташки, карташтво (од -шки, -шство), т. 27аб
Картл (исл. Karl; престижније него *Катл*), т. 261
картотека, дат. -ци, т. 81а
Картум (ар., трад.), т. 204аб
Карузо (итал. Caruso), т. 217
карфиол, т. 18б
Касем (перс.), т. 206з
касета (не казета), **касетофон**; *видео-касета*, т. 84
касина (врста грађ. клуба у прошлости), уп. казино
касирка, дат. -ки, ген. мн. -ки
Касис (франц. Cassis), т. 275
каско осигурање, т. 86б
касно, касније, не кашње
Каспијско море, 50ђ
Кастекс (франц. Castex), т. 275
Кастело Бранкови романи (романи К. Кастела Бранка), т. 104
Кастијон (франц. Castillon), т. 275
Кастиља (*Castilla*), боље него *Кастилија; кастиљански, Кастиљанац, Кастиљанка*
Кастиљоне (итал. Castiglione), т. 217
кастински (према каста, необ. кастни)
Каталонија, каталонски, Каталонац, Каталонка (дат. -ки, ген. мн. -ки)
Катанга, дат, -ги, т. 31б(7)
Катанија (итал. Catania), т. 217
Катанцаро (итал. Catanzaro), т. 217
катапулт, ген. мн. катапулта, т. 37в(4)
катаракт, ген. мн. катаракта (-аката) и **катаракта**, ген. мн. катаракти (-ракта), т. 37в(2)
катарза, прид. **катартичан** (не катарзичан)
катарка, дат. -ци, ген. мн. катарки
катастар (уопште); **Катастар** (назив конкр. установе), т. 63б
категорија, категоријски (и категоријални); *бантам категорија, велтер категорија, мува категорија*, т. 86в
катетер, -а
катехета, катехетика, катехетски, катехизис и **катихета, катихетика, катихетски, катихизис**
Катичин (према Катица), т. 30б
Катја (чеш. Kat'a), т. 284
каткад, т. 126а
Катовичко војводство; *војводства Варшавско* и *Катовичко*, т. 51
Катовичко војводство, т. 56а
католик, католикиња (не *католкиња*)
Катунска нахија; *нахије Катунска и Љешанска, из нахије Катунске у Љешанску*, т. 51, 56а; уп. и под нахија
кађиперка (дат. -ци и -ки)
Кађуша (рус. уоб., име и песма), **кађуша** (оружје), т. 250в
Каудиљо (вел. словом), т. 41в(нап.)
каур, -а и **каурин**, -а, мн. каури; **каурка**, дат. -ки и **кауркиња**
Каурисмеки (фин. Kaurismäki), т. 263
каурма
каустика (дат. -ци), **каустични**
кауч (мн. каучи-кауча и каучеви-каучева)
кафа (кава), не кахва; **кафа-боја**, т. 82в
кафе, -еа, -еу, мн. -еи
кафе-куварица, т. 88б
кацига, дат. -ги, т. 31б(8)
качар, вок. -у и -е, инстр. -ем и -ом, т. 34а(1)
Качић Миошић, Качића Миошића, двојно презиме, т. 95а; *Качић Миошићев*
качица (дем. од каца), т. 30в
Качулата (рум. Căciulata), т. 247
кашика, дат. -ци, т. 31б(1)
кашмир (свила), т. 71
Кашо (итал. Cascio), т. 217
Каштел Лукшић, Каштел Лукшића, одв. пис., т. 100б
Каштел Стари, Каштел Старога, одв. пис., т. 100б
Каштел Суђурац, Каштел Суђурца, одв. пис., т. 100б
каштиговати, т. 194б
кашто, в. кадшто
кв. (квалификовани, нпр. *кв. столар*), т. 179а(2); *вкв.* (висококвалификовани)

кв за исл. HV, т. 261
квадар, -дра, мн. -дри, -дара, т. 37в(1)
квадрант
квадрат, ген. мн. квадрата (*пет квадрата)*
Квадрос (порт. Quadros), т. 244
квази-: *квазидемократ(а), квазидемократија, квазинаука, квазинаучник, квазиум(ј)етник, квазинов* итд., т. 84
Квазимодо (итал. Quasimodo), т. 217
квака, дат. кваци; дем. **квачица**, т. 30г
квалификовати, т. 194б
квант, квантни
квантум
Квантунг (трад., или **Гуангдунг**, кин. Guangdong, провинција), т. 229
квартал, квартални
кварц-лампа, т. 82в
Квебек или **Квибек** (енгл. Quebec), в. т. 208—212
Квеијанг (трад., или **Гуеијанг**, кин. Guiyang, град), т. 229
Кверагерди (исл. Hveragerði), т. 261
Кверфурт (нем. Querfurt), т. 238
Квинсленд (енгл. Queensland), в. т. 208—212
Квинт (и Квинто), в. т. 191в(4)
квислинг (према норв. политичару), т. 71
Квист (у сканд. јез. Quist, Qvist), т. 260в
квочка, дат. -чки, ген. мн. -чака, т. 31б(3)
квочкица, т. 30г(1)
kWh, поред **квч** и **квч.**, **квс** и **квс.**, скраћ. *киловат-час, киловат-сат*, т. 180а
к врагу, т. 140в; тако и **к ђаволу**
кврга, дат. кврги, ген. мн. кврга
Кеблавик (исл. Keflavik), т. 261
Кеведо и Виљегас (шп. Quevedo y Villegas), т. 290
кељ, инстр. кељом, т. 34а(2)
кг (kg), скраћ. *килограм*, т. 180а
КГБ (Комитет државне безбедности), из *КГБ-а* („ка-ге-беа"), т. 181
Кејм (и *Ђејм*), норв. и швед. Keim (дублети и изузеци), т. 260в
Кејптаун (енгл. Capetown), данас обичније него Кептаун
Кејси (енгл. Casey), не Кејзи, в. т. 208—212
Кејт (енгл. Kate), в. т. 208—212
кекс (мн. об. кексови-кексова)
Келн (нем. Köln), т. 238
келнер, вок. -у, инстр. -ом; **келнерисати**, т. 194б
келнеричин (према келнерица), т. 30б
Келнише рундшау, т. 75а
Келчеи, Келчеија итд. (мађ. Kölcsei), т. 232, 234
Кељменди (алб. Kelmendi), уп. т. 201б(2)
Кемал (ар.), т. 204б(1)
Кембел, не Кемпбел (енгл. Campbell), в. т. 208—212
Кембриџ (енгл. Cambridge), в. т. 208—212; **кембрички**, т. 19
Кенет (енгл. Kenneth), в. т. 208—212
кент (цигарете), т. 71
Кентал (порт. Quental), т. 244
кентаур, т. 192б, 194г
Кентербери (енгл. Canterbury), в. т. 208—212, **кентерберијски**
Кеопс (и Хеопс)
Кептаун (енгл. Capetown), в. Кејптаун
керамика (дат. -ци), **керамичар**, вок. -у и -е, инстр. -ем и -ом, т. 34а(1); **керамичарка**, дат. -ки, **керамички**
Кербер (митол.), т. 43; фиг. **кербер** (строг чувар), т. 192б, 194г
Керол (енгл. Carol), в. т. 208—212
кертриџ (погрешно), треба *картриџ* (енгл. **cartridge**)
Керубини (итал. Cherubini), т. 217
кесега, дат. -ги, **кесегин**, т. 30а, 31б(8)
Кесоа (франц. Quessoy), т. 275
Кетлин (енгл. Cathleen), в. т. 208—212
Кетрин (енгл. Catherine), ж., неприлаг. ном., али **Кетринин**, т. 197д
кец (аутомобил), вок. кецом, т. 71
Кецалкоатл (шп. Quetzalcoatl), т. 290
Кецич (итал. Kezich), т. 217
кечига, дат. -ги, **кечигин**, т. 30а, 31б(8)
Кечкемет (мађ. Kecskemét), т. 234
кеш: *кеш исплата* (боље *готовинска*), уп. т. 86в
киви, кивија
Кивје (франц. Cuvier), т. 275
киднаповати, т. 194б
Киђи (итал. Chigi), т. 217

кијати, кијавица, кијавац (необ. ких-), т. 15г

Кијев, кијевски, Кијевљанин, Кијевљанка (дат. -ки); *Кијевски листићи, Кијевски мисал* (писани споменици), т. 64

кика, дат. кики

кик-бокс, кик-боксер, т. 88б

Киклади (острвље), т. 194г

киклоп (мит., врста бића): *киклоп Полифем* (малим словом и фиг.); *Киклоп*, кад се узима као име мит. дива, т. 43, 194г

Кико (итал. Chicco), т. 217

Кил (нем. Kiel), т. 238

кило-: *киловат, киловолт, килограм, кило, килохерц, килобајт*; са цртицом: *килограм-метар, киловат-сат, киловат-час*

килобајт, ген. мн. килобајта, т. 37в(4)

килограм-два, т. 120

километар-два, т. 120

кимоно (м.), ген. кимона, у мн. чешће с. него м. рода — кимона и кимони

Кимпулунг (рум. Cîmpulung), т. 247

кингстон, т. 20в(2)

Кине (франц. Quinet), т. 275

кинески (од кинез+ски), т. 25а

Кинеска револуција, т. 60в

Кинески зид (грађевина), т. 68; фиг. *кинески зид*, т. 71

кинин (не хинин)

Кино (франц. Quinault), т. 275

кино(-): а) спојено: *киноteка, кинофикација*; б) са цртицом спојеви с пуним речима: *кино-представа, кино-пројектор, кино-програм, кино-сала, кино-улазница*, т. 84

кино-оператер (не кино-апаратер)

кинотека, дат. -ци, ген. мн. -ка, **кинотекин**, т. 30а, 31б(1)

Кинтеро (Quintero), не Квинтеро

-киња: *гимназисткиња, модисткиња, социјалисткиња*, т. 26г(2)

киоск (мн. киосци-киоска), т. 18б

Кипар, Кипранин, Кипранка (дат. -ки), т. 192б, 193, 194г

кипети, ек. (не кипити), кипим, кипе, кипећи, кипех, кипљах, кипео-кипела; тако и **искипети, прекипети** и сл.

кипећи глаг. прил.; прид. кипећи и кипући, -а, -е

кипјети, ијек. (не кипити), кипим, кипе, кипећи, кипјех, кипљах, кипио-кипјела; тако и **искипјети, прекипјети** и сл.

киптети (ек.), **киптјети** (ијек.), киптим, имперф. кипћах

кир, одвојено, т. 92: *Кир Никодим, Кир Никодима, Кир Јање, Кир Јањин, Кир Дима*, в. т. 42

Кираљ (мађ. Király), т. 234

Киргиз, Киргизија, киргиски (не киргијски)

Кир Јања, Кир Јањин, т. 42 и 104

Кирју (јап. Kiryu), т. 218б

Киркегор (или Кјеркегор или Керкегор), данско презиме Kierkegaard, т. 260в

Киркук (ар.), т. 204аб

Киро (мак. Киро), т. 200а

Кирхоф (нем. Kirchhoff), т. 233

Киселка (чеш. Kyselka), т. 284

кисео (не кисел), -ела, -ело, одр. кисели (некњ. арх. је *кисјели* и сл.), **киселити** (тако и **за-, пот-, у-**), **киселина** и сл., т. 11г

кисеоник

кисјел-, в. кисео

Кит, м. име (енгл. Keith), в. т. 208—212

Китанг (и *Ћитанг*), норв. и швед. Kittang (дублети и изузеци), т. 260в

кићанка, дат. -нци, ген. мн. -ки, уп. т. 31б(1)

кићенка, -нци, ген. мн. -ки (капа с кићанком), уп. т. 31б(1)

кихати, кишем и кихам, обичније кијати

-кица: изостанак очекиване промене **к** у **ч**: *воћкица, ћаћкица* итд.; код хип. паралено *ручица* и *рукица* и сл., в. т. 30г

Киш, инстр. Кишом

Кишињев (рус. уоб., ум. системског „Кишињов"), т. 250б

Кишкереш (мађ. Kiskőrös), т. 234

кишобран-колица, т. 82в

кј за исл. К испред *e, i, í, y, ý, œ, ei, eu*, т. 261

Кјетил (исл. Ketill), т. 261

Кјото (јап. Kyoto), не „Киото", т. 218б, 218в

Кјушу (јап. Kyushu), т. 218в
клавиристкиња, т. 26г(2)
клавирштимер, т. 88а
Клајне цајтунг, т. 75а
кланчић (дем. од кланац), т. 30в
Кларк (боље него *Клерк*), енгл. Clark, т. 208
класирати, т. 194б
класификовати, т. 194б
класицисткиња, т. 26г(2)
клати, кољем, кољући, кољи, клах-кла, клао-клала; тако и од слож. глаг. као **заклати**, закољем, заклан
Клаудије (лат. Claudius), **Клаудијев**, т. 191б
Клаудио (итал. Claudio), т. 217
Клаус (нем. Klaus), т. 238
клаустрофобија, клаустрофобичан
Кле (франц. Claye), т. 275
клеветати, -там и -ћем
клека, дат. клеки
клековача (ракија), т. 71
Клеман (франц. Clément), т. 274 и 275
Клемент (енгл. Clement), в. т. 208—212
Клења (алб. Klenja), геогр., т. 201б(1)
клепетати, -ећем; *клепе̄т-нануле*
клепеталька, дат. -ци, ген. мн. -ки
клепетац, -еца, мн. клепеци, -таца
Клер (франц. Claire), т. 275
Клер (енгл. Clare), т. 210
Клера и **Клара** (енгл. Clara), в. т. 208—212
Клерк, в. Кларк
Клермон Феран (франц. Clermont-Ferrand), т. 274
клерофашист(а), мн. -сти, **клерофашисткиња**
клесар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **клесарев** и **клесаров**, т. 34а(1)
клет, -и (ж.); **клетка**, дат. -ки, ген. мн. клетки (ек.)
клети, кунем, куну, кунући, куни, кунијах (имперф.), клех-кле, клео-клела, (за)клевши, (за)клет
клешта, с. мн. (клешта-клештима, обичније него клеште, ж. мн., клешта -клештама), **клештити, (у)клештен** (ек.), некњ. је *кљеште̄* и сл., т. 10к (нап.)
Кливленд (енгл., е у завршетку -LAND), в. т. 208—212
Клиза (франц. Clusaz), т. 275
клизак, -ска, поред клизав, склизак
клизаљка, дат. -ци, ген. мн. клизаљки
клизачицин (према клизачица), т. 30б
клијент (необ. клијенат), ген. мн. клијената, т. 37в(2)
клијет (ж.); **клијетка**, дат. -ки, ген. мн. клијетки (ијек.)
клијешта, с. мн. (клијешта-клијештима, обичније него клијеште, ж. мн., клијешта-клијештама), **клијештити, (у)клијештен** (ијек.); некњ. је кљешта и сл., т. 10к(нап.)
клика, дат. клики, т. 31б(8)
кликнути (кликнух и кликох, кликнуо и кликао), не клићи
клима, климат, климатски; *клима-уређај*, т. 88б
климатати, -там (не -ћем)
клин-чорба (у нар. приповеци), т. 82в
клиника (дат. -ци); **Клиника** (скраћ. име за конкр. установу), т. 70; **клиничар**, вок. -у и -е, инстр. -ем и -ом, т. 34а(1), **клиничарка**, дат. -ки, ген. мн. клиничарки, т. 31б(5), **клинички; Клинички центар** (зван. назив здр. установе), т. 63б
Клио и **Клија** (грч. ж. име), **Клијин**, т. 191в(3), 197д
Клиринг хауз (енгл. Clearing house), в. т. 208—212
клистир, инстр. -ом
Клитемнестра (не Клитајмнестра), т. 192а
Клифорд (енгл. Clifford), в. т. 208—212
клише, -еа, мн. -еи, -еа
кловн, мн. кловнови; **кловновски** (ближе ориг. је *клаун, клаун(ов)ски*)
Клодвиг (нем. Chlodwig), т. 238
Клодел (франц. Claudel), т. 275
клокотати, -ћем
клопка, дат. клопци, ген. мн. клопки
Клос, трад. алб., т. 201б(2)
Клотилда (енгл. Clotilda), в. т. 208—212; не „Клоутилда"
Клото и **Клота** (грч. ж. име), Клотин, т. 191в(3), 197д
Клошка (рум. Sloşca), т. 247
клуб, клупски, клубаш, вок. -у, **клубаштво**
клуб: имена нпр. спорт. клубова пишу се са наводницима или без њих и почетним вел. словом прве ре-

чи: *Црвена звезда, Будућност, Младост, Манчестер јунајтед*, т. 63в
клуб-гарнитура, т. 82в
Клуж (рум. Cluj), т. 247
клупко, мн. клупка, клубака, клупцима
клупски, т. 19
клупче, -ета, зб. клупчад
кљешта, кљеште, не него *клешта, клијешта* и сл., т. 10к(нап.)
кључ (мн. кључеви, из стил. разлога и кључи); *Кључ* (геогр.), т. 50б; *алт-кључ, G-кључ, C-кључ* (муз.), т. 90а
кључар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **кључарев** и **кључаров**, т. 34а(1)
км и **км.** (km), скраћ. *километар*, т. 180а
кна (бот., броћ), кне, кни итд.
кнегиња (не књегиња)
кнез: *кнез Лазар, кнез Михаило, кнез Данило*, т. 41(нап.)
Кнез љиљана (фреска, Кносос), т. 64
Кнез Михаилова улица (или *Улица кнез(а) Михаила*), т. 104
Кнез Село (одв. пис.), т. 100б
Кнешпоље, кнешпољски, Кнешпољац, Кнешпољка (дат. -ки) и **кнежопољски, Кнежопољац, Кнежопољка**
Книн, кнински, Книњанин, Книњанка, дат. -ки, ген. мн. -ки
Книнска Крајина, в. Крајина и т. 50г
књ., скраћ. *књига, књижевни*, т. 179а(2)
књаз (заст.), вок. књаже
Књазњин (пољ. Kniaźnin), т. 242
књига, дат. -зи, **књижица**, т. 30г, 31б(1)
књиговодство (не -ђство), **књиговодствени**, уп. т. 20
књигољубац, -пца, вок. -пче, ген. мн. књигољубаца, т. 81а
књижар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **књижарев** и **књижаров**
књижевноисторијски (према: књ. историја); **књижевно-историјски** (и књ. и истор., нпр. *Мемоари Проте Матеје су књижевно-историјски спис*), т. 108
књижевнојезички и **књижевно-језички** (према значењу), уп. претходно, т. 108
књижевнотеоријски, т. 108
књижица, т. 30г
књижничар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **књижничарев** и **књижничаров**, т. 34а(1)
k. o., скраћ. у зн. *нокаут*, т. 180б
ко, ког(а), т. 26б(нап.)
Коавила (или Коахуила, боље него „Коауила") (шп. Coahuila), т. 289
ко бајаги (не ко бојаги) и **као бајаги**
кобасичар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **кобасичарев** и **кобасичаров**, т. 34а(1)
кобац, копца (мн. копци-кобаца)
ко било, т. 113
кобра, ген. мн. кобри
Ковачевић Томић (непром.), двојно ж. презиме, т. 95б
коверат, коверта (куверат, куверта), не *коферта*
Ковиљача (град), т. 50б; **бања Ковиљача**
коврча и **коврџа**
ковчежић (дем. од ковчег), т. 30г
когод (у зн. *неко*, нпр.: *Да ли је којгод видео?*), т. 113
ко год (*Добро је дошао ко год дође*), т. 113
код: погрешна употреба у примерима као „код пријема болесника" (уместо *приликом*)
кодекс (ген. мн. кодекса), т. 37в(3)
кодификовати, т. 194б
Коељо (порт. Coelho), т. 244
коефицијен(а)т, -нта, ген. мн. -ната
кожар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **кожарев** и **кожаров**, т. 34а(1)
Кожјар (слч. Kožiar), т. 267
кожух, т. 15в
кожушић (дем. од кожух), т. 30г
козак, мн. **козаци, козачки, козаштво** у зн. сталежа, врсте војске и сл.; **Козак**, Козаци као етн. огранак или етногр. скупина, т. 48б
козалац, козалца (заст. козаоца), ген. мн. козалаца (део рала и биљка), т. 36б(7)
Козара, козарачки (и козарски), **Козарчанин, Козарчанка** (дат. -ки)
козбаша (кос+баша), т. 19
козер, козерија
козји (боље него козији), т. 18г(2)
Козиревски (рус., не Козирјевски, Козиревскиј)

козметика (дат. -ци), **козметичар, козметичарка** (дат. -ки)
Козорог (сазвежђе), т. 46
коине, -еа, -еу (лингв.)
којегде (ек.), **којегдје** (ијек.), т. 126а
којекад, т. 126а
којекакав, којекаквог(а), т. 110
којеко, -ог(а), т. 110
којекоји, којекојег(а), т. 110
којекуда, т. 126а
којечији, којечијег(а), т. 110
којешта, којечег(а), т. 110
који било, т. 113
којигод (у зн. *понеки*); **који год** (у зн. *ма који*), т. 113
којино, којено (дат. којемуно), **којано** (дат. којојно), заст., т. 134; уп. -но
који пут, т. 117б
Којичић, т. 18и(нап.)
кока, дат. коки, ген. мн. кока, т. 31б(5)
кокаин, кокаински, т. 18в(1)
кока-кола (пиће); **Кока-Кола** (*Coca-Cola*), компанија
кокетирати и **кокетовати**, т. 194б
кокошар, вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом, т. 34а(1)
кокошји (боље него кокошији), в. т. 18г(2)
кокошка, дат. -ци и -ки, ген. мн. кокошака
кокошчица и **кокошкица**, т. 30г
Кокто (франц. Cocteau), т. 275
колабирати (не колапсирати), в. колапс
колаборационист(а), мн. -сти, **колаборационисткиња, колаборирати**
колапс; глагол је *колабирати* (не колапсирати)
колар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и-ом), **коларев** и **коларов**, т. 34а(1)
Коларчев народни универзитет, т. 63б; скр. **Коларац** (*предавање на Коларцу*), т. 70
колац, коца, мн. коци и кочеви, т. 36б(3)
колач, инстр. колачем; **колачар**, вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом, т. 34а(1)
Колијер (енгл., Collier), т. 214
кочић, дем., т. 36б(4)
кол-герла, т. 82в
Коле (Колета-Колету и Кола-Колу)
колеба, не него *колиба*
колебљив, колебљивац (-вца, вок. -вче, ген. мн. -ваца), **колебљивица, колебљивост**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
колевка, дат. -ци, ген. мн. колевака и колевки (ек.)
колега, дат. -ги, **колегин**, в. т. 30, 31б(8)
колегијум (и колегиј); **Колегијум** (вел. словом као званични орган), т. 63а
колекционар, колекционарство и колекционер, колекционерство
колено, коленица, коленовић, коленце (ген. коленца и коленцета) (ек.)
колец, колечски (не колецски), т. 19
коли-бацил, т. 88б, 161а
колибри, -ија, мн. колибрији-колибрија
колидирати, т. 194б
колијевка (ијек.), дат. -ци, ген. мн. колијевака и колијевки
Колијер (енгл.. Collier), т. 214
колики-толики; *колико-толико*, т. 129
количогод (бар, унеколико, макар донекле), али: *колико год ми било тешко*, т. 126а
колико било (и било колико), т. 128
колико-толико, т. 129
коловоски (од коловоз+ски), т. 25а
колоид, мн. колоиди
колоквијум (и колоквиј), т. 190в(2)
колоквирати, т. 194б
колонизовати (и -зирати), т. 194б
колонист(а), мн. -сти, **колонисткиња**, т. 26г(2)
колор у спојевима: *колор-телевизор, колор-филм, колор-фотографија* итд.
колорист(а), мн. -сти, **коилористика**, дат. -ци
Колорадо (енгл. Colorado), в. т. 208—212
колорисати, т. 194б
колосек (ек.), **колосијек** (колосјек) (ијек.), т. 10ж
Колосеум, т. 68
Коло српских сестара, т. 63в
колт (оружје), т. 71
Колубарска битка, т. 60б; али: *битка на Колубари*, т. 61
Колумбија, колумбијски, Колумбијац, Колумбијка

Колумбо (Кристифор, не Кристофер); *Колумбово јаје*, т. 74
колце, -ета (дем. од коло)
кољено, кољеница, кољеновић, кољенце (ген. кољенца и кољенцета) (ијек.)
кома: у читању децималних разломака уместо *кома* употребљавати нашу реч *запета* („пет запета три")
команда, ген. мн. команди; **командант**, -нта, вок. -е, ген. мн. -ната
командир, вок. -е (и -у), инстр. -ом (и -ем), т. 34а(1)
командовати, т. 194б
комби, -ија, мн. -ији. -ија, т. 18а(1)
комбиновати, т. 194б
комедиографија, т. 81а
Комеди франсез, т. 75а
коментаторка (дат. -ки)
комерцијалист(а), мн. -сти, **комерцијалисткиња**, т. 26г(2)
комика (дат. -ци), **комичан, комичар** (вок. -у и -е; инстр. -ем и -ом), **комичарка** (дат. -ки, ген. мн. -ки)
коминике, -еа, мн. -еи (мање обично и комунике), боље наша реч *саопштење*
комисија; Комисија (скраћ. зван. назив органа одн. тела), в. т. 70
комисион, комисиони, комисионар (комисионер)
комитент (наручилац посла), не *коминтент*
комодитет (према *комотан*), не *комоција*
комп., скраћ. *компаратив*, т. 179а(3)
компактан, -тна, -тно, **компактност**, инстр. -ошћу (уз одредбу и -ости)
компакт-диск, т. 88б
компанија
компензовати и **компензирати**, т. 194б
Компјењ (франц. Compiègne), т. 275
компјутер (енгл. computer), не *компјутор*; домаћа реч *рачунар* није довољна због изведеница — *компјутеризовати, компјутеризација*
компликовати, т. 194б
комплименат и (чешће) **комплимент**, -нта, ген. мн. -ната, т. 37в(2)
компоновати, т. 194б
компост, компостни, т. 26г(4)
компромисер, вок. -у (и е), инстр, -ом (и -ем), т. 34а(1)
ко му драго (у зн. *било ко*)
комуникациони (комуникацијски), т. 18ђ(1)
комунисткиња, т. 26г(2)
комфор, комфоран
комшијски, т. 18ђ(1)
комшиница, комшиничин, т. 18г(1), 30б
комшинка (и комшика, уп. миражџика), дат. -ки, т. 31б(5)
Конавли (Конавала, Конавлима), **конављански** и **конавоски, Конављанин, Конављанка** и **Конавока**
конвексан (испупчен); **конкаван** (удубљен)
конверзија; конвертовати, -ујем
конвертит
Конго, -а (мање обично Конгоа), **конгоански, Конгоанац, Конгоанка** (дат. -ки, ген. мн. Конгоанки)
конгрес: *Трећи конгрес слависта, III конгрес слависта*, т. 63д(нап.); *Конгрес/Амерички конгрес* (зван. држ. орган), т. 63а
конгруирати, т. 194б
кондензовати, т. 194б
Кондилис (франц. Condylis), т. 275
кондиција, т. 194г
кондиционал (грам.)
Кондорсе (франц. Condorcet), т. 275
кондуктер, вок. -у (и -е), инстр. -ом (и -ем); **кондуктерка**, дат -ки, ген. мн. -ака и -ки
конзерва (не консерва); **конзервирати**
конзервативан, т. 194в
конзилијум и конзилиј, т. 190в(2)
конзистентан, -тна, **конзистенција** (необ. конс-)
конзола и консола
конзул, конзулат, конзуларни
конзумација, конзумирати, конзумент
Кони (енгл. Connie), в. т. 208—212
конјугација (грам. терм., не *коњугација*), т. 2(нап. 2)
конјунктив и сл. (грам. терм., не *коњуктив*), т. 2(нап. 2)
конјунктивитис, т. 2(нап. 2)
конјунктура (не *коњуктура*), **коњунктуран**, т. 2(нап. 2)
конкурисати, т. 194б
Конор (енгл. Connor), в. т. 208—212
консеквентан, -тна, **консеквенц(ија)**, т. 192в, 194в

консензус (не концензус)
консола и конзола
консолидација, т. 194в
конституисати, т. 194б
конструисати, конструишем, уп. т. 18в(4)
консултација, т. 192в, т. 194в
контакт, ген. мн. контаката, т. 37в(2)
контакт у спојевима: *контакт програм, контакт сочива*, т. 86в
контактирати (с неким, а не некога)
контејнер, нстр. -ом (и -ем)
контингент (не контигент)
континент (континенат), -нта, ген. мн. -ната, т. 37в(2)
контра-: *контраадмирал, контраакција, контранапад, контраобавештајац, контраофанзива; контрапредлог* (у ек. и ијек.), *контраприједлог* (ијек), *контрастеза, контрареволуција* итд., уп. т. 84 (Погрешне су употребе као: *немам ништа контра тога, контра тебе* и сл.)
контрабас, контрабасист(а), мн. -сти, **контрабасисткиња**
контрадикција; контрадикторан
контрапункт
контрастан, -стна, контрастни, в. т. 26г(4)
контрахирати, -ам и **контраховати**, -ујем, т. 194б
контрацепција, контрацепцијски, контрацептивни
контраш, вок. -у, инстр. -ем
контрибуција
контрирати, -ам
контроверза (и контроверзија), **контроверзан**, не *контра-*
контролисати, т. 194б
контузовати, т. 194б
конфекција, конфекцијски, т. 18ђ(1)
конфесија, конфесијски, конфесионални
конфликт, ген. мн. конфликата, т. 37в(2)
конформизам, конформист(а), мн. -сти, **конформистички** (не *комформизам* и сл.)
Конфучије (или Конфуције), **конфучијанац, конфучијански**, кин. трад., т. 228
концентрисати (боље је *концентрисати се* него *сконцентрисати се*)
концепт (необ. концепат), ген. мн. концепата, т. 37в(3)
концерн, ген. мн. концернā, т. 37в(4)
концерт (необ. концерат), ген. мн. концерата, т. 37в(3)
конциповати и **конципирати**, т. 194б
концлогор
Кончита (шп. Conchita), т. 290
кончић (дем. од конац), т. 30в
кооперант; кооперисати и **кооперирати**, т. 194б
кооптирати, т. 194б
координација, координирати, координатор, координаторка (дат. -ки)
Копакабана (порт. Copacabana), т. 244
Копар, Копра
копати, копам, копају, копајући, копај, (о)копав(ши), (о)копан
копачицин (према копачица), т. 30б
копачка, дат. -чки, ген. мн. -чки (ређе и -чака), т. 31б(3)
копејка, дат. копејки, ген. мн. копејака и копејки
Копенхаген, в. т. 254
Копенхаген, копенхашки, Копенхажанин, Копенхажанка
копир-апарат, копир-машина, копир-папир, т. 82в
копнети (ек.), **копњети** (ијек.), копним; ретко **копнити** 'чинити да се нешто топи, ишчезава', т. 8ђ
копродукција (не *коопродукција*), **копродуцент**
Копт, Копта, ген. мн. Копта, т. 37в(4)
копча (не ковча), ген. мн. копчи; **(за-, от-, при-)копчати** итд.
Кора (енгл. Cora), в. т. 208—212
корак-два, т. 120
корак у корак, т. 140в
Коракс (не Корак), т. 191в(2)
Коран и Куран, т. 64
Кордова (трад.), поред **Кордоба** (шп. Córdoba), т. 285
Кордунаш, т. 48в
Кореја (Кореје, Кореји итд.), т. 18д, **корејски, Корејац, Корејка**, т. 48а; **С(ј)еверна Кореја, Јужна Кореја**, т. 50а (*Севернокорејац, севернокорејски*), т. 102
Корејо (порт. Correio), т. 244
Корејски рат, т. 60а, али — *рат у Кореји*, т. 61

Корели (итал. Corelli), т. 217
корен (мн. корени и коренови), **корење, коренит, коренски; коренак, коренчић, кореновати** (ек.)
кореографија (не хореографија), т. 192б
кореодрама, уп. 83
кореспонденција, кореспондирати, кореспондент, кореспонденткиња
корети (ек., добијати кору), **корјети** (ијек.); тако и **окорели** (ек.), **окорјели** (ијек.), **скорети** (ек.), **скорјети** (ијек.), т. 8д(нап.)
Корзика (уоб., итал. Corsica), т. 217
Корзика, дат. -ци, т. 31б(7)
корзо, корзоа-корзоу, обичније него корза-корзу
кориговати, т. 194б
коријен (мн. коријени и корјенови), **коријење, коријенски, коријенак** (ијек.), т. 8а и 9г(нап.)
користан, -сна, т. 26г(4)
користити, в. искористити
користољубив, користољубивост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, **користољубље**
корјенчић, корјенит, корјеновати (ијек.), т. 8д(1) и 9в
корјети, в. под корети
Корнелија (енгл. Cornelia), в. т. 208—212
корнер-застава, т. 82в
корњачин; корњачји (боље него корњачији), т. 18г(2)
корозија; глагол је **кородирати**
Короленко (рус.), т. 250г(2)
Корушка (у Корушкој), т. 50г; *Корушки Словенци* (уп. Галипољски Срби), т. 48б
Корча (алб. Korçe), геогр., т. 202
Корчној (рус.), ген. Корчноја, али за ж. особе непром. *Олге Корчној*, в. т. 251а
Кос (хол. Koos), т. 280а
косијер (ијек.), **косир** (ек. и ијек.)
коска, дат. коски и косци, ген. мн. коски, уп. маска
коскица (дем и хип. од коска; дем. и *кошчица*), т. 30г
Космет (скраћ. *Косово и Метохија*), т. 182б
космодром, т. 81а
космос, космички и сл. (не козмос, козмички), т. 190в(1), 194в
косни (према коса)
Косовка Д(ј)евојка, т. 42
Косово, косовски, Косовац, Косовка (не Косовар — то је алб. облик)
Косово (битка), т. 60б; **Косово Поље** (насеље), т. 50б
Косовска битка, Косовски бој, али — *битка на Косову, бој на Косову*, т. 60б, 61
косовско-ресавски (дијалекат), т. 107
кост, -и, инстр. кошћу, уз одрдебу и кости
Костаке (рум. Costache), т. 247
Костарика (Costarica), у Костарики, т. 31б(7)
костимирати, т. 194б; **костимограф, косимографкиња**
костни, поред **косни** и **коштани** (према кост)
Костолац, из Костолца, у Костолцу
Костољани (слч. Kostol'any), т. 267
кострет (ек. и ијек.)
Костреш Харамбаша, т. 42
кострешити се (ек.), **костријешити се** (ијек.), т. 8а
коталац, коталца (заст. котаоца), ген. мн. коталаца (удубљење иза кључне кости), т. 36б(7)
Котар и **Равни Котар** или **Котари** и **Равни Котари**, т. 50г
котец (не *котеж*, реч је енгл., а не франц.)
котирати, т. 194б
Котопакси (шп. Cotopaxi), т. 290
Которанка, дат. -ки, т. 31б(4)
Котор Варош (м. рода: из Котор Вароша, у Котор Варошу, али и ж. — из Котор Вароши итд.), одв. пис., т. 100б
Которварошанин (према Котор Варош), **Которварошанка**, дат. -ки, **которварошки**, т. 102, 104
Коуто (порт. *Couto*), не него **Кото**
кофеин, т. 18в(2)
кофер (обичније него куфер)
кохабитација, кохабитирати (не коабитација)
Кохинор (конкр. дијамант), т. 68
коцка, дат. -цки, ген. мн. -цака, т. 31б(3)

коцкар, вок. -у и -е, инстр, -ем и -ом, т. 34а(1)
коцкица, т. 30г(1)
Кочи (јап. Kochi), т. 218в
Кочина крајина (име догађаја), уп. Крајина, т. 60а
кочић, т. 36б(4)
кочни (нпр. уређај), боље него *кочиони*; уп. *скочни* (зглоб)
Коџага Поље (одв. пис.), т. 100б
кош (у спортској игри): *кош-играч, кош-разлика*, т. 82в, али *кошгетер* (т. 88а)
Кошево (део Сарајева), т. 54а
Кошевој (рус.), ген. Кошевоја, али за ж. особе непром.: *Олге Кошевој*, т. 251а
коштани, в. под костни
коштуњав; Коштуница; *Куштуничина влада* (не Куштуницина), т. 30б
Кошћан (пољ. Kościan), т. 239(2)
Кошћушко (пољски Kościuszko), ген. Кошћушка (не Кошћушког)
Кошут (мађ. Kossuth ум. Kossut), т. 234
кошчица, дем. од кост (уп. коскица), т. 30г
КПД, скраћ. *Казнено-поправни дом* (изг. „ка-пе-де", „из ка-пе-деа"), т. 181
краба, ген. мн. краба
Краг (у сканд. јез. Kragh), т. 260в
крагна, ген. мн. крагни
крадљив, крадљивост
крадом, крадимице и **крадомице; крадомично** (прил.)
крај, спој. писање слож. предлога: *искрај, накрај, покрај, скрај*, уп. -дно, т. 130
Крајина, каткад и **Крајине** мн. (у геогр. значењу), тако и са одредбом: *Бела Крајина, Бихаћка Крајина, Босанска Крајина, Книнска Крајина, Неготинска Крајина, Српска Крајина*, т. 50г, али *Кочина крајина* (име догађаја), т. 60а; *Војна крајина* и *Војна граница* (истор.), т. 56а
крајишки, према Крајина (боље него *крајински*)
Крајишник (стан. Крајине и презиме); **крајишник** (граничар)
крајњи (не крајни ни крадњи)
Крајова (рум. Craiova), т. 247
Крајтон (енгл. Crichton), т. 208
крак (мн. краци-крака и кракови-кракова)
Краков (пољ. Krakow), т. 242
Кракси (итал. Craxi), т. 217
краљ: *краљ Петар, краљ Никола, краљ Томислав*, т. 41д(нап.); и у случају изостављања имена само малим словом, т. 49; уп.: *Улица краља Милутина*, али — *Станујем у Краља Милутина*, т. 54б(нап. 1)
Краљевина Данска, в. Данска, т. 50а
Краљевић Марко
Краљево, краљевачки, Краљевчанин, Краљевчанка (дат. -ки)
краљевство
краљица (малим словом); *Њено величанство краљица Британије*, т. 49, т. 79; *Краљица Мајка*, т. 41г
краљичин (према краљица), т. 30б
краљоубица, т. 81а
краљушт, не него крљушт
Кран (франц. Crans), т. 275
Крањец, Крањеца (слнч.), т. 199г
крас, крашки (необ. је краски)
Красињски (пољ. Krasiński), т. 242
Красицки (пољ. Krasicki), т. 242
Краснаја Пресња (рус.), до Красне Пресње итд., в. т. 251бв
Красноје Село (рус.), до Краснога Села итд., т. 251бв
краста, ген. мн. краста
красти, крадем, краден (не крађен)
кратак, -тка, комп. краћи
-кратија, т. 194г
кратко-: *кратковид, кратковидан, кратковидост, кратков(ј)ек, кратков(је)чан, кратков(ј)ечност, краткодлак, краткометражни, кратконог, краткотрајан, краткоталасни, краткоруган, краткоуман, краумност* итд., уп. т. 81а и 103
краткодневица, боље него краткодневница
краткоживећи (радиоактивни елементи), не *кратковиживући*
краткометражни (или *кратки*) филм, погрешно *кратки метар*
крађати и **крачати** (нема основа за вештачко разл. 'постајати краћи' у првом, а 'постајати кратак' у другом случају)

крафна, не него крофна
Крбавска битка, али — *битка на Крбавском пољу*, т. 60б и 61
крво-: *крвожедан, крвожедност, крволиптање, крволок, крволочан, крволочност, крволочки, крволочно, крволоштво, крвопија* итд., уп. т. 81а, 103
крвопилац, -илца и -иоца, вок. -илче и -иоче, ген. мн. -илаца, т. 36б(6) (обичније крвопија)
Креанга (рум. Creangă), т. 247
креветац (кревеца, мн. кревеци-креветаца)
кредитирати, т. 194б
креирати, т. 194б, уп. и т. 18в(2)
креја, крејин
Крека (дат. Креки, геогр.); **крека** (угаљ из Креке), т. 31б(6) и 71
крематоријум и крематориј
крем: *крем боја, крем супа*, т. 86в
кремен-камен, т. 82в
Кремзер (нем. Kremser), т. 238
Кремљ (не Кремаљ), у Москви, као геогр. име; **кремљ** (уопште тврђава у рус. градовима)
Кремона (итал. Cremona), т. 217
кремпита, т. 88а
кремшнита, т. 88а
кренути (не кренити); тако и покренути, скренути и сл.
крепак (ек. и ијек.) комп. *крепкији* и *крепчи*; прил. **крепко** (комп. крепкије и крепче); такође ек. и ијек.: **крепкост**, инстр. -ошћу (-ости), **крепкоћа, крепосник, крепосница, крепостан**, -сна, т. 8д
креп-папир, креп-сатен, т. 82в
крес, кресница, кресити (ек.)
кретен, вок. -е и -у, инстр. -ом
Кретјен (франц. Crétien), т. 275
кречар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **кречарев** и **кречаров**, т. 34а(1)
Кречмер (нем. Kretschmer), т. 238
крешендо, -а (м.), не „крешчендо" (итал. crescendo), у мн. с. рода — крешенда, т. 217
крештати, крешталица, крештавац (ек. и ијек.), уп. кријешт- (ијек.)
Кригер (нем. Krüger), т. 238
крйвā, -ē, -ōj (мат.), промена као и права
Крива Паланка, т. 50б
Криви Рог (рус. Крывой Рог), грам. прилагођавање, т. 251бв
кривичноправни (према кривично право), т. 103б
криво-: *кривов(ј)ерац* (-рца, вок. -рче), *кривов(ј)еркa* (дат. -ки), *кривов(ј)еран, кривов(ј)ерје, кривов(ј)ерство, кривоклетство, криволовство, кривоног, кривоножац* (-шца, мн. -шци, -жаца), *кривоок* итд., т. 81а и 103аб
Кривоклат (чеш. Křivoklát), т. 283
Крижанов (чеш. Křižanov), т. 283
Крижевачка жупанија, т. 56а
кријес (мн. кресови), **кријесница, кријесити** (ијек.)
кријештати, кријешталица, кријештавац (ијек.), в. крешт- (ек. и ијек.)
кријумчар (необ. криомчар)
крик, мн. крици и крикови, дат. -цима, -вима, т. 31а
„крилати лав" (фиг. Млеци), т. 55 (нап.)
крилце, крилца и крилцета, мн. крилца, крилаца и **криоце**, криоца и криоцета, мн. криоца, крилаца (други облик припада сликовитом изразу), т. 36б(8)
криминализовати, т. 194б
криминалка, дат. -ки; **криминалкин**, т. 30а и 31б(5)
криминологија, т. 81а
Кримски рат, т. 60а
криоце, в. крилце
крипто-: *криптогамија, криптографија, криптодепресија*, уп. т. 81а
Крис (енгл. Chris), т. 208
кристализовати, т. 194б
Кристијан (нем. Christian), т. 238
Кристијан (франц. Christian), т. 275
Кристијансен (у сканд. јез. Christiansen), т. 260в
Кристин (франц. Christine), т. 275
Кристифор Колумбо (трад., итал. Cristoforo Colombo), т. 217
Кристоф (франц. Christophe), т. 275
Крит, критски, Крићанин, Крићанка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 194ђ
критеријум (критериј), т. 190в(2)
крити, кријем, кријући, крij, крих-кри, кријах, крио-крила, кривен (необ.

је крит); тако и **покрити, прекрити, скрити** и сл., т. 18е

критиковати (и с друкчијим значењем **критизирати**), т. 194б

критичар, вок. -е и -у, инстр. -ем и -ом, **критичарев** и **критичаров**, т. 34а(1)

кришка, дат. кришци, ген. мн. кришака и кришки

Крк, крчки, Крчанин, Крчанка

Крка, дат. Крки, т. 31б(6)

крлетка (дат. крлетки и ређе крлеци)

кроатизам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)

кројачица, кројачицин, т. 30б

кројити, импер. крој, кројте, т. 18е

кроки, крокија, мн. крокији

кромањонац (антропол.), т. 49

Кромјержиж (чеш. Kroměříž), т. 283

кромпир; *кромпир-пире*

крос (мн. кросови и кросеви); **крос-контри** (крос-контрија), т. 88б

кротак, комп. кроткији, најкроткији

Кроче (итал. Croce), т. 217

крстач (вино), т. 71

крсташки ратови; *Први (Други, Трећи) крсташки рат*, т. 60а; мн. *крсташки ратови*, т. 61

крсти куме д(ij)ете (бот., назив биљке), 125(нап.)

крстити, крштен, крштење (чин), **крштење** и **кршћење** (радња), **крштавати**, т. 32а

кртичји (боље него кртичији), т. 18г(2)

Круз (порт. Cruz), т. 244

Круз (шп. Cruz), т. 286, т. 290

крузеиро (порт. cruzeiro), т. 244

крунисати, т. 194б

крупно-: *крупнозрн, крупноок, крупнобуржоаски, крупнoj(j)егаст* итд., т. 103

Крупска (рус.), често и **Крупскаја**, али промена само Крупске, Крупској, Крупском, в. т. 251

крух (не крув, уп.: *трбухом за крухом*), т. 15в

крчма, ген. мн. крчми; **крчмар**, вок. -е, -у, инстр. -ем и -ом, **крчмарев** и **крчмаров**, т. 34а(1)

крчмарица, крчмаричин, т. 30б

Крушевац, крушевачки, Крушевљанин, Крушевљанка (дат. -ки)

Крушевска република, т. 55а

Крушедол, крушедолски, Крушедолац, Крушедолка (дат. -ки)

крушка, дат. крушци, ген. мн. крушака (не крушки), т. 31б(1)

крчажић (дем. од крчаг), т. 30г

кс за грч. Х, али *гз* у међусамогл. положају у префиксу (*Полукс, егзарх*), т. 192б

кс за исл. Х, т. 261

кс за франц. Х (не изговара се увек на крају речи), т. 275

Ксеркс (и Ксерксо), в. т. 191в(4)

кћи (ген. кћери, у акуз. *кћер*); **кћерка** и **ћерка** (дат. -ки и -ци, ген. мн. -ки), **(к)ћеркин**, т. 30а, 31б(2)

(к)ћеркица и **(к)ћерчица**, т. 30г

Куба (шп. Cuba), т. 290

Кубанска револуција, т. 60в

куга, дат. куги, т. 31б(8)

кугла, ген. мн. кугли; **куглаш**, вок. -у, **куглашки**

куд и **куда** (не кудије, кудијен и сл.); **куд год, куда год**, али — **кудгод, кудагод** у значењу *некуда*, т. 126а

кудикамо (уз комп. у зн. знатно, неупоредиво, далеко; више, јаче), т. 126а

Куе (франц. Coué), т. 275

Куенминг (кин. Kunming, град), т. 229

Куерво (шп. Cuervo), т. 290

куја, куји; **кујин**, т. 18в(4)

Кујаба (порт. Cuiaba), т. 244

кујна, в. кухиња

кука, дат. куки, ген. мн. кȗкā, т. 31б(8)

кукавичић (птић кукавице), уп. т. 30в

кукавичји (боље него кукавичији), т. 18г(2)

кукица, т. 30г(4)

кукумавка, дат. кукумавци и кукумавки

кукурек (ек.), **кукуријек** (ијек.), не кукорек

кукурекати, -ечем, **кукурекнути**, -екнем (ек.); **кукуријекати**, -ијечем, **кукуријекање, кукуријекнути**, -ијекнем, **кукуријекање** (ијек.); **кукурикати**, -ичем, **кукурикнути**, -кнем (и у ек. и у ијек.)

Кула Небојша, не *Небојшина кула*

кулаш (коњ риђе боје), **Кулаш** (име таквог коња), т. 45

Кулен Вакуф, Кулен Вакуфа (одв. пис.), т. 100б
Кулин бан (од Кулина бана)
културно-забавни, културно-просв(ј)етни, културно-ум(ј)етнички, т. 107
културноисторијски (према културна историја), **културно-историјски** (и културни и историјски), т. 108
кум, кума: *кум Пера, кума Мара*; у падежима такође без цртице: *кум Пере, с кума Маром*, т. 92б
кумичин (према кумица), т. 30б
Кумова слама, т. 46
Кумодраж (село, сада део Београда), **кумодрашки**
Кумровец, Кумровца, **кумровачки**
кумулонимбус (врста облака)
Кун (мађ. Kún, трад. правописом Kun), т. 234
Кунар планина (Кунар-планина), т. 100б и нап. 1
Кунг Ћу (кин. Kong Qiu), т. 225
кундачић (дем. од кундак), т. 30в
кунстдрук хартија (чврста бела хартија)
Куњал (порт. Cunhal), т. 244
Куоминтанг, трад. кин., 197б
купалишни, т. 26г(4)
купе, купеа, купеу, инстр. купеом, мн. купеи-купеа, т. 18д
Купидон (лат. Cupido, осн. Cupidin-; необ. је Купидо), т. 191б
купка, дат. купци
купопродаја, купопродајни, т. 81в(2)
Купрес, купрески и **купрешки, Купрешанин, Купрешанка** (дат. -ки); *Купрешка врата*
Курбан-бајрам/барјам, т. 82а
Куран или *Коран*, т. 64
курент
курентан, -тна
курија (у општем значењу); **Римска курија** (врховни орган катол. цркве), т. 63а
куриозитет, куриозност, куриозум
курирка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(5)
курјачји, боље него курјачији, в. т. 18г(2)
курс, мн. курсеви, необ. курсови
курсисткиња, т. 26г(2)
Курска битка, т. 60б
Куршумлија, куршумлијски, т. 18ђ
Куско (шп. Cuzco), т. 290
Кустурица; *Кустуричин филм*, т. 30б
кутак, кутка, мн. куци-кутака
кутија, кутијица (не кутица), т. 18г(2)
куткамо (прил.): *расељили се кућкамо* (на разне стране)
кући, уместо *код куће*, не иде уз глаголе мировања (некњ. је: *боље седи кући*)
куфер, в. кофер
кухар, кухарица, кухарев и **кухаров** и др., в. кувар
кухиња (боље него кујна), **кухињски**, т. 15г
Кучај; Кучај планина, одв. писање, т. 100б и нап. 1
кучак (кучка, мн. кучци-кучака)
куче, -ета; **кученце**, -ета
кучка, дат. -чки, ген. мн. -чака, т. 31б(3)
Кучук Каинарџи (трад., рум. Cuciuc-Cainargea), т. 248; *Кучуккаинарџијски мир*, т. 60г
кушет кола, т. 86в
Куштрим (алб. Kushtrim), т. 202
КФОР, из КФОР-а или *Кфор, из Кфора* (погрешно је „кејфор" и „кафор"), т. 181
кш за швед. XJ (уп. Векше), т. 260в
Кшешовице (пољ. Krzeszovice), т. 242

Л

л за буг. ЪЛ, ЛЪ, в. т. 200б
л и **љ** за алб. L (зависно од позиције: *Лирија, Љаџиф*), а само **л** за алб. LL (*Аполонија*), т. 201б, 202
л (1), ретко и **л.**, скраћ. *литар*, т. 180а
л., скраћ. *лице* (грам.) и *лист* (у фолијацији), т. 179а(1)
Л, скраћ. *ловац* (у шаху), т. 184

лабавити (у прел. и непрел. значењу: чинити лабавим и постајати лабав); уп. олабавити, олабавио, олабављен
Лабинска република, т. 55а
лабиовелар, лабиовеларни
лабиодентал, лабиодентални
лабораторија (лабораторић и лабораторијум), т. 190в(2)
Ла Бријер (франц. La Bruyères), т. 275
лабурист(а), мн. -сти, **лабуристкиња**; уп.: *У Вел. Британији поново на власти Лабуристичка странка*, т. 49, 63г
лав, лављи, лавичин; *Ричард Лављег Срца*, т. 41г
Лав (рус. Лев, ген. Льва), трад., в. т. 199ђ
Лав, сазвежђе у Зодијаку и зод. знак, т. 46 и нап.
лаванда
лавиринт, ген. мн. -ината, т. 37в(2)
Лавоазје (франц. Lavoisier), т. 275 (не Лавуазје)
Лавов (геогр.), трад. (не треба га замењивати руским Љвов), т. 199ђ
лаворика, не него ловорика
лада (аутомобил), в. т. 71
лавра (велики правосл. манастир или ман. средиште)
Ладислав (трад. за угар. владара, мађ. László), т. 235
лажац, лашца (мн. лашци-лажаца), **лашчев** (обичније лажљивац, лажов)
лажљив, лажљивичин (према лажљивица), т. 30б
лажно-: *лажнодемократски, лажнонаучни*, т. 105
Лазарева субота, црквени празник, т. 59
Лазариљо (шп. Lazarillo), т. 286, 290
Лазин (према Лаза и Лазо, ген. Лазе)
Лазичин (према Лазица), т. 30б
Лазов (према Лазо, ген. Лаза)
Лаенек (франц. Laënnec), т. 275
лаик, мн. лаици, **лаицизам**, -зма, т. 18в(1)
Лаинез (шп.), т. 288
лајавичин (према лајавица), т. 30б
Лајден (хол. Leiden и Leyden), т. 277, 280а
лајденска боца
лајка (врста фот. апарата), т. 71
Лајпциг (нем. Leipzig), т. 196 и 238
лајсна, ген. мн. лајсни
лајтмотив, т. 88а
лак (не лахак), комп. лакши
-лак за буг. -ЛЪК, т. 200б (нпр. *Козанлак*)
лака атлетика; лакоатлетичар, лакоатлетски
Лакедемон (не Лакедајмон), т. 192а
лакеј, лакејски
лакировка, дат. -ци
лакмус; лакмус хартија, т. 86в
лако (не лахко), т. 16(нап.)
лако-: *лаков(ј)еран, лаков(ј)ерност, лакомислен, лакомисленост, лакор(ј)ечив, лакосан* (који има лак сан) итд., т. 81а и 103
лаконизам, -зма, мн. -зми, -зама, **лаконски**
лакрдија, лакрдијаш (вок. -у, инстр. -ем), **лакрдијаштво**, т. 27б
Лаксдал (исл. Laxdal), т. 261
лактати се, -ам се, **лакташтво**
лактација
лала (одмила старији човек, арх.); **Лала** (шаљиво Банаћанин или Војвођанин), т. 48в(нап.)
лале-миле, т. 135
лама: *далај-лама*
Ла Мадраг (франц. La Madrague), т. 275
Ламарк (франц. Lamarque), т. 275
ламборгини (Lamborghini, марка спорт. аутомобила), не *ламборџини*
Ламе (франц. Lametz), т. 275
ламент, ламентација, ламентирати; *Ламент над Београдом* М. Црњанског, т. 64
лампион, т. 18б
Лангедок геогр. (франц. Languedoc, покр.), т. 275
лане и **лани, лањски** (не ланski)
ланилист (бот.)
Ланион (франц. Lannion), т. 275
ланкастерка, марка лов. пушке
Ланс (франц. Lens),т. 275
ланча (итал. Lancia), т. 217
ланчић (дем. од ланац), т. 30в
Ланџоу (кин. Lanzhou, град), т. 229
Лаокоон (не Лаокоонт), т. 191в(2)

Лао Це (трад. кин.), т. 228
Лао Цеов, т. 104
лаоцеовски (: Лао Це), т. 104
лапавица (не хлапавица)
Лапланд, швед. део у нас трад. Лапоније (Lappland), т. 255; уп. Финмарк
Лапонац (становник Лапоније); фиг. *лапо̀нац* ('наивац'), в. т. 71
Лапонија, не него за швед. област *Лапланд*, а за норв. Финмарк, т. 255
лапорац, -рца
ларингал, ларингалан, -лни, **ларингитис, ларинголог, ларинголошки, ларингоскоп**
ларинкс
ларма, лармација
Ла Рош (La Roche) према **Ларош** (Laroche), франц., т. 270б
Ла Рошел (франц. La Rochelle), т. 275
Ла Рошфуко (франц. La Rochefoucauld), т. 275
ларпурлартизам, -зма, ларпурлартистички
Ласис (франц. Lassus), т. 275
ласица, ласич(ј)и, т. 18г(2)
ласкавац, -вца, **ласкавица** (вок. -ице), **ласкавичин**, т. 30б
ла̀со, -а, м. (мн. ласа, с.)
ласта, ген. мн. ласта, т. 37б(1)
ластавица, ластавичин, ластавичић, т. 30б, 30в
ластавичји (боље него ластавичији), т. 18г(2)
ластекс
ласциван, -вна, **ласцивност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)
Латвија је *Летонија* (не Литванија)
латентан, -тна, **латентност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)
Латини, јд. **Латин** и **Латинин, Латинка**, нар. **Латинија** и **Латинлук**, у етн. значењу; **латини, латин** итд. у зн. 'католици' („Данас је латинима Бадњи дан") и у прен. значењима (бот., зоол., пушка **латинка** и др.); **латинац** (ђак који учи латински или зналац тог језика), **латинист(а)**, мн. -сти (стручњак), **латинисткиња**
латинизација
латинка (бот.), т. 73
латинисткиња, т. 26г(2)
латиноамерички, латинскоамерички (према Латинска Америка), т. 103а
лауреат
Лафајет (франц. Laphayette), т. 275
Ла Фајет (франц. La Fayette), т. 275
Лафарг (франц. Lafargue), т. 275
лафет (мање об. лафета)
Ла Форе (франц. La Forest), т. 275
Лахор (Пакистан), не *Лахоре*
Лацијм и **Лацић**, т. 190в(2), 194а; *Лацио* име фудб. клуба
лацман (у општем пеј. зн. — особа са нападним западњ. манирима), **лацманити се**; **Лацман** (= Италијан, Млечанин)
лаштити (глачати, чинити сјајним), лашћах; лашћен, лашћење и лаштен, лаштење
л.д., скраћ. *лични доходак* (чита се „ел-де"), т. 179а(1)
ле, ли (а нѐ *ље, љи*), као опште правило за рус. позиционо умекшавање, т. 251
лебдети (ек.), **лебдјети** (ијек.), **лебдење** и **лебђење** (у ек. и ијек.)
Леблан (франц. Leblanc), т. 275
Ле Брен (франц. Le Brun), т. 275
Ле Ваје (франц. Le Vayer), т. 275
левак (левка), **левчић, левкаст** (ек.)
левати (ек.)
Левант (истор. источни Медитеран), **Левантинац, Левантинка** (дат. -ки, ген. мн. -ки)
Левер Тара (одв. пис.), *до Левер Таре*, т. 100б
Леви (или *Либерална стра̀нка*), превођење назива странака из сканд. јез., т. 257
леви, лево, левак, левакиња, левака (дат. -ци), **левакиња, леворук** (ек.)
лево-десно, т. 129
левча (ек.)
легало (ек. и ијек.), **лијегало** (ијек.)
легија странаца (уопште); **Легија странаца** (франц. војна јединица)
Легија части (одликовање), т. 65
легионар (вок. -у и -е, инстр. -ем и -ом), т. 34а(1)

легитиман, легитимист(а), мн. -сти, **легитимисткиња, легитимација, легитимност** инстр. -ошћу (-ости)
ледено доба, т. 62а
леди (непром.); *леди Магбет, леди Годива* (ген. леди Годиве), т. 92
Ледоајен (франц. Ledoyen), т. 275
леђа, с. мн. (ген. леђа, не леђију); **леђно, леђимице**
леђење (не *ледење*; уп. залеђен)
Лежа (алб. Lezha), геогр., т. 201б(1)
лежалка, дат. лежаљци, ген. мн. -ки
лежећке и **лежећки** (прил.)
лежишни, т. 26г(4)
Лезаж (франц. Lesage), т. 275
лезбејка и **лезбијка**
леја (необ. леха), ек.; **лијеха**, ијек., т. 15г, 18в(2)
Лејк Плесид (енгл. Lake Placid), уп. т. 208—212
Ле Кај (франц. Le Cayes), т. 275
лекар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **лекарев** и **лекаров** (ек.), т. 34а(1)
Леклер (франц. Leclerc), т. 275; уп. *Леклер* (франц. Leclair), т. 270а
Ле Клер (Le Clair) према **Леклер** (Leclair), т. 270б
Лекок (франц. Lecocq), т. 275
Леконт (франц. Lecompte), т. 271г
Леконт де Лил (франц. Leconte de Lisle), т. 271г
Ле Корбизје (франц. Le Corbusier), т. 270б
Ле Крест (франц. Le Krest), т. 275
лексикографија, т. 81а
лексикологија, т. 81а
лектор, лекторат, лекторка (дат. -ки)
лекционар (црквена књига, збирка лекција)
Ле Лагаст (франц. Le Lagast), т. 275
лелекати, -ечем, **лелекнути**, -нем
лема (реч. одредница), ген. мн. лема
лемез, лемезје (зб.), ек.; **љемезје** (ијек.), т. 8б
леминг (зоол.)
лемљење (лемити, -им, лемљен), т. 23г
лен и (обич.) **љен** (комп. ленији и љењи), прил. **лено** и (обичније) **љено, ленити се, леност** и **љеност, ленчарити, ленчуга** (дат. -ги), **ленствовати, ленчина** и (обичн.) **ленштина, лењив, лењивац, лењивица** (ретко **ленив, ленивац, ленивица**), ек., т. 23б
ленгер, инстр. -ом
Лењинградска област, т. 56а
Леонардо да Винчи (итал. Leonardo da Vinci)
леопардски, т. 20а(1)
леп (комп. лепши), **лепојка** (дат. -ки и -ци), **лепоречив** и (ређе) **лепорек, лепота, лепотан, лепотица** (-ичин), **лепушкаст, лепшати** (ек.)
лепа ката (цвеће), ек., т. 73
Ле Пен (франц. Le Pen), т. 270б
Ле Пен, Жан-Мари (Jean-Marie Le Pen), не *Лепен*
лепити (ек.), лепим; имперф. лепљах; лепљен, лепљење
лепити, лепак, лепило, лепенка (дат. -ци), **лепилац** (-иоца, -иоче; мн. -иоци, -илаца), **лепљив** (ек.); **Лепенка** (геогр., дат. -ки)
Ле Пле (франц. Le Play), т. 275
лепљење (не леплење), ек., т. 23г
лепојка (ек., дат. -ки и -ци), **лепојкин**, т. 30а, т. 31б(2)
лепота-девојка, т. 82в
лептир, лептирак, лептирица, лептирњача (не лепир итд.); *лептир-машина*
Ле Саж (франц. Le Sage), т. 275
лес (ек.), ијек. **лијес** (шума, мртв. ковчег и сл.)
лес (геол.); *лесна тераса*
леса, лесица (ек.)
Леси (пас), т. 45
Лесинг (нем. Lessing), т. 238
леска (дат. лески и лесци), **лесков, лесковац** (ген. -вца, лесков штап), **лесковача** (ек.)
Лескен (франц. Lescun), т. 271в и 275
Лесковац, лесковачки, Лесковчанин, Лесковчанка (дат. -ки, ген. мн. -ки)
Лесковик (алб. Leskovik), геогр., т. 201б(1)
Лесли (енгл. Lesley), в. т. 208—212
лествице (мн. ж. р., ген. лестава); **лествица** (муз.); *дур-лествица, Це-дур лествица*, т. 91 (ек.)
лет (не лијет)
летак, -тка, мн. леци-летака, т. 26а
летва-брава, т. 82в

летелица и сл., в. под летилица
летење (према ек. летети и ијек. летјети); ретко и *леће̂ње*
летети (не летити; имперф. леђах), ек.
летећа тврђава (авион), т. 71
летилица, летилиште, није од некњ. „летити" него системски правилна творба (продуктивност форманта -ил-, уп. предилица, плетиља); напоредне вар.: ек. **летелица, летелиште**, ијек. **летјелица, летјелиште** (избор према јез. осећању)
летити, не него **летети** (ек.), **летјети** (ијек.)
летјелица и сл., в. под летилица
летјети (не летити; имперф. леђах), ијек.
лет-лампа, т. 88б
летњи (ек.), **љетни** обичније него **љетњи** (ијек.), т. 23б
лето, летњи (није об. летни), **лети** (прил.), **летос, летошњи, летина, летњиковац** (није об. *летњиковац*), **летовати, летовалиште** (ређе летовиште), **летовалишни, летопис, летораст** (ек.)
Летонија, Летонац, Летонка, летонски (необ. Латвија итд.)
Летопис Матице српске (часопис), т. 64; скраћ. *Летопис*, т. 70
лећи, легнем, легну (лежем, легу), легох-леже, легни и лези, легао-легла, легавши; тако и од изведених као **залећи, прилећи** и сл.
лећи (и леђи) (котити), лежем, легу, лезијах и лежах, легох, лези, легући, легао-легла, (из)легавши, лежен; тако и **налећи**
Леуварден (хол. Leeuwarden), т. 280а
леукоцити, леукоцитопатија
Ле Февр (Le Febvre) према **Лефевр** (Lefebvre), франц., т. 270б
Лех, мн. Леси (некадашњи назив за Пољаке), т. 48а
леха (дат. боље лехи него леси) и **леја** (в.), ек., т. 15г
леш, лешина, не љеш, љешина
Леши (алб. Lleshi), т. 202
лешник (не лешњик), **лештак** (лесково грмље) и **лешћар, лешће, лескар** (ек.) **лештарка** (зоол.), дат. -ци, ек.
Ли (енгл. Lee), в. т. 208—212
ли (речца) — а) спојено: *доли, кадли* (у зн. 'кад оно'), *камоли, неђоли, некмоли*; б) одвојено: *је ли* (али: *је̂лӣте), да ли, би ли, ко ли, шӣто ли, ѓд(ј)е ли, ако ли* итд., т. 133
либералан, -лна, **либералност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
Либерална странка (у Вел. Британији у опозицији), т. 63г
либидо, -а, м.
Либија (ум. Социјалистичка Народна Арапска Либијска Џамахирија), т. 50а
Либохова (алб. Libohova), геогр., т. 201б(1)
либра (мерна јед.), ген. мн. либри
либретист(а), мн. -сти
либрето, -а (м.), у мн. с. рода — либрета-либрета
лив, -а (и у ек. и у ијек., не *лијев, љев*)
ливадак, -тка (дем.), мн. ливаци-ливадака
ливадски, т. 20а(1)
Ливерпул (енгл. Liverpool), в. т. 208—212
Ливно (не Хливно, Хлијевно, Лијевно и сл.), **Ливњак** и **Ливњанин, Ливњанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки)
ливреја
лига, дат. лиги, т. 31б(8); *лӣга-сӣстем*
Лидови дум (чеш. Lidový dům, Народни дом), т. 284
лижисахан
Лиз (франц. Luz), т. 275
лизати, лижем, лижу, лижући (не лизајући)
лија (хип. лисица), **лијин**, т. 18г(1)
Лијам (*Liam*, ирско име), не Лајам
Лијаонинг, не него *Љаонинг̄* (кин. провинција), т. 224
лијевак (-вка), **лијевчић, лијевати** (ијек.)
лијеви, лијево (ијек.); *лијево-десно (десно-лијево)*, т. 129
Лијеж (франц. Liège), т. 275; уп. и т. 18а(2)
лијек (мн. лијекови и љекови), ијек., уп. т. 9д(нап.)
лијен (комп. љенији и љењи, није об. лијењ), **лијенити се, лијено** (прил.),

лијеност, лијенчина и **лијенштина** (ијек.), т. 8а
лијеп (комп. љепши), т. 9ђ
лијепак (не љепак), т. 8а
лијепити (ијек.), лијепим; имперф. лијепљах; лијепљен, т. 8а
лијес (ијек.), мн. лијесови и љесови
лијеска (дат. -сци и -ски, ген. мн. лијески), ијек.
лијет, не него лет
лијетати, лијетање (ијек.)
лијеха (дат. боље лијехи него лијеси); некњ. лија; уп. т. 15г
лијечити, -им, **лијечен, лијечење, лијечник** (вок. -иче, мн. -ици), **лијечница** (-ичин), **лијечнички, лијечништво** (ијек.); уп. љекар
Л'Јон (франц. L'Yon), т. 275
Лију Шаочи (уоб. ум. Љу Шаоћи, кин. Liu Shaoqi, политичар)
Лик (франц. Luc), т. 275
ли̏ка, дат. лики и **ли̏ко**, -а, с., т. 31б(8)
Лика, дат. Лици (ретко Лики), т. 31б(6), нап.
Ликава (слч. Likava), т. 267
Лилипутанија (Лилипут), **Лилипутанац, Лилипутанка** (дат. -ки), т. 48а; **лилипутанац** (у прен. зн., патуљак)
Лиман (део Новог Сада), т. 54а
лимар, вок. -у и е, инстр. -ом и -ем, т. 34а(1)
лименка, дат. -ци, ген. мн. лименки
лимит, лимитативни, лимитирати
лимузина
лимун-боја, т. 82г; *лимунасти̏* и *лимункасти̏, лимунасто̏жута боја*
лимунтус (и лимунтос)
Лимож (франц. Limoges), т. 275
Лим фјорд или боље *Лимски фјорд* (сканд. геогр. име), т. 254
лимфа, лимфни
Лин Бјао (кин. Lin Biao, политичар), т. 229
лингвист(а), мн. -сти, **лингвистика**, дат. -ци
лингвисткиња, т. 26г(2)
Линд (из сканд. јез. Lindh), т. 260в
Линдхолм (у сканд. јез. Lindholm), т. 260в
линија, линијски; линијаш, вок. -у, инстр. -ем
линотип
линцура (ракија), т. 71
линч, линчовати
Лион (франц. Lyon), т. 271д(1)
липа, липар и **липик**; *ли̏пови га̏ј*
липицанер (липицан, липицанац), пасмина коња; **липицанерски** (липицански)
Липово, липовски, Липовац и **Липовљанин, Липовка** (дат. -ки) и **Липовљанка**, дат. -ки (избор облика према локалном обичају)
липоид (хем.)
липолист
Липтов (слч. Liptov), т. 267
Лир (енгл. Lear), в. т. 208—212
Лир (хол. Lier), т. 280а
Лира (сазвежђе), т. 46
Лирија (алб. Liria), т. 201б(1)
лирика, дат. -ци, в. т. 31б(1); **лиричар** (вок. -у и -е, инстр. -ем и -ом), т. 34а(1) **лирик** (стил. обел. или арх.), **лиричан, лиричност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)
Лисабон (порт.), уп. т. 244, 245г
лисичји (лисичији), в. т. 18г(2)
Ли Сјењењен (кин. Li Xiannian), т. 224, и краће (само презименом) **Ли**, т. 220
ли̏ска (дат. лиски и лисци)
лист, лисни, лиснат, листак (ген. лиска, мн. лисци-листака)), **лишће** (лисје, песн.), **лишњача** (лисна кост)
листолик, листоножац (-шца, мн. -шци, -жаца), **листобер** и **листосек** (ек.), **листосјек** (ијек.), т. 81а
литар, ген. мн. литара (разг. и литра, ж.)
Литванија (мање об. Литва), **литвански** (литавски), **Литванац, Литванка** (дат. јд. и ген. мн. -ки)
литераран, -рни
Литературна газета, боље него *Литерату̏рнаја*, в. т. 251г(нап.)
лити, лијем, лиј, ливен-ливена (необ. је лит); тако и **излити, налити, полити, прелити** и сл., т. 18а(2), 18е
литијум (литиј, ген. -ија), т. 190в(2)
литографија, т. 81а
Литомјержица или **-ице** (чеш. Litoměřice), т. 283
литосфера
литургија, литургијски, т. 18ђ(1)

лиферант, -нта, **либерација, либеровати**
лифтбој, т. 88а
лихвар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **лихварев** и **лихваров**, т. 34а(1), **лихварски, лихварство**
лихт, прид. (који је светле боје)
лицемер, лицемеран, лицемерност, лицемерје, лицемерник, лицемерка (дат. јд. и ген. мн. -ки), **лицемерство** (ек.); **лицемјер, лицемјеран, лицемјерност, лицемјерје лицемјерник, лицемјерка, лицемјерство** (ијек.), т. 8б
лиценца (и лиценција); *лиценција поетика* (песн. слобода)
лишајив, т. 18в(2)
лишће, т. 21
ЛМС, скраћ. *Летопис Матице српске*, т. 181Б(2)
Лоара (трад., франц. Loire), т. 268, т. 271д(3)
лобања и **лубања**
Лобачевски (пољ. Lobaczewski), Лобачевског итд., т. 199б, 242
лоби, лобија, мн. лобији-лобија; **лобирати, лобист(а)**, мн. -сти
лобовати (спорт., у другом значењу лобирати), т. 194б
лов, ловачки и **ловни** (разл. зн., *ловачки пас, ловни туризам*)
ловокрадица, ловокрадичин, т. 30б
ловор-венац (ек.). **ловор-вијенац** (ијек.), **ловор-грана**, т. 82в
ловостај, ловочувар; *ловочуварска служба; ловство*
-лог, -логија, форманти сложеница, пишу се спојено: *биолог, биологија, биолошки, еколог, екологија, кардиолог, кардиологија*; *његошолог, његошологија, шекспиролог, шекспирологија*, т. 81а, 83, 190а
лога, дат. логи, т. 31б(8)
Логарска долина, т. 57
-логија, в. под -лог
логика, дат. -ци, **логичан, логичност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), **логичар** (вок. -е и -у, инстр. -ем и -ом), т. 34а(1)
логистика, дат. -ци, **логистичар, логистички**
лого, лога и логоа; **логотип**
логопат, логопатија; логопед, логопедија, логопедски
Лођ (пољ. Lódz), т. 242
лођски (према Лођ): *Лођски устанак, Лођска операција*, т. 20а(3)
лож-уље, т. 82в
лозинка, дат. -ци, ген. мн. лозинки, т. 31б(1)
локализам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
локалпатриот(а), м. (мн. -ти м. и -те ж.), **локалпатриотизам**
локатив (грам.), **локативни** и **локативски**
локва, ген. мн. локава, т. 37б(2)
локна (ген. мн. локни), т. 37б(3), **локница, локнаст**
локум
Ломбардија, ломбардијски и **ломбардски, Ломбардијац, Ломбардијка** (дат. јд. и ген. мн. -ки) и **Ломбарђанин, Ломбарђанка**
ломиврат (уп. и ломоврат)
ломити, -им, ломљен; **ломљење**, т. 23г
ломљив, ломљивост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
Лонг Ајленд (Long Island, острво), т. 57
Лонги (итал. Longhi), т. 217
лонгплеј, т. 20в(2), 88а
лончар, вок. -у и -е, инстр. -ем и -ом, т. 34а(1), мн. лонци-лонаца; *Лончарска улица*, т. 54б
Лондонка, дат. -ки, ген. мн. -ки, уп. т. 31б(4)
лончић (дем. од лонац), т. 30в
Лопковице (чеш.), т. 20в(3)
лопта, ген. мн. лопти, т. 37б(3)
лопух, мн. лопуси, т. 31а
Лорел (енгл. Laurel), в. т. 208—212
Лорена (франц. Loraine), не Лорен, т. 275
Лоренсо (порт. Lourenço), т. 244
Лорјен (франц. Lorient), т. 275
Лорка, боље пуно име *Гарсија Лорка*, прво през. се у шп. не изоставља (шп. Garcia Lorca Federico), т. 290, дат. Лорки, т. 31б(4)
лос (врста јелена), **лосовина** (месо); **лосос** (врста рибе), **лососовина**
Лос (пољ. Łoś), т. 239(3), т. 242
Лос Анђелес (Los Angeles), Лос Анђелеса, **лосанђелески**, т. 101а

лосион, т. 18б
лото, лотоа-лотоу и (мање обично иако би било правилније) лото-лота итд.; погрешно је писање Лото и ЛОТО
Лотон (енгл. Laughton), не Лаутон, в. т. 208—212
Лох Нес (енгл. Loch Ness), т. 214
L-профил („ел-профил"), т. 90а
L. S., скраћ. *locus sigilli* (место печата, М. П.), т. 180б
лубања и **лобања**
Лубаш (пољ. Lubaś), т. 242
Лублин (пољ. Lublin), т. 242
Лувје (франц. Louviers), т. 271д(1) и 274
луд, лудак, лудост, лудорија; лудети, лудео-лудела (ек.), **лудјети**, лудио-лудјела (ијек.); **лудирати се** и **лудити се** (правити се луд, ек. и ијек.), **луђење** (ек. и ијек.)
Лудвиг (нем. Ludwig), т. 238; *Лудвиг ван Бетовен*
луес (мед.), **луетичан, луетичар, луетичарка** (дат. -ки), поред сифилис
Лужица (Горња и Доња Лужица), **лужички, Лужичанин, Лужичанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки); **Лужички Срби, лужичкосрпски, горњолужичкосрпски, доњолужичкосрпски**
Лужков, не него Лушков, т. 19
Луиђи (итал. Luigi), т. 217
Луиза (итал. Luisa), т. 217
Луис (шп.), т. 288
Лука, дат. Луки (заст. је Луци, али се одржава арх. *Јеванђеље по Луци*), т. 31б(4)
Лукас (енгл. Lucas), в. т. 208—212
луксуз, луксузан (не луксус и сл.)
лумбаго, лумбага, **лумбалан**, -лни, **лумпенпролетаријат**
лумперај, лумперајка (дат. -јци), **лумповати**, -ујем
луна-парк, уп. т. 86а
лунаријум и **лунариј**, т. 190в(2)
Лундберг (трад., швед. Lundberg), а према изг. *Лундберј*, т. 260в
лупеж; лупешки, лупештво (од -жски, одн. -жство), т. 27б
лупина и **љупина** (у знач. љуска)
Луси (енгл. Lucy), в. т. 208—212
Лусијентес (не Лусјентес), т. 287
Лу Сјун (кин. Lu Xun, књижевник), т. 229
лутак, -тка, мн. луци-лутака, т. 26а
луталац, -оца, ген. мн. -лаца; **луталачки, луталица, луталичин**, т. 30б
Лутер (нем. Luther), т. 238; **лутеран, лутеранка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 49
лутка, дат. -тки, ген. мн. -така, т. 31б(3)
луткар, вок. -у и -е, инстр. -ов и -ев, т. 34а(1); **луткарица** и **луткарка** (дат. јд. -ки, ген. мн. -ки); *Луткарско позориште* (у Суботици)
лутка-филм, боље *луткарски филм* (или филм са луткама)
луткица, т. 30г(1), **луткичин**, т. 30б
лутрија, лутријски, т. 18; *Лутрија Србије* (назив орг.), т. 63б
луцерка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ (уп.: разне врсте *луцерки*)
Луцерн (Luzern), **луцернски** (не луцерншки)
луцидан, -дна, **луцидност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
луцифер (у општем зн. — ђаво и сл.), **луциферски, луциферство**; **Луцифер** (вођа демона), т. 43(и нап.)
Луција (л. име)
Луцјан (пољ. Lucjan), т. 242
Лучано (итал. Luciano), не Лучијано (ни Луђија), т. 217
лучац, -чца, мн. лучци-лучаца
Лучија (итал. Lucia), в. т. 217
Лучиндан, ген. Лучиндана (арх. до Лучина дана, по Лучину дне), **лучиндански; лучинштак** (онај који слави Лучиндан); рег. *Лучиње*
лучоноша
Лушков, не Лужков
Лушуен (кин. Lushun, град), т. 229
l. c., скраћ. *loco citato*, т. 180б

Љ

љ или **л** за алб. L, в. под **л**, т. 201б

љ за мађ. LY, т. 234

љ, њ у кин. именима, в. под **ј**

љ или **ј** за франц. IL, ILL (уп.: *фељтон, павиљон, фотеља, ѓиљотина; Бастиља, Марсељ* и сл., али *Вијон, Миреј, Рамбује*), в. т. 275

Љаберија (алб. Labëri), геогр., т. 202

љага, дат. љази и љаги

Љаљар (алб. Lalar), геогр., т. 201б(2)

Љаљез (алб. Lalëz), геогр., в. т. 201б(2)

Љаодунг (кин. Liaodong, полуострво), т. 229

Љаонинг (кин. Liaoning; стапање пред самогл. *ј* с претходним L), т. 224 и 229

Љапан (алб. Lapan), геогр., т. 201б(2)

Љатиф (алб. Latif), т. 201б(2)

-љев за рус. -ЛЕВ, т. 250г (нпр.: *Васиљев, Васиљевски, Јаковљев, Коваљевска, Корољев, Пољевој, Соболевски, Тупољев*)

-љев: *Мирослављев, Радос(л)ављев, Томислављев, Јаковљев* (од неких имена и *-ов*, као нпр. *Јаковов, Томиславов*); *Кировљев, Хрущовљев, Шолоховљев*; *братовљев, синовљев, мужевљев* (поред *братов, синов, мужев*, али само *буков, липов* итд.), в. уз конкретне речи у речнику

љевак, љевакиња, љевака (дат. -ци), **љевица, љевичар, љевичарка** (дат. -ки, ген. мн. љевичарки), **љеворук** (ијек.), т. 8б

љевкаст (ијек.), т. 8б

Љевоча (слч. Levoča), т. 267

љекар (вок. љекару и љекаре), **љекарев и љекаров, љекарија, љекарина, љекарити, љекарица** (-ичин), **љекарка** (дат. и ген. мн. -ки), **љекарна** (апотека), **љекарница** (апотека и апотекарица), **љекарнички, љекарништво, љекарски, љекарство, љекаруша** (књига о љековима), **љековит, љековитост** (ијек.), т. 8б

љенчарити и **љенствовати, љенчуга** (дат. -ги), **љенив, љенивац, љенивица** (ијек.); уп. за однос **н:њ** лен и лијен

-љење (не *-лење*): *дељење, запаљење, од(ј)ељење, опред(ј)ељење, паљење, труљење* итд., уз ограничен број изузетака који су резултат међуслоговне дисимилације (нпр. *запослење*; друго је *поколење* у ек. према *покољење* у ијек.); уп. уз одговарајуће речи, т. 23г

љепак, не него лијепак, т. 9в

љепенка (дат. -ци), **љепилац** (-иоца, мн. -иоци, -илаца), **љепило, љепљив, љепљивост**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости (ијек.)

љепојка (дат. -ки и -ци; -кин); **љепорјечив** и (ређе) **љепорек** (и љепорјек), **љепорјечити, љепорјечивост**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости), **љепота, љепотан, љепотица** (-ичин), **љепушкаст, љепшати** (ијек.), т. 8б; **Љепа, Љепосава**

Љермонтов (рус. уоб.), т. 251г(4)

Љермонтовљева улица (или *Улица Љермонтова*), погрешно је „Љермонтовова улица", „у Љермонтовој"

љеса, љесица (ијек.), т. 8б

љесков, љесковац (ген. -вца, *љесков штап*), **љесковача** (ијек.)

љествe (мн. ж. р., ген. љестава); **љествица** (муз.); *дур љествица*, т. 86в; *Це-дур љествица*, (ијек.) т. 91

-љести, в. под -љећи

љетњи, в. под летњи

љето, љетни (љетњи), **љети** (прил.), **љетос, љетошњи, љетина, љетниковац** (љетњиковац), **љетопис, љетораст, љетовалиште** (ређе љетовиште), **љетовалишни** (ијек.), т. 8б

-љећи, -љести (ијек.), у слож. глаголима као **изљећи, наљећи** (изљегнем и изљежем, изљегни и изљези и сл.) и **изљести, наљести, сљести** (изљезем, изљези итд.) — заст. и не препоручује се (боље је изићи, наићи и сл.); ек. ликови **излећи** и **излести** чувају се само у неким нар. говорима у Србији

љеш, љешина, не него леш, лешина

Љешанска нахија; *нахије Катунска и Љешанска, из нахије Катунске у Љешанску*, т. 51; уп. и т. 56а
љешник (не љешњик), **љешњак, љешњар, љештак, љештарка** (дат. -ци, ген. мн. љештарки), ијек.
-љуб, -љубац, -љубље форманти сложеница: *родољуб, родољубац* (-љупца), *родољубље*, т. 81а
љубав, инстр. љубављу, уз одредбу и љубави (уп. и: *за љубав некоме, нечему*, а не *некоћа, нечеђа*)
љубазан (не љубезан)
љубак, -пка (комп. љупкији), **љупкост**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), т. 19
љубидраг (цвеће), т. 73
љубитељка (дат. -ки, ген. мн. љубитељкӣ), **љубитељкин**, т. 30а, 31б(5)
љубица (цвеће), т. 73
љубичастоцрвен (нијанса компактне боје), т. 106
љубомир (цвеће), т. 73
љубопитљив
Љубореч (слч. L'uboreč), т. 267
Људевит Посавски, т. 41г
људи-жабе, т. 87
људски, људскост (инстр. људскошћу, уз одредбу и људскости), **људство**, т. 20а(1)
љуљашка, дат. -ци, ген. мн. љуљашки, т. 31б(1)
Љуљиште (алб. Lulishte), геогр., в. т. 201б(2)
љупина и лупина (у знач. љуска)
љуска, дат. љусци, ген. мн. љусака, т. 31б(1)
љуспа, ген. мн. љуспи
љут (комп. *љући*)
љутић и **љутич** (цвет)
љуштити (имперф. љуштах, љушћах, трп. прид. *љуштен* и *љушћен*), **љуштење** и **љушћење; љуштика** (дат. -ци); **љуштионица**, т. 32а
Љушње (алб. Lushnje), геогр., т. 201б(2)

М

м (m), ретко и **м.**, скраћ. *метар*, т. 180а
м., скраћ. грам. *мушки, мушки род* (ради економичности, нпр. у речницима, и без тачке), т. 179а(1) и 184
м. или m, скраћ. грам. *masculinum* (мушки род), т. 180б
М-48, М-72 (оружје и оруђе), т. 72, т. 121б
Ма'аншан (кин. Ma'anshan, планина), т. 229
Мавар, -вра (не Мавара), мн. Маври (не Мавари), **маварски**
Мауританија, Мауританац, мауритански
маг (мн. магови-магова и маги-мага), **магија, магијски, магичан, магичност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
магазин и (обичније) **магацин** (у зн. складиште); само **магазин** у зн. часопис, ревија, журнал
магазионер (и обичније *магационер*), уобичајено, али се сматра исправнијим *магацинер (магазинер)* или *складиштар*
магарчић (дем. и хип. од магарац), т. 30в
Магбет, т. 20в(3) — не Макбет, Мекбет
ма где (ек.), **ма гдје** (ијек.), т. 128
Магелан, трад. порт., т. 197б
Магеланови облаци (галаксија), т. 46
магија, магијски; магионичар, боље *маѓионичар*
магистериј (ген. -ија) и **магистеријум**, -а, т. 190в(2)
Маглај, маглајски, Маглајац (и Маглајлија), **Маглајка** (дат. -ки)
магистрат (у општем зн.); **Магистрат** (грађ. у Ср. Карловцима), т. 68
маглити, -им, (за)магљен; **магљење** (не маглење), т. 23г
Маглић; *Маглић планина*, т. 100б и нап. 1

магмосфера
магнезијум (магнезиј), т. 190в(2); *магнезијум-оксид* и сл., т. 89а
магнет, магнетни, магнетски; магнетит, магнетитни; магнетичан
магнето-: *магнетоелектрични, магнетометрија, магнетоскоп, магнетосфера, магнетофон* итд., уп. т. 81а и 103
магновење
магнолија, -ије, -ији
магнум
Магнус (енгл. Magnus), в. т. 208—212
Магреб, т. 50г, **магрепски**, т. 19
мада, т. 113
Мадач (мађ. Madács, трад. правописом Madách), т. 234
мадера (име пића по геогр. пореклу), т. 71; *Мадера* (и „Мадера", хотел у Београду)
Мадона (Богородица), **Мадонин**, т. 44а; *мадонски израз лица*, т. 69
мадригал, мадригалист(а), мн. -сти
Мадрид, мадридски, Мадриђанин (не Мадрижанин), **Мадриђанка**
Мађарска (старије Мацарска); предност треба давати млађој варијанти са **ђ** јер је обичнија и ближа изворном изговору; **Мађар, Мађарица, мађарски, мађарон, мађаризација, мађаризовати** итд., т. 33
мађарица и **мацарка** (шљива), т. 73
мађије (мн.), **мађијски, мађионичар, мађионичарка** (дат. -ки, ген. мн. -кӣ)
Мађини (итал. Maggini), т. 217
маестрал
маестралан, маестрално, маестралност; маестро (маестра-маестру итд.)
мазати, мажем; **мазив, мазиво, мазивост**
мазга, дат. мазги, ген. мн. мазга и мазги; **мазгин**, т. 30а, 31б(3), 37б(3)
мазгица, т. 30г(1)
Мазина (итал. глумица *Giulietta Masina*), не *Масина*
мазити, -им, (раз)мажен, **мажење; мазан**, -зна
мазохизам, мазохист(а), мн. -сти, **мазохисткиња** (необ. је масохизам и сл.)
мазурка (дат. -ци и -ки, ген. мн. мазурки), т. 31б(2), 37б(3)
Маинарди (итал. Mainardi), т. 217
ма̀ја, хип. од мајка; **ма̀ја** (средство за сирење)
мајдан
Мајданпек, мајданпечки, Мајданпечанин, Мајданпечанка
Мајер (франц. Mayer), т. 275
мајица, т. 18в(1)
Мајк (енгл. Mike), в. т. 208—212
мајка (дат. мајци, у знач. мати), нар. хип. **ма́јка** (дат. ма́јки, об. у знач. бака или свекрва); **ма̂јчин** (према ма̂јка), **мајкин** (према ма́јка), т. 30б, т. 31б
мајкица (ретко), хип. мајка, ум. **мајчица** (од мајка = мати), т. 30г
Мајкл (енгл. Michael), в. т. 208—212
Мајкрософт (енгл. Microsoft)
Мајлер (Норман), погрешна транскрипција, уместо Мејлер (енгл. Mailer), в. т. 208—212
мајмун, мајмунче, -ета, **мајмуница, мајмуничин; мајмунлук**
мајмунолик
Мајнц (нем. Mainz), т. 238
мајонез и (ређе) **мајонеза**
мајоризација, мајоризовати, мајоритет
Мајорка, на Мајорки, т. 31б(7)
мајстор: *мајстор Петар*, ген. мајстора Петра и мајстор Петра, т. 92б
мајсторичин (према мајсторица), т. 30б
мајчица, в. мајка
мајчицин, т. 30б
ма кад и **ма када**, т. 128
макадам, макадамски
ма какав, ма како, т. 113, 128
маказе, ж. мн.; дем. **маказице**
макар кад, макар ко, т. 113, 128
макартизам, -зма
Макбет, в. Магбет
Макензен (нем. Mackensen), т. 238
макија, -ије, -ији
Макијавели, -ија (итал. Machiavelli), **макијавелист(а)**, мн. -сти, **макијавелисткиња**, т. 49, **макијавелизам**, -зма, т. 62б
макнути, в. под маћи
ма ко, ма који, ма колик, ма колико, т. 113 и 128
Макгрегор (енгл. у варијантама: McGregor, MacGregor, Macgregor), т. 214

макро-: *макроанализа, макробиотика, макроекономија, макроклима, макроплан, макропројекат, макрорегија, макроструктура, макротипологија* итд., тако и *макробиотички, макроекономски, макрорегионални* и сл., уп. т. 81а, 83 и 103

Макс или **Мекс** (енгл. Max), в. т. 208—212

макси: *макси-хаљина, макси-мода, макси-укрштеница*, т. 84

максима, ген. мн. максима

максимализам, максималист(а), мн. -сти, **максималистички, максимирати**

Мала Азија, малоазијски, т. 50г, 104

Малага (Malaga), дат. -ги, т. 31б(7); **малага** (сорта лозе), т. 73

Мала Госпођа или **Мала Госпојина** (празник), т. 59

Малајка, дат. -ки, **Малајкин**, в. т. 30а, 31б(4)

малаксавати, -авам, (они) малаксавају

малаксавост и **малаксалост**

малаксати, -шем, (они) малакшу

Малања (рус.), т. 250б

малвазија и **малвасија**

малверзант, ген. мн. -ната, **малверзација**

Малеева и **Малејева** (буг.), т. 200в

малер, малерисати (-ишем), **малерозан**

Малесија (алб. Malësi), геогр.; **малисорски, Малисор, Малисорка**, дат. -ки, ген. мн. Малисорки, т. 201б(1)

Малзерб (франц. Malesherbes), т. 275

Мали, -ија (држава), **малијски, Малијац** (-јца, мн. -јци), **Малијка** (дат. -ки)

Мали Божић, т. 59

Малињец (слч. Málinec), т. 267

Малић (алб. Maliq), геогр., т. 201б(1)

малициозан, малициозност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 18б

Малјон (енгл. Malyon), т. 214

малкице и **малчице** (прил.)

малко, дем. према мало

малне (прил., обичније малтене, малоне)

мало-: *малоазијски, малобројан, малобројност, малов(ј)еран, малов(ј)ерност, малограђанин, малограђанка* (дат. -ки), *малограђанштина, малокрван, малолетник* ијек. *малољетник, малопос(ј)едник, малотиражни* итд., т. 81 и 103

мало где (ек.), **мало гдје** (ијек.)

малокад и **малокада** (прил.)

малокалибарски

мало-мало (нпр.: *мало-мало па ето га*), т. 129

малоне (прил., чешће малтене)

Малопољска (покрајина у Пољској), т. 50а

мало-помало, т. 129

мало после (ек.), **мало послије** (ијек.)

малопре (ек.), **малоприје** (ијек.), т. 126а

малопређашњи (ек. и ијек.), **малопријашњи** (ијек.), т. 105

малочас (прил.), т. 126а; **малочашњи**

Малта, малтешки, Малтежанин, Малтежанка (дат. -ки); **малтежанин** (припадник реда малтешких витезова), т. 49

малтене (ређе и малне), прил., у зн. готово, скоро, малоне

малчице и **малкице** (прил.)

мамипара, т. 81в(1)

мамити, -им, (на)мамљен, **мамљење**

мамичин (према мамица), т. 30б

-ман: *наркоман, пироман, анђоман, франкоман*, т. 81а; сл. и **-манија**: *наркоманија, анђоманија* итд., али се **манија** јавља и као посебна реч

мана (не махна, махана)

манастирка (ракија), т. 71

манго (бот.), м., промена — манга, мангу итд.

манголица и **мангулица** (раса свиња)

мандал, (за)мандалити (не замандаљити)

мандатар (лице које добија мандат, нпр. будући премијер), инстр. -ом и -ем, т. 34а(1), **мандатор** (онај који даје мандат, нпр. код нас председник републике), инстр. -ом

Мандела (Нелсон), не Мендела, уп. т. 208—212

манеж (и манежа, ж.), уп. мањеж

манекенка (дат. -ки, ген. мн. манекенки)

манжетна, ген. мн. манжетни

маникир (уређивање ноктију); **маникирка** и **маникерка, маникер** (вршиоци маникира); сл. и педикир
Манила (геогр.); **манила** (врста конопље), т. 73
манипулант, манипулативан, манипулација, манипулисати
манир; **маниризам, манирист(а)**, мн. -сти
манифестовати, -ујем
манихејац, манихејизам, т. 49
мансарда, ген. мн. мансарди
МАНУ, скр. *Македонскка академија наука и уметности* (акроним се не мења, погрешно је — *из МАНУ-а, у МАНУ-у*)
мануелан, мануелац (-лца, мн. мануелци-мануелаца)
манускрипт (боље рукопис)
манути (се), манем се (некога или нечега, у зн. 'оканити се, оставити се'), не махнути
Манцони (итал. Manzoni), т. 217
Манчестер (енгл. Manchester), в. т. 208—212
Манчини (итал. Манцини), не *Манћини* (усталило се за фудб. тренера)
Манџурија, манџурски, Манџурац (Манџур), **Манџурка** (дат. -ки)
мање-више, т. 129
мањеж (обичније него манеж)
Мањетин (чеш. Manetin), т. 249
мањина: *мањина се вратила* и *мањина су се вратили*
Мао Цедунг (а не „Дзедунг", кин. Mao Zedong), т. 222, 228, 229
Мао, Маоа, Маоу, са Маом; Мао Цедунг, Мао Цедунга итд.
Мао Цедунгов, т. 104
Мара (франц. Marat), т. 275
Маракаибо (шп. Maracaibo), т. 288 и 290
марама (не махрама), т. 16(нап.)
Мараст (франц. Marrast), т. 275
Марбеља (Marbella), не Марбела
марва, т. 15в
Маргарет(а) (енгл. Margaret), в. т. 208—212
Маргерита (итал. Margherita), т. 217
Мар дел Плата, у Мар дел Плати
Мардок, не него Мердок (в.)
Марија (вок. Марија), **Маријин**, т. 18г(1); *Света Дев(иц)а Марија*, т. 41д(нап.)
Марија (чеш. Marie), т. 199в
Марија (итал. Maria), т. 217
Марија (Maria) и **Марије** (Marie), различита имена у сканд. јез., т. 258; уп. Софија, Софије
Маријинско јеванђеље (писани споменик), т. 64
Маријус (франц. Marius), т. 275
маринизам, -зма, т. 62б; **маринист(а)**, мн. -сти, **маринистички**
Марио дел Монако, т. 58
марионета, марионетски, т. 18б
Марић Петровић (непром.), двојно ж. презиме, т. 95б
Марица (битка), т. 60б
марица, пол. аутомобил (мало слово; наводници нису обавезни)
Маричин (према Марица, ж. име), т. 30б
Маричка битка, т. 60б, али *битка на Марици*, т. 61
марка, дат. марки, ген. мн. марака, т. 31б(8)
маркантан, -тна, **маркантност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 21
Марке (франц. Marquet), т. 275
марке серије производа (аутомобила, лекова, цигарета и сл.) пишу се малим словом, а употреба наводника није обавезна (посебно ако су шире познати): *застава, шкода, мерцедес, пежо 204, фијат пунто; дрина, морава, марлборо, бенседин, боинг, калашњиков* (или „мерцедес", „дрина" „калашњиков" итд.); називи фабрика великим: „Фијат", „Опел", „Боинг" и сл., т. 71
маркетинг; маркетиншки
Маркиз де Врис (франц. Markuis de Vries), т. 275
маркиз (вок. маркиже)
маркограф, маркографија, т. 81
Маркс (нем. Marx), т. 238; **марксист(а)**, мн. -сти, т. 49
Маркус (енгл. Marcus), в. т. 208—212
мармелада
Марна, франц. (грам. прилагођавање), т. 197д
Мароко, мароканский (не марочки), **Мароканац, Мароканка** (дат. -ки)

Марс (не Март) (мит. и астр.), т. 43, 46, 191в(2)
Марс (франц. Mars), т. 275
Марсел (франц. Marcel), т. 275
Марсељ, марсељски, Марсељац, Марсељка, дат. -ки (трад., боље него Марсеј), т. 275; **Марсељеза**, т. 64
Марсија (франц. Marcillat), т. 275
Марсо (франц. Marceau), т. 275
Марсовац (замишљени становник Марса), т. 48а; фиг. *марсовац* (уп. *лапонац)*
Мартен (франц. Martin), т. 271ђ
мартолоз (боље него мартолос), **мартолоски**
Марфи, уобичајено (енгл. Murphi), а исправно је *Мерфи*
Марцијал (лат. Martialis), т. 191б; **марцијалан**, -лна
Марџори (енгл. Marjory), в. т. 208—212
маршрута, т. 88а, али *марш-колона, марш-батаљон*
масак, маска (диј.), мужјак мазге, **мазгов**, т. 19 (нап.)
масакр, -а, ген. мн. масакра
масени (према маса, необ. масални)
масерка, дат. -ки, ген. мн. -ки, **масеркин**, т. 30а, 31б(5)
маска, дат. -ски и -сци, ген. мн. маски, т. 31б(2)
Маскањи (итал. Mascagni), т. 217
маскер (инстр. -ом); **маскерада** и **маскарада**
маскулинум, грам. *мушки род*
маслина (дрво и плод); **маслинка** (плод), дат. -ци, ген. мн. -ки
маслинастозелен, маслинастосив, маслинастосмеђ, т. 106
Маслине, ж. мн. — Маслина-Маслинама (део Подгорице), т. 54а
мас-медиј, мн. мас-медији, т. 88б; **масмедијски**, т. 104
масовност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21
масон, масонерија
масохизам, в. мазохизам
мастан, -сна, т. 26г(4)
мастер, скраћ. *мср.*
мастика (дат. -ци)
мастионица, т. 18б
мастити, в. замастити
мастоид, мастоидан, -дна, 18в(3)
Мастројани (итал. Mastroianni), т. 217
мат (1. у шаху, 2. загасит, непром.): *шах-мат*
мат зелена боја
Матарушка бања (бањско лечилиште); **Матарушка Бања** (насеље)
математика (шк. предмет, об. мало слово), али: *пријавио је испит из Математике II*, т. 67
материјалист(а), мн. -сти, **материјализам**, -зма
Материце, ж. мн. (црквени празник), т. 59
матерњи, необично материњи
матероубиство, уп. под убиство
мати, матере, ак. матер, мн. матере-матера-матерама
Матија или **Матијаш** (трад. за угар. владара, мађ. Mátyás), т. 235
Матилда (нем. Mathilde), т. 238
Матица српска; скраћ. **Матица**: *обнављање Матице*, т. 63б и 70; скраћ. МС, т. 181
Матица хрватска, т. 63б; скраћ. МХ, т. 181
матичар (вок, -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **матичарев** и **матичаров**, т. 34а(1)
Матичин апостол, т. 64
Матје (франц. Mathieu), т. 275
Мато Гросо (порт. Mato Grosso), т. 244
матријархат, матријархаран
матрица, матричин
матроски (од матроз+ски), т. 27а
Маћаш (мађ. Mátyás), т. 234
маћеха, дат. -хи (и -си), **маћехин**, т. 30а, т. 31б(2) (не маћуха)
маћи (макнем, они макну, макох, макао-макла) и **макнути** (макнем, макох и макнух, макао-макла и макнуо-макнула)
маћухица (бот.)
мау; мау-мау, узв., т. 135
маузер (оружје), т. 71
маузолеј (ген. -еја, инстр. -ејом и -ејем, мн. -еји), т. 34
Мауританија и сл., в. под Маври
Маутхаузен (нем. Mauthausen), не Матхаузен
Мафеи (итал. Maffei), т. 217

мафија, мафијаш (вок. -у, инстр. -ем), **мафијаштво**, т. 34а
махагони и **махагониј** (ген. -ија), обичније него махагон
махала (не мала)
махати, машем, машући, маши (не махам, махајући, махај)
махиналан, махинација
Махмутбеговић, т. 99
махнит, махнитост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости (не манит и сл.)
махуна, махунарка (дат. -ци и -ки, ген. мн. махунаркӣ)
мацин, т. 30б
Мацузака (јап. Matsuzaka), т. 218в
Мацујама (јап. Matsuyama), т. 218в
мачак, мачка, мн. мачкови-мачкова и мачци-мачака
Мачванин, мн. Мачвани, **Мачванка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 48в
мачевалац, -оца, ген. мн. -лаца; **мачевалка** (дат. -ки); **Мачевање** (слика), т. 64
ма чији (у зн. било чији), т. 113
мачји (боље него мачији), т. 18г(2)
мачка, дат. -чки, ген. мн. -чака, т. 31б(3)
мачкица, т. 30г(1)
мачо-: *мачо-мен, мачо-мушкарац, мачо-тип*, т. 88б
мачоноша (мачоносац, не мače-)
Мачу Пикчу (шп. Machu Picchu, град Инка), т. 290
Мађар, мађарски и сл. (заст.), в. Мађарска, т. 33
мађарка (сорта воћа), дат. -ки, т. 31б(4)
машинбравар
машинка, дат. -ци и -ки, ген. мн. машинки (оружје), уп. т. 71
машице, ж. мн. (ген. машица)
машна, ген. мн. машнӣ
ма шта (у зн. било шта), т. 113
машћење (необ. маштење)
меандар (-дра, ген. мн. меандара), **меандрирати**
мега- ('велик'): *мегават* (милион вати), *мегатона, мегахерц; мегалит, мегаполис, мегафон*, т. 83
мегазвезда (ек.), **мегазвијезда** (ијек.), уп. т. 83
мегало- (уп. мега-): *мегаломан, мегаломанија, мегалосаур(ус)*, т. 81а
мегдан (не мејдан), **мегданџија**
Меги (енгл. Maggie), в. т. 208—212
мед (ек., бакар или бакарна легура; знатно је обичнији ијек. лик *мјед* и у ек. текстовима), т. 11ђ
медаља: *Медаља за храброст, Медаља рада, Медаља за заслуге, Медаља за војне заслуге, Медаља Обилића* (и *Обилића медаља*) итд. када се ради о служб. називима вел. почетним словом, т. 65
медвед: *Велики медвед, Мали медвед*, астр., т. 46; **медведица, медведичин, медвеђи** (ек.)
медвјед (ген. мн. медвједа): *Велики медвјед, Мали медвјед*, астр., т. 46; **медвједица, медвјеђи** (ијек.), т. 8б
Медзани (слч. Medzany), т. 266
медиевијум (медиевиј, 'средњи век'), **медиевалан, медиев(ал)ист(а)**, у мн. -сти, **медиев(ал)исткиња**, уп. т. 18а(2) (писање **j**)
медијум и **медиј** (мн. -ији), т. 190в(2); краћи облик преовлађује у зн. јавно гласило, као и придев *медијски*
медијски, т. 18ђ(1)
медикаменат и **медикамент**, -нта, ген. мн. -ната, т. 37в(2)
медиократија, медиократство, т. 18б
Медитеран, медитерански, Медитеранац, Медитеранка (дат. -ки); уп. Средоземље
медицина, медицинар, медицинарка (дат. -ки), скраћ. *мед.*, т. 179а(3)
Медичи (итал. Medici), т. 217
медљика (бот., дат. -ци)
медун (бот.), т. 73; **Медун** (геогр.)
међ (стари или песн. облик за *међу*), писање без апострофа, т. 175(нап. 4)
међашни и **међашњи**
међу-: *међузубни, међум(ј)есни, међуигра, међувр(иј)еме, међупотез, међуслој, међустрај, међустанични, међућелијски, међуфаза*, т. 81в(1), 103в
међуребарни, међукосни (међу+костни), т. 26г(4)
Међумурје, Међумурка (дат. -ки), **Међумурац** (боље него Међимурје и сл.)
међународноправни (према међународно право), т. 103б

међуречје (ек.), **међуријечје** и **међурјечје** (ијек.); геогр. **Међуреч** (општ. Јагодина), **Међуречје** (о. Краљево), **Међуријечје** (о. Колашин), в. т. 8—10
међу се, т. 139а
мезимац (инстр. -мцем), **мезимче** -ета, зб. мезимчад, -ади, **мезимица** (-ичин), ек. и ијек.; ијек. и **мјезимац** и сл., т. 11а
Мезиржичи (чеш. Meziříčí), т. 283
Мезјер (франц. Mézières), т. 275
мезозоик, мезозојски
Мека (дат. Меки), т. 31б(7)
Мектро (McGraw), *Мек Гро* (Mac Graw), не Мек Гроу
Мекдоналд (Mc Donald), назив ресторана *Мекдоналдс* (McDonalad's), т. 20в(3)
мекика, дат. -ки, т. 31б(8)
Меклауд (енг. McLeod и McCloud), т. 208—212
Меклин (Maclean, Mc Lean), али када је шкотско презиме, транскрибује се Меклејн (Фицрој)
мекo-: *мекодушан, мекодушност, мекокорац, мекообразан, мекоћуд*, итд., т. 81, 103аб
мекo (не мехко), т. 16(нап.)
мекокорац, мекокорка (дат. -ки)
мекокрилац (-лца, мн. -лци, -лаца)
Мексико (шп. México), т. 290; **Мексико** (ум. Сједињене Мексичке Државе), т. 50а; **мексички** и **мексикански, Мексиканац, Мексиканка** (дат. -ки); не Мехико итд.
Мексико Сити (према енгл. Mexico City — Град Мексико)
Мекули (алб. Mekuli), т. 201б(1)
меланхолија, меланхоличар, меланхолик, меланхоличарка (дат. -ки)
мелбурнски, не мелбурншки
мелиорација, мелиорациони и **мелиорацијски**, т. 18б
Мелије (франц. Meslier), т. 275
мелодија, мелодијски, мелодиозан, мелодиозност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), т. 18 и 21
мелодика, дат. -ци
мелодрама, мелодрамски, уп. т. 81в(2)
мелотерапија, т. 81в(2)
Мембур (франц. Maimbourg), т. 271б
мемла, мемљив, мемљивост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
мемоар, мемоарист(а), у мн. -сти; *ед-мемоар* (у дипл.), т. 88б
меморија, меморијски, меморисати, -ишем, т. 18ђ(1)
меморијал, меморијалан, -лни
мена, менити (се), мењати (се), ек.
Менаде (не Мајнаде), т. 192а
менажерија, менажеријски, т. 18ђ(1)
Менар (франц. Maynard), т. 275
менаџер (необ. менеџер)
Мендела, в. Мандела
Мендељејев (рус. уоб.), т. 250г(4); *Мендељејевљев систем*, в. -љев
Мендес (франц. Mendès), т. 275
Мендоза (шп. Mendoza), т. 286, 290
мени, менија, мн. менији, -ија, т. 18а(1)
менингокок(а)
менискос (и мениск)
меница (ек., банк.): *бланко (бјанко) меница, соло меница, прима меница, секунда меница*, т. 86а
менични, меничноправни, т. 103б
менопауза
Менхетн (енгл. Manhatton)
мењач (инстр. -ем), **мењачница, мењачки**
-мер (ек.), формант слож. речи: *водомер, висиномер, дубиномер, тополомер*, т. 81а
мераклијски, т. 18ђ(1)
Мердок (енгл. Murdoch, Murdock), не Мардок
Мерешковски (за рус. Мережковский), т. 250б; једначење сугл., т. 20в(3)
Мери (енгл. Mary), в. т. 208—212
Меридијан експрес, в. експрес, т. 86б
мерилац (ек.), **мјерилац** (ијек.), -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
Мерилин (енгл. Marilyn), не Мерлин
Мериме (франц. Mérimée), т. 275
мерино: *мерино вуна, мерино овца* (од мерино вуне итд.), т. 86в
Меркур (планета), т. 46; **Меркур**, не Меркурије, т. 192а
мермер: *мермер-камен, мермер-авлија, мермер-двори*, т. 82в
Мермоз (франц. Mermoz), 275
Мерт (франц. Merth), т. 275
мерцедес (назив аутомобила), т. 71

мерџо и мерџа (аутомобил), т. 71, уп. марке
месершмит Ме 109 и **Месершмит Ме** т. 72, 109
месец (вок. месече, инстр. месецом, ген. мн. месеци и, када не значи врем. период, месеца), **месечни, месечар** (вок. -ару), **месечина**, ек.
Месец и **месец** (према значењу), т. 46, 47б: *Земљин месец, Јупитерови месеци*
месец-два, ијек. **мјесец-два**, т. 120
месити, -им, мешен (ек.)
Месјар (слч. Mäsiar), т. 267
Месмер (франц. Mesmer), т. 275
месни (ек.), **мјесни** (ијек.), т. 26г(4)
Месопотамија, т. 194ђ
ме́сти (ме̑сти), ме́тем̄ (мешати и др.); **мѐсти**, мѐтем̄ (брисати и сл.)
место, местанце (ген. -анца и -анцета), **месташце** (-ашца и -ашцета), **местимице** и **местимично**
мета-: *метаге́неза, метаје́зик, метаје́зички, метало́гичан*, т. 83, 103а
метак, -тка, мн. меци, -така, т. 26а, 31а
метакса (пиће)
метало-: *метало́глодач, метало́струг̄ар, метало́пластика*, т. 81
Металопластика (и „Металопластика" назив фабрике и спорт. клуба)
метаморфоза, т. 81 и 83
метар (метра, мн. метри-метара; четири метра, пет метара); **метаркилограм, метарски** (систем) и **метрички** — не метер, -ера, ген. мн. метери
метар-два, т. 120
метафизика, дат. -ци
метафорика, дат. -ци, **метафоричан, метафорички, метафоричност**
метил: *ме́тил-алкохол*, т. 89а
Метју (енгл. Matthew), в. т. 208—212
методист(а), мн. -сти
Метохија, метохијски, Метохијац, Метохијка (дат. -ки)
Метохијски Подгор и **Подгор**, т. 50г
методологија, т. 81а
Метрополитен опера, из Метрополитен опере итд.
Метузалем (библ.); **метузалем** (фиг. човек у дубокој старости)
мећајица, т. 18в(1)
мећати, не него метати
Мефисто, Мефистофел, боље него Мефистофелес
мех (мн. мехови), ек.
механика, дат. -ци, т. 31б(1)
Мехмед Освајач, т. 41г
Мехо, дат. Мехи, т. 31б(4)
Мец (франц. Metz; франц. изг. *Мес*; код нас усвојен нем. изговор), т. 275
Мецена (име); **мецена** (пренесено — покровитељ уметника и научника), обичније него **меценат**, т. 191в(2)
меценатски, меценатство и **меценство** (не меценаштво)
мецосопран (не мезо)
мечка, дат. -чки, ген. мн. -чака и -чки, т. 31б(3)
мечкица, т. 30г(1)
меч-лопта, т. 82в
мешајица (ек.), т. 18в(1)
мешати, мешавина, мешалица, мешанац, мешовитост (ек.)
Ми-10 (хеликоптер Ми-10), т. 72
мигавац, -вца и **жмигавац**, -вца
Мигел (шпан. и порт. Miguel), т. 244
Мидхат и **Митхат**, т. 20в(3)
Мијава (слч. Myjava), т. 267
Мијазаки (јап. Miyazaki), т. 218бв
Мијако (јап. Miyako), т. 218в
Мијарде (франц. Millardet), т. 275
Мије (и Миле), франц. Millet, т. 275
мијена, мијенити (се), мијењати (се), ијек., т. 8а
мијѐсити, мијесим, мијешен (ијек.), т. 8а
мијех (ијек.), мн. мјехови и мијехови, мјехова и мијехова итд., т. 9д(нап.)
мијешати; мијешалица и **мјешалица** (ијек.), т. 8аб; уп. ек. мѐшалица и ме́шалица
Мијо, ген. Мија и Мије, дат. Мију и Мији, **Мијовић**, т. 18б, 18и
микадо (малим словом), т. 49
Микеланђело (итал. Michelangelo), т. 216а, 217
Микеле (итал. Michele), т. 217
Мики Маус (јунак црт. филмова), т. 42
Микица, Микичин, т. 30бг(3)

Миклошић (Франц), трад. слнч.; **Миклошич** по транскр. систему, т. 199д
микро-: *микроанализа, микроекономија, микроклима, микроплан, микроређи-, ја, микроорганизам, микроструктура, микроскопија, микротопонимија, микро; микроклиматски* итд., т. 83 и 103
Милвоа (франц. Millevoye), т. 275
Милдред (енгл., не Милдрид), в. т. 208—212
Миле, м. име, Милета и Мила
Миле (и Мије), франц. Millet, т. 275
миле-лале, т. 135
миленијум и **миленij**
Милеран (франц. Millerand), т. 275
милети (ек.), **миљети** (ијек.), милим, милећи, миљах, милех-миле (ек.), миљех-миље (ијек.), милео-милела (ек.), *милио*-миљела (не миљео) (ијек.), т. 8б, 8г(2)
Милешева, у Милешеви
милијарда (писање j), т. 18а(1); погрешно се (под амер. утицајем) употребљава као замена *хиљаду милиона*
Милин (презиме), Милина-Милину, инстр. Милином и Милиним, мн. Милини-Милиних, в. -ин
милион, милионити, милионски (т. 18б), **милионер** (вок. -еру) и **милионар** (вок. -ару и -аре, инстр. -арем и -аром), 34а(1), **милионерка** и **милионарка** (дат. -ки)
милитарист(а), мн. -сти, **милитаризам**, -зма
Милић (име и презиме, акц. различит), **Милићевић** (презиме од Милић)
Милић Барјактар, т. 42; **Милић од Мачве**, т. 58
милица (цвеће), т. 73
милиција, милицијски, т. 18а(1) и ђ(1)
милиционар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **милиционарев** и **милиционаров**, т. 34а(1)
Милич (име, ретко), **Миличевић** (презиме од Милич)
Миличин (према Милица), т. 30б
Милкица, Милкичин, т. 30б, 30г(3)
мило-: *милозвучан, милогласан, милоок*, т. 103
Милојица, Милојичић, т. 18и, 18в(3)
Милорадовић (наш исељеник у Русији), а тако нпр. и **Петровић** и **Томић** (у Румунији) и сл., т. 199д (задржавање -ић)
Милосав Мија Алексић, т. 96
милост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости; **милостан**, -сна, **милосник, милосница**
Милош, вок. Милошу и Милоше
Милошев (презиме), Милошева-Милошеву, инстр. Милошевим, мн. Милошеви-Милошевих
милошта: *из милоште, од милоште*
милун (цвеће), т. 73
Миљанов, Миљанова-Миљанову, инстр. Миљановим, мн. Миљанови, Миљанових, в. -ов
Миљацка, дат. -ки, т. 31б(3)
миље, миљеа, мн. миљеи-миљеа
миљети, в. под милети
Миљот (алб. Milot), геогр., т. 201б(2)
Миљоти (алб. Miloti), т. 201б(2)
Мима (енгл. Mima), в. т. 208—212
мимогред, мимогредно (мимогредице, мимогретке, мимогреце); уп. умимогред
мимоићи, в. ићи
минаре (-ета) и **минарет**, -а
Минас Жераис (порт. Minas Gerais), т. 244
минералогија, т. 81а; скраћ. *мин.*, т. 179а(3)
Минерва (мит.), т. 43
мини: а) спојено: *минибус*; б) са цртицом: *мини-вал* (врста фризуре), *мини-план, мини-мода, мини-сукња, мини-костим, мини-хаљина, мини-конгрес, мини-лига, мини-баскет, мини-голф, мини-компјутер, мини-маркет, мини-серија, мини-фарма* итд., т. 84
минијатура, минијатурист(а), мн. -сти, **минијатуристички**
минијум
минималист(а), мн. -сти, **минимум**
министар, вок. -е, инстр. -ом
министарка (дат. -ки); *Министарка* (Нушићева комедија), скраћ. ум. *Госпођа министарка*, уп. т. 70
министарство: *Добили смо попис Министарства просвете Републике Ср-*

бије; али — *наше министарство*, т. 70(нап.)
минус, минусни (минусна камата); *минус-пол, минус-водич* (физ.), уп. т. 82в, 88б
минускула, минускулни
минут, -а и **минута**, -е
минуциозан, -зна, **минуциозно, минуциозност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
Минхаузен (нем. Münchhausen), т. 238
Минхен (нем. München), т. 238
Минхенски споразум, т. 60г
Мио- од Мил- у именима: *Миодраг, Миомир; Миобрат, Миогост* (старинска имена, чувају се у презименима и у топонимима), т. 18и
Миодраг Петровић Чкаља, т. 96
Миоко (старинско име), т. 18и
миом (мед.), т. 18б
Миоман (старинско име), т. 18и
Миомановић (од имена Миоман), т. 18и
Миомир, т. 18и
миомир, миомиран, миомирис, миомирисан, т. 18б и 81
Миомирка, дат. -ки, т. 18и
Мионица, мионички, Мионичанин, Мионичанка (дат. -ки)
миопија, миопичан, миофибрил (мед.)
Миотош, Миоча, Миочин, Миоша (не Мијо-), старинска имена, од њих и презимена **Миочић, Миошић** и сл., т. 18и
миоцен, миоценски, т. 18б
миражџика (миражџијка), у дат. -ки, т. 18ђ(2)
Мире (фин. Myyrä), т. 263
Мирej (франц. Mireille), т. 275
мирис, мирисан; мирисати, -ишем (не миришим); **миришљавост, миришљив**
мирнодобан, мирнодопски, т. 81а
мироџија (необ. миродија)
Мироменил (франц. Miromesnil), т. 275
миропомазати, миропомазање
Мирков (презиме), инстр. Мирковим, мн. Миркови-Миркових, в. под -ов
Мирослављево јеванђеље, т. 64
миротворац, миротворачки, т. 81, 103а
Мирча (рум. Mircea), не Мирчеа, т. 247
мисао, мисли, инстр. мишљу, уз одредбу и мисли, т. 21
мисао водиља
мисионар (вок. -ару и -аре), т. 34а(1), **мисионарка** (дат. -ки), т. 31б(8), **мисионарство** (боље него мисионер итд.)
мислилац, мислиоца, мн. мислиоци-мислилаца, т. 36б(б)
мистерија (мистериј), **мистериозан**, -зна, **мистериозност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
мити, мијем, мијући, миј, мих-ми, мио-мила, мивен (необ. је мит); тако и у слож. глаг. као **измити, умити** и сл.
Митин (према Мита и Мито, ген. Мите)
митинг, ген. мн. митинга, т. 37в(4)
Митов (према Мито, ген. Мита)
митологија, митолошки (митологијски), скраћ. **мит.** и **митол.**, т. 179а
Митровдан (Митровдана, и арх. до Митрова дана и до Митрова дне, о Митрову дне); **митровштак** (онај који слави Митровдан)
Митровица (често скраћ. за Косовска и Сремска Митровица), **митровички** (митровачки), **Митровчанин, Митровчанка** (дат. -ки)
Митхат (алб. Mithat), т. 202 (одступање од об. преношења алб. TH као **т**)
Мићка (рус. Митька), т. 250в
Михаило, осн. облик овог имена, одатле и през. **Михаиловић**; признавање других варијаната (Михајл-, Мијајл- и др.) зависи од носилаца и служб. регулисаности; *Улица кнеза Михаила* или *Кнез Михаилова улица*, т. 17
Михај (рум. Mihai), т. 247
Мицин, т. 30б
Мицкјевич (пољ. Mickiewicz), боље него Мицкијевич
Мишарска битка; *бој на Мишару*, т. 60б и 61
Мишел (франц. Michel), т. 275
Мишин (према Миша и Мишо, ген. Мише)
мишић (мишица), **мишићав** (мишичав)
мишји (боље него мишији), т. 18г(2)
Мишколц (мађ. Miskolc), т. 234

Мишлен (франц. Micheline), не Мишлин, Мишелин, т. 270а

мишљење, т. 23г

мишмаш

Мишов (према Мишо, ген. Миша)

мјед (мједи; инстр. мјеђу и мједи), ијек. (често и у ек. текстовима), **мједан**, -дна и **мједен, мједеница, мједенка** (дат. -ци), **мједенак** (мн. -аци), т. 11ђ

мјезимац (инстр. -мцем), **мјезимче** (-ета, зб. им. мјезимчад, -ади), **мјезимица** (-ичин), ијек.; мезимац и сл. (ек. и ијек.), т.11а

Мјендзилесје (пољ. Międzylesie), т. 242

мјеница (ијек., банк.): *бланко (бјанко) мјеница, соло мјеница, прима мјеница, секунда мјеница*, т. 86в; *мјенични; мјењач, мјењачница, мјењачки*, т. 8б (зам. јата)

-мјер (ијек., и кад се дуго изговара пише се тако, а не „-мијер"), формант сложених речи: *водомјер, висиномјер, дубиномјер, тополомјер*, т. 8в, 81а

Мјержин (чеш. Měřín), т. 283

мјерилац, в. под мерилац

мјесец (вок. мјесече, инстр. мјесецом, ген. мн. мјесеци и, када не значи врем. период), **мјесечни, мјесечар, мјесечина**, ијек.; **Мјесец** и **мјесец** о неб. телу, т. 46, 47 и 47б

мјесец-два, в. т. 120

мјесни (ијек.), месни (ек.), т. 8б

мјесто, мјестанце (ген. -анца и -анцета), **мјесташце** (ген. -ашца и -ашцета), **мјестимице** и **мјестимично, мјештанин, мјештанка** (дат. -ки), ијек.

мјешајица (ијек.), зам. јата т. 8б, 18в(1)

мјешанац, мјешавина, мјешовитост (ијек.), т. 8б

мјузикл

MKS систем, т. 90б

младенац (и у ек. и у ијек., не младјенац, младијенац)

Младенци, м. мн. (празник), т. 59

Младеновац, младеновачки, Младеновчанин, Младеновчанка (дат. -ки)

младићки (не младићски), **младићство**, т. 27а

младјенац, младијенац, не него младенац

младотурчин, мн. младотурци, т. 49

млађи: *Плиније Млађи, Војислав Илић Млађи*, т. 41г

млаз; млазњак и (ређе) **млажњак** (авион на млазни погон), в. т. 21

млак (комп. млачи); **млакајица** (млако време)

Млаке, ж. мн. (део Сомбора), уп. т. 54а

млатац (млаца, мн. млаци-млатаца), т. 26а

млатилац (млатиоца, мн. млатиоци-млатилаца), т. 36б(6)

млеко; млекар (вок. -ару и -аре), **млекара, млекарица, млекарка, млекарник, млекарница, млекарство** (разг. млекација, млекациница и сл.), ек.

Млетачка република, т. 55а

млети (ек.), **мљети** (ијек.), мељем, мељи, мељући, мељах, млех-мле (ек.), мљех-мље (ијек.), млео-млела (ек.), млио (не мљео), мљела (ијек.), млевен (ек.), мљевен (ијек.), (са)млев-(ши) (ек.), (са)мљев(ши) (ијек.); тако и **самлети (самљети), намлети (намљети)** итд., т. 8б

Млеци (Млетака-Млецима), **Млечанин** (и Млечић), **Млечанка** (дат. -ки), **млетачки**; *Млетачка република*, т. 55а; облик Млеци настао је од Мнеци (дисимилацијом, и даље од В(е)пеci)

млеч, млечак (-чка, бот.), **млечан, млечац, млечевина, млечика, млечица, млечница; млечнобео**, ек.

Млечни пут (ек.), т. 46

млијеко; млијеч, млијечак (-чка), **млијечац, млијечница**, ијек., т. 8а

млијечан и **мљечан**, -чна (који има млека и који је од млека), **мљечнобијела** (млијечнобијела) боја (т. 8 и 10ж), ијек.

Млијечни пут и **Мљечни пут** (ијек.), т. 10ж и 46

млинар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **млинарев** и **млинаров**, т. 34а(1)

млио (не мљео), од мљети (ијек.), т. 8г(2)

мљекар (вок. -ару и -аре), **мљекара, мљекарица** (-ичин), **мљекарка** (дат. -ки), **мљекарник, мљекарница, мље-**

карство (разг. мљекација, мљекацијски, мљекациница и сл.), ијек., т. 8б

мљескати, мљескам (мљешћем), имперф. мљесках

мљети, в. под млети

мљечан и **млијечан** (ијек.), т. 9в

Мљечни пут, в. Млијечни пут

мљечика (бот., дат. -ци), **мљечевина, мљечица** (ијек.), т. 8б

мм (mm), скраћ. *милиметар*, т. 180а

ММФ, скраћ. *Међународни монетарни фонд*, т. 181б

мнемотехника, мнемотехнички

мнијење, в. мњење

мнити (мним), **мњење** (и у ек. и у ијек.), боље него мнети, мнење (ек.) и мњети, мнијење (ијек.), т. 23г (нап.)

много-: *многобројан, многоц(ij)ењен, многољудан* итд.; *многопоштовани, многоуважени, многоц(ij)ењени*, т. 103аб

многобожац, -шца, мн. -шци, -жаца (т. 27б), **многобоштво**, т. 81а; **многобожачки**, т. 103аб

много шта, *много чега* итд.

мноштво

мњење (ек. и ијек.), боље него мнење (ек.), мнијење (ијек.), т. 23г(нап. 1)

моа, мое (птица)

мобилизација, мобилизациони и **мобилизацијски, мобилисати**

могбудем (заст., боље: будем могао)

Моглица (алб. Moglica), геогр., т. 201б(1)

могућ и **могућан** (прид.), **могуће** и **могућно** (прил.)

могућство, ген. мн. могућстава (*по могућству* и *по могућности*), т. 27а

модерна, т. 62б; **модернизам**, -зма, **модернистички, модерност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости

модисткиња (не модискиња), т. 26г(2)

модрети, модрим (ек. и ијек., постајати модар), т. 8ђ

модрикастосив, модрикастоцрвен, т. 10б

модрити (у ек. и у ијек., чинити модрим), т. 8ђ

Модрица или **-ице** (чеш. Modřice), т. 283

модроглав, модроок

модрозелен, модросив (нијансе компактне боје), т. 10б

Модуњо (итал. Modugno), т. 217

модулација, модулацијски и **модулациони** (в. т. 18); **модулирати**

модус вивенди, *модус операнди*, ген. модуса вивенди итд. (мења се само прва реч)

можда; погрешна је употреба садашњег времена уместо будућег: *Можда га нађем*

мождани, можданица, можданични, мождина

мозаик, мозаичан, мозаички, мозаичност, т. 18в(1)

мозак, мозга, т. 19(нап. 3)

Мозел (нем. Mosel), т. 238

мој, инстр. мојим, мн. моји, т. 18в(3)

Мојковачка битка, т. 60б (али: *битка на Мојковцу*, т. 61)

Мојсије; мојсијевац, -вца, **мојсијевка** (дат. -ки), т. 49, **мојсијевство**, т. 62б

мока кафа, т. 86б

мокасинка (дат. -ки), **мокасина** (врста обуће)

Мокра гора, т. 50д

Мокрад (слч. Mokrad'), т. 267

мол у спојевима, т. 90а; одв. писање: *мол тоналитет, мол акорд*, т. 86в

Моле (франц. Molay), т. 275

Молијер (франц. Moliere), т. 275; писање сугл. j, т. 18а(2)

молилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)

молитељка, дат. -ки, ген. мн. -ки; **молитељкин**, т. 30а, 31б(5)

молити, молећи (не мољећи), **мољен; мољење** (не молење), т. 23г

момак (момка, вок. момче, мн. момци-момака), **момачки, момаштво, момче**, -ета, зб. **момчад, момчадија**, т. 27; уп. и т. 22

моменат (момент), -нта, ген. мн. момената, **моментално** (не моментано)

монархија, монархијски, монархист(а), мн. -сти; *Аустроугарска монархија*, т. 55а

монархофашизам, монархофашист(а), мн. -сти, **монархофашисткиња, монархофашистички**

Монблан, т. 57

Монголија, монголски, Монголац, Монголка (дат. -ки)
монголоид, монголоидан, т. 18в(3)
монденка (дат. -ки)
Мондидје (франц. Montdidier), т. 275
монизам, -зма, **монист(а)**, мн. -сти, **монистички**
Монлик (франц. Montluc), т. 273а
монографија, т. 83; *моногрáфија Стáниња—Јоцúња—Савúња*, т. 104
моно-: *моногенеза, монодрама, монокултура, монотипија, монотеист(а); монодрамски, монотеистички* и сл., т. 83 и 103
монодрама, монодрамски, т. 83
монокл, ген. мн. монокла
монокултура, т. 83
монотеизам, -зма, монотеист(а), мн. -сти, **монотеисткиња**, т. 83
монофазан, т. 103
монохроман, монохроматски, т. 103
Монпеље (трад., франц. Montpellier), т. 273а и 275
Монруж (франц. Montrouge), т. 273а
монструозан, монструозност
Монт Еверест, Монт Евереста итд.
мон(т)-, франц. MONT- у именима, т. 273а
Монте Карло, Монте Карла, т. 101а
Монте Кристо (франц. Monte Cristo), т. 273а
Монтелимар (франц. Montélimar), т. 273а
Монтенегрињани (ирон.), т. 48в(нап.)
Монтењ (франц. Montaigne), т. 275
Монтескје (франц. Montesquieu), т. 273а, 275
Монтморанси (франц. Montmorency), т. 273а
Монтре (франц. Montret), т. 273а
Монтреал (франц. Montréal), т. 273а
Монтрезор (франц. Montrésor), т. 273а
Монтреј (франц. Montreuil), т. 273а, т. 275
Монторгеј (франц. Montorgueil), т. 273а
монумент (монуменат), ген. мн. -ната, т. 37в(2); **монументалан, монументалист(а)**, мн. -сти, **монументалност**, инстр. -ошћу, уз одребу и -ости
Мопасан (франц. Maupassant), т. 274 и 275
мопс (врста пса, мн. об. мопсови-мопсова)
Морава, моравски, Моравац, Моравка (дат. -ки), т. 48в; *Моравски слив, Моравско-вардарска долина*, т. 50г
моравац, -вца (врста нар. кола), т. 71
Моравска бановина, т. 56а
Моравско-вардарска удолина, т. 50д
Мораис (порт. Moraes), т. 244
моралист(а), мн. -сти, **моралисткиња**, т. 26г(2)
моралнополитички (схваћено допунски, нпр. васпитање и сл.), **морално-политички** (= и морални и политички, делом аутономно), т. 103б и 108
мораторијум (мораториј), в. -ија, -ијум
Морача, морачки, Морачанин, Морачанка (дат. -ки); **Манастир Морача** (име места)
Морејски рат, т. 60а
Морзеова азбука, т. 74
Моријак (франц. Mauriac), т. 271д(1), 275
Мориока (јап. Morioka), т. 218в
Морис (енгл. Maurice), в. т. 208—212
морка, дат. морки, т. 31б(8)
мормон, мормонка (дат. -ки), т. 31б(5)
морнар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **морнарев** и **морнаров**, т. 34а(1)
морузга (дат. -ги), зоол., т. 31б(3)
морфема (и морфем, -а), **морфемски**
морфијум и **морфиј** (ген. -ија), **морфинист(а)**, мн. -сти, **морфијумски** (и морфински)
морфинисткиња, т. 26г(2)
морфологија, морфолошки; морфофонолошки, т. 81а
Мосадик (перс. истор., уоб. ум. Мосадек), уп. т. 206з
Москаљенко (рус.), т. 250г(2)
Москва (а не „Масква"), рус., т. 196
москвич (аутомобил), т. 71
Московска област, т. 56а
Московска правда (рус. Московская правда), грам. прилагођавање, т. 251б (уп. и даље)
Мостарац, мн. Мостарци, **Мостарка**, дат. -ки, т. 48в, т. 31б(4)
мотив, мотивски, мотивисати, -ишем, **мотивисаност**

мотивација, мотивациони, мотивацијски
мотика, дат. -ци; **мотичица**, т. 31б(1), т. 30г
мотка, дат. -тки, ген. мн. -така и -ткй, т. 31б(3)
моткица, т. 30г(1)
мото-: (а) спојено: *мотоцикл, мотодром, мотоманија*; т. 84, (б) са цртицом: *мото-култиватор, мото-парк, мото-пумпа, мото-наутика, мото-крос, мото-рели, мото-трке, мото-гума, мото-јединица*; т. 84, (в) удвојени форманти: *ауто-мото друштво, ауто- -мото трке* и сл., т. 84, али *ауто и мото трке*, т. 85; уп. и нап. под т. 83
моторбицикл
моторика, дат. -ци; **моторички**
моторист(а), мн. -сти; **мотористика**, дат. -ци, **мотористички**, т. 27а
мотоцикл, ген. мн. -кала и -кла, **мотоциклист(а)**, мн. -сти, **мотоциклисткиња**, т. 26г(2)
моћи, могу-можеш, могу (за будућност могнем-могнеш итд.), могући, могох-може, могао-могла, могавши; слож. глаг. као **помоћи** и сл. имају през. типа помогнем-помогнеш итд.
Мохачка битка (т. 60б) и краће **Мохач**; *битка на Мохачу*, т. 61
Мохиканац; мохиканац (фиг.), **мохикански**
Мохоли (мађ. презиме Moholy ум. Moholi), т. 234
моција, моциони (грам.)
Моцин, т. 30б
мочуга (дат. -зи)
Моштаница (део Никшића), т. 54а
мошти (ж. мн., црквр. правосл.), мошти и моштију, моштима
М. П., скраћ. *м(ј)есто печата*, т. 180б
мр, скраћ. *магистар*, т. 179б(1)
мраз, мн. мразови и мразеви
Мратиндан (и Мратињдан), празник (Мратиндана-Мратиндану; арх. Мратина дана и Мратина дне)
мрачај (птица); **Мрачај** (геогр.)
мрвити, -им, (с)мрвљен, **мрвљење**, т. 23г; **мрвица, мрвичин**, т. 30б; **мрвка**, дат. мрвци, ген. мн. мрвки, т. 31б(1)
мргодити (се), -им (се), (на)мргођен, **мргођење**, т. 23г
мрежа, мрежаст, мрежица, мрежити (премрежити и сл.), **мрежница** (геогр. **Мрежница**), **мрежњача, мрежокрилац, мрежолик** (ек. и ијек.), т. 8д
мрешкаст, -а, -о, **мрешкати**, т. 19
мрена, мреница (ек. и ијек.), в. т. 8д
мрест-а (м.), ређе мрести, ж.; **мрестити се**, мрешћен, **мрешћење**, т. 32а, **мрестилиште**
мрети (ек.), **мријети** (ијек.), мрем, мру (не мријем, мрију), мрући; мрех-мре (ек.), мријех-мрије (ијек.); мро-мрла; тако и **замрети** и **замријети, премрети** и **премријети, самрети** и **самријети, умрети** и **умријети** итд., уп. т. 8а
мржња, ген. мн. мржњи
мрзак, -ска (комп. мрскији, необ. мржи), **мрскост**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
мрзети, мрзим, мрзео, мрзела (ек.); ијек. **мрзјети** и **мрзити**, мрзим, мрзио, мрзјела и мрзила (правилно је мржење, али необ. као и нерегуларно мрзење), т. 10д
мрзилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
мрзити (само у ијек., поред мрзјети), в. мрзјети
мрзјети (и мрзити), ијек., т. 10д
мрзост, -и (ж., обичније мржња)
мријестити се, мријешћен, мријешћење (ијек.), т. 8а и 32а
мријети, в. под мрети
мрк, комп. мркији
мрква, ген. мн. мркви
мрков (коњ мрке боје) и **Мрков** (име коња), т. 45
мркожут, т. 106
Мркоњић Град, Мркоњић Града, одв. пис., т. 100б
мркоцрвен, мркожут, т. 106
мрс, -а (само јд.), **мрсан**, -сна (не мрстан), комп. мрснији
мрсити, мрсим, (о)мршен
мртвац, -аца (дијј. је мртац-мрца), **мртвачки, мртвачница**
мртвеж, -а и -и (м. и ж.)

мртво-: *мртволик, мртвоног, мртворођен, мртвокрадица, мртвозорник* итд., уп. т. 81 и 103
мршавити (необ. ек. мршавети и ијек. мршавјети), т. 8ђ(нап.)
мрштити, трп. мрштен, мрштење; сл. и намрштити, намрштен
МС, скраћ. *Матица српска*, уп. т. 181Б
мср. скраћ. *мастер*
Муамер (ар., боље него Моамер), т. 204б(5)
Мубарак (ар.), т. 204б(5)
мува (ретко **муха**, дат. мухи, необ. муси), т. 15в
мува категорија (одв. пис.), т. 86в
мува цеце, цеце мува (и муха), т. 86а
мувар и **мухар** (бот.), т. 15в
мувљи (необ. мушји), т. 15в(и нап.)
муволовка и **мухоловка**, дат. -ци, ген. мн. -кӣ т. 15в
мудрац (мудраца, вок. -аче, инстр. мудрацем)
мудријаш, вок. -у, инстр. -ем
мудрољубље, в. т. 81а
муж: *мужев* и *мужевљев; мужеван, мужевност*
Муза (мит.); фиг. *муза*, т. 43 и нап.
музга, дат. -зги, т. 31б(3), ген. мн. -зги и -зга, т. 37бв
музе (не мусе), митол., т. 192а
музеалац, -лца, мн. -лци, -лаца, т. 36б(7)
музејски, т. 18ђ(1)
музеолог, музеологија, музеографија, т. 81а
музика, дат. -ци, т. 31б(1); **музикант**, -нта, ген. мн. -ната, **музиколог, музикологија, музиколошки**
музичар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **музичарев** и **музичаров**, т. 34а(1)
Мујага, дат. -ги, т. 31б(4) и т. 94
Мујин, т. 18в(4) и 18и
Мујо, Муја и **Мује, Мују** и **Мући** итд.
мука, дат. муци, т. 31б(1)
мукати, мучем, (они) мучу, мучући (не мукајући)
мукотрпан
мукте (прил., на туђ рачун, бадава), не муфте
мула (тур., судијско звање и пригодна титула): *мула Шабан* (ген. мула Шабана); схваћено као део имена: *Мула Јусуф* (један од дахија), т. 41г и нап.
Муласен (шп. Mulhacén), т. 290
мулат (мешанац), **мулаткиња**
мулти-: *мултивитамин, мултидисциплинарност, мултикултура, мултилатералан, мултинационалан, мултимедијалан, мултиликативан, мултимилионер* и сл., т. 83
мунгос (обичније него мунго)
Мундијал (не „Мундјал"), шп., т. 287
муниција, муницијски
Мунтенија (рум, Muntenia), т. 247
Муња (коњ), т. 45
мурал, муралист(а), мн. -сти
мусавица, мусавичин, мусавко, т. 30б
мусака, дат. мусаки, т. 31б(8)
мускат (сорта грожђа и врста вина), **мускатни**
мускетар (необ. мускетир), инстр. -ом и -ем, т. 34а(1)
мускуларни, мускулатура
муслиман (припадник исл. вере, мухамеданац), **муслиманка** (дат. -ки), т. 49;
Муслиман, Муслиманка, Муслимани, кад се узима као етн. назив, т. 48б
Мусоргски, т. 20в(3), нап.
мустанг (аутомобил), т. 71
мусти, музем, музући (не музијући), музах и музијах, музен (не мужен); тако и слож. гл. као **измусти, намусти, помусти**
мутант (ген. мн. -ната), **мутација, мутациони, мутирати**
мутивода, мутикаша, т. 81а
мутно-: *мутнозелен, мутноплав* и сл., т. 106
мутност и **мутноћа**
мутња, в. смутња
мућак (мућка, мн. мућци-мућака и мућкови-мућкова)
мућка, дат. -ћки, ген. мн. -ћки, т. 31б(3), 37б(3)
мућкарош, инстр. -ем, т. 34а
муфтија, муфтијски
мух- в. мув-
Мухамед (ар.), т. 204а, т. 204б(5)

мухамеданац, -нца, т. 49, **мухамеданка** (дат. -ки), **мухамеданство**
мучилац, -иоца, ген. мн. -илаца, т. 36б(б); **мучионица, мучитељ** (инстр. -ем, боље него -ом), **мучитељица, мучитељичин**, т. 30б
мучки и **мучке** (прил.)
Мушеен (боље него Мушен), топоним из Скандинавије (Mosjøen), т. 260а
мушица (од муха), т. 30г
Мушицки (Лукијан), ген. Лукијана Мушицког итд.
мушкарац (инстр. -рцем); **мушкарчић** (дем. и хип. од мушкарац), т. 30в
мушкост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
мушкобањаст
муштикла, ген. мн. -кли (и -кла)

Н

н. или **n**, скраћ. грам. за neutrum (средњи род), т. 180; **N**, интерн. скраћ. за *с(ј)евер*, т. 184
н за енгл. глас /N/, т. 212: *n*: Pinkerton
н се мења у **м** испред *б* и *п* у изведеним речима (испред суфикса): *зелембаћ, стамбени, прехрамбени* и сл., али не у сложеницама — *ванбрачни, једанпут, странпутица, црвенкапа; црнпураст* итд., т. 22
на, пише се одвојено уз називе годишњих доба: *на пролеће* (ек.) и *на прољеће* (ијек.), *на лето* (ек.) и *на љето* (ијек.), *на јесен, на зиму*, т. 138в; **на се** ('на себе') за разлику од насе (прилог, 'натраг'); **на ме, на те, на њ**, т. 139а
Na (натријум)
на-: *наглув, нажут, накисео, накрив*, и сл., т. 103в
-на у рус. ж. патронимима, т. 251а (уп. *Ниловна*, Ниловне, Ниловној)
набавка, дат. -ци, ген. мн. набавкӣ и набавакā
набављачки, т. 27а
набасати, -ам
набити, в. бити, бијем
наблизу, прил. (уп.: *куће су им наблизу*), т. 141
набојадисати, -ишем
наболе, т. 141: *болест је окренула наболе*; уп. нагоре
набрећи (набрекнем, набрекох, набрекао) и **набрекнути** (набрекнем, набрекнух и набрекох, набрекнуо и набрекао)
на брзину, т. 140в
нàбр̄зо, прил. ('убрзо', необ.), т. 141
набрстити (не набрстети, -тјети), набршћен и набрштен, т. 32а
набухнути, набухнем (набухох и набухнух, набухао, -хла, -хло, набухнут), т. 15б(нап.)
навака, не него нафака
навалентан, -тна
навалице, прил. ('на брзину, нагло'); друго је *нахвалице* (в.)
нàвēк (ек.), **нàвијек** (ијек.) (арх., у изразима: *навеке, навијеке*), т. 141
навелико, прил. ('у великој мери, много', нпр.: *прича се навелико*), али: *продаја на велико*, т. 141
навéсти (нàвēсти), -везем (украсити везом), трп. прид. *навезен*, не *навежен* (тако и *извести, извезен*)
навèсти (нàвести), -ведем (учинити да неко наиђе), наведен
навести, -везем, трп. прид. навезен (*навезен* је песак на плажу)
навестити, навестим (ек.), ијек. **навијестити**, навијестим, т. 8а
навече, уп. довече, т. 138а
навештавати, навештај и **навештење; навешћивање** (ек.), т. 32а
навијач, инстр. -ем, т. 34а
навити, навиј, навијте, навијен и (ређе) навит, т. 18е
навићи (се) и **навикнути (се)**, в. одвићи (се)
навише, прил., т. 141
навлака, дат. -ци, т. 31б(1)
навора, не него нафора

навоштити, навоштен, навошћивати, т. 32а
нàврāт-нàнōс, т. 129
на време (ек.), т. 140в
наврети, ек., ијек. **навријети** (у зн. *навалити*), наврем, они навру, навро-наврла, навревши, ијек. навријевши
на вријеме (ијек.), т. 140в
наврсти, в. изврсти
наврх (предл.), в. под -врх, т. 130
наг, нага (комп. нагији, ретко)
нагао, нагла, комп. наглији
Нагиб (ар.), т. 204б(2)
наглавце (прил.)
нàглāс, прил. (у зн. гласно), али: *изашао на глас*, т. 141
наглост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
наглув, в. под на-
нагнати, в. гнати
нагнути (се), в. сагнути (се)
наговест (ек.), **наговијест** (ијек.)
нагов(ij)естити, нагов(ij)ештен, нагов(ј)ештавати (нагов(ј)ешћивати и нагов(ij)ештати), **нагов(ј)ештај, нагов(ј)ештење**, т. 32а
нàголо, прил. (сасвим, до краја)
нагорак, -рка (у истом зн. и *нагрк*), т. 103в
нагоре, прил., у зн. *у правцу према горе, навише* и у примерима као — *час набоље, час нагоре*, али: *од лошег на горе*, т. 141
нагòтовс, узв. и прил.: Пушке — *нагòтовс!* — Тешко је бити увек *нагòтовс*.
награисати, награишем (боље него награјисати), т. 18в(1); уп. -исати
нагризен, не *нагрижен*, в. гристи
нàгрȳбо, прил. (нпр. *израчунати нагрубо*), т. 141
нàгȳсто, прил., т. 141
над(а), предлог; редовно се употребљава краћа форма (*над кућом, мостом, њима*) осим испред облика мном (*нада мном*) и испред зам. енкл. (уп. *нада се*), т. 37а(1)
нада, одвојено писање предлога уз личне заменице: *нада мном, нада њ*, т. 139а
надалеко, т. 141
надаље, т. 141
нада мном, т. 37а(1)
надàсве (у зн. *изнад свега, више од свега* и сл.): Он је надасве песник., т. 141
надаћи, боље надићи (надиђем)
надбискуп, надбискупија
надбити, в. бити, бијем
надвисити, -им, надвишен
нàдвоје, прил. (на два дела); *надвоје-натроје* (на два-три дела), т. 119
надвратак, -тка, мн. надвраци-надвратака, т. 26
наддијалекатски, т. 25б(2)
наддруштвени, т. 25б(2)
нàдебело (прил.), т. 141
надесно, прил. (нпр.: *скренеш одатле надесно*), т. 141
наденути, в. денути
надерати, в. дерати
надести, надети, в. дести
надзиратељка, дат. -ки, ген. мн. -ки, **надзиратељкин**, т. 30а, 31б(5)
надисати се, надишем се; **надихати се**, -ихам се и -ишем се
надићи и **надигнути**, в. дићи
надићи, надиђем (необ. је надаћи), в. ићи
надјенути, надјести, надјети, в. денути, дести
надлетати (надлећући, не надлетајући), ек., в. долетати
надлијетати, ијек., в. долијетати
надничар, вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом, **надничарев** и **надничаров**, т. 34а(1)
надно (предл.), уп. под -дно, т. 130
надовек (ек., прил.), **надовијек** (ијек.), ретко, т. 141
надокнадив (надокнадљив)
надоле и **надоле** (ек.), **надоље** и **надоље** (ијек.), прил., т. 141
надомак, надомаку, т. 141; уп. наизмак
надоместак, -ска, мн. -сци, -стака (ек.), т. 26г(2)
надометак, -тка, мн. надомеци-надометака, т. 26а
надомјестак, -ска, мн. -сци, -стака), ијек., т. 26г(2)
надохват, прил. или предл. (с ген.), али **на дохвату**, т. 141

надреалист(а), мн. -сти; **надреалистки̏ња**, т. 26г(2)
надрети, в. дрети
надри- ('тобожњи, лажни, назови-'): *надрикњи̏га, надрилекар* и *надриле̏кар, надримајсто̀р, надриучен, надриум(ј)е̏тник, надриум(ј)е̏тност* итд., т. 84
надријѐти, в. под дрети
надрхтати се, в. дрхтати
надс-: *надсвест* (ек.), *надсвијѐст* (ијек.), *надсинхронизација, надсмисао, надстваран, надстре̏шница* и *наст̀ре̏шница*, т. 20а(1), в. *-дс-*
на̀дугачко, на̀дуго, прил., т. 141
на̀дӯж, прил. (по дужини, уздуж), т. 141
надути (се), в. дути
надушак, прил. (обично уз гл. у зн. пити 'из једног даха, одједном'), т. 141
нажалост (али: *на жалост свих нас*), т. 141
на̀жао, прил., т. 141
наждерати се, наждрати се, в. ждерати
наждити, в. ждити
нажети и **нажњети**, в. жети
на̀жӣво, прил. (*опе̏рисали су ме наживо*), уп. уживо, намртво, т. 141
нажут, т. 103в
назад, прил.
назадак, -тка, мн. назаци-назадака, т. 26а
на̀здра̄вље, прил. т. 141
наздраво, прил., у зн. без болести и изненада, уп.: *заболео га о̀прст наздраво*, т. 141
назепсти, в. зепсти
на зиму; уп.: *на о̀пролеће* (ек.), *на о̀прольѐ* (ијек.) итд., т. 138в
на̀злобр̄з, -а, -о (прид.) и именица (нпр. *с назлобрзом*), необ.
назнака, дат. -ци, т. 31б(1)
назови-: *назовио̀пријатељ, назовибра̀т, назовисоба* и сл.; када се жели задржати нагласак на обема саставницама с цртицом: *назови-Србин*, т. 84 и нап.
на̀зо̄р, прил. (у зн. на силу, силом и сл.)
назорице, прил. (1. 'силом' и 2. 'поиздалека')
назрети, назрем, они назру и назрим, они назре; назрео (ек. и ијек.), ијек. и назрио-назрела (тако и прозрети, уп. и зрети)
назути, в. изути
наива, наиван, -вна, **наивац, наивност**, т. 18в(1)
на̀изглӗд у зн. 'привидно' (нпр. *наизглѐд равнодушан*), т. 141; уп.: *она иде на изглѐд и оп̀ти утисак*
на̀јзмак, али **на измаку**, т. 141
наизм(ј)енце, боље него *наизм(ј)енице* (поред обичнијег *наизменично*)
наизред и **наизредице**, прил.
на̀изӯст, уп. напамет, т. 141
наимати, наимам и наимљем (итер. од најмити), поред *најмљивати*, т. 18в(1)
наиме, речца (за истицање и прецизирање), т. 18в(1) (али: Послао сам ти *на име*)
наискап, т. 141
наићи, наиђем, в. изаћи
нај- (у суперлативима): *најјачи, најјѐфтинији, најједноста̀внији*, т. 25б(1)
на јагму (на грабљење), т. 140в
на̀јӣако (прил.), заст. (нпр.: о томе се *најако* говорило)
најахати, в. јахати
највиши (према висок-виши)
најволети (ек.), **најво̀љети** (ијек.), најволим (разг. и нар., 'највише вољети', у истом зн. и *бити најволији*)
најдражи (према драг-дражи)
наједанпут, поред наједном, т. 141
наједаред, т. 141
наједно: *наједно скупљени*, т. 141
наједном, поред *наједанпу̀т*, т. 141
на јесен, т. 138в
најести (се), в. јести
најјаснији, т. 25б
најјачи, т. 25б
најједноставнији, т. 25б
најједрији, т. 25б
најјефтинији (боље него *најјевтинији*), т. 25б
најјужнији, т. 25б
најјуначнији, т. 25б

најлон: *најлон кошуља, најлон чарапе*, т. 86в
најлонка, дат. најлонки, ген. мн. најлонки, т. 31б(8)
најпосле (ек.), **најпослије** (ијек.)
најпре (ек.), **најприје** (ијек.)
најрадије (према радо, не *најрађе*)
најстрожи, не најстрожији (уп. драг-дражи-најдражи)
накисео, в. под на-, т. 103в
накнадив (накнадљив)
на комад (нпр.: *продаја на комад*)
након, предл.
наконче и **накоњче**, -ета (зб. *накончад* и *накоњчад*)
на̀косо, прил., т. 141
накострешен, -а, **накострешено** (прил.), **накострешеност** (ек.), ијек. **накостријешен, накостријешено, накостријешеност**, т. 8а
накосутра, накосјутра и **наксутра, наксјутра**
накрај (предл.): *живи накрај села; с краја на крај; не излази на крај*, т. 141
накратко, прил., т. 141
накриво, прил., т. 141
накркаче и **накркачке**, прил. ('на леђима' носити)
накрупно, т. 141
наксутра и *накосӯтра*
налагати, налажем
налазак, -ска, мн. наласци-налазака, т. 19
налевати, не него *наливатӣ*, т. 10б
на̀лēво (ек.), прил., т. 141
налепити, налепим (ек.), ијек. **налијепити**, налијепим, т. 8а
налетати, в. долетати
на лето (ек.), т. 138в
налећи, в. лећи
наливати (некњ. налевати) у ек.; **наливати** (и налијевати) у ијек., т. 10б
наливперо, т. 88а
налијево (ијек.), прил., т. 141
налијетати, в. долијетати
На Логу (место у Словенији), т. 58
наложничин (према наложница), т. 30б
наломити, в. сломити
нањести, в. -љећи, -љести
на љето (ијек.), т. 138в
нањећи, в. -љећи
на̀мало, прил. (уп.: *стерао је намало*); уп.: *тр̄говина на мало*, т. 141
намастити, в. мастити
на̀мā̀х, прил. (исп. *начас*), т. 141
на ме (на мене), уп. на те, на њ, на се, т. 139а
наменити (ек.), ијек. **намијенити**
наместити, в. под нам(ј)естити
на̀место, предл. (уз ген.), ек. (у зн. *уместо̄*), али: *стави га на место̄*, т. 130
наметак, -тка, мн. намеци, -така, т. 26а
нам(ј)естити, нам(ј)ештен, нам(ј)ештење; несврш. **нам(ј)ештати** (не намијештати), т. 10а, 32а
намештаљка (ек.), **намјештаљка** (ијек.), дат. -ци, ген. мн. -ки, т. 31б(1)
намилети (ек.), ијек. **намиљети**
намирисати, -ишем
на̀мјесто (ијек.), в. ек. наместо, т. 130
намлети (ек.), **намљети** (ијек.), намељем; намлевен (ек.), намљевен (ијек.)
на̀мр̄тво (до смрти), прил. (нпр.: *пребили га намр̄тво*), т. 141
намрштити, в. мрштити
Нандунг (кин. Nandong, град), т. 229
на несрећу, т. 140в
нанети, нанијети, в. под -нети
нанеруку, прил. (уп. наруку, снеруке), т. 141
наниже, прил. (нпр.: *скренућеш онда наниже*), али: *сйао си на ниже гране*, т. 141
наниско, прил. (нпр.: *йао си наниско*), т. 141
Нанкинг (трад. кин., а не „Нанђинг"), т. 228
на̀ново, прил., т. 141
на̀ ноге, узв. (устај, устајте)
наносити, -им, наношен, наношење
Нанси (франц. Nansy), т. 275
Нант (франц. Nantes), т. 271ђ и 275
на њ (на њега), т. 139а
наобдан, прил. ('током истог дана'), т. 141
наоблака, дат. -ци, т. 31б(1)
наовамо, прил. (*од јануара наовамо; од сйуба наовамо*), т. 141
наодмет, прил. ('сувишно, за одбацивање'), т. 141

на̏око, прил. (’наизглед, на први поглед’), али: *држа̄ти на оку*, т. 141
на̏околo, предл. (са ген.) и прил., т. 130, 141
на̏окрӯг, прил., т. 141
наопако и **наопачке**, прил.
наособ, прил.
на̏очи, прил. (’наоко, наизглед’), али: *не долази ми на очи*, т. 141
наочиглед, прил., т. 141
нападан, -дна (необ. нападљив); **нападност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
на пакост: *то̄ нам ради на па̄кост*, т. 140в
напакостити, -им; *напа̄кошћено* и *напа̄кошћено*, т. 32а
напалм (од натријум-палмитат): *напа̄лм-бомба*
напаљетковати, в. **паљетковати**
напамет, прил. (уз знати, учити), али: *па̄де ми на па̄мет* (на ум), т. 141
на парче (као на комад), т. 140в
напастан, -сна, **напасник, напасница, напасничнин**, т. 26г(4)
напаствовати, -ствујем
напев, напевак, -вка, напевка, дат. -ци (ек.); **напјев, напјевак**, -пјевка, **напијевка**, дат. -ци (ијек.), т. 31б(1)
на̏писмено, прил. (нпр.: *дај ми то на̄писмено*), т. 141
напитак, -тка, мн. напици-напитака, т. 26а
напјев, напјевак, в. под напев
наплатак, -тка, мн. наплаци-наплатака, т. 26а
наплетати, в. заплетати
на поглед, т. 140в
наподногу (прил., ’наниже, доле’)
на поклон, т. 140в
напокон, прил.
напола (не *напо̄ли*), прил. (*пре̄ломити напола, напола пе̄чен*, али: *заста̄о је на по̄ла пӯта*), т. 141
наполеон (златни новац), т. 71; **наполеонски** и **наполеоновски**, т. 69
наполице, прил., нпр. *ради земљу напо̄лице*
напоље, напољу, т. 141
напоредност (не напоредост), инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
напоредо (и напоредно), прил.
напо́се, прил. (’посебно, засебно, одвојено’), т. 139а
напослетку (ек.), **напосљетку** (ијек.), прил., т. 141; уп. и т. 21(нап. 2)
на почек (као на причек, на вересију), т. 140в
на почетку, т. 140в
на правац: *иду мимо пӯтева, онако на пра̄вац*, т. 140в
напразно, прил., нпр. *го̄ворӣти напра̄зно*, т. 141
напрам и **напрама**, предл. (обичније *пре̄ма, напре̄ма, наспра̄м*), т. 130
напрасан, -сна, **напрасност; напрасит, напраситост**
напрегнути, обич. него *напре̄ћи*, в. под спрегнути
напред (ек.), ијек. **напријед**, т. 8а
на предах (уп. на почек), т. 140в
напред-назад (ек.), т. 129
напрездан (прил.), у зн. *сваки дрӯги дан*
на прекид, на прекиде: *радио је на пре̄кид(е)*, т. 140в
на преклоп (ек. и ијек.; ијек. и на пријеклоп), т. 140в
напреко (ек.), **напријеко** (ијек.), прил., т. 141
напремасе, т. 139а
на прескок (ек. и ијек.), т. 140в
напретек, прил. (ек. и ијек.), т. 141
напречац (ек. и ијек. у зн. одједном, изненада, напрасно), т. 141
на прешу (на журбу, на брзину), т. 140в
напријед-назад, (ијек.), т. 129
на прилику (заст. у зн. отприлике, изгледа), т. 140в
на пример (ек.), **на примјер** (ијек.), т. 140в; скраћ. *нпр.*, т. 179б(3)
на пролеће (ек.), **на прољеће** (ијек.), т. 138в
напросто, т. 141
напротив, прил. или предл. (с ген. и дат.), т. 141
напрсни, -а, -о, прид. (’који је на прсима, који се носи на прсима’)
напрстак, -стка, мн. напрстци, -стака, т. 26г(2)
на прсте: *бројати, рачунати, знати (као) на пр̄сте, у пр̄сте*, т. 140в
Напуљ (трад., итал. Napoli), т. 217

напустити, в. допустити
напући и **напукнути**, в. пући
нараздалеко, прил.
нарамак, -мка, мн. -мци, -мака; **нарамчић**, т. 30г
наранџасто-: *наранџастожут, наранџасторумен* и сл., т. 10б
нарасти (не нарастити), в. расти
наратор, инстр. -ом
нарација, нарацији, т. 18аг
наредба, ген. мн. наредби; **наредбодавац, наредбодавни**
нарезак, -ска, мн. наресци-нарезака, т. 19
наретко (ек.), **наријетко** (ијек.), прил., т. 141
наречје (ек.), **нарјечје** (ијек.)
нарко-дилер, нарко-картел, нарко-мафија, т. 88б
Народна Демократска Република Кореја (служб. име), **С(ј)еверна Кореја** (у слободном изразу), т. 50а
„Народна књига" (издавачко предузеће): пуно име: Издавачко предузеће „Народна књига", т. 63б, 70
Народна Република Босна и Херцеговина (истор.), **Народна Република Србија** (истор.), т. 50а
народнодемократски, т. 103б
народно-: *народнолиберални, народноослободилачки* и сл., т. 103б
Народноослободилачки рат, Народноослободилачка борба, т. 60а
народски, т. 20а(1)
наруку, прил. ('у прилог'): *све му је ишло наруку*; уп.: нанеруку, снеруке, т. 140а и 141
наручилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
наруџба, ген. мн. наруџаба (поред наруџба) и наруџби, т. 19
нарушилац, -иоца, мн. нарушиоци-нарушилаца, т. 36б(6)
Нарцис (не Наркис), т. 192а
нарцисизам, нарцисиста, нарцисоидан (од грчког имена *Нарцис* и разумљиво да је погрешно *нарцизам, нарциста*)
нарцисоидност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
насамо (необ. насаму), прил., т. 141
насвагда, прил. (обичније засвагда), т. 141
на се (на себе), т. 139а
насељење (не *населење*; уп. населити, -им, *насељен*), т. 23г
насилнички, насилништво, т. 27б, 28
на силу, т. 140в
Насименто (порт. Nascimento), т. 244
насипати, в. сипати
насисати се, в. сисати
наситно, т. 141
Насиха, дат. -хи, т. 31б(4)
насједати (допушт. и насиједати, избор према јез. осећању), ијек., т. 10а
наскоро, прил. (ускоро), т. 141
наскроз, прил., т. 141; *скроз-наскроз*, т. 129
наслага, дат. -зи, т. 31б(1)
наследан, наследник, наследница; наследовалац (ген. -аоца, ген. мн. -алаца), **наследство, наслеђе** (ек.)
на̀слēпо (ек.), **на̀слијепо** (ијек.), т. 141
наслови: пишу се великим почетним словом прве речи (остале само ако су властита имена): *Горски вијенац, На Дрини ћуприја, Душанов законик, На Западу ништа ново, Сан летње ноћи; Политикин забавник*, т. 64; *Њујорк тајмс, Велт ам зонтаг* (ако се пишу изворно, поштује се правопис тог језика: *New York Times, Welt am Sonntag*), т. 75; сувишно је преношење члана на почетку наслова (у „Монду", у „Шпиглу", а не у „Ле Монду", из „Дер Шпигла"); наводници су сувишни када се наслови пишу курзивом и када су довољно познати па није могућа двосмисленост (детаљније в. поглавље интерпункцији), т. 168(4) и нап.
насљедан, насљедник, насљедница, насљедовалац (ген. -аоца, ген. мн. -алаца), **насљедство, насљеђе** (ијек.), т. 10л; уп. и т. 21(нап. 2)
насмејати се, в. смејати се
насмијати се, в. смијати се
на̀смрт: *насмрт болестан, насмрт уплашен*, т. 141
наспрам (ретко наспрама), предл., т. 130; **наспраман**, -мна (прид.)

насред, предл., т. 130
на срећу (= срећом), т. 140в
насто (у изр. као: *сто насто*), т. 141
на страну, т. 140в
настрети, в. -стрети, -стријети
настрешница и **надстрешница**
настријети, в. -стрети, -стријети
на̏сӯво (ређе и **насухо**), прил., нпр.: *бријање насуво*, али: *положио га је на суво (на сухо)*, т. 15в, 141
насукати се, в. засукати
насумце и **насумице**
насупрот, прил. и предл.
на сусрет, обичније: *у сусрет*, т. 140в
насути, в. засути
натајно, т. 141
Натали (енгл. Natalie), в. т. 208—212
натанко, прил. (уп. потанко), т. 141
наташте и **наштесрца**, т. 141
на те, в. под на, т. 139а
натегнути (и натећи), в. затегнути
натенане, прил., т. 141
натећи, в. затећи
натихо, прил., т. 141
натицати, -ичем, према натаћи, натакнути
натицати према натећи (о отеклини и навирању течности) у ек. и ијек. (не натјецати и сл.), т. 10в
натјечај (ијек.)
натк-: *натколеница, наткапити, наткомпензација* и сл.
наткати, в. ткати
натколеница (ек.), **наткољеница** (ијек.), т. 8б
наткривати (не наткријевати)
на то (у зн. поводом тога, чувши то, после тога)
НАТО (из НАТО-а, у НАТО-у), скраћ. т. 181А(2) и 181Б(1); сувишно је уз скраћеницу додавати *пакт* јер је та реч већ садржана у скраћеници (North Atlantic **Treaty** Organization)
натовски
натполовински
натраг, т. 141
натрезно (ек.), **натријезно** (ијек.), т. 8а
на трен, на тренутак, т. 140в
натријети, в. трти
натријум (натриј), **натријумски**, т. 190в(2); *натријум-хлорид* и сл., т. 89а (уп. и сумпор-)
натријумов (и натријев)
на̏троје, в. надвоје, т. 119
натрти, натрети, натријети — в. сатрти
натрунути (натрунуо и натруо)
натуралисткиња, т. 26г(2)
натуристкиња, т. 26г(2)
натцветни (ек.), **натцвјетни** (ијек.)
натч- (не *надч-*): *натчовек, натчовечански* (ек.), *натчовјек, натчовјечански* (ијек.), *натчулан*, -лна, т. 19
наћве, мн. (наћава-наћвама)
наћефлеисати, -ишем (боље него наћефлејисати), т. 18в(2); уп. и -исати
наћи, нађем, в. изаћи
наувек (ек.), **наувијек** (ијек.), прил. неуоб., т. 141
наудити (не нахудити)
наузвод ('степеничасто навише'), прил., т. 141
наузнак, прил. (на леђима, на леђа, уз лежати, пасти — супротно од *ничице*), т. 141
научнички, т. 27а
научноистраживачки, т. 103б
научностручни, т. 103б
научнотехнички, т. 103б
научнофантастични, т. 103б
наушница (необ. наухвица)
науштрб, т. 141
нафтни (*нафтна индустрија, нафтни деривати, нафтна поља*, т. 26г(7); уп. *Нафтна индустрија Србије*, скраћ. НИС, из НИС-а, у НИС-у, т. 181Б(1)), ређе *нафтени*; погрешно је „нафтин дериват"
нахвалице (намерно, хотимично), прил.: *штета учињена нахвалице*; уп. навалице, т. 141
нахерити (накривити, навити), **нахерен**, -а, **нахеро**, прил. (не наерити и сл.)
нахија (т. 56а): *Нахија Доња Мачва, Нахија Зворник* и *Зворничка нахија, Нахија Посавље* итд.; *Ријечка нахија, Катунска нахија* (истор., сад геогр.), *Ваљевска нахија* (истор.)
нахијски, т. 18ђ(1)
нахоче, -ета, зб. нахочад
нахудити, не него наудити

наци-: *нацифашизам*, -зма, *нацифашисш(а)*, мн. -сти, *нацифашисшкиња*, т. 26г(2), 37в(1)

нацио-: *национализам*, -зма, мн. -зми, -зама, *националисшкиња, национално-ослободилачки* (уп. т. 103б), *националсоцијализам, националсоцијалисш(а)*, мн. -сти, *нацоналисшкиња, нацоцешризам, нацоцешричан*, -чна итд., т. 26г(2), 37в(1)

на̀час; на часак, т. 138г, 141

на̀четворо, в. надвоје, т. 119

начети, начнем, в. почети

на чистац, т. 140в

на̀чисто, прил.: *да будемо начисто с шим*, т. 141

начуљити и **наћулити** (уши)

нацак: *нацак-баба, нацак-чељаде*, т. 82а

на̀широко, т. 141

наштесрца, уп. наташте., т. 141

N. B. (NB, Н. Б., НБ), скраћ. *nota bene* (напомена), т. 180б

NBA, по правилу само латиницом или у ћириличком тексту спеловано Ен-Би-Еј (Ен-Би-Еја итд.), т. 181А(3) и 181Б

N-бомба, т. 90а

NBC, скраћ., пише се по правилу латин. писмом, а преноси се у ћирилицу и изговара се *Ен-Би-Си* (Ен-Би-Сија итд.), т. 181А(3) и 181Б

нг, нк, нх, нкс за грч. GG, GK, GCH, GX (формалне графије за *ng, nk, nch, nx*): *Анђела, Анкеј*, т. 192б

нг за енгл. глас /N/, т. 212: *ng*: Flemi<u>ng</u>, Cunni<u>ng</u>ham

не (одрична речца): (а) уз глаголе се пише одвојено: *не сйава, не гледају, не гледајући, не знавши*; (б) уз помоћне и њима сродне глаголе **не** се пише спојено: *нисам, ниси* (ек. и ијек.) и *нијесам, нијеси* (ијек.); *нећу, нећеш, нећемо; немој; немаши, немам, немаш* итд.; (в) **не** у творби именица, придева и прилога пише се спојено: *немајка* (лоша мајка), *небрай, небриђа, неалбанац; невесео*, -ла, *неум(ј)есшан*, -сна, *незрео*; (г) уз трп. глаг. придев такође се пише спојено: *нейисан, ненайисан, нейреписан*, као и уз радни глаг. придев и глаг. прилог ако су добили придевску функцију — *неважећи, недозрео*,-ела, *неусйео*, -ла (ек.), *неусйио, неусйјела* (ијек.); *нейосшојећи, неодговарајући, неважећи* итд., т. 84(нап.), 103в, т. 124аб. Од претходног треба разликовати примере у којима је **не** замена за негирани, одрични облик **није**: ***не*** брат него синовац, **не** велики, али довољан и сл. и у филоз. текстовима *не-биак, не-биће*, т. 84(нап.)

Не (франц. Ney), т. 275

не- франц. NEUF- у именима, т. 273б

н. е., скраћ. *нове ере* (о рачунању година), т. 179а(1)

не, ни (а не *ње, њи*) као опште правило за рус. позиционо умекшавање, т. 250

Небризак (франц. Neuf-Brisach), т. 273б

неамериканац, т. 84(нап.)

неандерталац, -лца, **неандерталка**, дат. -ки, ген. мн. -ки (антроп.), т. 49

небеограђанин, т. 84(нап.)

небескоплав (или небесноплав), т. 103

Небојша, в. кула

небрат, т. 84(нап.)

небрига, дат. -зи, т. 84(нап.)

Небур (франц. т. Neufbourg), 273б

неваљалац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 36б(6)

невелик (у зн. омањи), т. 103в

невеста, ген. мн. невеста (ек.), т. 37б(1)

невјеста, ген. мн. невјеста (ијек.), т. 8б

нега (дат. нези), т. 31б(1); **неговати, неговашѐљ** (инстр. -ем), **неговашѐљичин** (према *неговашељица*), ек., т. 30б

негда (ек. и ијек.; обичније некада); **негдањи** и **негдашњи** (обичније *некадашњи*), прил.

негде (ек.), **негдје** (ијек.), т. 8б

неглиже, -еа, -еу, мн. -еи

неголи (везник), т. 133; уп. ли

Неготинска Крајина, в. Крајина, т. 50г

негроид, негроидан, негроизам; негрофил, негрофоб, т. 81а

негромант, негромантија, негромантски

негус (титула етиопског цара, малим словом), т. 49

нèдāјбоже, прил. (изузетно ретко, у зн. *јадно, никако, да бог сачува*), нпр.: Како си? — *Недајбоже!*, т. 141
недеља (ек.); *Недељка, Недељко* (лична имена), ек., т. 8б, 12
недеља-две (нпр. *за недељу-две*), ек., т. 120
Недим (ар.), т. 204б(1)
недјеља (ген. мн. недјеља), **Недјељка** (-кин), **Нећељка** и **Нећељко** (лична имена), ијек., т. 8б, 12
недјеља-двије, т. 120
недоказив (необ. недоказљив)
недокучив, недокучивост (необ. недокучљив, недокучан итд.)
недостављив, недостављивост
недостајати, -остајем (глагол није одричан)
недостатак, -тка, мн. недостаци, -така, т. 26а
недра, ж. мн. (ген. недара), необ. **недро**, -а (с.), дем. **недарце**, -а (-ета) и **недарца** (ж. мн., ген. недараца и недарца), **(из)недрити**, ек.
недуг, недугачак, прид., т. 103в; **недуго**, прил., т. 141
неексплодиран (нпр. *неексплодирана бомба*), т. 103в
Нежур (франц. Neufjours), т. 273б
независан, -сна (од глаг. *зависити*) — не *независтан*
Независимаја газета (или Независима газета), али у падежима само *Независиме ґазете, Независимој ґазети* итд., уп. Плесицка (Плесицкаја)
независносложене реченице, т. 105
незадржив, незадрживост
незадуго, прил., т. 141
незамислив (необ. незамишљив), т. 103в
незам(ј)енљив и незам(ј)ењив, т. 8б
незапослен, незапосленост (обичније него *незапошљен, незапошљеност*), т. 23г
незаражљив, незаражљивост
незасит, -а, -о и **незаситан**, -тна; прил. **незасито** и **незаситно**; **незаситост** и **незаситност**
незастарив (необ. незастарљив)
незаустављив, незаустављивост
незбуњив и **незбунљив**
незнабожац, -шца, вок. -шче, мн. -шци, -жаца, т. 19
неизбежан (-жна), **неизбежност** (неизбежив, неизбеживост), ек.; **неизбјежан, неизбјежност** (неизбјежив, неизбјеживост), ијек., т. 8б
неизбрисив, т. 103
неизбројив, т. 18в(3), 103в
неизведив и неизведљив, обичније **неизвод(љ)ив**, т. 103в
неизводив и **неизводљив**, т. 103в
неизвестан, -сна, -сно, т. 103в
неизгорив, т. 103в
неиздржив и **неиздржљив** (има разлике у зн.: *неиздржива хладноћа, неиздржљив коњ*)
неизлечив (неизлечљив), **неизлечивост** (неизлечљивост), ек, т. 103в
неизљечив (неизљечљив), **неизљечивост** (неизљечљивост), ијек., т. 103в
неизменљив и **неизмењив** (ек.), **неизмјенљив** и **неизмјењив** (ијек.), т. 103в
неизмеран, неизмерив и **неизмерљив** (ек.), **неизмјеран, неизмјерив** и **неизмјерљив** (ијек.), т. 8б, 103в
неимар, т. 18в(2)
неисказан, -а, **неисказив**, -а (неискажљив)
неискорењив и **неискорењив, неискорењивост** и **неискорењивост** (ек.); ијек.: **неискорјењив** и **неискорјењив, неискорјењивост** и **неискорјењивост** (ијек.), т. 8б(нап.)
неисплатив, т. 103в
нејаки: *Урош Нејаки*, т. 41г
Неји (франц. Neuilly), т. 275
Нејшенел (енгл. National), в. т. 208—212
нека; разг. *нек* пише се без апострофа, т. 175(нап. 4)
некадашњи (заст. *некадањи*)
некакав, некаквог(а), т. 110
неки, неког(а), т. 110
неки дан; неки пут
некмоли, везн., т. 133
некњ., скраћ. *некњижевно*, т. 179а(3)
неко, неког(а), т. 110, 26(нап.)
некоји, некојег(а), т. 110 (обичније *неки*)
неколико-: *неколикоґодишњи, неколикодневни*, т. 103 и 105
неколицина (неколико *мушких особа*); конгр.: *неколицина одлазе* и *неко-*

лицина одлази (неисправно: *неколицина проблема* и сл.)

некористан, -сна, т. 26г(4)

некретнина (обично у мн.: некретнине-некретнина), уп. непокретност

неломљив, -а, **неломљивост**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости

нем, нема, **немети** (тако и *занемети* и сл., мање је об. немити), **немост** и **немоћа** (ек.)

немајка (лоша мајка), т. 84(нап.)

немало, прил. (уп.: *немало затим, немало новца*; али: *не мало него много*), т. 127

немачко-англофранцуски фронт, т. 107

немачко-италијанско-јапански пакт, т. 107

немаштина (неимаштина), т. 26в(2)

немилостан, -сна, т. 26г(4)

немица (ек., нема жена); **Немица** (према Немац)

немогућ, -а, -е и **немогућан**, -ћна, -ћно (нису потпуни синоними), прид., т. 103в

немогуће и **немогућно**, прил.

немој, немојмо, немојте (спојено писање), т. 124а

немушт, -а, -о, **немушто, немуштост** (ек. и ијек.), ијек. *њемушт* и др. рег. и заст.

ненадмашан и **ненадмашив, ненадмашност** и **ненадмашивост**, т. 103в

ненадокнадив (ненадокнадљив), т. 103в

ненасит, -а, -о, уп. незасит

Ненђанг (кин. Nenjiang, река), т. 229

Ненси (енгл. Nancy), в. т. 208—212

нео-: *неокласицизам, неоколонијализам, неонацизам, неореализам, неофашизам; неофашист(а)*, мн. -сти, *неофашисткиња* и сл., т. 83

необ., скраћ. *необично*, т. 179а(4)

необјашњив, т. 103в

необорив, т. 103в

неовлашћен (и неовлаштен), т. 32а, 103в

неодбрањив (неодбранљив), т. 103в

неодвојив (не *неодвојљив*), т. 103в

неодељив (ек.), **неодјељив** (ијек.), т. 8б, 103в

неодложан, -жна, **неодложно**, прил., т. 103в, 141

неол., скраћ. *неологизам* (језичка новотворина), т. 179а(4)

неопредељење (не *неопределење*, уп. неопредељен), ек., т. 23г

неопредјељење (ијек., не *неопредјелење*), т. 8, 23г

неостварив и **неостварљив**, т. 103в

неотклоњив и **неотклонљив**, т. 103в

непажња (од паз-), т. 21

непобедив (непобедљив), ек.; **непобједив** (непобједљив), ијек.; арх. песн. **непобедан** (ек.), **непобједан** (ијек.), т. 8б, 103в

неповредив (неповредљив), ек. и ијек., т. 8д, 103в

неподерив (неподерљив), т. 103в

непоколебљив (непоколебив), **непоколебљивост** (непоколебивост), т. 103в

непоправљив (не *непоправим*), т. 103в

непорецив (обич. него *непоречив*), т. 103в

непоткупљив, непоткупљивост, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости

непребродив (непребродљив), т. 103в

непрелазан, -зна (ек. и ијек.), необ. ијек. *непријелазан*, т. 103в

непреносив, т. 103в

непрестано

непресушан, непресушив (непресушљив), т. 103в

непријелазан, в. непрелазан, т. 103в

неприменљив и **неприменив** (ек.), **непримјенљив** и **непримјењив** (ијек.), т. 103в

непристрастан, -сна (боље него *непристрасан*, -сна), т. 26г(4) и нап.

непром., непромј., скраћ. *непроменљив, непромјењив*, т. 179а(4)

непросвећен, непросвећеност (ек.), **непросвијећен, непросвијећеност** (ијек.), т. 103в

непрофитан (нпр. *непрофитна организација*); **непрофитабилан** ('који се не исплати'), т. 103в

непушач, инстр. -ем, т. 34а

непце, -а (с.), ген. мн. небаца

неравномеран, -рна, **неравномерност** (ек.), **неравномјеран, неравномјерност** (ијек.), т. 103в

нерадо, прил.

неразговетан, -тна, **неразговетност** (ек.), **неразговијетан**, -тна, **неразговијетност** (ијек.), т. 8а, 103в
неразлучив (неразлучљив), т. 103в
неразмрсив (неразмршљив), т. 103в
неразорив (неразорљив), т. 103в
неразрешив (ек.), **неразријешив** и **неразрешив** (ијек.), обич. него *-шљив*, в. т. 8д, 103в
нерањив (неранљив), т. 103в
нераскидив (нераскидљив), т. 103в
нерастопљив (нерастопив), т. 103в
Неретва, Неретљанин, Неретљанка, Неретљанска област (дефин. гегор. област)
неретко (ек., прил., 'често, доста често'), **нерijетко** (ијек.), т. 8а
несагорив и **несагорљив**, т. 103в
несагласан, -сна, -сно, **несагласност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 103в
несаломив и **несаломљив**, т. 103в
несвест (инстр. об. несвешћу, иза атриб. и несвести), **несвестан**, -сна (т. 26г), **несвесност, несвестица** (ек.); **несвијест** (инстр. несвијешћу и несвијести), **несвјестан**, -сна, **несвјесност, несвјестица** (ијек.), уп. т. 8аб
несловен, т. 84(нап.)
неслога, дат. неслози, т. 84(нап.)
неспавање, т. 84(нап.)
несрбин, т. 84(нап.)
несрећан, -ћна, -ћно, **несрећно** (прил.), **несрећник, несрећница** и **несретан, несретник** итд., уп. под срећан
нестати, нестанем (глагол није одричан)
-нети (ек.), **-нијети** (ијек.), у сложеним глаголима као: **донети** (ек.) и **донијети** (ијек.), **изнети** (ек.) и **изнијети** (ијек.), **принети** (ек.) и **принијети** (ијек.), **пронети** (ек.) и **пронијети** (ијек.), **снети** (ек.) и **снијети** (ијек.) — донех и донесох (ек.), донијех и донесох (ијек.), донео -донела (ек.), донио-донијела (ијек.), донесен (не *донешен*) и донет (ек.), донесен и донијет (ијек.); некњ. је нести, донести и сл., уп. т. 8
нетко (заст. у српском само неко), т. 26б(нап.)
нето: *нето износ, нето тежина* и сл., т. 86а; уп. бруто
нетрагом, прил., т. 141
нећак, вок. нећаче, мн. -ци, **нећачић**, т. 30г
нећака, дат. -ки, вок. -ко, ген. мн. -ка, **нећакин**, в. т. 30а, 31б(5)
нећу, нећеш итд. (од хтети, хтјети), пише се спојено, т. 124а, в. под *не*
неувијен (необ. неувит), т. 103в
неуоб., скраћ. *неуобичајено*, т. 179(4)
неуместан, -сна, -сно, т. 26г(4), 103в
неупослен, неупосленост (неупошљен, неупошљеност), т. 23г(нап. 1)
неуралгија, неурастенија, неуроза
неуро-: *неуролог, неурологија, неуролошки; неуровегетативан, неурохирургија, неурохируршки* (не *неурохирушки*), т. 81 и 83
неурачунљив (неурачуњив), т. 103в
неутралац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 36б(6)
нефрит (минерал), **нефритис** (мед., обољење бубрега)
Нефуд ел Дахи (ар.), т. 204в
нехотице; нехотичан, -чна
Нецер (нем. Netzer), т. 238
Нечиста крв (роман), т. 64
Нешател (франц. Neuchâtel), т. 275
Нешато (франц. Neufchâteau), т. 273б
нешенел (енгл. National — у разл. енгл. називима), не *нејшенел*
Нешин (према Неша и Нешо, ген. Неше)
Нешов (према Нешо, ген. Неша)
нештедимице, прил., т. 127
нешто, нечег(а), т. 110
ни(-): (а) у одричним заменицама: *нико, ништа, никакав, ниједан, ничији*; (аа) у зависним падежима када их раздваја предлог: *ни од кога, ни за шта, ни за какав, ни од једног, ни за чији* и сл., т. 111; (б) у одрич. прилозима: *нигде*, ијек. *ниђе, ниједанпут, нимало, никад(а), ниђа, никако, никуд* и сл., т. 127
Нибелунзи, нибелуншки
ниво, нивоа, мн. нивои-нивоа
нигд(ј)е и **никуд**, т. 127
ниже-: *нижеразредни, нижередни, нижешколац* (-лца, мн. -лци, -лаца),

нижешколка (дат. -ки), *нижешколски* (не нижоразредни) и сл., т. 81

нижеименовани, т. 105

Нижњи Новгород, Нижњег Новгорода, Нижњем Новгороду

низ(а), предл.: дужа форма долази обавезно испред замен. енкл. (*низа се, низа њ*, док су испред речи које почињу гласовима *с, з, ш, ж* у принципу могуће обе форме, што по правилу зависи од акценатске обједињености (*низ страну* и *низа страну, низ зид* и *низа зид, низ Жупу* и *низа Жупу*), т. 37а(2); у свим осталим случајевима искључиво долази краћа форма

низводно, прил.

низ(а) страну, т. 140в

низашто, низашта (у зн. *без потребе, безразложно*); растављено *ни за што* у зн. *ни због чега* и сл., т. 111

низбрдо, прил. (у зн. *наниже*), али: *Сишао је низ брдо*, т. 140в, 141

низ в(ј)етар, низ воду, низ длаку, т. 140в

ниједан, ниједног(а), али: *ни од једног* и сл.; *ни један једини, ни један ни други*, т. 111

ниједанпут; али: *ни један ни други, ни један једини пут*, т. 117а

ниједном

нијем, нијемјети (и *нијемити*, као и *занијемјети* и *занијемити*), **нијемо** (прил.), **нијемост** (ијек.), уп. ек. нем, немети, немо, немост

Нијемац, вок. Нијемче (боље него *Њемац*); **нијемац** (нем човек), ијек., т. 10ј

нијесам (поред *нисам*) у ијек., т. 11д

-нијети, в. под -нети

никад и **никада**, т. 127

никакав, никаквог(а), али: *ни од каквог, ни у каквом* итд., т. 111

никако, т. 127

Никарагва (шп. Nicaragua), т. 290

Никенен (фин. Nykänen), т. 263

нико, никог(а), ником(е), али: *ни од кога, ни до кога*, т. 111

никојако, прил. (заст.)

никоји, никојег(а), али: *ни од којега* и сл., т. 111

Николаје (рум. Nicolae), т. 247

Николајевић Лав Толстој, трад. рус., т. 199д

Никола Шубић Зрињски, двојно презиме, т. 95а

николик, -а, (прид.); **николико** (прил. 'нимало'), али: *ни колико би*

Николић Зец (непром.), двојно ж. презиме, т. 95б

Никољдан (*до Никољдана, о Никољдану* и арх. *до Никоља дана, о Никољу дне* и сл.), т. 59

никуд и **никуда**; али: *из те коже ни куд ни камо*, т. 127

Никшић, никшићки (од никшић+ски, т. 27а), **Никшићанин, Никшићанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки)

Никшићко поље; *крашка поља Никшићко у Граховско, и спадоше на поље Никшићко*, т. 51

нимало (прил.), али: *ни мало ни много*, т. 127

нимбостратус (врста облака)

нимфа, т. 43(нап.)

нимфоманија

нимфоманка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(5)

Нимцович (Арон), *Нимцовичева одбрана* (шах), не Нимцовић

НИН, скраћ. *Недељне информативне новине*, у *НИН-у* итд., поред *Нин, Нина*, т. 181, 182

Нина (енгл. Nina), в. т. 208—212

нинца корњаче (одв. пис.), т. 86в

ниодакле (и ниоткуда), т. 127

Нион (франц. Nyons), т. 275

Ниор (франц. Niort), т. 275

ниоткле

ниоткуд(а), т. 127

нипошто, т. 127

Ниржани (чеш. Nýřany), т. 283

нисам (ек. и ијек.), т. 7, 11д, 124а

ниска, дат. нисци, мн. ниске, ген. ниски, т. 31б(1)

ниско-: *нискоакумулативан, нисконапонски, нископласиран, нископродуктиван*, а када оба дела имају засебан нагласак и *ниско пласиран, ниско продуктиван* и сл., т. 105

нит (= ни, нити), не пише се апостроф, т. 175(нап. 4)

нитро-: *нитробензол, нитроглицерин, нитроцелулоза*

нићи (никнем, никох, никао) и **никнути** (никнем, никох и никнух, никао и никнуо)
нйуколико, прил. ('ни у којој мери, нимало'), али: *ни уколико би*, т. 18а(3), 127
нихилисткиња, т. 26г(2)
Ница (франц. Nice; усвојен итал. изговор), т. 275
Ниче (нем. Nitzsche), т. 238
ничији, ничијег(а), али: *ни од чијег(а)* и сл., т. 18г(2), 111
Ниш, нишки, Нишлија, Нишлијка, дат. -ки, ген. мн. -ки (књишки су обл. Нишевљанин, Нишевљанка); *Нишки округ, Нишки регион* (адм. јед.), т. 56б
ништа, ничег(а), али: *ни у чему, ни од чега*, т. 111
N. N. (Н. Н.), скраћ. *уместо имена*, т. 180б
-но (партикула), пише се заједно с претходном односном заменицом: *којино ће ударити не на десет да утече; гдјено, каконо* итд., т. 134
НОБ, скраћ. *Народноослободилачка борба* (изг. „ен-о-бе"), из НОБ-а, у НОБ-у, т. 181Б
нобеловац, -вца (малим почетним словом), т. 49
нобл (прид. непром.): *нобл друштво, нобл девојка, нобл момак*, т. 86а
Нова Бистрица (чеш. Nová Bystřice), т. 282
Нова Варош, т. 50б
Нова година (празник), т. 59, али: *срећна нова 2002. година*; новогодишњи
„Новаја жизнь" (рус.), из „Нове жизњи", т. 251бв
Нова Пазова, т. 50б
новаштво
Новгород (рус.), т. 250а
Нови Београд (живим *на Новом Београду* и *у Новом Београду*), т. 54а **новобеоградски**, т. 104
нови век (скр. **н. в.**), **нови вијек** (ијек.), т. 62а, 179а
Нови Винодолски, т. 50б
Новиград, Новиграђанин, новиградски, т. 102, 104
нови завет (раздобље), т. 62а, **Нови завет** (књига), т. 64, **новозаветни** (ек.), т. 103а
нови завјет (раздобље) т. 62, **Нови завјет** (књига) т. 64, **новозавјетни** (ијек.), т. 103а
Нови Зеланд (Новог Зеланда, Новом Зеланду), **Новозеланђанин, Новозеланђанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **новозеландски**, т. 50а, 102, 104
новине, ж. мн.: новине-новина-новинама (не у јд. „новина-новине"); уп. новйна (нови моменат, проналазак и сл.)
Нови Јужни Велс (федерална јединица у Аустралији), т. 50а
Нови Сад, Новог Сада, Новом Саду; **Новосађанин, Новосађанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **новосадски**, т. 50б, 102, 104
Нови свет (ек.), **Нови свијет** (ијек.), у зн. *Америка*, т. 55б
нов-новцат, нов-новцит
Новичин (према Новица), т. 30б
ново-: *новогодишњи, новоизабрани, новоименовани, новоосновани, новопостављени, новопридошли, новодошавши, новопридошлица*, т. 103б, 105
Новобеоградјанин (према Нови Београд), **Новобеоградјанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **новобеоградски**, т. 102, 104
Новобрђанин (према Ново Брдо), **Новобрђанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **новобрдски**, т. 102, 104
Нововарошанин (према Нова Варош), **Нововарошанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **нововарошки**, т. 102, 104
Новоградишчанин (житељ Нове Градишке), **Новоградишчанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **новоградишки**, т. 102, 104
Новограђанин (према Нови Град и Новиград), **Новограђанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **новоградски**, т. 102, 104
Новоград (пољ. Nowogród), т. 242
Новогродек (пољ. Nowogródek), т. 241, 242
новоизабрани, т. 105
„Новоје времја" (рус.), у „Новом времену", т. 251б
новокомпоновани, т. 105
новоосновани, т. 105
Новопазарац, -рца (необ. Новопазарлија, према Нови Пазар), **Новопа-**

зарка (дат. -ки, ген. мн. -ки), **новопазарски**, т. 102, 104
новоподигнут, т. 105
новопостављени, т. 105
Новосадски договор, т. 60г
Новосадски сајам (скр. *НС*), зван. назив орг., т. 63б
Новоселац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 36б(7)
новоселски (али: *сеоски*), т. 36б(9)
нога, дат. нози, ак. ногу, ген. мн. ногу (и врло ретко нога); **ножица**, хип. и **ногица**, т. 30г, 31б(1)
Ноје, т. 43, 194ђ
нокат, -кта, ген. мн. ноката, ноктију (и нокти)
нокаут, т. 88а; *нокаут систем*, т. 86в
нокдаун, т. 20в(2), 88а
ноктурно, ноктурна итд.
Нолит (Нолита итд., скр. *Нова литература*, издавачко предузеће), т. 63б, 182б
ном., скраћ. *номинатив*, т. 179а(3)
-ном, -номија, форманти сложеница: *астроном, астрономија, гастроном, гастрономија, полином* и сл., т. 81а
нонијус (раса коња), т. 71
нонпарел (типогр. термин)
нонсенс (бесмислица)
нон-стоп, т. 88б
Нора (енгл. Nora), в. т. 208—212
Нордзе (хол. Nordzee), т. 280а
нордијац (нордијац), -ијца, мн. нордијци-нордијаца (обично у мн. у зн. припадник једног од скнад. народа), *нордијски*, т. 18ђ(1), 49
Норд Холанд (хол. Noord Holland), т. 280б
ноздрва, ген. мн. ноздрва (необ. ноздра, мн. ноздре-ноздара и ноздри)
носилац, носиоца, мн. носиоци, -илаца, т. 18б, 36б(6)
носиљка, дат. -ци, ген. мн. носиљки и носиљака, т. 31б(1), т. 37б(4)
Нотингем (енгл., *е* у завршетку *-GHAM*), в. т. 208—212
Ноћ дугих ножева, т. 60а
ноћобдија, т. 81а
ноћу, а не *ноћју*, т. 18ж
нпр., скраћ. *на пример(ј)ер*, т. 179б(3)
нудизам, -зма, **нудист(а)**, мн. -сти, т. 37в(1); **нудисткиња**, т. 26г(2)
нужан, -жна (необ. нуждан)
нужда, ген. мн. нужда, т. 37б(1)
нуждан, в. нужан
нуззарада, т. 25б(2)
нуззграда, т. 25б(2)
нусспецијалност, -ости, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 25б(2)
нуклеарка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8)
нуклеин, нуклеински (*нуклеинска киселина*)
нулерица (не *нуларица*)
нумера (ген. мн. нумера), **нумерација, нумерисати**, -ишем
нумизматика, дат. -ци (т. 31б), **нумизматичар**, инстр. -ом и -ем, т. 34а(1)
нунциј и **нунције**
нусприход, т. 19
нуспојава, т. 19
нуспроизвод, т. 19
нуспросторија, т. 19
нутрија
нутриционист(а), мн. -сти, **нутриционисткиња**, т. 26г(2)
NFR скр. у зн. *Савет за истраживања Норвешке*, т. 257

Њ

њ, љ у кин. именима, в. под ј
Њагоје (рум. Neagoe), т. 247
Њамц (рум. Neamț), т. 247
Њ. в., скраћ. *Њеґово (Њено) величанство (височанство)*, т. 79
Њ. е., скраћ. *Њеґова екселенција*, т. 79
њев за рус. НЕВ, т. 250г(1) (нпр.: *Брежњев, Коњев, Турґењев*)
њега (дат. њези), **његовати, његоватељ** (инстр. -ем), **његоватељичин** (према *њеґоватељица*), ијек., т. 30б, 86
његда и сл., не него *неґда* (одн. *некада*)

Његов, Његова; Њено, Њена: *Његова светост, Његова екселенција, Његово величанство; Њено величанство, Њена висост* итд., т. 79
Његош: *Петар Петровић Његош, Његошев, његошевски, његошолог*, т. 41а, 49, 69
њедра (ж. мн., ген. њедара), **њедарца** (ж. мн., ген. њедараца и њедарца), **(из)њедрити**, ијек., т. 8б
њекад, њеки, њеко и сл. (заст. ијек.), не него *некад* итд.
Њекрасов (рус. уоб.), т. 250г(4)
Њемац, в. Нијемац
Њемачка (дат. -кој), ијек.
њемачко-англофранцуски фронт, т. 107
њемачко-италијанско-јапански пакт, т. 107
њемица (ијек., нема жена); **Њемица** (према Нијемац, Њемац), т. 10ј
њемушти, в. немушти
њен и (ређе) **њезин**
-њин за рус. -НИН (нпр.: *Мињин, Сусањин, Карењин, Бакуњин, Буњин, Лењин, Папањин, Калињин, Вороњин, Добрињин, Булгањин*; уп. и *Рахмањинов*), т. 250г(3)
њисак (ген. њиска); **њиска** (дат. њисци)
њихаљка, дат. -љци, ген. мн. -ки, уп. т. 31б(1)
њихати, њишем и њихам, њишући и њихајући, њиши и њихај
Њ. св., скраћ. *Његова светост*, т. 79
Њу Делхи
Њу дил (New Deal, Рузвелтова екон. реформа)
Њудо (јап. Nyudo), т. 218в
њуз-магазин, т. 88б
Њујорк (енгл. New York), т. 57, 101б
Њујорк тајмс (енгл. New York Times), т. 75а
Њујорчанка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(4)
њујоршки, т. 28а
Њукасл (енгл. Newcastle), в. т. 208—212
Њуком (енгл. Newcomb, Newcombe), в. т. 208—212
Њумен (трад., енгл. Newman), т. 214
Њуфаундленд (енгл. Newfoundland)
Њу Хемпшир (енгл. New Hampshire), т. 214
Њу Џерси (енгл. New Jersey)
њушка, дат. њушци, ген. мн. њушки, т. 31б(1)
њушчица и **њушкица** (дем и хип. од њушка), т. 30г

О

о непостојано у слов. језицима, в. т. 199г
о боље него **оу** за енгл. O (ou): *Роланд, Хјуго, Чикаго* итд., т. 210
о за пољ. Ó (*Краков, Гора*), т. 241 и 242
о и **јо** деклинација (али: *о-деклинација, јо-деклинација*), т. 90а
о., скраћ. *острво, оток*, т. 179а(1)
о за енгл. кратко /o/ у нагл. слог. (т. 210):
o: Bob, Tommy
a:Watson
ou: Gough
aw: Lawrence
о за енгл. дуго /o/ у нагл. слог. (т. 210):
au: Paul
aw: Shaw
a: Walter
augh: Maugham
ough: Broughton
о за енгл. /o/ у нагл. слог. (т. 210):
o: Fiona
ou: Boulton
eau: Beaumont
о за енгл. /o/ у ненагл. слог. (т. 211):
o: Tobias, Christopher, Keaton, Mason, Edgecombe, Chisholm
ough: Gainsborough
о за у сканд. јез. Å, AA, O, т. 260а
о за ферјарско Ó, т. 262
о за франц. AU, т. 275
о за франц. EAU, т. 275
оа за франц. OI (*Лоара, Антоан*), т. 275

оај за франц. OY, т. 275
Оахака (шп. Oahaca), т. 290
об., скраћ. *обично*, т. 179а(3)
оба, м. и с. род: обају, обама; у ж. роду обе, обеју, обема (ек.), обје и обије, обију, објема (ијек.); у примени се допуњава са **обојица** за м. особе; **обоје** за жива бића (за мушко и женско или уз им. типа пилад и пилићи) и за апстр. појмове („обоје му је на уму, посао и кућа"); **обоји**, -е, -а (уз именице у мн., нпр. *обоји сватови, обоје чарапе*); у истом. зн. (стилски нешто појачаном) и вар. **обадва, обадв(ој)е, обадвојица, обадвоје, обадвоји**; примена и грам. промена (за обе варијанте) као *два, двојица, двоје, двоји* (в.)
обавезан, -зна, -зно; није об. *обвезан*, али јесте *обвезник* (*војни, порески*)
обавестити (се), обавестим (се), обавештен, обавештење, обавештавати (обавешћивати), т. 32а
обавијестити (се), обавијестим се, обавијештен, обавјештење, обавјештавати (обавјешћивати), ијек. (уп. претходно), т. 32а
обавити и обвити, в. вити
обаврети, в. врети
обадва, ек. **обадве**, ијек. **обадвије**, **обадвојица, обадвоје, обадвоји**, в. *оба, два*
обазрети се (ек. и ијек.), в. -зрети
обал, в. обао
обамрети (ек.), **обамријети** (ијек.), в. мрети
обао (обал), обла, обло, одр. обли, т. 36б(11)
обасјати, в. сјати
обастрети (ек.), **обастријети** (ијек.), в. -стрети
обасути, в. засути
обвити и обавити, в. вити
обдан, прил. (дању)
обед, обедовање, обедовати (ек.)
обезнанити, не обнезнанити
обелиск, мн. обелисци-обелиска (и обелисака)
обер, в. хобер
обер-: *оберлајтнант, оберкелнер, оберкнез*
Оберстдорф, т. 20в(3)
оберучке (ек.)
обесвестити, в. под осв(ој)естити
обесвијестити, в. осв(ој)естити
обесити, -им, обешен (ек.)
обест, -и (ж.), инстр. обешћу, уз одр. и обести; **обестан** (-сна), **обесник** (ек.)
обећати, обећање (ек. и ијек.)
обешчастити, обешчашћен, обешчашћење, обешчашћавати и **обешчашћивати**, т. 32а
Обзервер (The Observer, британски лист), не Обсервер, Опсервер
обзир: *с обзиром на...* (не „обзиром на...")
обијест, -и (ж.), инстр. обијешћу, уз одр. и обијести, **обијестан** (-сна), **обијесно** (прил.), **обијесник** (ијек.), уп. обест
обикнути се (обикнем, обикнух и обикох, обикао и обикнуо) и **обићи се** (обикнем, обикох, обикао)
Обилића медаља (и *Медаља Обилића*), т. 65
обиловати *нечим* (не с нечим, у нечему)
обим, обиман, -мна, **обимност**, инстр. -ошћу, уз одр. и-ости
обицати се, обичем се (навикавати се); **обичавати, обичај**
објашњив
објед, обједовање (ијек.)
објекат и **објект**, -кта, ген. мн. -ката, т. 37в(2)
обједручке, прил. (ијек.)
објесити, -им, објешен (ијек.)
обланда, ген. мн. обланди
област: *Скопска армијска област, Београдска армијска област, Љењинградска област, Московска област*, т. 56а
облачић (дем. од облак), т. 30г
облéтати, òблéћēм (ек.), ијек. **облијетати**, облијећем
облѐтети (ек.), јек. **облетјети**, -тим
облећи, в. лећи
облога, дат. -зи, т. 31б(1)
облутак, -тка, мн. облуци, -така, т. 26а

обневидео, -ела (ек., нпр. *обневидео човек*), **обневидио**, -дјела (ијек.); **обневиделост** (ек.), **обневидјелост** (ијек.)
обнезнанити, не него обезнанити
обнемоћи, в. моћи
обноћ, прил. (ноћу)
обоа, ж. (обое, ген. мн. обоа), **обоист(а)**, мн. -сти (муз.)
обожавалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 36б(6)
обожавателька, дат. -ки, ген. мн. -ки, **обожавателькин**, т. 30а, 31б(5)
обоје, в. под оба
обојица, в. под оба
обојица: *обојица су дошла* и *обојица су дошли*
оболевати (не обољевати), **оболевање**; тако и *поболевати, разболевати се* (ек.)
оболијевати (не обољевати), **оболијевање** (ијек.); тако и *поболијевати, разболијевати се* (ијек.)
обољење, не оболење (у ек. и ијек.), т. 23г
обрадив (ређе обрадљив)
обраћивачки, в. т. 27а
образац, -сца (мн. обрасци-образаца)
образовноваспитни (нпр. рад, установа и сл., схваћено као блиско допунски), **образовно-васпитни** (нпр. задаци, схваћено збирно), т. 108
Обрасцов (рус. Образцов), т. 250б
обрашчић (дем. од образ), т. 21
обрвати (обичније *ошхрвати*), в. рвати се
обредак, -тка, комп. обређи; **обретко** (прил.), комп. обређе (ек).
обрежак, -шка (мн. -шци, -жака), **обрежина, обрежје** (ек. и ијек.)
Обренбеговић, т. 99
Обреновац, обреновачки, Обреновчанин, Обреновчанка (дат. -ки, дат. -ки)
обрео (од обрести), ек. и ијек., в. т. 10ђ
Обри (енгл. Aubrey), в. т. 208—212
обриједак, -тка, комп. обређи, **обријетко** (прил.), комп. обређе (ијек.)
обрстити, обршћен, бршћење, т. 32а
обујмити, -им, несвр. **обујмљивати** и **обуимати**; **обујам**, -јма (запремина; обим, опсег)
обука (дат. обуци), т. 31б(1)
обути, обујем, обуј, обух-обу, обуо-обула, обувен; уп. изути
обући, обучем, обуку, обуци, обукох--обуче, обукао-обукла, обучен, обукавши
обухватити, не обухваћати
-ов, наша презимена на *-ов*, ако се осећају као име по оцу ('очество'), по правилу имају придевску промену у инстр. јд. и ген. мн. (с *Миљановим, од Миљанових*), а тамо где су права (официјелна) презимена имају чешће именску него придевску промену у инстр. (*с Бошковом, са Ивковом, с Петровом* итд., поред *с Бошковим, с Поповим* итд.), а прид. у ген. мн. (*од Бошкових, код Попових* и сл.)
-ов и **-ова** у рус. презименима, в. т. 250г
ов за сканд. дифтонге OV, OU, OW, OUW, AU, OUG, т. 260б
овакав, -ква, -кво
овамо-онамо, т. 129
овамоте (прил., разг.), из нар. говора, према *ходите, хајте* и сл. за појачавање; тако и *онамоте, тамоте, амоте*
Ован, сазвежђе у Зодијаку и зод. знак, т. 46
-овати према *-ирати, -исати*, т. 194б
овде (ек.), **овдје** (ијек.)
овде-онде (ек.), **овдје-ондје** (ијек.), т. 129
оверач, инстр. -ем (ек.)
Оверњ или **Оверња** (франц. Auvergne, истор. покр.), т. 275
Овиједо (шп., не Овједо), т. 287
овјерач, -ем (ијек.)
овлаисати, овлаишем (не овлајисати), т. 18в, уп. и -исати, т. 194б
овластити, овлашћен (овлаштен), **овлашћење** (овлаштење), **овлашћивати**, т. 32а
-овна, -евна: наставак којим се изводе женски патроними (имена по оцу), као нпр. *Павловна, Николајевна* (промена *Павловној, Николајевној* итд.), т. 251а

ово-: *ововременски, овогодишњи, овоземаљски, овогодац* (овогоца итд., ген. мн. -аца), т. 103б
оволики, -ог(а)
оврћи, оврећи, оврићећи, в. под врћи
овчавина (необ. овчевина)
овчарка, дат. -ки, ген. мн. -ки, 31б(8); **овчаркин**, т. 30а
овчији (боље него овчји), т. 18г(2)
Огастус (енгл. Augustus), в. т. 208—212
Огист (франц. Auguste), т. 275
оглувети (ек.), **оглувјети** (ијек.), поред **оглухнути**, т. 14
оглупети, оглупео-оглупела (ек.), ијек. **оглупјети**, оглупио-оглупјела; **оглупавети**, -вео, -вела, ијек. **оглупављети**, -вио, -вјела; ек. и ијек. **оглупавити**, -вио, -вила (данас у истом значењу), уп. т. 8ђ
Огњена земља, трад., т. 57, 199ђ
Огњена Марија, т. 59
оголевати (ек., не огољевати), уп. ијек. оголијевати, т. 8а
оголети, оголео-оголела, огољен (ек.), **огољети**, оголио-огољела, огољен (ијек.) у зн. *постати го*; **оголити**, оголио-оголила, огољен (у ек. и ијек.) у зн. *учинити голим*; уп. белети, црнети, т. 8ђ
оголијевати (не огољевати), ијек., уп. ек. *оголевати*
оголити, в. под оголети
огољење (ек. и ијек., не *оголење*; уп. оголети, огољети, оголити, през. оголим, трп. прид. *оголен*), т. 23г
ограисати, ограишем (боље него оградисати), т. 18в, уп. и -исати
огребати, боље огрепсти
огрев, огревни (ек.); ијек. **огрев** (огрјев) и **огријев, огревни** (огрјевни) и **огријевни**, т. 8д
огрепсти, в. грепсти
огризак, -ска, мн. -сци, -зака
огријев (огрјев), в. под огрев, т. 8д
од (уз прилоге за време): *откад, откада* и *од када; одсад, одсада* и *од сада; одонда* и *од онда; од малопр(иј)е* (одскора); *од малочас*, т. 137а, 140в
од- остаје непромењено испред **с** и **ш** (не једначи се по звучности), в. одс- и одш-, т. 20а(1, 2)
одавде, ек. и ијек.
одавно и **одавна**, 126а
одаврети (ек.), **одавријети** (ијек.), в. -врети, -вријети
одадрети (ек.), **одадријети** (ијек.), в. дрети
одаја, одајица
оданде (и у ек. и у ијек.), уп. одавде
одапрети (ек.), **одапријети** (ијек.), в. -прети
одасвуд, одасвуда (прил.)
одас(ј)едати, не него одс(ј)едати
одас(ј)ећи, не него одс(ј)ећи
одастрети (ек.), **одастријети** (ијек.), в. -стрети
одбећи (и одбегнути), в. избећи
одбити, в. бити
одбитак, -тка, мн. одбици-одбитака-одбицима, т. 26а
одбити, одбијем, одбијмо, одбијте, т. 18
одбјећи (и одбјегнути), в. избјећи
одблесак (-ска, мн. -сци, -сака), ек.
одбљесак, и **одблијесак** (-ска, мн. -сци, -сака), ијек., т. 10ј
одбојка (дат. -ци), т. 31б(1) **одбојкаш** (вок. -у, инстр. -ем), т. 34а, **одбојкашица**
одбојкашицин, т. 30б
одбрамбени (не *одбранбени*), т. 22
одбрана, одбранити
одвагати, одвагам и одважем
одвађати, не него одводити (одвађати је према одвадити)
одвајкада, уп. одискона, т. 126а
одвека (прил.), ек., арх.
одвести, одвезем, *одвезен* (не *одвежен*); тако и **извезен**, привезен, увезен
одвијека (прил.), ијек., арх.
одвити, одвијем, одвијмо, одвијте, т. 18е
одвићи (се) (одвикнем, одвикох, одвикао) и **одвикнути (се)** (одвикнем, одвикох и одвикнух, одвикао и одвикнуо); тако и **навићи (се), навикнути (се), привићи (се), привикнути (се)** итд.
одвише, прил.
одвојив, -а (необ. одвојљив)

одвојити (< од+двојити), одвојим, т. 25а
одврсти, одврзем, одврзен (не *одвржен*)
одвртач, инстр. -ем, т. 34а
одвртка, дат. -тки, ген. мн. одвртака и одвртки, т. 31б (3)
одврх, в. т. 126а
одгајалиште (одгајилиште)
одгонетати, -етам и -ећем
одгонетка, дат. -етки и -еци, ген. мн. одгонетака и -етки (као загонетка), т. 31б(3)
одгоре ('одозго, с горње стране'), али: *од ѓоре до доле*, т. 141
одгризак, -ска, мн. -сци, -зака
одгристи, -зем, *одгризен* (не *одгрижен*)
од данас, т. 138а
од — до, обавезно писање *до* у изразима којима се означава доња и горња граница ако се испред прве употреби *од: од 1804. до 1812, од 15. до 20. маја, од 10 до 12 сати* (не: од 1804—1812, од 15—20. маја, од 10—12 сати и сл.)
одевати, одевам, одевају, одевајући, одевах, одевао, -ала, одеван (ек.)
одежда (ек. и ијек.), ген. мн. одежда, т. 37б(1)
одело, оделце (ген. -елца и -елцета), **одећа** (ек.)
одељенски и **одељењски** (ек.), нпр. одељењска (одељенска) заједница; тако и запаљењски и запаљенски (процес)
одељење (ек., не *оделење*; уп. одели-ти, -им, *одељен*), т. 23г
оденути, одести, одети, в. денути, де(с)ти
Одеон, т. 63в
одерати, в. дерати
одести, одети (ек.), в. денути, де(с)ти
Одет (енгл. Odette), т. 208—212
одзад, одзада и **одзади** (прил.), поред отпозади, страга
од зимус, т. 138а
одијевати, одијевам, одијевају, одијевајући, одијевах, одијевао-одијевала, одијеван, ијек.
одијело, одијелце (ген. -елца и -елцета), ијек.
одијум (мржња, мање обично и *одиј*), **одиозан**, -зна, т. 18, 190в(2)
Одисеј (грч. Odysseus), т. 191а
Одисеја (Хомеров еп), т. 64; **одисеја** 'дуго и мучно лутање, потуцање'
одискона (одвајкада, одувек), прил., т. 141
одиста, прил.
одићи (одигнем, одигох, одигао) и **одигнути** (одигнем, одигох и одигнух, одигао и одигнуо)
одјахати, в. јахати
одјевни (ијек.)
одједанпут (одједном, одједаред), прил. т. 22, 117
одједаред, прил.
одједном, прил.
одјељенски и **одјељењски** (ијек.), уп. одељенски
одјељење (ијек., не *одјелење*), т. 23г (уп. ек. одељење)
од јесенас, т. 138а
одјести, одјети (ијек.), в. дјенути, дје(с)ти
одјећа, ијек.
од јутрос, т. 138а
од јуче(р)
одлазак, -ска, мн. одласци-одлазака
од лане и **од лани**, т. 138а
од летос (ек.), ијек. **од љетос**, т. 138а
одлив, одливак (-вка, мн. -вци, -вака), и у ек. и у ијек., т. 10б
одливати (у ијек. и одлијевати), в. под ливати (лијевати)
одлика, дат. -ци, т. 31б(1)
одликовања, в. под орден
одлити, -ијем, имп. одлиј, одлијте, т. 18е
одлука, дат. -ци, т. 31б(1)
од љетос (ијек.), т. 138а
одмазда, ген. мн. одмазда, т. 37б(1)
одмаздни, т. 26в (6)
одмалена, прил. (нпр.: *навикао одмалена*), уп. одвајкада, одпамтивека, т. 141
од малопр(ij)е, т. 140в
одмаћи (одмакнем, одмакох, одмакао) и **одмакнути** (одмакнем, одмакох и одмакнух, одмакао и одмакнуо); тако и *измаћи, измакнути, примаћи, примакнути, умаћи, умакнути* итд.
одмила (ретко и **одмиља**), прил., т. 141

од милоште (тако и *из милоште*; уп. од шале), т. 140в
одмоћи, в. моћи
однашати (не него односити)
однедавна, однедавно, т. 141
однекле, прил.
однекуд и **однекуда**, прил.
однети, в. -нети
одно (предл.), в. -дно, т. 130
одњихати, -ишем и -ихам
одовуд и **одовуда**, прил., т. 141
одозго (одозгор, одозгора), прил.
одоздо (одоздол, одоздола)
одока (не мерећи, отприлике), прил., т. 141
одоле (ек.), **одоље** (ијек.), прил. ('одоздо, с доње стране'), али: *од доле до ґоре*
одолети, одолео-одолела; **одолевати, преодолевати** (не -љевати) (ек.)
одолијевати (не *одољевати*), ијек.; тако и *преодолијевати* (ијек.), т. 8а
одољети, одолио-одољела, ијек., т. 8б
одонда (прил.) и **од онда**, т. 137а
одонуд, одонуда, прил. т. 141
одостраг и **одострага**, прил.
од памтивека (ек.), **од памтивијека** (ијек.), т. 138г
од почетка, т. 138г
одрана, одраније, прил.
ȍдрēда, прил. (нпр.: *сви одреда су подбацили*), али: *иде од реда до реда, човек од реда*, т. 141
одрезак (-ска, мн. -сци, -зака)
одрети, одријети, в. дрети
одречан и (обич.) **одричан**
одрешит (у ек. и ијек.), ијек. и **одрјешит**, т. 8д
одругуд, прил. (заст.), у зн. *с друґе стране*
одс-, не *одс-*: *одселити, одскочити, одстојање, одстранити, одсуство* итд., т. 20а(1)
одсад, одсада (прил.) и *од сада*, т. 137а
одсвагда; **одсвагде** (ек.), **одсвагдје** (ијек.)
одсвакуд и **одсвакуда**
одсвуд и **одсвуда**
ȍдсек и **ȍдсēк**, мн. одсеци-одсека (ек.), т. 20а(1)
одселе (прил., 'одсад')
одселити се, одселим се, одсељен, т. 20а(1)
одсељење (не *одселење*), т. 23г
одсести (ек.), **одсјести** (ијек.), в. под сести
одсечак (-чка, мн. -чци, -чака), ек.
од синоћ, т. 138а
одсјај
ȍдсјек (ȍдсјēк), мн. одсјеци-одсјека;
одсјечак, -чка, мн. -чци, -чака, ијек.
одскитати, в. скитати
одскок, одскочити, -чим
одскочке (прил.)
одскочница
одскора, одскоро, т. 141
одспред и **одспреда** (ек.), **одспријед** и **одсприједа** (ијек.), обичније *спреда, сприједа*, т. 8а
одсто, поред *посто, насто* (%), т. 177е
одстојање
одстраг и **одстрага**, поред *одостраг(а), остраг(а)*
одстранити (одстраним, одстрањен), т. 20а(1)
одступити, одступница, т. 20а(1)
одсудан
одсутан, одсуство (ген. мн. одсустава), **одсуствовати**, т. 26в(1)
одсути, обичније *одасути*, в. засути
од тада и *отад, отада*, т. 137а
одтуговати, уп. т. 20б
одувек (ек.), **одувијек** (ијек.), т. 8а
одужити (дуг), од од+дужити, т. 25а
одупрети (се) (ек.), **одупријети (се)** (ијек.), в. -прети
одуха, дат. одуси
одх- прелази у **отх-**: *отхранити, отхукати* и сл., т. 19
одушак, -шка; **одушка**, дат. -шци, ген. мн. одушака, т. 31б(1)
одш-, не *отш-*: *одшкринути, одштета* и сл., т. 20а(2)
од шале, т. 140в
одшепати
одшетати, -там (ређе одшећем), т. 20а(2)
одшити, в. шити
одшкринути
одшрафити
одштампати, -ам, т. 20а(2)
одштета, одштетни (захтев)
одшуњати се

оен за франц. OIN (*Поенкаре*), т. 275
ожалостити, ожалошћен, ожалошћивати, т. 32а
ожвакати, в. жвакати
ожећи, в. жећи
оживети ('постати жив' и 'учинити живим'), ек., **оживјети** (ијек.); **оживити** (у ек. и ијек. у зн. 'учинити живим', али и у двама претходним знач.), т. 8ђ
озад, озада, озади (прил.)
озаривати, -ујем
озго, озгор, озгора (прил.)
озеленети (се), -им, озеленео, -нела (ек.), ијек. **озелењети**, -им, озеленио, -њела (у зн. *постати зелен*); у ек. и ијек. **озеленити**, -им, озеленио, -нила (у зн. *учинити зеленим* и *пошумити*)
озепсти, в. зепсти
Озирис, т. 43
озледа, озледити, озледљив, озлеђеник, озлеђеница, озлеђивати, озлеђење (ек.), т. 10л
озлиједити, в. под озљеда
озљеда, озлиједити (озлиједим), **озљедљив, озљеђеник, озљеђеница, озљеђење** (не *озлеђење*), **озљеђивати** (ијек.), т. 21(нап. 1)
ознака, дат. -ци, т. 31б(1)
оj за енгл. у нагл. слог. (т. 210):
oi: M<u>oi</u>ra
oy: J<u>oy</u>ce
оj (ОЙ) у рус. именима, т. 251а
оj за сканд. дифтонге OI, OJ, OIJ, OY, т. 260б
оj за ферјаско OY, т. 262
ојагњити (се) и ојањити (се)
ојужити (и објужити)
оказионалан, оказионалност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
Окаил (ар.), т. 204б
оканити се (не оканути се), оканим се, оканио се, оканила се и сл.
окасно (прил.)
Океан (митол.), **океан**, т. 194г; *Атлантски океан, Тихи океан*, т. 50ђ; *из океана Тихога у Атлантски*, т. 51
Океанија (геогр.), т. 50в
океанографија, т. 81а
О'Кејси (O'Casey), не О'Кејзи
окинути, *опалити* (за пушку) и *пасти на испиту*; уп. откинути
Оклахома (енгл. Oklahoma), в. т. 208—212
оклеветати, -евећем и -еветам (некога)
оклоп; оклобџија (у зн. оклопник), т. 19
око, ген. мн. очи и очију
около (предл. и прил.); **околни, околност**
около-наоколо, т. 129
околовратни
окопнети, -им, окопнео, -нела (ек.), **окопњети**, -им, окопнио-окопњела (ијек.), т. 8б
окорјели, окорјети, в. под корети
окоштавати (необ. окошћивати), т. 32а
окраћати и **окрачати** (у истом значењу)
окрек (ек., бот.), **окријек** (ијек.), т. 8а
оксихемоглобин, оксихидрат
Оксфорд, оксфордски
октаедар, -дра, мн. -дри, -дара, т. 37в(1)
Октобарска (социјалистичка) револуција (или само: *Октобар*), т. 60в
Октоих првогласник; *црнојевићки Октоих првогласник*, т. 64
октопод (не октапод)
октроисати, -оишем, т. 18в(3)
окука, дат. окуци, т. 31б(1)
окулист(а), мн. -сти, **окулисткиња**, т. 26г(2)
окце, окцета и окца
Ола, норв. и швед. м. име (изг. Ула), т. 260а
ола-ла (узв.), т. 135
олабавео, -ела, прид. (нпр. *олабавели конопци*), ек.; ијек. *олабавјели*
олабавелост (ек.), **олабавјелост** (ијек.)
олабавити, олбавио, олабавила (и у ек. и у ијек.); ек. **олабавети**, -им (олабавео, олабавела) и ијек. **олабавјети** (олабавио, олабавјела) скоро су потиснути употребом облика на *-ити* (уп. мршавити), т. 8ђ
Олга, дат. Олги, т. 31б(4), 41д
Олга (рус. уоб.), т. 250б и 251
Олгица, Олгичин, т. 30б, 41д
олдтајмер, т. 88а
олеандар, -дра (и олеандер), т. 37в(1)

олеин, т. 18в(2)
Олимп, Олимпија; олимпијада, олимпијац, олимпијка (дат. -ки, ген. мн. -ки), **олимпијски** (не олимписки, према олимпијада); *Пета олимпијада, Десете олимпијске игре* (и *X олимпијске игре*) т. 18абђ, 63д, 192б, 193
оловка, дат. -ци, ген. мн. оловака; **оловчица** (дем.), т. 30г, 31б(1)
оловнозелен, оловносив, т. 106
о. м., скраћ. *овог месеца*, т. 179а
ом, физ. (мерна јед. према имену научника); *ом-метар* (необ. омометар), т. 71, 84
-ом уместо **-ем** у инстр. јд. иза меких и отврдлих сугласника због дисимилације према вокалу **е** из претх. слога: *хмељом, кељом, кејом, спрејом, јежом, луђежом, Бечом, зецом,* уз огран. број изузетака, као нпр. *венцем*, ијек. *вијенцем, јуришем* и *јуришом, плишом* и *плишем, гулашем* и *гулашом, пријатељем* и *пријатељом, учитељем* и *учитељом* и сл., т. 34а
омален, т. 103в
омасовљење, т. 23г
омастити, в. замастити
омашка, дат. -шци, -шки, т. 31б(2)
-оме, -ему, прид. и замен. наст. с покретним вок. иза тврдог и меког (или отврдлог) сугл.: *новоме : сињему, његовоме : нашему, коме : чему*, поред *новом, сињем, његовом, нашем, о ком, о чем* (заст. кому, његовому, новому), в. т. 34б
омега (дат. омеги): *омега сат, омега часовник*, т. 31б(8), 90а
Омер (ар.), т. 204б
Омерпашић, т. 99
Омир (заст., с ослонцем на визант. изговор, сада *Хомер*), т. 194ђ
омица (необ. охмица)
о. мј., скраћ. *овога мјесеца*, т. 179а
омлитавити, -им, омлитавио итд. (и у ек. и у ијек.), т. 8ђ(нап.)
омлитавели (прид.), **омлитавелост** (ек.)
омлитавјели (прид.), **омлитавјелост** (ијек.)
оморика (необ. омарика), дат. -ци
омрknути и **омрћи**, омрknем
омршавели (ек.), **омршавјели** (ијек.); уп. омршавити
омршавити, -им и у ек. и у ијек. (обичније него *омршавети, омршавјети*), т. 8ђ(нап.)
-ому, в. -оме, -ему, т. 34б
онамоте, в. под овамоте
Онасис (грчко презиме), не Оназис
онде (ек.), **ондје** (ијек.)
Оне (франц. Aulnay), т. 275
онемоћи, в. моћи
онизак, -ска, **онижи**
о-ноге, т. 90а
онесвестити, в. осв(ој)естити
онесвијестити, в. осв(ој)естити
Оноа (франц. Aulnoa), т. 275
оновечери, прил.
ономад (ономадне), прил.
ономлани и **ономлане**
Онтерио или **Онтарио** (енгл. Ontario), в. т. 208—212
ончас, прил.
Оњега (рус. уоб.), т. 250г(4)
опајати (необ. опахати), уп. т. 15г
опалити, опалим, *опаљен*, **опаљење** (не *опалење*), т. 23г
опаска, дат. -сци, ген. мн. опаски, т. 31б(1)
опахати, в. опајати
ОПЕК, из ОПЕК-а, у ОПЕК-у
опело (ек.)
операција, операциони (операциона сала и сл., ређе операцијски), **оператор** (нпр. у мед.), **оператер** (у техн. и сл.)
опијело (ијек.)
опијум, опијумски; *Опијумски рат*, т. 60а
Опјењски (пољ. Opieński), т. 242
опклада, опкладити се
опколити
опкорачити, опкорачење, опкорачке (прил.)
опнокрилац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 36б(6)
оповрћи и **оповргнути**, в. под врћи
опозиција, опозициони (опозицијски), **опозиционар** (опозиционер), т. 18а(1), ђ(1)
опортунист(а), мн. -сти, **опортунисткиња**, т. 26г(2)
опорука, дат. -ци т. 31б(1)

оправка, дат. -ци, ген. мн. оправки и оправака, т. 31б(1), 37б(4)
опредељење (не *опредеље̏ње*, уп. определити, определим, *опредељен*), ек. т. 23г
опредјељење (ијек., не *опредје̏ље̏ње*), т. 23г
опрека, дат. -ци, т. 31б(1)
опростити, опроштен (и опрошћен), **опроштење, опраштати**, т. 32а
опруга, дат. -зи, т. 31б(1)
опсена, опсенар, опсенарка (дат. -ки, ген. мн. -ки), **опсенарство** (ек.); т. 31б(8); **опсјена, опсјенар, опсјенарка, опсјенарство** (ијек.)
Опсерватер (новине, франц. Observateur), т. 75а
опсерваторија (опсерваторић, опсерваторијум), т. 190в(2)
опсервација, т. 18а(1)
Опсервер, в. Обзервер
опсјена (и сл.), в. под опсена
опскрбити, опскрбљен
опструкција, т. 18а
опсцен (непристојан, скаредан)
оптећи, в. затећи
оптика, дат. -ци, т. 31б(1)
оптимизам, -зма, **оптимист(а)**, мн. -сти, **оптимисткиња**, т. 26г(2), 37в(1)
оптицати, оптицај (и у ек. и у ијек.)
опћи, опћина и сл., в. под општи и т. 32
опуномоћити, опуномоћеник
опустити, в. допустити
опу́стити, опушћен (опуштен), т. 32а
опушак (-шка, мн. -шци, -шака)
опход; опходити се, опхођење
опходња, ген. мн. опходњи
опхрвати (необ. *обрва̏ти*), в. рвати се
опцртати
опчарати, опчараност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
опчинити, -им, **опчињеност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
опште-: *о̏пшта̄познат, о̏пшта̄образовни, о̏пшта̄народни, о̏пшта̄важећи, о̏пшта̄словенски* итд., т. 105(нап.)
општи, општина (у српски стандардни језик не спадају арх. фонетизми опћи, опћина, уопће итд.)
општина: а) у смислу територије: *о̏пшта̄ина Ста̄ри гра̄д, о̏пшта̄ина Це̄ти̏ње*; б) у знач. држ. институције: *до̏пис О̏пшта̄ине Ста̄ри гра̄д* итд., т. 70(нап. 2)
ор за енгл. у нагл. слог. (т. 210):
or: Ford; Wordsworth, Galsworthy
ar: Warner
our: Rourke
ор за енгл. у ненагл. слог. (т. 211):
or: Pickford, Major, Taylor
our: Barbour
оранж (непром. прид.): *оранж боја, оранж десен*, т. 86а
оранжада (обичније него *оранџада*)
Орање (хол. *Oranje*), т. 280б
ораторијум (и ораториј), мн. **ораторијуми** (и ораторији), т. 190в(2)
орах (мн. ораси-ораха, ак. орахе)
организам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
организациони (организацијски), т. 18ђ(1)
орден (вел. словом прва реч зван. признања): *Орден за храброст, Орден рада, Орден по̏двезице, Орден заслӯга за народ пр̏во̄ реда* (или *I реда*), *Орден бело̄г орла с мачевима*; тако и: *Ле̄гија части, Таковски крст, Плаке̏та Црвено̄г крста, Медаља Обилића, Медаља за храброст, Спо̏меница 1941.* итд., т. 65
Орел (рус., трад., мада се изговара Арјол), т. 250б
оријент (исток, стр. света), **Оријент** (источне земље и народи, *Предња Азија*), **оријенталан**, -лна, -лни, **оријенталист(а)**, мн. -сти, **оријенталисткиња**; *Оријент експрес*, т. 26г(2), 86б
оријентализам, -зма, ген. мн. -зама (позајмица из арапског, персијског или турског језика), т. 37в(1)
Орја Лука, дат. Орјој Луци, т. 31б(6), 50б
орјат, в. хорјат
Оркс (франц. Orx), т. 275
Орловача (пећина), т. 50е
Орловска губернија, т. 56а
ормар и орман
Ормуски или *Хормуски ти̏(ј)еснац* (мореуз), не -шки
орнаменат и орнамент, -нта, ген. мн. -ната, т. 37в(2)

-оро (-еро): *четворо* (четверо), *петоро* (петеро), *деветоро* (деветеро), *десеторо* (десетеро), *дванаесторо* (дванаестеро), *педесеторо* (педесетеро) итд.; тако и *четвори* (четвери, нпр. опанци), такође у слож.: *четвороцифрен* (четвероцифрен), *четворострук* (четворострук), али је боље *петострук, деветострук, десетоспратница* и сл. него *петорострук* (петорострук), *десетороспратница* (десетеросправница) итд.; на шток. истоку обичније је **ор** него **ер**, али само *четверац, десетерац* итд.

Орсе (франц. Orsay), т. 275

Ортега (шп. Ortega), т. 290

ортографија, т. 18, 81а

ортопедски, т. 20а(1)

оружје

о-рук и хо-рук (узв.); *о-рук систем*, т. 135

Орфи (мађ. *Orfű*), т. 234

-ос за франц OS (недоследно), т. 275

осам-девет (стотина), т. 120

осамдесет-деведесет, т. 120

Осамнаести бример, т. 60в

осамсто (осам стотина): *осамсто четрдесет (и) пет (петоро, петорица, петори), осам стотина четрдесет (и) пет*, т. 114, 115

освајачицин (према освајачица), т. 30б

освајачки, т. 27а

освајачко-колонизаторски, т. 107

Освалд (енгл. Oswald), в. т. 208—212

Освалд (нем. Oswald), т. 237

освестити, в. под осв(ој)естити

осветлити, -им, *осветљен; осветљење* (не *осветлење*), ек. т. 23г

освештати, освештавати (у зн. верског обреда не „освјештавати"); друго је освјештавати, одн. осв(ј)ешћавати (у смислу долажења свести), т. 32

освијетлити, -им, освијетљен, **освјетљење** (ијек.), т. 8

осв(ој)естити, осв(ој)ешћен, осв(ј)ешћење, осв(ј)ешћивати (необ. освјештавати), т. 32

Освјенћим (пољ. Oświęcim), т. 242

освјетљење (не освјетлење), ијек.

освојив (не освојљив)

осевапити се (не осевабити се)

оседети, -им, оседео (ек.), ијек. **осиједјети**, осиједим, осиједио

осека, дат. -ци; погрешно је у ијек. *осјека*, јер је реч изведена од осећи, осекнути, а не од сјећи), т. 31б(1)

Осер (франц. Auxerre; погрешно *Оксер*), т. 275

осетљив, осетљивост, осећајан итд., ек.

осим и *сем*

Осимски споразум, т. 60

осјетљив, осјетљивост, осјећајан итд., ијек

Оскар (вел. словом и у значењу награде), т. 65

оскрнавити, оскрнавитељ (оскврнити, -итељ)

ослабео, -ела (ек., нпр. ослабео вид, ослабеле руке), **ослабио**, -јела (ијек., ослабјеле руке); **ослабелост** (ек.), **ослабјелост** (ијек.) **ослабети** (ек.) и **ослабјети** (ијек.) у знач. постати слаб, поред **ослабити** (ек. и ијек.), и у претх. знач. и у знач. учинити слабим, в. т. 8ђ

ослепети, ослепити, в. слепети, слепити

ослијепити, ослијепјети, в. слијепити, слијепјети, т. 8а

Осло, т. 255

ослободилац, -иоца, вок.-иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)

ослушкивати (не ослушкавати)

Осман (ар.), т. 204б

Османлијско царство, т. 55а

Осман-паша, т. 94

Османско (Отоманско) царство, т. 55а

Осми конгрес физичара и хемичара Црне Горе, т. 63д

осмијех (ијек.), уп. ек. осмех

Осми март (*Дан жена*), т. 59

осмогодишњи (не осамгодишњи)

осмоза, т. 192б, 194в

осмолетка (ек.), **осмољетка** (ијек.), дат. -тки, ген. мн. -ки, т. 31б(3)

осмошколка, дат. -ки, **осмошколкин**, т. 30а, 31б(3)

оснивалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 36б(6), обичније **оснивач**, вок. -ачу, инстр. -ачем, т. 34а

оснивачицин, т. 30б

основка, дат. -ци и -ки, ген. мн. -ака (и -вки), т. 31б(2)
Основна школа „Петар Кочић”, *ОШ „Петар Кочић”*, т. 63, 181Б
осовина: *силе Осовине* (у Другом светском рату савез Берлин—Рим—Токио), т. 160б
осредњи, т. 103а
оставка, дат. -ци, ген. мн. оставки, т. 31б (1)
Остајен (хол. Ostayen), т. 280а
остао-пропао, т. 125
остар(ј)ети, остарити, в. под старети
остатак, -тка, мн. остаци, -така, т. 26а
остварив и **остварљив**
Остин (енгл. Austin), в. т. 208—212
остин (аутомобил, серијски производ), т. 71
остраг и **острага**, прил.
острвљанка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8)
Острво (‘В. Британија’), т. 55б
острига, дат. остриги и остризи (зоол.), **остригин**, т. 30а, 31б(2)
остризати, -изам и -ижем, имп. -изај и -ижи
остриђи, в. стрићи
Острог, прид. **острошки**, т. 28а; *манастир Острог; Василије Острошки*, т. 41г
остружа, дат. -зи (бот., купина), т. 31б(1), 73
отад, отада и **од тада**, т. 137а
отац, оца, вок. оче, мн. очеви (оци), очева (отаца), т. 26а; *Дима Александар* (*Дима Отац*), т. 41г (уп. *Дима Син*)
отаџбина, отаџбински, т. 19
Отаџбински рат, т. 60а
отворено-: *отвореножут, отворенозелен, отвореноплав* итд., т. 106
Отеј франц. (Auteuil), т. 275
отерати (склоп: од+терати), отерам (ек.), т. 19
отећи (*постати натечен* и *течењем отићи*), отечем и отекнем, отеци и отекни, отекох-отече, отекао-отекла
отимачки, т. 27а
отисак, -ска, мн. -сци, -сака
отићи, отидем и одем, отиди, отидох-отиде и одох-оде, отишао-отишла, отишавши (заст. отишав); нису неприхватљиви ни облици са ђ ум. д: отиђем, отиђи, отиђох-отиђе, али предност имају Вукови облици са д; други глаголи слож. са *ићи* имају уједначен образац (в. изаћи)
отицати, у ек. и ијек. (не отјецати, отијецати), уп. отећи
отјерати (од од+тјерати), отјерам (ијек.), т. 19
откад; откада (прил. у зн. од ког времена, колико дуго) и **од када**, т. 137а
откако, прил., т. 141
откати, в. ткати
откинути, откинем, аор. откинух и откидох
откле (заст., у зн. одакле, откуд), прил., али *откле ђод* (у зн. откуд било)
отклегод (заст., у зн. однекуд), прил.
отклон, отклонити
отклоњив и **отклонљив**
откопати, в. копати
открај (прил., нпр. *почни открај*) и **од краја**, т. 130
открити, в. крити
откуд и **откуда**, прил.
откуд(а)год и **откуд(а) год**, према зн., т. 113
откуп, откупити
откуцати, откуцај
отмен, -а (ек. и ијек.); необ. (књишко) ијек. **отмјен**, т. 11а
отоич, прил., из нар. говора (у зн. малопре)
Отоманско царство, т. 55а
оточанка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8)
Оточац, Оточца
отпадак, -тка, мн. отпаци-отпадака, т. 26а
отпити, в. пити
отплакати, отплачем
отпозади, прил.
отпочетак, -тка, мн. отпочеци, -така, т. 26а
отпочети, в. почети
отправити, -им, отправљен
отпрве, прил., т. 141

отпре, прил., ек. (у зн. одраније, нпр.: *знамо се отпре*), ек., али: *од пре месец дана*, т. 141
отпређе, прил., заст. (обичније отпре, отприје)
отпремнина
отприје, прил., ијек., уп. отпре, т. 141
отраг, отрага, прил.
отргнути, отргнем, отргох и отргнух, отргао, -гла и отргнуо, -ула, отргнут
отрежњење (ек. и ијек.), уп. отрезнити, -им, *отрежњен*
отћурликати, -ичем
отћушнути, отћушнем, отћушнут
отуд и **отуда**, прил.
отуђив (не отуђљив)
отфијукати, -чем
отфикарити, -им
отхранити, отхраним, отхрањен
отхујати, отхујим
отцепити, отцепим, *отцепљен* (ек.), т. 26б; уп. оценити
отцепљење (не отцеплење), ек., 23г
отцијепити, отцијепим (ијек.), т. 26б
отцјепљење (не отцјеплење), ијек.
отцурити, -им
отчепити, -им (отчепљен), т. 26б
отчинити (нар. у зн. ослободити од чини), т. 26б
оћопавити, оћопавим (као омршавити, в.)
оћоравити, оћоравим (као омршавити, в.)
оћутати; оћутети (ек.) и **оћутјети** (ијек.), в. ћутати
оу за енгл. у нагл. слог. (т. 210):
о: Stone, Coe
оа: Oates
ow: Bowen, Marlowe
оу за исл. Ó (в. Јоурин), т. 261
офанзива, офанзиван, офанзивност; *Пета офанзива*, т. 60б
Офелија (енгл. Ophelia), т. 208—212
официјелан, -лна
оформљење (уп. оформити, оформим, оформљен), т. 23г
офсајд, -а, ген. мн. офсајда, т. 37в(4); *офсајд-позиција, офсајд-замка*, т. 82в
офсет (типогр.); *офсет техника, офсет штампа*, т. 86в
офталмологија, офталмолог (мн. -зи), **офталмолошки**, т. 28а
ох и **охо**, узвици
Охајо (енгл. Ohio), т. 208—212
охладнети, -им, охладнео-охладнела (ек.), ијек. **охладњети**, -им, охладнио-охладњела
Охридско језеро; *језера Охридско и Преспанско, из језера Охридског у Преспанско*, т. 50ђ, 51
о. с. (лат.), скраћ. *opus citatum* (наведено дело, скр. *н. д.*), т. 179а
Оцеви (црквр. празник) и **Очеви** (Оци), т. 26а, 59
оцене: *одличан, врлодобар, добар, довољан, недовољан* итд. (испод нпр. писм. састава пишу се почетним вел. словом пошто се исписују издвојено)
оцеубиство, в. убиство
очас, прил. ('одмах')
очврснути, -нем, очврснуо, -снула и очврсао, -сла
очев, ген. очева и очевог(а), поред (ређег) **очин**, ген. очина и очиног(а)
Очеви и *Оцеви* (празник), т. 26а, 59
очевидан, -дна (очевидан успех, очевидна лаж), **очевидац** (очевица; очевици-очевидаца итд.), т. 26а; **очевидно, очевидност** (не „очивидно" и сл., што настаје према **очигледан, очигледно** итд.)
Оченаш (молитва)
очепити ('нагазити')
очигледан, очигледно, очигледност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
очин, в. очев
очистити, в. рашчистити
очит, -а; **очито** (прил.)
очни и (у изразима из нар. говора) **очињи**
Оџаци, оџачки, Оџачанин, Оџачанка (дат. -ки, ген. мн. -кӣ)
ошве, мн. ж. (ген. ошава)
оштетити (-им, оштећен), **оштећење** т. 32
оштро-: *оштровид(н)ост, оштролистан* (-сна), *оштроок, оштроуман*, (-мна), *оштроумље, оштроумност* (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости)

оштроконђа (ген. мн. -онђа) и **оштроконца** (ген. мн. -онца)
оштролистан, -сна, т. 26б(4)
ошутети, -им, ошутео-ошутела, ијек. **ошутјети**, -им, ошутио-ошутјела (обичније *оћутати*)

П

п у перс. именима (нпр. *Панднама*), за разлику од ар., т. 20б
Павао, Павла, вок. Павле
Павичин (према Павица), т. 30б
павлака (дат. -ци), т. 31б(1)
Павле, Павла (не Павлета, с Павлетом), вок. Павле; **Павлов**
Павлова, Ана (балерина), не Павловна
Паг, пашки, Пажанин (мн. -ани), **Пажанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки); *Пашки канал*, т. 28а, 31б(4), 50ђ
паганин, паганка (дат. -ки), **паганство** (не поганин и сл.), т. 31б(8)
Пад (заст. ум. *По*, итал. река), **падски**; *Падска низија* (низина), т. 50дђ, 217
падеж, инстр. падежом
Падова, падовски, Падованац, Падованка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 50б, 31б(4), 48в
пажња (од паз-), т. 21
Пазарац, пазарски, в. Нови Пазар, т. 48в, 50б
Пазовчанка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(4), 48в
пазухо (не пазуво), **пазушни**
пајати (необ. *пахати*), **пајалица** (и *пахалица*)
Пајин (према Паја и Пајо, ген. Паје)
Пајица, т. 18а(1)
Пајичин (према Пајица) т. 30б
Пајо (франц. Payot), т. 275
Пајов (према Пајо, ген. Паја)
пакет-аранжман, пакет-бомба, т. 82в
пакостан, -сна, т. 26г(4)
пакпапир, т. 88а
Пакрац, пакрачки, Пакрачанин, Пакрачанка (дат. -ки), т. 31б(4), 48в, 50б
пакт, пактирати; *Атлантски пакт, Варшавски пакт, Тројни пакт*, т. 60г
пактрегер, т. 88а
паладијум (паладиј), уп. т. 194а
Паланка, дат. -ци, т. 31б(1)
Паланка, паланачки, Паланчанин, Паланчанка (дат. -ки, ген. мн. -кӣ); *Бела Паланка, белопаланачки, Белопаланчанин, Белопаланчанка* (дат. -ки), *Крива Паланка, кривопаланачки, Кривопаланчанин, Кривопаланчанка* (Кад је контекст довољан за разликовање, испушта се одредба Бела, Бачка, Крива, посебно у изведеницама; паланачки, Паланчанин, Паланчанка), т. 31б(4), 48в, 50б
палац, палца, мн. палци-палаца и палчеви-палчева т. 36б(7)
палац, паоца, обично у мн.: паоци-палаца-паоцима (шипка у точку, синоним *жбица*), т. 36б(7)
палачинка, дат. -ки и -ци, ген. мн. -инки и -инака) т. 31б(2)
Палеж, палешки, Палежанин, Палежанка (дат. -ки, дат. -ки), т. 27а, 31б(4), 48в, 50а
палента (необ. полента)
палео-: *палеографија, палеозоик* (мало слово, т. 62а), *палеозоологија, палеославистика*, т. 81а
палетковати (ек.), обичнији је ијек. лик *паљеткovати* и у ек.
Палилула (део Београда), уп. т. 54а
палимпсест (пергамент с којега је обрисан стари текст да се напише нови)
палити, палим, (они) пале, палећи (не *паљећи*), паљен
палчић, дем. од палац, т. 30в
Палчић, Палчица (имена из бајки), **Палчицин**, т. 30б
паљен, -а, -о (запаљен опаљен, спаљен и сл.), т. 23г
паљење (не палење), т. 23г; уп. и запаљење, опаљење
паљетковати (ијек., често и у ек.)
Паљокастра (алб. Palokastra), геогр., т. 201б

Паљуги (итал. Pagliughi), т. 217
памтивек (ек.), **памтивијек** (ијек.), у изр.: *од памтив(ij)ека*
памфлет, памфлетист(а), мн. -сти
пан-: *панамерички, панђерманизам, панславизам*, т. 62б
Панама, панамски, Панамац, Панамка (дат. -ки); *Панамски канал; панама-шешир*, т. 31б(4), 48в, 50а
панасоник телевизор, т. 86б
Панатинаикос (име грчког клуба), т. 63
панахија (не панаија), т. 14
Пандната (п у перс. именима), т. 20б
панел-дискусија, т. 88б
паника (дат. -ци), **паничар** (вок. -ару и -аре, инстр. -ом и -ем), **паничарка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(1, 8), 34а
Панић-Сурепов, т. 95а
Панков (нем. Pankow), т. 238
Панонија, панонски, Панонац (вок. обичнији једнак ном. него Панонче), **Панонка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(4), 48в
пансион, пансионат, пансионски
панславизам, панславистички, панславист(а) (каткад и панславен, пансловен, -ство), т. 62б
панталоне, ж. мн. (не панталони)
Пантеон (као име одређене грађевине); **пантеон** (у општем значењу, нпр. храм посвећен свим боговима), т. 68
пантљика (необ. пантлика), дат. -ци, т. 31б(1)
панцир ('оклоп', необ. панцер); *панцир-кошуља*, т. 83
пањ, инстр. пањем, мн. пањеви; *до пања* ('сасвим, до краја'), т. 34а
Панчево, панчевачки, Панчевац, -вца (вок. обичније једнак ном. него -вче), **Панчевка** (дат. -ки, ген. мн. -ки); *Панчевачки рит*, т. 31б(4), 48в, 50а, 60а
паоци, в. под палац
папа (малим словом), т. 49; *Свети отац папа* (а не Свети Отац Папа), т. 79
папагај, вок. -у, инстр. -ем; **папагајисати**, т. 18в(1)
папазјанија (не папазијанција)
папига, дат. -ги; **папигин**, т. 30а, 31б(8)
папигица, т. 30г(1)
папир-категорија, т. 86в
папир: *индиго папир*, т. 86в; *карбон-папир, цигарет-папир, тоалет-папир*, т. 88б; *флиспапир*, уп. т. 88а
папирологија, т. 83
паприка, дат. -ци, т. 31б(1)
пар: избегавати употребу уместо *неколико* (нпр.: *да кажем само пар речи, остали смо пар дана, имам пар проблема* и сл.)
пара-: *паравојни, парадржавни, парапсихологија*; уп. т. 83
парабелум (оружје), т. 71
параболоид
парадајз (не парадаиз); *парадајз-салата, парадајз-сок*, т. 88б
паразит, паразитизам, паразитологија (не парасит и сл.)
парамецij (-а,-у) и **парамецијум**, т. 194а
парампарче, -ета, зб. **парампарчад**
параноја, параноичан (склон параној), **параноик**
паратакса (лингв.)
Параћин, параћински, Параћинац (вок. по правилу једнак ном. ретко -нче), **Параћинка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(4), 48в, 50б
парафраза (лингв.)
Париз (трад., франц. Paris), т. 268; **париски, Парижанин** (шаљ. и ирон. Паризлија), **Парижанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(4), 50б
Париска комуна, т. 55а
Парис (не Парид), т. 191в(2)
паркинг-простор, т. 82в
парламент (парламенат), ген. мн. -ната, т. 37в(2)
пар-непар, т. 135
паробродски, т. 20а(1)
Партенон (грађевина), т. 68
партизан; Партизан (име клуба, због познатости по правилу се изостављају наводници), **партизановац** (члан или симпатизер клуба), т. 49, 63в
партизанка, дат. -ки, ген. мн. -ки, **партизанкин**, т. 30а, 31б(4)
партија, партијски, партијац, партијка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 18а(1), 18ђ(1), 31б(8)

партијкин, т. 30а
партнерка, дат. партнерки, ген. мн. партнерки, т. 31б(8)
пасји, т. 18г(2)
Пасквале (итал. Pasquale), т. 217
Паскуаро (шп. Pátzcuaro, град и језеро), т. 290
пастелно-: *пастелноплав, пастелнопрозиран*, т. 106
Пастер (франц. Pasteur), *Пастеров завод*, т. 268; *пастеризација* (дат. -ији), **пастеризовати** (-ујем), ређе *пастеризирати*, -ирам, т. 18а(1), 194б
пасти (не паднути), паднем
пасти, пасем, пасу, пасући (не пасијући); (о)пасен (не опашен)
пастир, вок. -у и -е, инстр. -ем и -ом, **пастирев** и **пастиров**, т. 34а
пасторак, -орка (мн. пасторци-пасторака), **пасторка** (дат. -ки, ген. мн. -кӣ и -ака), т. 31б(1, 8)
пастрмка, дат. пастрмци, ген. мн. пастрмки (дијал. пастрва, пастрвка), т. 31б(1)
пастел, пастелни; *пастел боја, пастел тканина, пастел портрет*, т. 86а
пастув и **пастух**, т. 15б
Пасха, дат. -схи (јевр. црквн. и држ. празник), т. 59; **пасхни**
патак, патка (мн. паткови-паткова, необ. паци-патака), т. 26а
Пате (франц. Pathé), т. 275
патент-затварач, т. 88б, уп. и 82в
патика, дат. -ци, т. 31б(1)
патка, дат. патки, ген. мн. патака, т. 31б(3)
паткица, т. 30г(1)
патлицан
петнаест, петнаестина, петнаестица, петнаестогодишњак, петнаестогодишњакиња, петнаестогодишњица
патолог, патологија, патолошки, т. 18а(1), 28а
пат-позиција, т. 88б
патријарх, -арха (малим словом), мн. патријарси, ген. мн. патријараха и патријарха, т. 49; *Његова светост патријарх* (а не Његова Светост Патријарх), т. 79
патријархалан, -лна, **патријархалност, патријархат**
патријаршија (опште значење); **Патријаршија** (вел. словом када се односи на конкретну грађевину или орган Српске православне цркве), т. 63
Патрик (енгл. Patrick), в. т. 208—212
патриот(а), м. (мн. -ти и ж. -те), **патриотизам**, -зма, **патриотски**, т. 37в(1)
Патриша (енгл. Patricia), в. т. 208—212
Паудл (исл. Páll), т. 261
паук, мн. пауци-паука и паукови-паукова
паун, мн. пауни-пауна и паунови-паунова; *паун-голуб, паун-перо* (поет.), т. 82в
Паунд (енгл. Pound), т. 208
пахати, в. пајати
пацифизам, -зма, **пацифист(а)**, мн. -сти, **пацифисткиња; пацификовати**, т. 37в(1)
Пацифик, пацифички, т. 28а, 50ђ
пацка, дат. -цки, ген. мн. -цака и -цки, т. 31б(8)
Пачетин, пачетински, Пачетинац (вок. по правилу једнак ном., инстр. -нцем), **Пачетинка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(4), 50а, 48в
Пачино (Al Pacino), не Паћино
пачји (боље него пачији), в. т. 18г(2)
паша: са цртицом када је иза имена (*Ибрахим-паша, Омер-паша Латас*), т. 94
пашалук, пашалучки, т. 28а; *Београдски пашалук* (истор.), т. 56а
пашче, -ета (од пас), зб. пашчад, ген. пашчади, т. 21
певати, певац (вок. певче, мн. певци-певаца), **певчев, певачица, певачицин, певуцкати, певушити** (ек.)
пега, дат. пеги (ек.), т. 31б(8)
педесет-, в. двадесет-
Педесетница (црквн. празник, *Духови*), т. 59
педесето-, в. десето-
педесет-шездесет, т. 120
педигре, -еа, мн. -еи, т. 18
педијатар, -тра, ген. мн. -тара, т. 37в(1); **педијатрија, педијатријски**, т. 18а(1), 18ђ
педикир, уп. маникир
Пежо (франц. Peugeot), т. 275

пежо (аутомобил, серијс. производ), т. 71; **Пежо** (фабрика; наводници нису обавезни)
пежоративан, боље *пејоративан* (скраћ. *пеј.*), т. 179а
Пезаро (итал. Pesaro), т. 217
Пеишото (порт. Peixoto), т. 244
пејзаж, пејзажист(а), мн. -сти; (не пејсаж)
Пејин (према Пеја и Пејо, ген. Пеје), т. 18в(2)
пејоратив, скр. *пеј.* (погрдна реч), **пејоративан**, -вна, **пејоративност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, боље него пежоратив и сл.
пекаричин (према пекарица), т. 30б
Пекинг (трад., не „Бејџинг"), т. 197
Пелазги, Пелазга, т. 31а
пеливан (необ. пехливан)
Пелопонески рат, т. 60а
Пелхримов (чеш. Pelhřimov), т. 281
пенал (једанаестерац, у фудбалу; тако у другим спортовима седмерац, четверац), не пеналтик
Пенелопа (грч. Pēnelopē), т. 191а
пензија, пензијски и пензиони, пензионер (вок. -еру), **пензионеров, пензионерка** (дат. -ки), **пензионерски** (не пенсија и сл.), т. 18а(1), 18ђ(1), 31б(8), 34а
пеницилин, т. 71
пенултима (претпоследњи слог у речи)
Пенџаб, пенџапски (устаљено), т. 19
пењати (се), пењао (се), пењала (се) итд., боље *пети (се)*
пепељастоплав, пепељастосив, т. 106
пепељуга, дат. -зи (биљка, змија и др.), **пепељугин** т. 30а, 31б(1); **Пепељуга**, дат. -ги (име из бајке), **Пепељугин**, т. 31б(4)
Пер (франц. Peyre), т. 275
Пера Детлић, т. 42
перајица, т. 18а(1)
Перак (франц. Payrac), т. 275
Пераст, перашки, Пераштанин, Пераштанка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(4), 48в, 50б
пергамент (пергаменат), т. 37в(2)
перестројка, дат. Перестројци, т. 31б(1)
перика, дат. -ци, т. 31б(1)
Перикле (Перикло) (грч. Periklēs), ген. -кла, **Периклов**, т. 191
Перин (према Пера и Перо, ген. Пере)
перипетија, т. 18а(1)
Перичин (према Перица), т. 30б
Перл Харбор (енг. Pearl Harbor, усталио се погрешан облик Харбур, т. 101а), Перл Харбора, **перлхарборски** (спој. пис.), т. 104
Пермет (алб. Përmet), геогр., т. 20г
Перов (према Перо, ген. Пера)
перпетуум мобиле (не перпетум)
Перпињан (франц. Perpignan), т. 275
Персеј, т. 191в(1)
Персија, персијски; *Персијски залив* т. 18ђ(1), 50ад
персона грата (радо виђен гост), **персона нон грата** (непожељна особа) — мења се само прва реч (*Проглашен је за персону нон грата.*)
Перу (ген. Перуа), **перуански, Перуанац, Перуанка** (дат. -ки, ген. -ки), т. 31б(4), 48в, 50а
Перуђа (итал. Perugia), т. 217
Перун, т. 43
перуника, дат. -ци, ген. мн. перуника, т. 31б(1)
перушка, дат. -шци, ген. мн. перушки и перушака, т. 31б(1)
перфекат и **перфект**, -кта, ген. мн. -ката, т. 37в(2)
першун (бот.), не першин
песак, -ска, у спец. значењу мн. -сци, -сака, ек.
песимисткиња, т. 26г(2)
Пета авенија, т. 54б
Пета (непријатељска) **офанзива**, т. 60а
Петар (ген. Петра, рус. Пётр, ген. Петра́), трад., т. 250б
Петар Велики, т. 41г
Пета република, т. 55б
Петар Петровић Његош, двојно презиме, т. 95а
петељка, дат. -ци, ген. мн. петељки и петељака т. 31б(1, 4)
Петер (л. име): словеначко *Петер* (пром. Петра-Петру), нем. *Петер* (Петера-Петеру; пољ. *Пјотр* (Piotr), енгл. *Питер* (Peter)
Петефи, -ија (мађ. Petőfi), **Петефијев**, т. 234

пети (се), пењем (се), пео (се), пела (се), уп. пењати (се)
петнаест, петнаестина, петнаестица, петнаестогодишњак, петнаестогодишњакиња, петнаестогодишњи, петнаестогодишњица (не петнаестгодишњица), **петнаестак** (не 15-ак), **петнаест-шенаест**, т. 116
Петнаести конгрес историчара Југославије, в. т. 63д
петокрака, дат. -ки и -ци; петокракој (звезди), т. 31б(2)
петолетка, ијек. **петољетка**, дат. петолетки, ген. мн. -така и -тки, т. 37б(4)
петорица: *пеморица су дошла* и *пеморица су дошли*
петорка, дат. -ци, ген. мн. петорки (и петорака), т. 31б(1)
петоро (петеро), в. под -оро
петоро-шесторо (нпр. путника), в. т. 120
петошколка, дат. -ки, **петошколкин**, т. 30а, 31б(8)
Петрарка (итал. Petrarca), дат. -ки, **петраркизам, петраркист(а)**, мн. -сти, **петраркистички**, т. 62б, 217
петрахиљ, не него епитрахиљ
Петрова гора (план.), т. 50д
Петроварадин, петроварадински, Петроварадинац, Петроварадинка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(4), 48в, 50б
Петровац на Мору, т. 50б; *Петровац на Млави*
Петровдан, -а (до Петровдана, о Петровдану; заст. до Петрова дана, о Петрову дне итд.), т. 59
Петровићев, т. 69
петрово (и петровско) **цв(ij)еће**, в. т. 73
Петроград, Петербург, Санкт Петербург, в. т. 50б, 199ђ
петролејка, дат. -ци, ген. мн. -ки, т. 30б
петсто (и пет стотина): *петсто двадесет у два (двоје, двојица, други), пет стотина двадесет у два*, т. 115
пет-шест, пет-шест стотина, пет-шест хиљада, т. 120
Пећ, пећки, Пећанац, Пећанка (дат. -ки), т. 27а, 31б(4), 48в, 50б; *Пећка патријаршија* (истор. установа и манастир), т. 63б; скраћ. *Патријаршија*
пећанац, -нца (нпр. бивши ђак пећке гимназије), уп. солунац, голооточанин, т. 49
пе̏ћка, дат. -ћки, ген. мн. -ћки и -ћака, т. 31б(3)
Пећка патријаршија; скраћ. *Патријаршија*, т. 63б
пећки, не пећски, т. 27а
пецаљка, дат. -ки и -ци, ген. мн. пецаљки, т. 31б(2)
печат цара соломона (бот.), т. 73
Печенег, мн. Печенези, **печенешки**, т. 28а, 31а
Печуј, трад., мађ. Pécs; не „Печ", т. 233
печурка, дат. -ци, ген. мн. -рки и -рака, т. 31б(1)
пешице и **пешке** (ек.)
Пивљанин, мн. Пивљани, Пивљанка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(4), 48в
Пигмеј, мн. Пигмеји (не Пигмаји); фиг. *џиџмеј* (патуљак), т. 192а
пижама и **пицама**
Пиза (итал. Pisa), т. 217
пијанино, пијанина (м. рода, у мн. средњег — *џијанина*)
пијанист(а), мн. -сти; **пијанисткиња**, т. 26г(2)
пијаничин (према пијаница), т. 30б
пијанка (дат. -ци, ген. мн. -ки), **пијанац**, -нца, **пијаница, пијаничин**, т. 30б
пијаца, пијачни, пијачарина
пијачар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **пијачарев** и **пијачаров**, т. 34а
пијевац, -вца, вок. пијевче, ген. мн. пијеваца; у зн. песник и *џјевац* (вок. пјевче, ген. мн. пјеваца), ијек., уп. т. 10и
пијевница и **пјевница** (ијек.), уп. ек. певница
пиједестал, т. 18а(2)
Пијемонт (трад., итал. Piemonte), т. 217
пијемонт (у општем знач.: зачетник и центар окупљања држава)

пијесак, -ска (у спец. значењу мн. -сци, -сака), ијек.; *Ђурђевачки Пијесци* (геогр., насељено место), *Хан Пијесак* (геогр.), т. 50
пијетет
пијехати (дисати, издисати), **пијехнути** (ијек.)
пијук, мн. пијуци
Пикардија (трад., франц. Picardie), т. 268
Пикасо (Picasso), Пикаса или Пикасоа (према шп. или према франц. изговору)
Пик Пантер (лик из цртаних филмова), т. 41г
пиктије, пиктијаст, в. пихтије
пилићар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **пилићарев** и **пилићаров**, т. 34а
пилот, пилотски; *пилот-емисија, пилот-издање, пилот-ловац*, т. 82в
пиљаричин (према пиљарица), т. 30б
пиљарка (дат. -ки, ген. мн. -ки), **пиљаркин, пиљарица, пиљаричин**, т. 30а, 31б(8)
пингпонг, т. 20б(2)
пион, пиона, т. 18
пионирка, дат. -ки, ген. мн. -ки, **пиониркин**, т. 30а, 31б(8)
Пипин Мали, т. 41г
пире, -еа; *кестен-пире, кромпир-пире*, т. 82в
пиринач, -нча, инстр. -ом и -ем, т. 34а
Пиринеји (мн. м.), **пиринејски**; *Пиринејско полуострво*, т. 50д
Пиринска Македонија, т. 50
Пирот, пиротски, Пироћанац, Пироћанка (дат. -ки, ген. мн. -ки) т. 31б(4), 48в, 50б
писаљка, дат. писаљци, ген. мн. писаљки, т. 31б(1)
Писарев (рус., не Писарјев), т. 250
писка, дат. писци и писки, т. 18б(2)
писмен (добра употреба и у зн. *исказан словима, написан*)
писмо-бомба, т. 82в
Пистоја (итал. Pistoia), т. 217
Пит (енгл. Pete), в. т. 208—212
Питагора (грч. Pythagoras), т. 191а; *Питагорина теорема*, т. 74
питбул; питбул теријер, т. 86в
Питер (енгл. Peter), в. т. 208—212
пити, пијем, импер. пиј, пијмо, пијте, т. 18е
Питија (мит. пророчица), **питијски** т. 18ађ
Питсбург (енгл. Pittsburgh), в. т. 208—212
пихтија или **пихтије** (ж. мн., ген. пихтија), **пихтијаст** (боље него пиктије)
пица (итал. pizza), т. 217
пицерија (итал. pizzeria), т. 217
пиши кући пропало (израз), одв. пис., т. 125(нап.)
пиштаљка, дат. -љци, ген. мн. -ки, уп. т. 31б(1)
Пјаченца (итал. Piacenza), т. 217
пјевац, в. пијевац
пјевачицин (ијек.), т. 30б
пјевница и **пијевница** (ијек.), в. т. 10и
пјега, дат. пјеги (ијек.), уп. ек. пега, т. 31б(8)
пјеније (црквр.; тако у ијек. и ек.)
Пјер (франц. Pierre), т. 271д
Пјермарини (не „Пијермарини"), итал., т. 216в
Пјетир (исл. Pétur), т. 261
Пјетранђели (не „Пијетранђели"), итал., т. 216в
Пјетро (итал. Pietro), не „Пијетро", т. 216в
пјешице и **пјешке** (ијек.)
Пјештјани (слч. Piest'any), т. 267
Пјомбино (не „Пиомбино"), итал., т. 216в
плављење, т. 23г
плаво-бело-црвена (застава), ек., **плаво-бијело-црвена** (застава), ијек., т. 106, 107
плавојка, дат. -ки, ген. мн. -ки и -јака), т. 31б(5)
плавојчица (дем. и хип. од плавојка), т. 30в
плаво-: *плавомодар* (-дра, -дро), *плавосив, плавокос, плавоок*, т. 37в(1), 106
плавосив, т. 106
плакати, плачем, плачу, плачући (не плакајући), (о)плакав(ши), (о)плакан

плакета: *Добио је Плакету Универзитета у Новом Саду*, в. т. 65; уп. орден
пламен, мн. пламенови и (ређе) пламени (поет. и *пламен*)
пламтети (ек.), **пламтјети** (ијек.)
планетаријум и **планетариј**, т. 190в(2)
планина: *Грмеч планина, Кучај планина* (одв. писање, т. 100б, нап.), али *Шар-планина*, т. 50д
планинарка (дат. -ки, ген. мн. -ки), **планинка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(5, 8)
пластика, дат. -ци, т. 31б(1)
плата (ретко плаћа)
плато, платоа, мн. платои-платоа
Плаут (лат. Plautus), **Плаутов**, **плаутовски**, т. 191б
плачка, дат. -чки (о плакању), т. 31в(3)
плашљив, плашљивост, инстр. јд. -ошћу, уз одр. и -ости
плашт, инстр. плаштом и плаштем, мн. плаштови и плаштеви, т. 34а
плебс, плебејац, -јца, **плебејка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б (8)
плевити (ретко плети), ек.
предоаје, предоајеа, мн. предоајеи-предоајеа
Плејаде, ж. мн., ген. Плејада (сазвежђе *Влашићи*); **плејада** (група истакнутих, славних људи), ген. плејаде, т. 18д
плејбек, т. 88а
Плејел (франц. Pleyel), т. 275
плеј-оф, т. 88б
племенити: *племенити Пејаковић, племенити Исаковић*, т. 41д
племенка (сорта грожђа), дат. -ци и -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(2), 71
племић, племкиња (необ. племићкиња); **племићки**, т. 27а
плеоназам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
плесан, -сни, инстр. плешњу, плесни, **плеснив** (не плеснав), **плеснивити, плеснивљење, плеснивост** (ек.), т. 23г
плети (ек.), плевем, плеву, плевући, плеви, плех-пле, плео-плела, плевен, (о)плевши, поред обичнијег *плевити*, -им
плећа, с. мн. (ген. плећа и плећију, плећима итд.) и (ређе) **плећи**, ж. мн. (плећију-плећима итд.)
плеће, -а
плећка, дат. -ћки, ген. мн. -ћки и -ћака, т. 31б(3)
плех-музика, т. 86в
пливач, инстр. -ем, т. 34а
пливачицин (према пливачица), т. 30б
плијевити, -им, имперф. плијевљах, трп. прид. плијевљен (ијек.), т. 8а; уп. пљети
плијесан, инстр. плијешњу и плијесни, ијек., т. 8а
Плимут (енгл. Plymouth), в. т. 208—212
Плиније: *Плиније Млађи, Плиније Старији*, т. 41г
плио и **пљео** (од пљети), обичније **плијевио** (од плијевити), ијек., т. 8аг(2)
плиоцен (геол.), т. 62а
Плисецка (боље него Плисецкаја), *Плисецке, Плесицкој*, са *Плесицком*, т. 251г(нап.)
плитак, -тка, комп. плићи
Плитвице, ж. мн. (Плитвица-Плитвицама), **плитвички**; *Плитвичка језера*, т. 50д
пловка, дат. -ки, ген. мн. пловки т. 31б(8)
пловчији (боље него пловчји), в. т. 18г(2)
плодо-: *плодоносан, плодотворан, плодоред*, т. 103а
плоска и **пљоска** (дат. -сци и -ски); тако и **плоснат** и **пљоснат** и сл., т. 31б(2)
плоча: *спомен-плоча* (спомен-плоче итд.), уп. *спомен-библиотека* и сл., т. 82б
плуг, мн. плугови (песн. и плузи); **плужити, плужни**
плурал (лингв., у зн. множина), скр. *пл.*; т. 179а(2)
плурализам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
плус, мн. плусеви и плусови, т. 34а
плутократија, плутократ(а), мн. плутократи, уп. т. 194г
плутонијум (плутониј), т. 190в(2)

плуђа, с. мн. (плуђа-плуђима, не плуђију); јд. **плуђе**, -а (у зн. плуђно крило)
пљачка, дат. -чки, ген. мн. -чки, т. 31б(3)
Пљевља, с. мн. (Пљеваља, Пљевљима итд.), **пљеваљски, Пљевљак, Пљевљанка**, дат. -ки, т. 31б(4), 48в, 50а
пљео и **плио** (од пљети), в. плио
пљескати, пљескам, пљескајући (ређе пљешћем, пљешћући)
пљеснив (не пљеснав), **пљеснивити, пљеснивљење, пљеснивост**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, ијек., т. 8б
пљети (ијек.), плијевем, плијеву, плијевући, плијеви, пљех-пље, плио и пљео, пљела, плијевен и пљевен, (о)пљевши, поред плијевити, -им
пљоска и **плоска** (дат. -сци и -ски); тако и **пљоснат** и **плоснат** и сл.
пљувачка, дат. -чки, т. 31б(3)
пљуска, дат. -сци и -ски, ген. мн. пљуски и пљусака, т. 31б(1), 37б(4)
л-мезон, т. 90а
по̑ (= пола): *два и по, сат̑ и по; ни по јада, без по муке*
по(-): *по̄негде, по̄катка̑д, по̄кој̑и* (у зн. понеки), *по̄нешт̑о, по̄доста, по̄мало, по̄вишће, по̄већи* итд., али одвојено у дистрибутивном значењу — *дај им по какав по̄клон, по који пут̑ долазиш̑* и сл.
по: (*по̄*) први пут, (*по̄*) други пут, *по̄* једанпут и сл.
По (итал. Po), боље него Пад (од лат. Padus), али *Падска низија*, т. 217
побелети (ек.), **побијељети** (ијек.); **побелити, побијелити**, в. црвенети
побећи (побегнути), в. избећи
побити, в. бити, бијем
Побједа (лист), т. 64
побјећи (побјегнути), в. избјећи
побогу, речца (уп. забога), т. 141
поболевати, поболијевати, в. оболевати, оболијевати
побледети, побледео-побледела (ек.), ијек **поблиједјети**, поблиједио, -дјела; у зн. *учинит̑и бледим* у ек. **побледити**, побледио-побледила, а у ијек. **поблиједити**, поблиједио-поблиједила, уп. црнети и сл.
побогу, израз чуђења и прекора, нпр.: *Побогу, шт̑а радиш̑?*; уп. забога
поболевати (ек.), **поболијевати** (ијек.), не *по̄бољева̄ти*
побоље, прил.
побрегуша (зоол.), ек. и ијек., т. 8д
побрежица, побрежје (од брег и бријег), уп. т. 30
побрзо (прил.), комп. побрже
повазда̑н, прил. (нпр. *по̄вазда̑н сп̑ава*)
повелик, т. 103в
поверилац, -иоца, вок. -иоче, ген. мн. -илаца (ек.), не *по̄вериоц, по̄вериоци*
повесмо (ек.)
повест, -и, инстр. повешћу, уз одр. и повести (ек.); **повијест**, -и, инстр. повијешћу и повијести (ијек.), т. 8а
повести, повезем, *по̄везен* (не *по̄вежен*); тако и извезен, превезен, увезен и сл.
повити, повијем, повијте, в. вити, т. 18е
повјерилац, -иоца, вок. -иоче, ген. мн. -илаца (ијек.), т. 36б(6)
повјесмо (ијек.)
повлака, дат. -ци (обичније црта)
повластити, в. овластити
поводац (улар), повоца, мн. повоци-поводаца, т. 26а
поводом (*по̄водом нечега*, боље него *у по̄воду нечега*)
поворка, дат. -ци, ген. мн. повор(а)ка (поворки), т. 31б(1)
повратак, -тка, мн. повраци-повратака, т. 26а
повртати (се), повр̄ћем (се), несвр. према повр̄нути (се), не *по̄вр̄ћати (се)*
поврх (предл.), уп. под -врх, т. 130
повуци-потегни, т. 125
погдегде (ек.), **погдјегдје** (ијек.), т. 126а
погдеко (ек.), **погдјеко** (ијек.)
погдекоји (ек.), **погдјекоји** (ијек.), т. 112
погибао, -бли; у истом зн. чешће **погибељ**, -и
погнати, в. гнати
погнути се, в. сагнути се
погодак, -тка, мн. погоци-погодака, т. 26а
погорелац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца (ек.), т. 36б(6)
погорјелац, погорјелца (погориоца), вок. погорјелче (погориоче), мн. пого-

рјелци (погорioци), погорјелаца (ијек.), т. 36б(б)
погостити, в. гостити
поготово и **поготову**, прил.
погребати и **погрепсти**, погребем (нпр. лозу), ек., т. 8
погрешка (дат. -ци, ген. мн. -шака), **погрешив**, -а (ек. и ијек.), т. 31б(1)
погријебати (лозу), несвр., ијек. (уп. ек. погребати), т. 8
погубљење (не погублење, уп. погубити, -им, *погубљен*), т. 23г
под (предл.), пише се одв. с називима год. доба: *под јесен, под зиму*, т. 138в
под(а), предлог; редовно се употребљава краћа форма (*под јастуком, прстом, земљом*), осим испред облика мном (*пода мном*) и испред замен. енкл. (*пода се, пода ме, пода ће*), т. 37а, 139а и 140в
подадути, в. дути
подал, в. подао
подалек, подаљи, подалеко, подаље
поданички, подаништво, т. 27б, 28а
подао (подал), подла, подло, т. 36б(11)
подастрети, в. -стрети, -стријети
подастријети, в. -стрети, -стријети
податак, -тка, мн. подаци, -така, т. 26а
подати, в. под дати
Подбара (део Новог Сада), т. 54а
подбити (се), в. бити
под богом, т. 140в
Подборжани (чеш. Podbořany), т. 283
подбрадак, -тка, мн. подбраци-подбрадака, т. 26а
Под Брдо (насељено место), т. 50б
подбуо, -ула, боље *подбухао*, -хла, прид. (в. подбухнути), т. 15б(нап.)
подбухнути (боље него подбунути), -хнем (подбунем), подбухох и подбухнух (подбунух), подбухао (подбуо) и подбухнуо (подбунуо), т. 15б(нап.)
по двапут, али — **по два пута**, т. 117
подвиг, мн. подвизи, т. 31а
подвити, подвиј, подвијте, в. вити, т. 18е
подвластити, в. овластити
подводачицин (према подводачица), т. 30б
подвољак, -ољка, мн. подвољци-подвољака
Подгор и **Метохијски Подгор**, т. 50г
Подгорина и **Ваљевска Подгорина**, т. 50г
Подгорица, подгорички, Подгоричанин, Подгоричанка (дат. -ки), т. 31б(4), 48в, 50а
Под Гором (насељено место), т. 50б
поддијалек(а)т, -кта, ген. мн. -ката, т. 25б(2), 37в(2)
подђакон, т. 26б
поделак (не подеок), ген. подеока, мн. подеоци-поделака и (обичније) **подељак**, подељка, мн. подељци-подељака (ек.)
подерив (подерљив), -а, -о
подијум, -а (ретко подиј, -а), т. 190в(2)
подићи, подићем, боље него *подаћи*
подићи и **подигнути**, в. дићи
подједнак, подједнако
подјељак, подјељка, мн. подјељци, подјељака, ијек. (необ. подјелак)
под јесен, т. 138в
подк- (> *потк-*): *поткачити, потконтинент, поткраљ, поткратити, поткресати*, т. 19
под корак, т. 140в
подлац (ген. подлаца, мн. подлаци-подлаца); **подлаштво, подлост** (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости)
подлегати, подлежем (ек.), **подлијегати**, подлијежем (ијек.), несвр. (према подлећи)
подлистак, -ска, мн. подлисци, -стака, т. 26а
подлога, дат. -зи, т. 31б(1)
подметак, -тка, мн. подмеци, -така, т. 26а
подмладак, -тка, мн. подмлаци-подмладака, т. 26а
подне, поднева, с. (*до пођнева, тог пођнева*), али најчешће непром. (*до пођне, с пођне* и сл.), т. 138б
под небом: *зла под небом што су сваколика* (Његош), т. 140в
подневак, -евка, мн. -евци, -евака (геогр.)
поднесен (не *пођнешен*), в. -нети, -нијети
поднети, поднијети, в. -нети, -нијети
подно (предл.), уп. -дно, т. 130

подносилац, -сиоца, мн. поносиоци--подносилаца (не подносиоц, подносиоца), т. 36б(6)
подноћ, прил. (у зн. *пред саму ноћ*) т. 138а
подојити, в. дојити
подногу и **наподногу** ('низбрдо, наниже'), прил.
подоле (ек.), **подоље** (ијек.), т. 141
подп- (> *потп-*): *потписати, потпредс(ј)едник, потпалубни, потпуковник*, т. 19
подражавалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 36б(6)
подривати (и у ек. и у ијек.), не *подријевати*
Подримље (према Дрим), **подримски, Подримац** (-мца, вок. једнак ном., изузетно и -мче), **Подримка** (дат. -ки)
Подриње (према Дрина), **подрински, Подринац** (-нца, вок. једнак ном., ретко -нче), **Подринка** (дат. -ки), т. 31б(4), 48в, 50ђ
подруку, прил. (нпр.: *држе се подруку*; уп. *наруку*), али: *дошло му је под руку, све му је под руком* итд., т. 140а
подрхтати, в. дрхтати
подс- (> *подс-*): *подсв(ој)ест, подс(ј)етити, подстанар, предс(ј)едник, представа* и сл., т. 20а(1)
подсвест (ек.), **подсвијест** (ијек.), инстр. -шћу, уз одр. и -сти
подсекретар (вок. -ару и -аре), **подсекретарски, подсекретарев**, и -ов, т. 20а(1), 34а
подсећи, подсечем (ек.), т. 20а(1)
под силу (обичније на силу), т. 140в
подсјетити, подсјетник (мн. -ици, -ика), ијек.
подсјећи, подсијечем (ијек.), т. 20а(1)
подскакивати, -кујем, т. 20а(1)
подскочити, подскочим, т. 20а(1)
подсмех, подсмехивати се, подсмехнути се, подсмевати се (ек.); **подсмијех, подсмјехивати се, подсмјехнути се, подсмијевати се** (ијек.)
подставка, дат. -вци, ген. мн. -вака и -вки, т. 20а(1)
подстакнути и **подстаћи**, подстакнем, в. такнути, таћи, т. 20а(1)
подстанар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **подстанарев** и **подстанаров, подстанарка** (дат. -ки), **подстанаркин, подстанарски, подстанарство**, т. 20а(1), 30а, 31б(8), 34а
под старост, т. 138г
подстицајан, подстицатељ, подстицатељка, дат. -ки, **подстицати**, т. 20а(1)
подстрек, подстрекач (вок. -ачу, инстр. -ем), **подстрекачица, подстрекачки**, т. 20а(1), 34а
подстрићи, подстрижем, т. 20а(1); в. стрићи
подсукња
подт-: *подтачка, подтекст, подтема, подтип*, т. 20б
подтачка, дат. -чки, ген. мн. -чака, т. 20б, 31б(3)
подтекст, подтема, подтип, т. 20б
подуг, -а, -о (прид.), комп. подужи (ређе подуљи)
подударност, -и, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
подуже, прил.
подузети, подузме (у зн. *обузети, захватити, прожети*)
подука, дат. -ци, ген. мн. подука, т. 31б(1)
Подунавље, подунавски, Подунавац (вок. -вче), **Подунавка** (дат. -ки, ген. мн. -ки); *Подунавка* (или „Подунавка", часопис), дат. -ки, т. 31б(4), 48в, 50г, 64
подупрети (ек.), **подупријети** (ијек.), в. под -прети, -пријети
подухват и потхват
подухватати (се), -ам (се), обичније него подухваћати (се)
подушје (задушје)
подх- (> *потх-*): *потходник, потхват*, т. 19
Подхум, Потхум (ономастичке специфичности), т. 19
подц- (*потц-*): *потценити, потцентар* и сл., т. 26б
подч-: *потчини, потчовек*, т. 19
подцарнути, подцарнем, т. 26б
подш-: *подшити, подшишати* и сл. (в. даље), т. 20а(2)
подшав, подшава (заст. подшва), ген. мн. подшавова, т. 20а(2)

подшавак, -вка, мн. -вци, -вака, т. 20а(2)
подшивати (не подшијевати); једн. по зв., т. 20а(2)
подшити, подшијем, т. 20а(2); уп. шити
подшишати, -ам, т. 20а(2)
подшишати се, подшишам се, т. 20а(2)
подштапати се, подштапам се (ослањати се на штап при ходу или стајању); уп. поштапалица, т. 20а(2)
подштапити се, т. 20а(2)
поема, ген. мн. поемâ
поен (четири поена, пет поена)
Поенкаре (франц. Poincaré), т. 275
поента, поентирати, не поанта, поантирати
поета, -те, м. (мн. -те, ж.); **поетеса; поетизација, поетизовати, поетика** (дат. -ци, ген. мн. поетика), **поетичан, поетички, поетичност, поетски**
Пожаревац, пожаревачки, Пожаревљанин, Пожаревљанка (дат. -ки, ген. мн. -ки); *Пожаревачки мир* (1718), т. 31б(4), 48в, 50б, 60г
Пожега (дат. Пожеги, ређе и Пожези), **пожешки, Пожежанин, Пожежанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки; ретко и Пожешкиња); *Славонска Пожеґа, Ужичка Пожеґа*, т. 31б(2, 4), 50б
пожега и **пожегача** (врста шљиве), т. 71
пожелети (ек.), **пожељети** (ијек.), не пожелити; в. желети, жељети
пожети и **пожњети**, в. жети
пожив(ј)ети, в. под живети
пожуда, ген. мн. пожуда
пожутети (ек.), **пожутјети** (ек.), **пожутити** (у ек. и ијек. у зн. *учинити жутим*), уп. црнети
позадуго, прил., т. 141
позеленети (ек.), **позелењети** (ијек.); **позеленити** (у ек. и ијек.. у зн. *учинити зеленим*), уп. црнети, црњети, црнити
позитивист(а), мн. -сти, **позитивисткиња**, т. 25в(2)
позиција (погрешна употреба у зн. *странка на власти*), **позициони** (позицијски), т. 18а(1)
позледа, позледив, позледити итд. (ек.)
позлиједити, позлијеђеност (ијек.), т. 8а
позљеда, позљедив, позљеђење, позљеђивати (ијек.), т. 21(нап. 2)
познавалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 36б(6)
Познавање природе и друштва (у спец. употребама), иначе — **познавање природе и друштва**, в. т. 67(нап.)
Познањ (пољ. Poznań), т. 242
познати, в. знати
позно-: *позноварокни, позноренесансни*, т. 103а; (*позднo*, прил. арх.)
позоришни, т. 26в(4)
позорје (= позориште); *Стеријино позорје*, скр. *Позорје*, т. 63д, 70
поизбор (поизбор јунаци, арх.); **по избору**, т. 140в
поиздаље, прил. (поиздалека), т. 141
поименце и **поименице**, прил. (поименично)
поистиха, прил. (потихо; лагано)
Појангху (кин. Poyanghu, језеро), т. 229
појас, мн. појасеви и (ређе) појаси
појати, појем; *појање*
појахати, в. јахати
појац, појца, арх. (у цркви)
појачи, в. јак
појевтинити, в. појефтинити (и јефтин, јевтин)
по једанпут, по једном
појести, в. јести
појефтинити (обичније него појевтинити)
покадшто, прил. (покаткад, по који пут), заст., т. 126а
показати, -жем, (они) покажу
показивати, -казујем, (они) показују, *показивање*
покапати, покапљем
покаткад(а), прил. (понекад, покадшто), т. 126а
покисао, -сла, -о
покиснути, -нем, аор. покиснух и покисох, покиснуо, -нула и покисао, -сла итд.
Покладе, ж. мн. (ген. Поклада), *покладни*; *Беле покладе, Божићне покладе*, т. 59
поклон-пакет, поклон-гол и сл., т. 82в

покоји; *̄покоји ̄пут* (у зн. *̄понекад*), али: *̄по који ̄пут ̄то ̄покушаваш̄*, т. 112
поколење (ек.), **покољење** (ијек.), т. 23(нап. 2)
покр., скраћ. *̄покрајински, ̄покрајинизам* и сл., т. 179а
покрај, предл.
покрајина (малим словом у општем зн.: геогр. целина, подручје); **Покрајина** (схваћено као скраћено вишечлано име Војводине или Косова и Метохије и сл.): *у Покрајини је обављен ̄попис*, т. 70 и нап. 2; ако је реч детерминисана, пише се малим поч. словом: падаће снег у *нашој северној ̄покрајини*, т. 70(нап. 3)
пократак, покраћи
покренути, в. кренути
покрет отпора (у општем значењу); **Покрет отпора** (у зн. организације у Француској), т. 63в
покрити, покриј, покријте, в. крити, т. 18е
покривач, инстр. -ем, т. 34а
покривеност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
покровитељка, дат. -ки, ген. мн. -ки, **покровитељкин**, т. 30а, 31б(8)
покрстити, в. крстити
покћерка и поћерка
покућство, ген. мн. покућстава, т. 27а
Пол (франц. Paul), т. 275
пол., скраћ. *̄политика, ̄политички, ̄политичар*, т. 179а(3)
полажајник и положајник
полазак, -ска, мн. -сци, -зака
полента, в. палента
полеографија (наука о градовима); **полеогеографија** (географија градова), т. 83
поли-: *̄полиандрија, ̄полиг̄амија, ̄полиг̄лот(а), ̄полиг̄раф, ̄полиедар, ̄поликлиника, ̄полифонија; ̄поливалентан, ̄полиморфан, ̄полифоничан* итд., т. 83
полиандрија, т. 18а(1), 83
поливати, в. заливати
поливачицин (према поливачица), т. 30б
поливинил (не полувинил)
полиедар, -дра, мн. -дри, ген. -дара, т. 37в(1)
полиетилен, т. 18а(1), 83
полијелеј (велики свећњак)
поликлиника, дат. -ци, т. 31б(1)
Полимље, полимски, Полимљанин, Полимљанка (дат. -ки, ген, мн. -ки), т. 31б(4), 48в, 50г
Полин (енгл. Pauline), т. 208—212
Полинезија, полинежански (боље него *̄полинезијски*)
полиомијелитис
политбиро, политбироа, политбироу, т. 20в(2); *Политбиро* (конкр. орган), т. 63а
Полит-Десанчићев, т. 95а, 161а
полити, в. лити
политика, дат. -ци; *Политика* (лист), *Политикин забавник*, т. 31б(1), 64
политикант, -а, **политикантски, политикантство**
политиколог, политиколошки (и политологија, политолошки)
политичкоекономски (према политичка економија), т. 108
политичко-економски (и политички и економски), т. 108
полит-комесар, т. 82в
Полифем, т. 43
полифонија, полифонијски; полихромни
полиција, полицијски, т. 18а(1), ђ(1)
полицајка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(4)
положајник и полажајник
полонизам, -зма, ген. мн. -зама (позајмица из пољског језика), т. 37в(1)
Полонија експрес, в. експрес, т. 86б
полонијум (полоније), т. 190в(2)
полонисткиња, т. 26г(2)
полонофил, т. 81а
полу-: *̄полубог̄, ̄полубрат̄, ̄полудесно, ̄полул(ij)ево, ̄полукруг̄, ̄полум(ј)есец, ̄полуп̄речник, ̄получов(ј)ек, ̄полусв(ij)ет̄*; али: *̄полу-Француз, ̄полу-Мађар*, т. 84(нап.)
полуга, дат. полузи, т. 31б(1)
полудети (ек.) **полудјети** (ијек., рад. прид. *̄полудио, ̄полудјела*), не полудити; уп. луд
Полукс (не Полук), т. 191в(2)
полумфесец, т. 32; *Црвени ̄полум(ј)есец*, т. 63в

полутка, дат. полутки, мн. полутки (ретко и полутака), т. 31б(2)
полуфинале (по правилу ср. рода), в. финале
полуфиналист(а), мн. -сти, **полуфиналисткиња**, т. 26г(2)
пољ., скраћ. *пољски; пољопривреда, пољопривредни*, т. 179а(5)
пољопривреда, т. 81б
Пољски наследни рат, т. 60а
помајка, дат. -ци, ген. мн. -ки, т. 31б(1)
помало, помање
поме́сти (по̀ме̄сти), -етем (смутити, збунити) према **помѐсти** (по̀мести), -етем (почистити, замахом покупити)
помаћи и **помакнути**, в. одмаћи
помељар (необ. ек. помлелац одн ијек. помљелац)
помирисати, -ишем (не помиришим)
помодарка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8)
помозбог, у изр. као: *ни род ни помозбог*, али: *помози бог (помоз бог)*, као поздрав
помоћи, в. моћи
Помпеј (лат. Pompeius), **Помпејев**, т. 191б
помусти, помузем, помузен (не *помужен*), в. мусти
помфрит (боље него помфри), фр. pommes frites
понављачки, в. т. 27а
понајбоље, понајвише, понајмање
понаместити (се), понамештати (се), ек., ијек. **понамјестити (се), понамјештати (се)**
понаниже, прил.
понаособ, прил.
понапосе, прил. (засебно, издвојено), ретко
понат, понта, ген. мн. поната
понегде (ек.), **понегдје** (ијек.)
понекад(а), прил. (с времена на време, повремено, каткад)
понеки, неодр. зам.: *понеки дан, понеки пут*, т. 112
понесен (не *понешен*), тако и прил. **понесено**, в. -нети, -нијети
понети, понијети, в. -нети, -нијети
понечији
понешто, т. 112
пони, понија; *пони-бицикл*, пони-бицикла, т. 88б
пониже, прил.
понова и **поново** (ретко *поновно*), прил.
поноћ, ж. (не поноћне); *пред поноћ, по поноћи*, т. 138г
поноћи (дај. у зн. *ноћу* и *рано ујутро, зором*)
Понт а Мусон (франц. Pont-à-Mousson), т. 274
поодавно и **поодавна**, т. 126а
поодмаћи и **поодмакнути**, в. маћи
поозгор, пооздо(л), прил.
поочим
пооштрити
поп, осамостаљена реч настала скраћењем од „популаран" и сл., т. 88б; са цртицом: *поп-рок, поп-арт, поп-концерт; поп-рок музика* (не *поп-рок-музика*); *поп и рок и(ј)евачи*, али *поп музика, поп мелодија*, т. 86в
Поп- (у презименима): *Попдимитров, Попмихаилов*, уп. т. 99
Попај (име из црт. филмова), т. 42
попевка, дат. -ци, ген. попевака и попевки; **попевати** (ек.), т. 31б(1), 37б(4)
попети (се), попнем (се), попну (се) (погрешно је попењем се, попењу се); тако и испети (се)
попијевка (дат. -ци, ген. мн. попијевака, попјевака и попијевки), **попијевати** (друго је зн. попјевати) (ијек.), т. 8а, 31б(1), 37б(4)
попити, попијем, импер. попиј, попијмо, попијте, т. 18е
поплавети (ек.), **поплавјети** (ијек.); у ек. и ијек. **поплавити** (ретко), в. црнети
поплеснивити (ек.), **попљеснивити** (ијек.), необ. -авити
Поп Лукина (улица), т. 54б
попљескати, -скам (ређе -шћем)
Попов, Попова-Попову, инстр. Поповим (и Поповом), мн. Попови--Попових, в. под -ов
Попов Мијатовић (непром.), двојно ж. презиме, в. т. 95б
Попово поље, т. 50д

пополдне, -ева (именица с. рода), нпр. *тог пополдneва*, али одвојено као одредба — *доћи по подне*, т. 138б
попола (пресећи, поделити на два приближно једнака дела), т. 141
поправак, -вка, мн. -вци, -вака
по правилу, боље него *у правилу*
поправка, дат. -ци, ген. мн. поправки и поправака, т. 31б(1), 37б(4)
по први пут, в. по
попреко (ек.), **попријеко** (ијек.)
попречке, прил., ек. и ијек.
по прилици
попримаћи и **попримакнути**, -акнем, в. маћи
Порги и Бес (енгл. Porgy and Bess), не Порци
поп-рок музика (не „поп-рок-музика"), т. 88б
попустити, в. допустити
пораздалеко (прил.)
порано, **пораније**, прил.
Порантруи (франц. Porrentruy), т. 275
поребарке, прил.
поредак, -тка, мн. пореци-поредака, т. 26а
порекло (ек.)
поретко (ек.), **поријетко** (ијек.)
порећи, поречем и порекнем
поријекло (ијек.), т. 8а
порно-: *порно-литература, порно-часопис, порно-филм*, т. 86в
Пор Роајал (франц. Port-Royal), т. 275
порочност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
портабл (прид. непром.): *портабл машина, портабл апарат*, т. 86а
портирка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8)
Порто (порт. Porto), т. 244
Порто Алегре, порт. (не „Порту Алегри"), т. 245а
портпарол, т. 88а
портрет (боље него, иначе ретко, *портре*), **портретски, портретирати**
портретист(а), мн. -сти, **портретисткиња; портретистички**, т. 26г(2)
Портсмут, уобич. транскрипција (енгл. Portsmouth), не Портсмаут; уп. и: *Плимут* (Plymouth), *Дартмут* (Dartmouth), *Борнмут* (Bournemouth) итд.
Португалија, трад. облик који треба задржати, преузет нем. посредовањем (Portugalien), оригиналу иначе одговара *Португал*, т. 50а
Португалац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, уп. Бразилац, т. 36б(6), 48в
Португалка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(4)
поруга, дат. порузи, т. 31б(1)
порука, дат. поруци, т. 31б(1)
Порфирогенет и **Порфирогенит**
порцелан и **порцулан, порцелански** и **порцулански**
Порше (фабрика аутом.); **порше**, -еа, мн. -еи, -еа (марка аутом., серијски производ), т. 71, 72
Посавина, посавски, Посавац, Посавка (дат. -ки), **Посавље**; *Људевит Посавски*, т. 31б(4), 50г
посве, прил. (сасвим, потпуно), т. 126
посвуд и **посвуда**, прил.
поседети, -им, поседео-поседела (ек.), ијек. **посиједјети** (посиједио-посиједјела)
посело (ек.)
посести, в. сести
посетилац (ек.), **посјетилац** (ијек.), -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
посетница (= визиткарта), не *подсетница*, т. 88а
посивети, посивео, -ела (ек.), **посивјети**, посивио-посивјела (ијек.) у зн. *постати сив;* **посивити**, посивио-посивила (у ек. и у ијек.) у зн. *чинити сивим*, т. 8ђ
посијело (ијек.)
посјести, в. сјести
посјетилац, в. под посетилац
поскупети (ек.), поскупим (поскупео, поскупела итд.), **поскупјети** (ијек.), поскупио, поскупјела; ретко **поскупити** (у зн. *учинити скупљим*)
посластичар, вок. -аре и -ару, инстр. -ем и -ом; **посластичарка**, дат. -ки, ген. мн. -ки (и -арака), т. 31б(8), 34а
послати, пошаљем и пошљем, послан и послат
после, прил., ек. (није добра употреба уместо *касније* или *после тога*,

уп. нпр.: *стиг̏ао је дан по̄сле*; тако и пре, в.)

после-: *по̄слеподневни, по̄слератни, по̄следипломски* (ек.)

посленик, посленица, посленички

послеподне, -ева (им. с. рода): *то̄г по̄слеподнева*, али — *Стиг̏ао је по̄сле по̄дне* (ек.)

послеподневни, послератни, ек.

последњи

последица, последични (ек.)

послије (прил.), ијек., в. пре

послије- и **посље-** (ијек.): *по̄сљеподневни* и *по̄слијеподневни, по̄сљератни* и *по̄слијератни*, т. 10ж

послијеподне и **посљеподне**, -ева (с.): сваког **послијеподнева/посљеподнева**, ијек., т. 10ж; **послијеподневни** и **посљеподневни**

пословица; пословичан, пословички (зн. различито) **пословник** (у општ. зн.); *Пословник* (конкр. документ), т. 64; **пословнички, пословница**

пословодство, пословодствени

послодавац, -вца, **послодавчев**

послуга, дат. -зи, **послугин**, т. 30а, 31б(1)

послужавник; послужење, послуживати (се), -ујем (се)

послужитељ, послужитељица, послужиљитељичин, послужитељка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 30б, 31б(8)

послух; послухнути, -хнем

послушник, послушница, послушнички, послушништво, послушност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости

посље-, в. под послије-

посљедњи; посљедица, посљедични (ијек.), т. 21(нап. 2)

посматрач, инстр. -ем, т. 34а

посмевати се, посмехивати се, посмехнути се и **подсмевати се, подсмехивати се, подсмехнути се** (можда с благим стил. разликама), ек.; ијек. **посмијевати се, посмјехивати се, посмјехнути се**

посни, посност, према постан (в.)

посребрити, посребрен, не *по̄сребљен*

посред, предл. (в. сред)

посреди (ек.), **посриједи** (ијек.): прил. (*Знамо шта је по̄среди* 'у питању, спорно'), т. 141

посредник, посредница, посреднички, посредништво, т. 27б, 28б

посредовати, -ујем (не *по̄срдвовати*), **посредство**

посркати, посрчем

посрнути, посрнем; **посрнулост** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости) и **посрнуће**, т. 21

постан, -сна, посност, т. 26г(4)

постар, т. 103в

постглацијал, постглацијални, т. 18а, 20в(1)

постдентални, т. 20в(1)

постдипломски, т. 20в(1)

постићи, постигнути, в. под стићи

посто, в. одсто

постотак, -тка (мн. постоци-постотака); **постотни** (процентуални), т. 26а

по страни, т. 140в

постскриптум, скраћено **P.S.** (по правилу латиницом); за додатак постскриптуму P.P.S. (= пост-постскриптум), т. 146а, 180б

постхумни

потакнути и **потаћи** (није потпуно зн. покл. са подстакнути), в. такнути

потамнети, потамнео-.потамнела (ек.), ијек. **потамњети**, потамнио-потамњела итд. у зн. *по̄стати та̄ман*; ек. и ијек. **потамнити** у зн. *учинити та̄мним* (не потавн-), уп. белети

потега, дат. потези

Потемкин (рус.), т. 250б; *По̄темкинова села*, т. 74

потентност, потенција, т. 18а(1)

потенцијал, потенцијални (не потенционални), **потенцирати**

потенциометар

потећи, в. затећи

потиљак, -љка, ген. мн. потиљака; **потиљачни**

потисак, -ска, мн. -сци, -сака, **потискивати**, -искујем

потка, дат. -тки, ген. мн. -тки, т. 31б(2)

поткати, в. ткати

поткивати, поткивач, инстр. -ем, т. 34а

поткисјелити (ијек. арх.), стандардно је **поткиселити**, в. кисео

потковица

поткожни

Поткозарје, т. 50г

потколеница (ек.), **поткољеница** (ијек.), т. 8б
поткопати, -ам, **поткопавати**, -ам
поткошуља
поткрадати
поткрај: *по̄ткрај го̄дине*, т. 130
поткратити
поткрепити, ек., **поткријепити**, ијек.
поткровље
поткултура (супкултура)
поткусурити
потом (у зн. *за̄тим*); **по томе**, т. 130
поточарка (зоол. и бот.), дат. -ки и -ци, ген. мн. -ки, т. 31б(2), 45, 73
поточић (дем. од поток), т. 30г
потпадати
потпалубље
потпетница
потплетати и **потплитати**, в. заплетати
Потпорожје, т. 20в(3)
потпрегнути, в. спрегнути
потпредс(ј)едник
потрага (дат. -зи), т. 31б(1)
потражилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
потреба (ек. и ијек.)
потремак и **потремак** (ек.); **потријемак** и **потремак** (ијек.)
потрепштина
потрести, -ем, **потресен** (не потрешен)
потрти, в. трти
Потсдам (нем. Potsdam), т. 237
потулити се, -им се; *по̄туљен*
потурити (од под+турити), потурим, т. 25а
потфамилија
потхват и подухват
потхималајски
потходник
потхранити, потхрањен (боље *неисхрањен*), **потхрањеност**
Потхум, Подхум, т. 20г
потцветни (ек.), **потцвјетни** (ијек.)
потценити, -им (ек.), **потцијенити**, -им (ијек.), т. 26б
потцентар, -тра, т. 37в(1)
потцикнути
потцртати, потцртавање
потчинити, потчињеност, инстр. јд. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21
поћерка и покћерка
поука (дат. поуци), т. 31б(1)
пофалити (понестати)
похабати, похабан, -а, -о, **похабаност**
похвала, похвалити
похватати
похитати
похлепа, похлепан, -пна, **похлепност**
поховати
походити
похота, похотан (-тна) и **похотљив, похотљивац, похотљивица, похотљивост**
похрана, похранити
поцрвенети, ек., ијек. **поцрвењети; поцрвенити**, в. црвенети
поцрнети, поцрнео, ијек. **поцрњети**, поцрнио (*по̄стати црн*); **поцрнити** (и у ек. и у ијек., *обојити у црно, учинити црним*); уп. (по)белети, (по)зеленети, (по)црвенети и сл.
поцрпсти и **поцрпити**, в. црпсти
поцурити, поцурио (не *по̄цурети, по̄цурео* и сл.)
почев(ши), не почам(ши)
почесто
почетак, -тка, мн. почеци, -така, т. 26а
почети, почнем, почну, почни, почех, почео-почела, почет (погрешно је почмем и сл.)
почијевати, не него *по̄чивати*
пошијевати, не него *по̄шивати*
пошиљалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 36б(6)
поштапалица (мање об. *по̄дштапалица*), т. 26в(3)
поштапати се, поштапам се (мање об. подштапати се, подштапам се), т. 26в(3)
поштаричин (према поштарица), т. 30б
поштарка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8)
поштоваалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 36б(6)
поштовати, поштујем
поштогод ('понешто', заст.), али *по̄што го̄д буде*
пошто-зашто (било пошто, будзашто), т. 129
пошто-пото (обавезно, безусловно), т. 129
ппор. (скраћ. потпоручник), **пшук.** (потпуковник), т. 179б(2)

П-профил, т. 90а

пра-: *прабаба, прад(ј)д/прад(ј)еда, прадомовина, праизвор, праисконски, праисторија, прастановник, прастари, Прасловен, прасловенски*, т. 48б, 81а

пра̑ва̄, праве, правој; мн. праве-правих-правима (нпр.: *пресек двеју правих*)

Правил (франц. Prasville), т. 275

правилник и (као име) **Правилник**, в. т. 64(нап.)

правобранилац, -оца, мн. -оци, -лаца, т. 36б(6); **правобранилачки, правобранилаштво**; *Правобранилаштво*, назив конкретне правне установе, т. 63б

праволинијски, т. 18ђ(1)

праворога (коза и сл.) и **Праворога** (име такве животиње), т. 31

православље, православац, православка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(8), 81а

Православна црква (скр. за *Српска православна црква*), т. 63б

правоснажан (необ. правноснажан)

Праг, трад., т. 199ђ

прагматика, дат. -ци, т. 31б(1); **прагматичан**, (прагматик), **прагматичар**, вок. -у и -е, инстр. -ем и -ом, т. 34а; **прагматичарски, прагматички, прагматичност**

Прадо, т. 63

празан, -зна, т. 26г(6)

празно-: *празнов(ј)еран, празнов(ј)ерица, празнов(ј)ерје, празнов(ј)ерно, празноглав, празнор(ј)ечив, празнор(ј)ечивост, празнословити*

праисторија (ист. раздобље), **праисторијски**, уп. преисторија

пракер (необ. прахер)

прапочетак, -тка, т. 37в; мн. прапочеци-прапочетака, т. 26а

прапра-: *прапрабаба, прапраунуче, прапраматерија*, т. 81а

Прасловен, прасловенски

пратетка, дат. -тки, ген. мн. -така, т. 31б(3), 81а

пратилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)

праћка, дат. -ћки, ген. мн. -ћака и -ћки, т. 31б(3)

праћкица, т. 30г(1)

Прево (франц. Prévost), т. 275

Прва лига (званични назив спорт. такм.), т. 63

првенство, првенствен, првенац, првенче (ек. и ијек.); уп. *првијенац*, т. 11г

Први (*Други, Трећи*) **балкански рат**, т. 60а, али — *балкански ратови*, т. 61

Први крсташки (*Други, Трећи*) **рат**, т. 60а

Први мај (празник), **првомајски**, т. 18, 59; *Првомајска* (или „Првомајска", име фабрике), т. 72

Први пунски рат (тако и *Други, Трећи*), т. 60а

Први (*Други*) **св(ј)етски рат**, т. 60а; исто и: *Аустријски рат, Велики рат*

Први устанак и **Први српски устанак**, т. 60а

првијенац, -нца (ијек., у специф. знач.: 1. прва ракија из казана, првоток и 2. сватовски предводник), т. 11г; уп. првенство

прво-: *прворођени, првостепени, првопридошли* итд., т. 103

првотелка и **првотеока**, дат. -ци и -ки, ген. мн. првотелака и првотелки, т. 31б(2)

пре-, предметак у творби придева и прилога (типа *превр(ij)едан, прегуст, -а, -о, прелет* -а, -о; *пребрзо* — пише се спојено, т. 103в

пре-, пред-, у кратким слоговима доследно и у ијек., као: *превра̄т, предах, пресуда, пресудити, превелик, премало, препоручити, пресељавати, пречути* итд.; исто вреди и за **пред-**: *предложити, представити, предуслов, претходити* итд.; у другим слоговима **пре-, прије-** или дублетно, т. 8е

пребег, мн. пребези (ек.), т. 31а

пребећи, пребегнем, пребегох, пребегао (пребегнути, пребегнух, пребегнуо) (ек.)

пребити, пребијем, пребијте, в. бити, т. 18е

пребјег, мн. пребјези (ијек.), т. 31а

пребјећи, пребјегнем, пребјегох, пребјегао (пребјегнути, пребјегнух, пребјегнуо) (ијек.)

пребледети, пребледео (ек.), **преблиједјети**, преблиједио-преблиједјела

(ијек.) (не пребледити, преблиједити)
пребол (ек. и ијек.), с мало вероватноће да се ова заст. реч појави и у облику пријебол, т. 8е(2)
преболети, преболео (ек.), **пребољети**, преболио-пребољела (ијек.) (не преболити)
пребрз, -а, -о; **пребрзо** (прил.)
пребродив и **пребродљив**
превага, дат. -зи, т. 31б(1)
превара (ек.); ијек. **прѐвара** (и пријѐвара), т. 8е(1)
превез (ек.); ијек. **превез** (пријевез), т. 8е(1)
превелик, т. 103в
превести, превезем, трп. прид. *пре̄везен* (не превежен), в. -вести
превеђ, прил. (*пре̄вишће*)
превид (ек. и ијек.), т. 8е(2); уп. и: **превидети** (ек.) и **превидјети** (ијек.)
превиђати (ек. и ијек.)
превити, превијем, превијте, в. вити, т. 18е
превлака (дат. -ци); **Превлака** (геогр., дат. -ци), 31б(1), 50д
превод (ек.); ијек. **превод** (пријевод), т. 8е(2)
преводив и **преводљив**
преводилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
превоз (ек.); ијек. **превоз** (пријевоз), т. 8е(2)
превозилачки и (обичније) **превознички**, т. 28б
превозити, превозим, превожен
превој (ек.); ијек. **превој** (пријевој), т. 8е(1)
превремен (ек. и ијек.), **пријевремен** (ијек.), т. 10ж
прегалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 36б(6)
прегалачки, прегалаштво, т. 27
прегиб (ек. и ијек.), т. 8е(2); уп. и: **прегибати, прегибак**, -пка, **прегибач, прегибљивост** (ек. и ијек.)
преглас (ек.); ијек. **преглас** (пријеглас), т. 8е(2)
преглед (ек. и ијек.), т. 8е(2)
прегнати, в. гнати
прегон (ек.); ијек. **прегон** (пријегон), т. 8е(2)
прегор (ек. и ијек.), **пријегор** (ијек.), а тако и **прегоран** (ек. и ијек.), **пријегоран** (ијек.), **самопрегоран** (ек. и ијек.), **самопријегоран** (ијек.), т. 8е(2)
прегоревати, прегорети, прегоретина (ек.), в. горети
прегоријевати, прегорјети, прегорјетина (ијек.), т. 8д
прегрàдак, -тка, мн. преграци-прегрàдака, т. 26а
прегрејавати, прегрејати (ек.)
прегрешан, -шна (ек. и ијек.)
прегријавати, прегријан, прегријаност, прегријати (ијек.), т. 8г(1)
прегријешити (ијек.), т. 8а
прегристи, прегризем, *пре̄гризен* (не *пре̄грижен*), в. гристи
прегршт, -и, ж.
пред(а), предлог; редовно се употребљава краћа форма (*пре̄д њима, пре̄д та̄блом, пре̄д сто̄лом*), осим испред облика **мном** (*пре̄да мном*) и испред зам. енкл. (*пре̄да ме, пре̄да се, пре̄да ѣ*), т. 37а(1); уп. уз(а)
предавачицин, т. 30б
предак, претка, мн. преци, предака, прецима, т. 31а
предати, -ајем, предају, предајући (не *пре̄давајући*)
предбудући; *пре̄дбудуће вр(ij)еме* (= футур други)
предвече, прил., т. 138а
предводити, предводништво, т. 27б
предгрупа
преддржавни, т. 25б(2)
преденути, предести, предети, в. денути, дести
предео (не предел), предела (ек.), **предио** (не предјел), предјела (ијек.), т. 36б(1)
пред зору, тако и: *пре̄д освитӯ, пре̄д јӯтро, пре̄д ноћ*, т. 138г
предика, дат. -ци, (*цркв. про̄повед*), **предиковати, предикаоница**, т. 31б(1), 36а(2); уп. придика
предилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
предио (не предјел), ијек., т. 10е
предисторија (доба које је претходило чему, постанку, развитку и сл.), **предисторијски**; уп. преисторија
предјел, в. предио

предјенути, предјести, предјети (ијек.), в. денути, дести
пред јутро, уп. пред зору, т. 138г
предк- (> *прѣтк-*): *прѣткомора, прѣткоӈресни, прѣткумановски* итд., т. 19
пред крај и *прѣткрај* (уп. од краја и крај), т. 130
предл., скраћ. *предлоӷ* (грам. термин)
предлагач, инстр., -ем, т. 34а; **предлагачицин**, т. 30б
предлагачки, т. 27а
предлог (ек.); ијек.: **предлог** (приједлог), т. 8(нап.)
предложак, -шка, мн. -шци, -жака
предметак, -тка, мн. предмеци, -така, т. 26а
предност (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), ек. и ијек., т. 21
пред ноћ, уп. пред зору, т. 138г
Предња Азија (Оријент, источне земље и народи), т. 50в
предњо-: *прѣдњоазијски, прѣдњонепчани* (не предњенепчани)
предолети, -олим, предолео (ек.), ијек. **предољети**, предолио-предољела, в. одолети
предоминантан, -тна, **предоминантност, предоминација**
пред освит, уп. пред зору, т. 138г
предоџба, ген. мн. -џаба и -џби, т. 37б
предп- (> *прѣтӣ-*): *прѣтпоставка, прѣтпремијера, прѣтпродаја, прѣтпоноћни*, т. 19
предрадња, ген. мн. предрадњи
предс-: *прѣдседник, прѣдстава, прѣдсказање* итд., т. 20а(1)
предсвест (ек.), **предсвијест** (ијек.)
председник (ек.); **предсједник** (ијек., не *прѣједсједник*), т. 8б; само малим словом, т. 49; једначење сугл., т. 20а(1)
предсказати, предскажем, предскажу, т. 20а(1)
предсказивати, предсказујем, предсказују, предсказујући, т. 20а(1); уп. *дс-*
предсказање, т. 20а(1); уп. *дс-*
предсмртан, -тна, т. 20а(1), 37в(1); уп. *дс-*
предсобље, т. 20а(1); уп. *дс-*
предспрема, т. 20а(1); уп. *дс-*
представа, т. 20а(1); уп. *дс-*
представити, -им, **представка** (дат. -ци), **представник** (вок. -иче, мн. -ици), **представница, представничин, представнички, представништво**, т. 20а(1), 27б, 28б, 30б, 31б(1); уп. *дс-*
представка, дат. представци, ген. мн. представки, т. 31б(1)
предстража, т. 20а(1)
предтакмичење, т. 20б
предтекст, не него *прѣтекст* (у зн. *изӷовор, привидни ӣовод*, од лат. praetextus), т. 20б
предтурнир, предтурнирски, т. 20б
предтурски, т. 20б
предубеђење (ек.), **предубјеђење** (ијек.)
предуг, -а, -о, т. 103а
предуговор
предузети, предузмем (*ӣодузети* има друго значење, уп.); **предузеће**
предузимачки, предузимаштво, т. 27аб
предх- (> *прѣтх-*): *прѣтходити, прѣтхришћански* итд.
предшколац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 20а(1), 36б(6)
предшколски, т. 20а(1)
прежвакати, в. жвакати
презати, презам, они презају
презид (ек. и ијек.), т. 8е(2); тако је и **презида, президати**
презир (ек. и ијек.), т. 8е(2)
презрео, в. зрео, т. 10ђ
презрио, в. зрио, т. 10ђ
презути, в. изути
преимућство, ген. мн. преимућстава, т. 18в(2), 27а
преиначити, т. 18в(2)
преисторија (период у развитку људског рода до појаве првих писаних споменика), **преисторијски**; уп. предисторија
прејести се, в. јести
прекид (ек. и ијек.), т. 8е(2)
прекипети, прекипео, -ела (ек.), **прекипјети**, прекипио-прекипјела (ијек.), в. кипети
прекључе (ретко и прекључер), **прекључерашњи** (прекључерањи)
преклане и **преклани**
преклати, в. клати
преклоп (ек.); ијек.: **преклоп** (прекло̀п), т. 8е(2)
преко воље, т. 140в

Прекодунавље (или Задунавље), трад. превод (мађ. Dunántúl), т. 235
преко мере (ек.), **преко мјере** (ијек.), т. 140в
прекоморац, -рца, вок. -рче, мн. -рци, -раца, т. 37в(1)
преконо̀ћ, прил. (преко ноћи, током ноћи), али **преко ноћи**, т. 140в
преконтролисати: боље *проконтролисати*
прекоп (ек. и ијек); ијек. и **пријекоп**, т. 8е(2)
преко пута
прекор (ек. и ијек.), **пријекор** (ијек.), 8е(1)
пре́коран, -рна (уп. прекорити), ек. и ијек.; ијек. **пријѐкоран**, -рна, -рно
прекоре́вати, -оревам, **прекоревање** (ек.), ијек. **прекоријевати, прекоријевање**, т. 8ае
прекорити (у ек. и ијек.)
прекост (прекост), -и (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), ек.; ијек. **пријекост**
прекос(ј)утра, прекос(ј)утрашњи; прекс(ј)утра, прекс(ј)утрашњи
прекривати (не прекријевати)
прекривач, инстр. -ем, т. 34а
прекрити, в. крити
прекројити, в. кројити
прекрстити, в. крстити
прекршилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
прекрштавати, прекрштати, прекрштеник, прекрштеница, прекрштењак
прексиноћ, прексиноћни
пре́куп (ек. и ијек.; необ. ијек. *пријекуп*), т. 8е(2), али само **прѐкупац** (ек. и ијек.)
пре́лаз (ек. и ијек. у општем зн.); **пријѐлаз** (ијек.) у спец. зн. у нар. говорима, т. 8(нап.)
прелазан (прелазан), **прелазник, прелазница, прелазност**, ек. и ијек. (допуштено и ијек. *пријелаз-*; избор према јез. осећању), т. 8
преластити, прелашћен (и прелаштен), **прелашћивати**, т. 32а
прелац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 36б(6)
прелевати, не него *преливати*, т. 68а(4)
прелеп (ек.)
прелет (ек. и ијек.), т. 8е(2)
прелетати, в. долетати
прелив (прелив), у ек. и ијек., т. 8е(2)
преливати (у ек. и ијек.), ијек. и *прелијевати*, т. 8е(2)
прелијеп (ијек.)
прелијетати, в. долијетати
прелиминаран, -рна
прелити, прелијем, прелијте
пре́лом, пре́ломан, пре́ломни (ек. и ијек.), ијек. и *пријелом, пријеломан, пријеломни*, т. 8е(1)
преломити, в. сломити
Прелоуч (чеш. Přelouč), т. 283
прелудиј и **прелудијум**, уп. т. 192в(2)
прељуб (ек. и ијек.), т. 8е(2)
премаз (ек. и ијек.), т. 8е(2)
премален, т. 103в
премастан, -сна, т. 26в(4)
премда
премер (ек.), **премјер** (ијек.), т. 8е(2)
преместити (ек.), **премјестити** (ијек.), в. нам(ј)естити
премет (у гимнастици), ек. и ијек.; **пријемет** (врста вина), ијек., т. 8е(2)
премештај, премештети (се), ек.
премија, премијски, т. 18ађ(1)
премијер; **премијера, премијерни**
премијесити, премијешен, ијек., т. 8а
премѝрати, премирам (награђивати премијом)
прѐмирати, -рем, несвр. (према премр(ј)ети)
премјеравати, премјерити, ијек., т. 8а
премјестити, премјештај, премјештати, ијек., т. 8е(2)
премор (ек. и ијек.), т. 8е(2)
премостити, премошћен, премошћење, премошћивати, т. 32
премрети (ек.), **премријети** (ијек.), в. мрети
пренежан, -жна, ек.
пренијети, пренесем, *пренесен* (не *пренешен*), в. -нести
пренос (ек. и ијек.), ијек. **пренос** (пријенос), т. 8е(2)
прењежан, -жна, ијек.
преобући, в. обући
преодолети (ек.), **преодољети** (ијек.); **преодолевати** (ек.), **преодолијевати** (ијек.), в. под одолети, одољети

преосвештени: *преосвештени владика Сава*, т. 41д
преотмен, в. отмен
препад (ек. и ијек.), т. 8е(2)
препеличји (боље него препеличији), т. 18г(2)
препис (ек. и ијек.), т. 8д
преписка (ек. и ијек.), дат. -сци, ген. мн. -ки, т. 31б(1)
преплет (ек. и ијек.), у ијек. (ретко) и *ирије̄плет*; **пријеплет** (ијек., на опанку), т. 8е(1)
преплитати, преплићем и **преплетати**, преплећем
преподне, -ева (им. с. рода): *то̄г ирепо̄дневa*, али: *навраћићу ирре по̄дне*, ек., т. 138б
преподневни (ек. и ијек.); **пријеподневни** (ијек.), т. 138б
преподобни: *ирепо̄добни Давид Солунски*, т. 41д
препород или ренесанса, т. 62б
препоручити, препоручујем (не *ирепоручати, ирепоручам*)
препотентан, -тна, **препотентност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), **препотенција**, т. 18, 21, 37в
препотопни и **препотопски** (ек. и ијек.), т. 8
препрека (ек. и ијек., дат. -ци), т. 8, 31б(1)
препустити, в. допустити
пререз (ек. и ијек.), мало вероватан лик *ирије̄рез*, в. т. 8е(2)
преретко (ек.), **прерије̄тко** (ијек.)
прерија, преријски
Преров (чеш. Přerov), т. 283
пресавити, пресавиј, пресавијте, в. вити
пресад (ек. и ијек.), ијек. и **пријесад** (ретко)
пресадница (ек. и ијек.)
пресан, -сна (ек.), **пријесан**, -сна (ијек.)
пресахнути, пресахнуо, -хнула и пресахао, -хла, т. 14
прес-: *иресбиро* (пресбироа, пресбироу, инстр. пресбироом, мн. пресбирои), т. 20в; али *ирес-конференција*, т. 88б
Пресвета Богомати Марија, т. 41д
пресв(ој)етли: *иресв(ој)етли го̄сио̄дар Милош*, т. 41д
пресек (ек.); **пресјек** (ијек., у општем значењу), т. 8в; уп. пријесјек
преселити, -им, *иресељен*
пресељење, не *иреселење*
пресести (не преседнути), в. сести
пресести (некоме): *иресело ми је* (у ек.); ијек. **присјести**: *ирисјело ми је*
пресипати, в. сипати
пресједати (допушт. и *иресиједа̄ти*, према јез. осећању), ијек., т. 8в(4)
пресјести (не пресједнути), в. сјести
прескок (ек.); ијек.: **прескок** (прескок), т. 8е(1)
прес-конференција, т. 88б
пресољавати (необ. пресаљати)
Преспанско језеро; *језера Охридско и Преспанско, из језера Охридско̄г у Преспанско*, т. 50ђ, 51
пресрео, в. срео
пресрећан, -ћна и (ређе) *иресре̄тан*
пресрио, в. срио
престар, т. 103в
престарети, престарео (ек.), ијек. **престарјети**, престарио-престарјела; обичније (у ек. и ијек) и без разлика у значењу **престарити**, престарио-престарила, в. и под старети
престигнути, престићи, в. стићи
престо, -ола (ек. и ијек.), ијек. и **пријесто** (заст. престол, пријестол); **престоље, престони, престоница, престонички** (ек.); ијек. **престоље** и **пријестоље, престони** и **пријестони, престоница** и **пријестоница, престонички** и **пријестонички**; **престолчић** (ирон., ек. и ијек.), т. 8е(1), нап., 36б(2)
престоло- (ек. и ијек.): *ирестолонаследник, ирестолонаследница* (ек.), *ирестолонасљедник, ирестолонасљедница* (ијек); *ирестолодржац* (ек. и ијек.), т. 8е(1), нап.
престрети, в. -стрети, -стријети
престријети, в. -стрети, -стријети
престројити, престрој, престројте
преструктурирати (не *ирестрӯктуирати*)
пресукати, в. сукати
преступ, преступник, преступница (-ичин), **преступнички, преступништво** (у ек. и у ијек.); допуштено у ијек. и *ири-*

јеступ, *ӣријеступник* итд., т. 8е(1), 30б
преступна година (ек. и ијек.); ијек. и **пријеступна**, т. 8е(1), нап.
пресути, в. засути
претáкати, претачем
претекст ('изговор, привидни повод'), не предтекст
претендент, претендентски, претендовати, -ујем
претензија; претенциозан, претенциозност, т. 18а(1),б
претѐћи (претећи), претекнем (претечем) ('престигнути')
претећи, претечем ('преостати' и сл.)
претéћи, в. затегнути (затећи)
-прети (ек.), **-пријети** (ијек.), у слож. глаг. као **допрети -допријети**, допрем, допри, допрех-допре (ек.), допријех-доприје (ијек.), допро-допрла; подупрт
претицати према претећи, у ек. и ијек. (не претјецати), т. 10в
Преткавказје, т. 20б(3)
преткомора, т. 19
преткосовски, т. 19
преткрај, предл. (с ген.), и *ӣред крај* (уп. открај и од краја), т. 130
претња, ген. мн. претњи, ек.
преток (ек. и ијек.), т. 8е(2)
претоп (ек.); ијек. **претоп** (пријетоп) у општем зн., **пријетоп** 'маст која цури с прасета приликом печења', т. 8е(1)
претп-, не *ӣреди-*: *ӣретӣлата, ӣретӣпоследњи, ӣретӣоставкла, ӣретӣотӣони, ӣретӣразнички* итд., т. 19
претпев (ек.), **претпјев** (ијек.), т. 8е(2)
претпис (ек. и ијек.), т. 8е(2)
претплата
претпоследњи (ек.), **претпосљедњи** (ијек.), т. 21(нап. 2)
претпоставка, дат. -ци, ген. мн. -ки (и -авака), т. 31б(1)
претпотопни
претпразник, претпразнички, т. 19, 27а
претпрање
претприпрема
претрес (ек. и ијек.), т. 8е
претпубертет, претпубертетски (претпубертални)
претрага, дат. претрази, т. 31б(1)
претрес, претрести, претресати, у ек. и у ијек., т. 8е
претходити, претходни, претходница
претчас
прећи, прећем, ек. и ијек. (ијек. и пријећи, пријећем, пријећи, пријећох), прешао-прешла, прешавши, уп. т. 8; за *ӣрећи* образац промене в. под изаћи
преузвишеност: *Ваша ӣреузвишености*, т. 79
преустројити, преустрој, преустројте
префект; префектура (адм. јед. у ант. Риму)
преференцијалан
преферирати (и преферисати)
префикс, ген. мн. префикса (необ. префикаса), т. 37в(3); **префиксоид, префиксација**, т. 18
префриган, префриганост
преход (ек.); ијек.: **прехо́д** (прије́ход), т. 8е(1)
прехрамбени (не прехранбени), т. 22
прецвасти (и у ек. и у ијек.); **прецветати** (ек.), **прецвјетати** (ијек.)
пречага (ек. и ијек., дат. -зи), дем. **пречажица**, т. 30г, 31б(1)
пречанин, пречанка (дат. -ки). **пречански** (ек. и ијек.), т. 31б(8); у зн. *војвођански Срби* пише се вел. Словом: *Србијанци* и *Пречани* и сл., т 50(нап.)
пречац, -чца, ген. мн. -чаца (ек.), ијек. **пријечац**, -чца ('краћи, пречи пут'), уп. и: умро је *најпречац* (и у ек. и у ијек.), т. 8а, 141
пречест, -а, -о, **пречесто**, т. 103
пречистити, в. рашчистити
пречица (ек. и ијек.), т. 8д
пречка, дат. пречки, ген. мн. -чки и ређе -чака (ек. и ијек.), т. 31б(2)
пречути, в. чути
прешивати (не прешијевати)
прешити, пришијем, пришијте, в. шити
Прешерен (-ена, -ену), не Прешерн (уп. Петер-Петера)
Прештица или **-ице** (чеш. Přeštice), т. 283
приањати, приањам, т. 18а(1), в. прионути
прибележити, прибелешка, в. под белег

прибећи (прибегнути), в. избећи
прибиљежити, прибиљешка, в. под биљег
Прибислав (чеш. Přibislav), т. 283
прибити, прибијем, прибијте, т. 18е
прибјећи (прибјегнути), в. избјећи
Прибрам (чеш. Přibram), т. 283
привезак, -ска, мн. -сци, ген. зака (нпр. за кључ)
привесак, -ска, ек.; ијек. **привјесак**, -ска (у зн. *нешто привезено; споредни додатак*)
привити, привијем, привијте, т. 18е
привићи (се), привикнути (се), в. одвићи (се)
Привредна комора Србије, т. 63а
Привредник („Привредник"), назив. удружења, т. 63в
приврсти, -врзем, *привржен* (не привржен)
пригревак, -вка, **пригревица** (ек. и ијек.); **Пригревица** (име места), т. 50а
приглув и **приглух**, т. 15в
приграда; приградак, -тка, мн. прираци-приградака, т. 26а
пригушивач, инстр. -ем, т. 34а
придати, придајући (не *придавајући*), уп. под дати
прид., скраћ. *придев(ски)*
придика (очитати коме придику), **придиковати**; уп. предика
придићи и **придигнути**, в. дићи
придј., скраћ. *придјев(ски)*, т. 179а
призма, ген. мн. призми и призама
признати, признајући (не *признавајући*), уп. под знати
призренско-тимочки дијалекат, т. 107
пријазан, -зна, **пријазност**
пријебол, в. под пребол, т. 8е(2)
пријѐвара, ијек. (чешће је прѐвара), т. 8(1), нап.
пријевез, в. под превез, т. 8е(1)
пријевод, в. под превод
пријевоз, в. под превоз, т. 8(1), нап.
пријевој, в. под превој, т. 8(1), нап.
пријевор (ијек., без ек. лика), т. 8е(3)
пријевремен, в. под превремен
пријеглас, в. под преглас
пријегон, в. под прегон
пријегор и **прегор** (ијек.), в. под прегор
приједлог, в. под предлог, т. 8е(2)
пријеклад (ијек., без ек. лика), т. 8е(3)
пријекоп, в. под прекоп, т. 8е(1)
пријеклоп, в. под преклоп
пријекор и **прекор, пријекоран** и **прекоран** (ијек.), в. под прекор и т. 8е(1)
пријекуп, в. под прекуп, т. 8е
пријелаз, в. под прелаз, т. 8(нап.)
пријелом, в. под прелом
пријемет (врста вина), ијек., т. 8; уп. премет
пријенос, в. под пренос
пријепек (препеченица, ијек.; ек. би било **препек**), в. т. 8
пријепис, в. под препис, т. 8е(1)
пријепјев, в. под препев, т. 8е
пријеплет, в. под преплет, т. 8е(1)
прије подне и **пријеподне** (према зн.), ијек., уп. преподне, т. 138б
Пријепољски кадилук, т. 56а
пријесједник, не него предсједник (ијек.)
пријесјек (ијек., само у зн. *сандук за жито*), в. пресек, т. 8е(3)
пријескок, в. под прескок, т. 8е(1)
пријесто, пријестоље итд., в. под престо, т. 8(нап.)
пријеступ, пријеступна година, **пријеступник**, в. под преступ, преступни, т. 8е(1) нап.
-пријети, в. под -прети, -пријети
пријетња, ген. мн. пријетњи (ијек.)
пријетоп, в. под претоп, т. 8е(1)
пријећи, пријећем итд. (ијек.), чешће је прећи (в.), т. 8(1), нап.
пријеход, в. под преход, т. 8е(1)
приклати, в. клати
приклештити (ек.), **приклијештити** (ијек.), не *прикљештити*, т. 10к
прикључак, -чка, мн. -чци, -чака
прикрити, прикриј, прикријте, в. под крити, т. 18е
прил., скраћ. *прилог*, т. 179а(4)
прилежан, -жна (ек. необ.), поред **прљежан** (ијек., и у ек.), т. 10ђ
Прилеп, прилепски, Прилепчанин, Прилепчанка, т. 48в, 50б
прилећи, в. лећи
прилог: *у прилог нечему* (не *нечега*)
прљежан, -жна, **прљежност** (по пореклу ијек. облик, обичан и у ек.)

прималац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 36б(6)
примаријус, т. 190в(2)
примаћи и **примакнути**, в. одмаћи
Примда (чеш. Přimda), т. 283
примедба, ген. мн. -даба (боље него -дби), ек., т. 37б
приметан, приметљив, приметљивост, приметити (ек.)
применљив и **примењив, применљивост** и **примењивост** (ек.)
примијетити (примијећен), ијек.; не *примијетан* него *примјетан*
примједба, ген. мн. -даба, боље него -дби (ијек.), т. 37б
примјењљив и **примјењив, примјењљивост** и **примјењивост** (ијек.)
примјетан, примјетљив, примјетљивост, примјетност, примјећивати (ијек.), не *примијетан* и сл.
примопредаја, т. 81в(2)
приморац (житељ приморског подручја уопште); *Приморац, Приморка* када се мисли на житеља конкретног подручја (уп. нпр.: *међусобице Катуњана и Примораца*), т. 48в
приморје (у општем значењу); *Приморје* када се односи на конкретну регију, нпр. скраћ. за *Црногорско приморје, Хрватско приморје* и сл., т. 50г
Приморска бановина; *бановина Савска и Приморска*, т. 56а
принесен (не *принешен*), в. -нети, -нијети
принети, принијети, в. поднети, -нијети
принцес-крофне, т. 86б
приобалан, -лна
прионути, прионем, т. 18б; уп. пријањати
приор
приостати, т. 18б
припити се, припиј се, припијте се, т. 18е
припитомљење, т. 23г
приповетка, дат. -еци (и -етки), ген. мн. -едака (и -етки), ек., т. 31б(2); **приповеткица** и **приповечица**, ек., т. 30г(1)
приповијетка, дат. -еци и -етки, т. 31б(2), ген. мн. припов(и)једака и -вијетки (ијек.); **приповијеткица** и **приповијечица**, ијек., т. 10з
прирастак, -ска, мн. -сци, -стака, т. 26а
приправница, приправничин
приредба, ген. мн. приредаба и приредби
прирећивач, инстр. -ем, т. 34а
природно-математичке науке, т. 107
приручник Марковића—Ајановића—Диклића, т. 98
присести, -седнем (-седем), ек.; ијек. **присјести**, -сједнем (-сједем)
Присли (Елвис), устаљена, али погрешна транскрипција: енгл. *Presley* (изговара се *Пресли*)
прислушкивач, инстр. -ем, т. 34а
присмотра, ген. мн. присмотри
приспевати, -ам (ек.), **приспијевати**, -ам (ијек.)
приспети, приспјети, в. под -спети, -спјети
присталица, присталичин, т. 30б
пристан, пристаниште, пристанишни, т. 26в(4)
пристрасан, -сна и **пристрастан**, -сна, т. 26г(4)
присуство, т. 26в(1)
присуствовати, присуствујем, т. 26в(1)
притерати (ек.), **притјерати** (ијек.)
притискати, -искам и (ређе) -ишћем, т. 32б
притицати према притећи, у ек. и ијек. (не притјецати, притијецати)
притка, дат. -тки, ген. мн. -така и -тки, т. 31б(2)
притока, дат. притоци, т. 31б(1)
притом, али: **при томе**, т. 139б
приучити, приучим, т. 18
прихват, прихватати, прихватити, прихватљив и сл.
причврстити, в. учврстити
причест, -и, инстр. причешћу (уз одр. и причести), т. 21; **причесни**
причестити, причешћен, причешћивати, т. 29, 32а
приштајив, т. 18в(1)
Приштина, приштински и **приштевски, Приштевац** и **Приштинац, Приштевка** и **Приштинка**, дат. -ки, т. 31б(4), 48в, 50б
Прјевидза (слч. Prievidza), т. 267

пркос, пркосан, -сна (не *пркостан*) и **пркосит**, т. 26г(4); **пркосно**, прил.
прљаво-: прљавожут, прљавозелен, прљавосив, прљавоцрвен, т. 10б
прљати, -ам
прљити, -им
про-: *проарајски, произраелски, профашистички* итд. (спојено писање); *проамериканац* и сл. (малим словом); *просадамовски* (режим), не *просадамов*, т. 103в
пробдети (ек.), **пробдјети** (ијек.), в. под бдети
пробијач, инстр. -ем, т. 34а
Прованс(а) (франц. Provence), т. 274
провизоријум и **провизорије**, т. 190в(2)
прозаик, прозаикиња и (обичније) **прозаист(а)**, мн. -сти, **прозаисткиња**, т. 26г(2); **прозаичан**, -чна, т. 18а(1)
прозрети, в. -зрети
пров., скраћ. *провинцијализам*, т. 179а
провинцијалац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 37в(1)
провинцијализам, -изма, ген. мн. -изама (лингв.: реч или облик својствен некој дијал. зони, а не књ. језику), т. 37в(1); у истом зн. и *покрајинизам*
проводаџика, дат. -ки, вок. -ко, ген. мн. -ика, **проводаџикин**, т. 30а (писање ј) и т. 18, 31б(5) (к : ч, ц)
провокатор, вок. -е (и -у), инстр. -ом, т. 43а; **провокаторски, провокација, провоцирати**
проврвети (ек.), **проврвјети** (ијек.)
проврео, проврети, проврио, в. врео, врети, врио, т. 10ђ
провртети, провртјети, в. вртети, вртјети
прогнаница, прогнаничин
прогонилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
прогристи, прогризен (не *прогрижен*), в. гристи
продавачицин, т. 30б
проденути (ек.), **продјенути** (ијек.), в. денути
продерати се, в. дерати
продо, ген. продоли
продрети (ек.), **продријети** (ијек.), в. дрети
продубити и **продупсти**, в. дупсти
продубљење, т. 23г
продужетак, -тка, мн. продужеци, т. 26а
продукт (продукат), -кта, ген. мн. -ката, т. 37в(2)
продукција, продукциони, т. 18а(1)
проенглез, т. 84
прождити, в. ждити
прождрети (ек.), **прождријети** (ијек.), прождрем, они прождру, прождро--прождрла, прождрећу, ијек. прождријећу; у ек. и ијек. **прождерати**, прождерем, прождеру, прождерао--прождерала, прождераћу, прождеран; погрешно је *прождрати, прождраћу*
прожети, в. -жети
прозаист(а), мн. -сти, **прозаисткиња**, т. 18а(1), 26г(2)
прозаичан, -чна, **прозаички, прозаичност**
прозепсти, -зебем, прозебао, -бла
прозодија, прозодијски
прозрети, прозрем, они прозру и прозрим, они прозре, прозри, -ите, прозрео (ијек и прозрио), прозрела, прозрет, уп. -зрети
произвођач, инстр. -ем, т. 34а
произилазити и *произлазити*; уп. силазити, обилазити, наилазити, подилазити, превазилазити, излазити (обичније него изилазити)
проја (проха, углавном у мусл. срединама), т. 15г
пројекат и **пројект**, -кта, ген. мн. -ката, т. 37в(2)
пројектовати; друго је *пројицирати*
пројицирати, пројицирам, т. 18в(3)
прокажен и **проказан** (ређе)
Проклета Јерина (лик из нар. песама), т. 42
проклетница, проклетничин, т. 30б
проконтролисати, боље него преконтролисати
Прокупље, прокупачки, Прокупчанин, Прокупчанка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(4), 48в, 50а; **прокупац**, -пца (врста вина), т. 71
Пролетер (клуб; нису обавезни наводници због шире познатости или из контекста), т. 63в

пролеће, пролећни, пролетњи и (ређе) **пролетни, пролећница** и (ређе), **пролетница**
пролетос, пролетошњи (ек.)
пролив (и у ек. и у ијек.), т. 10б
пролити, пролиј, пролијте, т. 18е
прољеће, прољећни, прољетњи и **прољетни, прољећница** и **прољетница, прољетос, прољетошњи** (ијек.)
промаја (промаха, углавном у мусл. срединама), т. 15г
промилети, промилео (ек.), ијек. **промиљети**, промилио-промиљела, в. милети
промискуитет, промискуитетан, -тна
промоција, промоцијски, т. 18а(1), ђ(1)
проналазачки, проналазаштво, т. 27б
пронев(ј)еритељ; пронев(ј)ерилац, -иоца, ген. мн. -илаца, т. 36б(6)
пронесен, не *пронешен*, в. -нети, -нијети
проније и **проникнути**, в. нићи
пропагандисткиња, т. 26г(2)
пропалица, пропаличин, т. 30б
пропан-бутан
пропелер, инстр. -ом, т. 34а
Пропилеји, м. мн. (и ж. мн. -еје), на прилазу Акропољу у Атини; **пропилеји** (-еје), прилазни трем монум. грађевини, т. 68
проред (ек. и ијек.); **проредити, проређивати, проређивач** (ек.); **прориједити, прорјеђивати, прорјеђивач** (ијек.)
пророчицин (према пророчица), т. 30б
пророштво (пророчанство), т. 27б
прорус, т. 49
просвета, просветни, просветитељство и сл. (ек); **просвјета, просвјетни, просвјетитељство** (ијек.); *Просветни преглед* (лист), т. 64
просед (ек.), **просијед** и **просјед** (ијек.), т. 10ж
просилац, -сиоца, мн. просиоци-просилаца, т. 36б(6)
просипати, в. сипати
просјачки, просјаштво, т. 27б
просле́дити (ек.), **прослије́дити** (ијек.)
прослеђивати (ек.), **прослиједити** (ијек.), т. 21(нап. 2)
проспект (проспекат), -кта, ген. мн. -ката, т. 37в(2)
просперирати, просперитет, просперитетан
простирач, инстр. -ем, т. 34а
простирка, дат., -ци, ген. мн. -кӣ, -ака, т. 31б(1)
просути, в. засути
проституисати се, проститутка, дат. -ки, ген. мн. -ки, **проституција**, т. 18а(1), 31б(4)
простодушан, -шна
протагонист(а), мн. -сти; **протагонисткиња**, т. 26г(2)
Прота Матеја Ненадовић, т. 41г
протеин, протеински, т. 18в(2); *Соја протеин* (назив предузећа), *из Соја протеина*, т. 72
протекционашки, протекционаштво (од -шски, -шство), т. 27б
протестант, ген. мн. протестаната, т. 37в(2)
протестантизам, -зма, т. 37в(1); **протестантски**
протестни, т. 26г(4)
против-: *противавионски, противваздушни, противвладин, противдоказ, противдржавни, противзаконит, противнапад, противотров, противпредлог, противприродан, противратни, противстав, противтежа, противтужба, противуслуга*
противваздушни, т. 25б(2)
противвредност (ек.), **противвриједност** (ијек.), т. 25в(2)
противреформација, т. 62б
противречан и **противуречан, против(у)речје, против(у)речност** итд. (ек.); ијек.: **противрјечан** и **противречан, противр(ј)ечност, противр(ј)ечити, противр(ј)ечје**, поред **противурјечан, противурјечити, противурјечје, противурјечност**, т. 8д(1)
протицати (не протјецати, за време, воду и сл.), т. 10б
прото-: *протођакон, протојереј, протопрезвитер, протопоп*
протрести, *протресен* (не *протрешен*), уп. трести
протува (необ. протуха, дат. -хи), т. 15в, 31б(8)
проф., скраћ. *професор*, т. 179а
профашист(а), мн. -сти

професионалка, дат. -ки, дат. мн. -кӣ, **професионалкин**, т. 30а, 31б(8)
професорка, дат. -ки, т. 31б(8)
Професорска колонија (део Београда), т. 54а
профитер, инстр. -ом, т. 34а
профункционисати (не ширити употребу уместо одговарајућег нашег *ӣпрорадиӣи*)
проха, в. проја, т. 15г
Прохаска (чеш. Procházka), т. 284
проценат и **процент**, -нта, ген. мн. -ната, т. 37в (2); *двадесеӣ ӣри ӣроценӣа* (не *ӣроценаӣа*)
пр̏ōцеп (ек.); ијек. **пр̏ōцијеп** (део разних оруђа, геогр. термин и сл.), и **пр́ōцјеп** (тежак положај, из којег нема доброг и лаког избора), уп. т. 10
прошивати (некњ. прошијевати)
прошити, прошијем, импер. прошиј, прошијмо, прошијте, т. 18е
прошлогодишњи, т. 103а
прошња, ген. мн. прошњӣ
проштац, прошца (и проштаца), т. 26г(1)
Прошути (итал. Prosciutti), т. 217
прса с. мн. (ген. прса); прси ж. мн. (ген. прсију); **прсни**, т. 26г(4)
прслук, не пруслук
прстни (према прст); **прсни** (*ӣрудни*, према *ӣрса*), т. 26г(4)
прћаст (необ. прчаст)
Пруска (и Прусија), **пруски, Прус, Прускиња**, т. 48в, 50а
Пруст (франц. Proust), т. 275
прутак, прутка, мн. пруци-прутака, т. 26а
прхак, прхка, -о; **прхао**, -хла; **прхутав**
Прчањ (ген. Прчања), **прчањски**, т. 50б
P.S. (боље него **П.С., ПС**), скраћ. *post scriptum*, т. 180; уп. постскриптум
псал(а)м, -лма, мн. -лми, -лама, **псал(а)мски, псалмопевац**, ијек. **псалмопијевац/псалмопјевац**, т. 10и
псеудо-: *ӣсеудодемокраӣија, ӣсеудокласицизам, ӣсеудолиӣераӣура, ӣсеудонаука* итд., али: *Псеудо-Аристоӣел, Псеудо-Скилакс* (тобожњи Аристотел, тобожњи Скилакс, тј. непознати аутори чија су дела погрешно приписивана Аристотелу одн. Скилаксу), т. 84
Псеудо-Аристотелов, т. 84(нап.)
психа, дат. -хи, т. 31б(8)
психијатар, -тра, **психијатрија, психијатријски**, 18ђ(1), 37в(1)
психоанализа, психодрама, психолингвистика, психопатологија, психотерапија, т. 83
психологија, т. 83
психопат(а), -е, м.; мн. ж. (психопате)
Псков (рус.), т. 250а
Псковска губернија, т. 56а
псовати, псујем, **псовка** (дат. псовци, ген. мн. псовки и псовака), 31б(1)
ПТТ, скраћ. *ӣошӣа, ӣелеграф и ӣелефон*, („пе-те-те", ПТТ-а „пе-те-теа"), т. 181Б
птичар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **птичарев** и **птичаров**, т. 34а
птичји (боље него птичији), в. т. 18г(2)
публицистика (дат. -ци), **публицист(а)**, мн. -сти, **публицисткиња**, т. 26г(2), 31б(1)
пудар, пударев и **пударов**, т. 34а
Пуебла (шп. Puebla), т. 290
пузати (се), пузам (се) и пужем (се), в. пузити
пузећке и **пузећки** (прил.)
пузити, пузим, (они) пузе, пузећи, пузио-пузила (не пузети, пузјети)
пужење (према пузити, -им)
Пуиморенс (франц. Puymorens), т. 275
Пу Ји (последњи кин. цар, Pu Yi), т. 229
пук (мн. пукови-пукова, војна формација)
пукнути, в. пући
Пуљај (алб. Pulaj), геогр., т. 201б
пун-пунцат (пун-пунцит)
пунђа, ген. мн. пунђи
пункт; пунктација, пунктирати
пуновластан, -сна, т. 26г(4)
пуномастан, -сна, т. 26г(4)
пуномоћ и **пуномоћје**, т. 18ж; **пуномоћство**, ген. мн. -става, т. 27а
пунски ратови (истор.); *Први ӣунски раӣ, Други ӣунски раӣ*, т. 60а, 61
пуњач, -ем, т. 34а
пуризам, -зма, ген. мн. -зама (јез. чистунство, зазирање од речи туђег порекла), т. 37в(2)

пустахија, пустахијин, пустахијски, пустахилук (не пустаија и сл.), т. 18ађ
пусти баба коњу крв (бот.), т. 73, 125 (нап.)
Пустопоље (Пустопоља, пустопољски и сл.); **Пусто Поље** (име селу), **Пусто поље** (име пољу), т. 50бд
пут, пута (у прилошком значењу): *једанпут; двапут* и *два пута, трипут* и *три пута*; уз остале бројеве боље је **пута**: *четири пута, седам пута* итд.; *први пут, седми пут* (тако и *сваки пут, неки пут* итд.); *двадесет један пут, двадесет два пута*, т. 117а, нап.
путар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **путарев** и **путаров**, 34а
пут Београд—Суботица, т. 160в; **пут Суботица — Нови Сад**, т. уп. 125
путир (не путијер)
путнички (према путница), т. 30б
пући (и пукнути), пукнем, пукох (пукнух), пукао-пукла (пукнуо-пукнула), пукавши (пукнувши)
пуцаљка, дат. -ци и -ки, ген, мн, -ки, т. 31б(2)
Пучини (итал. Pucini), т. 216а и 217
пушка, дат. пушци, ген. мн. пушака, т. 31б(1); **пушкар** (вок. -аре и -ару, инстр. -ем и -ом), т. 34а
пушкомитраљез
Пфалц (нем. Pfalz), т. 238
пфениг (не пфенинг, фенинг), мн. пфенизи
Пфорцхајм (нем. Pforzheim), т. 238
PS („пи-си", енгл. personal computer, 'лични рачунар'), *PS-ја* („пи- -сија") итд., т. 181Б
пчела, пчелар (вок. пчелару и пчеларе), **пчеларев** и **пчеларов, пчеларка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(8), 34а
пчеличин (према пчелица), т. 30б
Пшемисл (пољ. Przemyśl), т. 242
пшеница, пшенични, пшеничник, пшеничњак
Пшибош (пољ. Przyboś), т. 242

Р

р за буг. ЪР, РЪ, т. 200б
р за енгл. R, и када се не изговара [r]
р за рум. ÎR између сугл., т. 247
р за чеш. Ř иза сугл. и на почетку речи: *Брецлав, Требич, Ревњица, Добрани*, т. 283
Раб, рапски, Рабљанин, Рабљанка, т. 19 и 50
„Рабочеје дело" (рус.), у „Рабочем делу" (не *Рабочејем*), т. 251бвг
„Рабочиј пут" (рус.), у „Рабочем путу" итд., т. 251бвг
Раваница, раванички, 63б
Равијојла, т. 18б, 43
Равни Котар и **Равни Котари**, в. Котар, т. 50г
равно-: *равнодушан, равнокрак, равнокрилац, равном(ј)еран, равноправан, равностран, равнодневица* итд.
равнодневица (боље него *равнодневница*)
рага, дат. -ги, **рагин**, т. 30а, 31б(8)
раглан (не *ранглан*); **раглан рукави**, т. 86а
рàгӯ (рагӯа, рагӯу итд.); *рагу чорба*, уп. т. 82в
рад, старији или песн. облик предлога *ради* (пише се без апострофа)
рада (цвеће), т. 73
Раде, Радета-Радету и Рада-Раду (али само *владике Рада*)
ради, означава сврху, намену, циљ радње: *Дошли су ради потписивања уговора.- Учинио је то тебе ради* и сл. (Погрешна је употреба у значењу узрока: *Изостали су ради болести.- Кажњен је ради тога што је пребрзо возио.*)
радиестезија, радиестезист(а), мн. -сти (не умеће се *ј* на споју сложене речи), т. 18а(2)
радијалан, т. 18а(1)
радијатор, инстр. -ом, т. 34а

радијски, прид. (у слож. често замењује атрибутно *радио-*; уп. нпр. *радијски програм*), т. 18ђ(1)
радијум, т. 18а(3), 190в(2)
радијус; *радијус-вектор*, т. 18а(3), 190в(2)
радикалан, радикал, радикалка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(8); *Српска радикалнастранка*, т. 63г
радикалсоцијалист(а), мн. -сти, **радикалсоцијалистички**
радиканд (мат.), ген. мн. радиканада, т. 37в(3)
радилица, радиличин
радио, радија, радију, инстр. радиом, мн. радији (писање ј, т. 18)
радио- (т. 84): спојено када се односи на зрачење у ужем смислу или је друга саставница несамостална: *радиоактивност, радиобиологија, радиогенетика, радиометрија, радиоскопија, радиоизотопи, радиологија, радиофонија, радиограм*;
радио (који се односи на радио одн. што потиче од њега, радијски): (а) са цртицом: *радио-апарат (/радио), радио-аутоаларм, радио-касетофон, радио-компас, радио-пријемник, радио-сигнал, радио-сонда, радио-сондажа, радио-станица, радио-телескоп, радио-гониометрија, радио-гониометар, радио-таласи, радио-метеорологија, радио-телеграфија, радио-телефонија, радио-техника, радио-техничар, радио-аматер, радио-драма, радио-игра, радио-оглас, радио-поруке, радио-репортажа, радио-репортер, радио-школа; радио-телевизија* (нпр. *Радио-телевизија Београд*, јер се ради о двема мање-више аутономним делатнотима и установама) итд.; (б) одвојено (када *радио* значи 'радијска установа'): *Радио Београд, Радио Подгорица, Радио Бања Лука, Радио Нови Сад* итд., т. 84
радио-дифузија, т. 84; **радиодифузни**
радио не радио (уп. знао не знао, дао не дао и сл.), т. 125
радион, т. 18б
радионица, т. 18б
Радио-телевизија Београд, т. 63б, 84; скраћ. **РТБ**, т. 181Б
Раднички (клуб), т. 63в
радноспособан
радо, комп. *радије, најрадије* (не *рађе, најрађе*)
радозналац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, 36б(6)
Радојица, т. 18в(3)
Радојка, дат. -ки, **Радојкин**, т. 30а, 31б(4)
радостан, -сна, т. 26г(4)
Радосно детињство (назив установе), т. 63б
радшта и рашта, прил., т. 26в(3)
раж- (< *разж-*), т. 21 и 25а
ражалити се, ражалим се (од *раз+жалити*), т. 21, 25а
ражалостити, ражалостим (од *раз+жалостити*), т. 21, 25а
ражарити, ражарим (од *раз+жарити*), т. 21, 25а
ражвакати, ражвaћем (ражвачем), од *раз+жвакати*, т. 21, 25а
ражвалити, ражвалим, т. 21, 25а
раженити се, раженим се, т. 21, 25а
ражестити се, ражестим се, т. 21, 25а
ражестити (се), ражешћен, ражешћивати (се), т. 32а (ст : шт : шћ)
ражџарати (од раз+џарати), т. 21
ражџилитати се (од раз+џилитати се), т. 21
разазнати
разастрети (ек.), **разастријети** (ијек.), в. -стрети, -стријети
разбеснити, -им, разбешњен (ек.)
разбећи се (разбегнути се), в. избећи
разбијачки, разбијаштво, т. 27
разбијеснити, разбијешњен и **разбјеснити**, разбјешњен (ијек.), т. 21(нап. 1)
разбити, разбијем, разбијте, в. бити, т. 18е
разбјеснити, в. под разбијеснити
разбјећи се (разбјегнути се), в. избјећи
разбјешњен, в. разбијеснити
разболевати (се), ек., в. оболевати
разболети се, разболим се, разболех се, разболео се, разболела се (ек.)
разболијевати (се), ијек., в. оболијевати
разбољети се, разболим се, разбољех се, разболио се, разбољела се (ијек.)

развѐсти, развезем, ***развѐзен*** (не *развежен*), нпр.: *Сви пу̏тници су развезени до одредишта.* — уп. т. 23г
развијач, инстр. -ем, т. 34а
развијорити (развихорити), в. т. 18б
развластити, в. овластити
разврат; развратник, развратница, развратништво
развр̏ћи и **развргнути**, в. вр̏ћи
разг., скр̑ћ. *разго̀ворно* (слободни, разговорни израз, супстандард), т. 179а
разгнéвити (се), разгневим се (ек.); ијек. **разгнијѐвити (се)**, разгнијевим (се) и разгњевим (се)
разговетан, -тна (комп. разговетнији), **разговетност**, инстр. -ошћу (-ости), ек.; **разговијетан**, -тна (комп. разговјетнији), **разговијетност**, инстр. -ошћу (-ости), ијек., уп. т. 11в
разгорети, разгоревати, разгоревање (ек.); **разгорје̏ти, разгоријевати, разгоријевање** (ијек.), в. т.
раздвојити (се), раздвој (се), раздвојмо (се), раздвојте (се), т. 18е
раздељив (ек.)
раздео, раздела (ек.), т. 36б(1)
раздио (раздјел), ијек., т. 10е; в. и т. 36б(1) (судбина -л)
раздјељив (ијек.)
раздобља (пишу се малим словом): *ста̀ри в(ије)к, сре̏дњи в(ије)к, нови в(ије)к, ледено доба, неоли̏т, анти̏чко доба, ренесанса* итд., т. 62б
раздрети (ек.), **раздријети** (ијек.), в. дрети
раздрешити (ек.), **раздријешити** (ијек.)
разж- > раж-: *ражари̏ти, ражести̏ти (се)* итд., т. 21, 25а
разидати (< раз+зидати), разидам; **разиђивати**, т. 25а
разилазак (-ска, мн. -сци, -зака)
разјапити (< раз+зјапити), разјапим, разјапљен, т. 25а
разједати, -ам
разлевати, разливати, разлијевати, в. левати, ливати, лијевати
разленити се и **разлењити се** (ек.), **разлијенити се** (ијек.); уп. лен и лењ
разливати (се), у ек. и ијек; ијек. и **разлијевати (се)**, уп. заливати
разлика, дат. разлици, т. 31б(1)
разлучив (разлучљив)
разљутити се, -им се, **разљућен**, т. 21 (нап.)
разматрати, не расматрати; тако и размотрити
размаћи и **размакнути**, в. маћи
размена, размењивати, разменити (ек.); ијек. **размјена, размјењивати, размијенити**
размер, размера (ек.); ијек. **размје̏р, размје̏ра**
разметљив, разметљивац (-ивца, ген. мн. -иваца), **разметљивост**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21
разнети (ек.), **разнијети** (ијек.), *разнесен*, в. под -нети
разно-: *разнобојан, разноврстан, разногласан, разнозвучан, разнолик, разнородан, разносм(ј)еран, разностран, разностраничан*, т. 103аб
разноврстан, -сна, **разноврсност**, т. 26г(4)
разнообразан, разнообразност
разњежити, разњихати и сл., т. 21 (нап.)
разњихати, разњихам и разњишем, имп. разњихај и разњиши, т. 21 (нап.)
разонода, разонодити (се)
разорилац, -иоца, ген. мн. -илаца, т. 36б(6)
разоружање, исправније би било *разоружавање* јер означава процес а не стање
разоткрити, в. крити
разочарање, боље него **разочарење**
разредити (распоредити), у ек. и ијек.
разредити (учинити ретким), ек.
разредни: *разредни ста̀р(ј)ешина*
-разредни: *дворазредни, четворора̀зредни, пе̏торазредни* (боље него петороразредни), *тро̀разредни*
разређивати (распоређивати, у ек. и ијек.)
разређивати (чинити ретким), **разређивач** (ек. и ијек.); ијек. и **разрје̏ђивати, разрје̏ђивач**, т. 8д
разрешавати, разрешење (ек. и ијек., т. 8д, нап. 2); ијек. и **разрје̏шавати, разрје̏шење**
разрешив (ек. и ијек., т. 8д, нап. 2), ијек и **разрје̏шив**; необ. *разре̏шљив, разрје̏шљив*
разриједити (учинити ретким), ијек.

разрити, в. рити
разрјеђ-, разрјеш-, в. под разређ-, разреш-
разумети, -ем, разумео, -ела (ек.), ијек. **разумјети**, разумио-разумјела, в. умети
разумјети, в. умјети
разџ- > ражџ-: *ражџарати, ражџилиташи се*, т. 21
Раиф, т. 18а(1)
Рајин (према Раја и Рајо, ген. Раје)
Рајичин (према Рајица), т. 30б
Рајов (према Рајо, ген. Раја)
рајон, не него рејон, т. 18г(нап.)
рајсфершлус (патентни затварач на одећи), не *рајфершлус*
рајтхозне, ж. мн.
Рак, сазв. у Зодијаку и зод. знак, т. 46(нап.)
ракета земља—земља, земља—ваздух, Земља—М(ј)есец, т. 160в
ракетодром, т. 81а
ракија, ракијски; ракијаш, инстр. -ем, т. 18а(1), 18ђ(1)
Раковњик (чеш. Rakovník), т. 284
рак-рана, т. 82б
Рамаљо (порт. Ramalho), т. 244
Рамбује (франц. Rambuillet), т. 275
Рамо (франц. Rameau), т. 275
рампа, рампар
рамстек
ранац (ранца, мн. ранци-ранаца и ранчеви-ранчева), т. 34а
ранг: *ранг-листа*
рангирати (и ранговати)
Ранђел, в. арханђео, т. 36б(1)
ранилац, рановранилац (-иоца, мн. -иоци, -илаца), т. 36б(6)
ранилист (бот.)
Ранко (од Хран-), т. 17
раљив, в. рањив
рано-: *ранојесењи, ранопреминули, ранопподневни, рановранилац, рановуснули*
ранч, мн. ранчеви, т. 34а
рањав, рањавост; рањив (необ. ранљив), **рањивост**
рапав, рапавост, боље храпав, храпавост, т. 15
рапорт, ген. мн. рапорта (необ. рапората), т. 37в(3)
расанити се (од раз+санити), расаним се, т. 25а
расејати; расејан, расејаност (ек.)
расвета (ек.), **расвјета** (ијек.)
раселити се, -им се, расељен, **расељење** (не *раселење*), т. 23г
расеоба (расељење)
расећи (од раз+сећи), **расек** (ек.), т. 25а
Расин (франц. Racine), т. 275
расцепкати, расцепкан, -а (ек.), ијек. **расцјепкати**
расизам, -зма, **расист(а)**, мн. -сти, **расисткиња**, т. 26г(2)
расијати; расијан, расијаност (ијек.)
расипан, -пна; **расипност**
расипати, в. сипати
раситнити (од раз+ситнити), т. 19 и 25
расјати се (од раз+сјати се), т. 19 и 25
расјећи, расјек (ијек.)
раскалашан
расквасити, в. квасити
раскид, раскидати, раскидљив
раскиселити, в. кисео
расклопити, в. склопити
расколачити (очи)
раскош, -и (ж.) и -а (м.); **раскошан, раскошност** (инстр, -ошћу, уз одредбу и -ости), **раскоштво**, т. 21, 27б
раскрити, раскриј, раскријте, в. крити, т. 18
раскројити, -им, имп. раскрој, раскројте
раскрсница, раскршће
расо и **расол**, ген. расола, т. 36б(2)
распети, в. -пети
распикућство, т. 27а
расплинуто
располагање, не *расположење* у изразима као: *ставити, дати на располагање, бити некоме на располагању, имати на располагању*
расплодити, расплодни
распоп, т. 19
распрашивач, инстр. -ем, т. 34а
распустан, -сна, т. 26г(4)
распустити, в. пустити
Распућин (рус. уоб.), т. 250в
распуштеник, распуштеница

растење (према расти); **рашћење** (према *растити* 'мрестити'), т. 32а
расти, растем, расту, растући (не растијући), растијах, растох, расти, растао-расла, (на)раставши
растити, не него расти (осим у значењу *мрестити, оплођавати*)
Растко, т. 26г(2) (-стк-)
растребити (ек.), **растријебити**, растријебим (ијек.), т. 8а
растрети (ек.), **растријети** (ијек.), растрем, в. трети, тријети
растурач, инстр. -ем, т. 34а
расхладити, -им, расхлађен
расход, расходовати (-ујем, расходован)
расцветати, ек.
Расцветников (буг.), т. 20в(3)
расцвјетати, ијек.
расцеп (ек.), **расцјеп** (ијек.); **расц(ij)епити**, -им, расц(ij)епљен
расч- (< разч-) > **рашч-**: *рашчешљати, рашчинити, рашчупати* итд., т. 19, 21
расш- (< разш-) > **раш-**: *рашрафити, раштимовати* и сл., т. 19, 21
рат: *совјетско-фински рат, енглеско-бурски рат, ирачко-ирански рат, пунски ратови, балкански ратови; Отаџбински рат, Први балкански рат* (1912), *Рат двеју (двију) ружа, Стогодишњи рат*, т. 60а, 61
Ратно острво, т. 50д
ратнохушкачки, 27а
Раћонж (пољ. Raciąnż), т. 224
раф (полица), мн. рафови
Рафаел (трад., итал. Raffaello), т. 217
рафинација; рафиниран, рафинисати
рафинираност, рафинман
рахат-локум, т. 82а
Рахмањинов: *Рахмањиновљев концерт, Рахмањиновљеве композиције* (не *Рахмањинов концерт, Рахмњинове композиције*), т. 250г(3)
Рахшанде или **Рахшанда** (ж. име, перс.), т. 206г
рационализам, -зма, т. 37в(1)
рационализовати (учинити рационалним); **рационалисати** (ограничити исхрану, снадбевање)
рачић (дем. од рак), т. 30г
рачји (боље него рачији), т. 18г(2)
рачунаљка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(8)
рачуно-: *рачуноводство, рачуновођа, рачунодавац, рачунополагач*, т. 20а(3)
рачунџија, рачунџијски, 81ађ
Рашел (итал. Rascel), т. 217
рашепурити се
рашивати (од раз+шивати), рашивам, т. 21, 25а
раширеност (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), **раширити** (од раз+ширити), т. 21, 25
рашити (од раз+шити), рашијем, т. 21, 25
Рашка, дат. -ој (област), т. 50г; *Рашки*, ретко *Рашци* (насеље), т. 31б(6) и нап.
рашрафити
рашомон, рашомонијада (забуна услед различитих исказа о истом догађају; погрешно се употребљава у зн. *збрка, метеж*)
рашта и радшта, арх. (= због чега, зашто; ради чега), т. 26в(3)
рашћење, в. под растење
рашћеретати се (од раз+ћеретати), -ам се, т. 19, 21
рашчварити се, рашчварим се, т. 19, 21
рашчепити се, рашчепим се, т. 19, 21
рашчеречити, рашчеречим, т. 19, 21
рашчерупати, рашчерупам, т. 19, 21
рашчетворити, рашчетворим, т. 19, 21
рашчешати, рашчешем, т. 21
рашчешљавати, рашчешљавам, т. 21
рашчистити, рашчишћен, рашчишћавати (рашчишћивати), т. 21, 25, 32а
рашчланити, рашчланим, т. 19, 21
рашчовек (ек.), **рашчовјек** (ијек.), т. 19, 21
рашчупавати, рашчупавам, т. 19, 21
рашчупати, рашчупам, т. 19, 21
рашчути се, рашчује се, т. 19, 21
рвати се, рвање, рвач (не хрвати се итд.), али **опхрвати** обичније него обрвати), в. т. 16
рг а не „рј" за швед. крајње -RG
рђа, рђав (не хрђав), в. т. 16
ре-: *реанимација, ревакцинација, реиздање, рекомпезовати, реконструкција* итд.; класични облик је оправдан и у речима из енгл. (нпр. *ре-*

тёрн, ребрејк у тенису), ако вар. *ри-* није већ ушла у изражајни обичај

Ре (франц. Ray и Retz), т. 275

Реа, ген. Рее, дат. Реи, инстр. Реом, т. 18

реакција, реакционар (реакционер), **реакционарка** (реакционерка), дат. -ки, ген. мн. -ки, **реакционаран**

реалан, -лна, **реализам**, -зма, **реалност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21, 37в(1)

реалист(а), мн. -сти, **реалисткиња**, т. 26г(2)

реалка, дат. -ци, ген. мн. -ки, т. 31б(1)

ребарце (дем.), -а и -ета

реванш: *реванш сусрет, реванш утакмица*, т. 86в

реверс, ген. мн. реверса, т. 37в(3)

ревизија, ревизионизам, ревизионист(а), мн. -сти, **ревизионисткиња**, т. 26г(2), 37в(1)

ревизор, инстр. -ом, т. 34а

ревност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, **ревностан**, -сна, т. 21, 36г(4)

Ревњица или **-ице** (чеш. Řevnice), т. 283

револуција: *Југословенска револуција, Кубанска револуција, Кинеска револуција, Октобарска револуција, Француска револуција*, т. 60в

револуционар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **револуционарев** и **револуционаров** (ређе *револуционер*), т. 34а

револуционарни покрет, т. 62б

рег., скр. *регионални, регионализизам* и сл., т. 179а(3)

Регензбург, т. 20в(3)

регион: *Јужноморавски регион, Нишки регион*, т. 56б

регионализам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)

регтајм, т. 20в(2)

регулатор (инстр. -ом), т. 34а; **регулација, регулациони**, т. 18; назив конкретног док.: *Регулациони план*, т. 64

редак, ретка, мн. реци-редака, т. 26а

редак (-тка, комп. *ређи*), **ретко** (прил., комп. *ређе*), ек.

редакција, редакцијски, редакциони, редактор (инстр. -ом), **редакторка** (дат. јд. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(8), 34а, 81

редитељка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8)

редослед (ек.), **редослијед** (и редосљед) (ијек.), т. 10ж

редукција, редукциони и редукцијски, т. 18ађ

Редфорд (франц. Redford), т. 274

Ређо Калабрија (итал. Reggio Calabria), т. 217

реекспорт

режија, режијски, режисер (инстр. -ом), **режисерка** (дат. -ки, ген. мн. -кӣ), т. 18, 31б(8), 34а

Режис (франц. Régis), т. 275

резак, -ска, комп. рескији (не *ресак*), мн. рески (уп. дрзак)

резервист(а), мн. -сти

резервоар, инстр. -ом (и -ем), т. 34а

резигнантно и **резигнирано; резигнација, резигнираност** (инстр. ошћу, уз одредбу и -ости), **резигнирати**, т. 18, 21

резидба, ген. мн. резидби

резидент; резиденција, резиденцијалан

резиме (-еа, мн. -еи, -еа, ак. -ее)

резити (за пријатно оштар укус вина: *вино рези*)

резолутан, -тна, **резолутност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости)

резонатор, инстр. -ом, т. 34а

резус-фактор, т. 82в; скраћ. *Rh-фактор*, т. 161в(4)

реизбор, реизборни, реизборност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21

реинкарнација, т. 18

реис; реис-ул-улема, т. 82а

Рејес (франц. Reyes), т. 275

Рејли, не него *Рајли* (ирско презиме Reilly)

Рејкенен (фински Räikkönen), т. 263

Рејмонд (енгл. Raymond; не „Рејменд"), в. т. 208—212

Рејнолдс, енгл. Reinolds (изворни изговор је Ренолдс), в. т. 208—212

рејон, рејонски, рејонизација, рејонизовати (и рејонизирати), не *реон*;

Трећи рејон (име дела насеља), т. 21б
рејтинг; *рејтинг̄ листа*, т. 86в
реквијем
реквизит (необ. реквизита)
рекла-казала, т. 125
рекламација, рекламацијски и **рекламациони**, т. 18
рекламер, инстр. -ом; **рекламирати** (ретко рекламовати), т. 34а
рекогносцирати (извидети, потврдити и сл.)
реконкиста (шп. Reconquista), не *реконквиста*
рекорд, ген. мн. рекорда (необ. рекорада), т. 37в(3)
рекорд (аутомобил, серијс. производ), т. 71
рекордер, инстр. -ом; **рекордерка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8), 34а
релација, релациони, т. 18а(1)
релеј, инстр. -ом, мн. релеји, т. 34а
рели, -ија, мн. релији
рели-возач, рели-трке, т. 84
религија, религијски, религиозан, религиозност (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), т. 18, 21
Рембо (франц. Raimbot), т. 271ђ
Рембо (франц. Rimbaud), т. 271ђ и 275
Рембрант ван Рајн (Rembrandt van Rijn) или *фан Рејн* према хол. изговору; погрешно је *Ријн*
ремек-д(ј)ело, т. 82б
реми, -ија; *реми п̄озиција* (из реми позиције)
реминисценција
Ремон, франц. Raymond (не Рејмон), т. 275
ремонт, ген. мн. ремонта (-оната), т. 37в(3)
Ремс (франц. Reims), т. 275
Ренан (франц. Renan), т. 270а
рен, боље *хрен*, т. 14
Рене (франц. René), т. 270а
рендген, рендгенски апарат, т. 20в, 71; **Рендген** и **Рендгенов апарат** (презиме Röntgen), т. 74
ренесанса или **препород**, т. 62б
рени бунар, т. 86а
Рено (фабрика, франц. Renault); **рено** (аутомобил), т. 71, 72
Рено (франц. Renault), т. 274 и 275
Реноар (франц. Renoire), т. 275
реноме, -еа, мн. реномеи-реномеа
рентакар, т. 88а
репарација, репарацијски и **репарациони, репарирати**
репатријација, репатријацијски и **репатријациони, репатрирати**
репетиториј и **репетиторијум**, уп. т. 190в(2)
Репешки до (локалитет); *док дођоше долу Репешкоме*, т. 50д, 51
реплика, дат. -ци, т. 31б(1)
репрезентант (према гл. *репрезентовати*), погрешно је *репрезент̄*
репрезентативка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ (-ака), т. 31б(8)
репрограмирати
репроматеријал
република (и *Република* кад се узима као скраћ. име); у служб. називима држава вел. словом: *Република Србија, Република Француска*; тако и *Република Српска; Трг̄ републике* (у наше време схвата се као тип држ. уређења, а не као замена за пуно име државе — ФНРЈ, СФРЈ, СРЈ), т. 50а, 59(нап.), 70(нап. 2)
Република Светог Влаха (= Дубровник), т. 55а
Република Светог Марка (= Млетачка република), т. 55а
рерна, ген. мн. рерни
Ресавац, мн. Ресавци, **Ресавка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(4), 48в
Ресел (хол. Reusel), т. 280а
ресидуум (хем. и мед.)
реситал, боље него (чешће) *рецитал*
Ресифе (порт. Recife), т. 244
рескирати, боље *рискират̄* (уп. *рискантан*), поред ризиковати
ресорпција, ресорптиван; ресорбовати (ресорбирати)
респект, респектовати (респектирати), не *решпект* итд.
респективан (значи *дотични, одговарајући*), погрешна је употреба уместо ***респектабилан*** (поштовања вредан)
респиратор, инстр. -ом, т. 34а
реституција, реституционални

рестриктиван, рестриктивност, рестрикција
ретерн (и ритерн, енгл. return)
рећи, речем и рекнем, реци и рекни; тако и **дорећи, изрећи** итд.
реформација, реформацијски, т. 18а(1), ђ(1), 62б
реформист(а), мн. -сти, **реформистички**
рефундација
рецензент (ген. мн. -ната), **рецензија, рецензирати** (ређе рецензовати, -ујем), т. 37в(2)
рецепт, ген. мн. рецепата, т. 37в(2)
рецептор, инстр. -ом, т. 34а
рецепција, рецепционер, инстр. -ом, т. 34а
рецесија, рецесиван, -вна
рецитација, рецитациони, рецитатор (инстр. -ом), **рецитаторка** (дат. -ки, ген. мн. -кӣ), **рецитовати**, т. 31б(8), 34а
рецкица, т. 30г(1)
реч, речица, речца, речит, речник итд. (ек.)
реч-две (ек.), **ријеч-двије** (ијек), т. 120
Рециналд (енгл. Reginald), в. т. 208—212
решетка, дат. -тки, ген. мн. -така, боље него -тки, т. 31б(3)
решив, ек.
решо, -оа, мн. решои-решоа
рж за чеш. Ř између вокала и на крају речи: *Дворжак* (Dvořāk), *Јиржи*, (Jiři); уп. и *Јаворжица, Јаромјерж*, т. 283
Ржев (рус., град), т. 250б
рзати (не *хрзати*), рже, в. т. 16
ри- (преф., енгл.), в. под ре-
рибић (мишић), **рибич** (риболовац)
рибокрадица, рибокрадичин
рибрејк (узвраћени брејк, у тенису), уп. ретерн
ривалка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(4)
ривијера, т.18
рић, рићи, најрићи
рићокос, т. 103а
Ријад (ар.), т. 204а
риједак (-тка, комп. *рјеђи*), **ријетко**, прил., комп. *рјеђе*, ијек.
Ријека, дат. -ци, т. 31б(1) (данас углавном само: *идем у Ријеку, долазим из Ријеке*, ретко — на Ријеку, са Ријеке)
Ријека, ријечки, Ријечанин, Ријечанка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ, т. 31б(4), 48в, 50б
Ријенци (итал. Rienzi), т. 217
ријетко, ријеткост; рјеткоћа, ијек., уп. т. 8ад
ријеч, ријечца и **рјечца**, ијек., т. 8а, 9в
ријечни и **рјечни**, в. рјечит
Ријечка нахија, т. 5ба (в. и нахија)
рикверц
рикордер: *видео-рикордер* (или само *видео*), т. 84
Риксдаг (Riksdag), в. т. 25б
Рилиндја (алб. Rilindja), т. 202
Рим (трад., итал. Roma), т. 217
римокатолик, римокатоликиња (не *римокаѳолкиња*)
Римска империја, Римско царство, т. 55а
Римски-Корсаков, т. 97 (ген. Римског-Корсакова)
рингла, ген. мн. рингли
Рио Гранде (река), т. 50ђ
Рио де Жанеиро (порт. Rio de Janeiro), т. 917б
Риом (франц. Riom), т. 275
Рисан (-сна), **рисански, Ришњанин, Ришњанка** (дат. -ки); *Рисански залив*, т. 31б(4), 48в, 50д
рискантан, -нтна, **рискантно, рискантност**
рискирари, боље него рескирати (поред ризиковати)
Риста, Ристић (од Христ-), т. 17
Ристић—Кангргин речник, *речник С. Ристића — М. Канѓрѓе*, поред: *речник С. Ристића и М. Канѓрѓе*, т. 98
ритам (-тма, мн. ритмови, ритмова), **ритмика**, дат. -ци, т. 31б(1), 37в(1)
рити, ријем, рију, ријући, риј, ријте, рих-ри, ријах, рио-рила, (раз)ривши, (раз)ривен
Ричард или **Рикард Лављег Срца** (Лавље Срце), т. 41г
Ричуто (итал. Ricciuto), т. 217
Ришеље (трад. франц. Richelieu), т. 275
Ришков, не Рижков, т. 20в(3)
Рјажски, т. 20в(нап.)
Рје (франц. Riex), т. 275

Рјепин (рус. уоб.), т. 250в
рјечит, рјечито, рјечитост, рјечица (дем. од ријека), **рјечни** (и ријечни), од **рјечник, рјечнички** (не спадају у књ. ијек. норму *речит, речитост, речица, речник* итд.), **рјечца** и **ријечца**, ијек., т. 8д
рјешавати, рјешење, рјешив (необ. рјешљив), **рјешивост**, ијек., т. 8д(и нап.)
Рјукју (јап. Ryukyu), т. 218в
ркп., скраћ. *рукопис(ни)*, т. 179б
рмпалија
Роајан (франц. Royan), т. 275
Робер (франц. Robert), т. 275
робноновчани, т. 103а
роботика, дат. -ци; **роботизовати** (и роботизирати), т. 31б(1), 194б
робот-портрет (уп. фото-робот), т. 84
робустан, -сна и -стна, -стни, в. т. 26г(4)
робустност, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21
ровит, ровитост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости
ровка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8)
рога (дат. -ги), т. 31б(8)
Роде (у сканд. јез. Rhode), т. 260в
Родезија (енгл. Rhodesia), в. т. 208—212
родео, родеа
Родерик и **Родрик** (енгл. Roderick), в. т. 208—212
родитељ, инстр. -ом (и -ем), т. 34а
Родни (енгл. Rodney), в. т. 208—212
рододендрон (бот)
родољуб, родољубац (-пца, вок. -пче, ген. мн. -баца), **родољубље**, т. 19, 81б
родољубив, т. 103а
родољупка, дат. -ки, т. 31б
родоскврн, родоскврнилачки (не родоскрван), **родоскврњење** (инцест)
Родригез (шп. Rodriguez), т. 290
рођака, дат. рођаки и рођаци, **рођакин**, т. 30а, 31б(2)
рођачки, рођаштво, т. 27аб
Роже (франц. Roger), т. 275
Рожаје, ж. мн. (из Рожаја у Рожајама; код Вука старији облик Рожај, -а), т. 50б
рожић (дем. од рог), т. 30г
Роз или **Роуз** (енгл. Rose), в. т. 208—212
Роза (енгл. Rosa)
Роза (нем. Rosa), т. 238
розаријум (и розариј), т. 190в(2)
розга, дати. розги, ген. мн. розги
Розенхајм (нем. Rosenheim), т. 238
розета (архит.)
розетла (бот.)
Розмери (енгл. Rosemary), в. т. 208—212
Розмини (итал. Rosmini), т. 217
Рој (енгл. Roy), в. т. 208—212
ројалист(а), мн. -сти
Ројтлинген (нем. Reutlingen), т. 236
Рок (алб. Rrok), т. 202
рок: *рок ӣ(ј)евачи, рок састав, рок концерт, рок опера* итд., т. 86в
рокада, рокирати (необ. рохада, рошада)
рокенрол, т. 88а
рококо, -оа, инстр. рококоом
Роксбург (енгл. Roxburgh), в. т. 208—212
Ролан Гарос (франц. Roland-Garos), Ролан Гароса; **ролангароски**, т. 101а
Роланд (енгл. Roland, т. 118; не *Роуленд*), в. т. 208—212
ролка, дат. ролки, ген. мн. ролки, т. 31б(8)
рол-крагна, рол-шунка
ролна, ген. мн. ролни
ролс-ројс (аутомобил), т. 71; **Ролс-Ројс** (фабрика, енгл. Rolls Royce), т. 72
Ром, Ромкиња, ромски, т. 48б
романеска, дат. -ски, ген. мн. романески; **романескан**, -скна, т. 31б(8)
романизам, -зма, ген. мн. -зама (позајмица из романских језика), т. 37в(1)
Романија, романијски, Романијац, Романијка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 18, 31б(4), 48в, 50д
романист(а), мн. -сти
романистика, дат. -ци, т. 31б(1)
романисткиња, т. 26г(2)
романса (необ. романца)
романсијер (вок. -у), **романсијерка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(8)
романтизам, -зма, **романтика**, дат. -ци, т. 31б(1), 31в(1)
Романја (итал. Romagna), т. 217

ромб, ромбичан, ромбоид, ромбоидни
Ромба (франц. Rombas), т. 275
Ромео (енгл. Romeo), в. т. 208—212
Рона (трад., франц. Rhône), т. 197д
рондо, -а (муз.); друго је **рондо**, -оа и **рондела** ('округли засад')
ронд-перо, т. 88б
ронилац (-иоца, мн. рониоци-ронилаца), **ронилачки, ронилаштво**, т. 27б, 36б(6)
Ронсар (франц. Ronsard), т. 275
ропац (самртни) и ређе *хропац*, т. 16
ропкиња (обичније *робиња*), **ропство**
Рорк (енгл. Rourke), не *Рурке*
Росарио (шп. Rosario), т. 285
Росини (итал. Rossini), т. 217
роспија
Ростан (франц. Rostand), т. 275
ростфрај; *ростфрај йосуђ*
ротавирус (мед.)
ротаријанац, -нца; *Ротари-клуб Србије* (конкретно удруж. ротаријанаца), т. 63в
ротација, ротациони (ротацијски), **ротирајући, ротирати**, т. 18а(1)
рото-: *рото-йапир, рото-роман, рото-штампа*, т. 84
Ротшилд (Rothschild), не Рочилд
рочишни (уп. *рочиште*), т. 26г(4)
Рошас (франц. Rochas), т. 275
рпа, не него *хрпа*, т. 14
рскав, рскавица, рскати, не него *хрскав, хрскавица, хрскати*, т. 14
рсл., скраћ. *рускословенски*, т. 179б(2)
рсн., скраћ. *русински*, т. 179б(2)
рсуз, не него *хрсуз*, т. 14
РТВ, скраћ, *радио-телевизија*, т. 51с; изговор „ер-те-ве", на „ер-те-веу", уп. т. 181Б, 188
РТВ програм, т. 90б
Рт добре наде, т. 50д
-ртл и **-ртн** у исл. именима на *-rl, -rn* (уп. Картл), т. 261
Руан (франц. Rouen), т. 271ђ и 275
Рубе (франц. Roubaix), т. 275
Рубикон (ист.), река; *прећи Рубикон* (учинити смео корак)
рубинов вињак, т. 71
Рубинштајн (боље него Рубинштејн), т. 251д
Рубио (шп. Rubio), т. 290
рубља (необ. рубаљ), ген. мн. рубаља (*двадесет три рубље, двадесет пет рубаља*)
рубостан, рубосна, -сно, т. 26г(4); **рубосност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 21
рубрика, дат. рубрици, т. 31б(1)
рудети (ек.), **рудјети** (ијек.), рудим, руде, рудећи, имперф. руђах, аор. рудех-руде (ек.), рудјех-рудје (ијек.); рудео-рудела (ек.), рудио-рудјела (ијек.), (за)рудевши (ек.), (за)рудјевши (ијек.); тако и слож. глаг. као **заруд(ј)ети, уруд(ј)ети**
рудимент, -а; **рудиментаран**, -рна, **рудиментарност**, т. 37в(1)
Рудњани (слч. Rudňany), т. 267
рудоносан
рудоња (во густе риђе длаке); *Рудоња* (име таквог вола; уп. *Јаблан и Рудоња*), т. 45
Ружди (Салман), не Рушди, т. 20в(3)
Руже де Лил (франц. Rouget de Lisle), т. 274
Ружичин (према Ружица), т. 30б
Руиз и **Руис** (шпан. Ruiz; друго према изговору); уп. Гонзалес и Гонзалез, Дијас и Дијаз, Муњос и Муњоз, Лопес и Лопез, Родригес и Родригез, Веласкес и Веласкез и сл., т. 28б
руина, руиниран, руинирати, т. 18в(4)
руј, рујевина; рујити, т. 18
рујно-: *рујнокос, рујносмеђ* (нијанса компактне боје), т. 103а
рука (дат. руци, ген. мн. руку), **ручица**, т. 30г, 31б(1)
рукица, хип. (у тепању); дем. *ручица*, т. 30г
руковалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 36б(6)
руководилац, -иоца, вок.-иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
руководилачки, г. 27а
Рума, румски, Румљанин, Румљанка, дат. -ки, т. 31б(4), 48в, 50б
румба
румен: *румен-боја, румен-ружа*, т. 86а
руменети (ек.), **румењети** (ијек.) (постајати румен), према **руменити** (ек. и ијек., у зн. *чинити руменим*), т. 8ђ

Руменка, дат. -ки (геогр.), **руменачки, Руменчанин, Руменчанка** (дат. -ки, ген. мн. -кӣ; *Руменачки ӣӯт* (улица); *руменка* и *Руменка* (као име животиње), дат. -ки, т. 31б(4), 45, 48в, 54а
Румунија, румунски, Румун, Румунка, дат. -ки, ген. мн. -ки, 31б(4), 48в, 50а
Руо (франц. Rouault), т. 275
рупчага, дат. рупчази, т. 31б(1)
Рур (нем. Ruhr), т. 238
руралан, -лна (уп. нпр. *рурална кӯлтӯра*; супротно *урбана*); **руралност**
Рурке, не него Рорк (енгл. Rourke), в. т. 208—212
Рурло (хол. Ruurlo), т. 280а
рус., скраћ. *руски*, т. 179а(2)
русалка, дат. русалки, т. 31б(8)
русизам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
руски (од рус+ски), т. 25а
руско-аустроугарски односи, т. 61
рускословенски (језик)
Русло (франц. Rousselot), т. 270а
Русо (франц. Rousseau), т. 275
рустика, дат. -ци, т. 31б(1); **рустикалан, рустикалност, рустикација**
рута, ген. мн. рута; уп. маршрута
рухо (не руво), т. 14
Руцанте (итал. Ruzzante), т. 217
ручак (-чка, мн. ручкови-ручкова и (необ.) ручци-ручака)
ручица, дем. од рука, уп. рукица, т. 30г
ручка, дат. -чки, ген. мн. -чки (и -чака), т. 31б(1)
рушилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
РХ фактор (уп. *резус-фа̄кто̄р*)
РЦГ, скраћ. *Ре̄публика Црна Гора* (изговор „р-ц-г" са пратећим муклим гласом), т. 181Б

С

с, пише се одвојено уз називе годишњих доба: *с ӣролећа* (ек.), ијек. *с ӣроље̄ћа*, *с јесени*, т. 37а(3); али: *свечери* (у први сумрак), т. 141
с за енгл. глас /s/, т. 212:
s: Sue, Keats
ss: Ross
c: Tracy
sc: Priscilla
x: Alex
с за енгл. глас /z/, т. 212: Evans, Hobbes, James, Galsworthy, Kingsley
с, ређе **з** за нем. почетно предвокалско S (*Сименс, Сиґфрид, Зиґфрид*), т. 237(2)
с и **з** за нем. S испред звучних сугл. и сонаната (*Шлезвиґ, Освалд*), т. 237(2)
с за пољ. S пред слоготворним **I** и за пољ. Ś пред сугл. (осим у групи **ŚĆ**): *Красицки, Освје̄ћим*, т. 239, 242
с за порт. **S** и кад је изговор типа [š]: *Васко, ескудо, Са̄нто̄с*, т. 244, 245в
с у перс. именима (*Сораја*) према **т** у ар. (за интердентал), т. 206б
с за франц С испред *е, і, у* (уп. Марсел), т. 275
с за франц. Ç (уп. Франсоа), т. 275
с за франц. S у завршецима -AS, -OS, ÈS; AIS, -IS, -YS, -US, -ES, -OUS, т. 275
с у завршецима шпанских имена на *-ез, -аз, -из, -оз* према изговору, а **з** према писању и препоручује се као једноставније (и устаљено), осим у презименима *Маркес* и *Гонзалес* или *Гонсалес* (Márquez, González), т. 286
с., скраћ. *стран(иц)а* и *средњи род*, 179а(2); *с*, и **С**, скраћ. *с(ј)евер*; **С** (скакач у шаху), т. 184
S, међ. скраћ за *југ*, т. 184
с(а), предлог; о употреби **с** и **са** в. т. 193а; *са мном*, т. 37а
са- (предметак за творбу речи које значе заједницу, истовременост или истоврсност с основном речју): *са̄бра̄т, саборац, савезник, савремен, са̄говорник, садејство, садрӯг, саӣграч, саодговоран, са̄па̄тник, са̄пӯтник, сарадња, саучесник* итд.; као

алтернативни или као једини јавља се и предметак **су-**: *суборац, сувласник, суграђанин, судеоник* (ек.), *судионик* (ијек.), *суиграч, сукривац, сународник, сунаследник* (ек.), *сунасљедник* (ијек.), *суодговоран, сустанар* и сл.

сабијач, инстр. -ем; **сабити**, в. бити, т. 34а

сабирак, -ирка, мн. -ирци, -ирака; **сабирач**, инстр. -ем, т. 34а

сабити, сабијем, сабијте, в. бити

саблажњив, саблажњивост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21

сабласт, сабластан, -сна, т. 26г(4)

сабља, ген. мн. сабаља

сабљарка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ, т. 31б(8)

сабор: *Трећи васељенски сабор, Далматински сабор*, т. 63б

саботерка (дат. -ки, ген. мн. -кӣ), т. 31б(8); **саботирати**

Сабри (ар.), т. 204б

с бока, т. 140в

сабластан, -сна, т. 26г(4)

саботирати, саботер (инстр. -ом), **саботерка**, дат. -ки, ген. мн. -кӣ, т. 31б(8), 34а

сав (за мушки род): *сав дан, сав народ, од свеӣ(а) народа, свему народу*, а не — *своӣ(а) народу, свом(е) народу*; уп. све (за с. род) и под вас

Савамала (геогр.), **савамалски**

Саваот (хелен. надимак бога Јехове; Господ и у хришћ.), т. 41а и 44а

Сава центар, „Сава" центар, одв. писање, т. 86б; Центар „Сава" (према нашем реду речи)

савез: *Савез комуниста Југославије* (скраћ. СКЈ), *Савез Совјетских Социјалистичких Република* (или скраћ. СССР), *Савез инжињера у техничара Србије, Пелопонески савез* (истор.), *Фудбалски савез Србије* (скраћ. ФСС); т. 63, 181Б

Савезна Република Југославија, т. 50а

савест, савестан (-сна), **савесност** (инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости), ек., т. 21, 26г(4)

савет: *Савет Филозофскоӣ факултета* (скраћ. *Савет), Савет федерације* (ек.), али: *овај савет* (уп. влада), т. 63а

саветовати (некога или некоме), ек.

савијутак, -тка, мн. савијуци, -така, т. 26а

Савин (према Сава и Саво, ген. Саве)

Савин кук (план. врх), т. 50д

савити, савијем, савијте, в. вити, т. 18е

Савић Ребац (непром.), двојно ж. презиме, т. 95б

Савичин (према Савица), т. 30б

савјест, савјестан (-сна), **савјесност** (ијек.)

савјет: *Савјет Филозофскоӣ факултета* (скраћ. Савјет), *Савјет федерације* (ијек.), али — *овај* (наш и сл.) *савјет*

савколик, в. васколик

Савов (према Саво, ген. Сава)

саврх, сврх, предл., т. 130

Савска бановина; *бановина Савска и Приморска*, т. 56а

Савски венац (део Београда), т. 54а

с главе: *да чудно ли с ѓлаве поѓибосмо* (Његош), т. 37а(3)

сагнати, в. гнати

сагнути се, сагнух се и сагох се, сагнуо се и сагао се, сагнувши се и сагавши се; од **погнути (се)** и **угнути (се)** обични су само облици са *-ну-* (погнух се итд.)

сагорети (ек.), **сагорјети** (ијек.)

сад и **сада, садашњи** (садањи)

садејство, садејствовати, в. дејство

Садек (перс.), т. 20бз

саденути, садести, садети, в. денути, дести

садист(а), мн. -сти, **садисткиња**, т. 26г(2)

садјенути, садјести, садјети, в. под денути, дести

садно (предл.), уп. -дно, т. 130

садукеј, т. 194ђ

садути (се), в. дути

сажаљевати (и у ек. и у ијек.); друкчије: *обол(ij)еваши, одол(ij)еваши, извол(ij)еваши*

сажаљење (не сажалење; уп. сажалити, -им), т. 23г

саждити, в. ждити

сажетак, -тка, мн. сажеци, -така, т. 26а, 37в(1)

сажети, в. -жети
сазвежђе (звежђе), ек., астр.; **сазвежђе** (сазвијежђе, звијежђе), ијек.; *зв(ij)ежђе* има и збирно значење (*звезде, звездани ӣој*)
сазнати, в. знати
сазрео, сазрио, в. зрео, зрио, т. 10ђ
сазути, в. изути
сајам, сајмиште, сајмишни; *Београдски сајам* (скраћ. *Сајам), Сајам књиге, Дванаести сајам коже у обуће* (или *XII сајам...); Сајмиште, Старо сајмиште* (делови града), т. 54а, 63б
Сајрус (енгл. Cyrus), в. т. 208—212
Сакај (јап. Sakai), т. 218б
сако, -оа, -оу итд.
сакраменат и сакрамент, -нта, ген. мн. -ната, т. 37в(2)
сакривати (не сакријевати)
с(а)крити, с(а)крij, с(а)крије, в. крити, т. 18е
Сакс (франц. Sax), т. 275
Саксонија, саксонски, Саксонац, Саксонка (дат. -ки), т. 18а(1), 48в, 50а
саксофон (не саксафон)
сакупљачки и скупљачки, т. 27а
сала: *Предаја награда у Сали хероја* (устаљено име), т. 68
Салајка, дат. -јци (део Новог Сада), т. 31б(1), 54а
Салвадор (боље него *Ел Салвадор*); назив главног града *Сан Салвадор*, т. 50аб
салдо (ген. салда)
Сале (у сканд. јез. Zahle), т. 260в
Салерно (итал. Salerno), т. 217
сал(ij)етати, в. долетати, долијетати
Салих (ар.), т. 204б
Салтиков-Шчедрин (ген. Салтикова-Шчедрина), т. 97
салто, салта, м. (спорт); **салтомортале**, -а, м. (вратол. скок)
Салцбург (нем. Salzburg), т. 237
сам, -а, -о (употребљава се акценат у примерима као: *Знао сам сâм да ти кажем. — Отишло је сáмо дете* и сл.
сам-самцит и **сам-самцат** (*сама-самцата* итд.)
Самарија (покрајина у Израелу), **Самаријанин, Самаријанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(4), 48в, 50а; у пренесеном значењу **самаријанин**
самилост, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости); **самилостан**, -сна, т. 26г(4)
самлети (ек.), **самљети** (ијек.), в. млети
са мном, т. 37а(3), 139а
само-: *самоанализа, самоконтрола, самокритика, самоодбрана, самоодрицање, самоодржање, самозадовољан, самозадовољство, самоков, самокрес, самоникласт, самоток* итд., т. 81
самовластан, -сна, т. 26г(4)
самопрегор (ек.), **самопријегор** (ијек.)
самоопред(ij)елити се, -им се, **самоопр(ij)едељен**, т. 23г
самоопредељење (ек., не -лење), **самоопредјељење** (ијек., не -лење), т. 23г
самопослуга и **самоуслуга** (дат. -зи), т. 31б(1); **самопослуживање и самоуслуживање**
самопрегор (ек.); ијек. **самопрегор** и **самопријегор**, в. под прегор
Самос (и Сам), в. -ес, -ос и -ус
самотвор, т. 81а
самоубиство
самоходан, -дна, т. 37в(1)
Самуило
самурај (јап. samurai), т. 218б
санак, -нка, вок. санче (песн.)
Сан Антонио (у Сан Антонију)
санаторијум (санаториј), в. -ij, -ијум, т. 190в(2)
Санганхе (кин. Sangganhe), т. 229
Сангвинети (итал. Sanguineti), т. 217
Санднес и **Санес** (норв. и швед. Sandnes), дублети и изузеци, т. 260в
Сандо (франц. Sandoz), т. 275
Сандрас (франц. Cendras), т. 275
Сандрарс (франц. Cendraras), т. 275
сандучић (дем. од сандук), т. 30г
Санес и **Санднес** (норв. и швед. Sandnes), т. 260в (дублети и изузеци)
санке, санкати се (мање обично сањке итд.)
Санкт Мориц (из Санкт Морица)
Санкт Петербург, не *Санкт Петерсбург* (према западним језицима), *санктпетербуршки*, т. 28а; трад. српски *Петроград*, т. 50б
Сан Марино (у Сан Марину)

Санремо, у Санрему (не Сан Ремо)
санскрит и боље **санскрт**
Санта Круз (из Санта Круза), у изворном (шпанском) изговар Санта Крус
Сантјаго, ближе шпан. изг. него Сантијаго (шп. Santiago), т. 285
сантиметар и **центиметар** (скраћ. *см, цм, ст*), т. 146а
Сантос (порт. Santos), т. 244
САНУ, скраћ. *Српска академија наука у уметности* (не мења се; погрешно је „из САНУ-а", „у САНУ-у" итд.), т. 181Б, 188
Сан Франциско (трад.; ближе изговору је Сан Франсиско), из Сан Франциска
Сан Хосе (у Костарики, САД итд.), боље него *Сан Хозе* (шпански *San José*)
Санчез (или Санчес), шп. Sánchez, в. под **с** (з) у шпанском
Санџак Зворник, Зворнички санџак, Санџак Срем, Сремски санџак, т. 56а
сањалачки, сањалаштво, т. 27
сањар (вок. -у), **сањарка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(8)
Сао Пауло (не Сао Паоло, порт.), т. 245б
саплести (се), саплећем (се) и **саплитати (се)**, саплићем (се)
саосећати, саосећајност (ек.), **саосјећати, саосјећајност** (ијек.); в. са-
Сапоро (из Сапороа, у Сапороу)
Сапфо (Сафо) и **Сапфа** (грч. ж. име), **Сапфин**, т. 191в(3), 197д
Сар (нем. Saar), т. 236
Сара (енгл. Sarah)
сарага, дат. -ги, ген. мн. сарага; **сарагин**, т. 30а, 31б(1)
Сарагоса (трад., шп. Zaragoza), т. 286
Сарајево, сарајевски, Сарајлија, Сарајка (дат. -ки), т. 31б(4), 48в, 50б; *Сарајевски атентат*, т. 60а; *Сарајевска улица*, т. 54б; *Сарајево — Центар*, т. 100(нап. 2); *Сарајевско поље*, т. 50д
Сарајлић, уп. т. 18и
Сарбрикен (нем. Saarbrücken), т. 237
Сардинија (трад., итал. Sardegna), т. 217
сари, сарија (инд. нар. ношња)
сарказам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
сасвим (прил.)
саски (од сас+ски), т. 25а
сасред (предл.), т. 130
састојати се (од нечега или из нечега)
сатана, в. сотона
сат-два, т. 120
сатир (шумски демон), т. 43(нап.)
сатисфакција
саткати, в. ткати
-сатни: *четрдесетосмосатни, 48-сатни*, т. 116(нап.)
сатрти (ек. и ијек.) и **сатрети** (ек.), **сатријети** (ијек.), сатрем, сатри, сатро-сатрла, сатрвши и сатревши (ијек. сатријевши), сатрт и сатрвен; сатрх-сатр (ек. и ијек.) и сатрех-сатре (ек.), сатријех-сатрије (ијек.); тако и други слож. глаг. од ове основе
Сатурн, Сатурнов, т. 46 и 69
саћи, сађем, в. изаћи
Саутемптон (енгл. Sauthampton)
саучеснички, саучесништво, т. 27
Сафо, не него *Сапфо* (в.)
Сафок (енгл. Suffolk), не Сафолк
сахат (обичније сат); *сахат-кула* (*Сат-кула*, грађ. у Подгорици, т. 68)
с бока, т. 140в
s. v., скраћ. sub vose, т. 180б
св., скраћ. *свети* и *свеска*, т. 179а(1)
Свава (исл. Svafa), т. 261
свагдашњи (свагдањи), т. 19
свагде (ек.), **свагдје** (ијек.)
свадба, ген. мн. свадаба и свадби, т. 19
свакад и **свакада**
сваки, сваког(а), свака, свако, мн. сваки; слагање с бројевима: *сваки сат, свака два сата, свака три месеца, сваке три недеље; сваких пет дана*
свако, сваког(а), т. 110
свакидашњица (или свакодневица)
свакодневица (или *свакидашњица*), боље него *свакодневница*
сваковрстан, -сна, **сваковрсно**, т. 26г(4)
свакодневица (боље него свакодневница)

свако мало (прил. израз), не него *сваки час, често* и сл.
Свалбард (= Шпицберска острва), т. 255
сванутак, -тка, мн. свануци-сванутака, т. 26а
свастика, дат. -ци, **свастикин** (боље него свастичин), т. 30а, 31б(1)
свастика (интерн., из санскрта, *кукасти крст*), дат. -ци, т. 31б(1)
сват: Сват Црногорац, Сват Турчин (ликови у *Горском вијенцу*), т. 42
свашто и **свашта**, свачег(а), т. 110
све (нпр. *све село, све време, у току свеђ тога времена*), а не *сво*, т. 34в
све-: *свеважећи, свенародни, свесловенски, свесрпски*
Свевишњи (= Бог, Господ), т. 44а
сведоџба, ген. мн. -цаба и -цби (ек.), т. 19
свезак, свеска, мн. свесци, свезака, т. 19; уп. свеска
свеједнако, прил. (у зн. *стално*), ретко
свеједно, прил. (*свеједно Херцеговац или Црногорац)*
свеколик (сав, цео, целокупан), в. васколик
свемир
свемогућство, ген. мн. -става, уп. т. 27а
свеска, дат. свесци, ген. мн. свезака, т. 19(нап. 2), 31б(1) (погрешно је „свјеска")
свест (инстр. -шћу, уз одредбу и -сти), **свестан**, -сна, **свесност** (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости), ек., т. 21, 26г(4)
свет, -а (ек.): *Нови свет, Стари свет* (геогр.), т. 50в(нап.)
Света алијанса (истор.), т. 60г
Света Богомати (Марија), т. 44а
Света браћа (= Ћирило и Методије), т. 41д
Света гора (геогр.), **Света Гора** (у смислу манастирска заједница), т. 50д и нап.; **светогорски, светогорац** (калуђер са Свете Горе; уп. солунац, голооточанин и сл.), т. 49
Света Д(ј)евица Марија, т. 41д
светао, -тла, **светлети, светло** (ек.)
Света Тројица, т. 59
светац (свеца, вок. свече, мн. свеци-светаца), т. 26а
свети, вел. словом увек када је саставни и, по правилу, неиспустиви део имена: Свети Лука, Свети Никола, Свети Сава (и као књижевни лик), *Свети апостол Павле, Свети Симеон Мироточиви, Свети Фрањо Асишки*; ако израз као целина има карактер властитог имена, пише се великим словом: *Света Тројица, Света браћа* (ум. Свети Ћирило и Методије), *Света Пречиста* (ум. Богородица), *Света Богомати, Света Богомати Марија*; такође *Свети Петар на Лиму* (црква), *Свети арханђел Михаило* (црква), *Свети Никола* (празник), *Свети Стефан* (геогр.), т. 41д, 63а
Свети дух или **Дух свети**, уп. 41д
светиљка (дат. -ци, ген. мн. -кӣ), ек., т. 31б(1)
светитељка (дат. -ки, ген. мн. -кӣ), т. 31б(8)
светичин (према светица), т. 30б
светло (ек.): *упаљено светло*
светло- (ек.): *светлокос, светловлас, светлоок, светложут, светлоплав, светлоцрвен* и сл., уп. т. 106 (спој. писање)
Свето писмо или *Библија*, т. 64
светосавље
светосавски (према Свети Сава), т. 104
светост: *Ваша светости*, т. 79
Свето Тројство, уп. 41д
светскоисторијски (ек.), т. 108
свећа, свећњак (не светњак), **свећоноша** (ек.), т. 8а
свећар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **свећарев** и **свећаров** (ек., од свећа), т. 34а
свеукупан, -пна, -пно, **свеукупност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 21
свеучилиште (универзитет): *Загребачко свеучилиште*, т. 55а
свечар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **свечарев** и **свечаров**, т. 34а
свечера или **свечери** (предвече), уп. т. 138а
свештати (вршити освећење; не *свештати* у ијек.)

свештенй (прид.), **свештеник, свештенички, свештенство** (погрешно у ијек. *свјешшени* и сл.), т. 28б, 32в
свешчица (дем. од свеска); **свешчић** (дем. од свезак), т. 30г
Свидњица (пољ. Świdnica), т. 242
свијати (се)
свијест (инстр. -шћу, уз одр. и -сти), ијек., т. 21
свијестан, не него свјестан
свијет, мн. свјетови (ијек.): *Нови свијеш, Сшари свијеш* (геогр.), т. 50в (нап.)
свијетао, -тла (комп. свјетлији), ијек.
свијетлити, -им (уп. ек. светлити)
свијетло, -а, -о (прид.); уп. им. свјетло
свијетло-, в. свјетло-; уп. ек. светло-
свијетљети, свијетлим, свијетлио-свијетљела (ијек.), уп. ек. светлети, т. 8а
свијећа (уп. ек. свећа), **свијећњак** (не свијетњак), ијек., т. 8а
свијорити, в. вијорити
свијутак, -тка, мн. свијуци-свијутака
свилокос, свилорун; свилопреља, т. 103а
свинг (врста плеса), **свинговати**
Свиноујшће (пољ. Świnoujście), т. 242
свињче, -ета
свирач, инстр. -ем; **свирачицин** (према свирачица), т. 30б, 34а
свирка, дат. -ци
свисока, прил. (надмено, охоло и сл.: *свисока йоїледа у сељака*)
свитак, -тка, мн. свици-свитака, т. 26а
свити, свијем, свиј, свијте, свијен, -ена, т. 18е
свићи (се) и свикнути (се)
свјеж, ијек.
свједок; свједоџба, ген. мн. -џаба и -џби (ијек.), боље *свједочансшво* т. 21
свјестан, -сна (не свијестан); *самосвјесшан*, -сна, *самосвјесносш* (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости), т. 21, 26г(4)
свјетилька (дат. -ци), ијек., т. 31б(1)
свјетина, т. 9б
свјетлећи (свијетлећи), као прид.; глаг. прил. је *свијешлећи* (ијек.), уп. т. 10ж
свјетло- (ијек.): *свјешлокос, свјешловлас, свјешлоок; свјешложуш* (свијетложут), *свјешлозелен* (свијетлозелен), *свјешлоплав* (свијетлоплав), *свјешлоцрвен* (свијетлоцрвен), т. 10ж, 10б (спој. писање)
свјетло (им. ср. рода, боље него *свијешло*), ијек.
свјетскоисторијски (ијек.), т. 108
свјећар (вок. -ару и -аре), **свјећарица, свјећарница, свјећица, свјећоноша** (ијек.), т. 34а
сводљив, сводљивост
свој, своја, своје, својег(а) и свог(а), својем(у) и свом(е) итд. (када се односи на субјекат реченице, али и: *дайи сваком/е/ своје*)
своје-: *својевласшан* (-сна), *својевоља, својевољан, својевољносш, своједобно, својевремен, својеглав, својеглавосш, својеврсшан* (-сна), *својеручно* (скр. *с.р.*) и сл., т. 26г(4), 179
својеврстан, -сна
сврака (зоол.), дат. -ки, ген. мн. сврака, т. 31б(8)
сврачак (зоол.), -чка, мн. сврачци-сврачака, т. 37в
сврачић (младунче од свраке), т. 30г
сврачји (боље него сврачији), т. 18г(2)
сврбети (ек.), **сврбјети** (ијек.); **сврбљив**, -а, -о
свргнути и **сврћи**, свргнем, свргнух-свргну, свргнуо-свргнула, свргнувши и свргох-сврже, сврагао-свргла, свргавши
свргнуће
сврдао (-дла), м., и **сврдло** (-дла), с.
с временом, боље него *временом* (прил.), нпр.: *с временом ће се шо заборавиши*
Сврљиг, сврљишки, Сврљижанин, Сврљижанка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 28а, 31б(4), 48в, 50б
сврсисходан, сврсисходност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 26в(4)
сврх (предл.), уп. -врх, т. 130
сврха, дат. сврси, т. 31б(1)
свршетак, -тка, мн. свршеци-свршетака, т. 26а, 37в(1)
свугде (ек.), **свугдје** (ијек.)
свукуд и **свукуда**

с главе, прил. израз (нпр.: *страдасмо с главе*), т. 140в
СДЗ (и *СДЗб*), скраћ. *Српски дијалектолошки зборник*, т. 181Б, 183в
СДК, скраћ. *Служба друштвеног књиговодства*, т. 181Б
сеанса (ген. мн. сеанси), в. т. 18д
себореја (кожна болест)
сѐв, сéвати, сéвнути, ек.
севдалинка, дат. -ци и -ки, ген. мн. севдалинки, т. 31б(2)
север (малим словом); *Север* (земље и народи, об. у смислу 'богатији део света'; уп. *Југ*), т. 53
Северјанин, поред системског **Северџањин**, в. т. 250г(4)
Северна Ирска, т. 50а
Северна Кореја, ек. (ум. званичног имена државе), т. 50а
Северна Територија, ек. (јединица у аустралијском федерализму), т. 50а
северни: *Северни пол* (геогр.), *Северно (ледено) море, Северна Америка* (континент) *Северна Европа* (северноевропске земље и народи, када се не мисли само на геогр. положај), али — *северна Босна, северна Македонија, северна Африка* итд., т. 50в, 52, 55а
северно-: *северноамерички, северноафрички, севернокорејски, севернобосански* итд., т. 104
Северноатлантски пакт (ек.), т.60г
Северњача (астр.), ек., т. 46
северо-: *североисток, северозапад*, али *северо-северозапад* (ек.), т. 81в, 82г (нап. 1)
северо-североисточни (ек.), т. 82г(нап. 1)
Севиља (шп. Sevilla), т. 290
Сегедин (трад., мађ. Szeged), т. 233
Сегерс или **Зегерс** (нем. Seghers), т. 238
Сегерс (франц. Séghers), т. 275
Сеги (ген. Сегија, мађ. Szegy ум. Szegi), т. 234
сегмент, мн. -нти, -ната, т. 37в(2)
-сегнути у слож. гл., образац в. под досегнути
сегрегација, сегрегационист(а), мн. -сти
сѐд, сéдети (ек.)
седало, -а, дем. **седалце**-а и -ета (ек.)
седамдесет-, в. двадесет-
седамдесет-осамдесет (приближно, отприлике), т. 120
седамнаест, седамнаестак, седамнаестина; седамнаесторо (ређе седамнаестеро), в. -оро, -еро
седам-осам, седам-осам стотина, т. 120
седамсто и **седам стотина**: *седамсто (и) пет (петоро, петорица, пети), седам стотина (и) пет*, т. 115
седељка, дат. -ци (ек.), ген. мн. -ки, т. 31б(1)
сѐдети (према *сести*, ијек. сјести); **седети** (према *сед*, ијек. сијед), ек.
Седећи Бик, ек. (индиј. име, боље него „Бик који Седи"), т. 42 (нап.)
седећке и **седећки** (ек.)
Седих (рус.), в. т. 251а
седишни (ек.), т. 26г(4)
Седми конгрес педијатара Србије, т. 63д
Седмогодишњи рат, т. 63
седмод(и)јелан, в. -дијелан
седмошколка (дат. -ки, ген. мн. -кӣ), **седмошколкин**, т. 30а, 31б(8)
седокос (ек.)
сеиз, т. 18в(2)
сејати, сејач, сејачица (сејачицин, не „сејачичин"), **сејалица** (ек.)
Сејмур (енгл. Seymour), не него Симор
Сејшелска Острва, т. 50а
сека, дат. секи, т. 30г(2)
Секви (итал. Sequi), т. 217
секира (ек.)
секирати се (у ек. и ијек., романизам а не извед. од секира, сјекира)
секица (хип.), т. 30г(2)
секретар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **секретарев** и **секретаров**, т. 34а
Сексард (мађ. Szekszárd), т. 234
секс-бомба, секс-симбол, секс-шоп (не *секси-шоп* и сл.), т. 82в
сексепил, сексепилан (не *сексипил, сексипилан*)
Секст, в. т. 191в
секташки, секташтво (од -шки, -шство), т. 27
секунд, -а, м. и **секунда**, -е, ж. (ген. мн. секунди)
секундирати (необ. секундовати)
секција, секцијски, т. 18а(1), ђ(1)

Селеница (алб. Selenica), геогр. т. 20б
селекција, селекционар, селекционисати (селекционирати); **селектор**, инстр. -ом (нпр. у спорту), т. 34а
Селенча (део Сомбора), уп. т. 54а
Селим (алб. Selim), т. 201б(1)
Селин (франц. Céline), т. 275
Селишчев (рус.), т. 250б
селце, в. под сеоце
сељанка, дат. -ки, т. 31б(8)
сељанчицин (према сељанчица), т. 30б
Сељачка буна (назив за одређену буну), т. 60а
сељачки, сељаштво, т. 27
сељење (не *селење*; уп. селити, -им, (пре)*сељен*), т. 23г
Сељман (алб. Selman), т. 201б(2)
сем и осим
семазиологија, семазиолошки
семантика (дат. -ци), **семантички**, т. 31б(1)
семе, семенишни, семениште, семенка (дат. -ци, ген. мн. -кӣ), ек., т. 31б(1)
семенар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **семенарев** и **семенаров** (ек.), т. 34
Семеринг (нем. Semmering), т. 23б; **семеринг** (део машине), т. 71
семијон (-ij- уместо фр. -ill-)
семинар: *састанак у Семинару за српски језик* (зван. назив фак. јединице), т. 63
семинарист(а), мн. -сти
семијон (вино), реч из франц. (писање **j** према изговору), т. 18б, 71
Семит (припадник групе народа са Блиског и Средњег истока или само Јеврејин), **семитизам, семитски**, т. 37в(1), 48в
сен, ж., ген. сени (ређе м., ген. сена); **сена, сенка** (дат. сенци, ген. мн. сенки), ек.
Сена (франц. Seine), т. 275
Сент Бев (франц. Sainte-Beuve), т. 273в
Сен Грал (франц. Saint Graal), т. 273в
Сендај (јап. Sendai), т. 218б
Сен Дени (франц. Saint-Denis), т. 273в
Сен Дје (франц. Saint-Dié), т. 275
Сенегалац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца; уп. Бразилац, т. 48в
Сен Егзипери (франц. Saint-Exupery), т. 274
Сен Ењан (франц. Saint-Aignant), т. 273в
Сент Етјен (франц. Saint-Etienne), т. 273в и 274
Сен Жинијен (франц. Saint-Junien), т. 275
Сен Жист (франц. Saint-Just), т. 273в
сенжистовски (према Сен-Жист), т. 104
сензација, сензационалан, сензационалистички, сензационалност
сензибилан, сензибилитет, сензибилност
сензитиван, сензитивност
сензор, инстр. -ом, т. 34
сензуалан, сензуализам, сензуалист(а), мн. -сти, **сензуалност**
сенка, в. под сен
Сен Лис (франц. Saint Lys), т. 275
Сен Лоран (франц. Saint-Laurrent), т. 275
сено, сенар, сенара, сенина (аугм. од сено), **сениште, сенокос, сенокоша, сенце** (сенца и сенцета), **сењак** (ек.); *Сењак* (геогр.)
Сен-Симон (франц. Saint-Simon, презиме)
сен(т)- франц. SAINT(E) у именима, т. 273в
Сента, сенћански, Сенћанин, Сенћанка (дат. -ки), т. 31б(4), 48в, 50б
Сентандреја, сентандрејски, Сентандрејац, Сентандрејка (дат. -ки), т. 18ђ, 31б(4), 48в, 50б
Сент Етјен (франц. Saint-Etienne), т. 101а, 273
Сент Пале (франц. Sainte Palaye), т. 273в
Сен Санс (франц. Saint-Saëns), т. 275
Сен Тропе (франц. Saint-Tropez), т. 273в
сеоба: Сеоба народа (и *Велика сеоба народа*), т. 60а
Сеоба Срба (ист. догађај и слика П. Јовановића), т. 60а, 64; *Велика сеоба* (у истом знач.), скраћ. *Сеоба*
Сеобе (роман), т. 64
сеоски, али *новоселски*, т. 36б(9)
сеоце, сеоца и сеоцета, мн. сеоца, селаца, сеоцима и (ређе) **селце**, селца, мн. селца, селаца, т. 36б
сепаратисткиња, т. 26г(2)
сепаре, -еа, мн. сепареи-сепареа

сер (енгл. сир), остаје непромењено испред имена (*сер Џон, Сер Џона, са сер Џоном*), т. 92
сербез и **сербес**
Сервантес (шп. Cervantes), т. 290
сервис: *аутo-сервис; Техносервис* (назив предузећа), т. 72, 84
сервис (и сервиз), 'гарнитура истоврсних предмета', нпр. посуђа
Сергејевић (Александар Сергејевић Пушкин), трад., поред Сергејевич, т. 199д
Серез (франц. Sérez), т. 275
сериозан, -зна, -зно, **сериозност**, инстр. -ошћу, уз одредбу и -ости, т. 21
серкл, -а (м.)
серотерапија (серо-, скраћ. од серум)
серпентина
серсо, серсоа
сертификат, в. цертификат
Сесил (франц. Cécile), т. 275
Сесил (енгл. Cecil)
сести, седнем (седем), седни и седи (ек.)
сестрин, ген. сестриног(а) или сестрина
сефтеисати, сефтеише (не сефтејисати), т. 18; уп. -исати
сецирати (леш), не *секцирати*
Сеча кнезова (истор. догађај који је претходио Првом српском устанку), т. 60а
Сечењи (мађ. Szécsényi, трад. правописом Széchényi), т. 234
Сечуан, в. под Сичуан
Си-Би-Ес, на Си-Би-Есу (или само латиницом: CBS, на CBS-у), т. 181
СИВ, из СИВ-а, у СИВ-у, т. 181
сивети, сивео-сивела (ек.), **сивјети**, сивио-сивјела (ијек.) у зн. *постајати сив*; у ек. и ијек. **(по)сивити** у зн. чинити сивим, уп. белети, црнети и сл., т. 8ђ
сиво-: *сивобео* (ек.), *сивобијел* (ијек.), *сивозелен, сивомаслинаст, сивомодар, сивомрк, сивоок*, т. 106
сига (дат. сиги), т. 31б(8)
Сигет (трад., мађ. Szigetvár), т. 233, 60б (битка)
Сигетска битка, т. 60б
Сигишоара (рум. Sighişoară), т. 247
сигнализирати и **сигнализовати** (-ујем)
Сигорни (Sigourney), не Сигурни
сида, боље него ејдс (AIDS)
Сиднеј (енгл. Sidney); ако је лично име, транскрибује се *Сидни*
Си-Ен-Ен, на Си-Ен-Ену (или само латиницом: CNN, на CNN-у), т. 181А
сиже, сижеа, мн. сижеи; **сижејни**
Сизан (франц. Suzanne), т. 275
Сизиф (не Сисиф); *Сизифов посао, сизифовски*, т. 74, 192а
Сијан (или **Си'ан**, кин. Xi'an, град), т. 229
сијати, -ам, обичније него сјати (в.)
сијати, сијач, сијачица, сијачицин (ијек.), т. 30б
сијалица (ијек.)
сијед (ијек.), уп. ек. сѐд; **сиједјети** (постајати сед; ек. сéдети), ијек.
сијено, сијенце (сијенца и сијенцета), ијек., уп. 8а
Сијера Невада (не „Сјера Невада", шп. Sierra Nevada), т. 285, 287; вел. слово., т. 57
Сијетл (енгл. Seattle), не Сиетл; Ситл
Сијудад Мексико (шп. Ciudad de México, изг. Сјудад де Мехико), т. 287, 290
Сијукси, т. 18а(3)
Сик, мн. Сики (етн. заједница), **сикски** (и сички), погрешно сиковски, т. 48б
Сиканг (кин. Sikang, провинција), т. 229
Сикеирос (шп. Siqueiros), т. 285
Сикјанг (трад., покрајина и река, кин. Сијианг, по транскр. систему Сиђанг), т. 229
сиктер: *сиктер-кафа* (кава), т. 82а
силазак, -ска, мн. -сци, -зака
Силанпе (фин. Sillanpä), т. 263
силвер жилети, т. 86б
Силвестрово (црквр. празник), т. 59
Силвија, Силвије, Силвији, инстр. Силвијом, **Силвијин**, т. 18
Силвије, Силвија, Силвију, инстр. Силвијем, **Силвијев**, т. 18
Силвије Страхимир Краљчевић, т. 96
Силвио, Силвија, Силвију, инстр. Силвиом, **Силвиов**, т. 18

силеција, силецијски, силецијство, т. 18а(1), ђ(1)
силимице, прил. (силом, насилно)
силицијум (и силиције), **силицијумов** (меша се, под утицајем енгл.: силицијум — silicon и силиком — silicone), т. 190в(2); *силицијум-диоксид*, т. 89а
Силицијумска долина (центар електр. индустрије у Калифорнији); *силицијумски чип*
силни: *Душан Силни*, т. 41г
силогизам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
силуета
симбиоза
симбол (неутрално значење), али **симво̄л в(ј)ере** (правосл.), т. 194ђ
симболизација, симболистички, симболички
симво̄л, в. симбол
Сименс (нем. Siemens), т. 237
Симин (према Сима и Симо, ген. Симе)
Симин (презиме), т. 41б; инстр. *Симином* и *Симином*, мн. *Симини-Симиних*
Симје (франц. Cimiez), т. 275
Симов (према Симо, ген. Сима)
Симона (ж. лично име, франц. Simone; промена: Симоне-Симони), боље него *Симон*, т. 41а
Симор, в. Сејмур
симпозијум и **симпозиј** (ретко симпозион, према грч.), уп. т. 190в(2)
симултанка, дат. симултанци (боље него симултанки), т. 31б(1)
симфонија, симфонијски; *Седма симфонија*, т. 64
син: *Дима Син* (*Александар Дима*), т. 41г (уп. Дима Отац)
синагога, дат. синагоги, т. 31б(8)
Синајски псалтир, т. 64
Сингер (нем. Singer), т. 237
синеаст, ген. мн. синеаста, т. 37в(3)
синегдоха, дат. -хи, т. 31б(8)
Синељниково (рус.), т. 250а
синод (црквр.): *заседа Синод Српске православне цркве* (црквр. упр. орган), т. 63в
синоптичар; *синоптичка карта*
синоћ; синоћни (синоћњи)
Синхуа (кин. Xinhua), т. 229
Синьеи, Синьеија итд. (мађ. Szinyei), т. 234
Синьска алка; синьски алкар
сио и **сјео** (од сјести), ијек.; тако и: **засио** и **засјео, одсио** и **одсјео, посио** и **посјео** итд., т. 10ђ
сипати, сипам, сипају, сипајући, сипај (и мање обично, рег. — сипљем, сипљу, сипљући, сипљи); тако и слож. глаголи као **засипати, насипати, пресипати, просипати**
сипљајив, т. 18
Сирано (франц. Cyrano), т. 275
Сиријус, т. 46
Сирил (енгл. Cyril), в. т. 208—212
Сиринићка жупа, т. 56а
сиромах (вок. -ше), мн. -си, -аха
сиромашак, -шка, **сиромашица**, уп. т. 30
сиромашност, сиромаштво, сиромаштина
сиротиња, сиротињски
сиротити (постајати сиромашан)
Сисак, сисачки, Сишчанин, Сишчанка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ, т. 31б(4), 48в, 50б
Сисле (франц. Sisley), т. 275
систати, *сисам*, они *сисају, сисајући, сисај* и *сишем*, они *сишу, сишући, сиши*
систем (ретко система), **систематика** (дат. -ци), т. 31б(1); **систематизација, систематизовати**
Ситард (хол. Sittard), т. 280
сити, ситија
ситно-: *ситнозрнаст, ситноӣ(ј)еѓаст, ситносопственички, ситнобуржоаски*, т. 103аб
Ситњански (слч. Sitnianský), т. 267
сито-штампа, т. 84; уп. рото-штампа
Ситроен (франц. Citroën), т. 275
Ситроен (франц. Citroën, фабр.), т. 72; **ситроен** (аутомобил), т. 71
сифилитичар, сифилитичаричан, сифилитичарички, не *сифилистичар*
сифон
Сицилија, сицилијански, Сицилијанац, Сицилијанка (дат. -ки, ген. мн. -кӣ), т. 48в, 50г; **сицилијанка** (дат. -ки и -ци), у шаху, т. 31б(4)
Сичуан или трад. **Сечуан** (кин. Sichuan, провинција), т. 229

сј за кин. X и XI испред вокала, али **с** за X испред слоговног I, т. 226 и 229; не „хс"
Сја (не „Хсиа", кин. Xia, династија)
Сјанг (кин. Xiang, река), т. 229
Сјангтан (кин. Xiangtan, град), т. 229
сјати, сјам, сјај (императ.), сјах-сја, сјао-сјала, (оба)сјавши; тако и **засјати, обасјати** (трп. обасјан) и сл.; уп. сијати
сјахати, в. јахати, т. 31в
сјевер; *Сјевер* (земље и народи, супротно од *Југ*), ијек.
Сјеверна Кореја, ијек. (ум. званичног имена државе), т. 50а
Сјеверна Територија, ијек. (јединица у аустралијском федерализму), т. 50а
сјеверни: *Сјеверни пол* (геогр.), *Сјеверно (ледено) море, Сјеверни рт* (геогр.), *Сјеверна Америка* (континент), *Сјеверна Европа* (северноевропске земље и народи, када се не мисли само на геогр. положај), али: *сјеверна Босна, сјеверна Француска, сјеверни Срем* итд.
Сјеверноатлантски пакт (ијек.), т. 60г
Сјеверњача (астр.), ијек., т. 46
сјеверо-: *сјевероисток, сјеверозапад*, али *сјеверо-сјеверозапад*, ијек., т. 81в, 82г(нап.)
сјеверо-сјевероисточни, ијек., т. 82(нап. 1)
сједељка, дат. -ци, ген. мн. -ки (ијек.), т. 31б(1)
Сједећи Бик, ијек. (индиј. име, боље него *Бик који Сједи*), т. 42(нап.)
сједећке и **сједећки** (ијек.)
Сједињене Америчке Државе (или скраћ. *САД*, непром.), краће: **Сједињене Државе**, т. 50а, 181Б
Сједињене Мексичке Државе, в. Мексико, т. 50
сједишни (ијек.), т. 26г(4)
сједјети, -дим, сједјех, сједио-сједјела (ијек.), в. т. 10д
сједобрад, сједоглав, сједокос (ијек.)
сјекач, инстр. сјекачем, т. 34а
сјекира, сјекираст, сјекирче (-ета), (ијек.)
сјекутић
сјеме, сјемени, сјеменица, сјеменка (дат. -ци, ген. мн. -кӣ), ијек., т. 31б(1)
сјеменар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **сјеменарев** и **сјеменаров, сјеменарница, сјеменарство** (ијек.), т. 34а
сјемениште, сјеменишни, ијек.
Сјемирацки (пољ. Siemiradzki), т. 242
сјен (ж. сјени; м. сјена), **сјена, сјенка** (дат. -ци, ген. мн. сјенки), ијек.; уп. ек. *сен, сена, сенка*, т. 8в(2), 31б(1)
сјенар, сјенара, сјеник, сјенина (аугм. од сијено), **сјениште, сјенокос, сјенокоша, сјењак** (ијек.), уп. т. 8б
сјенка, в. под сјен, т. 8в
Сјенкјевић (трад.) и **Сјенкјевич** (Хенрик) (пољ. Sienkiewicz), т. 199д
сјео и **сио**, в. сио, т. 10ђ
сјести, сједнем (сједем), сједни и сједи (ијек.)
Сју (енгл. Sue)
сјутра (у ијек.), **сутра** (у ек. и ијек.)
ск (или **ш**) за SCH у сканд. именима, в. т. 258
Скавенијус (Scavenius у сканд. јез.), т. 260в
Скадар, скадарски, Скадранин, Скадранка (дат. -ки), т. 31б(4), 48в, 50ђ; *Скадарско језеро*
сказаљка, поред казаљка
скајхок (тип авиона, Skyhawk), не скајхоук, т. 71
скакати, скачем, скачу
скакач (у шаху), скраћ. *С*, т. 184
скалп, мн. скалпови
скалпел, не скалпер
скалпирати
скакачицин, т. 30б
скандал (не шкандал), **скандализовати**
Сканке (норв. и швед. Schanche, Schancke), т. 260в
Скантеја (рум. Scîntea), т. 247
Скапен (франц. Scapin), т. 275
Скарборо (енгл. Scarborough)
скаредан, -дна, **скаредност**
скаска (дат. скасци, ген. мн. скаскӣ), т. 31б(1)
Скаскин (рус. Сказкин), т. 20в(3)
скафандар, -дра, боље него (чешће) *скафандер*, -ера, т. 37в(2)

сквер, мн. сквери
сквош (спортска игра)
скелар, вок. -у и -е, инстр. -ом (и -ем), т. 34а; **скелеција, скелецијски**
скелетни (ређе и скелетски)
Скендербег, т. 94
Скендер Вакуф, Скендер Вакуфа, одв. пис., т. 100б
скепса; скептичан, -чна, **скептичност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 21
скептично и **скептички**, прил.
скеч (инстр. скечом, мн. скечеви), т. 34а
СКЗ, скраћ. *Српска књижевна задруга*, т. 181Б(3) (изговор на наш начин, уз пратећи мукли глас: „с-к-з", из „с-к-зеа", у „с-к-зеу")
-ски, словенска презименима на *-ски* (*-цки* и *-чки*) мењају се по придевској промени, нпр.: *Црњански-Црњанскоѓ, Мушицки-Мушицкоѓ, Рачки-Рачкоѓ* итд., уз напомену да се од њих не може правити присвојни придев (погрешно *је Црњанскијева, Стравинскијева, Мушицкијева* итд.; уместо тога треба прибећи формулацији као нпр. — *дела Црњанскоѓ, музика Стравинскоѓ* и сл.); несловенска презимена мењају се као именице на *-и*: *Меклоски-Меклоскија-Меклоскију* и сл.
-ски (*-ска*), пољ. презимена испред ових наставака имају *њ* а не *н*, уп. нпр.: Бжезињски (Brzezinński), Полањски (Poloński), Грођењска (Grodzieńska) итд.
-ски и **-ска** у рус. презименима, в. т. 251г
-ски: **с** се у овом наставку губи иза **ђ, ч, ш**: *бјелопавловићки, младићки, пећки, јуначки, варошки, ништки*, в. т. 27а
ски- (скр. *скијашки*): *ски-лифт, ски-маратон, ски-рели, ски-од(ij)ело, ски-лифт* итд., т. 88б
скијеринг (спорт)
скин-ефек(а)т (техн.)
скинхед, -а, мн. скинхеди (и скинхедси)
скиптар, -тра (жезло), т. 37в(2)
скиталичин (према скиталица), т. 30б
скитати, скитам, скитај (и ређе скићем, скићи)
скитачицин (према скитачица), т. 30б
скитња, ген. мн. скитњи
скиценблок
Скјапарели (не „Скијапарели"), итал., т. 216в
складишни (од -иштни), т. 26г(4)
складност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 21
склизак, -ска, поред (обичнијег) клизав, клизак
Склодовска-Кири, двојно ж. презиме, први део променљив: *Склодовске-Кири*, уп. т. 97(трад.)
склопка, дат. склопци, ген. мн. -кӣ, т. 31б(1)
Ској, Скоја, поред *СКОЈ, из СКОЈ-а*, т. 63, 182а
сколастика (дат. -ци), **сколастик, сколастички** и **схоластика** итд., т. 31б(1)
сконцентрисати се, в. концентрисати се
Скопље, трад., т. 199ђ
Скопска армијска област, т. 56а
скорети, ијек. **скорјети**, в. под корети
скоројевићка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ, т. 31б(8); **скоројевићки**, не скоројевићски (в. -ски)
скорпија, скорпион; уп. шкорпија
Скотланд јард (енгл. Scotland Yard; за завршетак -LAND уп. *Кливленд*), в. т. 208—212
Скоу (у сканд. јез. Schou), т. 260в
Скочидјевојка (стрма стена, геогр. име)
скрај (предл.); **скраја**, прил. (на ивици, по страни); али: *с краја на крај*
Скредер (дански), в. Шредер
скрембловати (електр.), **скремблованье**
скренути, в. кренути
скрининг (мед., енгл. screening), **скринирати, скринирање**; *скрининг метода*
скриња и **шкриња**
скрипта, с. мн. (скрипата-скриптима, не скрипте-скрипти), т. 37в(3)
скроб
скроз-наскроз, т. 129
скројити, в. кројити
скроловати (рачун., од енгл. scroll), **скроловање**

скромност, инстр. -ошћу (уз одр. и -ости), т. 21
сл., скраћ. *слично* или *слика*, т. 179а(2)
слабо-: *слабовид* и *слабовидан, слабовидост* (и слабовидност), *слабокрван, слабокрвност, слабор(ј)ечив, слабоуман* итд., т. 81, 103аб
слабост, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 21
Славен (ретко), в. Словен
славеносрпски и **славјаносрпски** (језик)
славенофил, т. 81а
славизам и **словенизам**, -зма, ген. мн. -зама (реч из старосл. и уопште трад. словенског јез. наслеђа), т. 37в(2)
Славија (београдски трг), т. 54б
славистика (-ци), т. 31б(1); **славист(а)**, мн. -сти
слависткиња, т. 26г(2)
Славичин (према Славица), т. 30б
Славка (дат. Славки), **Славкин**, т. 30а, 31б(4)
славка (цвеће), т. 73
славо-: *славодобитник, славолук, славољубив, славоп(ј)ев, славопојка* итд., т. 81
Славонија, Славонац, -нца, **Славонка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, **славонски**, т. 31б(4), 48в, 50г
Славонски Брод, т. 50б; *Бродчанин, Бродчанка* (вештачко је Славонобродчанин), т. 48в
славопојка, дат. -ци, ген. мн. -кӣ, т. 31б(1)
славофоб, т. 81а
слагач, инстр. -ем, **слагачев**, т. 34а
слагачицин (према слагачица), т. 30б
сладолеџија
сладострастан, -сна; **сладострасно**, прил., т. 26г(4)
слајд; *слајд-гитара, слајд-шоу*, т. 88б
сламени (шешир, кров) и **сламни**
сламка, дат. сламци, ген. мн. сламки, т. 31б(1), уп. и т. 22
сламчица (од сламка), т. 30г
Сланкамен, сланкаменски, Сланкаменац, Сланкаменка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(4), 48в, 50б; **сланкаменка** (врста вин. лозе), т. 71
сластан, -сна, т. 21
„слатка тајна" (бомбони), т. 71
слева, ек. (прил.): *прилазе здесна и слева*, т. 141
следећи (прид.: следећи дан), **следећи** (глаг. прил.), ек.
следствено, ек.
с леђа, т. 140в
слеђеност
слез (бот.), ек.
слезина, ек.
слѐме (-ена), **слемѐњача** (ек.)
слеп, слепац (-пца), **слепило, слепоћа** (ек.)
слепети (постајати слеп), слепим, слепех, слепљах, слепео-слепела, ек., т. 8ђ
слепити, ек. (чинити кога слепим, одузимати му вид), слепим, слепих, слепљах, слепио-слепила, (о)слепљен, т. 8ђ
слепљивати, -љујем (ек.)
слепоочница, обич. у мн. (ж.) *слепоочнице* (необ. слепоочје); **слепоочни**, ек.
слетати, в. долетати
слетети, слетео, -ела (ек.), ијек. **слетјети**, слетио-слетјела, т. 8г(2)
слив (у ек. и ијек.), т. 10б; *Јадрански слив, Црноморски слив, Дунавски слив* и сл., али *слив Црног мора*, т. 50г
сливати (некњ. слевати) у ек и ијек.; ијек. и **слијевати**, т. 10б
слијева, ијек. (прил.): *надиру слијева и здесна*, т. 141
слиједећи и **сљедећи** (прид.), ијек., т. 10ж (глаг. прил. слиједећи)
слијеп, слијепац (ијек.), т. 8а
слијепити, ијек. ('чинити кога слепим, одузимати му вид'), слијепим, слијепих, слијепљах, слијепио-слијепила, (о)слијепљен, т. 8ђ
слијепјети, ијек. ('постајати слеп'), слијепим, слијепјех, слијепљах, слијепио-слијепјела (не *слијепјео*)
слијетати, в. долијетати
слика, дат. слици, т. 31б(1); **сликовитост**, инстр. -ошћу (уз одр. и -ости), т. 21
сличица, т. 30г
сличуга, не шличуга
слнч., скраћ. *словеначки*, т. 179б(2)
Слободна Далмација (лист), т. 64

-слов, -словија, -словље форманти сложеница: *богослов, богословија, богословље*, т. 81а

Словен, словенство (својство), **Словенство** (зб. Словени), **словенски**; *Западни Словени, Источни Словени, Јужни Словени; Стари Словени* (у значењу етн. групе), т. 48б и нап. 1

Словенија, словеначки, Словенац, Словенка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(4), 48в, 50а

Слово љубве (деспотово *Слово љубве*), т. 64

слога, дат. слози, т. 31б(1)

сложност, инстр. -ошћу (уз одр. и -ости), т. 21

сломиврат, -а

сломити, мења се као ломити: сломим-сломиш-сломи, сломе, сломљен (погрешно је сломијем, сломију, сломијен)

Слоњски (пољ. Sloński), т. 242

слот-машина, т. 82

слсрп., скраћ. *славјаносрпски*, т. 179б(2)

слуга, дат. слуги и слузи, ген. мн. слугӯ (ретко слугā), **слугин**, т. 31б(2), 30а

служавка (дат. -ки, ген. мн. -ки), **служавкин**, т. 30а, 31б(8)

служитељка, дат. -ки, ген. мн. -ки, **служитељкин**, т. 30а, 31б(8)

слушалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 36б(6)

слушатељка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8)

слч., скраћ. *словачки*, т. 179б(2)

Сљач (слч. Sliač), т. 267

сљедећи и **слиједећи** (прид.), ијек., т. 10ж; глаг. прил. *слиједећи*

сљез (бот.), ијек., т. 21(нап. 2)

сљезина, ијек., т. 21(нап. 2)

сљеме, -ена, **сљеменача, сљемени** (ијек.), т. 21(нап. 2)

сљепило, сљепоћа, сљепица (ијек.), т. 21(нап. 2)

сљепљивати, сљепљујем (ијек.), т. 21(нап. 2)

сљепоочница (ијек), об. у мн. (ж.) *сљепоочнице*, необ. *сљепоочје*; **сљепоочни**, т. 21(нап. 2)

сљећи, в. -љећи, -љести

сљубити, сљубим (не *шљубити*), т. 21 (нап. 2)

сљуштити, -им, т. 21 **сљуштен, сљушћивати** (уп. љуштити), т. 32 и 21 (нап. 1)

см, скраћ. *сантиметар*, т. 146а (в. центиметар)

Смаил-ага Ченгић; *Смрт Смаил-аге Ченгића* (наслов дела), т. 42, 94

смакнути, в. под смаћи

смалаксавати, смалаксавам

смалаксати, смалакшем, они смалакшу

смарагд, ген. мн. смарагда, т. 37в(4)

смаћи (смакнем, смакох, смакао-смакла) и **смакнути** (смакнем, смакох и смакнух, смакао-смакла и смакнуо-смакнула)

Смедерево, смедеревски, Смедеревац, Смедеревка (дат. -ки); **смедеревка** (сорта лозе), дат. -ки, т. 31б(4), 48в, 50б, 71

смеђ (у ек. и ијек.; необ. ијек. *смјеђ*); **смеђокос, смеђоок, смеђецрвен** и **смеђоцрвен**, т. 103а, 106

смејати се, смејем се, смеју се, смејући се, смејах се, смејаше се, смејах се, смеја се, смејао се, смеј се, (на)смејав(ши) се (ек.), т. 18е

смејућити се (ек.)

сменити, -им, сменила (не *сменула* и сл.), **смењив**, ек.

смео, смела, смело (ек.), комп. смелији, т. 36б(11)

смеса и **смеша** (ек.)

сместа, ек., (у зн. одмах): *идемо сместа одавде*, т. 141

сместити (ек.), в. нам(ј)естити

смети, смем, смеју, смејући, смедијах и смејах, смех-сме и смедох-смеде, смео-смела; у служби футура егзактног и: смеднем, смедну (ек.)

смех; смешан, смешкати се, смешно (ек.)

смештати (ек.), в. нам(ј)естити

смијати се, смијем се, смију се, смијући се, смијах се, смијаше се, смијах се, смија се, смијао се, смијала се, смиј се, (на)смијав(ши) се, насмијан (ијек.), в. т. 8

смијенити, ијек. (уп. ек. сменити)

смијех и **смјех** (ијек.), уп. ек. смех и смех, уп. т. 10и
смијешак, -шка, т. 37
смијешан, ијек. (уп. ек. смешан); **смијешно**, прил., т. 9ђ
смијешати (се), смијешан, ијек. (уп. ек. сме́шати, сме̑шān)
смијешити се, ијек. (уп. ек. смешити се)
смијуљити се, смијуцкати се, ијек.
смилети (ек.), **смиљети** (ијек.), в. под милети
смио, смјела, смјело, комп. смјелији (ијек.), т. 36б(11)
смион, -а, -о; **смионост** (обичније смјелост), ијек.
с миром, т. 140в
смјеђ, в. смеђ
смјењив, ијек. (уп. ек. смењив)
смјеса и **смјеша** (ијек.)
смјеста, ијек., прил. (у зн. одмах): *йоћи смјеста на йијацу*, т.8б
смјестити (ијек.), в. нам(ј)естити
смјети, смијем, смију, смијући, смијах и смједијах, смјех-смје и смједох-смједе, смио (не *смјео*), смјела; у служби футура егзактног и: смједнем, смједну (ијек.), т. 8г(2)
смјеша и **смјеса** (ијек.)
смјешкати се, ијек. (уп. ек. смешкати се); **смјешљив**
смјештати (ијек.), в. нам(ј)естити
смоћи, в. моћи
смрдибуба, т. 81а
смрека, дат. -ки (ретко -ци), ген мн. смрека, т. 31б(8)
смркнути (се) и **смрћи (се)**, смркнем (се), аор. смркнух и смркох, рад. прид. смркнуо и смркао
смршавити, в. мршавити
с муком, т. 140в
смучање, смучарство, смучке, смучарски; уп. ски-
смучка, дат. -чки, ген. мн. -чки и -чака, т. 31б(3)
снабдевати, -ам (ек.)
снабдевеност (стање), **снабдевање** (процес) и зато је погрешно: *снабдевеносш је била редовна* (треба: *снабдевање је било редовно*)
снабдети, снабдем, -еју, ређе снабдим (ек.)
снабдијевати, -ам (ијек.)
снабдјевеност, снабдијевање
снабдјети, снабдијем (ређе снабдим), ијек.
Снајвар (исл. Snævarr), т. 261
снаха и **снаја** (други лик може бити стилски неутралан или фам. и хип.), т. 18; дат. снахи и снаси (т. 15г, 31б(2)), поред снаји
снег, снегопадан, снегопадина, Снегуљица (књ. лик), **снежан** (ек.)
Снежана (име и лик из бајке), т. 42
снек-бар, т. 88б
снеруке (у зн. незгодно, неповољно, неподесно), в. наруку, т. 140а
снесен (не *снещен*; уп. снети, снесем), в. -нети, -нијети
снет, ж. (инстр. снећу и снети), снетљив (ек.), т. 21
снети, снијети, в. -нети, -нијети
Снешка, дат. -ки (име и хип.), ек., т. 31б(4)
Снешко Белић (име), т. 42; **снешко** (ек.), **сњешко** (ијек.), фигура од снега
снизити, -им, снижен, *снижење*
снијег, вок. снијеже, мн. сњегови, сњегова (ијек.) т. 9д и 21(нап. 2)
снијежан и **сњежан** (-жна), **снијежак** (-шка), **снијежити, снијежница** (ијек.), в. т. 10зи
снијет, ијек. (инстр. снијећу и снијети); уп. ек. снет
снимак (необ. снимка)
снимателька, дат. -ки, ген. мн. -ки, **снимателькин**, т. 30а, 31б(8)
снисходљив, снисходљиво, снисходљивост, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 21
снова, арх. (прил. у зн. *изнова, исйочешка*): *увек йочиње снова*, т. 141
с ногу, т. 140в
сноп: *снойље* (не снопје), т. 29
сносити, -им, трп. прид. *сношен*, уп. носити
сношљив, т. 21
сњегови, в. снијег
сњегопадан, -дна, **сњегопадина, Сњегуљица** (ијек.), т. 21(нап. 2)
сњежан и **снијежан** (-жна), ијек., т. 10л; уп. ек. снежан и снежан
Сњежана, т. 8б

сњетљив, сњетљивост, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости), ијек., т. 21
Сњешка, дат. -ки, т. 8б, 31б(4)
Сњешко Б(и)јелић (име), т. 42; **сњешко** (ијек.)
со, соли, инстр. сољу и соли, т. 36б; **сони**: *сона киселина*
собар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **собарев** и **собаров**, т. 34а
с обзиром на (нешто), не „обзиром на...”
Совјетски Савез (ум. Савез Совјетских Социјалистичких Република, СССР), т. 50а
совјетско-фински рат, т. 61
сода: *сода-вода*, т. 88б; *сода бикарбона*
содом (пропаст); **содома** (блуд, разврат); ***Содома*** и *Гомора* (библ. места на Мртвом мору)
сојка, сојки, сојкин (обично прен. зн.), т. 30а, 31б(8)
сокачић (дем. од сокак), т. 30г
соко, сокола, мн. соколи и соколови
Сокобања, сокобањски; *Соко-град* (арх. и песн.), т. 50б
Соколац (код Сарајева), из *Сокоца*, у *Сокоцу*, т. 36б(3)
соколски, т. 36б(5)
Сократ (грч. Sōkratēs); **сократовац, сократски** и **сократовски**, т. 191а
Солзбери (енгл. Salisbury), в. т. 208—212
солвентан, -тна, **солвентност**, т. 37в(1)
солдат, солдатеска (-ски, боље него -сци, ген. мн. -ски, необ. -сака), **солдатуша**
солист(а), мн. -сти
солисткиња, т. 26г(2)
соло: *соло м(ј)еница, соло ӣ(ј)евач, соло ӣитара*, т. 86а
Соловјов (изузетно *Соловјев*), рус., т. 250б
Соломон, соломонски (мудро, као Соломон); ређе *Соломун*, заст. и *Саламон, Саламун*)
соло певање, уп. соло
Солт Лејк Сити (енгл. Salt Lake City), т. 214
Солун, трад., т. 193
Солунац, -нца, али **солунац** ’учесник Солунског фронта’, т. 48в, 49
Солунски фронт, т. 60б
Сомалија, сомалски, Сомалац, Сомалка (дат. -ки, ген. мн. -ки), не *сомалијски, Сомалијац*, т. 31б(4), 48в, 50а
Сомбатхељ (мађ. Szombathely), т. 234
Сомборка, дат. -ки, т. 31б(4)
Сомоза (шп. Somoza), т. 28б, 290
сони, сона, в. со, т. 36б(5)
Сони (Sony, фабрика), **сони** (марка производа), т. 71, 72
сопранисткиња, т. 26г(2)
сопственик (вок. -иче), **сопственица** (присв. прид. сопственичин), **сопственички**, поред власник итд., т. 28а
сопче, -ета (од соб+че), т. 19
Сораја (перс.), т. 206б
Сорос, Џорџ (George Soros, по америчком изговору), боље него Сорош, Шорош
сорта, ген. мн. сорти (и сората), **сортни**
S.O.S. или SOS (међ. знак за тражење помоћи); ћир. С.О.С. (СОС), т. 181
сотона и *сатана* (уопште: зао дух који наводи на грех, ђаво); ***Сотона*** (када се схвати као појединачно биће, уп. Луцифер), т. 43
Соуса, не него **Соза** (порт. Sousa), т. 244
софизам, -зма, **софист(а)**, мн. -сти, **софистика**, дат. -ци, **софистичан**, -чна, т. 31б(1), 37в(1, 3)
Софија (Sofia) и **Софије** (Sofie), разл. л. имена у сканд. јез., т. 258; уп. Марија, Марије
Софија, софијски, Софијац, Софијка (дат. -ки); *Ајa Софија*, т. 18ђ, 31б(4), 48в, 50б
софистициран, -а
софра
софтвер, софтверски
соха, дат. сохи, т. 31б(8)
Сохаг (геогр., ар. у Египту), уп. т. 204б
социјалдемократ(а), м., у мн. -ти (м.) и -те (ж.)
социјалдемократија, социјалдемократски
социјализација, инстр. -цијом, т. 18а(1), б

социјалист(а), мн. -сти
Социјалистичка Народна Арапска Либијска Џамахирија, в. Либија
социјалисткиња, т. 26г(2)
социокултурни, т. 103а
социолингвистика, т. 83
социолог, социологија, социолошки, т. 83
Сочимилко (шп. Xotchimilco), т. 290
СОШ, ген. СОШ-а, скраћ. *Санитетска официрска школа*, т. 181Б
спаваћица (кошуља за спавање; друго је *спавачица*)
спавачица, спавачицин, т. 30б
спазам (мед.), **спазматичан**
Спалато (итал. Spalato), т. 217
спаљење (према *спалити*, -им, спаљен), т. 23г
спанаћ
Спартак, Спартаков, т. 63в, 69
спасавати (не *спашавати*), **спасавање** (не *спашавање*), уп. спасти
списатељица, спаситељичин, т. 30б
спасилац, -иоца, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
спасити, -им, спашен, боље *спасти*, -ем, *спасен*
спаситељка, дат. -ки, ген. мн. -ки, **спаситељкин**, т. 30а, 31б(8)
Спасовдан (црквр. празник), т. 59; до Спасовдана, ређе (рег.) до Спасова дана; арх. до Спасова дне, о Спасову дне)
спасти, спасем, (они) спасу, спасао-спасла, *спасен*, **спасење** (боље него *спасити*, спасим, спасе, спасио-спасила, *спашен*, *спашење*; у директној вези са овим је статус несвр. гл. *спашавати*)
спати (песн.), спим-спиш, спе (не спем, спу нити спијем, спију)
спахија, спахијски, т. 18ађ
спахиница, т. 18г(1)
спачек (аутомобил, серијс. производ), т. 71
спашавати, не него спасавати; уп. спасти, спасити
спејс-шатл (енгл. space shuttle), спејс-шатла, мн. спејс-шатлови
спектакл (ген. мн. -кла)
спектрограм, спектрограф, спектроскопија
спекулативан, спекулација; спекулисати, -шем (у зн. *нагађати*, *теоретисати, размаштрати* и сл.); уп. шпекулација
спелчекер (електронски коректор, енгл. spell checker)
сперматозоид
-спети (ек.), **-спјети** (ијек.), у сложеним глаголима као: **доспети и доспјети (приспети и приспјети)**, доспем, доспеј, доспех-доспе, доспео-доспела (ек.), доспијем, доспиј, доспјех-доспје, доспио-доспјела (не доспјео, приспјео), ијек., т. 8г, посебно под г(2)
специјализација, инстр. -цијом, т. 18а(1), ђ
специјалист(а), мн. -сти
спикер, инстр. -ом, **спикерка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8), 34а
спиља и **спила**
спитфајер (авион, серијс. производ), т. 71
спјев, не спијев, уп. ек. спѣв
-спјети, в. под -спети
сплавар, инстр. -ом и -ем; **сплаварев** и **сплаваров**, т. 34а(1)
спласнути (спласнуо, -ула и спласао, спласла)
сплетка, дат. -тки, ген. мн. -така и -тки, т. 31б(3)
сплеткар, инстр. -ом и -ем, **сплеткарев и сплеткаров**; **сплеткарош**, инстр. -ем, т. 34а(1)
спојити, спојим, **спојив**, т. 18в
спојка, дат. спојки и спојци, ген. мн. спојки, т. 31б(2)
спојлер (стабилизатор, на авиону или спорт. аутомобилу, енгл. spoiler)
споља, спољашњи, спољашњост, спољни (и спољњи)
спољно-: *спољнополитички, спољнотрговински*, т. 103б
спомен у спојевима, пише се са цртицом: *спомен-библиотека, спомен-дом, спомен-збирка, спомен-обележје/обиљежје, спомен-плоча, спомен-чесма* итд., т. 82б
Споменик незнаном јунаку (на Авали), **Споменик ослободиоцима Београда, Споменик косовским јунацима** (звран. називи споменика), т. 68;

(уп. скр.: Пешачићемо до *Незнаног јунака.*)

Споменица 1941. године и краће *Споменица* (одликовање), т. 40, 65

спонзор, инстр. -ом, **спонзорски, спонзорисати, спонзоруша**

споразумијевати се, ијек., ек. споразумевати се; уп. разумети (се)

споро-: *споровозан, спороговорећи, спорораспадајући*, т. 103б

спортист(а), мн. -сти; (англ. *спортсмен*)

спортисткиња, т. 26г(2)

спорт-клуб, т. 82в; обичније је *спортски клуб*

спортска такмичења (лиге, манифестације, турнири и сл.) — пишу се великим почетним словом прве речи (остале речи ако су саме по себи властита имена): *Светско фудбалско првенство у Јужној Африци, Летња олимпијада у Лондону, Јадранска кошаркашка лига, Београдски АТП турнир, Куп шампиона, Петнаесте Љубичевске игре* (*Љубичевске игре* су устаљено званично име, уп. бијенале), *Трећа квалификациона група* итд., т. 63д

спортсмен (енгл. спортсман), в. спортист(а)

спот: *видео-спот*, мн. видео-спотови, т. 84

спочетка у зн. *испрва*, т. 141, али: *кренуо је с почетка, с почетка на крај*

спрам, предл. (по правилу са ген.)

спрва, спрвице, обичније испрва

спрега, дат. спрези, т. 31б(1)

спрегнути (спрегнем, спрегну, спрегох и спрегнух,спрегао и спрегнуо, спрегни, спрегнувши и спрегавши, спрегнут), обичније него **спрећи** (спрегнем, спрегох, спрегао, спрегавши)

спреда (прил., ретко спред), ек.

спрej, инстр. спрејом, мн. спрејови

спрем и **спрема** (предл., необ.)

спремачицин, т. 30б

спрећи, в. спрегнути

сприједа (прил., ретко спријед), ијек.

спринт (мн. спринтови), **спринтовати, спринтер** (вок. -у, инстр. -ом), **спринтерка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **спринтерице** ж. мн.

с пролећа (ек.), **с прољећа** (ијек.), т. 37а, 138в

спустити, в. допустити

СПЦ, скраћ. *Српска православна црква*, т. 181Б; остаје непромењено, погрешно је: „из СПЦ-а", „у СПЦЕ-у" и сл.

сразмер и **сразмера, сразмерност**, ек.; ијек. **сразмјер, сразмјера, сразмјерност**

с раскида (арх.): *није с раскида* (сагласан је), т. 37а, 140

Србија, вок. Србијо, инстр. Србијом, т. 18, 34, 50а

Србија: *Република Србија; Кнежевина Србија, Краљевина Србија, Народна Република Србија* (истор.), т. 50а

„Србија-гас", зван. назив предузећа (озваничено погрешно спојено писање)

Србијанац, -нца; уп. српски

Србијанка (жена из Србије), дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(4); *Србијанка* (новине), т. 64

српски (који се односи на Србијанце и Србију), сл. *западносрбијански* (нпр. говори), *с(ј)еверносрбијански*, т. 104

Србин, Српкиња, Срби; Српство (зб., *Срби*), **српство** (својство), **Србадија** (зб. разг.), в. т. 48аб(и нап.)

срдашце, срдашца (срдашцета), ген. мн. срдашца (срдашаца)

средишни и *средишњи* (затрвена је значењска нијанса: који се односи на средиште према централни, средњи), т. 26г(4)

средишњица (у шаху)

средње- (када има значење: између *ниско* и *високо*): *средњепродуктиван, средњеразвијен, средњерадиоактиван* итд.; када се посебно наглашава може и одвојено — *средње развијен*, в. т. 105 (уп. *средњо-*)

средњи: *Средња Америка* (потконтинент), *средња Европа* (геогр.), *Средња Европа* (земље и народи), *Средњи исток* (земље и народи), т. 50вг, 52

средњеразвијен, т. 105 (одвојено кад се **средње** посебно наглашава)
средњи век (ек.), **средњи вијек** (ијек.), т. 62а
средњо-: *средњоамерички, средњов(ј)ековни, средњоевропски, средњоисточни, средњошколски*, т. 104; уп. средње-
средњошколац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 36б(6)
средовечан, -чна, ек.; ијек. **средовјечан**, -чна
Средоземно море, Средоземље, т. 50ђ; уп. Медитеран
Средска или **Сретечка жупа**, т. 56а
средство (ген. мн. средстава), т. 20а(1)
Срем, у старијим текстовим био је у употреби и ијек. облик *Сријем*, у савременим текстовима (и у ијек. контексту) треба употребљавати изворни екавски облик, т. 50г
Сремски санџак, в. *Санџак Срем* и т. 56а
Сремски фронт, т. 60б
срео и **срио** (од срести), ијек., в. срио, т. 10ђ
сретан, в. под срећан
Сретечка или **Средска жупа**, т. 56а
сретн-, в. под срећан
срећан, -ћна, -ћно, **срећно** (прил.), **срећник, срећница** — и (об. у зап. крајевима) **сретан, сретно, сретник, сретница**, т. 23а
срећка, дат. -ћки, ген. мн. -ћака, т. 31б(2)
срио и **срео** (од срести), ијек.; тако и: **пресрио** и **пресрео, сусрио** и **сусрео**, т. 10ђ
сродство, т. 20а(1)
срп., скраћ. *српски*, т. 179а(3)
Српска: поименично *Република Српска* (*из Српске, у Српској*), т. 50а
Српска православна црква, т. 63б; скраћ. СПЦ, т. 181б
српски: *српски говори, српски језик, Српска деспотовина* (ист); *српскохрватски језик* (ист.), *српскохрватско-мађарски р(ј)ечник; српско-хрватски језик* (после распада), т. 103в (нап.)
Српско народно позориште, т. 63б
српскословенски (српска редакција старосл. језика), скр. **српсл.**, т. 179б(2)
српскохрватски (хрватскосрпски), кад се односи на заједнички језик одн. језичку заједницу (истор.); **српско-хрватски (хрватско-српски)**, кад се односи на савр. стање, т. 103в(нап.), 109; уп. српски
српсл., скраћ. *српскословенски* (српска редакција старосл. језика), т. 179б(2)
српство (припадност, особина); **Српство** (српски народ), уп. и под Србин, т. 48аб(нап. 1)
с руке, в. на руку, т. 37а(3)
срце, ген. мн. срца (песн. срдаца)
срџба, ген. мн. срџба и срџби, т. 19
-ст за фарнц. -ST (недоследно), т. 275
ст., скраћ. *стари*, т. 179а(2)
стабалце и **стабаоце**, -а, -ета, дем. од стабло
стадијум (и стадиј), в. -ij, -ијум, т. 190в
стадион, т. 190в
стажист(а), мн. -сти, **стажирати**
стажисткиња, т. 26г(2)
стајалишни (према *стајалиште*), т. 26г(4)
Стајл (хол. Steyl), т. 280а
стајлинг (енгл. styling); *стајлинг-центар*
Стајнбек, Џон (John Steinbeck), боље него Штајнбек
-стак: именице с непостојаним **а** у завршетку *-стак* у косим падежима губе глас т: *листак — лиска*, али *најрстак — најрстка*, т. 26г(2)
стакалце, стакалца и стакалцета, мн. стакалца, ген. стакалца и стакалаца (нестандардно је *стакаоце*), т. 36б(8)
стакларка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ, т. 31б(8)
стакленка, дат. -ци, ген. мн. -кӣ, т. 31б(1)
стамбени (од стан), т. 22
станар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **станарев** и **станаров**, т. 34
станарка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ, т. 31б(8)
станац: *станац камен, камен станац*
стандард, ген. мн. стандарда, т. 37в(4)

станиол
стани-пани, уп. т. 129
Станка (дат. -ки), **Станкин** (не Станци, Станчин), т. 30а, 31б(4)
старалац, -оца, мн. -оци, -лаца (не *стараоц*), т. 36б(6)
старамајка (бака), дат. -ци, т. 31б(1); **старамајкин** (уп. ма́јка), т. 30а
Стара Пазова, т. 50б; **старопазовачки**
Стара планина, т. 50д
Стара Риша (чеш. Stará Říše), т. 283
старати (погрешно у зн. *постајати стар*), али **старати се**, -ам се (о некоме или нечему)
Стара Црна Гора (ист.), т. 56(нап.)
старети, стареo (ек.), ијек. **старјети**, старио, старјела у зн. *постајати стар*; **старити**, старио-старила (у ек. и ијек.), и у претходном значењу и у зн. *чинити старим*
старешина, старешински, старешинство, старешовати (ек.)
стари: *стари Грци, стари Готи, стари Римљани* (необавезни и испустиви атрибут), т. 48б(нап. 2)
стари век (ек.), **стари вијек** (ијек.), т. 62а
Стари Вујадин (лик из нар. поезије), уп. Старина Новак, т. 42
Стари град (део Београда), т. 54а
Стариграђанин (према Стариград), **Стариграђанка** (дат. -ки, ген. мн. -кӣ), **стариградски**, в. т. 31б(4), 48в
стари завет (раздобље: *у време старог завета, у старозаветно време*), **Стари завет** (књига, део Библије), **старозаветни** (ек.)
стари завјет (раздобље), **Стари завјет** (књига), **старозавјетни** (ијек.)
старији, старија, старије, т. 18; *Плиније Старији*, т. 41г
Стари континент (Европа), т. 50в(нап.)
Старина Новак (из нар. поезије), уп. т. 42
Стари свет (Европа), т. 50в(нап.)
Стари Словени (у зн. етн. групе), т. 48б
Стари Срби Зеђани (ист., у зн. етн. групе), т. 48б
старити, в. старети
старјети (ијек.), в. под старети
старјешина, старјешински, старјешинство, старјешовати (ијек.), т. 8д(1)
стармали
старо-: *старобечејски, староградски, старогрчки, старомодан, старословенски, старосрпски, старовисоконемачки*, ијек. *старовисокоњемачки* итд., т. 103а
староседелац (-еоца, ген. мн. -елаца), ек.; ијек.: **старосједјелац** (-диоца, ген. мн. -дјелаца) и **старосједилац** (-диоца, ген. мн. -дилаца), т. 10д (не *старседеоц, старисједиоц*); 36б(6)
староселац (онај који је из старог села) и **Староселац** (према Старо Село), **староселка и Староселка** (дат. -ки); **староселски** (према Старо Село), в. т. 31б(4), 36б(5)
старосједјелац и **старосједилац**, в. под староседелац
старосл., скраћ. *старословенски*, т. 179а
старосни (старосна граница), 26г(4)
Стати (алб. Stathi), т. 201б
статика, -ци, т. 31б(1)
статист(а), мн. -сти, **статирати**
статисткиња, т. 26г(2)
статут (схваћено описно, као општа реч) и *Статут* (као скраћено име акта), в. т. 64 и нап.
стационар; *Стационар* (назив одр. установе или њеног дела), т. 63б
стваралац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца (не *стваралац*), т. 36б(6)
стваралачки, стваралаштво, т. 27
Стварање (часопис), т. 64
Стеван Високи, т. 41в
Стеван Првов(ј)енчани, т. 41г
стега, дат. стези, т. 31б(1)
Стејдн (исл. Steinn), т. 261
Стејт департмент (енгл. State Department), т. 214
Стенли (енгл. Stanley), в. т. 208—212
Стеновите (ијек. Стјеновите) **планине** (у Америци), т. 50д
стенографија, т. 83
степенишни, т. 26г(4)
стерати, стерем, уп. -стрети, -стријети
стерео-: *стереотип; стерео-звук, стерео-снимак, стерео-уређај*, т. 84

Стеријино позорје и (скраћ.) **Позорје**: *на овогодишњем Позорју*, т. 63д и нап.
стероид, обично у мн. *стероиди* (не *стереоид*)
стењак, -ња, мн. -њци, -њака, т. 31б(1)
Стив (енгл. Steve), в. т. 208—212
Стивен (енгл. Stephen), в. т. 208—212
Стивенс (а не „Стивнс"), в. т. 208—212
Стијовић, т. 41б
с тим(е)
стипендија, стипендист(а), мн. -сти, **стипендирати**
стипендисткиња, т. 26г(2)
стиска, дат. стисци, т. 31б(1)
стискати, в. притискати
-стити, формант (завршетак) многих глагола код којих трп. прид. одликују варијације фонетизма са -шт- или -шћ- или оба паралелно, али најчешће с превагом једног од њих (уп. нпр.: **пуштен, чашћен, крштен, замашћен** и **замаштен** и сл.); у овај систем улазе глаг. именице на -ње и итеративи на **-ати, -авати** и **-ивати** од истих основа (уп. нпр.: **чашћење, чашћавати, нам(ј)ештати, учвршћивати**), т. 32а
стихија, стихијски, т. 18ђ
стицати (стицај и сл.) према *стећи*, у ек. и ијек.
стицати према стаћи, стакнути (ватру)
Стефан Митров Љубиша, двојно презиме, т. 9б
стјуард, ген. мн. стјуарда, т. 37в(4)
-стни, не упрошћава се испадањем **т** у придевима од страних основа, као нпр.: *азбестни, контрастни, протестни, рубостни* и сл., т.; уп.: *вредносни, врсни, жалосни, масни, старосни* итд., т. 26г(4)
сто, стола, мн. столови; **Столови** (геогр.), **стони**, т. 36б, 50д
сто, стотина: *сто двадесет (и) четири (четворо, четворица, четврти); три стотине шездесет (и) пет (петоро, петорица, пети)*, т. 115
стовариште, стоваришни, т. 26г(4)
стога (зато, због тога), али: *с тог(а) бреѓа*
Стогодишњи рат, т. 60а
сто-дв(ј)еста, т. 120
стоик, мн. стоици, **стоицизам**, т. 18в(3)
стојадин (аутомобил, серијс. производ), т. 71
стојећке и **стојећки** (прил.)
стојиште
Стокхолм (Stockholm), не Штокхолм
столац, стоца, **сточић**, т. 36б(3, 4)
Столац, Стоца (у Херцеговини), **столачки, Сточанин, Сточанка**, т. 36б(3), 48в, 50б
Столе (Столета и Стола)
столеће; столетан, -тни (ек.)
стољеће; стољетан, -тни (ијек.)
стони, в. сто
стонога, дат. стонози, **стоногин**, т. 30а, 31б(1)
стоосамдесетпетогодишњица (185-годишњица), т. 11б
Storting, в. т. 25б
сто посто (100%), **стопостотни** (100%-ни), **стопроцентни** (100%-ни); **сто одсто**
сто пута (ређе стопут)
стотинак и (ретко) **стотињак**
стотинарка, дат. -арци и -арки, ген. мн. -арки, т. 31б(2)
стотинка, дат. -ци и -ки, ген. мн. стотинки, т. 31б(2)
стотка, дат. -тки, ген. мн. -тки, т. 31б(3)
стотонски
стотридесетпетогодишњи (135-годишњи), т. 11б
сточар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **сточарев** и **сточаров**, т. 34а
сточић, уп. и столац, т. 36б(4)
стр., скраћ. *стран(иц)а*, т. 179а
Стравински, Стравинског(а)
страга (прил.)
страдалац, страдалца и страдаоца, вок. страдалче и страдаоче, ген. мн. страдалаца, т. 36б(6)
Стразбур (франц. Strasbourg), т. 275
Стразбур (према фр.), т. 20в(3)
Стрејсенд, Барбара (Barbara Streisand), не Стрејсенд (како се усталило)
странка, дат. странци (без обзира на значење, уп. нпр.: *Поклањам пажњу свакој странци у поступку.- Поправљају се односи у странци.*); ген. мн. странака (не *странки*), т. 31б(1)

странпутица, т. 22
страстан, -сна, т. 26г(4)
стратегија, стратегијски, стратешки, т. 18а(1), ђ(1), 28а
стратиграфија, т. 83
стратосфера (не -свера)
Стратфорд апон Ејвон (или: *Стратфорд на Ејвону*), т. 101а
страхо-: *страховлада, страхопоштовање*, т. 81а
страшљив (уп. неустрашив и неустрашљив)
Стрејсенд, в. Страјсенд
стрела (ек.), **стрелац** (-лца), ек.; **стреласт, стрелица, стрелиште, стрелимице** (ек. и ијек.)
стрељачицин, т. 30б
стрељачки, стрељаштво, т. 27
стреме, стремењача
стремити, стремљење (одомаћени русизам); непотребна ијекавизација *стријемити, стријемљење*
стрепети (не *стрепити*), стрепим, стрепех, стрепео-стрепела (ек.)
стрепња (ек. и ијек., не *стријепња*), ген. мн. стрепњи
стрепјети (ијек., не *стријепити*), стрепим, стрепјех, стрепљах, стрепио-стрепјела
стрептомицин, т. 71
-стрети (ек.), **-стријети** (ијек.), у слож. глаголима као **застрети — застријети**, застрем, застри, застрех-застре (ек.), застријех-застрије (ијек.), застро-застрла, застрт; ретко се употребљава прости глагол **стр(ij)ети** (стрем и стерем), али је обичнији у вар. **стерати**, стерем
стреха, ек. и ијек., дат. стрехи, ген. мн. стреха (не *стреја*), т. 31б(8), 8д
стрехица, т. 30г(4)
Стрибрна Скалица (чеш. Stříbrná Skalice), т. 283
Стрибро (чеш. Stříbro), т. 283, 284
стризибуба (не *стрижибуба*), т. 81в(1)
стријепити, стријепјети, не него стрепјети, ијек.
стријела, стријелац, стријељати (ијек.), т. 9в; уп. ек.: стрела, стрелац, стрељати
стријепња, не него *стрепња*, в. стрепети
-стријети, в. под -стрети, -стријети
стријеш (ијек.), уп. ек. стрêш
стриктан, -тна; прил. **стриктно**
стрина: *стрина Стана*, ген. стрина Стане и стрине Стане итд., т. 92б
Стринберг (трад., швед. Strindberg, изг. Стриндберј), т. 260в
стрип, стриповати, -ујем; *стрип-издање*, т. 82в
стриптиз, стриптизерка (дат. -ки, ген. мн. -кӣ) и **стриптизета**, т. 31б(1)
стрићи (не стригати), стрижем, стригу, стригући (не стрижући), стризи, стризите (не стрижи, стрижите); тако и **острићи, престрићи** и сл., т. 31в
стриц, вок. стриче, инстр. -ем, мн. стричеви-стричева; **стричев**, т. 34а
стрмни: *стрмно жито*
стрмоглав, стрмоглавити се; стрмоглаво и **стрмоглавице** (прил.)
строг (комп. *строжи*), **строго** (комп. *строже*, суперл. *најстроже*)
строцијум (стронциј), т. 190в(2)
стрпјети се, стрпио се, стрпјела се; уп. ек. стрпети се, стрпео се, -ела се
стругаљка, дат. -ци, ген. мн. -кӣ, т. 31б(1)
стругати, стружем, (они) стружу, имп. стружи, т. 31в
струјом(ј)ер, инстр. -ом, т. 34
-струк: *двострук, тространук, стострук*
струка, дат. струци, т. 31б(1)
струкиран (из трг. речника, сматра се некњ.)
структура, структуралан, структурни, структурирати
структурализам, структуралист(а), мн. -сти, т. 37в(1)
стсл., скраћ. *старословенски*, т. 179б(2)
стубац, -пца (мн. ступци-стубаца), т. 19
стубишни, т. 56г(4)
Студентски трг, Студентски парк, т. 54б
студиј (изучавање), инстр. студијем; **студија** (нпр. научна расправа), инстр. студијом; **студије** (мн.), студија (нпр. *универзитетске студије*), т. 190в(2)

студијски (према студио и студије), т. 18ђ(1)
студио, студија, инстр. студиом, мн. студији, ген. студија, дат. студијима (уметничка радна просторија и сл.), т. 18б
студиозан, -зна, т. 18б
студјети, студи (ијек.)
Ступарич (итал. Stuparich), т. 217
ступац, -пца (мн. ступци-ступаца), т. 19
су-, в. под **са-**
субвенција, субвенционисати
субверзиван, субверзија
субјекат и **субјект**, -кта, ген. мн. -ката, т. 37в(2)
сублимат, сублимација, сублимисати
субординација
суботњи
субп-: субпериодизација, субполаран, -рна, т. 20в(1); уп. супкултура, супстандард, суптропски и сл.
Субхија, т. 20в(3)
сув и **сух**, т. 15в
сувача
сувласничин (према сувласница), т. 30б
сувљи (суши), т. 15в(нап.)
суграђанка (дат. -ки), т. 31б(8)
суд: *Врховни суд, Уставни суд* (скраћ. *Суд* као одређ. установа, али малим словом као термин или општи појам, уп. влада), т. 63, 68
судски, судство, т. 20а(1)
Суенхуађанг (кин. Sunhuajiang, пека), т. 229
Суец, суецски; *Суецки канал*, т. 50д
Суздајк (хол. Soesdijk), т. 280б
суздржати се, суздржавати се (и уздржати се, уздржавати се)
сузе мајке божје (бот.), т. 73
Сузуки (јап. Suzuki), т. 218б
суицидан, -дна, т. 18в(4)
Суицу (јап. Suitsu), т. 218б
сукња, ген. мн. сукања
сукривац, -вца, т. 37в
сукцесија, сукцесор (инстр. -ом), т. 34а
Сулејман (алб. Sulejman), т. 201б
Сулејман (ар.), т. 204б
Сулејман Величанствени, т. 41г
сулфатијазол
Суљага, т. 94
сумња (ген. мн. сумњи), **сумњати, сумњив, сумњичав, сумњичавост**
сумпор- у саставу термина, т. 89а, уобичајено је писање с цртицом: *сумпор-диоксид, сумпор-дихлорид, сумпор-водоник* итд.; препоручује се цртица и за друге хем. термине сличног карактера.
сународник
сунаследник (ек.), **сунасљедник** (ијек.), т. 21(нап. 2)
сунашце, сунашца, ген. мн. сунашца (сунашаца)
Сунг (кин. династија, Сонг), т. 229
Сун Јат Сен, трад. кин., т. 197б
Сунце или **сунце**: а) велико слово кад се има у виду неб. тело: *звезде пратуљци Сиријус, Већа и Сунце, Земља се окреће око Сунца, експлозије на Сунцу, помрачење Сунца, стоји Сунце високо у подне* итд.; б) мало слово у вези са светл. и топл. приликама и у пренесеним знач.: *дан без сунца, седим на сунцу, не треба држати на сунцу, помакни ми се са сунца, обасјан сунцем, угрејало сунце, слабо подносим сунце; ти си моје сунце, угасло је моје сунце*, т. 46 и 47
сунчев или **Сунчев** (у складу с претходним): *Сунчев систем, Сунчеве пеге; пробија се сунчева светлост, обасјан сунчевим зрацима* итд., т. 47(нап.)
супер-, т. 83, спојено: *супернова, суперспектакл, супersила, суперфосфат, суперревизија, суперсензибилан*; али *супер-Енглез*, т. 84; одвојено кад добије значење придева и посебан нагласак: *имали смо супер журку* (уп.: *журка је била супер*). Долази и као именица (*50 литара супера*)
суперл., скраћ. *суперлативи*, т. 179а
супкултура (поткултура)
супкутан
супротставити се
супруг, вок. супруже, мн. супрузи, т. 31б(1)
супруга, дат. -зи, т. 31б(1); **супругин**, т. 30а

супскрипција
супспецијализација, т. 20в(1)
супстантив, супстантивизација
супстанца; супстанција, супстанцијалан
супституент, супституит, супституција, супституисати (-ирати)
супстрат; супстратосфера, т. 20в(1)
суптангента (мат.)
суптропи, суптропски
супфебрилан (мед.)
сурла, ген. мн. сурли
суруткa, дат. -тки, т. 31б(2)
сурфинг; сурфер, сурфовати
сусам
сус(ј)етка, дат. -тки, ген. мн. -ткӣ, т. 31б(2)
суснежица (ек.), **сусњежица** (ијек.), т. 21(нап. 2)
сусрео, сусрио, в. срео, срио
сустанарка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(8); **сустанаркин**, т. 30а
Суст (хол. Soest), т. 280
сустигнути, сустићи, в. стићи
сутјеска (уска клисура, теснац); **Сутјеска** (река и битка), т. 50ђ, 60б
сутра (у ек. и ијек.), **сјутра** (у ијек.)
суфикс, мн. суфикси-суфикса (не суфикаса), т. 37в(3)
сух, в. сув
сухомеснати производи, т. 15в
Сухоњ (слч. Suchoň), т. 267
Сучава (рум. Suceava), т. 247
сучелице (прил.)
Суџоу (кин. Suzhou, град), т. 221, 229
суши, в. сувљи, т. 15в(нап.)
сушица (према сух), т. 30г
сфера, сферни, сферичан (не свера)
сфинга, дат. сфинги (уп. нпр.: *међу сувенирима могу се наћи и сфинге*); **Сфинга** (споменик у Египту), т. 31б(2), 68, 191а
СФОР, из СФОР-а, у СФОР-у (погрешан је изговор „есфор, из есфора")
Сфорца (итал. Sforza), т. 217
сфрагистика, дат. -ци, **сфрагистичар**, т. 31б(1)
сфушерити (сфушерисати)
сх., скраћ. *српскохрватски* (и српско-хрватски, нпр. језик), т. 179б(2)
схарчити
схватати (не схваћати)
схема, схематизам, схематизовати, схематски и шема итд.
Схидам (хол. Schiedam), т. 280б
схизофренија, схизофреничар, схизофреничарка (дат. -ки), т. 31б(1); **схизофреничан**, обичније шизофренија итд.
схоластика (и сколастика), дат. -ци (т. 31б), **схоластичар** (и сколастичар), **схоластик** (и сколастик), **схоластички** (и сколастички), т. 28б
сценарио и **сценариј**, мн. сценарији (м.), ређе и сценарија (с.), т. 190в(2) (необ. је сценаријум); **сценарист(а)**, мн. -исти
sc. (не *sci.*); *Doctor scientiae* (у лекарским титулама) скраћује се *dr sc.*, т. 180
сцијентизам, сцијентистички
Сцила (*између Сциле и Харидбе*; необ. је Скила), т. 192а

Т

т, д за ар. међузубне сугл., т. 204б(4)
т за грч. ΤΗ: *Атӣна, те̄ма*, т. 191а, 192
т за енгл. глас /t/, т. 212: *th*: Thatcher, Dorothy, Smith
т за исл. Þ, т. 261
т за франц. TH, т. 275
-т франц. на крају речи не изговара се и не преноси (уп. Годо), т. 275
т., скраћ. *та̄чка*, такође *то̄на* (поред t), т. 179а
Т, скраћ. *те̄сла* (јединица) и *то̄й* (у шаху), т. 180, 184
Т-13 (*минобацач Т-13*), т. 72
табакера (не табакијера)
Табит (ар.), т. 204б
табу (табуа-табуу): *та̄бу те̄ма*, т. 86в
табулатор, инстр. -ом, т. 34а
табуре, -еа, -еу, мн. табуреи, -еа
Тадеуш (пољ. Tadeusz), т. 242
тадли; *кадли-тадли* (било кад, пре или после, ипак једном)

таеквондо, таеквонда, -ду (борил. спорт)
Таијуан (уоб. уместо прецизнијег **Таијуен**, кин. Taiyuan, град), т. 229
таин (не тајин), т. 186(1)
Тајван (кин. Taiwan, раније име *Формоза*), т. 134
тајга, дат. -ги, т. 31б(8)
тајити, тајим, т. 18в(1)
тајм-аут, т. 88б
Тајмс сквер (енгл. Times Square), т. 214
Тајпинг (кин. Taiping, сељачки покрет), т. 229
-так (и *-дак*), завршетак именица са непостојаним *а* у мн. (осим у ген.) губи **т** испред **ц**: *губици, задаци, задацима, меци, преци, отпаци, почеци, преграци* итд., т. 26а
такав, -ква, -кво (не така, таки и сл.)
такмичар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **такмичарев** и **такмичаров**, т. 34а; **такмичарка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(8)
такнути (такнем, такнух и такох, такнуо и такао) и **таћи** (такнем, такох, такао); тако и од слож. глагола као **натакнути** и **натаћи, подстакнути** и **подстаћи, стакнути** и **стаћи** итд.
Таковски крст (одликовање), т. 40, 65
такође (такођер)
такозвани; скраћ. *тзв.*, т. 179б(2)
такорећи, т. 105
такса, ген. мн. такса
такси, таксија, таксију, инстр. таксијем, т. 18а(1); *такси станица*, т. 86в; **таксист(а)**, мн. -сти
тактизер (онај који тактизира), инстр. -ом, т. 34
тактика (дат. -ци), т. 31б(1); **тактичар**, инстр. -ом и -ем, т. 34а(1); **тактичност**, инстр. -ошћу, узодр. и -ости), т. 21
таласотерапија
талац, таоца, вок. таоче, мн. таоци-талаца, т. 36б(6)
талаштво
таленат (талент), -нта, ген. мн. -ната, т. 37в(2)
Талес (не Талет), т. 191в(2)
Талија (хелен. мит.)
Талијан, в. Италија, т. 48в
Талмуд (хебр. зборник тумачења јудизма), т. 64
таљење (према *талити*, -им, трп. прид. *таљен*), т. 23г
таман, -мна
Тамаш Јовић (непром.), двојно ж. презиме, в. т. 95б
тамјан, тамјаник, не тамљан
тамјаника (врста грожђа и вина, мушкат), дат. -ци, т. 31б(1), 71
Тамнава, тамнавски, Тамнавац, Тамнавка (дат. -ки, ген. мн. -кӣ), т. 31б(4), 50г
тамнети, -ним, тамнео-тамнела (ек.), ијек. **тамњети**, тамнио-тамњела, (*постајати таман*); **тамнити**, -им, тамнио-тамнила (*чинити тамним*), у ек. и ијек.; уп. белети, црнети и сл.
тамњење (и у ек. и у ијек.; уп. тамним, *затамњен*)
тамница
тамничар, вок. -у и -е, инстр. -ем и -ом, т. 34а(1)
тамно-: *тамнокос, тамнолик, тамнооки, тамнопут; тамнозелен, тамноплав, тамносмеђ, тамноцрвен* и сл., т. 106
тамо-амо (тамо-овамо, тамо-онамо), т. 129
тампон: *тампон-зона, тампон-држава*, уп. т. 88б
тамоте, в. под овамоте
тамтам, т. 86а
тангента (мат.), ген. -нти
танго (м.), танга, тангу; мн. танга (ср.)
Тангшанг (кин. Tangshang, град), т. 229
тандара-мандара, т. 135
Танзанија, танзански, Танзанац, Танзанка (не *танзанијски, Танзанијац*)
Танјуг, скраћ. *Телеграфска агенција нове Југославије*, т. 182Б
танко-: *танковрат, танконог, танкострук; танковијаст, танковит, танковитост, танкоуман* и сл., т. 106
тантал (хем.): *тантал-карбид*, т. 89а; уп. и сумпор-
Танталове муке, т. 74
танушан, танушност
танчина, танчица
тањир, дем., инстр. -ом; **тањирић** и **тањирчић; тањираст; тањирача**

Тао Јуенминг (кин. Tao Yuanming, класични песник), т. 229
ТА пећ, скраћ. *термоакумулациона пећ*, т. 90б
тапа-тапа, узв. (за подраж. корака), т. 135
тапацирати, тапациран (уобичајено, иако има мишљења да је боље *тапецирати, тапециран*)
тапетар, вок. -у, -е, инстр. -ом, -ем, т. 34а(1)
Тарквинија (итал. Tarquinia), т. 217
Тарнер, уобичајено (тачније би било *Тернер* за енгл. Turner)
Таско (шп. Taxso), т. 290
Тасо (итал. Tasso), т. 217
Татабања (мађ. Tatabánya), т. 229
Татаро-Монголи, т. 102
Татре ж. мн. (из Татра); *Ниске Татре, Високе Татре*, т. 50д
тачка, дат. -чки (не *тачци*), ген. мн. -чака, т. 31б(3)
тачкица, т. 30г(1)
Таунзенд (Townsend), не Таунсенд, Тасенд
Тауфик (ар.), т. 204(8)
Тахити, јд., -ија, -ију (не на Тахитима итд.)
Тбилиси, Тбилисија, т. 20в(3)
ТВ, скраћ. *телевизија, телевизијски; ТВ емисија, ТВ програм; ТВ огласи и рекламе*, т. 145д
твој, твојег(а) и твог(а), твојем(у) и твом(е)
твор, мн. творови, т. 15а
тврдо-: *тврдоглав, тврдокоран*, т. 103б
тврдокорност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 21
тврдокрилац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 36б(6)
тврдолистан, -сна, т. 26г(4)
т. г., скраћ. *текуће године*, т. 179а
Теба (јд., грч. Thēbai мн.), **Тебанац** (вок. -нче), **Тебанка** (дат. -ки, ген. -ки), **тебански**, т. 31б(4), 48в, 191а
тегљење, не *тегљење* (уп. теглити, -им, трп. прид. *тегљен*), т. 23г
тежишни (према *тежиште*), т. 26г(4)
тежња, ген. мн. тежњи
тезаурус
тезга, дат. -зги, т. 31б(8), ген. мн. тезги и тēзгā, т. 37б(1)
тезгица, т. 30г(1)
Тејлор (енгл. Taylor), т. 118
тека (дат. теци)
-тека, формант сложеница: *библиотека, датотека, фототека*, т. 81а
Тексас, тексаски (боље него *тексашки*, уп. врбаски), **Тексашанин, Тексашанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 28а, 31б(4), 48в, 50а
текстилац, -лца, мн. -лци, -лаца, уп. дијеталац, т. 36б(6)
текстуалан, -лна (текстуелан)
телашце, -шца и -шцета, мн. -ца (ек.); ијек. *тјелашце*, в. телешце
теле-: (а) *телеграм, телеграф, телевизија, теледириговани, телекоманда, телекомуникација, телемеханика, телеобјектив, телепатија, телепринтер, телескоп, телестих, телефакс*; (б) *теле-текст; теле-фото*, уп. т. 88б
телевизијски, т. 18ђ(1)
телеграфија, т. 83
телеграфист(а), мн. -сти
телепатија, телепатски (телепатијски, телепатички), **телепат(а)**, мн. -ти
телефон, исправно је: *на телефону* (смисао — *на вези*), непотребно је замењивати са „поред телефона", „крај телефона")
телефонисткиња, т. 26г(2)
телешце, -ета, мн. -ца, дем. од тело; ијек *тјелешце*, в. телашце
телце, дем. од тело (-а, -ета; ген. мн. телца и телаца), ек.
Темишвар (трад., рум. Timisoara), т. 248
темпера; *темпера боје*, уп. т. 86в
темперамент и **темпераменат**, -нта
Тенерифе (Тенерифа-Тенерифама) и *Тенерифа* (Тенерифе-Тенерифи)
Тенијер (франц. Tesnière), т. 275
тенисерка, дат. -ки, ген. мн. -ки
тенк, тенкист(а), мн. -сти
теократ(а), мн. -ти (м.) и -те (ж.); **теократија**, т. 194г
теологија, т. 83
теоретичар, вок. -у/-е, инстр. -ом/-ем, т. 34а(1)
теоретски
теорија, теоријски, т. 18а(1), д(1)

Теотивакан (а не „Теотијуакан", шп. Teotihuacán), т. 289
Тепелена (алб. Tepelena), геогр., т. 201б
теразије, ж. мн. (вага); *Теразије* (центр. део Београда; седмо сазвежђе у Зодијаку), т. 46, 54б
терапеутски и **терапијски**, т. 18ђ(1)
Терек (мађ. Török, трад. правописом Thewrewk), т. 234
теренац, инстр. -нцем
терзија, терзијски; презиме *Терзић* (од Терзијић), т. 18г
Терешкова (рус. ж., не Терјешкова), т. 250в
теријер; *бул-теријер*, т. 88б, али *питбул теријер*
територија (териториј), т. 190(2) и 194
Територија Главног Града (јединица у аустралијском федерализму), т. 50а
Терлинк (хол. Teirlinck), т. 280
термо-: *термоакумулациони, термодинамика, термоелектрана, термоизолација, термофор, термоцентрала* и сл., али *термо-кошуља, термо-чарапе*, т. 83
Термопиле (битка), т. 60б
тер-папир
тероризам, -зма, т. 37в(1)
терористкиња, т. 26г(2)
терцијар (лат. tertiarius), боље него *терцијер* т. 62б
терцијаран, -рна, не *терцијалан*
тесан (-сна, комп. тешњи, не *тешњи*), **тескоба, тескобан, теснити** (ек.)
тесла, мерна јед. (техн.), према имену научника, т. 71
Теслине струје, т. 74
тесногруд, тесногрудост (ек.)
тет(к)а; *тет(к)а Стана*, од тет(к)а Стане, тет(к)а Стани (и од тет(к)е Стане) итд., т. 92б
тетак, -тка, вок. тетак (једнак ном.; необ. тече и тетку), мн. теци-тетака и теткови-теткова
тетка, дат. -тки, ген. мн. -така, т. 31б(3)
теткица, т. 30г(1); **теткичин**, т. 30б
Тетово, тетовски, Тетовац, Тетовка, т. 48в, 50б; *тетовац* (врста пасуља), т. 71
тетра-: *тетрапак*, али *тетра-јогурт, тетра-мл(ij)еко*
тетралогија, т. 83
тетреб (мн. тетреби-тетреба и тетребови-тетребова), ек.; **тетребић, тетребица** (ек. и ијек.); ијек. **тетријеб** (мн. тетријеби-тетријеба и тетребови-тетребова), уп. т. 8
тећи, течем (теку, текући, теци, текох, текао-текла, течен); за слож. в. под затећи
техника, дат. -ци, т. 31б(1)
техниколор
тзв., скраћ. *такозвани*, т. 179б(2)
ти, твој, мало слово; из стил. и експрес. разлога дозвољена употреба и великог слова (**Ти, Твој**), т. 78
Тибар (трад., итал. Tevere), т. 217
Тибинген (нем. Tübingen), **тибингенски** (не -шки), т. 28а
Тибо (франц. Thibault), т. 275
тигричин (према тигрица), т. 30б
-тија и **-ција**, в. т. 194г
тијело, ијек. т. 8а; уп. ек. тело
тијелце (-а и -ета, ген. мн. тијелца и тијелаца), ијек.
тијесан (-сна, комп. тјешњи), **тијеснити** (ијек.); уп. ек. тесан, теснити, т. 9ђ
тиква, ген. мн. тикава
тик-так, тика-така, т. 135
тиктакати, тиктачем
Тилбург (хол. Tilburg), т. 280б
Тилзитски мир, т. 60г
Тиле (сканд. Thile), т. 258
тили (прил.): *за тили час*
Тилт (хол. Tielt), т. 280а
Тиљерије (трад., франц. Tuileries), т. 268, 275
Тимок, тимочки, Тимочанин, Тимочанка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 28б, 31б(4), 48в, 50ђ
Тимофејич (рус.), т. 250б
Тингведлир (исл. Þingvellir), т. 261
тио-: *тиофозген, тиосулфати* (хем.)
типизација, типизирати
типик (кодекс правила монаш. живота); *Хиландарски типик*, т. 64
типографија, т. 83
тип-топ, т. 135
тиранија, тиранијски, тирански, тиранин, тиранка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 18, 31б(8)
Тирифјорден (језеро), сканд., т. 254

тироидни
Тиса, тиски, т. 50ђ; **тиса** (бот.), **тиски цвет** (зоол.), т. 73
Тисвил (франц. Thysville), т. 275
Тит (за лат. Titus, необ. Тито), в. т. 191в
Титаник (брод), **Титаников**, т. 68и, 69
Тихи (чеш. Tichý), т. 284
Тихи океан, т. 50ђ; *у океанима Атлантском и Тихом, из океана Атлантског у Тихи*, т. 52; уп. океан, т. 194г
Тихомир Бата Огњанов, т. 96
Тицијан (трад., итал. Tiziano), т. 217
тј., скраћ. *то јест*, т. 179б(1)
тј за лап. *dj*, т. 264
тј за слч. Т' (*Хнуштја*), али на крају речи као **т** (*Хрохот*), т. 267
тј за чеш. Т' испред самогл.: *Катја* (Kat'a), али *Унхошт* (Unhošt'), *Хоштка* (Hošt'ka), т. 284
Тјард (хол. Tjaard), т. 280
тје за чеш. TĚ: Војтјех, али *-ште* за -ŠTĚ: *Храдиште*, т. 284
Тјеков (слч. Tekov), т. 267
тјелеса; тјелесни, тјелесност, тјелохранитељ, тјеме, тјена, ијек.; уп. ек. телеса, телесни, телохранитељ, теме, т. 8б
Тјенанмен (кин. Tian An Men, трг), т. 229; уп. и т. 101б (спој. писање)
Тјенцин (трад. кин., а не „Тјенђин"), т. 228
Тјеншав, т. 101б
Тјеплице (слч. Teplice), т. 267
Тјери (франц. Thierry), т. 275
тјескоба, тјескобан, -бна, **тјеснац, тјешити** (ијек.); уп. ек. тескоба, тескобан, теснац, тешити, т. 8б
Тјоурсау (исл. Þórsá), т. 261
Тјумењ (рус.), т. 250б
-тка: **-ткица**; овај формант најчешће чува сугл. групу *тк*: *мотkица, тетkица* итд.; у ретким вишесл. основама могућа је и промена *тк* у *ч*: *прйпов(иј)ечица, заговечица* итд., т. 30г(1)
-тка, двосложне им. на *-тка* по правилу у дат. и лок. имају *-тки* (*мотки, патки, тетки, сплетки* и сл., али поред *битки* и *бици*); вишесложне чешће имају *-ци* него *-тки* (*заговеци, прйповеци, крлеци*, али и *заговетки* итд.; облику *честитки* даје се предност), т. 31б(3)
ткалац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, т. 36б(6)
Ткалец, Ткалца (кајк.), т. 199г
ткати, ткам, ткају, ткајући, ткај (ређе ткем, тку, ткући, заст. чем, чеш, чу, чући), тках-ткаше, тках-тка, ткао--ткала, (о)ткав(ши), ткан; тако и од слож. глагола као **изаткати, истkати, откати** и сл.
тлапња, ген. мн. тлапњи
тло (старији облик тле)
тоалет-папир, т. 82в
Тоби (енгл. Toby), в. т. 208—212
тобож(е), прил., **тобожњи**
тоболац, -лца, т. 36б(6); **тоболчић**
тобџија, тобџијин, тобџиница и **тобџијиница** (од то*џ*+*ија*), т. 19
тога, дат. тоги, т. 31б(8)
Того (из Тога, у Тогу), **тогоански, Тогоанац, Тогоанка** (дат. -ки), т. 31б(4), 48в, 50
тојага, в. тољага
то јест, скр. *тј.*, т. 179б(3)
тојота (аутом., серијски производ), т. 71; *тојота аутомобили* (одв. пис.), т. 74
Токај (геогр.), т. 50; *токај* (врста вина), т. 71
Токаји (мађ. Tokaji), т. 234
Токвил (франц. Tocqueville), т. 275
токи-воки, не него *воки-токи*
Токин (презиме), инстр. Токиним (и Токином), ген. мн. Токиних, т. 41б
Токио, из Токија, у Токију, са Токиом (трад., јап. Tokyo), не *Токјо*, т. 50б, 218б
Токијац, Токијка, токијски, т. 18ђ(1), 48в
Токушима (јап. Tokushima), т. 218в
толерантан, -тна, -тно, **толеранција**
толи (везник, арх.), т. 133; уп. ли
толиков(ј)ековни, толикогодишњи (вишевековни, вишегодишњи, дугогодишњи)
Толстој (рус. Толстой), Толстоја, Толстоју итд., т. 199б, 251а, али за ж. особе непром.: *Светлане Толстој*
Толчок, Толчока (рус., а не „Толчка"), т. 199г

тољага (тојага), дат. -зи, т. 31б(1)
Тољати (итал. Togliatti), т. 217
Тома (франц. Thomas), т. 275
Тома: фиг. *нев(ј)ерни Тома*
Томас (енгл.), не Томес
томахавк, -а (ген. мн. -вака и -вка)
Томин (према Тома и Томо, ген. Томе)
Томин (презиме), инстр. Томиним и Томином, мн. Томини-Томиних
Томичин (према Томица)
Томов (према Томо, ген. Тома)
томпус
тона: *регистар-тона* и *регистарска тона; бруто регистар-тона, бруто регистарска тона*, уп. т. 88б
Тонкин, тонкински (не -шки), т. 28в; **Тонкински залив**, т. 50д
Тони (енгл. Tony)
тонфилм, тонфилмски
топао (и топал), топла, топло, т. 36б(11)
топионица, топионичар, т. 18б
топ-листа, топ-форма (уп. и *тип-топ*), т. 88б
Топлица, топлички, Топличанин, Топличанка (дат. -ки), т. 28б, 31б(4), 48в, 50г; *Топлички венац* (улица), т. 54; *Топлички устанак* (истор.), т. 60а; **топлице**, ж. мн. ('бања'): *Вараждинске топлице*
топлификација, уоб., мада би било боље *даљинско грејање, увођење даљинског грејања*
топломер (ек.), **топломјер** (ијек.)
Тополчанка, дат. -ки, т. 31б(4)
Топољњики (слч. Topol'níky), т. 267
Топољчани (слч. Torol'čany), т. 267
то пре (ек.), **то прије** (ијек.), у зн. 'тим пр(иј)е'
Тора (у сканд. јез. Thora), т. 260в
торањ, -рња: *Криви торањ у Пизи*, т. 68
торба, ген. мн. торби
торзо, -а (м.), мн. торза-торза, с.
Торквато (итал. Torquato), т. 217
Торкемада (Torquemada), не Торквемада
Торонто (енгл. Toronto), в. т. 208—212
торпедо, торпеда (м.), у мн. торпеда (с.)
торсида (порт. torcida), т. 244
торта, ген. мн. торти
Тот (мађ. Tóth ум. Tót), т. 234
Тотенхем, обичније него **Тотнем** (енгл. Totenham), в. т. 208—212
Тоура (исл. Þóra), т. 261
Тоуфик (перс.), т. 206ж
точилац (не точиоц), -иоца, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
точкић, т. 30г(1)
Т-профил („те-профил"), т. 90а
трава светог петра (биљка), т. 73(нап.)
травка, дат. травци и травки, т. 31б(2); **травчица**
Травничка хроника, т. 64
трагика (дат. -ци), т. 31б(1)
трагикомедија, трагикомичан, трагикомичар, трагикомичарка (дат. -ки), т. 31б(8)
традиција, т. 194г
традиционализам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
трака, дат. траци, т. 31б(1)
трамвај, трамвајски, трамвајџијски, трамвајџијка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 18ђ, 31б(8)
трампа (ген. мн. трампи), **трампити** (трампљен), в. т. 22(нап. 2)
транге-франге
транжирати, в. транширати
транс-: *трансакција, транскрипција, транслитерација, транссахарски, транссибирски, трансфузија* итд.
трансверзала, трансверзалан (али трансфер, трансферисати)
трансгресија
трансплатант, -ата, **трансплатација, трансплантирати**
транспозиција
транспоновати
трансфер, трансферисати
трансфер-листа, т. 86в
Трансхималаји, м. мн. (обичније него Трансхималаја, ж. јд.)
трансценденталан, -лна, **трансценденталузам**, -зма, т. 37в(1)
трансцендентан, -тна
транша, ген. мн. транши
транширати и транжирати (прва вар. је обич., а друга етим. исправнија)
трапезоид, трапезоидни
трафика (дат. -ци), т. 31б(1); **трафикант**, -нта, т. 37в(2); **трафиканткиња**

трафостаница, т. 88а
трафо-уље, т. 82в
трачерка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8)
Трентињан (франц. Trintignant), т. 275
трбух, т. 15в
трг: *Трг жртава фашизма, Трг победе; Трг републике*, т. 54б
Трговиште (рум. Tîrgovişte), т. 247
трговишни, т. 26г(4)
Трг ослобођења, т. 54б
Тргу Жију (рум. Tîrgu Jiu), т. 247
требати (ек. и ијек.). У значењу „ваљати" узима се безлично: *треба да оду, требало би да одемо*, а у значењу „бити потребан" употребљава се у свим лицима и у оба броја — *требаш ми, требају нам.*
Требевић, требевићки (не -ћски), т. 27а
Требетин (чеш. Třebětín), т. 283
Требиње, требињски, Требињац, Требињка (дат. -ки), т. 31б(4), 48в, 50б; **требињац** (дуван), т. 71
требити, требим (имперф. требљах, трп. прид. *требљен*), **требљење** (ек.), т. 23г
Требич (чеш. Třebíč), т. 283
Требова (чеш. Třebová), т. 283
Требон (чеш. Třebon), т. 283
трезан, -зна (комп. трезнији), **трезнити** (се) (имперф. трежњах се, трп. прид. трежњен), **трезност** (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости), ек.; т. 21
трезвен, трезвеност (инстр. -ошћу и ређе -ости), **трезвењак** (вок. -аче), **трезвењакиња, трезвењачки, трезвењаштво** (ек. и ијек.), т. 8д
трем (ек.)
Тремошњица или **-ице** (чеш. Třemošnice), т. 283
Тремш (чеш. Třemš), т. 283
тренер, инстр. -ом, т. 34а
тренерка (дат. -ци, ген. мн. -ки) и **тренерица** (спортска одећа), т. 31б(1)
тренутак, -тка, мн. трену̏ци, -така, т. 26а
тренутан, -тна, **тренутно**, прил.
треперити, -им
трепетати, трепећем; **трепетљика**, дат. -ци, ген. мн. -ика
трептати (трепћем, трепћу, трепћући, имперф. трептах) и (ређе) **трептети** (ек.); **трептјети** (трептим, трепте, трептећи, имперф. трепћах, трептио), ијек.
тресак, -ска (ек.), ијек. **тријесак**, -ска
Тресибаба, т. 81в
треска, дат. тресци, т. 31б(1)
трести, -ем, тресен (не *трешен*); тако и *истресен, отресен, и(р)отресен, стресен*
треће-: *трећебратучед, трећеразредни, трећепозивац, трећедневка, трећестепени* итд.; ређе и *трећо-: трећошколац, трећошколка, трећошколски*
Трећи међународни конгрес слависта, т. 63д
Трећи рајх, т. 55а
трѐшња (бот.), ген. мн. трешања, т. 37б
трéшња, ген. мн. трешњи
тржишни, т. 26г(4)
три, трију, трима (за сва три рода); **тројица, троје, троји**, промена и употреба као под ДВА (в.)
триангл, триангулација, т. 18
триатлон, т. 18а(1)
тридесет-, уп. двадесет-
тридесето-, в. десето-
Тридо (франц. Trudeau), т. 275
тријебити, тријебим (тријебљах, трп. прид. *тријебљен*), **тријебљење**, ијек., т. 8а
тријезан, -зна (одр. тријезни, комп. трезнији), **тријезнити** (се) (*имперф.* тријежњах, трп. тријежњен), **тријезност** (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости), ијек.; уп. ек. трезан, трезнити се, трезност, т. 8а
тријем (ијек.), уп. ек. трем
тријенале, т. 18а(2); *Венецијански бијенале*, т. 62д(и нап.)
Три јерарха, т. 59
тријумвират
тријумф, тријумфалан, тријумфовати, т. 18а(3)
трико, -оа, мн. трикои
трик-снимак, т. 82в
трилион, т. 18б
трим-стаза, т. 88б

тринаест, тринаестина, тринаестица, тринаесторо, тринаестогодишњи
тринитротолуол
трио (м.), трија-трију, инстр. трином, мн. трија (ср.), в. т. 18
триода (техн.), **триодни**
трипартитан, -тна
триптих и **триптихон**
Трипуњдан (Трипуњдана, Трипуњдану) и *Трифундан*, т. 59
трипут и **три пута**, т.
триста и **три стотине**: *триста педесет (и) два (двоје, двојица, други), три стотине педесет (и) два*, т. 115
триста- и **тристо-**: *тристаѓодишњи* и *тристоѓодишњи*
три хиљаде, трихиљадити
трицијум (трициј), хем., т. 190в(2)
трицикл (ген. мн. трицикала и трицикла)
три-четири (нпр. *три-четири дана* и сл.), т. 120
трка, дат. трци, т. 31б(1)
тркалиште; тркалишни, т. 26г(4)
тркач-дугопругаш (тркача дугопругаша итд.), т. 87
тркачицин (према тркачица) т. 30б
трилогија, т. 18а
Трнова (рум. Tîrnova), т. 247
тро-: *тробојан, тробојка* (дат. -ци, ген. мн. -ки), *трогодац* (трогоца, мн. трогоци-трогодака, зб. трогочад), *трогоче* (-ета), *тропостотни, тропроцентни, тродимензионални, тродневни, трочасовни* итд.
Троа (франц. Troyes), т. 275
Троаја (франц. Troyat), т. 275
тробраздни, т. 26г(6)
троврстан, -сна, т. 26г(6)
трогодац, трогоца, мн. трогоци-трогодака, т. 26а
троделан (ек.); **тродијелан** (тродјелан), ијек., в. т. 10и
тродупли, тродупло, не него *тростуки, тростуко*
троипособни, троипочасовни
троје-четворо, т. 120; *троје-четворо је дошло* и *троје-четворо су дошли*
тројица, само за мушка лица
тројица: *тројица су дошла* и *тројица су дошли*
Тројица (геогр.), **тројички**, т. 50д; *Света Тројица (Свето Тројство)*, т. 59
тројица-четворица, т. 120
Тројице, ж. мн., поред ***Тројичин дан*** (до Тројичина дана и арх. до Тројичина дне, о Тројичину дне), црквени празник (исто и *Духови*), т. 59
тројка, дат. тројки и тројци, ген. мн. тројака и тројки, т. 31б(2)
тројчица (и стил. обел., *тројкица*), т. 30г(2)
тролистан, -сна, т. 26г(4)
тромблон (не тронблон)
Трондхејм (према нем. изг. *Трондхајм*), т. 255 (норв.)
троножац, -шца, мн. -шци, -жаца
троношке (прил.)
Тропе (франц. Tropez), т. 275
троска (дат. -ски и -сци), т. 31г(2)
тротоар, инстр. -ом
трп., скраћ. *трпни придев*, уп. т. 179а(3)
трпети, -им, аор. трпех, трпео-трпела (ек.)
трпељив и **трпљив, трпељивост** и **трпљивост** (разл. у зн.)
трпјети, -им, трпјех, трпио-трпјела (ијек.)
трпкост, инстр. -ошћу (уз одр. и -ости) и **трпкоћа**, т. 21
Трст (трад., итал. Trieste), т. 217
трти, тарем и трем, тари и три, трх-тр, тро-трла, трвен и трт; уп. сатрти
Трубецки, Трубецког, Трубецком (боље него Трубецкој), Трубецка, Трубецке (не Трубецкаје и сл.). в. т. 251а(нап.)
Труди (енгл. Trudy), в. т. 208—212
трудница, трудничин; труднички; трудничко, -чког(а): *иде на трудничко, дошла је са трудничког*
трулеж (ж.), -и, инстр. трулежи и трулежу; и (м.) трулежа, трулежом
трулети (ек.), трулео-трулела, **труљети** (ијек.), трулио (не труљео), труљела; у ек. и ијек. у истом зн. обичније **трулити**, трулио-трулила; уп. трунути, т. 8ђ(нап.)
трунка, дат. трунци, т. 31б(1)
Трус (хол. Truus), т. 280
труј-труј, т. 135
Трухиљо (шп. Trujillo), т. 290
тршићки (према Тршић), т. 27а

тршће, зб. им.
тршчак, тршчака
тршчица; тршчан (који је од трске)
-тс за франц. -TX (уп. *Бутс, Бретс*)
Тсапфе (у сканд. јез. Zappfe), т. 260в
Ту-110 (авион), т. 72
туга, дат. тузи, т. 31б(1)
тугованка, дат. -нци, ген. мн. -ки, уп. т. 31б(1)
туберкулоза, туберкулозан
туђинка, дат. туђинки, ген. мн. туђинким, т. 31б(8)
тужба, ген. мн. тужби; *тужбени* (нпр. захтев)
тужбаличин (према тужбалица), т. 30б
тужибаба, т. 81в
тужилац, -иоца, мн. -иоци, -илаца (не *тужиоц*), т. 36б(6)
тужилачки, т. 27а
тужилаштво (не *тужиоштво*), т. 36б (нап.)
тужиља
Тузла, тузлански, Тузлак, Тузланка (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(4), 48в, 50б
Тукидид (грч. Thukydidēs), т. 191а
Тулуза (франц. Toulouse), т. 275
Тулуз-Лотрек, Тулуз-Лотрека, т. 97
тумбе, прил.
Тунгсјен (кин. Tongxian, округ), т.229
тундра, ген. мн. тундра
туника, дат. -ци, ген. мн. туника, т. 31б(1)
Тунис, туниски, Тунишанин, Тунишанка, дат. -ки (не Тунижанин), т. 21, 48в, 50аб
тупети (ек., постајати туп), тупим, тупех, тупљах, тупео-тупела
тупити (у ек. и ијек., *чинити тупим*), тупим, тупих, тупљах, тупио-тупила, (о)тупљен; тупљење
тупјети (ијек., постајати туп), тупим, тупјех, тупљах, тупио-тупјела, т. 8ђ
тупљење, т. 23г
тупољев (авион, серијс. производ), т. 71
тур., скраћ. *турски* и *турцизам*, т. 179а
Тур (франц. Tours), т. 271
турбо-: *турбогенератор, турбомотор, турбореактор*
турбо-фолк (музика), т. 88б; уп. *поп-рок*
Тур де Франс (франц. Tours de France), т. 271
Турска, турски, Турчин, Туркиња, т. 48в, 50а; *Турско царство, Турска царевина*, т. 55а
Турски рат (1912), у нар. говорима, т. 60а; уп. и: т. 61
турско-аустријски рат, т. 61
турцизам, -зма, ген. мн. -зама, т. 37в(1)
турчин (бот.), т. 71
Тусон (Tucson, у Аризони), не Таксон
тући, тучем, (они) туку, тукући (се), имп. туци; тако и слож. **дотући, истући, потући (се)** и сл.
туфна, ген. мн. туфни
туце, -ета
туц-муц, т. 135
тучак, -чка, мн. тучци (и тучкови), тучака (тучкова)
туш-кабина, т. 82в

Ћ

ћ за кин. Q и QI испред вокала, т. 229
ћ за мак. Ќ, т. 198
ћ за норв. и швед. KJ, KI, TJ (уп. Ћер, Ћелан, Ћелсте), т. 260в
ћ за норв. и швед. К испред *i, y, e, ei, øy* (уп. Ћилен), т. 260в
ћаба (исл. ходочашће); *Ћаба* (храм у Меки)
Ћампи (итал. Ciampi), не него *Чампи*, т. 217
Ћампино (итал. Ciampino), не него *Чампино*, т. 217
Ћано (трад., итал. Ciano; изговор *Чано*), т. 217
ћао (трад., итал. изговор чао)
Ћафа (алб. Qafë или Qafa, геогр.), т. 202
Ћвјечек (пољ. Ćwieczek), т. 242
ћебе (-ета, мн. ћебета-ћебета, зб. ћебад), **ћебенце** (ћебенца и ћебенцета)

ћевап; **ћевабџија, ћевабџијски, ћевабџиница**, т. 19
ћеиф, в. ћеф
Ћејм и **Кејм** (норв. и швед. Keim), т. 260в (дублети и изузеци)
Ћелан (норв. и швед. Kieland), т. 260в
Ћеле-кула, т. 82а
Ћелентано (итал. Celentano), не него *Челентано*
ћелија, ћелијски, ћелијица, т. 18
Ћелсте (норв. и швед. Tjeldstøe), т. 260в
Ћемаљ (алб. Qemal), т. 202
ћемерли кула, т. 86а
Ћемовско поље; *мину чета низ поље Ћемовско*, т. 51
Ћеплице (пољ. Cieplice), т. 242
Ћер (норв. и швед. Kjær), т. 260в
Ћерим (алб. Qerim), т. 202
ћерка в. кћерка
ћесар
ћетен (не кетен); *ћетен-алва*, т. 82а
ћеф (ређе у експр. изразу ћеиф)
ћивот (не кивот)
Ћилен (норв. и швед. Kilen), т. 260в (в. *ћ* за норв. и швед. к)
ћилибар (заст. ћехлубар и ћелибар), поред *јантар*
Ћинг (кин. династија, Qing), т. 229
Ћингдао или трад. **Цингтао** (кин. Qingdao, град), т. 229
Ћингхај (кин. Qinghai, провинција), **ћингхајски**, т. 229
Ћинсјен (кин. Qinxian, град), т. 134
ћирилометодски или **ћирилометодијевски**, т. 109
Ћитанг и **Китанг** (норв. и швед. Kittang), т. 260в (дублети и изузеци)
-ћка: -ћкица, к остаје неизмењено: *воћкица, ћраћкица* итд., т. 30г(1)
-ћки (< *ћски*): *бјелоћавлићки, госћићки, младићки, никшићки, ћећки, ћлемићки* (не пећски и сл.), т. 27а
ћоравити, ћорављење, ћоравост (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости)
ћорак, -рка, мн. ћорци-ћорака
ћорда и **ђорда** (сабља, песн.)
ћорсокак
ћуд, инстр. ћуди
ћулбастија и *ђулбастија*
ћуприја; Ћуприја (геогр.), **ћупријски**
ћурка, дат. ћурки, ген. мн. ћурака и ћурки, т. 31б(8)
ћурчија, ћурчијин, ћурчијски; ћурчиница, в. т. 18
ћурчији и **ћурчји** (који се односи на ћурке), т. 18г(2) (обичније *ћуређи*)
Ћустендил (буг. Кюстендил), трад., т. 200а
ћутати, ћутим, ћуте, ћутећи
ћутећке и **ћутећки**, прил.
ћутке, прил.
ћушка, дат. ћушци, ген. мн. ћушака и ћушки, т. 31б(1)

У

у, пише се одвојено уз називе год. доба: *у ћролеће* (ек.), *у ћрољеће* (ијек.), *у лето* (ек.), *у љето* (ијек.), *у јесен, у зиму*, т. 138в
у, покретни (необавезни) самогл. иза прид.-зам. наставка -ем: *нашем* и *нашему, бољем* и *бољему* и др., т. 34
у за грч. **ΟΥ** (лат. u): *Ликург, музика*, 192б
у за енгл. /у/ у кратким нагл. слог. (т. 210):
оо: W<u>oo</u>d
и: F<u>u</u>ller
у за енгл. /у/ у дугим нагл. слог. (т. 210)
оо: H<u>oo</u>ver
и: L<u>u</u>cas
ew: Br<u>ew</u>ster
ои: D<u>ou</u>gal
иі: Cr<u>ui</u>se
у за енгл. /у/ у ненагл. слог. (т. 211):
и: Angus, Edm<u>u</u>nd, Ferg<u>u</u>son, Gall<u>u</u>p
ои: Aldous
у за новогрч. **ΟΥ**, т. 192
у за кин. **ü**, т. 229
у за франц. U у завр. -IUS, т. 275

у за франц. OU, т. 275
у за ферјарско Ú, т. 262
у (дуго) или **уе** за -OE у сканд. именима (уп. Moe → Mu, Skoe → Скуе, боље уједначити као -у), 260а
убав (необ. хубав)
у бескрај, т. 140
у бестраг, т. 140
у бесцење (ек.), у **бесцјење** (ијек.)
убећи (убегнути), в. избећи
убибоже, прил. 'да се не може издржати, несносно, ужасно' (*Тамо је било убибоже!*)
убиствен, т. 18
убиство (не убијство); уп. и *матероубиство, оцеубиство*, т. 18
убити, убиј, убијте, в. бити, т. 18е
убица, убичин, т. 30б
убиједити, -им, убијеђен, убијеђеност (ијек.); ек. **убедити**, убеђен, убеђеност
убијелити, им, убијелио-убијељела (ијек.); ек. **убелити**, убелио-убелила
убијељети, -им, убијелио-убијељела (ијек.); ек. **убелети**, убелео-убелела
убиљежити, -им, в. под биљег
убјећи (убјегнути), в. избјећи
убледети, убледео (ек.)
уближе, прил., т. 141
ублизу, прил., т. 141
ублиједјети, -им, ублиједио-ублиједјела (ијек); уп. ек. **убледети**, убледити
убраздити, убражђен, убражђивати, т. 32
убрати, в. брати
у брк; *брк у брк*
убудуће (прил.)
увар (ретко ухар), нар., 'корист'; уп. заувар (заухар), уварно
Увајима (јап. Uwajima), т. 218в
у вези с нечим (не: у вези нечега), нпр.: *у вези с тим, у вези са тезом*
увек (ек.)
увелике и (обичније) **увелико**, прил.
увесељење, т. 23г
увелост и **увенулост**
увести, *увезен* (не *увежен*); боље је: *увезена роба, увезене цијеле* него *увозна роба, увозне цијеле* и сл.
увече
увијек (ијек.), ек. увек, т. 8а
увис, прил. (*скочити увис, скок увис*), али *скок у висину*, т. 141
увити, увиј, увијте, в. вити, т. 18е
увлака (дат. -ци), т. 31б(1)
уво, ува и **ухо**, уха, т. 15в
увозан, в. под увести
уврежити се (уврежим се, уврежен), **увреженост** (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости), ек.
увријежити се, увријежен, увријеженост (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости ијек., т. 8а
уврсти, уврзем, уврзен (не *увржен*), уп. изврсти и сл.
уврстити, увршћен (и уврштен), **увршћење** (и уврштење), **увршћивати** (и уврштавати), т. 32а
увртач, инстр. -ачем, т. 34
уврх, предл., в. т. 130 (уп. под -врх)
увце (увца и увцета, ген. мн. увца и уваца)
Угарска (дат. -ој), **угарски, Угрин** (мн. Угри-Угара)
угро-финска (јез. група)
углас (прил.), нпр.: *повикаше углас*
угљен- у саставу термина, т. 89а, пише се са цртицом: *угљен-диоксид, угљен-моноксид, угљен-тетрахлорид* итд.
угљоводоник, угљоводонична киселина
угнути (се), в. сагнути се
угњетавати, угњетач (вок. -ачу, инстр. -ем), **угњетачки, угњетеност**, инстр. -ошћу (уз одр. и -ости)
угоститељка, дат. -ки, ген. мн. -ки, **угоститељкин**, т. 30а, 31б(8)
угостити, угошћен, угошћење, угошћавати и **угошћивати**, т. 32а
уградња, ген. мн. уградњи
угрепсти (и угребати), в. грепсти
Угри, угро-, в. под Угарска
угризак, -ска, угрисци-угризака
угријати (ијек.), уп. ек. угрејати,
угристи, угризем, *угризен* (не *угрижен*), в. гристи
угрубо (прил.), нпр.: *сто килограма угрубо*
угрувати се и **угрухати се**
угрудвати се (и угрудати се)
угусто (прил.)
удадба, ген. мн. удадаба и удадби

удалеко, прил.
удаљ (скок), уп. увис, т. 141
удаљено, прил.
у даљину, нпр. *гледа у даљину*, т. 140в
удараљка, дат. -ци, ген. мн. -ки
ударач, инстр. -ем
ударник, ударница, ударничин, ударнички
удати се, в. под дати
Удба, из Удбе, у Удби; скр. **УДБ** (*Унутрашња државна безбедност*), т. 181Б
удварач, инстр. -ачем
удвоје, т. 119
удворичин (према удворица), т. 30б
уденути (се), в. денути
удео, удела (ек.), **удио** (не удјел), удјела (ијек.), т. 10е, 36б(1)
удесно (прил.: *на десну страну*)
удесно (нар., у зн. *што одговара, погодно* и сл.), поред обичнијег *подесно*
удести, в. дести
удијевати, ијек.; уп. ек. удевати
Удине (Италија), ж. мн. (из Удина, у Удинама)
удио, в. под удео
удити (не худити); тако и **наудити**
удичица (дем. од удица), т. 30г
удјенути, в. под денути
удјести, в. под дести
удлага (дат. -зи), т. 31б(1)
удно, предл., т. 130 (уп. -дно)
удобност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
удуго (прил.)
Уез (франц. Huez), т. 275
-уеј за -UI у кин. латиници (изг. [uei]): *Анхуеј, Гуејџоу* (трад. Квејчоу, обоје провинције), т. 229
-уен за -UN у кин. латиници (изг. [uen]): *Куенмиг* (град), т. 229; уоб. и **-ун** (сагласно писму у кин. латиници и енгл. транскрипцији): *Фушун* (град)
УЕФА (енгл. Union of European Football Associations), т. 181А
уждити, в. ждити
ужећи, в. жећи
уживо (нпр. *пренос уживо*), уп. наживо
ужитак, -тка, мн. ужици
Ужице (Ужица-Ужицу, боље него Ужице ж. мн., Ужица-Ужицама; донедавно *Титово Ужице* и *Титове Ужице*), т. 50б
Ужичка република, т. 55а
ужлебити (не *ужљебити*), ужлебљен, ужлебљење (ек.)
ужлијебити (не *ужљебити*), ужлијебим, ужлијебљен; **ужљебљење** (ијек.)
ужутети (*постати жут*), ужутео-ужутела (ек.); ијек. **ужутјети**, ужутио-ужутјела; у ек. и ијек. **ужутити** (учинити жутим), ужутио-ужутила, уп. белети, црнети и сл. (т. 8ђ)
уз-, в. под ва-
уз(а), предлог; дужа форма долази обавезно испред заменичких енклитика (*уза ме, уза се*); испред речи које почињу гласовима *с, з, ш, ж* у принципу су могуће обе форме; у свим осталим случајевима искључиво долази краћа форма, т. 37а(2); одвој. писање *уза ме, уза њ* итд., т. 139а
узајамно (прил.); **узајамност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
узак, уска, уско (погрешно је аналошко *усак*), т. 19
узалуд, узалуду (узалудо), **узалудно**
узаман, арх. (прил., у зн. узалуд)
уза ме, 139а
у зао час, т. 140в
уза све ('ипак, и поред'): *уза све то, уза све речено* и сл.; изузетно ретко акц. обједињено у врло блиском значењу *узасве*
уза се, т. 139а
узасебице (прил., у зн. узастопце, необ.)
узастопно, узастопце (и узастопице), прил.
уза страну, т. 140в
уза те, т. 139а
узбрдо, узбрдице, прил. (навише, нагоре: *упутити се узбрдо*), т. 140в
узваничин (према узваница), т. 30б
уз ветар (ек.), **уз вјетар** (ијек.), т. 140в
узвијорити (уп. вијорити); **узвијојла**, т. 18б (писање **j**)
узвити, узвиј, узвијте, в. вити, т. 18е
узвичник (грам. термин; уп. потиснуто *усклични*к)
узводно, прил.
уз воду, т. 140в
узгојити, в. гојити

уздићи и **уздигнути**, в. дићи
уз длаку (понизно, снисходљиво): *иде им уз длаку*, т. 140в
уздравље (приликом наздрављања), т. 141
уздрхтати, в. дрхтати
уздуж, уздужно, прил.; прид. **уздужан**, -жна
уземљити, уземљим, *уземљен; уземљење* (не *уземлење*), т. 23г
узидати, -ам, узидај, (они) узидају
узиђивати, узиђујем, (они) узиђују, узиђујући
у зиму, т. 138
уз инат, уп. и *у инат, за инат*, т. 140в
узити, узим
узјахати, в. јахати
узлебдети, узлебдео-узлебдела (ек.), **узлебдјети**, узлебдио-узлебдјела (ијек.), не узлебдити
узлéтати, ỳзлēћēм, несврш. (ек.); ијек. **узлијетати**
узлетети, узлетео-узлетела, сврш. (ек.); ијек. **узлетјети**, узлетио-узлетјела
узмак (узмицање); **узмакнути, узмаћи**, узмакнем
узмах (нагли покрет); **узмахнути**, узмахнем
узмилети, узмилео-узмилела (ек.); ијек. **узмиљети**, узмилио-узмиљела
узнев(ј)ерен, не него унезв(ј)ерен
уз нос (ићи) 'нервирати, иритирати', изр.: *иде ми уз нос*
узор-мајка, т. 8ба
у зору, уп. и *у освит, у подне*, т. 140в
уз пут (нпр.: *уз пут посадили дрвеће*), али **успут** (= успутно), т. 141
узрасни, т. 26г(4)
узревати (ек.), **узријевати** (ијек.)
узрети (ек. и ијек.), сврш., узрим (узрем), уп. зрети
узречица (ек. и ијек.)
уз то, т. 140в
Узун-: *Узунмирковић* (уз презимена, ако није ушло друкчије у пор. традицију, пише се спојено), уп. Попмихаилов, Хаџипавловић и сл., т. 99
узурпатор, инстр. -ом; **узурпација; узурпирати** и **узурписати**
уигран, -а, -о, т. 18в(4)
уимати, -ам (-мљем), несврш. (према ујмити)
у име
у инат, т. 140в
уистину, т. 141 (спој. пис.), т. 18 (не умеће се ј)
ујдурма, ген. мн. ујдурми и ујдурма
уједанпут; уједаред
Уједињене нације, т. 63а; скраћ. *УН*, т. 181Б
уједно (прил. у зн. у исти мах, једновремено; заједно), али: *у једно вр(иј)еме*
уједном (изненада, одједном), прил.
ујемчити
у јесен, т. 138в
ујка, дат. ујки, **ујко**, дат. ујку
ују и **у-ју**, узвик, т. 135
ујутро, ујутру, т. 141
укисјелити (дијал. арх.), стандардно је **укиселити**, в. кисео
уклештење, уклештити, уклешћивати (ек.), т. 10к(нап.); не укље-
уклијештити (ијек.); не укљештити, т. 10к (нап.)
укљештење, укљешћивати (ијек.), т. 10к (нап.)
укњижење
у ковитлац, т. 140в
уколико ('ако'), али: *у колико сати*
у корак; уп. и: *под корак, корак у корак*, т. 140в
укоренити (ек.), **укоријенити** (ијек.), -им; **укорењење**, ијек. **укорјењење**
укосити, -им, укошен, -а, **укошено** (прил.)
укосо, прил.
укотвљавати (-отвљавам) и **укотвљивати** (-отвљујем)
укоштац, т. 141
украј (предл. и прил.), в. крај
Украјинка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(4), 48в
украјинска имена, т. 198, 200
Украјинска Совјетска Социјалистичка Република (ист.), т. 50а
украсти, украден (не украђен)
укратко, т. 141
укривати (не укријевати)
укриво, т. 141
укротилац, -иоца, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)

укротитель, инстр. -ом (и -ем), т. 34; **укротитељка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8)

укрстити, укрштен, укрштати (укрштавати, укршћивати), т. 32а

ȕкрȗг: *ишао је укруг̑*, т. 141

укрупно, т. 141

УКТ фреквенција, одв. писање, т. 90б

укућанка, дат. -ки, ген., мн. -ки, **укућанкин**, т. 30а, 31б(8)

ул., скраћ. *улица*, т. 179а(2)

Ула (у сканд. јез. Ulla), ж. име, т. 260а

улагач (инстр. -ем), т. 34; **улагачицин** (према улагачица), т. 30б; **улагачки**, т. 27а

улажење (према улазити, -им)

Улвир (исл. Úlfur), т. 261

ȕлēво (ек., прил.), т. 141

улез, в. уљез

улепак, -пка, мн. -пци, -пака, ек.

улетати, в. долетати

улећи, улести, в. -лећи, -лести

уливати (некњ. улевати) у ек.; **уливати** (и улијевати) у ијек., т. 10б

улизак, -ска, мн. -сци, -зака

улизичин (према улизица)

улијево (ијек., прил.), уп. ек. улево, т. 141

улијетати, в. долијетати

Улис (не Уликс): боље *Одисеј*, осим када је то нпр. наслов романа Џ. Џојса (J. Joyce, *Ulysses*)

улити, улиј, улијте, в. лити

улица: (а) великим словом као прва реч уобичајеног (нескраћеног) назива: *Улица владике Данила, Улица краља Милутина, Улица цара Лазара, Улица триста каплара, Улица интернационалних бригада; Улица поб(ј)еде, Улица бродараца*; (б) малим словом у множини, као 'најавна' реч у набрајању, али тада вел. словом прва реч скраћ. имена и када није по себи властито име: *Струје неће бити у* **улицама** Краља Милутина, Владике Данила, Цара Лазара, Интернационалних бригада, Браничевској, Триста каплара; (в) малим када није сасатавни део регуларног имена: *улица Зелени венац* (у Београду), *улица Илица* (у Загребу) итд., т. 54(нап. 1 и 2)

уличарка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8)

улога, дат. -зи, т. 31б(1)

уложак, -шка, мн. -шци, -жака

уломак, -мка, мн. -мци, -мака

уломити, в. сломити

Улрих (Ulrich), не Урлих; уп. Улрика или Улрике (Ulrike), не Урлика

ултра-: *ултрадесница, ултразвук, ултраконзервативан, ултракратки, ултравиолетан, ултраљубичасти зраци, ултранационализам* итд.

ултракратки (таласи), скр. *УКТ*, т. 181Б

ултраш, инстр. -ем (ретко и -ом)

Улћинаку (алб. Ulqinaku), в. т. 201

улубљење (уп. улубити, -им, улубљен), т. 23г

ȕлȗдо (прил.)

Ульанов (рус.), т. 250б

уљез, ијек., али тако и у ек. (необ. је ек. улез)

уљепак, -пка, мн. -пци, -пака (ијек.)

уљећи, уљести, в. -љећи, -љести

уљни и **уљани**

умало (прил.), нпр.: *умало не заборавих*, т. 141

умањилац, -иоца, мн. -иоци, -илаца

умањити, -им, умањен, умањење

умастити, в. замастити

умаћи и **умакнути**, в. одмаћи

умах (у исти мах; одмах), прил., т. 141

у ме (у мене), т. 139а

ум(ј)ерено-: (а) *ум(ј)ереноконтинентална* клима, *ум(ј)ереноблаг̑, ум(ј)ереннооблачан*; (б) ако прилог задржава посебан нагласак: *ум(ј)ерено благ̑, ум(ј)ерено облачан* и сл., т. 105

уместан, -сна, т. 26г(4); **умесно** (прил.), **умесност** (ек.)

уместити (ек.), **умјестити** (ијек.), в. нам(ј)естити

уместо, ек.

уметак, -тка, мн. умеци, -така, т. 26а

умети (ек.), умем, умеју, умејући, умеј, умејмо, умех-уме (и умедох-умеде), умео-умела, умејах-умејаше, умевши; у служби футура егзактног и умеднем, умеднеш итд.; тако и **разумети**

ум(ј)етничин, према ум(ј)етница, т. 30б
умеће (ек.), **умијеће** (ијек.), т. 8а
умешан, умешност (ек.), ијек. **умјешан, умјешност**, т. 8б
умилети (ек.), **умиљети** (ијек.), в. под милети
умимогред, нпр.: *прозбори нешто умимогред* (у пролазу, успут, пролазећи), т. 141
умити, умиј, умијте, в. мити, т. 18е
умјерено-, в. умерено
умјесно, ијек. (прил.)
умјестан, -сна, **умјесно, умјесност** (ијек.)
умјесто, ијек.
умјети (ијек.), умијем, умију, умијући, умиј, умијмо, умјех-умје (и умједох-умједе), умио-умјела, умијах-умијаше, умјевши; у служби футура егзактног и умједнем, умједнеш итд.; тако и **разумјети**
умјетнина, ијек. (необ. ек. лик *уметнина*, као и *уметан*, -тна, и прил. *уметно*)
Ум(ј)етност на тлу Југославије (назив изложбе), т. 63д
Умка (на Умки, идем на Умку), *умчански, Умчанин, Умчанка* (дат. -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(4), 48в, 50б
умногом и **умногоме**
умоболан, -лна, **умоболник** (обич. него *умноболан* и сл.)
умолити, -им, *умољен*; **умољење**, т. 23г
умољив (тако и неумољив, неумољиво)
умрети (ек.), **умријети** (ијек.), в. мрети
умртвљење
умукнути, умукнем, -кну, умукнух-умукну и умукох-умуче, умукнуо-умукнула и умукао-умукла, умукнувши и умукавши (умући, умукнем, умукох, умукао-умукла)
умусти, умузем, умузен, *умузење*
уназад, прил., али **у назадак**: *све је окренуло у назадак*, т. 141
унајбоље, прил., т. 141
унајкраће (прил.), али: *у најкраће вр(и-ј)еме*
унајмилац, -иоца, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
унајмљивач, инстр. -ем
унакрсно, прил., т. 141
унакрст, прил., т. 141
унакрстан, -сна, т. 26г(4)
унаоколо (прил., ретко и предл.)
унаокруг (прил., ретко и предл.)
унапред (ек.), **унапријед** (ијек.), необ. ек. и ијек. **унапредак** (прил.)
унатраг; унатрашке
-унг за **-ONG** у кин. латиници (изг. [унг]): *Мао Цедунг, Квантунг* или *Гуангдунг*, т. 229, 230
уневрат (обичније *унеповратр*), т. 141
унедоглед (прил.), нпр.: *одатле пуца равница унедоглед*, т. 141
унезверен, унезвереност, унезверити се (ек.), **унезвијерен, унезвијереност унезвијерити се** (ијек.)
унеке (прил., касно), нпр.: *унеке ето ти и њега*
унеколико (прил. у зн. *помало, донекле*), али: *у неколико навраата*
унеповрат (нпр.: *оде све унеповрат*), т. 141
унесен (према унети, унесем), не *унешен*, в. -нети, -нијети
Унеско, ген. *Унеска* или **UNESCO** (непром. или UNESCO-а), скраћ., т. 181А, 182
унесрећеничин (према унесрећеница), т. 30б
унети (ек.), **унијети** (ијек.), **унесен** (не *унешен*), в. -нети, -нијети
универзалан, -лна; **универзалност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, **универзалист(а)**, мн. -сти
универзијада: *Петнаеста универзијада*, т. 63д; у одређ. контексту скраћ. *Универзијада* (нпр.: *Наши допутовали са три медаље са Универзијаде...*), в. т. 70
универзитет (у општем зн.), т. 70(нап.); *Универзитет у Београду* (зван. назив), скраћ. у одређеноном контексту *Универзитет*, т. 63б; неправо (а обичајем устаљено) име: *Београдски универзитет*, т. 55а; скраћ. *БУ*, т. 181Б, 182
универзум (погрешна је употреба у зн. *свемир, космос, васиона*), т. 191в(1)
унија: *Унија* (уместо САД); *Јужноафричка Унија*, истор.
унијети, в. под -нети
Унита (итал. l'Unita), назив итал. листа (употребљава се без члана)

унитаристкиња, т. 26г(2)
униформисати, т. 194б
Уницеф, из Уницефа итд. или лат. UNICEF, из UNICEF-а, у UNICEF-у, т. 181Б, 182
Унра, ген. Унре (**UNRRA**, непром.), скраћ., т. 182а
унука, дат. унуци, унукин, т. 30а, 31б(1)
унутар: *унутарамерички, унутарбалкански, унутарпартијски, унутарњелијски*
унутра (прил.), т. 141
унутрашњи и **унутарњи**
унутрашњо-: *унутрашњополички, унутрашњотрговински*
унучица, унучицин, т. 30б
Унхошт (чеш. Unhošť), т. 284
у њ (у њега), т. 139а
уњкати, уњкав и хуњкати и сл.
уоколо, прил. (ретко и предл.), т. 141
уокруг, прил. (ретко и предл.), т. 141
у освит, т. 140в
уосталом (нпр.: *уосталом, како хоћеш*)
уочи, предл. (али: *погледа га у очи*)
уп., скраћ. *упореди*
у памет: *узми се у памет* (= опамети се), т. 140в
упеторо (нпр.: *играћемо упеторо*), т. 119
упетостручити (не *упеторостручити*)
упијач, инстр. -ем
упластити, уплашћен, уплашћивати; *плашћење*, т. 32а
уплитати (се), уплићем (се) и **уплетати (се)**, уплећем (се)
у поводу (чега) и *поводом* (чега)
у подне, т. 140в(уп. и 138б)
упознати, упознавати: упознајући (не упознавајући); комбинује се са инстр. (нпр.: *упознали су га са резултатима* и сл., а не *о резултатима*)
у појас, т. 140в
упола, прил., т. 141
упомоћ, узв., т. 135
упопреко (ек.), **упопријеко** (ијек.), ијек., т. 8а
упоредив и **упоредљив**
упоредо и **упоредно**, прил. (необ. упоред)
упослен (и упошљен), **упослење** (и упошљење), уп. упослити, -им, в. запослење
упосленост (упошљеност), т. 21(нап. 2)
у потпуности
употребив и **употребљив**
употребити (ек.), ијек. **употријебити**
у почетку
упошљавати, упошљавање
управитељка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8)
управљач, инстр. -ем, т. 34
управљачицин, т. 30б
управничин (према управница)
управо (ређе *управ*)
упразно, прил. (*пуцањ упразно*), уп. напразно
упрегнути, обичније него **упрећи**, в. под спрегнути
упреко, прил. (у страну), ек., т. 141
упрекрст (ек.), **упријекрст** (ијек.), прил. (у зн. унакрст, укрштено)
упремасе, прил. (један наспрам другог, *напремасе*)
упријеко (ијек.)
упркос, прил. (*ради свима упркос*); предл. (са дативом, уп.: *победили су упркос тешкоћама*), т. 141
упропањ (арх. прил. у зн. пропињући се, за коња: *језди упропањ*)
упропастити, упропашћен (упропаштен), **упропашћавати** (упропаштавати) и **упропашћивати**, тако и *запрепастити*, т. 32а
упростити, упрошћен (упроштен), **упрошћење** (упроштење), **упрошћавти** и **упрошћивати** (упроштавати), т. 32а
у противном
упрсте, прил. (уз гл. *знати*, у зн. потпуно, савршено, до танчина), т. 141
упртач, инстр. -ем
упузати, упужем и упузам
упустити, в. допустити
ур за енгл. у нагл. слог. (т. 210):
oor: M<u>oo</u>re
ur: McC<u>lu</u>re
ур за енгл. у ненагл. слог.: T<u>ur</u>turro, Arth<u>ur</u>, Wilb<u>ur</u>, т. 211
ура (и хура, узвик)
уравнавати, -ам и **уравњавати**, -ам, **уравњивати**, -ујем (према сврш. урав-

нати, -ам, уравнан и уравнити, -им, уравњен)
уразумити, -им, они уразуме, уразуми, уразумимо, уразумите, уразумио, -ила, уразумљен
Уран (астр.), т. 46
уранијум (уранић), т. 190в(2)
у раскорак, т. 140в
урасти, урастем
урачунљив, урачунљивост
урашћивати (према урасти)
урбанизам, -зма (т. 37в), **урбанизација, урбанизовати; урбанист(а)**, мн. -сти
урбанистика, дат. -ци, т. 31б(1)
ургентан, -тна; *Ургентни центар* (звaн. назив болн. установе), т. 63б
уредничин, т. 30б
уређивач, инстр. -ем (т. 34а); **уређивачки; уређивачицин**, т. 30б
у̏рётко (ек.), т. 141
уређи, в. ређи
уријетко (ијек.)
Урк (хол. Urk), т. 280
Урлих, не него Улрих (в.)
урма (бот), ген. мн. урми (не хурма)
урна, ген. мн. урни
урокљив, -а, -о
Урош Нејаки, т. 41г
Уругвај (шп. Uruguay), т. 290
урудети, урудео-, -ела (ек.), ијек. **урудјети**, урудио-урудјела (ијек.)
уручилац, -иоца, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
ус-, в. под ва-
усамљеничин (према усамљеница), т. 30б
усахнути, усахнуо, -хнула и усахао, -хла; **усахлост, усахнулост**
усвојив, усвојилац, -иоца, ген. мн. -илаца, т. 36б(6)
у се (у себе), т. 139а
уседелица, уседеличин, ек., т. 30б
Усековање и **Усековање** (ек.), ијек. **Усјековање, Усјековање**, црквв. празник, т. 59
усељење (не *уселење*; уп. уселити, -им, *усељен*), т. 23г
усисати, усишем и усисам
усисивач, инстр. -ем
у̏ситно
усједјелица (и усидјелица), **усједјеличин**, ијек.
ускипети, ускипео, -ела (ек.); **ускипјети**, ускипио, -пјела (ијек.); погрешно је *ускипи̏ти*
ускиптети, ускиптео, -птела (ек.), **ускиптјети**, ускиптио, -птјела (ијек.)
ускладиштити, ускладиштен, ускладиштавати, т. 32
ускладљив; ускладљивач
ускличник, в. узвичник
уско, прил.
уско-: *ускоглав, ускогруд, ускогруд(н)ост, ускостраначки*
ускрс (као општа именица, ускрснуће, фиг.); **Ускрс** (празник), **ускршњи**, т. 59, 69; **ускрснути, ускрснуће** и сл., уп. под *васкрс-*; о норм. поступку в. под **ва-**
услед (ек.), **усљед** и **услијед** (ијек.), т. 10ж
уследити (ек.), ијек. **услиједити**, т. 8а
услепо (ек.), **услијепо** (ијек.), прил.
услуга, дат. услузи, т. 31б(1)
усљед и **услијед** (ијек.), т. 10ж
уснени (сугласници)
усненозубни (сугласници)
успаванка, дат. успаванци
успављив
Успеније и **Успење** (*Богоридичино*), црквв. празник (Велика Госпојина и Велика Госпођа), т. 59
успети, успео-успела (ек.), в. -спети
успијуша
успјети, успијем, успио-успјела (погрешно успјео), ијек., т. 8г(2)
успоставити и **васпоставити**, о стил. диференц. и норм. поступку в. под *ва-*
успут: *рекао је то некако успу̏т, пу̏товао је и успу̏т тргова̏о*, т. 141; уп. уз пут
успутан, -тна, **успутно**
усред (ек, и ијек.), предл.
усредсређен, -а, **усредсређеност, усредсређење, усредсређивати**
уста, с. мн., ген. уста (не устију)
устав (највиши правни акт); **Устав** (конкретни правни акт), в. т. 64(нап.)
уставобранитељ, уставобранитељски, уставотворан, уставотворац
установљавати и установљивати

усталац, устаоца и усталца, вок. устаоче и усталче; мн. устаоци и усталци, усталаца, т. 36б(6)
у ствари, т. 140в
устопице, устопце, прил., т. 141
у стопу: *ѿратити у стопу, стопу у стопу*, т. 140в
у страну, т. 140в
устрести, -ем, устресен (не *устрешен*), в. трести
усукати, в. засукати
усупрот (ретко), предл.
у сусрет, т. 140в
усути, в. засути
усхићен
усхт(ј)ети, в. под хтети
утајив, утајивач (инстр. -ем), **утајити**, т. 18в(1)
утајан, -а, -о; **утајано**, прил. (тајећи, пригушено)
У Тант, т. 97
у танчине, т. 140в
утаћи, утакнути, в. таћи
уташте, прил. (напразно), уп. наташте, т. 141
утва, ген. мн. утва
ѹтвр̄до, прил. (чврсто, сигурно)
утега, дат. утези, т. 31б(1)
у те (у тебе), т. 139а
утемељење (уп. утемељити, -им, *утемељен*), т. 23г
утемељивач, инстр. -ем; **утемељивачки**, т. 34
утеха (ек.), дат. утехи, т. 31б(8)
ѹтиха (тихо време, без ветра), дат. -хи, т. 31б(8)
утицати, -ичем, **утицај, утицајан**, у ек. и ијек.
утицати (у зн. завршавати ток, према утећи), у ек. и ијек.
утјеха (ијек.), дат. утјехи
уткати, в. ткати
ѹтӑ, прил. (тада, *ѹтом*), нпр.: *ѹто, ето ти њих!*, али: *у то доба*
утока, дат. утоци
утолико (боље), али: *у толико ствари*, т. 141
ѹтӑм, прил. (у тај мах, тада), уп. уто, т. 141
утопија, утопијски, утопист(а), мн. -сти
Утрехт (трад., хол. Utrecht), т. 277
утрка, дат. утрци, т. 31б(1)
утроба, ген. мн. утроба
утроје, т. 119
утрошак (-шка, мн. -шци, -шака)
утрти и **утрети**, ијек. **утријети**, утрем и утарем
УФО (UFO), у преводу НЛО (= неидентификовани летећи објекат); **уфолог**
ухлебити (ек.), **ухљебити** (ијек.)
ухлебљење (ек.), **ухљебљење** (ијек.)
ухо, в. уво, т. 15в
уходa, уходити (не ув-), т. 14а
уху(ј), узвик
уцвилити, не него уцвелити (ек.), уцвијелити (ијек.)
уцедити (ек.), **уциједити** (ијек.)
уцело (ек.), **уцијело** (ијек.), т. 8а
уч., скраћ. *ученик*, т. 179а, такође *учестали* (глагол)
учас, прил. (одмах, убзо)
учаурити (се), обичније него учахурити (се)
учврстити, учвршћен, учвршћење, учвршћивати, т. 23г
ученичин (према ученица), т. 30б
учестати, -ам, учестао, -ала; *учестале ѿрешње* (не учестане)
учесто (прил.)
учетворо, т. 119
учинилац, -иоца, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
учитељ (инстр. -ем), **учитељевати** и **учитељовати**
учитељица, учитељичин, т. 30б; ређе **учитељка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8)
Учка, на Учки
учтив
уџбеник Ђорђевића—Тодоровића—Предића, т. 98
уш, -и (зоол., ваш), мн. уши-ушију, т. 71
ушесторо (прил.)
ушетати (се)
ушивати (не ушијевати)
у ширину, т. 140в
ушироко (прил.), т. 141
ушити, в. шити

Ф

f., скраћ. *femininum* (женски род), т. 180
F, скраћ. *фарад* (мерна јединица), т. 180
ф за енгл. глас /f/, т. 212:
f: Fred
ff: Griffith
ph: Philip
gh: Gough
ф за франц. PH, т. 275
Фабијано (итал. Fabiano), т. 217
Фабијус (франц. Fabius), т. 275
фабрика (у општем смислу) и **Фабрика** (као почетак зван. имена), уп. т. 63б
фабулист(а), мн. -сти, **фабулисткиња**, т. 26г(2)
Фавзи (ар., уоб.), т. 204в
фаворизовати, -ујем; **фавориткиња**
Фадиљ (алб. Fadil), т. 201б
фазанерија, т. 18а(1); **фазанка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8)
фазон, -а (ређе фазона, ж.), **фазонирати**
Фај (франц. Faye), т. 275
Фајар (франц. Fayard), т. 275
фајда и **вајда**
фајл, -а, мн. фајлови
факат (боље него факт), ген. факта, мн. факти и факта, ген. факата, т. 37в(2)
факс, в. телефакс
фактограф, фактофрафија, фактографски
фактурист(а), мн. -сти, **фактуристкиња**, т. 26г(2)
факултет и **Факултет**, *филозофски факултет* и *Филозофски факултет* (у општем зн. или као име), т. 63б
фаланга, дат. фаланги, ген. мн. фаланги и фаланга; **фалангист(а)**, мн. -сти
фалити (недостајати и сл., погрешно је „хвалити"), **фалинка** (дат. -ци и -ки, ген. мн. -ки) и (мање обично) **фалинга** (дат. -ги), **фаличан**, -чна
Фалкао (порт. Falcão), т. 244
фалсификат, фалсификовати, фалсификатор, инстр. -ом
фам., скраћ. *фамилијарно* (о слободном, нестандардном изразу), т. 179а
фамилија, фамилијаран, -на, **фамилијарност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
фан, мн. фанови
фанатизам, -зма, **фанатизовати, фанатик, фанатичан**, -чна, т. 37в(1); прил. **фанатички** и **фанатично**; **фанатичност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
Фани или **Фени** (енгл. Fanny), уп. т. 208—212
фантазма, фантазмагорија, фантазмагоричан, фантазмагоричност
фантаст(а), мн. -сти, **фантастика** (дат. -ци), т. 31б(1); **фантасткиња**, т. 26г(2)
ФАП (скр. *Фабрика аутомобила Прибој*), т. 72; из ФАП-а, у ФАП-у, т. 181Б; **фап** (камион), т. 71
фарад (физ.), према имену енгл. физичара, скр. F, т. 180
фарбар, инстр. -ом (и -ем), т. 34а(1)
фарингитис
фарисеј, фарисејски, фарисејство (*фарисејштина*, пеј.), т. 194ђ
фармакологија, фармаколошки, фармакопеја, фармакотерапија
фармацеут, фармацеуткиња, фармацеутски, фармација
фармерице и **фармерке**, ж. мн., ген. фармерица и фармерки
фармерка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8)
Фарска острва (у преводу *Овч(и)ја острва*), боље *Ферјарска острва*, т. 255
фасадер, инстр. -ом, т. 34
Фасмер (нем. Vasmer), т. 237
фасцикла, ж. (ређе *фасцикл*, м.)
фасцинантан, -тна, **фасцинантно, фасцинантност, фасцинација** итд.
фатализам, -зма, **фаталист(а)**, мн. -сти, т. 37в(1)
фаул, мн. фаулови-фаулова; **фаулирати**
фаустовски
фах-идиот, уп. т. 88б
Фахрудин, Фахредин (ар.), т. 204ђ

фашизам, -зма, **фашист(а)**, мн. -сти, **фашисткиња, фашистоидан, фашистоидност**, т. 37в(1), 26г(2)
ФБИ и FBI (Еф-Би-Ај, из Еф-Би-Аја; изг. „еф-би-ај", „из еф-би-аја"), скраћ. т. 181
Феба (не Фојба), т. 192а
фебруар, фебруарски; *Фебруарска револуција*, т. 60в
федерализам, -зма, **федерализација, федералист(а)**, мн. -сти т. 94б(1)
Федеративна Народна Република Југославија (истор.), т. 50а; скраћ. *ФНРЈ*, т. 181Б
Федо (франц. Feydeau), т. 275
Феђа (рус. уоб.), т. 250в
Фејсал (ар.), т. 204а
фелдмаршал; *фелдмаршал-лајтнант, генерал-фелдмаршал*
Фелес (франц. Feletz), т. 275(нап.)
Феликс (франц. Félix), т. 275
Феликс (енгл. Felix), в. т. 208—212
Фелисија (енгл. Felicia), в. т. 208—212
Фелиција (чеш. Felicie), т. 199в
Фелицитас (не Феликитас), т. 192а
фељтон, фељтонист(а), мн. -сти
фемининум (femininum), скр. **f.** (= ж.), *женски род*
феминисткиња, т. 26г(2)
Фен (франц. Fain), т. 271б
Феникија, Феничанин, Феничанка (дат. -ки), **фенички и феничански**
Феникс (не Феник), мит., т. 191в(2); **феникс** (птица), т. 71
фер (непром. прид. и прил.), пише се одвојено (нема оправдања за изворно писање fair): *фер игра, фер поступак, фер односи*, т. 86а, али *фер-плеј*, т. 88б
феријалац, -лца, вок. -лче, мн. -лци, -лаца, уп. дијеталац, т. 36б(6)
феријалка, дат. -ки, **феријалкин**, т. 30а, 31б(8)
ферије (ж. мн., о феријама)
феријални, феријалац (-алца, -алче, мн. -алци, -алаца), т. 36б(6); *Феријални савез Србије*, т. 63в
Ферјарска острва, в. фарска острва
фермент (ферменат), ген. мн. -ната, 37в(2)
феро-, фери-, по правилу спојено писање, 89аб: *феросулфат, феромагнетизам, ферихлорид*; *ферисоли, феролегуре, феројединења*
фер-плеј, т. 88б
Фест, на Фесту; *Београд-фест*, т. 63д
фета-сир
Фећка (рус. Федька), т. 250в
феудалац, -лца, мн. -лци, -лаца, т. 36б(6); **феудалка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8)
феудализам, -зма, т. 37в(1); **феудализација**
фешта, ген. мн. фешта, т. 37б(1)
фига, дат. фиги, ген. мн. фига (жарг.), т. 31б(8)
фигуралист(а), мн. -сти
фигурисати, -ишем (и фигурирати, -ам)
Фида, Фиде-Фиди итд.; поред ФИДЕ (FIDE), акроним непром., т. 182а
фидбек
Фидија (грч. Pheidias), т. 191а
Физешабоњ (мађ. Füzesabony), т. 234
физика, дат. -ци, т. 31б(1); **физичар**, инстр. -ом и -ем, **физичарка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(8); скраћ. **физ.**
физио-: *физиологија, физиотерапија, физиогенеза, физиономија, физиотерапија, физиотерапеут, физиотерапијски*, т. 83
физиол., скраћ., т. 179а(4)
физичкохемијски (према физичка хемија), **физичко-хемијски** (и физички и хемијски), т. 108
фијакер, инстр, -ом; **фијакерист(а)**, мн. -сти
фијаско, фијаска (мн. ретка — фијаска и фијасци; уп. конто), т. 34
Фијат (ФИАТ, FIAT) фабрика, т. 182а; **фијат** — аутомобил, серијски производ, *фијат 1100* (серијски производ) и *Фијат 1100* (као патент) т. 71, 72; *Фијатов аутомобил*, т. 74
фикс-идеја, т. 82в; **фиксни** (фиксни курс, фиксна зарада)
-фил: *англофил, германофил, полонофил, славофил*, т. 81а
филантропизам, -зма, **филантроп, филантропија, филантропски**
филателија, филателист(а), множ. -сти, **филателисткиња**
филе, филеа-филеу, мн. филеи-филеа

Филетије (грч. Philoitios), т. 191а
филијала
Филип (енгл. Philip), в. т. 208—212
Филип (нем. Philipp), т. 238
Филип (франц. Philippe), т. 275
Филипини, филипински, Филипинац, Филипинка (дат. -ки, ген. мн. -ки); *Филипинска острва*, т. 31б(4), 48в, 50д
филистар, -тра, **филистарски**, боље него *филистер, филистерски*
филмација, филмацијски; филмографија, филмологија, филмотека, филмофил, филмофоб
филогенеза, филогенетика
филозоф, филозофија, филозофирати, филозофски итд. (у стручним текстовима често *философ, философија* и сл.), т. 192б
филтер, -а и (ређе, али боље потврђено у изведеницама) **- филтар**, -тра, **филтрат, филтрација, филтрирати, филтрирни, филтрирница**
филтер-кесица, филтер-чај
филхармонија; *Београдска филхармонија* (зван. име)
Фиља (алб. Filja), т. 201б
Фиљине (итал. Figline), т. 217
финале, -а, мн. финала, с.; у јд. по правилу с. рода (посебно у спорту), изузетно ретко м.: *очекивало се то финале; сва наша финала имала су сличан исход*; *тај финале* ('крај, завршетак') *није очекиван*; тако и *полуфинале, четвртфинале*; уп. *осмина финала*
финалист(а), мн. -сти, **финалисткиња**
финанс, финансије, финансијер, инстр. -ом, **финансирати**
Finmark, норв. део Лапоније, т. 255; уп. Лапланд и Лапонија
финта, ген. мн. финти
фиока, дат. фиоци (т. 31б(1)), **фиочица** и **фиокица**, т. 30г
Фиренца (трад., итал. Firenze), т. 217; **Фирентинац, Фирентинка, фирентински**
фирер (малим словом фиг. у зн. вођа); **Фирер** (када зн. конкретно Хитлер), т. 41в
фирмописац, -сца
фирнајс, фирнајз (фирнис)
фисија
фискултурница, фискултурничин
фито-: *фитогеографија, фитологија, фитопалеонтологија*
фића (аутомобил), т. 71
фићфирић
Фифа, ген. Фифе, поред **ФИФА (FIFA)**, непром., т. 182а
фифти-фифти, т. 129
Фицрој (енгл. Fitzroy), в. т. 208—212
Фиџералд (енгл. у варијантама Fitzgerald и FitzGerald), т. 214
фишбајн
Фјодоров (руско презиме), не Федоров
фјорд (у геогр. именима у сканд. јез.), т. 254
Фјоренцо, Фјорентино (не „Фиоренцо", „Фиорентино"), итал., т. 217
Фјумичино (Fiumicino, итал. аеродром, не Фјумићино, Фијумичино
Флавјен (франц. Flaviens), т. 275
флагрантан, -тна, **флагрантно, флагрантност**
Флајано (итал. Flaiano), т. 217
фламенко, -а, м. (не *фламенго*)
фламинго, -а, м. (зоол.)
флаута, флаутист(а), мн. -сти, **флаутисткиња**
Флашинг Медоуз (Flushing Meadows)
флека, дат. флеци
флексија, флексивни; флексибилан, -лна
Флери (франц. Fleury), т. 275
Флерис (франц. Fleurus), т. 275
Флет (алб. Flet), геогр., т. 201б(1)
флешбек
флиспапир
Флобер (франц. Flaubert), т. 274
фломастер
флопи-диск
Флора (енгл. Flora), в. т. 208—212
Флоренс (енгл. Florence), в. т. 208—212
флорет, -а
флотација, флотацијски, т. 18а(1), 18ф(1)
флуид, -а; **флуидан**, т. 18
флуктуација, флуктуирати, флуктуирајући
флуор; флуоресценција, флуоресцентан
флуорид
флуорографија, флуороскоп, флуороскопија
фоаје, -еа, мн. фоајеи-фоајеа

-фоб, -фобија форманти сложеница (као други део сложеница значи: мрзилац, непријатељ): *англофоб, германофоб, славофоб; англофобија, германофобија, славофобија*, т. 83; **фобија** се јавља и као самостална реч (страх)

Фогел (нем. Vogel), т. 238

Фожас (франц. Faujas), т. 275

фозген (не фосген)

фока, дат. фоки, ген. мн. фока, т. 31б(8)

фокстеријер

Фоли Бержер (франц. Folies-Bergère), т. 275

фолија, фолије, фолији, фолију, фолијом

фолио (м.), -ија, -ију, фолиом, т. 18б (нап.)

фолио-формат, уп. т. 88б

фолк: *фолкзв(иј)езда, фолкмузика, фолкнапада, фолкӣ(ј)евач* и сл., т. 86в

Фолкетинг, в. т. 25б

Фолкландска острва (енгл., у завршетку -LAND, уп. у истом завршетку и *е*, нпр. *Кливленд*), в. т. 208—212

фолклорист(а), мн. **-сти**, **фолклористкиња**, т. 26г(2)

фолксваген (аутомобил; не *фолцваген*), т. 71

фолксдојчер, инстр. -ом, **фолксдојчерка**, дат. -ки, ген. мн. -ки, **фолксдојчерски**

Фолкспартај (нем. Volkspartai), т. 238

фон, пише се великим поч. словом као прва реч власт. имена: *Фон Браун*, али *Вернер фон Браун* (Wernher von Braun)

фонема, ж. (и фонем, -ема, м.)

фоно-: *фоноӷрам, фоноӷраф, фоноӷрафија, фоноӷрафски, фонолоӷ, фонолоӷија, фонолошки, фонофобија*, т. 83

фонотека, дат. -ци, т. 31б(1)

Фонтенбло (франц. Fontainebleau), т. 275

Фоњод (мађ. Fonyód), т. 234

форд (аутомобил, серијс. производ), т. 71

Форд (фабрика); **Фордов аутомобил** т. 74

Форе (франц. Forez), т. 275

Форин офис (Foreign Office), т. 75а

форинта, -е, ж., ген. мн. форинти (заст. форинт, м.)

форма, ген. мн. форми

формалдехид

формализам, -зма, **формалист(а)**, мн. -сти, т. 37в(1)

Формен (енгл. Foremen), не *Фореман*

Форт Лодердејл (енгл. Fort Lauderdale), т. 214

фортепијано

форум; *Форум* (предузеће), т. 64б

фосил, фосилан, фосилизација, фосилизирати

фостна (дебела даска, греда)

фосфоросцентан, -тна, **фосфоросценција**

фосфороводоник, т. 89б

фосфор-пентоксид, т. 89а; уп. и сумпор-

фотељаш, инстр. -ем

фото-: (а) спојено: *фотоӷраф, фотоӷрафија, фототека, фототипија*; (б) са цртицом: *фото-синтеза, фото-терапија, фото-ћелија, фото-хемија, фото-издање, фото-монтажа, фото-папир, фото-репортажа, фото-репортер, фото-репродукција, фото-слоӷ, фото--техника, фото-финиш, фото-штампа, фото-сафари, фото-робот, фото-финиш, фото-атеље, фото-изложба, фото-материјал, фото-св(ј)едочанство*; при удвајању: *сликарски и фото модели*, т. 83

Фоча, фочански, Фочак (ређе Фочанин), **Фочанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки)

фра (скр. од *фратар*) као титула пише се малим словом: *фра Брне* (фра Брне, фра Брнин), *фра Филип Лаштрић*; ако се схвата као део имена, пише се великим словом: *Фра Дијаволо*, т. 92; одвој. писање, т. 41д(нап.)

фрагменат и фрагмент, -нта, ген. мн. -ната, т. 37в(2)

фразеологија, фразеолошки

фрајер, фрајерисати се, фрајерски, фрајерчина

фрајла, ген. мн. фрајли; **фрајличин** (према фрајлица), т. 30б
фракл, фраклић (мала флаша, чокањ)
фракција, фракцијски, фракцијаш и **фракционаш** (инстр. -ем), **фракционаштво**
франак, -нка, мн. франци, -нака, т. 86а
Франкенштајн (Frankenstein), не Франкештајн
франк кафа, т. 86б
франко: *франко царина, франко вагон, франко железничка станица*, уп. т. 86
франковац, -овца, **франковачки**
франкоман, т. 81а
франкофил, т. 81а
франкофон (који говори француски: *франкофоне земље*, боље него *франкофонске*)
Франкфуртер алгемајне цајтунг, т. 75а
Франсен (у сканд. јез. Frantzen), т. 260в
Франсис (енгл. Francis), в. т. 208—212
Франсиско (шп. Francisco), т. 290
Франсоа (у сканд. јез. François), т. 260в
Франсоа (франц. François); најпогодније је да испред презим. остане непромењено (*од Франсоа Митерана, Франсоа Митерану*) или га, самостално употребљеног, мењати — *Франсое, Франсои* итд.
Франсоаз (или Франсоаза), франц. Françoise; промена: *Франсоаз(а)-Франсоазе-Франсеоази; Франсоазин*
Франс опсерватер, т. 75а
Франћишек (пољ. Franciszek), т. 242
Франц (у сканд. јез. Franz), т. 260в
францјозефовски, францјозефинизам
Француска, француски, Француз, Францускиња; француз (алатка)
Француска револуција (име једног одређеног догађаја), т. 60в
француски (од француз+ски), т. 25а
Франческо Солимена (итал. Francesco Solimena), т. 217
Фрањо Асишки, т. 41д; *Свети Фрањо Асишки*, т. 41д
Фрањо Јосиф (аустријски цар), уобичајено; према нем. *Франц Јозеф* (*Franz Joseph*)
Фреди (енгл. Freddie), в. т. 208—212
Фрежис (франц. Fréjus), т. 275
фрез-машина (глодалица), т. 88б
фреквенција (и *фреквенца*)
фреска, дат. фресци, ген. мн., фресака
фреско-: *фреско-слика, фреско-сликар, фреско-сликарство, фреско-техника*, в. т. 88б
фризер, вок. фризеру, инстр. -ом, **фризеров**
фризерка, дат. -ки, ген. мн. -кӣ
фрикандо, -оа, м.
фри-клајминг (спорт), т. 88б
фришак (необ. фрижак), -шка, боље *св(ј)еж*
фри-трејд, т. 88б
фри-шоп, мн. фри-шопови, т. 88б
фрка, дат. фрци, ген. мн. фрка
фројдизам, фројдист(а), мн. -сти и **фројдовац**
фронт: *Солунски фронт, Сремски фронт*, т. 60б
фронтмен
Фрузи (од Фруг)
фрукта-ђус, т. 88б
Фрушка гора, т. 50д; **фрушкогорски „фрушкогорски бисер"** (вино, са наводницима или без њих); тако и **фрушкогорски ризлинг** (вино), т. 71, 72
фудбал (не *футбал*), т. 20в(2)
Фудбалски клуб Жељезничар (или *ФК Жељезник*), т. 63в
Фуђен или трад. **Фукјен** (кин. Fujian, провинција), т. 229
фузија, фузионисати (-ирати, уп. т. 194б)
Фукс (нем. Fuchs), т. 238
Фукуј (јап. Fukui), т. 218б
фундамент (фундаменат), т. 37в(2)
функција, функцијски, функционалан; функционер (инстр. -ом), **функционерка** (дат. -ки, ген. мн. -ки); ређе *функционар*
Фуншал (порт. Funchal), т. 244
фурија, фуриозан, -зна, т. 18
Фурланија, фурлански, Фурлан, Фурланка; сувишно је употребљавати итал. назив *Фријули* (Friuli)

фунта, ген. мн. фунти
фуснота, т. 88а
футинг, мн. футинзи
футуризам, -зма, **футурологија, футуриста(а)**, мн. -сти
Фуџоу (кин. Fuzhou, град), т. 229
Фуџијама (јап. Fujiyama), т. 218б
Фуџијама или *планина Фуџи* (не *планина Фуџијама* јер *јама* значи планина)
Фуше Булћизес (алб. Fush'e Bulqizes), геогр. в. т. 201б
Фушун (уоб. ум. прецизнијег Фушуен, кин. Fushun, град), т. 229

X

x (чување, губљење, замена), т. 14—17
x за грч. CH у унутрашњости и на крају речи, у срп. углавном и на поч. речи (*Архимед, хаос; карта*) т. 192б, 194д
x (по правилу) за грч. H (оштри спиритус, спиритус аспер): *Хераклe, хероj*, т. 191б; у визант. доба се није изговарало, па отуда *историја, Ирод*, т. 192б
x за енгл. глас /*h*/, т. 212:
h: Hardy
ch: Docherty
gh: Callaghan
h, скраћ. у зн. *час, сат*, т. 180а; знак за висину у матем.
H, међун. знак за болницу
ха и **ха.**, **ha** и **ha.**, скраћ. *хектар*, т. 146а
хабати, хабање
хабер, не абер, т. 14
Хабзбург, **Хабзбурговци, Хабзбурзи** (династија), т. 20в(3)
хабзбуршки; Хабзбуршка монархија, т. 55а
хабитација
хаван, боље аван
Хавана (трад., шп. Habana), т. 285
хавана (врста цигара), т. 71
хаварија
Хавијер (шп. Xavier), т. 285
хавлија, не него авлија
хагиограф, хагиографија
хад и **ад** (у општем значењу), т. 15; *Хад* (митол.), т. 190в
Хадлир (исл. Hallur), т. 261
Хадрамаут (ар.), т. 204б
Хадсон (енгл. Hudson), в. т. 208—212
хазрети: *Хазрети Алија, Хазрети Фатима*, т. 41д; (уп. свети)
хаику; *хаику поезија*
хаир; *хаир-дова, хаир-земан*
хаирли, хаирлија, хаирлук
Хаити, са Хаитија, на Хаитију (не Хаитима)
хајат, в. вајат
хајати, хајем, (они) хају, хајући
хајван и ајван, т. 15б
хајвар и ајвар, т. 15б
Хајдар (ар.), т. 204б(7)
хајде (хајд), хајдемо, боље него *ајде*
Хајделберг (нем. Heidelberg), т. 238
Хајд парк (енгл. Hyde Park; из Хајд парка, у Хајд парку)
хајдук; *Хајдук* (фудбалски клуб), т. 63в
Хајдук Вељко (вел. слово, т. 41г), Хајдук Вељков (одвојено писање, без цртице, т. 92); *Хајдук Вељкова улица* и *Улица Хајдук Вељкова*, т. 104; уп. т. 41д
Хајзинга (хол. Huizinga), т. 280б
хајка, дат. хајци, ген. мн. хајки, т. 86д
хај-лајф (енгл. high life)
Хајне (нем. Heine), т. 238
хајнкел Хе-178 (као серијс. производ) и **Хајнкел Хе-178** (као патент), т. 72
Хајнрих (нем. Heinrich), т. 238; уп. *Хенри*
Хајрулах, Хајралах (ар.), т. 204ђ
хај-тек (енгл. high tech)
хај-фај (енгл. hi-fi), не *хај-фи* (пуни облик у енгл. high fideliti)
хај-џек (енгл. hijack)
Хакс (нем. Hacks), т. 208—212
Хаксли (енгл. Huxley), т. 208—212
Хал (енгл. л. име Hal); уп. презиме *Хол* (енгл. Hall)
хала и ала, т. 15б

халабука, не алабука, т. 14
халал, халалити и алал(ити), т. 15б
халапљив, халапљивост (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости) (не алапљив), т. 14, 21
халас, в. алас
халва и алва, т. 15б
Халејева комета, т. 46
Халид (не „Калид" или „Кхалед", ар.), т. 204б
Халида (а не „Халиде", ар.), т. 204б
Халил (ар.), т. 204б
Халит (алб. Halit), т. 201б
халиф (ређе халифа), поред калиф (в.)
халка, в. **алка**
хало и ало (телефонски позив), т. 15б
халов, в. алов
Халупка (слч. Chalupka), т. 267
халуцинација, халуцинантан, халуцинирати
халф (спорт): *халф-линија*, т. 82в
хаљетак, -тка, мн. хаљеци-хаљетака, т. 26а
хаљкав, не него аљкав
хам и ам, т. 15б
хамал(ин) и амал(ин), т. 15б
хамам и амам, т. 15б
хамајлија, в. амајлија
хамбар, боље *амбар*
Хамиде или **Хамида** (ж. име, перс.), т. 206г
Хамфри и **Хемфри** (енгл. Humphrey), в. т. 208—212
хангар (не ангар)
Хангџоу (кин. Hangzhou, град), т. 229
хандрак, не него андрак
Хановер (нем. Hannover), т. 238
Хан Пијесак, из Хан Пијеска, у Хан Пијеску, одв. пис., т. 17 и 100б
ханума (не анума)
ханџар (не анџар)
Ханшуеј (кин. Hanshui, река), т. 229
хаос, хаотичан, -чна, **хаотичност**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости, т. 21
хаплографија, хаплоидан, хаплологија (лингв.)
хапс (не апс). **хапсана, хапсити, хапшеник**
хаптовина, обичније *аптa, аптовина* (бот.)
харакири, -ија, м. (не *харикири*)
харалац, -оца, ген. мн. -лаца и **харатељ**
харам, харамија (не арам и сл.)
харамбаша (не арамбаша), т. 14; *Кострешц Харамбаша*, ген. *Кострешц Харамбаше*, т. 41г
харанга, дат. харанги, ген. мн. -нги и -нга
харангер, инстр. -ом; **харангерски, харангирати**
харати, -ам
Харанги (ген. -ија, мађ. Haranghy ум. Harangi), т. 234
харач, -ача (не арач); **харачлија**
хард-диск (мн. хард-дискови)
Хари и **Хери** (енгл. Harry), в. т. 208—212
Харибда (грч. Charybdis), т. 191а
харинга, дат. харинги, ген. мн. -нги и -нга, **харингин**, т. 30а, 31б(8)
хариш, не него ариш
харлекин и арлекин, т. 15б
Харлем (хол. Haarlem), т. 280б
Харли (енгл. презиме Harley); уп. назив лондонске улице *Харли стрит* или марка мотоцикла *Харли-Дејвидсон*, в. т. 208—212
хармонија, хармоничан, хармонијски, хармонијум и **хармониј** (-ија), **хармонизовати** (хармонизирати)
хармоника, -ци, т. 31б(1)
хармоникаш, инстр. -ем, т. 34а
Харолд и **Херолд** (енгл. Harold), в. т. 208—212,
Харт (енгл. Hart, Harte), уп. Херт, в. т. 208—212
хартија, дат. -ији (за однос према карта в. т. 194д)
хартијица
харфа (ген. мн. харфи), **харфист(а)**, мн. -сти, **харфисткиња**
харчити (боље него арчити)
Хасанагиница, Хасанагиничин, т. 30б
Хасанагић, т. 99
хасна (не асна), варв.
хасура и асура, т. 15б
хатар и атар (подручје), т. 15б
Хатвани (мађ. Hatvany ум. Hatvani), т. 234
хатишериф (султанов указ)
Хауард (енгл. Howard), в. т. 208—212
хауба, ген. мн. хауба
Хафиз (ар., не „Хафез"), т. 204б(6)

Хафиз ел Асад, краће Асад (Ел Асад), т. 58, 204г
ха-ха-ха (узв.), тако и *хе-хе-хе* и сл., т. 135
Хачинохе (јап. Hachinohe), т. 218б
хаџи, одвојено, т. 92а: *хаџи Тома, хаџи Томин, Хаџи Ђерина улица, Хаџи Рувим* (вел. словом ако се схвата као део имена, т. 41г(нап.); уп.: *У Улици Хаџи Рувима*
Хаџи-: спојено у презименима, под условом да није устаљен друкчији поступак: *Хаџиомеровић, Хаџиристић* и сл., т. 99; уп. Поп-, Узун-
хаџија, хаџиница, т. 18г(1)
Хаџи Проданова буна, ист. дог., т. 60а
хвала, хвалити, -лим, хвалилац (ген. -иоца, ген. мн. -лаца), **хвалисавац** (ген. -савца, вок. -савче), **хвалиша** итд.
хвале вр(иј)едан, одовојено писање
хвалити (недостајати и сл.) — не него **фалити**
Хвалов зборник, т. 64
хвалоспев (ек.), **хвалоспјев** (ијек.)
хваљење (не *хвалење*, уп. хвалити, -им, *хваљен*), т. 23г
хват, -а, м. (ген. мн. хватова и хвати), не *фат*
хватати, хваталька (дат. -ци, ген. мн. -ки), **хватач**, инстр. -ем
Хвостанска епархија, в. *Епархија Хвосно*, т. 56а
Хе-178 (авион), т. 72
Хеба (мит., грч. Hebë); *Хеба вода* и *вода Хеба*
Хебеј (трад. Хопеј, кин. Hebei, провинција), т. 229
хебраизам, -зма (лингв.) и **хебреизам**
Хебреј, Хебрејка (дат. -ки, ген. мн. -ки), **хебрејски**, обичније Јеврej итд.
хегелијанац, хегелијанизам, хегелијански, хегеловски
хегемонија, хегемонист(а), мн. -сти
Хедер, енгл. ж. име (Heather), не Хетер, Хитер
хедонизам, -зма, **хедонист(а)**, мн. -сти, т. 37в(1)
хеј, узв.
Хејлунгђанг (кин. Heilongjiang, провинција), т. 229
хеклати
хеклер
хексаедар, -дра; **хексаметар**, -тра
хексорал (лек), т. 71
хектаедар, -дра, т. 37в(1)
хекто- (у називима мера које садрже 100 јединица): *хектограм, хектолитар, хектометар*, т. 83
хеланке, ж. мн., ген. хеланки
Хелен (енгл. Helen, не „Хелин", в. т. 208—212)
хелен-, в. под Јелини
хеленофил, т. 49, 81а
хелидром (узлетиште за хеликоптере), не *хелиодром*, в. хелио-
Хелије (грч. Helios), т. 191а
хелијум, -а (хелиј)
хеликоптер (не *хелихоптер*)
хелио- ('сунце, сунцо-'): *хелиограф, хелиотерапија, хелиотерапијски* и *хелиотерапеутски, хелиоцентричан*, т. 81а и 83
Хелсинки (-ија, -ију), **хелсиншки**, т. 28а; *Хелсиншки одбор* (за људска права), т. 63в
хељда (не ељда), **хељдовни**
хемија, хемијски, т. 194д
хемисфера (не -свера)
хемичар, вок. -у и -е; инстр. -ем и -ом, т. 34а(1)
хемо- ('крв, крвни'): *хемоглобин, хемодијализа, хемороиди, хемостатик, хемофилија, хемофиличар*, т. 81а, 83 (спој. писање)
хемороиди (не хемероиди)
хемосорпција
Хемпшир (енгл. Hampshire), в. т. 208—212
Хемфри, не него Хамфри, в. т. 208—212
Хенан (кин. Henan, провинција), т. 229
хендек, в. џендек
хендикеп, хендикепирати, хендикепиран, хендикепираност
Хениг (нем. Hennig), т. 238
Хенри (енгл. Henry), нпр. за владарско име; *Хајнрих* (нем. Heinrich), *Анри* (франц. Henri)
Хенријет(а) (енгл. Henriette), в. т. 208—212
Хенрик Осми или **Хенрик VIII**, т. 41г, в. под *Хенри*
хепенинг

хепиенд (без уметања **ј** јер је сложена реч)
херав, -а, -о (накривљен); уп. и нахерен, нахерити и сл.
Хераклe (Херакло) (грч. Heraklēs), ген. -кла, **Хераклов**, т. 191а
хералдика (дат. -ци), **хералдички**
хербаријум (хербарије), в. -ију, -ијум
Херберт (енгл. Herbert), в. т. 208—212
Херзе (нем. Herse), т. 238
херити, -им (кривити)
Херкул (Херкулес)
Херли (Елибазет Херли), енгл. Hurley, в. т. 208—212
хермафродит, хермафродитизам, хермафродитски
хермелин (зоол.)
херменеутика (наука о тумачењу текстова)
Хермес (мање об. Хермо), т. 191в(1, 4)
херметичан, херметичност
херниja
Херо и **Хера, Хероја** (грч. ж., мит., друго је богиња Хера), т. 191в(3)
Херодот
хероика, дат. хероици, т. 18в(нап.)
хероин, хероински, т. 18в(3)
херој, инстр. херојем, **херојски, хероина, хероизам**, -зма, **хероизирати** и **хероизовати**, т. 18в(нап.)
Херт (John Hurt, William Hurt, глумци)
херувим, т. 194ђ
Херцег-Босна (обично песн.)
Херцег Нови, т. 10б; **Херцегновљанин, Херцегновљанка** (дат. -ки, ген. -ки), т. 102, **херцегновски**, т. 104
Херцеговка, дат. -ки, т. 31б(4)
херцежица (од херцег), уп. т. 30
Херцен (рус. Герцен), т. 251д
Хесиод (не Хезиод)
хетеро-: *хетероген, хетеродоксан, хетероморфан, хетеросексуалан*
хет-трик, т. 88б
хећим (не ећим)
хефтати, хефтерица
хибернација, хибернирати
хигијена: *Хигијенски завод* (зван. назив установе), т. 63б
хигро-: *хигрометар, хигроскоп, хигроскопан* и *хигроскопичан, хигроскопија* итд., т. 81а (спој. писање)
хидра (мит.), ген. мн. хидра
хидрант, хидрантни
хидрататни (крем), не хидрантни
хидраулика, хидраулични
хидро- ('водо-'): *хидроавион, хидроавијација, хидрографија, хидродинамика, хидроархеологија, хидродром, хидроизолација, хидроксид, хидрологија, хидрометеорологија, хидромеханика, хидромеханичар, хидротерапија, хидроцентрала, хидрочвор*, т. 83
хијат, хијатски (грам.)
хијерархија, хијерархијски
хијероглифи (ретко у јд. хијероглиф, заст. јероглиф)
Хиландар, хиландарски (боље него Хилендар, хилендарски); *Хиландарски типик*, т. 64
Хилари (енгл. Hilari), в. т. 208—212
Хилверсум (хол. Hilversum), т. 280а
Хилда (енгл. Hilda), в. т. 208—212
хиљада, хиљадарка (дат. -арци и -арки, ген. мн. хиљадарки); **хиљадугодишњи, хиљадугодишњица**; *хиљаду деветсто деведесет три (троје, тројица, трећи)*, т. 115, 116
хиљаду-дв(ој)е, т. 120
Хиљми (алб. Hilmi), т. 201б(2)
Хималаји (мн.), **хималајски**; *Хималајске планине* (није обично Хималаја)
Хименез (шп. Jiménez), т. 28б, 290
Химера (не Химајра), т. 192а
Химеџи (јап. Himeji), т. 218в
хинди, -ија (најраспрострањенији и службе. језик у Индији), **хиндски**
Хиос (и Хиј), в. -ес, -ос и -ус
хипер- ('над, изнад' и сл.): *хипербола, хиперемија, хиперинфлација, хипермодеран, хипероксид, хиперпродукција, хиперреализам, хипертонија, хипертрофија*, т. 83 (спој. писање)
хипи: *хипи музика, хипи фризура* и сл., т. 86в
хипијевски
хипо- ('под, испод; недовољно'): *хипохондрија, хипокористик* (реч одмила), *хипокризија, хипокрит(а), хипотакса, хипотеза, хипотека* (дат. -ци), *хипотетичан, хипотонија, хипотоничан, хипоцентар* итд., т. 83

хиподром
хипокрит(а), м., у мн. хипокрити (м.) и хипокрите (ж.)
хипотенуза
хипохондрија, хипохондар, -дра, т. 18а(1), 37в(1)
Хирошима (јап. Hiroshima), т. 218бв
хирургија, хируршки (не *хирушки*; необ. хирургијски) и сл., т. 194д
Хируршко одељење (Клиничког центра у Новом Саду), зван. назив дела болн. установе (погрешно „Хирушко..."; тако и *хирурщка оūрема, хирурщке рукавице* и сл.)
хиспанизам, -зма (т. 37в), **хиспанист(а)**, м., мн. -сти, **хиспанистика** (дат. -ци), т. 31б(1)
хистерија (т. 18а), **хистеријски** (т. 18ф), **хистеричан**, -чна, **хистеричност** (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости)
хистеризирати, -изирам (чинити хистеричним, нпр: *хисūеризираūи народ*), *хисūерисаūи*, -ишем (имати хист. напад и сл.)
хистерик, хистерикиња
хистолог, хистологија, хистолошки
хит: *хиūūесма, хиūūарада, хиū фризура*, т. 86в
хитац, хица, мн. хици-хитаца, т. 26а
Хитачи (јап. Hitachi), т. 218в
хитлеризам, -зма
хитромисленост, хитроуман
хи-хи, узвик (подражавање смеха, хихота, кикота), т. 135
Хју (енгл. Hugh), в. т. 208—212
Хјуго (енгл. Hugo, не „Хјугоу"), в. т. 208—212
Хјуз (енгл. презиме Hughes), в. т. 208—212
Хјум (енгл. Hume), в. т. 208—212
Хјурон (енгл. Huron), в. т. 208—212
Хјустон (енгл. Houston), в. т. 208—212
хладнети, хладним, хладнео-хладнела (ек.)
хладноваљани (лим); **хладноратовски**
хладњети, хладним, хладнио-хладњела (ијек).
хлапети (ек.), хлапим, хлапех, хлапљах, хлапео-хлапела; **хлапјети** (ијек.), хлапим, хлапјех, хлапљах, хлапио-хлапјела; **хлапити** (у ек. и ијек.), хлапим, хлапих, хлапљах, хлапио-хлапила; тако и код слож. гл. као **исхлап(ј)ети, исхлапити**
хлеб (мн. хлебови), **хлебни, хлебар** (вок. -ару и -аре), **хлебара, хлебарев** и **хлебаров, хлебарица** (-ичин), **хлебарка** (дат. -ки), **хлебарница** (ек.)
хлор, хлорисати, т. 192б, 194д
хлороводоник, т. 89б; **хлороводонични**
хлоропласт, -а (бот.); **хлорофил**, т. 81а
хљеб (мн. хљебови), **хљебни, хљебар** (вок. -ару и -аре), **хљебара, хљебарев** и **хљебаров, хљебарица** (-ичин), **хљебарка** (дат. -ки), **хљебарница** (ијек.), т. 8б
хм-хм, т. 135
хмељ, инстр. хмељом
хмилети, хмиљети, не него милети, миљети
Хнуштја (слч. Hnúšt'a), т. 267
хобер (брег; креста); у топонимији и нар. топогр. термин. обично је **обер**
хоби, -ија, ију, инстр. -ијем, мн. хобији, т. 18а(1)
Хог (хол. Hoogh), т. 280б
ходач, инстр. -ем
Хојгенс (хол. Huygens), т. 280б
хокус-покус, т. 135
Холанд (пољ. Holland), т. 242
Холандија, холандски (не холандески), **Холанђанин** (не Холандез), **Холанђанка** (не Холандескиња), т. 194е
холестерин и холестерол
холограм, холографија
Холокауст, т. 60а
Хомеин (геогр.), **Хомеини** (име), перс., т. 206ђе
Хомер (заст. Омир), т. 194ђ; **хомерски и хомеровски**
хомо- ('исти, једнак, исто-'): *хомоūен, хомоūенизоваūи, хомоūеноси, хомолоūан, хомоним, хомониман, хомонимија, хомосексуалац, хомосексуалка, хомосексуализам, хомофонија*, уп. т. 81, 83
Хомоље, хомољски, Хомољац, Хомољка (дат. -ки); *Хомољске ūланине*, т. 50д
Хон, Голди (Goldie Hawn), не Хоун
Хонгконг, трад. кин., т. 228, 229; уп. и т. 20в(3) (изостанак једначења по зв.)
Хонгконжанин, хонгконшки, т. 28а

Хондурас (трад., шп. Honduras), т. 289, 290; **хондураски** (боље него хондурашки)
хоп(а)-цуп(а), т. 135
Хорације (не Хоратије), т. 192а
хорда, ген. мн. хорди
хоризонт
хорист(а), мн. -сти; **хористкиња**, т. 26г(2)
хорјат и **хорјатин, хорјатка** (дат. -ки), **хорјаткиња, хорјатски**, етим. исправније него *орјаш* итд. (обе вар. спадају у стилист. залиху, у којој је нормирање само условно, уп. т. 15б)
хорор филм, хорор филма, т. 86в
хо-рук (узвик) и *о-рук*, т. 135; *хо-рук (о-рук) систем*
Хорхе (шп. Jorge), т. 290
Хосе (шп. José), т. 290
Хосеин (перс.), т. 206ђе
Хосров (перс.), т. 206ж
хостија
хотелијер, инстр. -ом; **хотелијерка**, дат. -ки, ген. мн. -ки
хотимице и **хотимично**, прил.; **хотимичан, хотимичност**
хоћу-нећу; хоћеш-нећеш, т. 125
Хохте (хол. Hoogte), т. 280б
хохштаплер, хохштаплерка (дат. -ки), **хохштаплерај, хохштаплерија**
Хоцењ (чеш. Choceň), т. 284
Хоџа (алб. Hoxha), т. 202
хоџиница
Хо Ши Мин или **Хошимин** (бивши Сајгон), **хошимински**, т. 104
Хоштка (чеш. Hošt'ka), т. 284
Храдец (чеш. Hradec), т. 284
Храдиште (слч. Hradište), т. 267
Храдиште (чеш. Hradiště), т. 284
хранилац, -иоца, вок. -иоче, мн. -иоци, -илаца, т. 36б(6)
храпав, храпавост, не рапав, рапавост
Храсте, през. (ген. Храсте и Храста)
хрбат (ген. хрпта и хрбата), **хрбатни** и **хрптени, хрптеница** и **хрптењача** ('кичма')
Хрватска, хрватски, Хрват, Хрватица, Хрватичин; *Рейублика Хрваш̄ска*, т. 50а, *Хрваш̄ско ūриморје*, т. 50г, *Хрваш̄ско коло* (часопис), т. 64, *Хрваш̄ско народно казалиш̄ше*, т. 63б; уп. и под Градишће
хрвати се, хрвање, хрвач, не него рвати се итд., в. т. 16
Хрватско Загорје и **Загорје**, т. 50г
хрватско-српски (односи или језик са савр. статусом у стручно-научним лингв. текстовима и сл.), **хрватскосрпски** (ист. за књ. језик), уп. српско-хрватски
Хрватско-угарска нагодба, т. 60г
хрвач, не него рвач, в. рвати се
Хрватство (у зн. хрватски народ, Хрвати), уп. Српство, т. 48(нап. 1)
хрваштина (не хрватштина)
Хрвојев мисал, т. 64
хрђа, хрђати, не него рђа, рђати, в. т. 16
хрђав, не него рђав, в. т. 16
хрен (бот.), не рен
хренвиршла, т. 88а
хреновка (дат. -ци)
хрестоматија, т. 194г
хрзати, не него рзати, в. т. 16
хрид, ген. хриди (ж.), и хрида (м.)
хриз- (испред самогласника), **хризо-** ('злато, златни') у сложеницама: *хризанūема*; *хризоберил, хризолиш̄* и *хризоūрас* (врсте драгог камена); *Јован Хризосūом* (обичније Ј. Златоуси), т. 192б, 194 (уп. и хрисовуља)
хрисовуља (средњов. грцизам, златопечатна повеља, 'златна була'), т. 192б (уп. и 194ђ)
Христос (боље него Христ), ген. Христа, т. 190; уп. -ос
христијанизовати, христијанизација, уп. т. 194бд
хришћанин (мн. хришћани), **хришћанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки), **хришћанство**
хрка, хркати, хрчем, (они) хрчу, хрчући (не хркајући)
хркач, инстр. -ем
хрлити, -им; **хрљење** (не *хрлење*), т. 23г
хрњав, хрњавост
хроктати, хрокћем (и гроктати, грокћем)
хром (који има дефектну ногу), **хромица; хромо**

хром, хромирати, хромид, хромолитографија (хем.) и сл., т. 194д
Хроматка (чеш.), т. 20в(3)
хромозом (боље него *хромосом*)
хроника (дат. -ци), **хроничар, хроничан, хронички; хронограф, хронологија, хронолошки, хронометар**, -тра, **хроноскоп**
хропац (и ропац), -ца; тако и: **(х)роптати**, (х)ропћем, **(х)ропотати**, (х)ропоћем
Хрохот (слч. Hrochot'), т. 267
хрпа (не рпа), **хрпица**
хрптени и сл., в. под хрбат
хрскав; хрскавица
хрскати
хрсуз (не рсуз)
хрт, мн. хртови-хртова (и хрти-хрта)
Хрушчов (рус.), т. 250б
хрчак, хрчка, мн. хрчци-хрчака и хрчкови-хрчкова
хс., скраћ. *хрва̄тско(-)срп̄ски* (о језику и др.), в. хрватско-српски
хс у кин. именима, не него **с, сј** (*Синхуа, Ли Сјењен*), т. 229
Хсинхуа (агенција), не него Синхуа
хтење (ек., према хтети)
хтео — не хтео, хтели — не хтели и сл., т. 125
хтети (ек.), хоћу-хоћеш-хоће-хоћемо-хоћете-хоће (енкл.: ћу-ћеш-ће-ћемо-ћете-ће), као сврш. хтеднем, хтедну; хотећи (и хтећи; мање об. хтејући); хтех-хте и хтедох-хтеде; хоћах, хотијах, хтијах; хтео-хтела; ум. заст. хтедбудем употребљава се: будем хтео
хтијење и хтјење (ијек., према хтјети)
хтио (не хтјео), од хтјети (ијек.), т. 8г(2)
хтио — не хтио, хтјели — не хтјели и сл., т. 125
хтјење и хтијење (ијек., према хтјети)
хтјети (ијек.), в. хтети, уз ијек.: хтједнем, хтједну (као свр.); хотећи (и хтећи; мање об. хтијући); хтјех-хтје и хтједох-хтједе; хоћах, хотијах, хтијах; хтио (не *хтје̄о*), хтјела; ум. заст. хтједбудем употребљава се: будем хтио
хў и **хўх** (ху-ху, ху-ху-ху), узвик
хубав, обичније убав
Хубеј (не Хубеи; кин. Hubei, провинција), т. 233
худети (ек.), **худјети** (ијек.), худим; имперф. худах; худео-худела (ек.), худио-худјела (не худјео) (ијек.); худећи
худити, не него удити
Хуј (хол. Hoei), т. 280а
хука, дат. хуци, т. 31б
хукати, хучем, хучући (не хукајући); **хукач**, инстр. -ем, т. 34
хуктати, хукћем и хуктим
хула-хоп (врста игре)
хулахоп; хулахоп чарапе, т. 86в
хум; Хум (геогр.), **хумски, Хумљанин, Хумљанка** (дат. -ки)
хумак, -мка, мн. хумци-хумака (дем.)
хуманизам, -зма, т. 37в(1), 62б
хуманист(а), мн. сти; **хуманисткиња**, т. 26г(2)
хуманоид
хумка, дат. хумци, ген. мн. хумки, дем. **хумчица**
хумореска, -ски и -сци, ген. мн. -сака и -ски, т. 31б(2), 37б(4)
Хун, мн. Хуни, т. 48б
Хунан (кин. Hunan, провинција), т. 229
хунгаризам, -зма, ген. мн. -зама (позајмица из мађ. језика), т. 37в(1)
Хунгху (кин. Honghu, језеро), т. 229
хунта, ген. мн. хунти
Хуњади (ген. -дија, мађ. Hunyadi), т. 234
хуњкати, хуњкав и уњкати и сл.
хура, в. ура
хурија (у мусл. веровању), т. 43(нап.)
хурма, не него урма
Хурмузаки (рум. Hurmuzachi), т. 247
Хусеин (ар.), т. 204б(5,7)
Хусеин-бег, т. 94
хусит, -ита, **хуситски**
Хусни (ар.), т. 204б(5)
хушкач, -ача, инстр. -ем, **хушкачки**

Ц

ц за грч. **К** испред **е** и **и**, често у апелативима, ређе код личних и географ. имена (*циник, Сцила*), т. 192аб, уп. и т. 194; в. и к

ц за новогрч. **ΤΣ** (*Боцарис*), т. 193

ц за енгл. глас /ts/, т. 212:
tz: Fitzgerald, Krantz
z: Shulz

ц за јап. TS, т. 218в (уп. *Мацујама*)

ц за лат. C пред вокалом предњег реда (*Цицерон, Цезар*), т. 192в

C, скраћ. за *кулон* (мера), *карбон* (тј. угљеник) и *целзијус*, т. 180а, 184

Са, скраћ. за *калцијум*, т. 184

Цаватини (итал. Zavatini), т. 217

Цавтат, цавтатски, Цавтаћанин, Цавтаћанка (дат. -ки)

цајтнот (нем. Zeitnot)

цакљење, не *цаклење* (уп. цаклити, -им, *(у)цакљен*), т. 23г

цактати, цакћем

цакум-пакум (укупно, све заједно)

Цанела (итал. Zanella), т. 217

цан-цан, цан-цин, цин-цан (и сл.), узвици за подр. звонких откуцаја, т. 135

Цампа (итал. Zampa), т. 217

ЦАНУ, скраћ. *Црногорска академија наука и умјетности* (Погрешна је промена „из ЦАНУ-а" и сл.), т. 181Б и нап. 2, 188

цап, узвик за изр. брзог хватања; исто (с појачаним значењем) — *цап-царап*

цар (вок. царе); *цар Лазар*, ген. цара Лазара, у песмама и *цар Лазара*, т. 49; т. 92б

Цариброд, цаpибродски, Цариброђанин, Цариброђанка (дат. -ки)

царев, -а, **царевати**, царујем, **царевина, царевић** и сл.

цареубиство, цареубица, цареубичин, цареуморство; ређе и **цароубиство** итд.

Цариград (данас уоб. Истанбул, што није у складу са трад. фонетизмом Стамбол и срп. през. Стамболић); **цариградски, Цариграђанин, Цариграђанка** (дат. -ки)

царист(а), мн. -сти; **царистички**

царичин (према царица), т. 30б

Царско Село (рус. Царское Село), грам. прилагођавање, в. т. 251б (уп. и под вг)

CBS, читање и уклапање у ћирилички текст: *Си-Би-Ес, по Си-Би-Есу*, т. 181а(3)

цватети (цватим, цватио-цватела), ек.

цватјети (цватим, цватио-цватјела), ијек.

цвекла, ген. мн. цвекли

цвелити, цвелим (ек.)

цвет, цветак, цветати, цветни, цветњак, цветњача, цветолик, цветоносан итд. (ек.)

Цвéти (ек.), празник, т. 59

цвећар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **цвећарев** и **цвећаров** (ек.), т. 34а(1)

цвијелити, цвијелим (ијек.)

цвијет (мн. цвјетови, не цвијетови), **цвијетак, цвијетњак** (и цвjéтњāк), **цвијеће** (ијек.)

Цвијети, м. мн. (ијек.), празник, т. 59

цвијет мајке божје (бот.), т. 73

Цвијо, ген. Цвија и Цвије, дат. Цвију и Цвији, **Цвијовић**, т. 18и

Цвикау (нем. Zwickau), т. 238

цвилети (ек.), имперф. цвиљах; **цвиљети** (ијек.), имперф. цвиљах, цвилио (не *цвиљео*), цвиљела; **цвилити** (у ек. и ијек.), цвилих, цвиљах, цвилио-цвилила

цвјетати, цвјетање, цвјетни, цвјетњак (и цвијетњак), **цвјетоносан, цвјећар, цвјећара, цвјећарка, цвјећарница, цвјећарство** (ијек.)

цвок, узвик; **цвок-цвок**, т. 135

цврчак (-чка, мн. цврчци-цврчака), т. 31а

CGS систем, т. 90б; уп. и 181А(1)

цев, цеваница, цеваст, цевчица; цевовод (ек.)

цевка (дат. -вки и -вци, ген. мн. цевки), ек.

Цеглед (мађ. Cegléd), т. 234

цедити, цедило, цедиљка (дат. -ци, ген. мн. цедиљки), **цедиште**

цеђ, м. ген. цеђа, цеђом и ж. — цеђи, инстр. цеђу и цеђи
цеђење (ек.)
Це-дур, т. 90а; *Це-дур лествица* (ек., ијек. љествица), т. 91
Цезар (име); **цезар** (титула рим. цара), **цезаризам**, -зма, **цезаристички**
цезаропапизам (облик влад. у којем је и световна и духовна власт у рукама владара)
цезијум, -а (цезиј, цезија), **цезијумски**
цезура (књ. термин)
цел, м. (вешт. влакно од дрвета одн. тканина од њега): *цел-влакно, цел-тканина*
целац, целца (непрогажен снег), ек.; уп. ијек. цијелац
Целе (нем. Celle), т. 238
Целебес (не Сулавеси)
целер, инстр. -ом; **целеров**
целзијус, -а (целзиј, -ија), физ.: ступањ, степен по Целзијусовом топломеру (боље него Целзијевом); *Целзијусови степен или степени Целзијуса*
целив (и целов), **целивати, целивање** (ек.)
целина, целица (ек.)
целити (ек.)
цело-: *целовечерњи* (нпр. филм), *целодневни, целокупан*, -пна итд. (ек.), т. 103аб
целов и целив (ек.)
целовит, целовитост (ек.)
цело време, боље *све време*
целулит, целулитис
целулоид, целулоидни
целцат, целцит; *цео-целцат, цео-целцит* (ек.)
цељење (ек.), уп. целити, -им, (ис)цељен, т. 23г
цемент: *портланд цемент*, т. 86б
цементирати (ређе *цементовати*, -ујем); **цементни**
цена, ценити (имперф. цењах; трп. прид. цењен); **ценик, ценовник; ценкати се** и **цењкати се** (ек.)
цензор, инстр. -ом; **цензура, цензурисати**, -ишем
цент, -а, мн. центи, ген. мн. цената
цента, ген. мн. центи
центар, -тра; *Центар за рехабилитацију* (зван. име установе; скр. *Центар*)
Центрокооп, Центропром, Центротекстил (називи предузећа), т. 63б
центарфор, центархалф, центаршут
центиграм, скр. *цгр (cgr)*; **центилитар**, скр. *цл (cl)*, т. 46а
центиметар (скр. *цм*) и сантиметар *(см)*, уз интерн. скр. лат. *ст*
централизам, -зма, т. 37в(1), **централист(а)**, мн. -сти, **централизовати** (-ирати; уп. т. 194б)
Централноафричка Република, т. 50а
центрипеталан, -лна; **центрифуга, центрифугални**
центросфера (не -свера)
центурион
цењење (ек.), уп. ценити, -им, *цењен*, т. 23г
цео (не цел); *цео-целцат* и *цео-целцит* (ек.)
цеп; цепаница, цепанички, цепати, цепац, цепач (ек.)
цепелин (конструктор F. Zeppelin), т. 71
Цепеш (рум. Ţepeş), т. 247
цепидлачити, цепидлака (дат. -ки), **цепидлачки** (ек.)
цепити (ек.)
цепка (дат. цепки, ген. мн. цепки и цепака), **цепкати** (ек.)
цепљење (ек.)
цептети (цептим, цептео-цептела), ек.; **цептјети** (цептим, цептио-цептјела), ијек., т. 8б
церада и цирада
церебрални; цереброспинални; церебрум
церемонија, церемонијал, церемонијални
Церска битка (али: *битка на Церу*), т. 60б и 61
цертификат и (према франц. изг.) **сертификат**
цесар
Цесарец, Цесарца-Цесарцу, Цесарчев
цеста (ген. мн. цеста), **цестоградња**, у ек. и ијек.
Цетиње, Цетињанин, мн. **Цетињани, Цетињанка**, дат. -ки, **цетињски** (уобичајено *на Цетињу, са Цетиња*, али

није неправилно ни *из Цетиња, са Цетиња*)
цетка, дат. цетки, ген. мн. цетки
цефало- ('који се односи на главу'): *цефалографија, цефалоподи*
цеце мува (муха, мушица), т. 86а
ци за лат. TI испред вокала (*нација, Хорације*), т. 192в, уп. и т. 194г
ЦИА (CIA, engl. Cental Intelligence Agency), непром. (*из ЦИА, у ЦИА*), поред **Ција**, Циje, Цијин, т. 183а
цивилизација, цивилизацијски, цивилизациони, т. 18а(1) и 18ђ
Циганин, мн. Цигани, **Циганка**, дат. -ки, **Циганче, Циганчад, цигански** — народно трад. име нем. порекла, напуштено и замењено етн. *Ром* (в. т. 48б); (фиг.) **циганин** и сл.; **цигани** (ситан град, соља, солина); **циганка** (бот.), т. 73
цигара
цигарет-папир, т. 82в
цигла (не цигља), ген. мн. цигала
цигла-боја, т. 82г
-ција и **-тија**, в. т. 194г
цијанкалијум (и цијанкалиј), т. 19аб(2)
цијановодоник, цијановодонични
цијаноза
цијев, цијевка (дат. -вки), ијек.
циједити, цијеђење, ијек.
цијеђ, м. ген. цијеђа, инстр. цијеђом; ж. ген. цијеђи, инстр. цијеђу и цијеђи (ек.)
цијелац (ген. цијелца), ијек.
цијелити, цијељење (ијек.)
цијена, цијенити (имперф. цијењах, трп. прид. цијењен), **цијењење** (не *цијенење*), ијек., т. 8а и 23г
цијепити, цијепљење (ијек.)
цијукати, цијучем
цикло- ('кружни'): *цикломорфоза, циклотрон; циклобал, циклометар*
цикцак (прид. непром., нем. zickzack 'вијугаво'): *цикцак кретање, ићи цикцак, цикцак линија*, т. 86а
циле-миле, т. 135
цилиндар, -дра, не цилиндер
цимбал, цимблар, цимбалист(а), мн. -сти
цинкографија, т. 81а
Цинцарин, мн. **Цинцари**, т. 48б
Цинцар-Марковић (презиме), т. 99; *тандем Цветковић—Цинцар-Марковић*, т. 160б
цио, цијела, цијело (ијек.), т. 36б(11)
ционизам, -зма, **ционист(а)**, мн. -сти
цио-цјелцат, цио-цјелцит, в. под цео
ципелар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **ципеларев** и **ципеларов**, т. 341(1)
Ципријан (пољ. Cyprian), т. 242
Ципријан (слч. Cyprian), т. 267
цирада и церада
Цирих (нем. Zürich), т. 238
цирка: плеонастично је и погрешно „цирка око"
циркл, мн. цирклови (обичније шестар)
циркулација, циркулациони, циркулисати (-лирати, т. 194б)
циркум- ('око, около'): *циркумполаран, циркумскрипција, циркумфлекс*
циростратуси, цируси (врста облака)
Цисјорданија (геогр.)
цистерна: *аутo-цистерна, брод-цистерна, вагон-цистерна*, т. 84
цистоскопија, цистотомија (мед.)
цитат, цитатоманија
цито- ('ћелијски'): *цитоген, цитогенетичар, цитолиза, цитолог, цитологија, цитолошки, цитостатик*, т. 81а
цифра: исправна је употреба само за појединачне знаке: 0, 1 итд., до 9 (погрешна је и употреба у примерима као „цене достижу астрономске цифре", „премашили су цифру од двадесет милиона" и сл.)
цицамаца
цицију, цицијаш, цицијаштво
цјеваница, цјеваст, цјевчица, цјевовод (ијек.), уп. ек. цеваница, цевчица итд.
цједило, цједиљка (дат. -ци, ген. мн. цједиљки), **цједиште** (ијек.)
цјелив (и цјелов), **цјеливати, цјеливање** (ијек.), уп. т. 8б
цјелина, цјелица (ијек.)
цјелов и цјелив (ијек.)
цјело-: *цјеловечерњи* (нпр. филм), *цјелокупан*, -пна итд. (ијек.)
цјеловит, цјеловитост; цјелцат, цјелцит (*цио-цјелцат, цио-цјелцит*) (ијек.)

цјеновник
цјенкати се (не *ценкати се*) и **цјењкати се** (ијек.)
цјепак, цјепка, цјепко, **цјепало, цјепаница** (ијек.)
цјепидлака (дат. -ки), **цјепидлачити, цјепидлачки** (ијек.)
цјепка (дат. цјепки, ген. мн. цјепки и цјепака), **цјепкати** (ијек.)
ЦК, скраћ. *Централни комитет*; читање „це-ка", т. 181
-цка: -цкица, к остаје неизмењено: *коцкица, рецкица* итд., т. 30г(1)
Cl, скраћ. за *хлор*, т. 184
цм (*cm*), скраћ. *центиметар*, т. 180а; уп. сантиметар, центиметар
CNN, изг. Си-Ен-Ен, на Си-Ен-Ену, т. 181А(3)
цолшток (нем. Zollstock)
Црвена армија; црвеноармејац, црвеноармејски
црвенети, црвенео-црвенела (ек., постајати црвен), **црвењети**, црвенио-црвењела (ијек.); у ек и ијек. **црвенити**, -им, *(за)црвењен* (чинити црвеним); **црвењење** (не *црвенење*), т. 8ђ
Црвени крст (назив орг.), т. 63в
Црвени Облак (индиј. име), т. 42(нап.)
Црвени трг, т. 54б
Црвенкапа, Црвенкапица (име из приче), т. 42
црвенкастожут, т. 106
црвено-бели (дресови), ек.; **црвено-бијели** (дресови) ијек., т. 106
„црвено острво" (ум. Куба), т. 55
црвеносмеђ, т. 106
црвенперка, дат. -ки, ген. мн. -перака и -перки, т. 22
црвењ-, в. под црвенети
црéво, црéвце, црéвнӣ (ек.); **цревар, цревара** (ек. и ијек.)
цреп, црепња (ек.); ек. и ијек.: **црепана, црепар, црепара, црепарница, црепаст, црепић, црепуља, црепуљар**, уп. т. 8д
Црес, цресци, Црешанин, Црешанка
цријево, цријевце, цријевни (ијек.)
цријеп (мн. црепови), **цријепња** (ијек.), т. 8а
црква, ген. мн. цркава (не цркви); званични називи цркава пишу се вел. почетним словом прве речи: *Српска православна црква, Католичка црква, Евангелистичка црква, Исламска в(ј)ерска заједница* и сл., т. 63б
црква (или **храм**) као неиспустиви део назива богомоље: *Црква Усйења* (или *Усйенска црква*; тако и *Никољска црква*), *Црква Светог Марка, Црква Светог Николе; Храм Светога Саве* (у Београду) итд., т. 68
Цриквеница, криквенички, Цриквеничанин, Цриквеничанка (дат. -ки)
црквенословенски; скраћ. **цсл.**, т. 179б(2)
црмпураст, в. црнпураст
Црна Гора (земља), **Црна гора** (планина); *Стара Црна Гора* (ист.)
Црна река (река и предео), т. 50гђ; **црноречки, Црноречанин, Црноречанка** (дат. -ки)
црнац, црнкиња, црнче; *амерички црнци* (не *Црнци*), т. 49
црнети, црнео-црнела (ек., постајати црн), **црњети**, црнио-црњела (ијек.); уп. црнити
црни: *Црни врх, Црна глава*, али *Црна Трава* (насеље);
Црни (лични надимак), т. 41в
Црни континент (Африка), уп. Нови свет, т. 50(нап.)
црнити, црнио-црнила (чинити црним), т. 8ђ
црнка, дат. црнки, ген. мн. црнки, т. 31б(5)
црно-: *црноок, црноока* (им. ж. рода), *црнокос, црноглав* итд., т. 103а; *црноб(ој)ели филм, црноб(ој)ели телевизор; црно-жут, црно-црвен; црно-б(ој)ели дрес, црно-б(ој)ела од(ј)ећа, црно-б(ој)ели дресови*, т. 106
Црногорац, Црногорка, црногорски
црногорска лозовача, т. 71
црнограб, т. 81а
црно-жута застава (Аустроугарске), т. 106; ***Црно-жута монархија*** (ум. Аустроугарска), т. 55б, 101(нап.), 106
црнојка, дат. -ки, **црнојкин**, т. 30а, 31б(5)
Црно море, црноморски; *Црноморски слив*, али *слив Црног мора*, т. 50г
црнохуморни

црношљива, т. 81а
црнпураст, боље него црмпураст
Црњански, Црњанског(а) итд., т. 41б
црњети, в. под црнети
црпка (дат. црпки, ген. мн. црпки)
црпсти, црпем (црпу, црпећи, црпао-црпла, црпен); вар. **црпити**, црпим (црпе, црпећи, црпио-црпила, црпљен); тако и **исцрпсти** и **исцрпити, поцрпсти и поцрпити**; прва вар. је старија и даје јој се извесна стилска и нормативна предност
цртанка, дат. -ки (ређе -ци), ген. мн. цртанки
цртач (инстр. цртачем), **цртачев**
цртачицин (према цртачица), т. 30б
цртеж (инстр. цртежом)
цсл., скраћ. *црквенословенски*, т. 179б(2)
Cu, скраћ. за *бакар*, т. 184
цунами, цунамија
цуретак, -тка (мн. цуреци-цуретака)
цурити (у ек. и ијек., боље него цурети, цурјети), цурио-цурила
Цуруга (јап. Tsuruga), т. 218в
Цуруока (јап. Tsuruoka), т. 218
цушпајз (аустр. нем. Zuspeise)
cf., скраћ. confer (аналогно *уп.*, исп.), т. 180б

Ч

ч. и **ч**, скраћ. *час*, т. 180а
ч за енгл. глас /ĺ/, т. 212:
ch: Charles
tch: Fletcher
ч и ћ за итал. африкате: исправно је, осим у случајевима када се чврсто трад. усталио друкчији поступак, итал. имена писати са *ч*, а не са *ћ* у примерима као: *Чезаре, Челини, Челентано, Чинчита, Де Амичис, Пучини, Феличе, Беатриче, Виченца, Веспучи, Кроче, Фалачи, Франческо, Ла Фениче, Пачино* итд., т. 216а, 217
ч у шпанским именима: *Мачадо, Манча, Санчо, Кончита, Камачо, Ечеверија* итд., т. 290
ч и ђ за рум. африкате (*Мирча, Ђеорђе*), т. 246, 247
ч а не **ћ** за јап. СН (уп. *Хитачи, Хачинохе* и сл.), т. 218бв
ч у перс. именима (нпр. *Чубак*), за разлику од ар. т. 206а
Чаадајев, в. *аа*
Чабеј (алб. Çabej), т. 202
чавао (чавла, ген. мн. чавала)
чавка (дат. чавци), **чавчији** (боље него *чавчји*), т. 18г(2)
чаир (пашњак, ливада); **Чаир** (део Ниша), уп. т. 54а
чај, инстр. чајем, мн. чајеви
Чајавец, Чајавца, Чајавцу, Чајавчев
чајанка, дат. -ци и -ки, ген. мн. -ки, уп. т. 31б(2)
чајџиница
чакавизам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
Чаковец (-вца), **Чаковчанин, Чаковчанка** (дат. -ки, ген. мн. -ки)
чак штавише, плеоназам (изабрати или *чак* или *штавише*)
чалма, ген. мн. чалми
чамац (чамца, мн. чамци-чамаца), **чамџија, чамџијски**
чамети, чамјети, не него *чамити*
чамотиња, чамотињски
Чампи (итал. Ciampi), не *Ћампи*
чамчић (дем. од чамац), т. 30в
Чанг Кај Шек, трад. кин., т. 197б
чангризати, чангризало, чангризав и **чангрижљив**; употребљава се и цангризати итд.
Чангчуен (кин. Changchun, град), т. 229
Чангша (кин. Changsha, град), т. 229
чандрљив и цандрљив
чардачић (дем. од чардак), т. 30г
чарка, дат. чарци, ген. мн. чарки
Чарли (енгл. Charley, Charlie), в. т. 208—212
Чарлс (енгл. Charles), в. т. 208—212
чарлстон
чаробничин (према чаробница), т. 30б
чаробњаштво
чартер: *чартер-аранжман, чартер-лет*, т. 88б

чартизам, -зма, **чартист(а)**, мн. -сти
чаршав (не чаршаф)
чаршија, чаршијица, чаршијски; уп. башчаршија, т. 82а
часком и **часом** (прил.); необ. часомице, часомично
часништво, часност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
часовничар, инстр. -ом и -ем, т. 34а(1)
-часовни: *четрдесетосмочасовни, 48-часовни*, т. 116(в. и нап.)
часопис: наслови се пишу великим почетним словом (*Летопис, Стварање, Српски књужевни гласник* итд.), т. 64; наводници нису обавезни ако се подразумева познатост, т. 168(4), в. и нап.
частан, -сна, т. 26г(4)
частити, чашћен, чашћење, чашћавати, т. 32а
частољубац, -пца, **частољубивост** (инстр. -ошћу, уз одр. и -ости), **частохлепан, частохлепље, частохлепност**
чатмара
чауш, инстр. -ем, мн. чауши-чауша
Чачак, чачански, Чачанин, Чачанка (дат. -ки), т. 31б(4), 48в, 50б; **чачак** (коло), **чачанка** (дат -ки, ракија), т. 71
ча-ча-ча, м. (непром.), латиноамерички плес
чашка (дат. чашки и чашци, ген. мн. чашки), т. 31б(2)
чашћавати, т. 32а
чвор (мн. чворови), **чворнат** и **чворноват**; *Гордијев чвор*, т. 74
чворуга, дат. -зи, т. 31б(1)
чврљуга, дат. -зи, т. 31б(1)
чврсторукаш, инстр. -ем
чегртаљка, дат. -љци, ген. мн. -ки, уп. т. 31б(1)
чедност, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
чедоморка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(5)
чежња, ген. мн. чежњи; од чез+ња, т. 21
Чезаре (итал. Cesare), т. 217
чезе, ж. мн. (ген. чеза)
чекинг (енгл. checking), **чекирати**
чекмек-ћуприја, т. 82а
чекпоинт (енгл. checkpoint)
чекрк (мн. чекрци-чекрка)
челебија
челенка (дат. -ци); *чекрк-челенка* и *чекркли челенка*
челист(а), мн. -сти
Челси (енгл. Chelsea), не Челзи
челик; *хром-челик* и *хромни челик, хром-никал челик* и *хром-никалски челик* (уп. и т. 194д); *Баш-Челик*
Челини (итал. Cellini), т. 217
челист(а), мн. -сти
челисткиња, т. 26г(2)
челни и **чеони**, али с разл. у знач. (уп.: *челни људи, чеона кост*)
чељуст, чељусни, чељусница
чембало, чембалист(а), мн. -сти, **чембалисткиња**
чемерика (дат. -ци), бот.
чемпрес
Ченгић Вила (геогр.), т. 100б
Ченстохова (пољ. Częstochowa), т. 242
чеони и челни, в. челни
Чепел (мађ. Csepel), т. 234
Червена Речица (чеш. Červena Řečice), т. 282
черга (дат. черги, ген. мн. черги и черга)
чергар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **чергарев** и **чергаров**
чергица, т. 30г(4)
чери-бренди, в. шери-бренди
Черкез Садовина (одв. пис.), т. 100б
Чернауци (рум. Cernăuţi), т. 247
Черни (чеш. Černy), Черног итд., т. 199б
Чернобиљ, рус., не Чернобил
Черчил (енгл. Churchill), в. т. 208—212
Ческа или **Чешка Камењица** (чеш. Česká Kamenice), т. 199в, 282
Ческе или **Чешке Будјејовице**, Ческих или Чешких Будјејовица, т. 199а
чесма (ген. мн. чесама): *спомен-чесма*, т. 82б
чест, -а, -о (комп. чешћи), **често** (комп. чешће); погрешно је „често пута”
честер (врста сира, према енгл. Честеру), т. 71
Честертон (енгл. Chesterton), в. т. 208—212
честерфилд, ген. мн. честерфилда, т. 37в(4)
честитарка, дат. -ки, ген. мн. -ки

честитка (дат. -итки, обичније него -ици)
честитост, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
често, прил., комп. чешћи; *често пута*, не него *често*
Четатеа (рум. Cetatea), т. 247
четверац (не четворац)
четворица: *четворица су дошла* и *четворица су дошли*
четворка, дат. четворци и четворки, ген. мн. четворки и четворака
четворо (и *четверо* у западнијим шток. срединама, тако и у сложеницама), промену в. под четири; *четворо-петоро*, т. 120
четворо-: *четворобој, четворобразни*, (т. 26г(6)), *четвороврстан, четворогодшњи, четворогуб, четвородневни, четворолистан* (-сна), *четвороношке, четворострук, четвороспособни, четвороугао, четвороугаон, четвороугласт, четвороугли, четворочлан* итд.
четворобој, четворобојац, четворобојка
четвородупли, не него *четвороструки*
четвороношке и **четвороножице**, прил.
четворопев (ек.), **четвороспев** (ијек.)
четвртинка, дат. -ки и -ци, ген. мн. -ки, т. 31б(2)
четврто-: *четвртобрашучед, четвртопласирани, четврторођени* и сл.
четвртфинале, уп. финале
-чети у слож. глаголима, образац в. под почети
четири, четирију, четирима и четирма; **четворица; четворо** (четверо), -рома и -рма, ретко -рога и -рга, -роме и -рме, -рим; **четвори** (четвери), -е, -а (нпр. четворе очи); грам. систем је као под ДВА (в.), уз смањену променљивост осн. броја (од пет надаље она сасвим нестаје) и зб. на -ро (код виших бројева још се смањује); в. и посебно четворо, четворо-
четири-: *четиристо, четиристоти, четирихиљадити, четиримилионити, четиривековни, четиристолетњи* (ек.), *четиристољетни/-љетњи* (ијек.) и сл.; уп. четворо-
четири-пет, т. 120
четиристо, четири стотине: *четиристо седамдесет (и) осам (осморо/осмеро, осморица, осми), четири стотине седамдесет (и) осам*, т. 114, 115
четка (дат. четки, ген. мн. четака), т. 31б(3)
четкар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **четкарев** и **четкаров**, т. 34а(1)
четкица, т. 30г(1)
четрдесет; четрдесетпетица (нпр. соба бр. 45); **четрдесеттрећина** (разломак, 1/43), т. 116
четрдесето-, в. десето-
Чех, мн. Чеси, т. 31а
Чехович (пољ. Czechowicz), т. 242
Чеховљев, чеховљевски, т. 69
Чехословачка, Чехословаци, чехословачки (истор.); **чешко-словачки** (нпр. односи) према **чешки** и **словачки**
Чешир (енгл. Cheshire), не Чешајр, в. т. 208—212
Чешка (Чешке, у Чешкој), **чешки, Чех, Чехиња**;
Чешка или **Ческа Камењица** (чеш. Česká Kamenice), т. 199в, 282
чешко-словачки (нпр. преговори), т. 107
чешљарка (дат. -ци и -ки, ген. мн. -ки), зоол., т. 31б(2)
чешљугарка (дат. -ци и -ки, ген. мн. -ки), т. 31б(2)
Чивава (а не „Чијуаја", шп. Chihuahua), т. 289, 290
чивава (врста пса), т. 71
Чивитавекија (Civitavecchia), боље него *Ћивитавекија*
чивчија, боље чифчија
чизбургер (енгл., хамбургер са додатком сира)
чизма, ген. мн. чизама
чији год (било чији), т. 113
чика, -е (присв. прид. чикин); **чико**, -а и -е (чиков и чикин)
чика: *чика Јова, чика Јове* (без цртице), т. 92б
Чикаго (енгл. Chicago, в. т. 208—212; Чикаго-Чикага итд.
чијигод, чијагод, чијегод (неодр. зам., нечији), али *чији год* (било чији), *чији му драго* итд., т. 113

чикица (хип. и дем.), т. 30г(2)
чиле, -ла и -лета (хип. од чика и чича)
Чиле (шп. Chile), т. 290
чилеанац, -нца (учесник Светског фудб. првенства у Чилеу), т. 49
чилети (ек., не *чилити*), чилим, чиле, чилећи, чилех, чиљах, чилео-чилела; тако и **ишчилети**
чиљети (ијек., не чилити), чилим, чиле, чилећи, чиљех, чиљах, чилио-чиљела; тако и **ишчиљети**
Чинечита (итал. Cinecitta), не Ћинећита
чинилац, -иоца, мн. чиниоци-чинилаца, т. 36б(6)
Чинквети (итал. Cinquetti), т. 217
чио (не чил), чила, чило, т. 36б(11)
чипка, дат. чипки, ген. мн. чипки (и чипака)
чист (комп. чистији, не чишћи)
чистац, -аца
чистач, инстр. чистачем
чистачицин (према чистачица), т. 30б
чистити, чишћен, чишћење, т. 32а; уп. рашчистити
чистка, дат. -ки, ген. мн. чистки, т. 26г(2), 31б(3)
чисто-: *чистодушан, чистокрван, чистокрвност, чистосрдачност*
читалац, -аоца, вок. -аоче, мн. -аоци, -алаца, т. 36б(6)
читанка (дат. -ци, ген. мн. -ки)
читанчица (дем. од читанка), т. 30г
читаћа проба (у позоришту), не читајућа
читач, инстр. читачем; **читачки; читатељка** (дат. -ки и -ци, ген. мн. -ки)
читлук (мн. читлуци-читлука); *читлук-сахибија*
-чицин у присв. прид. према именицама на -чица: *спремачицин, продавачицин* (не спремачичин, продавачичин), т. 30г
чича: *чича Марко, чича Марка, чича Марку*, т. 92б; *Славиша Вајнер Чича*, т. 96
чичица, чичицин, т. 30б
Чјерни (слч. Čierny), т. 267
-чка : *-чкица,* **к** остаје неизмењено: *мачкица, ручкица, тачкица* итд., т. 30г(1)
чланконожац, -шца, -шцу, ген. мн. -жаца
чланкописац
чобаничин (према чобаница), т. 30б
чобанка (дат. -ки, ген. мн. -ки), **чобанкин**, т. 30а, 31б(5)
чобанче, -ета
човек, човечји (боље него човечији), т. 18г(2); **човекољубив, човечанство** (ек.)
човек-жаба (ек.), т. 87
човекољубив, човекољубивост, човекољубље, човекомрзац, човекомрзилачки
Човић Поље (одв. пис.), т. 100б
човјек, човјечји (боље него човјечији), **човјекољубив, човјечанство** (ијек.), в. човек
човјек-жаба (ијек.), т. 87
Чок (рум. Cioc), т. 247
Чокај (јап. Chokai), т. 218в
чорба, ген. мн. чорби
Чорни или **Чорниј** (рус.), ген. само Чорног(а) итд., в. т. 251г
чоха (и *чоја*), **чохан** и *чојан*, т. 15г; уп. и т. 31б(8) (дат. чохи)
чтење (термин), уп. т. 23
Чубак (**ч** у перс. именима), т. 20б**а**
Чубура (део Београда), т. 54а
чуварка, дат. -ки, ген. мн. -ки, т. 31б(5)
чуваркућа (бот.)
Чу Де (маршал, трад., кин. Zhu De), т. 229
чудесан, -сна, не чудестан; **чудесно** (прил.), **чудесност**, уп. т. 26г(4)
чудовиштан, -шна (боље него *чудовишан*), прил. **чудовишно, чудовишност**, в. т. 26г(4)
чука, дат. чуки, т. 31б(8)
Чукарица (део Београда), **чукарички**, т. 54а
чукица (према чука = брежуљак), т. 30г(4)
чукун-: *чукундед(а)* (ек.), *чукундјед* (ијек.), *чукунбаба, чукунунук(а); чукунчукунбаба*, т. 81а
Чукур-чесма (у Београду, споменик), т. 68

Чункинг или **Чунгкинг**, трад. (кин. Chungjing), не „Чунгђинг”, т. 228 и 229
чуперак, -рка (мн. чуперци-чуперака)
Чуруг, чурушки, Чуружанин, Чуружанка (дат. -ки), т. 28а, 31б(4), 48в, 50б
чути, чујем, чујући, чуј, чух-чу, чувен; тако и од слож. глагола као **зачути, начути** и сл.
чучањ, чучња, мн. чучњеви и чучњи
чучећке и *чучећки*
Чучук Стана, Чучук Стане итд., т. 92а

Џ

џ за ар. „џим”, али у Египту **г**, т. 204б(2) — уп. *Џумхурија* према *Гумхурија*
џ за енгл. глас /Ù/, т. 212:
j: John
g: Roger
ge: George
dg: Coolidge
џ а не **ђ** за јап. **J** (*Фуџијама, џијуџицу*), т. 218бв
џаба и **џабе** (прил.)
џабаисати, џабаише (не *џабајисати*), т. 18в(1); уп. и -исати
џакузи (амер. фабр. марка Jacuzzi), не *ђакузи*, т. 71
Џама (јап. Jama), т. 218в
џамадан и џемадан
џамбас, џамбаски
Џамбекар (а не „Цхамбхекар”), хинд., т. 197в(1)
џамбо-скрин (енгл. jumbo screen), т. 88б
џамбо-џет (енгл. jumbo jet), т. 88б
џамија, џамијски; Бајракли џамија (у Београду, конкретна црквена грађевина), т. 68
џанарика (дат. -ци, ген. мн. -ика)
џангризати, џангризало, џангризав и **џангрижљив**, поред обичнијег чангризати итд.
џандрљив и чандрљив
џачић (дем. од џак), т. 30г
Џебел ел Лауз (ар.), т. 204б(8)
Џебел ел Шифа (ар.), т. 204в
Џеђанг или трад. **Чекјанг** (кин. Zhejiang, провинција), т. 229
џез у спојевима: *џез ансамбл, џез квартет, џез музика, џез музичар, џез мелодија, џез квартет, џез оркестар, џез певачица, џез састав*, т. 86в
џезва, ген. мн. џезава (не ђезва)
Џејкоб или **Џекоб** (енгл. Jacob), в. т. 208—212
Џејмс (енгл. James), т. 208 (боље него *Џемс*)
Џек (енгл. Jack), в. т. 208—212
џекпот (енгл. jackpot), т. 88а
Џелал (ар.), т. 204б(1, 2)
џемадан и џамадан
Џемиљ (алб. Xhemil), т. 201б(2)
Џемс (трад.) или Џејмс (енгл. James), в. т. 208—212 (предност се даје другом облику)
џенерал (заст.); *Вуча Џенерал*, т. 42
Џенет (енгл. Јанет), (не „Џенит”), в. т. 208—212
џентлмен, џентлменски, џентлменство
џентри, -ија, **џентријски** (енгл.), т. 18а(1)
џепарош, инстр. -ем
Џералд (енгл. Gerald), в. т. 208—212
Џери (енгл. Jerri), в. т. 208—212
Џерси (енгл. Jersey), в. т. 208—212
Џеси (енгл. Jessy), в. т. 208—212
џет-лег (енгл. jet-lag), т. 88б
џет-сет (џет-сета), енгл. jet set, т. 88б; **џетсетер** (припадник џет-сета)
џефердар (обичније него џефердан)
Џибсон, погрешно ум. Гибсон (Gibson)
џив-џив и ђив-ђив, т. 135
џигерица
џију-џицу, џију-џица (спорт; савр. џудо)
Џилијен (а не „Џилиен”), т. 214
џимрија (тврдица), ж. (м.), мн. ж. џимрије, **џимријски**
Џин (енгл. Jean), в. т. 208—212
Џингис-кан
џингл, -а (енгл. jingle), (мн. џинглови), муз.
џин-тоник, т. 88б

џинс: *џинс-јакна, џинс-панталоне, џинс-сукња*, т. 82в
џип (аутомобил), т. 71
Џо (енгл. Jo и Joe), в. т. 208—212
Џоана (за два енгл. имена: Joanna и Joan)
Џозеф (енгл. Joseph), в. т. 208—212
Џозефина (енгл. Josephine), в. т. 208—212
џоинт-венчер (енгл. joint venture), заједничко улагање, т. 88б
Џој (енгл. Jou), в. т. 208—212
џојстик, -а (полуга за померање слика и др. на рачунару)
џокеј-клуб, т. 82в
Џоли (алб. Xholi), т. 202
џомба, ген. мн. џомби и џомба, **џомбав** и **џомбаст**
Џон (енгл. John), в. т. 208—212
Џорџ (енгл. George), в. т. 208—212
Џорџија (енгл. Georgia), в. т. 208—212
Џоу Енлај (кин. Zhou Enlai, пол.), т. 228 (старији начин писања: Чу Енлај, Чу Ен Лај)
џубокс, т. 88а
Џуди (енгл. Judi), в. т. 208—212
џудист(а), мн. -сти, **џудисткиња, џудистички**
џудо (ген. џуда-џуду итд. и мање обично џудо-џудоа); **џудиста, џудисткиња, џудистички**
џудо-спорт, џудо-рвање, џудо-такмичење, т. 82в
џул, -а, м. (ген. мн. џула), т. 180а
Џулијус (енгл. Julius), т. 214
џумбус
џумле, прил
Џумхурија (ар.), у Египту *Гумхурија*, т. 204б(2)
џунгла, ген. џунгли и џунгла

Ш

ш за енгл. глас /S/, т. 212:
sh: Shelley
ci: Patricia
ch: Charlotte
ш за норв. и швед. SJ, SKJ (уп. Шехолт), т. 260в
ш за норв. и швед. SK испред *i, y, e, ei* (уп. Шипнес), т. 260в
ш за пољ. Ś — испред [ć] и на крају речи (*Замоћћ, Лубаћћ*), т. 239, 242
ш или **ск** за SCH у сканд. лич. именима, т. 258
ш за франц. CH (уп. Мишел), т. 275
ш за швед. почетно STJ (уп. Џернстет), т. 260в
ш за швед. STG (уп. Вешета), т. 260в
Шабац, шабачки, Шапчанин, Шапчанка (дат. -ки), т. 31б(4), 48в, 50б; **шапчанка**, дат. -ки, ген. мн. -ки (сорта шљиве), т. 31б(4), нап., 71
шаблон (ређе шаблона)
Шабрије (франц. Chabrier), т. 271д(1) и 275
шав, шава, мн. шавови (необ. шва, швови)
Шадов (нем. Schadow), т. 238
шајка (дат. шајци, ген. мн. шајки), т. 31б(1)
шака (дат. шаци), т. 31б(1)
шал, -а, мн. шалови
шалабајзер, м. (жарг.)
Шаља (алб. Shalë, Shala), геогр., т. 201б(2)
шаљење (не шалење; уп. шалити се, *шалим се*), т. 23г
шаман, шаманизам, шамански
Шамац, шамачки, Шамчанин, Шамчанка (дат. -ки)
шамија, дат. шамији, **шамијица**, дем.
Шамјо (јап. Shamyo), т. 218б
шамлица
шампањ (име пића по геогр. пореклу), т. 71
Шампања (франц. Champagne, покр.), т. 275
Шампања, франц. (грам. прилагођавање), т. 197д
шампион, шампионка (дат. -ки, ген. мн. -ки), **шампионат**, т. 18б
шампита, т. 88а
Шамполион (франц. Champollion), т. 271а и 275
шамролна, т. 88а

шанац (шанца, мн. шанчеви-шанчева и шанци-шанаца); *Римски шанчеви* (атар, локалитет)
Шангај (трад., боље него Шангхај), т. 228
Шандорф (у сканд. јез. Schandorf), т. 260в
шанк, -а, мн. шанкови
шанса, ген. мн. шанси
Шанси и (западније) **Шенси** (трад. за две кин. провинције, у кин. латиници Shaanxi, Shanxi), т. 226, 229
шансона (необ. шансон, -она, м.)
Шантоу (кин. Shantou, град), т. 229
Шантунг (трад., или **Шандунг** по транскр. систему, кин. Shandong, провинција), т. 229, 230; **шантунг** (врста кин. тканине од свиле, т. 71)
шанчић (дем. од шанац), т. 30в
шапат (шапата, необ. шапта), **шаптати** (шапћем, шапћу, шапћи)
шапатом, прил.
шапирограф, шапирографисати
шапка (дат. шапци, ген. мн. шапки), т. 31б(1)
шараге, ж. мн. (шарага-шарагама)
шарац, -рца (шарени коњ); **Шарац** (име коња), т. 45
шаргарепа (поред мрква)
шаренети (постајати шарен), шареним, шаренео-шаренела (ек.)
шаренити, -им (у ек. и ијек., чинити нешто шареним), т. 8ђ
шарен(о)-: *шаренперка, шаренреп*, -а, -о; *шареноврат, шареноглав*
шарењети (постајати шарен), шареним, шаренио-шарењела (ијек.)
шаржа, ген. мн. шаржи
шаржер, инстр. -ом
Шарје (франц. Charrier), т. 275
Шарјер (франц. Charrière), т. 275
шарка (дат. шарци, ген. мн. шарки), (1) зоол., (2) део металног окова на вратима, прозору и сл.; **шаркин**
Шарл (франц. Charles), т. 275; *Шарл де Гол*, али *Де Гол*, т. 58
шарлатан, шарлатански, шарлатанство
Шарл де Гол (франц. Charles de Gaulle), т. 270б (немо *е* у предлогу)
Шарлот (енгл. Charlotte), т. 208
Шарлота (нем. Charlotte), т. 238
Шарлоте (у сканд. јез. Charlotte), т. 260в
Шарлотенбург (нем. Charlottenburg), т. 238
шармантан, шармантност, шармер, инстр. -ом, **шармирати**
Шарно (франц. Charnos), т. 275
шаров (шарени пас); и **Шаров** (име пса), т. 45
шаролик, шароликост, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
шароња (во шарене боје) и **Шароња** (име вола), т. 45
Шарпантје (франц. Charpentier), т. 275
Шар-планина, планина Шара (т. 100б, нап. 1); **Шарпланинац** (човек са Шаре)
шарпланинац (раса паса), т. 71; **шарпланински**, т. 104
Шарско-пиндски планински систем, т. 107
Шартр (франц. Chartres), т. 275
шаруља (крава шарене боје) и **Шаруља** (име краве), т. 45
шасија
Шастел (франц. Chastel), т. 275
Шат ел Араб (ар.), т. 204г
шатл: *сйејс-шатл*
Шатли (франц. Châtelus), т. 275
Шатобријан (франц. Chateaubriand), т. 275
Шауке (хол. Sjouke), т. 280б
шафраника, дат. -ци, ген. -ика
шах (владарска титула, само малим словом), т. 49
шахист(а), мн. -сти, **шахисткиња**
шах-клуб, шах-гарнитура, т. 82в; обичније *шаховски клуб, шаховска гарнитура* и сл.
шах-мат
Шахнама или **Шахнаме** (перс., наслов епа — боље прво), т. 206г
Шахреза (перс.,), т. 206д
шачица (од шака), т. 30г
шахисткиња, т. 26г(2)
Шахсавар (перс.), т. 206г
Шацин, т. 30б
Шаша (итал. Sciascia), т. 217
швајсапарат; швајсовати, -ујем
Швајцарска, швајцарски, Швајцарац, Швајцаркиња

швалер, инстр. -ом; **швалерка**, дат. -ки, ген. мн. -ки
Шведска, шведски, Швеђанин, Швеђанка (дат. -ки, ген. мн. -ки)
Ше (норв. и швед. Ske), т. 260в
шебој-цвет (ек.), **шебој-цвијет** (ијек.), т. 82б
шеврљуга (дат. -зи)
шевролет (аутомобил), т. 71
шега, дат. шеги
шездесет (не шесет)
шездесет(о)-, в. двадесет(о)-
шеик, мн. шеици, т. 18в(2)
шејтан, т. 43(нап.)
Шекиб (ар.), т. 204б(1)
Шекспир (енгл. Shakespeare), в. т. 208—212
шекспировски, шекспиролог
Шелба (итал. Scelba), т. 217
Шелдеруп (норв. швед. Skjebderup), т. 260в
шема (само тако у зн. техничког нацрта), **шематски, шематизовати, шематизам** (обичније него *схема* итд.)
Шемсудин, Шемседин (ар.), т. 204ђ
Шенђин (алб. Shengjin), геогр., т. 202
Шеније (франц. Chenier), т. 275
Шењанг (*Шен'јанг*, кин. Shenyang, град), т. 229
шенлук, шенлучити, шенлучење
шепртља, ген. мн. шепртља, **шепртљавост, шепртљанција, шепртљивко**
Шер (франц. Cher), т. 275
Шербур (франц. Cherbourg), т. 275; **шербурски**, не шербуршки, т. 28в
шери-бренди, т. 88б (пошто се ради о ликеру од трешања, исправније би било *чери-бренди*)
Шернстет (швед. Stjernstedt), т. 260в
шеснаест, шеснаестак, шеснаестина, шеснаесторо, шеснаесторица итд.
шеснаесто-, в. десето-
Шеста југословенска ономастичка конференција (или: *VI југосл. оном. конф.*), т. 63д и нап.
шесто-, в. десето-
шестопер (шестоперни буздован)
шест-седам, т. 120
шестсто, шест стотина; *шестсто четрдесет (и) пет (петоро/петеро, петорица, пети), шест стотина четрдесет (и) пет* итд., т. 114, 115
шестстоти (шестстотинити)
шеталишни (уп. шеталиште), т. 26г(4)
шеталька, дат. -ци, ген. мн. -ки
шетати (шетам, ређе шећем), **шеталац** (-аоца, мн. -аоци, -алаца), **шетач**, инстр. -ем
Шетланд (енгл. Shetland), в. т. 208—212
шећерлема
шећерли (прид. непром.: *шећерли кафа (кава)*, т. 86а
Шефер (нем. Schafer, Schaefer), т. 238
шефица и **шефовица**
шехер (град); *шехер Сарајево; Нови шехер, Горњи шехер; шехер-ћехаја* (градски начелник)
Шехолт (норв. и швед. Sjøholt), т. 260в
Шибеник, шибенски (ретко шибенички), **Шибенчанин, Шибенчанка**
шибљика (дат. -ци)
Шива (хиндуски бог), т. 44а
Шид, шидски, Шиђанин, Шиђанка (дат. -ки); *Шидски Бановци*
шизика, дат. -ки, ген. мн. шизика
шизоидан, -дна, **шизоидност**
шизофренија, шизофреничар, шизофреничарка (дат. -ки), **шизофреничан**, обичније него *схизофренија* итд.
Шизуока (јап. Shizuoka), т. 218бв
Шико (порт. Chico), т. 244
шиктати, шикћем
Шила (енгл. Sheila), не Шејла
Шилер (нем. Schiller), т. 238
шиљак (шиљка, мн. шиљци-шиљака)
шиљење, т. 23г
шиљоглав, -а, **шиљоуст**, -а (прид.); **шиљоглавка** (-авци), зоол.
шими, -ија (врста амер. плеса); *шими-цијеле* (и шимике)
шимпанза, -е (ж.), мн. шимпанзе; ређе **шимпанзо**, -а (м.), мн. шимпанзи
шимшир (бот.); *шимшир-седло*
шио ми га Ђура (израз), одв. пис., т. 125(нап.)
шинтер, инстр. -ом
шипаричин (према шипарица), т. 30б, **шипарички**
Шипионе (итал. Scipione), т. 216в

шипка, дат. шипци, ген. мн. шипака и шипки
Шипнес (норв. и швед. Skipnes), т. 260в
Шиптар и сл., в. под Албанија
шипчица, дем. од шипка, т. 30г
-шир (не *-шајр*) у завршетку *-shire* имена енгл. покрајина: *Јоркшир* (Yorkshire), *Девоншир* (Devonshire), *Дорсетшир* (Dorsetshire); уп. и *Њу Хемпшир* (New Hampshire) у САД, в. т. 208—212
Ширакава (јап. Shirakawa), т. 218в
ширм (абажур, штитник на лампи)
широк (комп. шири)
широко-: *широкоґруд(ан), широкоґруд(н)ост, широколист, широконос*
шити, шијем, шију, шијући; шио, шијмо, шијте (т. 18е); ших-ши, шио--шила, (за)шив(ши), шивен (необ. шит); тако и **зашити, ушити, сашити, подшити** и сл.
шифарџија, шифарџијски
шифоњер, инстр. -ом
шифра, ген. мн. шифара и шифри, **шифрант, шифрантски, шифровати**
Шицуејшан (кин. Shicuishan, град), т. 229
шишарка, дат. -ци, ген. мн. шишарки и шишарака
шишка, дат. шишки, ген. мн. шишака и шишки
шишмиш
Шјер (франц. Chiers), т. 275
шкакљати, шкакљив
шкамутати, шкамућем
шкија, кријум. дом. дуван
шкиља, шкиљав, шкиљити
шкода (аутомобил, серијс. производ), т. 71; **Шкода** (фабрика), т. 72
школски предмети: малим словом у случајевима описног казивања (*има слабе оцене из математике и основа природе у друштва*), великим као (над)наслов у школ. документима и када се исказује особен програмски профил (*пријавио сам испит из Математике II*), т. 67
школька, дат. школьци, ген. мн. школьака и школьки
школьчица (од школька), т. 30г
шкорпија (и ***скорпија***); само *Шкорпија* као астрол. знак, т. 46(нап.)
шкорпион (оружје)
Шкотска, шкотски, Шкот, Шкоткиња (боље него Шкотланђанин, Шкотланђанка)
шкрга (дат. шкрги, ген. мн. шкрга)
шкриња и скриња
шкртац, шкрца, мн. шкрци-шкртаца, **шкртачки, шкртарити, шкрто, шкртост**, инстр. -ошћу, уз одр. и -ости
шлагворт, ген. мн. шлагворта, т. 37в(4)
шлајфна, ген. мн. шлајфни
шлампав, шламповост
шлаух (не *шлауф*)
шлафрок (кућна хаљина), не шлафрук
Шлезвиг (нем. Schleswig), т. 237(2), т. 238
Шлезвиг-Холштајн, т. 101в, **шлезвиг-холштајнски**, т. 104
шлем (мн. шлемови), ек. (често и у ијек.)
шлеп-служба, т. 82в
Шлеска, Шлезија, уп. **Шљонск**
шличуга, не него *сличуґа*
Шлонск (пољ. Śląsk), не *Шљонск*; наш трад. назив је *Шлеска* или *Шлезија; шлески*
шљака (дат. шљаци)
шљем (ијек., мн. шљемови), в. шлем
шљокица, т. 30г(4)
Шљонск, в. Шлонск
шљука (дат. шљуки, ген. мн. шљука)
шмизла, ген. мн. шмизли
шминка, дат. -ки, т. 31б(8)
шмирглати
шмиргл-папир, т. 82в
Шмит (нем. Schmidt), т. 238
шнала, ген. мн. шнала
шненокле, ж. мн., ген. шненокли
шницла, ген. мн. шницли
Шо (Shaw); *Џорџ Бернард Шо* (George Bernard Shaw)
шовинизам, шовинист(а), мн. -сти, **шовинисткиња**
Шовљански Ковач (непром.), женско двојно презиме, в. т. 95б
Шодерло де Лакло (франц. Choderlos de Laclos), т. 275
шопинг, ген. мн. шопинга, т. 37в(4)
шортс, боље него *шорц*; мн. шортсеви

шоу, шоуа, шоуу
шоу-бизнис, т. 82в
шоумен
шофершајбна, т. 88а
Шош (мађ. Sós, трад. правописом Soós), т. 234
шпанац, шпанца (учесник грађ. рата у Шпанији), т. 49
Шпандау (нем. Spandau), т. 238
Шпанија, шпански, Шпанац, Шпанкиња, т. 194е; в. шпанац
шпаркаса, т. 88а
шпекулација, шпекулисати (-ирати, уп. т. 194б), **шпекулант** (у трговини); уп. спекулација
шперплоча, т. 88а
шпијун, шпијунка (дат. -ки, ген. мн. -ки), **шпијунирати**
шпирит и **шпиритус**
шпиц, инстр. шпицем, мн. шпицеви
Шпицберска острва, т. 254
шприц, мн. шприцеви
шприцаљка, дат. -ки, ген. мн. -аљки
шрапнел (ређе шрапнела)
шрафцигер, боље одвијач, одвртач
Шредер (у норв. Schrøder, швед. Schröder, дан. Schroeder), у дан. и *Скредер*, т. 260в
Шри Ланка према индијском изговору (тачније је *Сри Ланка*), **Шриланчанин** (*Сри-*), **шриланчански** (*сри-*), т. 102, 104; у геогр. смислу може се и даље употр. *Цејлон, цејлонски, Цејлоњанин*
штаб, штабни и **штапски**, т. 19
штавише (штовише), плеон. је „чак штавише"
Штајерска (дат. -скоj), **Штајерац, Штајерка** (дат. -рки); **штајерац** (раса коња), т. 71
Штајн (нем. Stein), т. 238
Штајн (рус., боље него Штејн), т. 251д
Штајнбек (Steinbeck), по амер. изговору *Стајнбек*
штака, дат. штаци, т. 31б(1)
штампар (вок. -ару и -аре, инстр. -ем и -ом), **штампарев** и **штампаров**, т. 34а(1)
-што (а не *-што*) за слч. -ŠTE, в. т. 267
-што за чеш. -ŠTĚ, т. 284
штедети, штедим, штедео-штедела, имперф. штеђах (ек.)
штедјети, штедим, штедио-штедјела, имперф. штеђах (ијек.)
штедња; *Дан штедње*
штеточина (необ. штеточиња)
штикла, ген. мн. штикли
штипати, штипам и штипљем, штипају и штипљу, штипајући и штипљући; штипаљка (дат. -аљци, ген. мн. -аљки), т. 31б(1)
Штокхолм, не него Стокхолм, т. 254
штопер, инстр. -ом; **штоповати**, -ујем
штирак, -рка (ређе штирка, ж.)
Штирбеј (рум. Ştirbei), т. 247
Штитњик (слч. Štitnik), т. 267
штићеничин (према штићеница)
штих-проба, т. 82в
што било
што боље
штовише (и штавише), речца за истицање ('чак'): *Ја сам тражио, штовише молио*, али нпр. — *циљ је само што више зарадити...*
штогде (ек.), **штогдје** (ијек.) (у зн. гдегде, понегде)
штогод (у зн. нешто), али: **што год** (све што, било што), т. 113
шток., скраћ. *штокавски* (дијалекат, наречје, говори), т. 179а(3)
штокавизам, -зма, мн. -зми, -зама, т. 37в(1)
штокад (зн. каткад, некад)
штокакав, -ква (об. којекакав)
штоко (зн. гдеко, когод)
штокоји (зн. гдекоји, понеки)
штокуд(а) (зн. којекуда, куд било)
Штокхолм, не него Стокхолм
што ли
што мање
што му драго
штоно (разг.: *што̀но рече, што̀но каже* и сл.), в. но (уп. и т. 134)
што пре (ек.), **што прије** (ијек.)
штошта (ген. шточег и шточега), т. 110
Штразбург (према нем.), т. 20в(3); уп. Стразбур
штрајкач, инстр. -ем; **штрајкачки**, т. 27а
штрајкбрехер, т. 20в(2), 88а
штрамплице, ж- мн.

штрапац, -аца, **штрапацирати се**
штребер, инстр. -ом, **штреберка**, дат. -ки, ген. мн. -ки
штрцаљка, дат. -ки, ген. мн. -ки
штука (дат. штуки), **штучји** (боље него штучији), т. 18г(2)
штука (авион, серијски производ), т. 71
Штутгарт, т. 238, уп. и т. 20в(3)
Шћепан Поље (одв. пис.), т. 100б
Шуберт (нем. Schubert), т. 238
шувака (дат. -ци), т. 31б(1)
шуга, дат. шуги
Шујичин (према Шујица)
шуко-утикач, т. 88б
шукун-: *шукунбаба, шукунунук* и сл., боље *чукун-*
шумадијски, т. 18ђ(1)
шумадијско-војвођански дијалекат, т. 107
шумокрадица
шунд; *шунд литература*, т. 86в
шунка (дат. шунки, ген. мн. шунки)
шунчица и **шункица**, т. 30г
шупаљ, -пља, -пље
Шупаљ (алб. Schupal), геогр., т. 201б(2)
шупљо-: *шупљоглав, шупљоглавац, шупљорог*, т. 81а
шут (инстр. шутом, мн. шутови и шутеви)
шутети, -им, ек.; ијек. **шутјети**
шућмураст (који је неодр. боје, нејасан и сл.)
шућ-мућ, т. 135
шу-шу, узвик (за подр. шапутања), т. 135
шч за руско Щ (нпр.: *Шчедрин, Селищчев, Шчепкин, Верещчагин, Хрущчов*), т. 250б
шчврснути се
Шчедрин (рус.), т. 250б
шчепати
Шчепкин (рус.), т. 250б
шчеткати (< с+четкати), т. 21
Шчећин (пољ. Szczecin), т. 242
шчешљати
шчистити
шчупати
шчучуњати се

ПРАВОПИС СРПСКОГА ЈЕЗИКА

ИЗМЕЊЕНО И ДОПУЊЕНО ЕКАВСКО ИЗДАЊЕ

Издавач
МАТИЦА СРПСКА, Матице српске 1, Нови Сад

За издавача
Проф. др Душан Николић
генерални секретар Матице српске

Стручни сарадник Одељења за књижевност и језик
Јулка Ђукић

Технички уредник
Вукица Туцаков

Коректура
Дејан Милорадов
(Правила и њихови основи)
Драгана Радовановић и Гордана Штрбац
(Речник уз правопис)

Ревизија
Мато Пижурица

Компјутерски слог
Младен Мозетић, ГРАФИЧАР, Нови Сад

Штампа
Будућност, Нови Сад

Тираж
5000 примерака

ISBN 978-86-7946-079-0

CIP — Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

811.163.41'35

ПЕШИКАН, Митар
Правопис српскога језика / Митар Пешикан, Јован Јерковић, Мато Пижурица. — Измењено и допуњено екавско изд. — Нови Сад : Матица српска, 2010 (Нови Сад : Будућност). — 508 стр. ; 24 cm

Тираж 5.000.

ISBN 978-86-7946-079-0

1. Јерковић, Јован [аутор] 2. Пижурица, Мато [аутор]
а) Српски језик — Правопис

COBISS.SR-ID 256189191